

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

AVİGNON PAPALIĞI: 1305-1378

Asiye ABDURRAHMANOĞLU

DOKTORA TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Sayime DURMAZ

Çankırı-2023

T. C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

AVİGNON PAPALIĞI: 1305-1378

Asiye ABDURRAHMANOĞLU

ORCID:

0000-0002-1021-944X

DOKTORA TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Sayime DURMAZ

Çankırı-2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ III
TEZ KABUL VE ONAY IV
ÖNSÖZ V
ÖZET VI
ABSTRACT VII
KISALTMALAR VIII
1. GİRİŞ 1
1.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi 1
1.2. Konu İle İlgili Kaynaklar ve Araştırmalar 3
1.2.1. Ana Kaynaklar 4
1.2.2. Araştırma Eserler 11
1.3. Avignon Öncesi Papalık, Roma ve İtalya 12
2. AVİGNON PAPALARI 16
2.1. V. Clementus (1305-1314) 17
2.2. XXII. Ioannes (1316-1334) 33
2.3. XII. Benedictus (1334-1342) 51
2.4. VI. Clementus (1342-1352) 60
2.5. VI. Innocentus (1352-1362) 72
2.6. V. Urbanus (1362-1370) 79
2.7. XI. Gregorius (1370-1378) 90
3. AVİGNON PAPALIĞI VE AVRUPA MONARŞİLERİ 102
3.1. Avignon Papalığı ve Fransa 102
3.2. Avignon Papalığı ve İngiltere 124
3.2.1.Fransız-İngiliz Savaş Mirası: Özgür Bölükler Sorunu ve Papalık 142
3.3. Avignon Papalığı ve Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu 147
3.4. Avignon Papalığı ve İspanya 166
3.5. Avignon Papalığı ve İtalya 174

3.5.1. 14. Yüzyılda Roma Şehri 174
3.5.2. V. Clementus ve Venedik Haçlı Seferi 185
3.5.3. XXII. Ioannnes, Milano ve İtalyan Haçlı Seferleri 190
3.5.4. XII. Benedictus ve İtalya 208
3.5.5. VI. Clementus ve Milano 210
3.5.6. Papalık, Cola di Rienzo ve Roma 215
3.5.7. VI. Innocentus ve İtalyan Siyasetinde Kardinal Albornoz Devri 221
3.5.8. V. Urbanus, Kardinal Albornoz ve Bernabo Visconti 230
3.5.9. XI. Gregorius ve Bernabo Visconti 236
3.5.10. XI. Gregorius ve Floransa ile Sekiz Aziz Savaşı 240
4. AVİGNON PAPALIĞI'NIN KURUMSAL YAPISI 257
4.1. Avignon Şehri 257
4.2. Apostolik Saray 270
4.3. Papanın Yaşam Alanı Olarak Saray 277
4.4. Kardinaller 285
4.5. Apostolik Kamera (Camera Apostolica) 297
4.6. Apostolik Şansölyelik-Kançılarya (Cancellaria Apostolica) 314
4.7. Apostolik İtirafhâne (Penitentieria Apostolica) 324
4.8. Yargı Sistemi ve Mahkemeler 330
4.9. Papalık Gelirleri ve Vergiler 341
5. SONUÇ 362
KAYNAKÇA 369
EKLER 409
ÖZGEÇMİŞ 428

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Doktora tezi olarak hazırladığım *[Avignon Papalığı: 1305-1378]* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı ve çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

09/02/2023

Asiye ABDURRAHMANOĞLU

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Asiye ABDURRAHMANOĞLU tarafından hazırlanan "Avignon Papalığı: 1305-1378" başlıklı bu çalışma, 09.02.2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

DOKTORATEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman : İmza: ……..

Üye : İmza: ……..

Üye : İmza: ……..

Üye : İmza: ……..

Üye : İmza: ……..

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../…/2023 tarih ve 2023/……. sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Papalığın renkli doğası, dönem dönem papalara ve Papalığa atfedilen entrikalar ya da fantastik işlerin ve en genel manada Kilise konularının lisans yıllarımdan itibaren şahsım üzerinde dikkat çekici bir doğası bulunmaktaydı. Bu bağlamda doktora tez konusu üzerine yaptığımız bir konuşmada hocam Doç. Dr. Sayime DURMAZ'ın 'Avignon Papalığı' demesi, beni oldukça heyecanlandırmış ve istediğim konunun tam olarak bu olduğunu hissettirmişti. O günden bugüne büyük bir istek ile hazırladığım çalışma dönem dönem çeşitli zorlukları beraberinde getirse de yine aynı durum birincil motivasyon kaynağı olarak üzerimde itici güç oluşturdu.

Tez çalışmama olan destekleri, katkıları ile kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Sayime DURMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim. Lisans yıllarımdan itibaren çizgisiyle, iş-eğitim felsefesiyle rol model olan danışman hocamın stresli bir süreç olan doktora dönemini, nezaketi, hoşgörüsü ve anlayışıyla daha rahat kılmasından ötürü özellikle minnettarım. Ayrıca sayın Prof. Dr. Pınar ÜLGEN ve Doç Dr. Fatih GÜZEL'e katkılarından ötürü şükranlarımı sunarım.

09/02/2023

Asiye ABDURRAHMANOĞLU

ÖZET

Tezin Başlığı : Avignon Papalığı: 1305-1378
Tezin Yazarı : Asiye ABDURRAHMANOĞLU
Danışman : Doç. Dr. Sayime DURMAZ
Anabilim Dalı: Tarih
Tezin Türü : Doktora Tezi
Kabul Tarihi : 09.02.2023

V. Clemens'in bir alternatif olarak küçük Avignon'u seçmesi, XI. Gregorius'a kadar, toplam yedi papanın Roma Kilisesi'ni buradan idare etmesinin yolunu açmıştır. Bu süreçte hüküm süren papalar Roma'ya uğramadan, Roma Kilisesi ve Batı Hıristiyanlık dünyasını Avignon'dan yönetmişlerdir. Hepsi hukuk eğitimi almış olan papalar, Roma Kilisesi'nin politikasını 14. yüzyılın gerçeklerine göre şekillendirmek için uğraş vermişlerdir. Ancak dönem kendi içerisinde pek çok sorunu bünyesinde barındırmaktadır. Bavyeralı Ludwig ile olan mücadeleler, İtalya meseleleri, Yüzyıl Savaşları, veba salgınları, Kilise'nin doktrinel meseleler haricinde ilgilenmek zorunda olduğu ciddi sorunlardan sadece bir kaçıdır.

Papalığın İtalyan arenasından uzaklaşması, onun Avignon merkezli yeni dinamikler üzerine Kilise politikası inşa etmesini beraberinde getirmiştir. Birkaç örnek hariç Avignon papaları, Papalığın kalıcı olarak Roma'ya dönmesinin askeri operasyonlar ile mümkün olduğu sonucuna ulaştıklarından bölgeyi şekillendirmede bu politikayı takip etmişlerdir. Diğer Avrupa ulusları ile ilişkiler de birkaç gerilim anı haricinde dostane bir şekilde seyretmiştir. Roma'dan uzakta olmak beraberinde merkezileşme kaygılarını da getirmiştir. Merkezileşme ile özellikle XXII. Ioannes'in titiz gayretleri sonucunda var olan ofislere işlevsellik getirilmiştir. Papalık, Kilise ofisleri ve idari kadronun şekillenmesi adına Avignon papalarına çok şey borçludur. Ancak merkezileşme çabalarının en önemli ayağının etkin vergi ve fon toplama gerçeği olduğu önemli bir husustur. Bu durumda bir kurum olarak Papalık sarayının laiklerin saraylarıyla aynı görünüme kavuşması, halkın Kilise politikalarından soğumasına sebep olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Papalık, Avignon Papalığı, V. Clemens, Roma, Fransa.

ABSTRACT

Title of the Thesis: The Avignon Papacy: 1305-1378
Author : Asiye ABDURRAHMANOĞLU
Supervisor : Dr. Sayime DURMAZ (Assistant Professor)
Department : History
Thesis Type : Ph.D
Date : 09.02.2023

Clemens V.'s choice of small Avignon as an alternative stopping place paved the way for seven popes, up to the Gregorius XI to administer the Roman Church from here. In this process, the popes who reigned ruled the Roman Church and the Western Christian World from Avignon, without visiting Rome. Popes, all of whom lad a law education,struggled to shape the policy of the Roman Church according to the realites of the 14th century. However, the period contains many problems within itself struggles wiht Ludwig of Bavaria, matters of Italy, the Hundred Years War, plagues it just some of the serious problems the Church has to deal with, apart from doctrinal matters. Relationships are multifaceted as a result of the Church and popes positioning themselves above all kings and peoples.

The departure of the Papacy from the Italian arena brought with it the construction of Church policy on the new dynamic based in Avignon. Except for a few examples, the popes of Avignon followed this policy in shaping the religion, as they came to the consclusion that the permanent return of the Papacy to Rome was possible through military operations. Relations with other other European nations have also been amicable except for a new moments of tension. Being away from Rome brought with it centralization concerns. With centralization functionality was brought to existing offices, especially as a result of the meticulaus efforts of the Ioannes XXII. The Papacy owes much to popes of Avignon for the formation of Church officies and administrative staff. However, it is an important issue that the most important pillar of centralization efforts is the fact of effective tax and fund collection. In this case, the Papal Palace, as an institution, had the same appearence as the secular palaces, causing the people to be alienated from the policies of the Church.

Keywords: Papacy, The Papacy of Avignon, Clemens V., Rome, France

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
Bkz.	Bakınız
s.	sayfa
ss.	sayfalar
s.	sayı
Vol.	Volume
Çev.-Trans.	Çeviren-Translator
Ed.-Eds.	Editör-Editörler
DKW	Die Kölner Weltchronik
C.	Cilt
yy.	Yüzyıl
vd.	ve diğerleri
ACS	Anonim Cronoca Senese
CCR	Calendar of the Close Rolls
VPA	Vitae Paparum Avenionensium (I-IV cilt)
DKW	Die Kölner Weltchronik
MGH	Monumenta Germaniae Historicae
Hemingburg	Walteri de Hemingburg'un Kroniği
Murimuth-Avesbury	Adæ Murimuth ve Robertus de Avesbury'nin Kroniği
JRC	Johannis de Reading'in Kroniği
Nangis	Guillaume de Nangis ve Devam Kroniği

RFC	Recueil des Chroniques de Flandre
Muisit	Gilles le Muisit'nin Kroniği
GCF	Les Grandes Chroniques de France
Codex	Codex Diplomaticus Temporalis S. Sedis

1. GİRİŞ

1309 yılında kuria ile birlikte V. Clemens'in Avignon'a geçmesi, Papalığın Avignon sürecinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. V. Clemens'e kadar papalar, Kilise adına zorlu süreçler deneyimlemekle birlikte, buna rağmen İtalyan yarımadasında bulunmayı tercih etmekteydiler. V. Clemens ile papalar bu geleneğin dışına çıkarak, daha önce hiçbir papa tarafından tercih edilmemiş, küçük bir şehir olan Avignon'u idarelerinin merkezi olarak seçtiler. V. Clemens'in ve akabindeki papaların Avignon'da kalmaları öncelikle İtalya'da ve Yüzyıl Savaşları ile birlikte İngiltere'de bir kriz olarak yorumlanmış, çeşitli düşünürlerin, hümanistlerin de etkisiyle Avignon'da temsil edilen Papalık kınanmıştır. 1300 yıllık bir kültün ihlali olarak görülen bu eylemin yankıları çağlar boyunca sürmüş, modern çalışmalarda süreç çeşitli adlandırılmalarla dramatize edilerek, işlenmiştir. Özellikle süreç Papalığın Fransız sarayının-krallarının güdümünde olduğu esaret yılları olarak görülmüştür

V. Clemens'in İtalyan siyasetinin çalkantısından ve IV. Philippe'in baskısından kaçmak için tercih ettiği geçici ikameti Avignon, 1377 yılına değin Roma Kilisesi'nin merkezi oldu. Ardıl yedi Fransız papanın hüküm sürdüğü Avignon Papalığı, XI. Gregorius'un Roma'ya dönüşü ile son bulmuştur. Çalışmanın birincil hedefi Avignon Papalığı'nın ve papalarının Fransa krallarının kontrolünde olup, olmadıklarının izlerini sürmektedir. Buna ek olarak çalışmamızda, yedi papayı merkeze alarak, Kilise'nin ve Avrupa monarşilerinin vermiş olduğu sınavlar, sosyal, kültürel, siyasal olaylar, Papalığın kurumsal dönüşümleri ele alınıp, 14. yüzyıl Papalığı üzerinden Avrupa toplumunun özet profili çıkartılmaya çalışılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Avignon Papalığı olarak başlıklandırdığımız çalışmamız, V. Clemens (1305-1314), XXII. Ioannes (1316-1334), XI. Benedictus, (1334-1342) VI. Clemens (1342-1352), VI. Innocentius (1352-1362), V. Urbanus (362-1370), XI. Gregorius (1370-1378) olarak toplam yedi papanın hâkimiyet yıllarını içermektedir. Bu dönemde Kilise'nin yönetim merkezi Roma değil, Avignon'dur. Avignon Comtat-Venaissin bölgesinde, Rhône Nehri kenarında bulunan ve idari olarak Napoli Krallığı'nın mülkü sayılan küçük bir Orta Çağ kasabasıdır. Hem sunduğu güvenlik hem de Avrupa

monarşilerine erişim açısından stratejik kolaylık olarak V. Clemens tarafından Avignon uygun bir tercih olarak görülmüştür. 1377 yılına kadar papalar, aralıksız olarak Roma Kilisesi'ni Avignon'dan idare etmişlerdir. Bu süreç boyunca Avignon Katolik Hıristiyanlığın merkezi olmuştur. Roma'nın karşısında yükselen yeni başkent, ayrıca Avrupa monarşileri ve ulusları ile de iletişimin yeni merkezi haline gelmiştir.

Çalışmamızın temel amacı 1305-1378 yılları arasını kapsayan süreçte Papalığın Avignon'da kalış sürecini değerlendirmek ve 14. yüzyılda Kilise'nin Avrupa monarşileri ile diplomatik, siyasi ilişkilerinin analizini yapmaktır. Çalışmamızda sosyal, diplomatik, ekonomik ve dini yönden papaların Avrupa ulusları ile temasları Avignon merkez olarak ele alınmıştır. Buna ek olarak Avignon'un İtalya aleyhine yükselişi, geçmişten bugüne Avignon Papalığı tarih yazımının çeşitlilik arzetmesine ve belirgin bir şekilde milliyetçi çizgiler üzerinden ilerlemesine sebep olmuştur. Araştırmamızda Avignon papalarını Fransız krallarının yandaşları, Frankofil papalar olarak kabul eden yaklaşımın izlerinin sürülmesi ve bahsi geçen kanıların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu soruların cevapları dönem papalarının siyasi-diplomatik eylemleri üzerinden cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Buna ek olarak çalışmamızda bir kurum olarak Avignon merkezli Papalığın idari mekanizmasının değerlendirilmesi yapılmak istenmiştir. Tüm süreç ana kaynakların rehberliğinde, kronolojik olarak işlenmiştir.

Çalışmamızın tarihi olarak kapsamını 1305-1378 yılları oluştururken, coğrafi saha Avignon olarak görünse de Kilise'nin bir geleneğin unsuru olarak Avrupa halkları üzerinde kendini hakem olarak görmesi, dış ilişkilerin çok yönlü ve geniş olmasına sebep olmuştur ve bu bağlamda coğrafi sahamız ağırlıklı olarak İtalya, İspanya, Fransa, İngiltere ve Almanya'dır. Bunların yanında çeşitli meseleler dâhilinde Moğollar, Ermeniler, Latin Doğu ile ilgili bilgi paylaşımları da mevcuttur. Çalışmamız Avignon ekseninde yedi ardıl papa ile birlikte şekillenen Papalığın Kilise ve Avrupa politikasının analizini karşılaştırmalı yapmaktadır. Giriş ve sonuç bölümüyle birlikte toplamda beş bölümden oluşan araştırmamızın Avignon Papaları başlığını taşıyan ikinci bölümünde papaların yaşamları, Roma Kilisesi'nin yönetiminde kaldıkları yıllarda Kilise idaresi adına eylemleri aktarılmıştır. Kısmen yarı biyografik özellik taşıyan ikinci bölümde, Kilise'nin dâhili meseleleri,

gündemleri ele alınmıştır. Avignon Papalığı ve Avrupa Monarşileri başlığını taşıyan üçüncü bölüm papaların Avignon'da kaldıkları yıllarda Avrupa kralları ve yöneticileri ile siyasi, diplomatik ilişkilerine odaklanmıştır. Bu bağlamda üçüncü bölümümüz Avignon Papalığı ile İngiltere, Fransa, Almanya, İspanya ve İtalya gibi tematik başlıklara ayrılmıştır. Burada İtalya hariç, Papalığın bahsi geçen ulusların yöneticileri ile gündemlerini belirleyen ikili ilişkiler ele alınmıştır. İtalya ise askeri operasyonlar vasıtasıyla güvenli hale getirilmek istendiğinden, olaylar çoğunlukla askeri çatışmalar üzerinden nakledilmiştir. Avignon Papalığı ve Kurumsal Yapısı başlığını taşıyan dördüncü bölümde ise, uzun yıllar sonra bir yerde sabit kalabilen Papalığın idari yapısının birimleri olan ofisler tanımlanmıştır. Papalığın Avignon'da ikamet etmesiyle birlikte merkezileşme çabaları, kurumsal olarak işlevselliğinin artma süreçleri ve papalar tarafından sürdürülen merkezileşme politikaları dördüncü bölümde etraflıca analiz edilmiştir.

1.2. Konu İle İlgili Kaynaklar ve Araştırmalar

Papalığın, Avrupa ulusları üzerindeki rolü papaları, Avrupa halklarının dini sorunlarından başlayarak, politik meselelere değin, hemen her alanda yerel idarecilerle etkin iletişimde olmaya itmiştir. Kilise'nin gündelik hayatı düzenlemedeki rolü, siyasi alanda gücü elinde tutma isteği beraberinde iletişim sıklığını doğurmuş ve bu durum Papalık ile ilgili bilgi, belge ve kaynakların hem fazla hem de çeşitli olmasını beraberinde getirmiştir. Yerel kaynaklardan manastır yıllıklarına kadar, çeşitli Avrupa ülkelerinde Papalığa dair bilgi aktarımlarının bulunması, Kilise tarihi açısından, özellikle Yüksek Orta Çağ'da araştırmacıların işini kolaylaştıran bir faktördür. Çalışmamız da bu avantaja sahip olarak, İngiliz, Fransız, Alman, İtalyan kaynaklarından ziyadesiyle istifade etmiştir. Bahsi geçen metinlerde sosyal, siyasal, ekonomik konulara dair bilgiler bulunmakla beraber, dönem insanın Kilise'ye dair algısı, hayata bakış açısı yansıtılmıştır.

Günahların affından, ruhların terbiyesine kadar hayatın her alanından sorumlu olan Kilise, yerel halk için bir başvuru mercii olduğundan, Kilise tarihine dair belgeler, kroniklerle sınırlı kalmamıştır. Kilise'nin dili ile 'her şeyi bağlama ve çözme' gücünü elinde tutan Aziz Petrus'un haleflerine, Avrupa'nın abartısız her bölgesinden dilekçeler, mektuplar, af-bağış talepleri iletilmiştir. Bunlara ek olarak mahkeme tutanakları, Apostolik Kamara'nın mali kayıtları, Kilise bünyesindeki çeşitli ofislere

ait kurumsal belgeler, diplomatik yazışmalar, anayasal metinler çalışmamız içerisinde sıklıkla yararlandığımız kaynaklardandır. Özetle kaynaklar bol ve çeşitlidir. Çalışmamızda yararlanılan kaynaklar, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzu kuralları gereğince, ilk gösterildikleri yerde eserin künyesi tam olarak belirtilmiş, sonrasında kaynağa yapılan atıflar yine aynı kılavuz uyarınca kısaltmış bir şekilde dipnotlarda gösterilmiştir.

1.2.1. Ana Kaynaklar

Papalığın yerel halk ve Avrupa'lı idareciler ile olan temasları kaynakların bolluğunu sağlarken, Kilise'nin idare merkezinin V. Clemens devri itibariyle, Roma değil Avignon olması İtalyan kaynaklarına farklı bir eğilim vermiştir. Papalığın kutsal ikametgâhı dururken Avignon'u tercih etmesi ve uzun yıllar Roma'ya dönmemesi, İtalyan tarihçilerin Papalığa ve işbirlikçileri olarak gördükleri Fransızlara antipatilerini yükseltmiştir. Bu bağlamda çalışmamızda Giovanni Villani'nin (ö. 1348) özel bir yeri vardır. Floransa doğumlu, uluslararası ticaretle uğraşan, Roma mirasına ve bilincine sahip bir isim olan Giovanni Villani, yazdıkları ile geçmişten bugüne Avignon'da ikamet eden papaları Fransa krallarının müttefikleri olarak kabul eden anlatının temelini oluşturmaktadır. V. Clemens'in Fransa kralı ile yapmış olduğu gizli anlaşma uyarınca Avignon'a yerleştiğine dair aktarımı, Avignon Papalığı tarih yazıcılığında milliyetçi çizgilerle ilerleyen araştırmacılara gerekli zemini oluşturmuştur. Çalışmamızda sıklıkla Giovanni Villani'nin görüşlerine yer verilmiş ve İtalya tarihine dair paylaşımları kullanılmıştır. Özellikle Roma'dan uzakta bulunan Papalığa dair İtalyan toplumunun bir görüşünü yansıttığı kabul edilerek, dönem papaları ile ilgili değerlendirmelerinden yararlanılmıştır. Eleştirel yaklaşımına rağmen onun eseri Papalık, Floransa ve etrafındaki dünyanın tarihi açısından kaynak değeri yüksek yazılardır. Giovanni Villani'nin kroniği değerinden ötürü farklı zamanlarda çeşitli isimler altında tekrar tekrar neşredilmiştir. Araştırmamızda İngilizce çevirisi Rose E. Selfe tarafından yapılan *Chronicle Fiorentine of Giovanni Villani* adlı çalışma kullanılmıştır. Bahsi geçen çeviride olaylar Babil Kulesinin yıkılmasından 1321 yılına dek getirilmektedir. Sonrası için *Istorie Fiorentine di Giovanni Villani* başlıklı çalışmanın 1803 tarihli basımı tercih edilmiştir. Yazar eserinde olayları muhtemelen veba nedeniyle öldüğü 1348 yılına kadar getirmiştir. Onun vefatından sonra kroniğinin devamını kardeşi Matteo Villani,

sonrasında az bir ekleme ile Matteo'nun oğlu Filippo Villani yapmıştır. Her iki isim de Giovanni Villani ile aynı anlatım çizgisini benimseyerek, kronikteki olayları 1364 yılına kadar getirmişlerdir. Bahsi geçen üç ismin Papalığa karşıt duruşları nedeniyle yazdıklarının iyi analiz edilmesi önemlidir çünkü kaynakta Papalığa ve papalara karşı pek çok itham bulunmaktadır. Çalışmamızda Matteo ve Flipppo Villani'nin, Giovanni Villani'nin devam kroniği kabul edilen ancak müstakil bir çalışma olan *Chronica Matteo E Philippo Villani* ve L. Muratori'nin *Rerum Italicarum Scriptores* külliyatı içinde bulunan *Istoire di Matteo Villani Cittadino Fiorentino* adlı eserleri kullanılmıştır. Bahsi geçen isimlerin aktardıklarından II. ve III. bölümlerde ve bilhassa İtalyan siyasetine dair konularda fazlasıyla yararlanılmıştır.

Kimliği belirsiz bir Roma'lı tarafından 14. yüzyılda yazıldığı bilinen ve bu sebeple sıklıkla Anonimo Romano'nun Cronica'sı olarak adlandırılan kronik, İtalya ve özellikle Roma'ya dair meselelerde sıklıkla başvurduğumuz bir diğer önemli kaynağımızdır. Kronik 1325-1360 yılları arasını ele almaktadır. Roma merkezli olarak İtalya ve Latin Hıristiyanlığına dair bilgilerin olduğu kaynaktan, XXII. Ioannes, XI. Benedictus, VI. Clemens, VI. Innocentius dönemi dâhil, Roma'nın sosyal tarihi ile ilgili konularda, özellikle de Cola di Rienzo'nun şehirdeki faaliyetlerini aktarmakta faydalanılmıştır. Bizim açımızdan kroniği özel kılan bir diğer nokta kimliği belirsiz yazarın Villani'lerin geleneğinden bağımsız davranmasıdır. Çalışmamızda James A. Palmer tarafından İngilizce'ye *The Chronicle of an Anonymous Roman* adıyla çevrilen eser kullanılmıştır.

Ak Guelf destekçisi olan Dino Compagni (1255-1324), Floransa'nın varlıklı bir ailesinde dünyaya gelmiş siyasi bir kişilik ve tarihçidir. Cronica adını taşıyan kroniği Floransa ve İtalya tarihi açısından, siyasi ve sosyal pek çok olayı aktarması bakımından değerlidir. Eserinde olaylar 1279-1280 yılı ile başlamakta ve 1312 yılına kadar devam etmektedir. Özellikle İtalya ve Papalık tarihinin ilgili kısımlarında sıklıkla istifade ettiğimiz kaynakta Giovanni Villani esintileri görülmektedir. Dino Compagni eleştirel yaklaşımına rağmen ona kıyasla Kilise'ye karşı daha makul bir dil kullanmıştır. Çalışmamızda Del Lungo tarafından 1906 yılında *The Chronicle of Dino Compagni* adıyla yayınlanan İngilizce çeviri kullanılmıştır.

Agnolo di Tura del Grasso ya da sıklıkla bilindiği haliyle Agnolo di Tura Sienalı bir kronikçidir. *Cronaca senese attributia ad Agnolo di Tura del Grasso* adını taşıyan

kroniği Villani'ler ve Dino Compagni gibi 14. yüzyıl İtalyan tarihi ile ilgili önemli bilgilerle doludur. II. ve III. bölümde sıklıkla faydalandığımız kaynak Giovanni Villani'nin anlatımı ile aynı çizgiyi taşımaktadır. Muhtemelen Agnolo di Tura, eserini oluşturma sürecinde Giovanni Villani'den esinlenmiştir. Agnolo di Tura da dönem papalarını Frankofil[1] papalar olarak görmektedir ve bu bağlamda yazdıkları günümüzdeki pek çok araştırmaya kaynaklık etmiştir. Çalışmamızda Agnolo'nın dönem papalarına dair karşıt görüşlerinden faydalanmakla birlikte özellikle III. bölümde İtalya'ya dair bilgilerinden yararlandık. Araştırmamızda L. Muratori'nin *Rerum Italicorum Scriptores* içerisinde bulunan, 1750 tarihli edisyonu kullanılmıştır.

Fransız bir keşiş olan Guillaume de Nangis'nin (öl. 1300) St. Dennis Manastırı'nın kütüphanesinde görevli olduğu bilinmektedir. *Chronique Latine de Guillaume de Nangis de 1113 a 1300 Avec Les Continuations de Cette Chronique de 1300 A 1368* adıyla H. Geraud tarafından, iki cilt halinde 1843 yılında neşredilen kronikte anlatım 1113 yılı ile başlamaktadır. 1300 gibi vefat ettiği tahmin edilen yazarın kroniği manastırda görev yapan keşişlerin eklemeleri ile 1368 yılına kadar getirilmiştir. Latince kaleme alınan kroniğin içerisinde Papalığın Avignon'a taşınma süreci, Fransa kralı Philippe ve Bonifatius sonrası yaşanan kaotik ortam ile ilgili, çalışmamızın doğrudan konusu olan pek çok bilgi mevcuttur. Bunlara ek olarak kronikten Fransa ile Papalık arasındaki ilişkilerin değerlendirildiği III. bölümde özellikle faydalanılmıştır.

Jean de Venette, Jean de Fillons olarak da bilinen Karmelit keşişidir (1300-1370). Jean de Venette'in kroniğinin Guillaume de Nangis'nin devam kroniklerinden biri olup olmadığına dair bir ihtilaf mevcuttur. 1340-1368 yılları arasındaki olayların işlendiği kronikte dönemin Fransası'na dair bilgiler olmasının yanında Alman imparator IV. Karl ile ilgili kapsamlı notlar mevcuttur. *The Chronicle of Jean de Venette* adıyla Jean Birdsall tarafından İngilizce'ye çevrilen, Richard A. Newhall tarafından notlandırılması yapılan kronikten Avignon papaları ile Fransa'ya dair konularda, yer yer Alman imparator IV. Karl ile Papalık arasındaki temaslarda istifade edilmiştir.

[1] Fransız dostu

Muhtemelen 1338 tarihinde doğmuş olan Sir John Froissart/ Jean Froissart Yüzyıl Savaşlarının büyük tarihçilerindendir. II. Edward'ın (1307-1327) saltanatının belirli bir kısmından başlayan kroniği, IV. Henry (1399-1413) dönemine kadar gelmektedir. Kroniğinde Avignon papalarına, İngiltere ve Fransa'ya ve çevresindeki dünyaya dair pek çok bilgi bulunmaktadır. Biz çalışmamızda kendisinin eserinden, Yüzyıl Savaşları nedeniyle İngiltere ve Fransa arasında barış görüşmelerini iki devletle olan diplomatik ilişkilerin merkezine alan papaların yoğun müzakere süreçlerinde yararlandık. Buna ek olarak İspanya'ya dair çeşitli konularda John Froissart'ın tanıklığından faydalandık. Bahsi geçen kaynak Thomas Johnes tarafından *Chronicles of Englands, France and Spain ant the Adjoining Countries,* ismiyle iki cilt halinde 1844 yılında yayınlanmıştır. Çalışmamızda konumuzun tarihi kapsamından ötürü I. ciltten istifade ettik.

Johannis de Reading'in kroniği *Chronica Johannis de Reading et Anonymi Cantuariensis* adıyla James Tait tarafından Latince olarak 1914 yılında neşredilmiştir. 1346-1367 yılları arasını anlatan kronik iki kısa vakayinamenin birleşiminden oluşmaktadır. III. Edward (1327-1377) dönemi İngiltere'si adına önemli kaynaklardan sayılan kroniği çalışmamız açısından değerli kılan Avignon papalarına dair bilgilerin bulunmasıdır. Özellikle Fransa ile Yüzyıl Savaşları'nın sürdüğü yıllarda papaların iki ülke arasındaki diplomatik girişimlerine dair bilgiler, papaların İngiliz tacı ile temaslarına dair aktarımlar çalışmamızda sıklıkla kullanılmıştır.

Guisborough'lu Walter, Walteri de Hemingburg ya da Walter Hemingford (ö. 1346) olarak anılan ve Guisborough Walter Chronicle adıyla bilinen kroniğin yazarı olan Latin tarihçi 14. yüzyıl İngiliz tarihçiliğinin önemli isimlerindendir. Çalışmamızda kroniğin *Chronicon Domini Walteri de Hemingburg* adıyla 1849 yılında Hans Claude Hamilton tarafından Latince olarak neşredilen versiyonu kullanılmış olup, iki cilt halinde yayınlanan kroniğin tarihsel kapsam gereği, 1274-1346 yıllarını içeren II. cildinden faydalanılmıştır. Walteri de Hemingburg'un bilgilerinden İngiltere, Papalık ile ilgili konularda ve ek olarak Tapınak Şövalyelerinin V. Clemens tarafından ortadan kaldırılması sürecine dair değerlendirmeleri, eleştirel yaklaşımları çalışmamız açısından önemli görüldüğünden, bu gibi bilgi aktarımlarında eserden yararlanılmıştır.

Thomæ Walshingham (ö. 1422) çalışmamızın İngiltere ile alakalı kısımlarında başvurduğumuz önemli isimlerden bir diğeridir. Kendisinin bir Benedikten keşişi olduğu bilinmektedir. Historia Anglicana adıyla bilinen eserinin Henry Thomas Riley tarafından 1863 yılında *Quondam Monachi S. Albani Historia Anglicana* adıyla neşredilen Latince versiyonunun 1272-1381 yılları arasını kapsayan II. cildi araştırmamızda kullanılmıştır. İngiltere ve Fransa arasındaki savaş yılları, Papalık ile ilişkilere dair bilgilerin yanında veba salgının etkili olduğu yıllar ile ilgili paylaştığı bilgilerden çalışmamızda istifade edilmiştir.

Gilles le Muisit/ Aegidii li Muisis (1272-1352), tarihçi ve şair olarak bilinen Fransız asıllı Benedikten keşişidir. 1265-1353 yılları arasını konu alan kroniği 14. yüzyılda Flandre, Fransa ve İngiltere ile ilgili bilgiler içermesinin yanında Kara Ölüm ve akabindeki Kamçılılar heretikleri ile ilgili etraflı bilgiler sunmaktadır. Çalışmamızda bahsi geçen noktalarda Gilles li Muisis'in tanıklığından, özellikle de II. bölümde faydalandık. Gilles le Muisit'in kroniğinin farklı edisyonları bulunmakla birlikte biz çalışmamızda editörlüğünü H. Lemaitre'nin yaptığı *Chronique et Annales de Gilles le Muisit* ile J. J. De Smet tarafından derlenen, *Recueil des Chroniques de Flandre* külliyatı içerisinde bulunan *Chronicon Aegidii li Muisis* adlı Latince edisyonları tercih ettik.

Çalışmamız açısından önemli bir diğer isim Adæ Murimuth ve devamında Robert of Avesbury'dir. Adæ Murimuth, kendinden önceki kroniklerin devamı olarak eserini yazmış ve kronikte 1303-1347 yılları arasındaki olayları ele almıştır. Adæ Murimuth, yer yer papalara karşıt bir söylem kullanmış ve kendisi bir ruhban olmasına rağmen eserinde dikkat çekici eleştiriler yapmıştır. Kronik I. Edward (1272-1307), II. Edward (1307-1327) ve III. Edward (1327-1377) İngiltere'si için başvurduğumuz önemli bir eserdir. Devamında Robert of Avesbury ya da Robertus de Avesbury 1347 yılından başlayarak III. Edward'ın devri olaylarını 1356 yılına dek yazmıştır. İki kronik 1889 yılında E. Maunde Thompson tarafından *Adæ Murimuth Continuatio Chronicarum, Robertus de Avesbury de Gestis Mirabilibus Regis Edwardi Tert*ii adıyla, Latince olarak yayınlanmıştır ve çalışmamızda bahsi geçen edisyon tercih edilmiştir.

Jules Viard tarafından hazırlanan Fransa kraliyet tarihinin bir derlemesi olan *Les Grandes Chroniques de France*, geniş el yazmalarının toplanmasıyla oluşturulmuş

zengin bir külliyattır. 14. yüzyıl Fransa kralları ve Papalığa dair zengin bilgilerin olduğu külliyattan özellikle IV. Philippe, V. Philippe, VI. Philippe, II. Jean, V. Charles dönemi ile ilgili bölümlerde, külliyatın V.-VIII. ciltlerinden faydalanılmıştır.

Azizlerin ve kutsanmış ruhların hayat hikâyelerinin anlatıldığı biyografik metinler olan '*vita*'lar çalışmamızda özel bir yere sahiptir. Avignon Papalığı tarihine dair birinci elden değerli kaynakların derlemesini yapan Stephanus Baluzius'un (1630-1714) ilk olarak iki cilt halinde hazırladığı, sonrasında Guillaume Mollat'nın (1887-1968) eklemeler yaparak dört cilt olarak derlediği *Vitae paparum avenionensium: hoc est Historia pontificum romanorum qui in Gallia sederunt ab anno MCCCV usque ad annum MCCCXC* adlı eserin I. cildi vitalardan oluşmaktadır. Cildin içinde Joanna, Ptolemae Lucensi, Bernardo Guidonis, Amalrico Augerii de Biterris, Paulino, Heinrico Dapifero, Petro de Herenthals gibi yazarların Latince vitaları, Prima Vita, Secunda Vita, Tertia Vita, Quarta Vita, Quinta Vita, Sexta Vita şeklinde adlandırılmıştır. Siyasi olaylara çok fazla temas etmeden, Avignon papalarının şahsiyetlerine ve Kilise eylemlerine odaklanan vitalardan Avignon papalarının biyografik bir portresini sunduğumuz II. bölümde sıklıkla yararlandık. Buna ek olarak biyografik bir özellik taşıyan, Bartolomeo Platina'nın (1421-1481) papaların hayatlarını ele aldığı *Cronica*'sının, *The Lives of the Popes from the Accession of Gregory VII to the Death of Paul II* adıyla W. Benham tarafından yapılan İngilizce çevirisi de ilgili bölümde kullanılmıştır.

Literatürde *bull* olarak adlandırılan ve bir konuya dair papanın ve Roma Kilisesi'nin resmi görüşü olarak kabul edilen, ayrıca anayasal bir özellik taşıyan Papalık emirnameleri çalışmamızın tüm bölümlerinde etkin olarak kullandığımız metinlerin başında gelmektedir. Bu metinlerde papaların bir kişiye, olaya, devlete dair yaklaşımın tüm izleri sürüldüğü için özellikle önemlidir. Çalışmamızda V. Clemens'in Tapınak Şövalyeleri'ne dair karar ve hükümlerinde editörlüğü Pierre Dupuy tarafından yapılan *Histoire de I'Ordre Militaire Des Templiers*'de bulunan bullardan, bunun haricinde kalan Kilise idaresi adına yönetimsel konularda ve diplomatik ilişkilerde editörlüğünü Michaele Helveto-Tugiense'nin yaptığı, *Bullarum seu Collectio Bullarum et Litterarum Apostolicarum*'un VI. cildi ile editörlüğünü Caroli Cocquelines'in yaptığı, *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum*

*Pontificum'*un, III. cildi ve son olarak Augustin Theiner tarafından hazırlanan *Codex Diplomaticus Dominii Temporalis S. Sedis*'in II. cildi kullanılmıştır.

Mektuplar/dilekçeler sundukları zengin bilgilerden ötürü çalışmamızda sıklıkla faydalandığımız bir diğer kaynak türüdür. Apostolik makamın bir başvuru mercii olması Avrupa'nın her yerinden çeşitli konulara dair dilekçelerin ve mektupların Avignon'a akmasına sebep olmuştur. Bunlara ek olarak Kilise'nin lideri olarak papanın siyasi bir karakter taşıması Avrupa monarşileri ile sayısız yazışma yapılmasını gerektirmiştir. Papanın ve Kilise hükümetinin bir konuya dair görüşlerinin, tutumlarının izlerini sürmede çeşitli isimler tarafından derlemeleri yapılan dilekçe ve mektup külliyatlarından istifade ettik. Bunlar İngiltere ile alakalı konularda W. H. Bliss tarafından editörlüğü yapılan *Calendar of Entries in the Papal Registers Relating to Great Britain and Ireland, Calendar of the Close Rolls*, Almanya ve İtalya meselelerinde Lacobus Schwalm tarafından derlenen *Constitutiones et Acta Publica Imperatorum et Regum*, Fransa ile ilişkilerde L. Mirrot- H. Jassemin tarafından derlenen *Lettres sécretes & curiales du pape Grégoire XI (1370-1378) relatives a la France*, G. Mollat tarafından derlenen *Lettres secrétes et curiales du pape Gregoire XI (1370-1378) intéressant les pays autres que la France,* M. Auguste Coulon tarafından hazırlanan *Lettres secrétes et curiales du pape Jean XXII (1316-1334),* Stephanus Baluzius- Guillaume Molat tarafından derlenen *Vitae paparum avenionensium: hoc est Historia pontificum romanorum qui in Gallia sederunt ab anno MCCCV usque ad annum MCCCXCIV'ün* üçüncü cildidir.

Buraya kadar bahsedilenlerin haricinde editörlüğünü J. J. Smet'in yaptığı, *Recueils des Chroniques des Flandre* külliyatında bulunan *Breve Chronicon Anonmi*; editörlüğü M. Moranvillé tarafından yapılan *Chronographia Regum Francorum*; çevirisi J. W. Cook tarafından yapılan F. Petrarca'ın *Songbook (Francisci Petrarchae laureati poetae rerum vulgarum fragmenta)*; Giles of Rome'nin *Giles of Rome's on Ecclesiastical Power* adlı eseri; Heinrich Finke tarafından hazırlanan *Acta Aragonensia;* Odericus Raynaldus (1595-1671) tarafından kardinal Caesarius Baronius'un (1538-1607) Kilise tarihinin devamı olan *Annales Ecclesiastici Ab Anno 1198 ubi desinit cardinalis Baroni;* Dante, *Monarchy and Three Political*

Letters gibi kaynaklar çalışmamızda faydalandığımız önemli diğer kaynaklar arasındadır.

1.2.2. Araştırma Eserler

Hıristiyanlık büyük inanan kitlesiyle her coğrafyada mensubu bulanan, semavi dinlerden biridir. Hıristiyanlığın örgütsel formu ve yönetimsel ayağının adı olan Papalık bu sebeple farklı kültür çevrelerinden pek çok araştırmacının dikkatini çekmiştir. Dünyada Papalık ve Kilise tarihine dair, dikkate değer bollukta bir literatür bulunmaktadır. Papalığın Avrupa uluslarının bir yapı taşı olması gibi nedenlerle Papalık tarihine dair pek çok akademik kitap, makale, tez yapılmıştır. Özellikle Avignon Papalığı'nın ve papalarının Frankofil eğilimli olduğuna dair iddialar akademik çevrelerce hala tartışılıp durulduğundan ve bunun haricinde dönemde belirgin şekilde artan nepotizm, ağır Papalık vergilendirmeleri gibi nedenlerle Papalığın ahlaki yönden uğramış olduğu yıkım, araştırmacıların döneme ilgisini artırmıştır. Pek çok araştırmacı tarafından Avignon Papalığı ve kurumları ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Konuya sundukları katkılar ile Fransızlar başı çekmektedir. Ayrıca Avignon Papalığı tarihine dair araştırmalar belirli milliyetler ekseninde gruplanmıştır. İtalyanlar ve İngilizler kroniklerin neşriyle, Fransızlar mektup-dilekçe gibi diplomatik belgelerin derlemesiyle, Almanlar ise Avignon Papalığının kurumsal tarihiyle daha özel olarak ilgilenmişlerdir. Avignon Papalığı ve genelde Kilise, Avrupa'da önemli araştırma alanı olmasına rağmen durum ülkemiz için aynı değildir. Türkiye'de Kilise ve Papalığa dair araştırmalar yetersiz olmakla birlikte magazinel boyuttadır. Papalık ülkemizde ilginç bir şekilde çoğunlukla entrika ve komple teorileriyle ilişkilendirilir olmuştur. Bu sebeple Papalığa dair yaklaşımlar kusurlu ve literatür kısıtlıdır.

Çalışmamızda Avignon Papalığı'nı konu alan, önemli tespit ve incelemeler barındıran Bernard Guillemain'in *La Cour Pontificale d'Avignon: Etude dune societe* adlı kitabından oldukça istifade ettik. Zengin belge ve kaynak kullanımı ile B. Guillemain'in eseri konuya dair hala baş araştırmalardan kabul edilmektedir. Guillaume Mollat'tan ise özellikle bahsetmek gerekir. Kendisi ömrünü neredeyse Avignon Papalığı çalışmalarına vakfetmiş, önemli bir simadır. G. Mollat'ın pek çok makalesi, derlemesi ile birlikte *The Popes at Avignon 1305-1378* adlı kitabından çalışmamızda yararlanılmıştır. J. Fawier, Edwins Mullins, Norman Housley,

Dominique Paladilhe, Pierre Gasnault, Yves Renouard, Anne-Marie Hayez doğrudan Avignon Papalığını konu alan pek çok çalışmaya imza atmış isimlerdir. Bunlara ek olarak Avignon papalarının biyografik çalışmalarını yaptıkları eserleri ile Paul Thibault, Sophia Menache, Irene Bueno, Diana Wood, I'Abbe M. Chaillan çalışmamızda oldukça istifade ettiğimiz isimler arasındadır.

1.3. Avignon Öncesi Papalık, Roma ve İtalya

Geçmişten bugüne, çağdaş yazarlardan modern araştırmacılara kadar Papalığın Roma'dan ayrılıp, 14. yüzyılın büyük bir kısmında Avignon'da bulunması üzerine çok şey yazılmış, söylenmiştir. Papaların Avignon lehine Roma'dan ayrılmaları özellikle İtalyanlar üzerinde derin bir iz bırakmış ve bu sebeple dönem papaları Fransız dostu olmakla suçlanmıştır. Ancak 14. yüzyılda Roma Kilisesi'ni Avignon'a taşınmaya mecbur bırakan sebeplerin kökleri büyük oranda 12. yüzyılın sonları ile 13. yüzyılda yatmaktadır. Papalığın ve papaların neden, niçin ve hangi koşullar altında Avignon'da bulunmayı seçtiklerini anlamak için 13. yüzyıl Roma'sını ve İtalya'sını iyi anlamak ve okumak gerekmektedir. Bir İtalyan olan Salimbene di Adam (1221-1291), 13. yüzyılda İtalya'ya dair izlenimlerini en özet haliyle bizlere şu şekilde sunmaktadır:

> *"Hiçbir zaman şimdiki kadar çok cehalet, bu kadar çok hata olmadı… Sınırsız bozulma her şeyden önce baştadır. Roma sarayı gurur, hırs ve kıskançlığa teslim olmuştur… Şehvet düşkünlüğü tüm sarayın onurunu kırdı ve oburluk hepsinin efendisidir… Daha da kötüsü, son zamanlarda olduğu gibi kardinallerin kavgaları Vatikan'ı boş bıraktı… Prensler ve baronlar savaş için yaşarlar… Çünkü onlar şehvetin kölesidir. Hükümdarlarına karşı çileden çıkan halk ellerinden geldiğince onlardan nefret ediyor ve onlara olan inancını zayıflatıyor… Roma Mahkemesi'nde, insan ruhlarının kurtuluşu ile ilgili meseleler yerine, savaş ve soytarılıktan başka pek az şey ele alınmaktadır."*[2]

Roma şehri ve Roma Kilisesi yüzyıllar içinde birbirleri ile özdeşleşmiş iki önemli kültün sembolüdür. Roma bilindiği üzere Roma İmparatorluğu'nun başkentidir. Ancak zamanla şehrin rolü evrildi ve Roma kenti Papalığın ve doğal olarak

[2] Franciscan Salimbene, *From St. Francis to Dante: Translations from the Chronicle of the Franciscan Salimbene (1221-1281)*, (Trans: G. G. Coulton), David Nuff, London 1907, s. 57. ve 109.

Hıristiyanlığın merkezi olarak yükseldi. Bu yükseliş Roma'ya farklı bir kimlik kazandırdı. Roma İmparatorluğu yıkıldıktan çok sonra bile şehrin ihtişamı Romalıların gözünde azalmadı. Romalılar eski bağları canlı tutmaya, şehirlerinin ışıltılı geçmişini hafızalarda yaşatmaya önem vermekteydiler. Şehirde kendi rollerini ve güç temellerini bu geçmiş üzerine inşa etmeye çalışan üç etkin güç –imparator-papa ve aristokratik klanlar- bulunmaktaydı ve 13. yüzyıl Roma'sının ve genelde 12. ve 13. yüzyıl İtalya'sının tarihi bahsi geçen üçlünün uzun süreli, kanlı ve aslında net bir kazananı olmayan mücadelelerinin tarihiydi.

Roma'da ve İtalya'da ve hatta tüm Hıristiyanlık üzerinde kademeli olarak üstünlük iddialarını artıran Papalık, varlığını Aziz Petrus'a, siyaset düşüncesini Pavlus'a dayandırmaktaydı. Buna göre Aziz Petrus'un halefi olarak papalar İsa tarafından bizzat Havarilerin Prensi olan Aziz Petrus'a bahşedilen otoriteyi miras aldılar. Pavlus ise tüm iktidarın kaynağı olarak Tanrı'yı[3] görmekteydi ve görüşü Kilise'nin ilk dönem siyasal duruşu için önemli bir kaynaktı. Roma İmparatorluğu'nun başkentinde, küçük ve zulme uğramış bir topluluğun başı olarak Papalık, teorik formülasyonunu yüzyıllar içinde genişleterek yavaş ve sancılı aşamalarla etkin bir Papalık monarşinin inşa edilmesini sağladı.[4] Kilise Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından kaynaklı karmaşadan, yüzyıllardır kendi içinde organize olmayı başarmış bir kurum olduğu için yararlandı ve zamanın, şartların uygunluğu ile söz ve yetki sahibi olma adına eylemlerde bulundu. Dünyevi alana müdahalesini artıran Papalık varlığını, eylemlerinin meşruiyetini Aziz Petrus'un mirası üzerine konumlandırırken Kilise yanlısı filozoflar, teologlar ve bilgili papalar Kilise'nin monarşik iddialarının zeminini sağlayacak fikirler ve doktrinler ürettiler. Aziz Ambrosius (330-397), Aziz Augustinus (354-430), John of Salisbury (115-1180) Thomas Aquinas (1224-1274) ve daha nice düşünürler, Kilise'yi hem ruhani hem de dünyevi gücün kaynağı olarak görmekteydiler. Kilise yanlısı düşünürler çeşitli kuramlar üreterek Kilise'nin dünyevi alana dâhil olma sürecini sistematikleştirdiler. Örneğin papa I. Gelasius (ö. 496), yüzyıllar boyunca pek çok filozof ve teolog tarafından harmanlanacak kuramı *'Çifte Kılıç Kuramı'*[5] ile iktidarın ve gücün

[3] Omnis potestas a deo

[4] Geofrey Barraclough, *The Medieval Papacy*, Harcourt, Brace & World, INC., USA 1968, s. 9-10.

[5]Kılıç yönetimsel gücü ve iktidarın kullanımını temsil etmektedir. Buna göre yeryüzünde iki kılıç bulunmaktadır. Bir tanesi Kilise'nin elinde bulunan manevi kılıç, diğeri kralların, imparatorların güç kaynağı olan dünyevi kılıçtır. Burada Gelasius dünyevi alan ile dinsel alanı birbirinden ayırmıştır.

dünyevi ile ruhani güç merkezleri tarafından nasıl paylaşılacağını açıkladı. Gelasius'un görüşü Papalık ve Papalık yanlısı düşünürler arasında popülerliğini sürdürdü. Hatta 14. yüzyıla gelindiğinde bile varlığını sürdüren kuram işlenerek Giles of Rome'nin (ö. 1316) Kilise'ye dair görüşlerinin temelini oluşturdu. Giles de diğer pek çok filozof gibi yönetimsel alanda iki kılıcın varlığını savundu, imparatorların manevi kılıcın sahibi oldukları görüşünü kabul etti; Kilise'nin manevi kılıca sahip olmasının anlamsız olduğunu belirterek manevi kılıcın kullanımını değil komutasını papalara vererek, Kilise eliyle manevi kılıcın komuta edilmesi fikrini savundu.[6] Ancak Avrupa bu görüşlerin Papalık adına sürdürülmesi için uygunluğunu yavaş yavaş yitirdi. Ulusal eğilimler yükselişe geçerken evrensel tasarımlar peşinde olan Kilise'nin *Christendom*[7] ideali Avrupa milletlerinin eskisi kadar dikkatini çekmemeye başladı; komuta edilecek manevi kılıç Kilise için bir ideal oldu ve

---

Ancak erken dönemde Kilise'nin kendini dünyevi alandan soyutlaması, gücünün artmasına paralel olarak değişti. Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra örgütlü bir güç olan Kilise ile iktidarlarını sürdürme kaygısında olan krallar iş birliklerini artırdılar. Papalık kralların varlıklarını meşru zemine oturturken, krallar bağışlarla ve yardımlarla Kilise'yi donattılar. Doğal olarak iki gücün (Kilise ve dünyevi idareciler) iktidar kullanımına sınırlar çizen görüş zamanla tüm otoritenin kaynağı olarak Kilise'yi konumlandırdı. Bahsi geçen iki kılıcın Kilise'ye ait olduğu iddia edildi ve dünyevi otorite iktidar kullanımında Kilise eliyle sınırlandırılmaya çalışıldı. Bu süreç elbette uzun bir zamana yayıldı ve kademeli olarak gerçekleşti. Aradan uzun asırlar geçtikten sonra Kilise tarihinde önemli bir isim olan VII. Gregorius, Kilise'nin yeryüzündeki ve gökyüzündeki krallıkların tek sahibi olduğunu ileri sürdü. Ona göre papa yani kendisi Batı Avrupa'nın en büyük gücüydü. Kilise hâkimiyet alanının sınırlarını genişletirken karşısında onun iddialarını kendi emperyal idealleri için sakıncalı gören Kutsal Roma İmparatorluğu'nu buldu. 12. ve 13. yüzyıl Kilise-İmparatorluk tartışmalarının ayak sesi olan Atama (Investitura) Kavgası uzun yıllar tarafları meşgul etti. Böylelikle Avrupa'da *'potestas'*ın kime ait olduğu, ne şekilde kullanılacağı sorunsalı ciddi krizler yarattı. Özellikle Alman imparatorlar ile papalar kendi üstünlük iddialarını birbirlerine kabul ettirmek için büyük çatışmalara girdiler. Öncesindeki kriz anlarıyla birlikte özellikle 13. yüzyılda İtalya'nın istikrarını ve güvenliğini kaybetmesinin temelinde büyük oranda iki güç arasında *'potestas'*ın etkin kullanımı kaygısı vardı. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Osman Zahid Çiftçi, "Batı'da Din-Devlet İlişkilerinde Ortaya Çıkan Dönemler", *İstem*, cilt: 10, sayı: 19, 2012, s. 196-199.; Sayime Durmaz, "Yüksek Ortaçağ'da Papa-İmparator Çatışması: Kılıç ile Âsa'nın Savaşı", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt: 1, sayı: 1, 2010, s. 93.; Haşim Özpolat, "Tanrının Siyasetinden Siyasetin Tanrısına: Egemenlik Kuramının Dönüşümü", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, cilt: 23, sayı: 2, 2017, s. 146-147.

[6] Giles of Rome, *Giles of Rome's on Ecclesiastical Power*, (Trans: R. W. Dyson), Columbia University Press, New York 1893, s. 48. "Dicemus ergo quod sacerdotes, et potissime Sacerdos Summus, debet in lege nova habere gladium spiritualem et non gladium materialem non quia nullo mudo habeat talem gladium, sed quia non habet materialem gladium ad usum, sed ad nutum, et quia decet Ecclesiam et Summum Pontificem habere materialem gladium ad nutum, non ad usum. Et quie habere huiusmodi gladium ad nutum est habere ipsum perfecciori modo quam ad usum, dicemus quod Ecclesia et Summus Pontifex excellenciori et perfecciori mudo habet gladium materialem quam habeant reges et terreni principes. Habet itaque Ecclesia gladium spiritualem eciam ad usum, cum quo ferit et percutit, et cum quo maiorem lesionem infert quam inferre possit materialis gladius, quanto lesio anime est multo maior quam lesio corporis. Ipsum autem gladium materialem non habet ad usum, sed ad nutum, ut est communis doctorumsentencia et ut Bernardus ait: ' Utrumque ergo gladium habet Ecclesia, sed non eodem modo; quia spiritualem habet ad usum, materialem ad nutum."

[7] Hıristiyan ulusların tamamını bir bütün olarak varsayan, Hıristiyanlık ideali.

papalar bunu anlama noktasında yetersiz kaldılar. Artık İtalya'da yerelcilik, Avrupa'da mutlakiyet güçlenirken *omnis potestas a deo* yerini *omnis potestas a populo*'ya[8] bırakmaktaydı.

İtalyan sahnesinde Papalığın en büyük rakibi Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu idi. İmparatorluk ile Papalık arasındaki tartışma 11. yüzyılın sonlarında patlak verdi. Bu zamana kadar taraflar arasında bir takım gerilim anları olmuştu ancak bunlar ciddi olmaktan çok pratik zorluklarla alakalıydı. 11. yüzyılda Kilise kendi bünyesinde büyük çaplı bir reform başlattı. Kilise'nin ve mensuplarının kalitesini artırmayı amaçlayan reform hareketinin bir yönü, imparatorluğun evrensel iddiaları ile çakışmaktaydı çünkü Kilise tüm dünyevi hakları elinde tutmak, '*sacerdotium'*u (dini hiyerarşi), '*regnum*' (krallık) üzerinde yüceltmek idealindeydi. İmparatorluk ise Roma İmparatorluğuna dayandırdığı geçmişiyle, varlığını Kilise üzerinde güçlü bir pozisyona yerleştirme gayretindeydi. İmparator V. Heinrich'in (1098-1125) ölümünden I. Friedrich'e (1155-1190) kadar Kutsal Roma İmparatorluğu zaafiyet dönemleri geçirdi. Aynı sorun Papalık için de geçerliydi. Bu yüzyıl kısa süreli papalıkların, anti-papaların ve bundan kaynaklı bölünmelerin çağıydı. Friedrich ile Papalık arasında sonraki asırları dahi etkileyecek kavga III. Alexander'ın (1159-1181) seçimi ile başladı.[9] I. Friedrich, emperyal davanın güçlü bir savunucusuyken, III. Alexander bunun karşısında inatla durdu. İmparatorun baskısından kaçan Alexander papa olarak pozisyonunu korudu, uzun yıllar Roma'ya giremedi, 1177'ye kadar Fransa'da yaşadı.

13. yüzyılın özellikle ilk yarısı kendi ideallerini sonuna dek savunabilecek karakterlerin aynı zamana toplandığı ilginç bir görünüm arz eder. II. Friedrich ve güçlü papalar III. Innocentius (1198-1216) ve IX. Gregorius (1227-1241), IV.

[8] Tüm iktidarın kaynağı halktır

[9] Bahsi geçen süreçte kardinaller Papalık yanlısı ya da imparatorluk yanlısı olarak gruplanmışlardı. 1159 yılında IV. Hadrian öldüğünde kardinaller arasındaki ayrışma seçime yansıdı ve III. Alexander ve IV. Victor adında iki papa ortaya çıktı. III. Alexander Friedrich yanlıları tarafından istenmezken, IV. Victor Papalık yanlıları tarafından kabul edilmedi. Bu durum aynı yüzyıldaki üçüncü bölünmeydi. İmparator Friedrich, bölünmeyi sonlandırmak için hakem alarak rol alacağı bir konsey toplama kararı verdi. III. Alexander'ın katılımını da istedi ancak III. Alexander konseye katılmadı. Konsey IV. Victor'u papa olarak tanıma kararı aldı. III. Alexander karşı hamle olarak I. Friedrich'i aforoz etti. Bölünme yıllarında İngiltere, Lombardiya, Fransa, Sicilya III. Alexander'a, Friedrich'in kontrolü altındaki topraklarda IV. Victor'u papa olarak kabul etti. IV. Victor 1263 yılında öldü ve imparatorluk destekçileri III. Paschal'ı (1164-1168) seçtiler. Onu papa olarak III. Callistus (1168-1178) takip etti. C. Morris bahsi geçen bu bölünmeyi 14. yüzyıl Büyük Bölünmesi'nden evvel Batı Kilisesi'nin yaşadığı en kalıcı bölünme olarak nitelendirmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Colin Morris, *The Papal Monarchy: The Western Church fron 1050 to 1250*, Clarendon Press, Oxford 1989, s. 192-195.

Innocentius (1243-1254) aynı şeyi, *superanus* (üstün güç) olmayı istemekteydiler. Papalık için 13. yüzyılda emperyal gücün İtalya'da hâkim olmasını önlemek önemli bir gereklilikti. III. Innocentius, Alman baskısına dayanabilmek için Orta İtalya'da tamamen Papalığın kontrolü altında, toprak temelli bir devlet kurdu ve Papalık Devletleri'nin[10] gerçek kurucusu olarak tarihe geçti. Ancak Innocentius Papalık mülklerinde etkili bir hükümet kurma imkânından yoksun olduğu için bu toprakların idaresini askeri güce sahip güçlü asillere, onları rektör olarak atayarak teslim etti. III. Innocentius'un arzuladığı gibi Papalık Devletleri, Papalık bağımsızlığını ve gücünü artırmak şöyle dursun bundan sonraki yaklaşık iki asır boyunca Papalığı isyanlarla daha geriye çekerek, papaların bölgeden kaçmalarına sebep oldu.

IX. Gregorius ve IV. Innnocentius, III. Innocentius'un yolundan giderek II. Friedrich ile mücadeleye dört elle sarıldılar. IX. Gregorius, sert tabiatlı bir papa olduğundan imparator ile arasındaki sorunlar büyüdü. Gregorius, sekiz yıldan fazla Roma'ya giremedi. Papa, Lombard şehirlerinin isyanını teşvik ederek, Friedrich'i etkisizleştirmek istedi ve Friedrich içte ve dışta, çoklu problemleriyle baş edebilmek için IX. Gregorius ile barış yaptı. IV. Innocentius, Papalık monarşisinin zirvesindeki isimdi. Ancak düşüşü başlatan kişi de yine kendisiydi. Roma klanlarının artan mücadelesi ve imparatorluk müdahalesi yüzünden 1244'ten 1251'e kadar Roma'dan uzak kaldı; Lyon'a sığındı, Napoli'de öldü. Kilise'nin ekonomik gücüne önem verdiği için Kilise tımarlarını, mülklerini satarak, imparatorluğa karşı üstünlüğü elde etmeyi denedi. Böylece Kilise Hıristiyan âlemi üzerindeki ahlaki hâkimiyetini kaybetti. Papalık siyasi zafer elde etme gayesi ile manevi değerlerini tüketti. Papalık 13. yüzyılın sonunda Hohenstaufen gücünü çökertmeyi başardı ancak kendisi de bu kavgadan zafer elde ederek çıkmadı. Papalık ve komünler II. Friedrich'e karşı ittifak yaparken, onun ölümü komünleri Papalığa destek fikrinden bağımsızlaştırdı. Belki de daha önemlisi iki güç arasındaki mücadele İtalyan şehirlerini ve kırsalını kronik bir isyan geleneğine alıştırdı. Şehirler, kasabalar çatışmaların altında zayıfladı, fakirleşti. Bununla birlikte hem Kilise hem imparatorluk idaresinden

[10] Papalık Devletleri tanımı papaların Orta İtalya'da sahip oldukları siyasi, hukuki ve ekonomik hakları tanımlamaktadır. Bu topraklar başlangıçta Etruria, Roma Compagna ve Liri Nehri ve Terracina'ya kadar olan toprakları kapsamaktaydı. Roma Kilisesi'nin Karolenj imparatoru Pepin ile yaptığı ittifaklar sayesinde Pepin Bizans İtalya'sındaki 22 şehir ve bölgeyi Aziz Petrus'a yani Papalığa bağışladı. Bu bağıştan dolayı toprakların ismi ilk olarak Aziz Petrus'un toprakları olarak anıldı. 12. yüzyılda III. Innocentus'un çabaları ile meşru temelleri yeniden inşa edilen topraklar Aziz Petrus Patrimonyası olarak adlandırıldı. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Paolo Squatriti, *Papal States*, Christopher Kleinhenz (Ed.) , *Medieval Italy: An Encyclopedia*, Routledge, New York 2004, s. 3821-3842.

bağımsızlaşmak isteyerek, yerel ailelerin önderliğinde geleceklerini kendileri belirlemek için iç ve dış mücadelelere daldılar.

Papaların, rakipleri Hohenstaufen imparatorlarının emelleri şekillenirken, İtalyan toplumu da dönüşmekteydi. Ekonomik canlanma İtalyan toplumu için itici bir güç oluşturdu. 11. yüzyılda İtalyan yarımadasında imparatorluk gücü ve otoritesi geçmiş olduğu zayıflık dönemlerinden dolayı fiilen bir çöküş yaşadı. Aynı durum Papalık için de geçerliydi. Papalık İtalyan siyasetinde ortak bir dava ya da odak noktası sağlamada başarısız oldu. Kutsal Roma İmparatorluğu, Kuzey İtalya'da emperyal gücü yeniden canlandırmak için çabaladı. İtalya'da tikelcilik neredeyse zafer kazandı. Roma'dan Alplere kadar uzanan bölgede Orta Çağ'ın karakteristik İtalyan toplumu kendi idealleri ekseninde gelişmek için uygun zemini buldu; bahsi geçen bölgede komünler şehir devletleri haline geldi ve böylece bölge komünal İtalya[11] olarak tanımlanmaya başladı.[12] I. Friedrich ve II. Friedrich bölgeye askeri operasyonlar ile müdahale ettiler ancak bu yanlış eğilim İtalya'yı marjinalleştirdi. Papalık bölgede emperyal iddiaların güçlenmesini kendi evrensel iddialarına büyük bir tehdit olarak gördü ve İtalya Papalık ile imparatorluk güçlerinin birbirlerine üstünlük iddialarını benimsetmek için uğraştığı savaş alanına dönüştü. İmparatorluğun egemenliğinden duyulan korku ya da Papalığın güçlenmesine karşı hissedilen rahatsızlık birtakım komünleri yapay bir davada birleştirdi. Bu hizipler literatürde Guelf ve Ghibellin[13] olarak bilinmektedirler. Guelfler kendilerini *pars*

[11] Komün İtalya'da bir idari birime verilen isimdir. Bazen bir şehir, bazen ise birkaç kasabanın birleşimi komün olarak adlandırılmaktadır. Bir komünün en yüksek memuru podesta olarak adlandırılmaktadır. İlk olarak I. Friedrich Barbarossa Roncaglia Diyeti'nden sonra (1158) kontrolü altındaki şehirlerde baş yargı ve yürütme görevlileri olarak, vatandaş-konsüllerin yerini alacak podestayı dayattı. Komünler Alman imparatorları ve Papalık arasındaki savaş yıllarında kendi güç temellerini geliştirerek bağımsız hareket etme alanı buldular. Sonra iki güç arasındaki çatışmada taraflara ayrılarak siyasi varlıklarını sürdürmeye ve meşrulaştırmaya önem verdiler. Zamanla Bergamo, Lodi, Padua, Parma, Cremona, Milan ve Piecenza gibi şehirler imparatora ya da Papalığa herhangi bir atıfta bulunmadan kendi liderlerini seçmeye başladılar. Bu noktadan sonra da komünal rejim hem Papalık hem de imparatorluk için tehlikeli görülmeye başlandı. Papalık bu sebeple komün liderlerini sıklıkla 'tiran' olarak adlandırdı. Ayrıntılı bilgi için bkz. Joseph R. Byrne, *Commune*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia*, Routledge, New York, 2004, s. 4143-4144.

[12] J. K. Hyde, *Society and Politics in Medieval Italy: The Evolotion of the Civil Life, 1000-1350*, The MaCmillan Press, New York 1973, s. 38.

[13] Guelf ve Ghibellin terimleri 12. yüzyılın ortalarında Hohenstaufen imparatorları ile Bavyera ve Saksonya'nın Welf dükleri arasındaki hanedan savaşları yıllarında kullanılan Alman savaş çığlıklarının İtalyan versiyonu olarak türemişlerdir. Welf Guelf; Waiblingen Ghibellin olarak, muhtemelen I. Friedrich'in İtalyan seferleri esnasında bölgeye taşındı. Guelfler İtalya'da Papalık üstünlüğünü savunmaktayken, Ghibellinler Kutsal Roma Germen imparatorlarının emperyal iddialarını desteklemekteydiler. Bu hizipler belirli saflarda yer alarak kendi ekonomik, yerel siyasi

ecclesiae (Kilise partisi), Ghibellinler ise *pars imperii* (imparatorluk partisi) olarak tanımlamaktaydılar. Karşıt güçlerin bir mensupları olarak Guelf ve Ghibellinler, tam olarak bir tarafa aidiyetten uzak, yerel çıkarları etrafında kolayca şekillenen gruplara dönüştüler. Varlıkları 13. yüzyılın sonu ve 14. yüzyılda hem Papalık hem de imparatorluk için bir sorun oluşturur oldu.

1265 yılında bir Fransız olan IV. Celemens papa olarak seçildi. Roma'dan uzakta Perugia, Assisi, Orvieta gibi şehirlerde yaşadı. Papa II. Friedrich'in ardıllarıyla olan kavgasını Angevin güçleriyle dizginlemek istedi. Bu İtalya ve Roma için büyük bir hataydı. Anjou'lı I. Charles, papanın isteğiyle Alman Conrad ve Manfred ile savaştı, onları yenilgiye uğrattı; Roma'ya kadar Fransız güçleriyle giderek şehrin senatörü oldu. Hohenstaufen gücü pasifize edildi. Bu süreçte iki rakip güç olan papa ve imparatorlar iyi eşleşmişlerdi. Her iki tarafta siyasi karmaşa baskındı. Özellikle 13. yüzyılın ikinci yarısı Papalık için kısa süreli, etkisiz papalıkların dönemiydi. 1254 ile 1294 yılları arasında ortalama saltanat süresi beş yıl bile değildi ve uzun süreli boşluklar bulunmaktaydı.[14] Dahası dönem papaları Aziz Petrus'un şehrinde uzun süreli tutunamıyorlardı.

çıkarlarını korumak istiyorlardı. Anti-imparatorluk karşıtı komünler Alman imparatorlarının yayılmasını engellemek için Papalık ile ortak bir dava oluşturdular. Özellikle IX. Gregorius (1227-1241) ve IV. Innocentius (1243-1254) Ghibellinleri yok etmek için Luguria, Piedmont, Lombardiya, Romagna ve Toskana'daki Guelflerle işbirliği yaptı. 1268 yılına kadar Guelf-Ghibelline hizbi Papalık yanlısı ya da karşıtı görüşler ekseninde birleşmekteydi ancak 1268'den sonra Roma'da ve İtalya'da Alman imparatorları ve Ghibellinleri bastırmak isteyen papaların bölgeye Angevinlerin gücünü taşımasıyla Guelfler komünal özgürlüğü savunan anti-emperyal geleneklerinden ayrılarak, özgün kimliklerini yitirdiler. 1268'den sonra Guelf davası Angevin rejimi ile birleşti. Anjou'lu Charles'ın İtalya işlerine müdahalesi Ghibellin komünal rejimin yıkılışını hızlandırdı. 1280 yılında Siena, Luca, Pistoia ve Forli Guelflerin eline geçti. 13. yüzyılın sonları ile 14. yüzyılın başlarında Bergamo, Brescia, Cremona, Ferrara, Cenova, Padua, Pavia, Rimini, Vicenza gibi siyasi yönden bölünmüş pek çok komün Guelflerin kontrolüne girdi. Angevinlerin bölgede güçlenmeye başlamasıyla Guefler 1295-1300 yıllarında kendi aralarında Ak Guelfler ve Kara Guelfler olarak iki hizbe ayrıldılar. Kara Guefler imparatorluk karşıtı duruşlarını sürdürürken, Ak Guelfler Ghibellin partisini ve doğal olarak imparatorluk güçlerini desteklediler. Guelf bölünmesine rağmen Ghibellin hizbi VII. Heinrich'in İtalya seferine kadar sönük kaldı. Onun İtalya'daki varlığı Guelf-Ghibellin varlığını yeniden canlandırdı ve tarafları tekrardan çeşitli partiler etrafında birleştirmeye zorladı. Yeniden alevlenen hizipleşme Avignon papalarının uzun yıllar sürecek askeri operasyonlarının en önemli sebebiydi. Ayrıntılı bilgi için bkz.: John Lomax, *Ghibellines*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia*, Routledge, New York 2004, s. 1915-1925.; George Dameron, *Guelfs*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia*, Routledge, New York 2004, s. 2167-2179.

[14] IV. Innocentius'tan etkin bir papalık kimliği olan VIII. Bonifacius'a kadar hüküm süren papalar şu şekilde sıralanabilir: IV. Alexander / 1254-1261), IV. Urbanus (1261-1264), IV. Clemens (1265-1268), X. Gregorius (1271-1276), V. Innocentius (1276, yaklaşık altı ay), V. Adrianus (1276, yaklaşık bir ay), Ioannes XXI (1276-1277), III. Nicholas (1277-1280), IV. Martin (1281-1287), IV. Nicholas (1288-1292), V. Celestine (1294, birkaç ay).

Hohenstaufen Hanedanının düşüşü Papalığı en azından bir tehditten kurtarmıştı. Ancak şimdi Roma Kilisesi'nin ve Papalığın yüzleşmek zorunda olduğu sorun çok yönlüydü. Papalığın monarşik iddiaları uğruna verdiği mücadeleler ulusalcılığı güçlendirdi. Rakipler enerjilerini birbirlerine karşı üstünlük iddialarına o kadar yoğunlaştırmışlardı ki, etraflarındaki dünyanın dönüştüğünü fark edip, yeni yüzyılın sinyallerini okuyamadılar. Galip ve mağlup kendilerini büyük oranda azalmış prestij kaybı içerisinde buldular ve hem siyasi hem de ahlaki olarak iflas ettiler.[15] İki evrensel biçim- Kilise ve imparatorluk- fikrinin yaratımları olan Avrupa düşünsel, siyasal olarak dönüşmekteydi ve her iki kavram da artık çürümekte olduğuna dair işaretler vermekteydi. 1294 yılında VIII. Bonifacius papa olduğunda III. Innocentius ile IV. Innocentius'un yolundan giderek, Avrupa halkları ve ulusları üzerinde Papalığın güç iddialarını yeniden ele aldı. Ancak o dünya artık çok fazla değişmişti. Aragon ve Kastilya Krallıklarının yanında İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya kendilerini Christendom'un bir üyesi olarak değil, kendi siyasal ilgilerine sahip birer bağımsız ülke olarak görmeye başlamışlardı ve bu günlerde VIII. Bonifacius zamanın sinyallerini iyi okumak noktasında eksik kalmıştı;[16] ayrıca dönem Bonifacius gibi sert mizaçlı bir papayı taşıyabilecek dinamikte değildi.[17]

Bonifacius, insanlığın selameti için en yüksek ahlaki sorumlu olarak Kilise'nin üstünlüğünde diretti. Bu dil eskimiş sorunların kaynağıydı ve etki yaratmaktan uzaktı. Bonifacius'un politikaları genellikle sertti. Çeşitli monarşilerin krallarını basitçe *reguli* (küçük kral, kralcık) olarak görmekteydi. 1295 yılında Roma'ya girdi. Buradan laiklere meydan okumaya başladı. *Clericis laicos* adlı fermanı ile buyurgan bir dil kullanarak laiklere Kilise'nin üstünlüğünü hatırlattıktan sonra, din adamlarının onlara vergi vermesini yasakladı. Bu fermanın asıl nedeni Fransa kralı IV. Philippé ile yaşamış olduğu sorundu. Çünkü karşısındaki kral da güçlü bir Fransız ulusu yaratma hayalindeydi. Papa ile kral arasında gerginlik devam ederken kendi ailesi Caetani'ye sunduğu yüksek avantajlar, Roma'nın bir diğer aristokratik klanı olan Colonna'ları rahatsız etti ve Caetani-Colonna hizipleşmesi Roma'nın sınırlarını aştı.

---

[15] L. Eliott Binns, *The History of the Decline and Fall of the Medieval Papacy*, Archon Books, USA 1967, s. 57-60.
[16] William J. La Due, *Chair of Saint Peter*, Orbis Books, New York 1999, s. 135.
[17] George Stebbing, *The Story of the Catholic Church*, B. Herder Book Company, London 1915, s. 377-378.

Fransa tahtı ile kavganın devamını *Unam Sanctam* izledi. Bu bull ile papa hem manevi hem de uhrevi kılıcın tek sahibinin kendi olduğunu ilan etti. İddialar Fransa kralı için aşırıydı. Ortam gerilirken kendini Roma'da güvende hissetmeyen Bonifacius, memleketi Anagni'ye gitti. Burada Fransa kralının adamları tarafından kaldığı sarayda, sabaha karşı yapılan bir baskınla aşağılayıcı muamalelere maruz kaldı. Kısa bir süre sonra öldü. Bonifacius'un amacı imparatorlara ya da krallara tanınan gücü fiili bir hak olarak resmen Papalığa geçirmekti ancak başarılı olamadı. Bonifacius'un başarısızlığı Papalığın otoritesel bağlamda yıkımı ve başarısızlığıydı. Onun düşüşü papaların artık kendi toprak temelleri olan Papalık Devletleri dâhil, İtalya'nın büyük kısmında güvenli bir şekilde tutunamayacakları gerçeğini ortaya çıkartmıştı.

Papalar için Roma'yı güvensiz kılan sorunlardan bir diğeri Roma'nın aristokrat aileleriydi. Orta Çağ'da Roma Kilise'nin karargâhıydı. Roma halkı için *caput mundi*[18] idealini, şanlı imparatorluk geçmişlerini canlı tutmak önemliydi. Bununla beraber Roma'da aristokrat klanlar ya da aristokrat aileler olarak adlandırdığımız üst sınıf sürekli dönüşüm halindeydi ve 12., 13. ve 14. yüzyılın üst sınıfı her zaman aynı ailelerden ve dinamiklerden oluşmamaktaydı. Bu bağlamda Roma şehri 11. yüzyılda bir dönüşüm yaşadı. Yetenekli bürokratlardan oluşan eski aristokratik aileler yerini siyasi iktidarla ilişkisi farklı yeni aristokrat ailelere bıraktı. Eski aristokrat ailelerin üyeleri çoğunlukla Roma'ya yakın kırsalda yaşarken, yeni aristokratlar Roma'da yaşamaktaydılar. Roma'da 11 yüzyıl itibariyle kendi güç temellerini oluşturacakları etrafı surlarla çevrili, kale-evler inşa ettiler ve zamanla şehirde etkin bir güç olmaya başlayan yeni aristokrasi seçkin bir topluluğun, özellikle yaygın bir şekilde askerileştirilmiş kültür ve pratiğin öncüsü olarak kabul edilmektedir.[19] Şehrin dönüşümü devam ederek 1200'lü yıllarda farklı bir ivme kazandı. Bu yüzyılda *'nobiles urbis'*in (şehrin soyluları) yerini, yavaş yavaş *barones urbis* (şehrin baronları) almaya başladı. 13. yüzyıl itibariyle şehrin baronları, şehrin soylularının varlıklarını aştıkları ayrı bir sınıf oluşturarak, Roma'da sosyopolitik bir dönüşüm sağladılar. Bahsi geçen yerel elitler, 1347'deki Cola di Rienzo devrimine kadar Roma'nın siyasi yaşamı üzerinde güçlü bir hegemonya kurdular.

[18] Roma'yı dünyanın başkenti, dünyanın merkezi olarak tanımlamakta kullanılan simgesel ifade
[19] Chris Wickham, *Medieval Rome: Stability and Crisis of a City: 900-1150*, Oxford University Press, UK 2015, s. 181-184.

Baron kılanlarının çoğu zenginlik ve güçlerini büyük ölçüde Kilise'den almaktaydılar. Papalar Kilise mülklerini kendi müttefiklerine ya da aile üyelerine kiralayarak, satarak onların toprak temellerini oluşturdular. Dahası baron aileleri, Kilise'nin kendilerine ve ailelerine sunmuş olduğu üstün ayrıcalıkların ve nimetlerin bilincinde olarak Kilise kademelerine kendi fertlerini getirmek için adeta yarıştılar. Bunu kendi aile ferdini önemli pozisyonlara getiren kardinallerin veya papaların varlığı hızlandırdı. Özellikle 13. yüzyıla baktığımızda kardinallerin büyük çoğunluğunun yerel baron kılanlarının mensuplarından oluştuğunu görmekteyiz. Bir baron ailesine mensup kişinin papa seçilmesi demek artık o ailenin hızla yükselişi demekti. Kavganın bir diğer yönü Roma şehrinin senatörlüğünü ele geçirme kaygısıydı. Roma şehri 12. yüzyıl itibariyle senatörler eliyle yönetilmekteydi ve bu idare şekli aileler arasındaki rekabeti daha da kızıştırmaktaydı. Mali yönden bağımsız Roma'nın senatörlüğü ailelerin hem prestij hem de avantajları için yarıştığı asil bir görevdi.

Orsinilerin yükselişi, ailenin bir ferdi olan papa III. Celestinus'un (1191-1198), Anienne Vadisi'ndeki birkaç kaleyi yeğeni Orso'ya ve onun çocuklarına vermesi ile başladı. Devamında Savelli, Annibaldi, Stefenashi, Romani, Conti, Colonna ya da Caetani aileleri kendi içlerinden bir kardinal ya da papa çıkarttıklarında aynı zenginleşme ve güçlenme serüvenini takip ettiler. 13. yüzyılın sonu ile 14. yüzyılın başında Roma'ya kavgaları ile damga vuran Colonna'ları yükselten IV. Nicholas, Caetani ailesini yükselten VIII. Bonifacius idi. Birbirini izleyen her bir papa seleflerinin akrabalarının gücünü bastırma gayretine girdi ve süreç kendi kendini baltalayan kısır bir döngü halini aldı. Bahsi geçen aileler, Kilise'nin zenginliği ve kendilerine sunduğu faydacılık üzerine inşa ettikleri güçleri ile Roma sahnesinin aktörleri haline geldiler. 1200'lü yıllardan 1400'lü yılların ortasına kadar kentsel çevreyi şekillendirmede büyük rol oynadılar. Bir ailenin yükselişi başka bir ailenin gözden ve güçten düşmesi demek olduğu için kendi aralarında ittifaklar kurarak komünal hükümet mekanizmasını alt üst ettiler. Aileler arasındaki hizipleşme nedeniyle Roma şehri kanlı rekabetlerin arenası haline geldi. Kentteki heybetli kalelerinde, özel orduları ile donatılmış vaziyette bahsi geçen aileler, kendi üstünlüklerini ve ayrıcalıklarını sürdürmek için halkın çoğunluğunu kendileri ile

birlikte savaşa sürüklediler.[20] Bu ailelerin bölünmüşlüklerine bir de Guelf-Ghibelline davası eşlik etti. Baronların birbirleri ile savaşları yüzünden Roma rakip gruplar tarafından tutulan silahlı birlikler arasında parçalandı. E. Renan'ın ifade ettiği gibi '*Roma şehri, İtalyan cumhuriyetlerinin en çalkantılı şehriydi. Boyun eğmez bir feodalizme teslim olan Roma kırsalı, aşılması tehlikeli bir çöl haline geldi… Roma'da bulunmak papalar için esaretlerin en dayanılmazı idi.*[21] Bu sebeple papalar idarelerini sıklıkla alternatif merkezlerden yürüttüler. Örneğin IV. Martinus Toskano ve Umbria'da, IV. Nicolaus Rieti ve Orvieto'da IV. Honorius Santa Sabina'da yaşadı. III. Nicolaus Sutri, Vetralla ve Viterbo'yu, XXI. Ioannes yine Viterbo'yu, X. Gregorius Orvieto'yu ve bir süre Fransa'yı seçti. IV. Urbanus Viterbo, Montefiascione ve Orvieto'da yaşadı.

Papalık bir yandan Alman gücüyle bir yandan da Romalı aristokratik kılanlarla mücadele etmek zorunda kalırken, ahlaki yönden iflasın eşiğine geldi. 14. yüzyıla gelindiğinde Roma kenti ve İtalyan şehirlerinin çoğu kendilerini itaat etmeye zorlayan boyunduruktan büyük oranda kurtarmayı başarmıştı. Papalık-Hohenstaufen çatışması altında harap olan kentler, ehliyetsiz insanların keyfi yönetimlerine maruz kalan insanlar Kilise'nin sıklıkla tiran olarak adlandırdığı yerel liderlerin etrafında kümelenmeye başladılar. Kilise ya da imparatorluk güçleri aleyhine tikelciliğin yükselmesi ile papaların bölgede huzurlu bir şekilde tutunmaları imkânsızlaştı. Kilise'nin sivil politikalarına duyulan saygı artık yerini karşıtlığa bıraktı. Bu sebeple papalar, zaten uzun yıllardır kendilerine huzurlu bir ikamet sağlayacak şehirlerde kalmayı tercih ettiklerinden Roma'yı çoğunlukla boş bırakmaktaydılar. Fransa'ya sığınan III. Alexander örneği haricinde papalar, Roma'da bulunmayı tercih etmediklerinde, İtalya'da bulunan herhangi bir güvenli şehirden ya da kasabadan Kiliseyi yönetmekteydiler. 1100-1303 yılları arasında, 203 yıllık sürecin toplamda sadece 82 yılında papalar Roma'da bulunabildiler. Bu eğilimin sebeplerinden bir diğeri Roma'nın ikliminin çoğunlukla yaşlı olan papalar için elverişsiz olmasıydı. Ancak güvenlik bilakis 13. yüzyılda baskın kaygıydı. Papalar bir asrı geçkin bir süre boyunca kendilerini güvende hissettikleri bir yerden başka bir yere mahkemeleri ile göç edip durdular. Bu durum her papa ile sıklıkla tekrarlanıyordu ve 13. yüzyılda bir

[20] Hendrick Dey, *The Making of Medieval Rome: A New Profile of City, 400-1420*, Chambridge University Press, USA 2021, s. 214-216.
[21] Ernest Renan, "La papaute hors de I'Italie: Clement V", *Revue des Deux Mondes*, 1880, s. 112.

papanın Roma'da bulunması ve hüküm sürmesi neredeyse istisna oluşturacak hale gelmişti. Ancak Avignon daha farklı bir bağlamda istisna oluşturmaktadır. Çünkü uzun süre sonra ilk defa bu kadar ardıl papa – yedi tane- aynı yerden, özellikle İtalya'dan uzakta bir bölgeden Roma Kilisesi'ni yönetecekti.

2. AVİGNON PAPALARI

Avignon'da ikamet sürecini başlatan ilk papa V. Clemens olmasına rağmen Avignon'a giden yolu fiilen açan papa VIII. Bonifacius'dur. Papalığı, 13. yüzyılın sonlarında yaşanan savaşlara ve Papalığın güç kaybettiği kritik bir döneme denk gelmiş ve kendisi bu sebeple çok zorlu bir süreci deneyimlemiştir.[22] Ancak Bonifacius İtalya'nın genelinde varlığını hissettiren tikelciliğin güçlü etkisini görememiş, 13. yüzyılın güçlü papaları III. ve IV. Innocentius gibi Christendom idealine sarılmıştı. İtalyan toplumu Papalık-imparatorluk çatışması altında milliyetçi bir dönüşüme evrilmekteydi. Artık İtalyanlar için hem imparatorlar hem de papalar, hegemonyaları kabul edilmeyen kimselerdi. Uzun süreli savaşlar altında komünlerin her iki güce de bağlılığı zayıflamıştı. Buna rağmen VIII. Bonifacius tüm dünyevi yöneticilere, yeryüzündeki herşeyin efendisinin papalar ve Kilise olduğunu kabul ettirmek istedi. Bonifacius'un uluslararası arenada girdiği güç mücadeleleri ve krallar üzerindeki baskıcı iddiaları, Avignon'un ilk papası V. Clemens'e uzun yıllar uğraşması gereken sorunlar silsilesini miras bıraktı. Bonifacius, Fransa kralı IV. Philippe ile girdiği savaşı kaybetmekle kalmadı, aşağılayıcı muameleler eşliğinde esir tutuldu. P. Schaff'a göre Hildebrand'ın Roma şehrine girmesinden IX. Leo'ya kadar geçen iki buçuk asır boyunca papalar imparatorlar tarafından hapsedilmiş, Roma'dan vatandaşlar tarafından kovulmuş, sürgünde ölmüştü ancak hiçbirinin başına gelen felaket Bonifacius'un ki kadar trajik değildi.[23] Kendisini Avrupa ulusları üzerinde asil bir hakem olarak gören Bonifacius'un ölümü ile Orta Çağ Papalığı yıkıldı. Bonifacius'un başarısızlığı Papalığı da otoritesel bağlamda aynı oranda yıkıma ve başarısızlığa götürdü.[24] Çünkü 12. ve 13. yüzyıldan beri dengeli bir görünüm arz etmeyen İtalyan siyaseti Papalık için daha da tehlikeli bir hal aldı. Papalık içerisinde bulunduğu zayıflığı bu hadise ile ilan etmiş oldu. 1260'lı yıllarda dizginlenen Hohenstaufen yenilgisi ile Papalık ve müttefikleri Guelfler göreceli bir

[22] Marry Mildred Curley, *The Conflict Between Pope Boniface VIII and King Philippe: The Fair*, The Catholic University of America Press, Washington D.C. 1927, s. 11.
[23] Philip Schaff, *History of the Christian Church*, Vol: VI, The Grans Rapids, Michigan 1882, s. 15.
[24] M. Creighton, *A History of the Papacy from the Great Schism to the Sack of Rome*, Longmans, Green and CO., London 1907, s. 32.; Charles T. Brusca, *Boniface VIII and the Decline of the Papal Power*, Florida Atlantic University Faculty of the Arts and Humanities, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Florida 1993, s. 1-2.

üstünlüğün tadını çıkartmaktaydılar. Ancak Bonifacius'un olayları, Kilise'nin müttefiki olan Guelfleri kızdırırken, pasifize edilmiş Ghibellin güçlerinin uyanmasına neden oldu. Komünal olarak örgütlenen İtalyan şehirleri, muhalif liderler altında birleşerek yarışa girdiler ve bu şartlar altında Papalık İtalya'da barınmasının imkansızlığını anladı. İtalya'nın kronik isyan geleneğinden daha uzak bir noktaya kaçmayı uygun gören Papalık, 14. yüzyıl boyunca İtalyan şehirlerini dizginlemek için büyük ve pahalı mücadeleler vermek zorunda kalacaktı.

Bonifacius öldükten sonra kardinaller yeni papayı belirlemek için toplandılar. Yaklaşık on gün sonra Niccolo di Boccasini'yi, yani Papalık ismi ile XI. Benedictus'u papa olarak seçtiler. Bonifacius'un halefi XI. Benedictus Roma'da Romalı aristokratların baskıcı mücadeleleri altında bulunamayacağını anlayarak, Perugia'ya sığındı. Kısa bir süre sonra, 1304'te papa Benedictus hayatını kaybetti. XI. Benedictus'tan sonra papa olarak seçilen V. Clemens, Avignon'u tercih eden ilk papadır. Gezici olan Papalık mahkemesi ile Avignon'da misafir olarak yaşayan papa, bu tercihi ile Papalığı istikrarlı bir koltuğa kavuşturmuş ve böylelikle Papalığın Avignon serüvenini başlatmıştır.

2.1. V. Clemens (1305-1314)

XI. Benedictus'un ölümü[25], Papalığın siyasi sisteminin şimdiye kadar maruz kaldığı şeylerden daha büyük olaylara mahkûm olacağı yeni bir bunalımın yolunu hazırladı

[25] Papa XI. Benedictus'un ani ölümü Dino Compagni ve Giovanni Villani gibi İtalyan kronikçiler için bir komplo olarak görülmektedir. Bahsi geçen iki yazarımız da herhangi bir isim zikretmezler ancak onun ölümünden sonra gerçekleşen hizipleşmenin papanın öldürülmesinin bir cezası olduğunu özellikle Giovanni Villani belirtir. Önemli bir İtalyan tarihçi olan Dino Compagni yalın bir şekilde 22 Temmuz 1304'te papa Benedictus'un kendisine gönderilen taze incirlere konulan zehirden dolayı hayatını kaybettiğinden bahsetmektedir. Dino Compagni, *The Chronicle of the Dino Compagni*, (Trans: Del Lungo), J. M. Dent, London 1906, s. 183. Hadise Giovanni Villani tarafından daha etraflıca nakledilmektedir. Ona göre kadın kılığına girmiş genç ve peçeli bir adam, gümüş bir leğene koyduğu çok güzel, olgun incileri papaya ikram etmiştir. Papa inciri çok sevdiği için ve de bir kadın tarafından ikram edildiği için severek yemiş ancak peşinden hemen rahatsızlanarak birkaç gün içinde ölmüştür. Ona göre papayı çekemeyen ve onu kıskanan kardinaller mevcuttu. Villani eğer bu doğru ise Tanrı'nın zaten onları cezalandıracağından bahsetmekte ve nitekim kısa süre sonra kuriada yaşanan hizipleşmelere atıf yaparak öyle de olduğunu belirtmektedir. Giovanni Villani kardinallerin Papalığı Fransa kralının topraklarına taşıma idealinden bahsetmekte ve çeşitli hiziplerin bu yönde uğraşlarına değinmektedir. Aslında tam olarak belirtmese de olayın arkasında Fransa kralına sempatisi olan kardinalleri görmektedir. Giovanni Villani, *Chronicle Fiorentine of Giovanni Villani*, (Trans.: Rose E. Selfe), Philip H. WickSteed (Ed.), Archibald Constable & Company, Westminster 1986, s. 369-370.

ve bu krizlerin öyle kolay atlatılamayacağına dair ağır dersler verdi.[26] VIII. Bonifacius'un tahrik edici ve ayrıştırıcı politikaları Clemens'i bir güvenlik sorunu ile baş başa bıraktı. Bonifacius'ın İngiltere, İtalya ve Fransa politikalarının neticelerini kucağında bulan Clemens, Avignon'da papalığı boyunca ikamet etme niyetinde olmamakla birlikte, İtalya'nın ve Roma'nın durumundan dolayı bu dönüşü sürekli ertelemek durumunda kaldı.

XI. Benedictus'un ölümü Colonna ve Bonifacius'un mensubu olduğu Caetani partilerini yeniden karşı karşıya getirdi ve iki taraftaki hizipleşmenin şiddetinden dolayı yaklaşık on bir ay kadar hiçbir aday üzerinde uzlaşılamadı. Bonifacius'un partisi, Anagni'de VIII. Bonifacius'a yapılan muamelelerin intikamının alınması için kendi adaylarını destekliyordu ve bu grup aslında çoğunluktaydı ancak Orsini ailesinin kişisel hırslarıyla bölündüler ve gerekli çoğunluğu oluşturamadılar.[27] Kendi içlerinden bir aday üzerinde uzlaşamayan kardinaller, uzun müzakereler sonucunda dışarıdan, yani kuriadan olmayan bir aday belirlemeye karar verdiler. Bu sebeple İngiliz bir Dominiken olan Walter Winterboune aday olarak sunuldu. Bu isim bir İngiliz olarak Fransa'ya mesafeliydi ve Papalığa verilen zararı onarmak için dışarıdan uygun bir aday gibi duruyordu ancak 1304'teki oylamada seçilmek için gerekli olan üçte ikilik çoğunluğu alamadığı için papa olamadı.[28] İtalyan tarihçi Odericus Raynaldus (Raynaldi), süreci *"Bonifacius'un ölümünden sonra kıskançlık, nefret ve hırsa bulaşmış kardinallerin Kutsal Kolej'de hiçbir üyeyi seçemeyeceği anlaşılmıştı. Bu bir yıllık süreç boyunca birbirlerini aşmak için girişimlerde bulundular ama herkes kendi çıkarını desteklediği için sadece kilisenin onuruna zarar verdiler"*[29] diyerek aktarmaktadır.

5 Haziran 1305 yılında kardinaller oy birliği ile Bordeaux piskoposu Bertrand'u papa olarak seçtiler[30] ve o V. Clemens ismini aldı. V. Clemens ile ilişkilendirilen Fransız yanlısı imaj, Avignon döneminin Babil Esareti olarak yorumlanmasını önemli ölçüde

---

[26] John W. Parker, *A History of Propery; Containing an Account of the Origin, Growth and Progress of Papal Power; Its Political Influence in the Europen States System and Its Effect on the Progress of Civilization*, Astor, Lenox and Tilden Foundation, London 1947, s. 153.
[27] Piers Paul Read, *The Templars*, Weidenfeld &Nicolson, London 1999, s. 259.
[28] Walter Ullmann, *A Short History of the Papacy in the Middle Ages*, Methuen & CO LTD., USA 1972, s.279.
[29] Odericus Raynaldus, *Annales Ecclesiastici Ab Anno 1198 ubi desinit cardinalis Baronius*, Vol: I, Public Domain Mark, Rome 1750, s. 390.
[30]Stephanus Baluzius-G. Mollat (Haz.), *Vitae Paparum Avenionensium: hoc est Historia pontificum romanorum qui in Gallia sederunt ab anno MCCCV usque ad annum MCCCXC*, Vol: I, Raspail et Rue, Paris 1914, s. 1. Buradan itibaren VPA şeklinde gösterilecektir.

etkiledi. Bugün Avignon papalarının Fransız monarşisine hizmet eden pasif papalar olarak kabul edilmelerinin temelinde bir takım çağdaş kaynakların aktarımları rol oynamaktadır. Papaları, Frankofil eğilimli olmakla itham eden çağdaş kaynakların çeşitli nedenlerle Fransız monarşisine düşman ya da mesafeli oldukları gerçeği çoğu zaman gözden kaçmaktadır. Özellikle V. Clemens'in seçimini tamamen Fransa kralının politikası olarak yorumlayıp, aktaran bazı ana kaynaklar mevcuttur. Örneğin *Chronographia Regum Francorum* Clemens'in seçimini *'...Frankların kralı Philippé... Kardinal John ve Columbna'lı James ile o kadar çok şey yaptı ki, Fransa Krallığı'nda havarilerinin Kilisesi'ni tutmak için diğer kardinalleri kendilerine çektiler... Orada toplananlara (Lyon) aynı Fransa kralı, Burgonya dükü Kont Robert'i oraya bir papa seçmesi için gönderdi.'*[31] diyerek aktarmaktadır. Bir İtalyan olan Dino Compagni kroniğinde Clemens'in Fransa'ya olan bağlılığına vurgu yapan bir başka isimdir. Ona göre XI. Benedictus'un ölümü kötü halklara hak ettikleri kötü papazları vermek için Tanrı'nın ilahi adaletiydi ve Tanrı'nın cezası gereğince V. Clemens, Fransa kralının iradesi ve Colonna ailesinin çabalarıyla papa seçilmiş bir adamdı.[32] Dominiken âlim ve Lucca'lı bir piskopos olan Ptolemaeo Lucensi/ Ptolemly Lucca Clemens'in seçimini bir pazarlığın neticesi olarak gören başka bir İtalyandır. Ptolemly Lucca süreci şu şekilde nakletmektedir:

> *"5 Haziran 1305'te, Lord Bertrand de Got, Bordeaux başpiskoposu, papa olarak seçildi ve Perugia'dan otuz gün kadar uzakta olduğu için ona Perugia'dan üç nuncio gönderildi. Ve (kardinaller) ona kuria yetkilileri tarafından gönderilen üç namuslu adamı (seçim) kararnamelerini Bordeaux'ta ona sunmaları için gönderdiler... Kararnameyi aldıktan sonra V. Clemens olarak anılan söz konusu papa ikametgâhını Venaissin Kontluğu'nda yapmaya ve asla dağın ötesine geçmemeye karar verdi, bunu yapacağına söz verdiği gibi, asla yapmadı."*[33]

---

[31]M. Moranville (Haz.), *Chronographia Regum Francorum*, Vol: I, Librairie Renouard, Paris 1890, s. 170. "… Philippus, rex Francorum, tantum fecit apud dominos Johannem et Jacobum de Columpna cardinales, quod ipsi atraxerunt ceteros cardinales, ut venirent ad tenendum sedem apostolicam in regno Francie… Ad quos ibidem congregatos, idem rex Francie misit Robertum, ducem Bungondie, ut ibidem eligerent Papam." Buradan itibaren CRF şeklinde gösterilecektir.

[32] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 300.

[33] VPA, Vol: I, s. 24. "Anno igitur Domini MCCCV quinta die junii, dominus Bertrabdus de Gutto, archiepiscopus Burdegalensis, apud Perusium in summum pontificem eligitur, et de Perusio mittuntur nıntii ad ipsum, qui distabat de Perisio per triginta dietas, miseruntque sibi decretum per tres probas viras, officiales videlicet curie, quod sibi Burdagale presentatur… Eudem tempore et anno predictus

Yani Ptolemly Lucca papanın verdiği söz gereği asla dağların (Alplerin) ötesine geçmediğine vurgu yapmaktadır. Yine iki İtalyan tarihçi –Giovanni Villani ve Agnolo di Tura del Grasso- henüz Clemens Bordeaux başpiskoposu iken kardinal Niccolo de Prato'nun Clemens ve Fransa kralı arasında bir görüşme düzenlediğini ve kralın onu desteklemesi için bir takım şartlar ileri sürdüğünü aktarırlar. Agnolo di Tura del Grasso gizli anlaşmayı ve şartları belirtmekle yetinmişken Giovanni Villani, süreci oldukça etraflıca aktardığı romantik bir hikâye sunmaktadır. Özellikle Giovanni Villani'nin yazdıkları, diğer İtalyan tarihçiler ile beraber geçmişten bugüne V. Clemens'in seçim sürecine ya da Avignon Papalığı'nın Fransa kralları güdümünde olduğuna dair görüşleri desteklemek için araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Avignon Papalığı'nın tarih yazımını etkilemesi sebebiyle Giovanni Villani'nin seçim sürecine dair aktarımlarını detaylıca paylaşmak yerinde olacaktır. Buna göre XI. Benedictus'un şaibeli ölümünden sonra kardinaller farklılıklar nedeniyle iki partiye ayrıldılar. Birinin başında papa Bonifacius'un yeğeni Francesco Caetani ile birlikte Matteo Rosso bulunmaktaydı. Diğer partinin başında Orsini ailesinden Napoleone Orsini ve Fransa kralının dostu ve adamı kardinal Niccolo de Prato bulunmaktaydı ve bu ikinci parti Ghibellin idi. Yaklaşık dokuz aydır bir papa seçilmemekteydi. Bir gün kardinal Prato, Francesco Caetani ile kendini gizli bir yerde başbaşa buldu. Kardinal Prato ona *"Papa seçmeyerek Kilise'ye çok büyük yara ve zarar veriyoruz"* dedi. Francesco ise *"bana yalan söyleme"* dedi ve devamında *"eğer iyi bir kaçış yolu bulabilseydim, memnun olur muydun?"* diye sordu, o da *"evet"* dedi. Böylece ikili kendi aralarında Papalığı Alplerin ötesine taşıyacak bir isim üzerine anlaştılar. Şüpheye mahal vermemek için üç aday ileri sürmeyi de ihmal etmediler. Kırk gün içerisinde bu üç kişiden biri papa olarak seçilecekti ve seçilecek kişi Bordeaux başpiskoposu Bertrand de Goth idi. Kardinal Prato, Goth papa Bonifacius tarafından atanmış olmasına ve Gaskonya Savaşı'nda Valois'lı Charles'a verdiği zararlar nedeniyle Fransa kralının dostu olmamasına rağmen, onun şeref ve lordluk arzulayan bir adam olduğunu ve Gaskon olduğu için açgözlü doğası gereği Fransa kralı ile kolayla barışabileceklerini düşündü. Prato kolejdeki partisiyle anlaştı ve Fransa kralına durumu haber veren gizli mektuplar yazdı. Çünkü birini seçmek onun elindeydi ve kral kendisi ve

papa post decretum receptum Clemens quintus vacotus deliberat in comitatu Veneysini residentiam facere nec unquam montes transire, sicut nec fecit, quamvis promiserat."

arkadaşları için liberal şartlar aramaktaydı. Fransa kralı bu girişimden oldukça memnun oldu ve Bordeaux Başpiskoposuna mektup yazarak onunla görüşmek istediğini belirtti. Sonrasında kral beraberinde küçük bir grup ile ormanlık bir alandaki S. Jean d'Angelus Manastırı'nda başpiskopos ile gizlice buluştu. Orada ona *"Bak Başpiskopos! Eğer istersem seni papa yapma gücü benim elimde; sana geldim ve bu nedenle senden isteyeceğim altı iyiliği bana yapmaya söz verirsen, sana bu şerefi vereceğim ve bu güce sahip olduğumdan sonuna kadar emin olabilirsin"* dedi. Papalık saygınlığına göz diken ve onu papa yapma gücünün kralın elinde olduğunu gören başpiskopos sevinçten sersemleyerek kralın ayaklarına kapandı ve *"Efendim beni herkesten daha çok sevdiğinizi ve kötülüğe karşı bana iyilikle karşılık vermek istediğinizi anladım; siz emredeceksiniz ve ben itaat edeceğim ve her zaman bu şekilde olacak"* dedi. Kral onu ayağa kaldırdı ve ağzından öptü ve *"senden istediğim altı özel lütuf şunlardır"* dedi. *"İlk olarak beni Kilise ile mükemmel bir şekilde barıştırman, Boniface'i esir alırken yaptığım kabahatin bağışlanmasını sağlaman; ikinci olarak benimle ve takipçilerimle iletişimi yeniden kurman; üç, Flanders'daki savaş için yaptığım harcamalara yardım olarak krallığın tüm ondalıklarını bana vermen; dördüncü Bonifacius'un tüm hatırasını yok etmen; beşinci kardinallikten alınan Colonna'ları geri kardinalliğe getirmen ve alınan mülklerini iade etmen. Altıncıyı ise yeri ve zamanı gelinceye kadar saklı tutuyorum çünkü bu çok gizli ve büyük"* dedi. Başpiskopos yemin ederek her şeyi yapacağını vaadetti. Dahası başpiskopos erkek kardeşini ve iki yeğenini krala rehin olarak verdi. Kral sonrasında kardinal Prato'ya yazarak, Goth'un seçiminin yapılmasını emretti. Hemen uygulamaya geçildi ve otuz beş gün içinde başpiskopos papa olarak seçildi. Prato bu seçimi o kadar kurnazca ve ustaca yaptı ki Bertrand de Goth seçildiğinde bu seçime her iki partide çok sevindi.[34] Devamında Giovanni Villani ince bir aldatmaca olarak gördüğü seçimin Papalığın yabancılara geri dönmesine ve mahkemenin dağların ötesine (Alpler) geçmesine neden olduğunu ekliyor.[35] Giovanni Villani, olayı gizlice dinlemiş gibi bir incelikle ve ustalıkla sunmaktadır. F. Diogennet Villani tarafından aktarılan ve pek çok kaynakça tekrarlanan hikâyede, kral ve V. Clemens arasında bahsi geçen buluşmanın olup olmadığının izlerini sürmüş ve Bordeaux arşivlerinde

[34] Agnolo di Tura del Grasso, *Cronaca senese attribuita ad Agnolo di Tura del Grasso*, Ludovico Muratorı (Haz.), *Rerum Italicorum Scriptores*, Vol: XV, Nicola Zanichelli, Bologna 1750, s. 343.; Giovanni Villani, *a.g.e.*, s.370-375..
[35] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 375.

papanın ziyaretlerinin kaydedildiği belgeler ile kralın gezilerinin kaydedildiği başka kayıtların karşılaştırmasını yaptığında 1305 yılında papa ve kral arasında herhangi bir görüşme yapılmadığı tespitine varmıştır.[36] Buna ek olarak Villani'nin iddia ettiği gibi Clemens tarafından krala rehin olarak kardeşleri gönderilmemiştir. Hikâyenin hayali olduğu, Giovanni Villani'nin maharetli anlatımıyla ne denli şekillendiği tartışılıp dursa da, papanın seçimi İtalya yarımadasında bu şekilde algılanmaktaydı ve İtalyanların artık Roma'da ikamet etmeyecek olan papalara bakış açısını yansıtmaktaydı. Clemens'in seçimine dair buraya kadar verdiğimiz örnekler, bahsi geçen anlatımlar 14. yüzyılda İtalyanlar arasında bir inanç meselesi haline gelecek şeyin açık ifadesidir. Çünkü tarih ve kutsal sayılan gelenekler, Papalık ile Roma'yı birbirine o kadar bağlamıştı ki, bir papanın Roma dışında bir yerde taçlanması ve papalık döneminin tamamı boyunca İtalya'ya hiç gelmemesi, şehrin sakinleri açısından korkunç kabul ediliyordu.[37] İtalyanlara göre papaların Roma'da ikamet etmesi ilahi iradenin bir emriydi; Avignon'a gidiş ise ilahi emrinin açık bir ihlaliydi. Papa ile Fransa kralı arasında yapıldığı anlatılan bu pazarlık, İtalyanlar için kıskançlık ve kibir ile hareket eden Galyalıların, Aziz Petrus'un tahtını alıp götürme hırsından başka bir şey değildi. Diğer uluslar, milletler sezarları, kralları ve imparatorları ile övünürken İtalyanlar, İsa Mesih'in dünyevi vekillerinin ikametgâhını İtalya'da seçmesiyle övünmekteydiler. Böyle düşünen bir halk için papaların Avignon'da bulunması elbette kültürel ve tarihsel bir krizden daha öte bir şey değildi. İtalyan hissinin konuya dair derinliği ve yoğunluğu kroniklerde anlatılanların hızlıca benimsenmesinden net olarak görülebilmektedir. Giovanni Villani ve onun geleneğini takip eden İtalyan kronikçilerin aktarımları, Papalığın bir gereklilikten ötürü değil de bir pazarlığın sonucunda Avignon'a yerleştiklerini savunan görüş ve milliyetçi anlatımlar için, bugün dahi bir temel oluşturmaktadırlar. Klasik bir gelenek ile çok biçimli eleştiri arasında, vurguları ne olursa olsun Risorgimento'nun[38] büyük tarih yazımında baskın bir özgürlük teması vardı ve

[36] Felix Diogennet, *Le Palais des Papes d'Avignon*, Fr. Seguin, 1907 Avignon, s. 43.
[37] Ludwig Pastor, *The History of the Popes*, Frederick Ignatus Antrobus (Ed.), Kegan Paul, Trench, Trübner & CO, London 1906, s. 57.
[38] Diriliş, Yeniden Doğuş anlamına gelen kelime İtalyan ulusal kimlik duygusunun yükselerek, birleşik bir İtalya Devleti kurma yolundaki politik ve sosyal hareketi tanımlamak için kullanılmaktadır. 19. yüzyıla ait bir hareket olan Risorgimento'nun başlangıç tarihi tartışmalı olsa da bitişi genel 1871 yılında Roma'nın İtalyan güçleri tarafından ele geçirilmesi olarak kabul edilmektedir. Bu hareket sonunda Papalık Vatikan haricinde, tüm laik hâkimiyetlerinden vazgeçmek zorunda kaldı. Asırlık Papalık Devletleri, Papalığın idaresinden alındı. Papa IX. Pius, geçmişte pek

Risorgimento yıllarında Papalığın varlığı- Papalık Devletleri, birleşik bir İtalyan ulusu oluşturmada engel olarak görüldüğünden, çağdaş İtalya'nın tarihçiliğini bazı ince değişimlere itmiş, modern çalışmalarda İtalyanların Papalık-Fransız antipatisini besleyen ruh bu olmuştur.[39]

Doğum tarihi net olarak bilinmeyen Bertrand de Got, on üçüncü yüzyılın ortalarında Villandraut'da asil bir ailenin üçüncü çocuğu olarak doğdu. Babası, Braud de Got, Villandraut lorduydu ve Bertrand'un ailesi Gaskonya bölgesindeki siyasi ve dini kurumlarda oldukça nüfuzlu idi. Bertrand bir Fransız olmasına rağmen İngiltere kralı I. Edward'ın tebaasıydı. Got ailesi İngiltere için önemli diplomatik görevlerde bulunmuş kıymetli bir aileydi. Bertrand'un abisi Breaud, Lyon Başpiskoposuydu ve oradan kardinalliğe yükselmişti.[40] Kilise ve Roma hukuku eğitimi alan Bertrand, eğitimi bittikten sonra memleketine geri döndü ve kariyerine Kilisede devam etti ve Tours, Lyon kiliselerinde papaz, piskopos olarak çalıştıktan sonra Bordeaux başpiskoposu oldu.

Sağlam bir kariyeri olan Bordeaux başpiskoposu papa seçilirken farklı gruplardaki en uygunsuz adaydı. Kutsal Kolej'deki rakip hiziplerin herhangi biriyle özel bir bağlantısı yoktu ve Bonifacius'un papalığı üzerinden süregelen öfkeden kişisel olarak beslenme eğiliminde değildi.[41] Kardinaller arasında Bonifacius'a düşman ve Fransa kralının güdümüne kolayca girmeye razı bir hizip vardı. Kuriaya yabancı Clemens'in seçilmesi tarihçilerin gözünden kaçan bir nokta olmasına rağmen gerçek bir seçimdi ve mevcut partilerin dışına çıkarak Kilise'nin bağımsızlığı kaygısının baskın bir sonucuydu.[42] Clemens, Anagni olaylarından sonra hem İngiltere kralı hem de Fransa kralı ile oldukça elverişli ilişkilere sahipti. Belki de bu sebeple Fransa kralı, kendisinin seçimine herhangi bir tepkide bulunmadı. İngiltere kralı ise vassallarından birinin oğlunun papa seçilmesinden oldukça memnundu ve bu

---

çok selefi tarafından tekrarlanan hatayı yaparak, bu yıllarda Roma'daki karmaşayı Fransız birlikleri ile bastırdı. Bu sebeple Risorgimento yıllarında, Fransızlara duyulan öfke yeniden yükseldi ve İtalyan üniter devletinin inşası tarihi, edebi yazıları revizyonist bir karaktere itti. Özetle modern çalışmalarda sıklıkla karşımıza çıkan Papalık-Fransız karşıtı duruşun temelinde Risorgimento vardır.

[39] A. William Salomone, "The Risorgimento between Ideology and History: The Political of rivoluzione mancata", *The American Historical Review*, cilt: 68, sayı: 1, 1962, s. 38-41.

[40] Sophia Maneche, *Clement V*, Chambridge University Press, Chambridge 1998, s. 41.; Read, *a.g.e.*, s. 259.; Bernhard Schimmelpfenning, *The Papacy*, Columbia University Press, New York 1998 s. 198.; Peter Partner, *The Lands of St. Peter: The Papal States in the Middle Ages and the Early Renaissance*, University of California Press, Los Angeles 1972, s. 297

[41] Blake R. Beattie, *Angelus Pacis: The Legation of Cardinal Giovanni Gaetano Orsini, 1326-1344*, Brill Press, London 2007, s. 5.

[42] Barraclough, *a.g.e.*, s. 142.

memnuniyetini papa taçlanırken ona yolladığı zengin hediyelerle gösterdi.[43] Hatta Ağustos 1305'te Papa Clemens'e yazdığı bir mektupda I. Edward, papa Roma'ya geçmeden evvel onunla görüşmek hatta taç giyme töreninde bulunmak istediğini ama işlerinin yoğunluğundan dolayı katılamayacağını belirtmiş ve Clemens'in gayretlerinin farkında olarak kendisinin de her zaman aklında bulunan Kutsal Topraklar meselesinde papaya her şekilde destek vereceğini ifade ederek, Roma'ya dönüşünü hızlandırmasını ve hatta bir an evvel Roma'ya dönmesini tavsiye etmiştir.[44] Fransa kralı Clemens'in papa olarak seçilmesine, kral Edward'dan daha mesafeli yaklaşmış ve bu seçim anlaşılan o ki en çok İngiltere kralını hoşnut etmiştir.

Bertrand papa olarak seçildiğinde Bordeaux'ta idi ve sonucu haber vermek için üç kişilik bir elçi heyeti kendisine gönderildi ve Perugia'ya çağırıldı.[45] Perugia'ya gelen papa aynı yılın kasım ayında Lyon'da taçlandı. Papa Clemens'in taçlanması için büyük bir tören organize edildi. Tören geçişini izlemek için pek çok kişinin çıktığı duvar papa Kilise'ye götürülürken çöktü; Britanya dükü (yani Clemens'in kardeşi Gaillard de Got) öldü, Fransa kralının kardeşi Charles yaralandı.[46] Papa atından düştü ve başından fırlayan tacın mücevherleri etrafa dağıldı ve mücevherlerden bir tanesi kayboldu.[47] Papa Clemens'i taçlandıran kardinal Matteo Rosso Orsini de yaşanılan kazada hayatını kaybeden on iki kişiden biriydi. Flores Historiarum'un yazarına göre papa hadiseden mucizevi bir şekilde kurtuldu ve yine kaynağımıza göre yaşanılan talihsizlik insanların gözünde gelecekteki kötü olayların bir habercisiydi.[48] Elim olaylar bununla sınırlı kalmadı. Birkaç gün sonra Papa Clemens'in ilk ayininin onuruna verilen bir ziyafetten sonra çıkan kavgada, Clemens'in başka bir kardeşi hayatını kaybetti.[49] Ayinde taşkınlığı başlatan Gaskon konuklardı. Ancak bu durum Fransızların dahi Gaskonlara ve İsa'nın vekili olarak papaya antipati duymalarına yetmişti. Fransızlar, İtalyan tarihçilerin aşağılayıcı tonunu hatırlatıcı şekilde bölgesel

[43] Read, *a.g.e*., s. 260.
[44] *Calendar of the Close Rolls*, Vol.: V, Mackie and CO., London 1908, s. 348. Buradan itibaren CCR şeklinde gösterilecektir.
[45] VPA, Vol.: I, s. 24.
[46] Walteri de Hemingburg, *Chronicon Domini Walteri de Hemingburg*, Hans Claude Hamilton (Ed.), Vol: II, Sumptibus Societatis, London 1849, s. 241. "Eodem autem die, cum ad ecclesiam beati Martini sic diadematus in equa duceretur, corruit quidam murus lapideus a latere viæ, süper quem multi ascenderant ut viderent eum, et oppressit multos, inter quos mortuus Britanniæ, et Carolus frater regis Franciæ læsus est." Buradan itibaren Hemingburg şeklinde gösterilecektir.
[47] Ullmann, *a.g.e.*, s. 281.
[48] *Flores Historiarum*, Henry Ricdars Luards (Ed.), Vol: III, Eyre and Spottiswoode, London 1890, s. 127.
[49] Dino Compagni, *a.g.e*., s. 191.

klişeleri sıklıkla kullandılar ve bir Gaskon Fransız yazarlar için açgözlülüğün, hırsızlığın, itibarsızlığın nesnesi haline kolayca gelmekteydi.[50]

Bonifacius'un abartılı politikaları Guelfleri kendi aralarında bölmüştü ve Ak ve Kara Guelfler olarak ikiye ayrılmışlardı. İtalya'daki kaotik durum her geçen gün şiddetini artırırken, Clemens Eylül 1305'te iki papalık "*nuncio*"sunu[51] İtalya'ya gönderdi ve tüm Papalık Devletleri'ni gezerek raporlar hazırlamalarını istedi ancak elçiler ziyaret ettikleri pek çok yerde artık kendilerine itaat edilmediğini gördüler.[52] Ak ve Kara Guelfleri uzlaştırmak isteyen papa, görevi Napolyon Orsini'ye verdi fakat bir Roma'lının ne Guelf ne de Ghibellin olmayacağını düşünen Orsini, bu uzlaştırma için kesinlikle yanlış adaydı. Orsini barışı sağlamak için ilk olarak Siena'ya geldi ancak kendisine itaat edilmedi ve buradan ayrılarak Toskano, Arezzo, Floransa'ya gitti; buralarda barışı tesis etmek için çok uğraşmasına rağmen hiçbir ilerleme kaydedemedi.[53] Romalılar ise V. Clemens'in selefleri yüce piskoposlar gibi Roma'ya gelip, mahkemesini orada kurması için elçiler gönderdiler.[54]

Kilise bir Haçlı Seferi istiyordu ve yeni papa, Papalık tacını giydikten iki gün sonra, tüm kiliselerde hem kendisi hemde Outremer'deki kardeşleri için dua edilmesini istedi. Clemens, İngiltere ve Fransa arasında mevcut olan gerginlikleri barış ile neticelendirip, hem İngiltere kralı I. Edward'ın hemde Fransa kralı IV. Philippe'in destek vereceği birleşmiş Hıristiyan orduları ile Outremer'e bir sefer yapmayı planlamaktaydı.[55] 1291'de, Akka'nın Müslümanlar tarafından alınmasından bu yana Kıbrıs Krallığı, küçük Ermenistan ile birlikte Latin Doğu Devletleri'nin son enkazını oluşturmaktaydı ve bu nedenle Clemens Kutsal Toprakları yeniden ele geçirmenin bir gereklilik olduğuna inanmaktaydı. I. Edward'ın bu konuda desteği tamdı. Haçlı Seferi konusunda Edward oldukça prestijliydi ve yapılacak bir Haçlı Seferi'nin doğal lideri olarak kabul edilmekteydi ve bu sebeple de Christendom'un prensiydi.[56] Ancak Fransa kralı Clemens'in Haçlı projesine mesafeliydi. Girişimi Latin Doğu'ya taşımak

---

[50] Sophia Menache, "Clément V et le royaume de Française un nouveau regard", *Revue d'histoire de l'Eglise de France*, cilt: 192, 1988, s. 26.
[51] Papalık elçisi
[52] *Anonim Cronoca Senese*, Ludovico Muratorı (Haz.), *Rerum Italicorum Scriptores*, Vol.: XV, Nicola Zanichelli, Bologna 1750, s. 86. Buradan itibaren ACS şeklinde gösterilecektir.
[53] ACS, s. 87.
[54] *Flores Historiarum*, Vol: III, s. 322.
[55] Sophia Menache, *When Ideology Met Reality: Clement V and the Crusade*, Michel Balard (Ed.), *The Papacy and the Crusades*, Taylor& Francis Group, London 2011, s. 107.
[56] Read, *a.g.e.*, s. 255.

için sağlam bir karaktere ihtiyaç duyan papaya bu konuda destek sonrasında İngiltere kralı II. Edward'dan geldi. Edward babasının zamanında çeşitli hizmetlerde bulunmuş Raymond du Pus'u Papalık ideallerini Kıbrıs'ta gerçekleştirecek, Kilise çıkarlarına adanmış bir isim olarak V. Clemens'e önerdi.[57] Raymond de Pus papa tarafından geniş yetkilerle Kıbrıs'a nuncio olarak atandı. Kilise'nin Doğu'daki politikasını tayin etmekle görevli elçi bölgede pek çok diplomatik girişim yaptı ancak Clemens Batı'nın iki büyük kralı –İngiltere ve Fransa kralları- eliyle Haçlı Seferi tasarılarını hayata geçirmeyi başaramadığı için Raymond'un bölgedeki faaliyetleri önemsiz kaldı.

Papanın verdiği Haçlı Seferi sinyalleri ile artan taleple, papaya Kutsal Toprakları kurtarmak için tavsiyeler yazılmaya başlandı. Bunların içinde en dikkat çekeni bir Fransız doktor ve propagandacı olan Norman Pierre Dubois'nın tasarısı idi. Papaya yazdığı *"De recuperatione terrae sanctae"* başlıklı risalesinde Pierre Dubois, Doğu ile Batıyı birleştirmenin Haçlı seferi ile mümkün olacağını, yapılacak Haçlı Seferi'ni Fransa kralının yönetmesinin uygun olduğunu ve Haçlı Seferi eliyle Doğu ve Batı üzerinde Fransız hegemonyasının kurulması gerektiğini savunmaktaydı.[58] Dikkat çekici bir şekilde Pierre, risalesinde Tapınak Şövalyeleri tarikatını tamamen yok etmenin adaletin tesisi için gerekli olduğunu söylüyordu.

V. Clemens, Roma'ya dönmek niyetindeydi ancak hastaydı. Görünen o ki papa seçilmeden evvel rahatsızdı. Çünkü I. Edward, papayı seçiminden ötürü tebrik için yazdığı mektubunda papanın sağlık durumunun iyi olduğunu öğrenmekten memnun olduğunu özellikle belirtmekteydi ve Aralık 1305'te papanın sağlığı ile ilgili endişeli olduğu için güvenilir bilgi almak maksadıyla özel bir elçisini kuriaya göndermişti.[59] Papa muhtemelen mide ya da bağırsak kanseri idi ve ara ara çok ağır nöbetler geçiriyordu. Geçirdiği nöbetler bazen uzun süreli olabiliyordu. 1306 yılında geçirdiği bir atakta papa aylarca hasta yattı ve yanına sadık hizmetkârları dışında, kardinaller de dâhil kimse yaklaşamadı.[60] Bir keresinde ise toplanması gereken kuria papanın sürekli sancılarla mücadele etmesinden ötürü beş ay toplanamadı.[61] 1307 yılına kadar

[57] C. Perrat, "Un diplomate gascon au XIVe siécle: Raymond de Pus nonce de Clément V en Orient", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 44, 1927, s. 43.
[58] Pierre Dubois, *De Recuperatione Terrae Sanctae*, Literary Licensing, New York 1956, s. 167-179.
[59] CCR, Vol: V, s. 424.
[60] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 375.
[61] Menache, *a.g.e.*, s. 32.

papanın sağlık problemleri devam etti ve papa Alpleri geçmenin zorluklarına hasta haliyle katlanmak istemediği için Roma'ya dönüşü sürekli ertelemek zorunda kaldı.[62] Ayrıca, papa Lyon ve Poitiers'de Fransa kralı ile yaptığı mülakatlar neticesinde kendini buralarda güvenli hissetmiyor, bu sebeple de aslında Roma'ya hemen dönmek istiyordu.[63]

Alman İmparator Albrecth'in bir suikaste kurban gitmesi neticesinde Alman tahtı boşalmıştı. Fransa kralı IV. Philippe, Alman tahtı için kardeşi Valois kontu Charles'ı seçtirme niyetindeydi ve papanın kendi tasarısına destek vereceğini umuyordu. Ancak papa Charles'ı değil, Lüksemburg dükü Heinrich'i el altın destekledi. Papa VII. Heinrich'i Almanya'nın başına geçirerek aslında Philippe'e karşı büyük bir zafer kazandı ve bu esnada Poitiers'de bulunuyordu. Philippe'in yaklaşık altı bin kişilik bir birlik hazırladığına ve papayı yakalamayı tasarladığına dair söylentilerde Clemens'in kulağına ulaşmaya başladı.[64] Papa muhtemel ki VIII. Bonifacius ile aynı kaderi paylaşmaktan korkuyordu. Kralın gazabından kaçmak istediğinden kardinallerinden tavsiye istedi.[65] Yapılan görüşmeler neticesinde kardinaller Clemens'e Poitiers'den ayrılıp daha güvenli bir yere gitmesi tavsiyesinde bulundular. Belirlenen bu güvenli yer ise Avignon'du.

1309 yılında papa Pierre Colonna, Nicholas de Prato, Pierre de la Chapella, Guillaume de Ruffet, Raymond de Got, Arnoud de Pellegrue ile birlikte Poitiers'ten ayrıldı ve ilk Bordeaux'a ve oradan da 28 Mart 1309'da Avignon'a geldi.[66] İtalya'daki felaketler papanın oraya dönmesini engellediğinden ve Fransa kralına karşı papanın yaptığı hamleden ötürü papa bir güvenlik problemi ile karşı karşıya kaldığından Avignon tercih edilmişti. Papaların 1377 yılında Roma'ya tekrar dönmesine dek geçen süre Avignon Papalığı olarak adlandırılmaktadır. Bu süreç İtalyanlar için korkunçtur. Örneğin bir İtalyan olan tarihçi Odericus Raynaldus, Papalığın Roma'dan uzak kalmasını Vatikan için zorlayıcı, İtalya için ölümcül ve Hristiyan dünyası için bir skandal olarak yorumlar ve ayrışmanın ilk adımının kurianın V. Clemens tarafından Fransa'ya taşınması ile başladığını ve Papalığın

[62] Ullmann, *a.g.e*, s. 281.
[63] Dominique Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, Librairie Academique Perrin, Paris 1999, s. 41.
[64] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 385-386.
[65] J. B. Joudou, *Histoire des Sourerains Pontifes: Qui Ont Siege a Avignon*, De Theodore Fischer, Avignon 1855, s. 51.
[66] Odericus Raynaldus, *a.g.e.*, Vol: I, s. 390.

altmış yıldan fazla burada *"tutulduğunu*" aktarır.[67] 16. yüzyılda dünyaya gelen Sistersiyen keşiş ve Kilise tarihçisi Ferninanda Ughello (d. 1595), yıllar geçmesine rağmen aynı hissiyatın yoğunluğunu taşıyan bir başka İtalyandır. O, V. Clemens'in Apostolik Makamı Galya'ya götürmesinin şimdiye kadar ki herhangi bir barbar ordusundan daha fazla felakete neden olduğu görüşündedir.[68] İtalyan çağdaşların kendini hissettiren yüksek tonlu kızgınlıkları, modern çalışmalarda da sıklıkla kendini göstermiştir. Petrarca'ın başını çektiği Babil Sürgünü/ Esareti[69] yakıştırması pek çok modern çalışmada karşımıza çıkmaktadır. Alman Protestan ilahiyatçı ve Kilise tarihçisi Karl August von Hase (d. 1800), Avignon'da ikamet eden papaları hiyerarşinin küstahlığını yalnızca yabancı ülkelere karşı kullanan '*Fransız saray piskoposları'*[70] olarak adlandırmaktaydı. Bunlara ek olarak Papalığın, Avignon'a taşınmasıyla birlikte Fransız etki alanına girdiği, burada Fransız koruması altında bulunduğu,[71] sürecin Fransa kralının kurnaz bir oyunu olduğu[72] yönünde görüşler de dile getirilmekteydi.

Papaların Roma dışında ikamet etmesi yeni bir durum değildir. Papalar dönem dönem farklı sebeplerle Roma dışında yaşamak durumunda kalmışlardır. 1198-1304 yılları arasında papalar hâkimiyetlerinin yaklaşık %60'ını Roma dışındaki kasabalarda harcamışlardır. Bunda İtalya'nın on üçüncü yüzyılda güvenliğini kaybetmesi, Roma şehrinin yazları çoğunlukla yaşlı olan papalar için sağlık açısından elverişsiz koşullara sahip olması etkilidir ve bu sebeple papalar belirttiğimiz süreçte genel olarak Roma dışında; Viterbo, Anagni, Rieti, Perugia, Orvieto gibi kasabalarda ikamet etmişlerdir.[73] Dahası 1220 yılı sonrasında hiçbir papa yazları Roma'da bulunmamıştır.[74] Ancak süreci 12. ve 13. asra kıyasla sıradışı kılan artık papaların Roma'ya ayak basmamalarıydı. Bu dönem, Avignon Papalığı ya

---

[67] Odericus Raynaldus, *a.g.e.*, Vol: I, s. 390.
[68] Ferdinando Ughello, *İtalia Sacra Sive de Episcopis İtaliæ*, Vol: I, Apud Sebaftianum Colecti, Venedik 1717, s. 71.
[69] H. Burn-Murdoch, *The Development of the Papacy*, Faber&Faber Limited, London 1954, s. 353.; Bell, *a.g.e.*, s. 201.; Barraclough, *a.g.e.*, s. 140.
[70] Karl Hase, *Kirchengeschichte*, Verbefferte Muflage, Leipzig, 1848, s. 271.
[71] L. Eliott Bins, *The History of the Decline and Fall of the Medieval Papacy*, Archon Books, USA 1967, s. 104-105.
[72] Friedrich Thudichum, *Papsttum und Reformation im Mittelalter 1143-1517*, Veriag von Max Sangewald, Leipzig 1903, s. 59.
[73]Patrick N. R. Zutschi, *The Avignon Papacy: Rome or Avignon*, Michael Jones (Ed.), *The New Cambridge Medieval History c.1300- c. 1415*, Chambridge University Press, UK 2000, s. 654.; H. Burn Murdock, *The Devolopment of the Papacy*, Faber & Faber Limited, London 1973, s. 353.
[74] Agustino Paravicini Bagliani, *The Pope's Body*, (Trans: David S. Peterson), University of Chicago Press, Chicago 2000, s. 202-203.

da daha popüler bir ifade ile papalığın *Babil Esareti/ Babil Sürgünü* olarak bilinmektedir. Papalığın Avignon ikameti için Babil Sürgünü ya da Babil Esareti yakıştırması ilk olarak Petrarca tarafından yapılmış ve milliyetçi İtalyanlar tarafından sıklıkla kullanılagelmiştir.[75] Milliyetçi yaklaşımlar bağlamında da o tarihten bugüne Avignon Papalığı genel olarak Papalığın Fransız monarşisinin esiri olduğu, Papalığın Fransa krallarına hizmet ettiği utanç yılları olarak nitelendirilmiştir. Ancak bu değerlendirilmeler yapılırken İtalya'nın mevcut durumu, rakip hizipler arasında parçalanmış olduğu ve Roma'nın güvenli olmadığı[76] göz ardı edilmektedir. 13. yüzyılda ve 14. yüzyılın büyük bölümünde, büyük Venedik ve Milano şehirleri, Papalığın bölgedeki varlığını tehdit edecek şekilde bölgesel yayılmacılığa giriştiler ve bu girişimler yalnızca yarımadanın zaten patlamaya hazır olan çatışmalarını yoğunlaştırmakla kalmadı, Papalığın bölgeye uzak kalma politikasını, yani Papalığın yokluğunu doğrudan uzattı.[77] Renan'ın da ifade ettiği gibi *"İtalya Papalığı bağrından çıkarttı. İtalya Katoliklik ikametgahını tehlikeli ve uygunsuz kılarsa, Kilise'nin Hıristiyan âleminin kendi temel organlarını kendisinin dışında oluşturmak istemesi yanlış bulunmamalıdır."*[78] Böylelikle Papalığı kısa süreli güvenli bir ikamete kavuşturma amacıyla bölgeden uzaklaşan V. Clemens dokuz yıllık papalığı boyunca İtalya'ya ayak basamadı.

Papa Avignon'a geçince burada bir Dominiken manastırında ikamet etti ve papayı takip eden kardinaller şehre geldiler.[79] Bahsi geçen manastır Rhône'a bakan bir konumdaydı. Hıristiyan dünyasının en güzellerinden biri olarak kabul edilen manastır Gotik bir tarza sahipti; 18. yüzyıla dek ayakta kalan üç nefli bir Kilise yapıyı tamamlıyordu ve bu Kilise Avignon'un en büyük Kilisesi idi.[80] Papanın ve kurianın Avignon'a gelmesi şehir için yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Papalık Avignon'a geldiğinde burası yaklaşık beş bin ya da altı bin civarında nüfusu olan küçük bir kentti. Kardinallerin ve kurianın gelmesi şehre yoğun bir hareketlilik ve aynı zamanda zenginlik getirdi. Ancak durum beraberinde yeni sorunlar da doğurdu.

---

[75] Schimmelpfenning, *a.g.e.*, s. 199-200.
[76] Alexander Clarence Flick, *The Decline of the Medieval Church*, Alfred A. Knopf, New York 1936, s. 60.
[77] Beattie, *a.g.e.*, s. 5.
[78] Renan, *a.g.m.*, s.112.
[79] VPA, Vol: I, s. 15.
[80] M. Maurice Faucon, "Les arts a la cour d'Avignon sous Clément V et Jean XXII (1307-1334)", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 2, 1882, s. 38.

Ev sahipleri kiraları artırarak durumdan yararlanmaya çalışırken din adamları ise herhangi bir ödeme yapmayı reddederek görevlerini kötüye kullanmaya kalktılar.[81]

1311 yılında papa Clemens, Kutsal Kolej'de ortaya çıkan hizipleşmelerin yeni seçilecek papanın belirleniş sürecine etki etmesinden korkarak *Ne Romani* olarak adlandırılan anayasayı ilan etti. Papalık seçim sürecine dair son güncel düzenleme X. Gregorius tarafından Ubi periculum ile yapılmıştı. İlerleyen yıllarla birlikte Ubi periculum bağlayıcılığını yitirdi. V. Clemens Papalık makamının uzun süre boş kalmaması için papanın öldüğü şehirde, var olan kardinallerle, hızlı bir şekilde Papalık seçiminin yapılmasını yasalaştırdı.[82]

Tapınak Şövalyeleri meselesi için papa ve Avrupa ülkelerinden pek çok din adamı papanın çağrısı ile Viyana'da toplandı. Viyana Konsülü sonra erdikten sonra papa 1312 yazında, yazı burada geçirmek için Comtat'a geldi. Kış başında Avignon'a gitti ve kış boyunca Avignon'da kaldı. Kendinden önceki papalar zamanından beri süren Fransiskenlerin mülkiyet çatışmasını neticelendirmek için 1313 "*Exivi de Paradiso"* başlıklı bir bull yayınlayarak, metinde belirttiği gibi gelecekte karşılaşılması muhtemel sorunları çözmek için durumu ele aldı ve bu ferman ile tarikata dair kuralları hatırlattıktan sonra (kardeşlerin bir şapkalı birde şapkasız kıyafetlerinin olması, ayakkabı giymemeleri, hasta olan ile diğer kardeşlerin ilgilenmesi), tarikatın geçici olarak nitelendirdiği malları edinmesinde sakınca olmadığını belirterek, daimi mülkiyeti yasakladı.[83] 1313 yılında Clemens Aquensis başpiskoposu Guilhelmus de Maantagoto, Avignon piskoposu Jacobus de Osa, Berengarius, Aranldus de Auxio, teoloji öğretmeni Guillelmus Petri, St. Quentin dekanı Michael de Becco ve Benedicten üyesi Guilhelmus Condomiensis'i üçüncü kez Kardinaller Koleji'ne atadı.[84] Anılan atama Clemens'in son atamasıydı. Bu arada papanın akrabalarından birisi Carpentras yakınlarındaki Monteux kalesini satın aldı ve Clemens oraya gitti, bir daha Avignon'a dönmedi. Bir Gaskon olarak o, doğduğu topraklara yakın olmayı çoğunlukla tercih etti ve bu sebeple Gaskonya'ya yakın yerlerde konakladı. 1314

[81] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 45.
[82] Guilleuma Mollat, "L'élection du pape Jean XXII", *Revue d'histoire de l'église de France*, cilt: 1, sayı: 1, 1990, s. 34-35.
[83] V. Clemens, *Exivi de Paradiso*, Michaele Helveto-Tugiense (Ed.), *Bullarum seu Collectio Bullarum et Litterarum Apostolicarum*, Vol: VI, y.y, Rome 1750. s. 83-89.
[84] VPA, Vol: I, s. 37.

baharı geldiğinde artık sağlığı çok kötüydü ve durumun teşvikiyle Gaskonya'ya gitmeye karar verdi. Nisan 1314 öldü ve o öldüğünde kuria Carpentras'taydi.[85]

Clemens'in papalığı, şahsi karakteri tarihçiler arasında tam bir tartışma konusudur. İtalyan ve Fransız yazarlar kendisine ve eylemlerine negatif yaklaşmaktadırlar. Clemens'in bir Gaskon olması, onun Capetian Krallığı'nın tamamında sıcak bir şekilde karşılanmasını engelledi.[86] Belki bu sebeple belki de Fransa kralı Philippe'e karşı oyalayıcı manevraları nedeniyle Fransız tarihçi Geofrey de Paris Clementus'u açgözlü ve zorba olarak tanımlamaktadır.[87] İtalyan tarihçi Giovanni Villani ise, papayı paraya düşkün bir adam olmakla ve hatta saraydaki her türlü nimeti para karşılığında satmakla suçlamaktadır. Giovanni Villani devamında daha da sert ifadeler kullanarak, papanın şehvetine düşkün bir şeytan olduğunu, Foix kontunun güzel kızı, Perigord kontesinin onun metresi olduğunu, simya ve adam kayırmacılık yaptığını iddia etmektedir.[88] Flores Historiorum'da ise yazar, Clemens'in ölümü ile özenle biriktirdiği hazinelerden mahrum kaldığını söylemekte ve papanın Roma'da, ait olduğu yerde ölememesinin İsa'nın Kilisesi'ne verdiği zarardan dolayı İlahi yargının bir sonucu olduğunu aktarmaktadır.[89] O günden bugüne dek tarihçilerin Clemens hakkında fikir birliğine vardığı söylenemez. Örneğin Bernard Guillemain papanın tacını herkesi memnun etme yeteneği sayesinde elinde tuttuğunu, kendisinin açık fikirli biri ve büyük bir diplomat olduğunu düşünmektedir.[90] Jean Favier ise papayı büyük bir kanonist ve kabiliyetli bir yönetici olarak kabul etmektedir.[91] Fransız ve İtalyan kronikçilerin belli gerekçeler ile papaya negatif yaklaşmaları kabul edilebilir ölçüdedir. Bununla beraber Clemens, gerektiğinde taktiksel davranabilen, gerektiğinde ise tavizler verebilen bir kişiliktir. Tapınak Şövalyeleri meselesinde olduğu gibi bazen ağır tavizler vermiş, Lüksemburg dükü Heinrich'i Fransa kralı Philippé'e meydan okurcasına Almanya'nın başına geçirerek otoritesini göstermiştir. Bunlara ek olarak Clemens papalığı esnasında Orleans ve Perugia'da üniversiteler kurdu. Paris, Bologno, Oxford üniversitelerinde Arapça, İbranice ve Keldanice

[85] VPA, Vol: I, s. 36-37.
[86] Menache, *a.g.e*., s. 21.
[87] Geofrey de Paris, *La Chronique metrique attribuee a Geofrey de Paris*, J. A. Buchon (Ed.), Verdiere, Paris, yy., s. 137-138.
[88] Giovanni Villani, *a.g.e*., s. 427.
[89] Flores Historiarum, Vol: III, s. 157.
[90] Bernard Gullemain, *La Cour Pontificale d'Avignon: Etude dune societe*, De Boccard, Paris 1962, s. 129-130.
[91] Jean Favier, *Les Papes d'Avignon,* Librairie Arthéme Fayard, Paris 2006, s. 38.

kürsülerinin kurulmasını emretti. Aslında fikir Arapları Hıristiyan yapmanın yollarından biri olarak düşünülmüştü ve Doğu dilleri profesörü kıtlığı nedeniyle pratikte pek bir işe yaramadı ancak Batı'da misyonerlik fikrinin ne kadar ilerlediğini göstermesi açısından değerlidir.[92] Hepsinden önemlisi Papa Clemens önemli bir hukukçudur. Papa *"Decratals"*e *"Clementinae"* adını taşıyan yedinci bir kitap ekledi ve böylece büyük Kilise yasası olan *"Corpus Juris Canonici"*yi derledi ve sonraki halefleri *"Extravaganses"* adıyla bu metinlere eklemeler yaptılar.[93] W. A. Pantin, 14. yüzyılın bir yanda Kilisenin merkezileşmesinin bir yanda gelişmiş milliyetçiliğin dikkate değer bir birleşiminin görüldüğü özel bir çağ olduğuna dikkat çekmektedir.[94] Bu bağlamda Clemens ulusal devletlerinin ortaya çıkışının Kilise üzerindeki sınırlamalarının farkındaydı ve papa inisiyatif eksikliği nedeniyle sık sık eleştirilse de Clementinae papanın yasal becerilerinin geniş bir kanıtı niteliğindedir.[95]

Clemens'in yapmış olduğu bir takım olumlu icraatler, papalığına damgasını vuran akraba kayırmacılığının gölgesinde kalmıştır ve ailesine karşı gösterdiği bu büyük cömertliklerin bir sınırı olmadığı muhakkaktır. Ailesinin beş üyesini Kardinaller Koleji'ne, bazı fertlerini piskoposluklara atayan ve meslekten olmayan akrabalarına zengin imtiyazlar veren papanın faaliyetleri onun kötü şöhretle anılmasına sebep olmuştur.[96] Asil bir ailenin ferdi olan Clemens, geniş bir akraba ağına sahipti. Lomagne kontu olan yeğenine kilise paralarından büyük bir meblağı hesapsızca miras olarak bırakmış, bu kötücül adımı onu zalim, ailesini de aç gözlü yapmaya yetmiştir. Clemens sadece aile fertlerine değil, Gaskon kökenlilere karşı şaşırtıcı derecede zayıf bir duruş sergilemiştir. Gaskonya bölgesindeki kiliselere, din adamlarına, yurttaşlarına yapmış olduğu yardımların kırk papanın tüm soyuna dağıttığı faydalardan bile daha fazla olduğu iddia edilmektedir ve bu bağlamda papanın adam kayırmacılığı açgözülülükle birleştirilmiş ve bu nefret tüm Gaskonlara kadar yayılmıştır.[97] Piskoposluklara genel olarak arkadaş ve akraba çevrelerinden

---

[92] Dvornik, *a.g.e.*, s. 57.
[93] Edwin Mullins, *The Popes of the Avignon: A Century in Exile*, BlueBridge, USA 2007, s. 37.; Flick, *a.g.e.*, s. 25.; Guillaume Mollat, *The Popes at Avignon 1305-1378*, Thomas Nelson and Sons Ltd., New York 1963, s. 7.
[94]William Abel Pantin, *The English Church in the he Fourteenth Century*, Chambridge University Press, Chambridge 1955, s. 159
[95] Menache, *a.g.e.*, s.279.
[96] Claudio Rendina, *The Popes: Histories and Secrets*, (Trans: Paul D. McCsler), Seven Locks Press, California 2002, s. 370.
[97] Jacques Bernard, "Le népotisme de Clément V et ses complaisances pour la Gascogne", *Annales du Midi*, cilt: 61, sayı: 7, 1949, s. 373.

atamalar yaptığı görülen Clemens, bununla da yetinmeyerek onlara görevlerinin icrasını kolaylaştıracak faydalar sunmaktanda geri kalmamıştır. J. Bernard, Clemens'in cana yakın, uysal, lutüfkar doğası ile geniş aile bağının birleşmesinin, yani zayıf bir karakterle geniş bir soy temasının adam kayırmacılığın çok şaşırtıcı doğasını ortaya çıkarttığını belirtmektedir.[98]

2.2. XXII. Ioannes (1316-1334)

Ne Romani adlı anayasa hükümleri gereğince kardinaller, Carpentras'da toplandılar ancak aralarında büyük bir hizipleşme mevcuttu. Gerçekte durumun sorumlusu ölen papaydı. Yurttaşları ve yeğenlerine karşı abartılı kayırmacılığı ile, sarayında başında iki yeğeninin –Bertrand de Got ve Raimond Guilhem- yer aldığı güçlü bir Gaskon partisinin kurulmasına göz yummuştu.[99] Gruplaşan kardinaller Gaskon, İtalyan ve Provençal olarak toplam üç hizbe ayrılmışlardı.[100] Bunlardan elbetteki en önemlisi ve güçlüsü Clemens'in iki yeğeni, Lomagne ve Auvillars kontu Bertrand de Got ve Raimond Guilhem de Budus'un da aralarında bulunduğu ve toplam on kardinalden[101] oluşan Gaskon grubuydu. Diğer hizip yedi kardinalin desteklediği İtalyan grubuydu.[102] Üçüncü hizip[103] ise farklı kökenlerden gelen ilk hizibe kıyasla daha az tutarlı, ikinci hizibe kıyasla daha birleşik toplam altı kardinalden oluşmaktaydı.[104] İtalyanlar Roma'ya kurianın geri dönmesini istiyorlardı ve bu sebeple bunu yapacak bir adayı desteklemek niyetindeydiler; Gaskonlar ise İtalyanlara karşı elde ettikleri üstünlüğü kaybetmeme kaygısındaydılar. [105]

Kendi zayıflıklarının farkında olan İtalyanlar, Provençal grup ile aralarında tam fikir birliğine varamamış olmalarına rağmen, Guillaume de Mandagout'yı aday olarak gösterdiler ancak Provençal hizipten Brenger Fredol ve iki yandaşı ile Gaskonlar bu adaya sıcak bakmadıkları için Guillaume Mandagout yeterli çoğunlukta oy

---

[98] Bernard, *a.g.m.*, s. 384.
[99] Mollat (1910), *a.g.m.*, s. 35.
[100] Roger Collins, *Keepers of the Keys of Heaven: A History of the Papacy,* Perseus Books Group, New Yok 2009, s. 284.
[101] Gaskonlardan oluşan hizip: Arnaud de Pellegrue, Arnaud de Faugeres, Arnaud Nouvel, Raimond Guilhem de Farges, Bernard de Garves, Arnaud d'Aux, Guillaume-Pierre Godin Raimond de Got, Vidal de Four, Guillaume de Teste
[102] İtalyanlardan oluşan hizip: Napoleone Orsini, Niccolo Albertini de Prato, Giacamo Stefaneschi, Francesco Gaetani, Pietro Colonna, Giaccoma Colonna ve Guglielmo Longhi
[103] Provençallerden oluşan hizip: Berenger Fredol, Guillaume de Mandagout, Oercy'den biri, Jacques Duese, Normandiya'dan Nicolas de Freauville ve Michel du Bec
[104] Mollat, *a.g.e.*, s. 9-10.
[105] VPA, Vol: I, s. 108.

alamadı.[106] Oluşan hiziplerin bir aday üzerinde anlaşamaması gerginliği artırdı. Toplantılarda anlaşmazlık hüküm sürerken Bertrand de Got ve Raimond de Guilhem şehre girerek silaha sarıldılar, İtalyanlara saldırdılar; şehrin çeşitli semtlerini ateşe verdiler, şehir sakinlerinin evlerini yaktılar ve İtalyan bankaların şehirdeki temsilciliklerinde bulunan değerli eşyalara el koydular.[107] Carpentras kasabasında ciddi olaylar başladı. İtalyanlar ve Gaskonlar arasında başlayan kavga tüm kasabaya yayıldı. Carpentras'daki piskoposluk sarayı dâhil pek çok yer ateşe verildi ve İtalyan kardinallerin kaldığı evler yakıldı.[108] Taşkınlıkları artıran Gaskon çetelerin başında Raimond Guilhem vardı. Hatta bu silahlı gruplar "*İtalyan kardinallere ölüm*" naraları atarak sokakları ateşe verdiler ve durumdan çok korkan İtalyan kardinaller saraydan kaçtılar.[109] Fransız kronikçi Guillaume de Nangis'nin nazik ifadesi ile *"korkmuş keklikler gibi dağılan*"[110] kardinaller, farklı köy ve kasabalara giderek iki yıl boyunca kuriaya gelmediler. Gaskonlar ise kendi partileri dışından seçilen papayı asla tanımayacaklarını ilan ederek toplu halde Avignon'a geçtiler.[111] Gaskonların taşkınlıkları, iki yıl boyunca hem kardinallerin toplanmasına hem de yeni bir adayın belirlenmesine engel oldu.[112] 1316 yılında duruma müdahale eden Poitiers Kontu Philippe[113], kendilerine hiçbir şekilde baskı ve şiddet uygulanmayacağı sözü vererek, kardinalleri toplanıp bir papa seçmeleri konusunda ikna etti. Kont kardinalleri topladıktan sonra şehrin kapılarının her birine muhafızlar yerleştirdi. Bir sabah kont kardinalleri olağan seçim usulü için toplanmaya zorladı. Yaklaşık dokuz saat kadar papa belirlemek için uğraşan kardinaller bir aday üzerinde uzlaşamadılar.[114]

---

[106] Mollat, *a.g.e*., s. 10.
[107] Mollat (1910), *a.g.m.*, s. 39.
[108] VPA, Vol: I, s. 107.
[109] VPA, Vol: I, s. 152., 107 ve s. 169.
[110] *Chronique Latine de Guillaume de Nangis de 1113 a 1300 Aveg Les Continuations de Cette Chronique de 1300 A 1368*, H. Geraud (Ed.), Vol: I, Chez Jules Renouard ET., Paris 1843, s. 477. Buradan itibaren Nangis şeklinde gösterilecektir.
[111] Paladilhe, *a.g.e*., s. 73.
[112] Flores Historiarum'un yazarı papasız geçen yıllarda Roma Kilisesi'nin "*fırtınalı rüzgârlarla tehlikeli bir şekilde savrulduğu"* görüşündedir. Bkz.: Flores Historiarum, Vol: III, s. 175.
[113] IV. Philipe'in ikinci oğlu olan Philipe 1316 yılında Fransa kralı oldu. 1311'de Poitiers kontu, 1314'te ise Navarra kralı ünvanını alan Philip uzun boylu olması sebebiyle Philipe the Tall ya da Philippe le Long olarak da anılmaktadır. 1322 yılında ölmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Robert Fawtier, *The Capetian Kings of France: Monarchy and Nation 987-1328*, (Trans: Lionel Butler-R. J. Adam), Macmillan Press, London 1960.
[114] CRF, Vol: I, s. 330-331. "Cumque cardinales usque ad nonam discordes per mansissent et recederent versus hostia ut exirent et cernerent hostia murata, abierunt ad magnum hostium, exire volentes; ubi erat comes, munitus suis plenis armis cum suo agmine, qui juravit per coronam Francie, audientibus ipsis cardinalibus, quod nunquam de ecclesia exirent, donec elegerent Sumum Pontificem. Fecit itaque murari hostium, relicto foramine per quod eis ministraretur cibus."

Dominiken manastırında toplanan kardinaller bir aday üzerinde uzlaşmaya çalışırken Fransa Kralı X. Louis'nin[115] ölüm haberi konta ulaştı. Bir yandan Paris'e gitmek isteyen bir yandan ise hala tamamlanmamış Papalık seçimi işini yarım bırakıp ayrılmanın mantıksız olduğunu düşünen kont, kardinallere bir papa seçmelerini ve seçim tamamlanana kadar bulundukları manastırdan dışarı çıkamayacaklarını belirttikten sonra, muhafızlarına kapıları kardinaller üzerinden kilitletip Paris'e hareket etti.[116] Çevrelerinin bir ordu ile kuşatılmış olduğunu gören kardinaller isteksiz ve üzgün bir şekilde kendilerini seçimi yapmaya zorlanmış olarak buldular.[117]

Papalık için Arnoud Nouvel, Arnaud de Pellegrue ve Berenger de Fredol gibi isimler aday gösterildi ancak yine hiçbir isim üzerinde uzlaşma sağlanamadı. Yirmi yedi aylık belirsizlikten sonra Poitiers kontu Philippe'in baskısıyla kapalı kapılar ardında seçim yapmaya zorlanan kardinallerden Napolyon Orsini, Jacques Duese'u aday olarak gösterdi ve mecbur kalan kardinaller 1316 Ağustos ayında Jacques Duese'u papa olarak seçtiklerini ilan ederek esaretten kurtuldular.[118] Cahors'un önde gelen zenginlerinden Arnaud Duese'un oğlu olan Jacques, 1244 yılında Cahors'da dünyaya geldi ve Cahors'daki St. Barthelemi Kilisesi'nde vaftiz edilerek Jacques ismini aldı. Beş ya da sekiz kardeşi olduğu tahmin edilen Jacques'ın abisinin bir tanesi konsül idi ve kız kardeşleri hatırı sayılır insanlarla onurlu evlilikler yapmışlardı.[119] Eğitimine Cahors'da başlayan Jacques daha sonra Montpellier'e hukuk eğitimi almak için gitti. Ardından Paris Üniversitesi'nde bir süre ilahiyat eğitimi alan Jacques eğitimini tamamladıktan sonra Cahors'a geri döndü.[120] Burada kısa bir süre yaşadıktan sonra Toulouse Üniversitesi'nde hukuk pröfesörlüğü yapmaya başladı. Kariyerine piskopos olarak devam eden Jacques, Aix eyelatinde bulunan Frejus'un ilk piskoposuydu ve

[115] 1314 yılında, papa Clemens öldükten sonra IV. Philippé bir av kazasında atından düştü ve olaydan kısa bir süre sonra öldü. Onun ölümünden sonra yerine büyük oğlu Louis geçti. Aksi ve inatçı yapısından dolayı kendisi ayrıca Louis Hutin olarak da bilinmektedir ve Fransa'yı kısa bir süre yönettikten sonra 1316 yılında öldü. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Jim Bradbruy, *The Capetians: Kings of France 987-1328*, Hambledon Continuum, Londra 2007.
[116] VPA, Vol: I, s. 116-117 ve 138.; Nangis, Vol: I, s. 427.; Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 434.
[117] CRF, Vol: I., s. 231.
[118] CRF, Vol: I., s. 231.
[119] VPA, Vol: I, s. 153.
[120] John E. Weakland, "John XXII Before His Pontificate 1244-1316: Jacques Duese and His Family", *Archivum Historiae Pontificiae*, sayı: 10, 1972, s. 163.

on dört yıl boyunca buradaki görevini sürdürdükten sonra 1310 yılında Avignon piskopusu olarak atandı ve bir yıl sonra kardinal oldu.[121]

Yeni papa 8 Eylül'de Lyon şehrinde, Fransa ve başka krallıklardan baronların, valilerin ve çok sayıda başka asilin katılımıyla bir şölen havasında taçlandı.[122] Papalık ismi olarak Ioannes'i seçti. Ufak tefek, zayıf görünüşlü, ince sesli soluk tenli, naif bir adam görünümü veren Ioannes, görünüşüyle tezat bir karaktere sahipti; görünüşünün altında oldukça enerjik bir karakter barındıran yeni papanın muhafelete tahammülü olmayan, dik, otoriter bir yapısı vardı ve açıkçası bu yaşlı ve solgun yüzlü adamın Kilisenin tüm işlerini eline alıp, herşeyi kendi diplomasisine göre yöneteceğini muhtemelen kimse ummuyordu.[123] Ioannes'in seçimi en çok İtalyanları rahatsız etti çünkü en başından beri Papalık koltuğunu Fransızlara kaptırmak istemeyen İtalyanlar bu durumu ağır bir yenilgi olarak algıladır ancak gerçek şu ki Ioannes Fransız olmasına rağmen bir güneyliydi. Ayrıca Ioannes, Fransa'nın güney uygarlığından gelen Avignon papalarına belki de en iyi örnekti; Fransa kralı IV. Charles ona bir sapkınlık vakası hakkında Fransızca mektup yazdığında papa cevaben krala *'metni anlamaya çalıştığını ancak Fransızca bilgisini çoktan kaybettiğini'* belirtmiş, sonrasında mektubu bir tercüman vasıtasıyla okumuştu.[124] İlerleyen süreçlerde ise papa Fransa krallarından kendisine yalnızca Latince yazmalarını talep etti.

XXII. Ioannes 1317 yılında İtalya meselesine eğilmek zorunda kaldı. Çünkü Alman imprator VII. Heinrich'in ölümünden sonra yaşanan siyasal boşluk beraberinde bölgede anarşiyi getirdi. Yeni bir kralın seçilememesi ve tüm bu kargaşa esnasında adayların papanın iznine başvurmadan yola çıkmaları papa Ioannes'i rahatsız etti. Bu sebeple VII. Heinrich'nin ölümüyle oluşan boşlukta Aziz Petrus'un şahsında Tanrı'nın hem dünyevi hem de göksel imparatorluğun tüm haklarını papaya teslim ettiğini, söz konusu boşlukta yargı ve hüküm yetkisinin sadece papada olduğunu ve imparator öldükten sonra papanın izni olmadan bazı toprakları ele geçiren kişilere Kilisenin onurunu korumak adına karşı koyacaklarını ve bu kişilerin aforoz edilip

[121] VPA, Vol: I, s. 169.
[122]Jules Viard (Haz.), *Les Grandes Chroniques de France*, Vol: VIII, Librairie Ancienne Honore Champion, Paris 1920, s. 330. Buradan itibaren GCF şeklinde gösterilecektir.
[123] O'Malley, *a.g.e.*, s. 143.; Favier, *a.g.e.*, s. 174.; Paladilhe, *a.g.e.*, s. 74.
[124] Bernard Guillemain, "Les Français de midi a la cour pontificale d'Avignon", *Annales du Midi*, cilt. 74, sayı: 57, 1962, s. 30-31.

belli başlı yaptırımlara tabi tutulacağını duyurduğu emirnamesi *"Si Fratrum"u* yayınladı.[125] XXII. Ioannes İtalya siyasetinin Papalığa dayattığı koşullara kolay adapte oldu ve gelecekte Papalık adına kendi özgün adımlarını atma noktasında bir takım projeler belirledi. Ioannes, V. Clemens'in aksine İtalya'nın mevcut kaosundan ötürü Roma'ya dönüşün uzun süre imkânsız olduğunun sinyallerini okuyabilmekteydi ve Avignon'da yaşadığı güvenli ortamı takdir ederek sevdiği bu şehri ikinci Roma yapmaya karar verecekti.[126]

Papa Ioannes göreve başladıktan kısa bir süre sonra Fransisken[127] meselesini çözmeye girişti. Assili Fransis'in ölümünden sonra tarikat Gelenekçiler (observants), Manastırcılar (conventuals) ve Ruhaniler (sprituals) olarak bölünmüştü.[128] Spiritüeller[129] (Ruhaniler/Maneviyatçılar) olarak adlandırılan grup, Aziz Fransis'in izinden giderek tarikat üyelerinin mülk/servet edinimlerine karşı iken, Manastırcılar olarak adlandırılan kanat mülkün makul derecede kullanılması gerektiğini savunmaktaydı.[130] Spiritüllere göre zengin bir hayat yaşayan Manastırcılar dini yaşamın kalitesini düşürmekteydi.[131] Mülk sahibi olmayı reddeden ve bu konuda Papalığa karşı eleştirilerini yükselten Spiritüel Fransiskenler[132] papanın gözünde tam

---

[125] XXII. Ioannes, *Si Fratrum*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum*, Vol: III, y.y, Rome 1741, s. 144-145.

[126] Faucon (1882), *a.g.m.*, s. 43.

[127] Orta çağın meşhur tarikatlarından biri olan Fransiskenler, bir İtalyan olan Assili Fransis tarafından kurulmuştur. Zengin bir ailenin üyesi olan Fransis, bir müddet hapiste yattıktan sonra buradan çıktığında ailesinin zenginliğini bir kenara bırakarak kendini bir kiliseye kapatmış ve münzevi bir yaşam sürmeye başlamıştır. İsa kadar fakir olmayı savunan Fransis, fakirliği bir çeşit özgürlük olarak görmüş ve bu bağlamda 1210 yılında görüşlerinin onayını papa III. Innocentius'tan almıştır. Yaşamın standartlarını en aza indiren, daimî olarak bir yerde yaşamadan, dilenerek geçinen bu insanlara üzerlerine giydikleri cüppeden dolayı gri kardeşlerde denmektedir. İsa'nın havarilere "neyiniz varsa bırakıp Hıristiyanlığı yayın" şeklindeki emrini kendilerine düstur edinen tarikat vaaz vermek için şehir, kasaba demeden dolaşmış ve bu sayede de sosyal yaşamın içinde kalmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Michael Robson, *The Franciscans in the Middle Ages*, The Boydel Press, UK 2006.

[128] Pınar Ülgen, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2020, s. 110.

[129] Spiritüellerin savundukları dini yaşam formu, aslında manastır organizasyonlarının temel prensibi olsa da görünen o ki, her zaman aynı algıya sahip değildi. Örneğin Flores Historiarum'un yazarı Fransiskenleri, bir insan olarak Aziz Fransis'in İsa'dan daha mükemmel olduğunu savunduklarını iddia etmektedir ve bu sebeple bu tür hatalarla sağlıklı bir şekilde başa çıkmak isteyen papanın harekete geçtiğini söylemektedir. *Flores Historiarum*, Vol: III, s. 212.

[130] Flick, *a.g.e.*, s. 190.

[131] Abdülkadir Kurt, *Hristiyanlık Tarihinde Fransisken Tarikatı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2012, s. 91.

[132] Spiritüeller ile Manastırcılar arasında tarikatın ve tarikat üyelerinin mal varlığının olup olmaması konusu uzun yıllardır devam eden bir meseleydi. Konuyla ilgili olarak 1279 yılında papa III. Nicholas bir emirname yayınladı ve tarikatın kiracı olarak mülk edinmesini ama asla mülk sahibi olmamasını emretti. Papa VIII. Bonifacius ise Spiritüellere karşıydı ve bu sebeple önemli görevlerde olan Spiritüelleri görevden aldı ve yerlerine Manastırcı gruptan isimler atadı.

bir başbelasıydı.[133] Aslında bu konuda meselenin farklı bir yönü daha vardı. İsa'nın ve havarilerinin mülk sahibi olmadığını iddia eden Spiritüel grubun desteklemesi ya da en azından göz yumulması zenginliği, dünyeviliği seven Papalığın kendi ile çelişmesi demekti ve herhangi taviz beraberinde Kilisenin ve Papalığın mülkiyetine ciddi darbeler indirebilirdi.[134] Bu sebeple papa tartışmaları bastırmayı kendi lehine buldu. Papanın konuyu ele alışı, aslında onun işe başlarken çoktan karar vermiş olarak başladığını göstermektedir. 1316 yılının sonuna doğru göreve başlamış biri olarak 1317'de olayları neticelendirmesi, hele ki Clemens'in Tapınakçıları uzun yıllar süren hadiselerin sonucunda feshetmiş olmasıyla kıyaslanınca mantıklı gelmektedir.[135]

1316 yılında iki yıllık boşluktan sonra Fransisken Tarikatı'nın generali Ceseneli Michael oldu. Yeni General Michel bir Spiritüel Fransiskendi. Papa kendi bakış açısıyla "tüm sapkınlıklara" son vermek maksadı ile bir inceleme başlatılmasını emretti ve Spiritüel Fransiskenlere ait manastırların onların kontrolünden alınmasını istedi. 1317 yılında Papa Ioannes Spiritüel gruptan 64 kişiyi Avignon'a çağırdı ve kendilerini savunmalarını emretti.[136] Spiritüel Fransiskenlerin önemli simalarından olan ve güvenilir bir tarihçi olarak kabul edilen Angelo Clareno[137], 1323-1326 dolaylarında kaleme aldığı *"Historia septem tribulationum ordinis minorum"* adlı çalışmasında, papanın Spiritüllere yaklaşımı hakkında detaylı bilgiler verdikten sonra Narbonne ve Beziers Manastırında toplanan Spiritüellerin papanın huzuruna çağırıldıkları sırada kuriada neler olduğunu aktarmakta ve görüşmelerin oldukça kısa ve sert bir atmosferde cereyan ettiğini belirtmektedir.[138] Ayrıca Angelo Clareno'ya

---

[133] La Due, *a.g.e*, s. 146.
[134] Mullins, *a.g.e*., s. 56.;
[135] M. D. Lambert, "The Franciscans Crisis Under John XXII", *Franciscans Studies*, cilt: 32, 1972, s. 123.
[136] David Burr, *The Spiritüel Franciscans*, Pennsyvania University Press, Pennsylvania 2001, s. 181-182.
[137]1248 dolaylarında doğduğu tahmin edilen Angelo Clareno, Fransisken Tarikatına katıldıktan sonra tarikat içindeki yozlaşmadan ötürü Spiritüel Fransiskenlerin yanında yer almıştır. Papanın Fransiskenlere yaklaşımı ve yargı süreçleri ile ilgili bir görgü tanığı olması nedeniyle eseri *Historia septem tribulationum ordinis minörüm* oldukça önemlidir ve M. D. Lambert ve başka pek çok araştırmacı tarafından Angelo'nun tanıklığı ve çalışması muteber olarak kabul edilmektedir. Ancak kendisi de bir Spiritüel Fransisken olması ve papa tarafından kovuşturmaya tabi tutulması gibi nedenlerle bazı tarihçiler Angelo Clareno'nun olayları çarpıttığını ve tarafsız olmadığını iddia etmekte ve Angelo'nun tanıklığının Fransiskenler meselesinde papanın haksız bir değerlendirmeye tutulmasına sebep olduğunu düşünmektedirler. Ayrıntılı bilgi için bkz.: David Burr, "John XXII and the Spiritulas: Is Angelo Clareno Telling the Truth?", *Franciscans Studies*, sayı: 63, 2005, s. 271 287.
[138] Angelo Clareno, *A Chronicle or History of the Seven Tribulations of the Order the of Brothers Minors,* (Trans: David Burr- E. Randolph Daniel), Franciscan Inst. Publishers, UK 2005, s. 202-212.

göre papa onlara atfedilen suçlardan ve vahim kötülüklerden ötürü onlardan nefret etmekteydi.[139] Çok kısa bir araştırma safhasından sonra papa Ioannes, ciddi tartışmalara kapı açan "mülkiyet" meselesini çözmek için ilk adımını attı. İlk olarak 7 Ekim 1317 tarihli emirnamesi *"Quorundam exigit*" ile III. Nicholas ve V. Clemens'in konu ile ilgili hükümlerine atıf yaparak, tarikatın kılık kıyafet şekli[140] ile ilgili görüşlerini belirttikten sonra mahzen, tahıl ambarı gibi yerlerin yaşam için gerekli olması nedeniyle tarikatın mahzenlere ve tahıl ambarlarına sahip olmasının iznini verdi ve yine bu fermanda Fransiskenlerin buğday ve şarap stoğu yapmalarının yanlış olmadığını belirtti.[141] Ancak Spiritüeller St. Fransis'in kurallarına papanın müdahale edemeyeceğini belirttikten sonra papayı bir sapkın ilan ederek Avignon'da Papalığı temsil eden Papalığın "Babilin Fahişeşi" haline geldiğini iddia ettiler.[142] Spiritüel Fransiskenlerin ağır muhalefeti ile karşılaşan Papa Ioannes, bunun üzerine *"Sancta Romana"* adlı bull ile, genel olarak Fracelli[143] olarak adlandırılan dinsizler diye nitelendirdiği Spiritüelleri, kanunlara aykırı yeni bir din düzeni benimsemekle suçladı ve Katolik inancın gereklerinden saptıkları için bunlara ait düzenin kaldırıldığını ilan etti.[144] Papa bu iki bull ile onları kendi kararına uymaya zorladı ve sonrasında ortadan kaldırmak istedi ancak planında başarısız oldu.[145]

Papa, Spiritüllerden itaat etmeyenleri Engizisyona teslim etti ve 1318 yılında Marsilya ve Narbonne'de yirmi beş kişiden oluşan kadınlı erkekli bir grup yakılarak öldürüldü. Ioannes, 1318 tarihli fermanı *Glorasiam ecclesiam* ile Spiritüel Fransiskenler haricinde 14. yüzyıl ile birlikte yoksulluk konusunda düşünce olarak Spiritüellerle aynı kanatta birleşen Joachimistlere de yüklenmeye başladı ve bu bull itibariyle papa yoksulluğu savunan her gruba disipline edici yaklaşımı bırakarak, doğrudan onları bir hedef haline getirmiş ve sert bir şekilde bastırılmaları eğilimine

---

[139] Angelo Clareno, *a.g.e*., s. 202.
[140] Papa burada III. Nicholas'ın "giysilerinde alçakgönüllüğü korusunlar" beyanından hareket ederek, tarikat üyelerinin bir şapkalı bir de şapkasız, toplamda iki adet kıyafetlerinin olması gerektiğini belirtmiştir.
[141] XXII. Ioannes, Quorundan exigit, Conrado Eubel (Ed.), *Bullarium Franciscanum Sive Romanorum Pontificum: Constitutiones, Epistolae, Diplomata Tribus Ordinibus Minorum Clarissarum, Poenitentium*, Vol: V, Typis Vaticanis, Rome 1898, s. 128-131.
[142] Paladilhe, *a.g.e*., s. 85.; Mollat, *a.g.e*., s. 191.
[143] 1317 yılından itibaren *"Fraticelli*" olarak da anılmaya başlamışlardır. Buna ek olarak papa Ioannes *Sancta Romana* adlı fermanda Spiritüellerin *"Fratres de paupere vita", "bizzochi*", *"beghini*" *"Fraticelli*" olarak farklı isimlerle anıldıklarından bahsetmektedir.
[144] XXII. Ioannes, *Sancta Romana*, Conrado Eubel (Ed.), *Bullarum Franciscanum Sive Romanorum Pontificum: Constitutiones, Epistolae, Diplomata Tribus Ordinibus Minorum Clarissarum, Poenitentium*, Vol: V, Typis Vaticanis, Roma 1898, s. 134-136.
[145] Mollat, *a.g.e*., s. 191.

girmişti.[146] Papa XXII. Ioannes'in 1316-1318 yılları arasındaki eylemleri gerçekleri ortaya çıkartmaktan çok bir tarafı (Spiritüeller) mahkûm etmek için gerekli zemini hazırlamaya odaklıydı.[147] *Quia Quorundam* ile 1324'te papa tarikat üyelerinin ne genel ne de özel mülkiyete sahip olmayacağını tekrarladı ancak yine Spiritüelleri kızdıracak bir yaklaşım sergileyerek caiz olan şeylere (kitap, eşya, mahzen, tahıl ambarı, değirmen) sahip olunmasında hiçbir kusur olmadığını belirtti.[148] Melanie Brunner'e göre papanın mutlak yoksulluğu bu kadar inatla bastırmaya çalışmasının temelinde papanın katı fakirliği savunan ideolojiyi kendi dini otoritesine bir tehdit olarak görmesi vardı ve ona göre mülk sahibi olmayı reddetmek maddi dünyayı hor görmek gibi tehlikeli ve sapkın bir eğilimdi.[149]

1318 yılında Papa Ioannes, V. Clemens tarafından yeğeni, Lomagne Kontu Bertrandd de Got'a bırakılan ve 1 milyon florin olduğu iddia edilen paraların peşine düştü. İlk olarak papa hukuki süreç başlatarak, V. Clemens'in eylemine tanık olan kardinallerin sorgulanmasını istedi. En önemli tanık kardinal Raymon de Forgis idi. Raymond'un anlattığı kadarıyla Viyana Konsülü'nden döndükten sonra Papa V. Clemens, Raymond'u yanına çağırmış ve bir düzenleme yaptığını, kendisi ölünceye kadar ona söylediklerini kimseye söylemeyeceğine dair yemin ettirdikten sonra yeğenine 300 bin florin verdiğini söylemişti.[150] Kardinalin beyanına göre papa bahsi geçen parayı yeğenine Haçlı Seferi için harcanması ve saklanması adına vermekteydi. Sorgulanan Forgis ya da diğer kardinaller papanın yeğenine bıraktığı paralara dair herhangi bir kararnameyi ya da belgeyi görmediklerini söylediklerinde yargılama kapandı. Ancak Ioannes, giden paraları yeniden Roma Kilisesi'nin kasasına döndürme noktasında kararlı olduğundan Mayıs 1320'de incelemenin tekrardan başlatılması talimatını verdi. Mayıs 1320 ile Temmuz 1321 arasında kardinaller, o dönem görev yapan kurialistler yeniden sorgulandı, dinlendi. Clemens'in yeğeni amcası tarafından kendisine verilen paranın onun şahşi mülkü

---

[146] Marco Bartoli, "Jean XXII et les Joachimites du Midi", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 26, 1996, s. 249-250.

[147] Lambert, *a.g.m*., s. 127.

[148] XXII. Ioannes, Quia Quorundam, Michaele Helveto-Tugiense (Ed.), *Bullarium seu Collectio Bullarum et Litterarum Apostolicarum*, y.y, Rome 1750, s. 106-111.

[149] Melanie Brunner, *Pope John XXII and His Franciscan Ideal of Absolute*, University of Leeds Departments of History, Yayımlanmamış Doktora Tezi, UK 2006, s. 237.

[150] Franz Ehrle, *Der Nachles Clemens V. und der in Betreff desselben von Johann XXII., (1318-1321) geführte Process*, Heinrich Denifle-Franz Ehrle- (Eds.), *Archiv für Literatur-und Kirchengeschihcte des Mittelalters*, Herdersche Verlagshandlung, Freiburg im Breisgau 1889, s. 7-10.

olduğunu iddia etmekteydi ancak paranın Kilise'nin parası olduğu tespit edildi. Konttan aldığı tüm paraların iadesi talep edildi ancak papanın uzun uğraşları neticesinde yüz elli bin florin gibi bir meblağ kurtarılabildi.

Ioannes papa olarak seçildikten kısa bir süre sonra ilginç söylentiler ve hadiseler olmaya başladı. Papaya yönelik bir suikast hazırlandığı ve papayı öldürmek için büyü yapıldığı söylentileri Avignon'da dolanmaktaydı. Büyünün gerçekliğine ve gücüne inanan Ioannes, söylentilerden korku duymaya başladı.[151] Söylentiler ilk olarak Gautier de la Tour'un sarhoşken papanın ve Kutsal Kolej'den dört kişinin öleceğini ağzından kaçırması ile ortaya çıktı.[152] Cahors piskoposu Hugues Geraud[153] papanın yakın bir arkadaşıydı ancak suça (muhtemelen simony) karıştığı anlaşılmıştı ve bu sebeple Geraud papayı ve kuriadaki birkaç ismi öldürmeye karar verdi. Geraud ve iki işbirlikçisi arsenik ve bal mumundan yapılmış iki adet heykelcik aldılar. Şeytanın tanıyabilmesi için heykellerin vaftiz edilmesi gerikiyordu ve işlemin gereğine göre balmumu heykelcikler vaftiz edildi ve heykelciğe papa Ioannes'in yeğeni Jacques de Via'nın ismi verildi.[154] Tüm söylentiler ortalıkta dolaşırken 13 Haziran 1317'de Jacques de Via öldü. Sonra Geraud, üzerine *"papa Ioannes ölsün, başkası değil*", "*Bertrand du Poujet ölsün, başkası değil*" yazılı birkaç balmumu heykelcik daha hazırlattı ve bunları vafriz ettirdi. Arseniğe batırılmış heykelcikler Papalık sarayına sokulmaya çalışılırken yakalandı ve her şey ortaya çıktı. Araştırmalar sonucunda Hugues Geraud, papa Ioannes, Bertrand du Poujet ve Gaucelme de Jean'a suiskast düzenlemekten ve Jacques de Via'yı öldürmekten suçlu ilan edildi ve yargılanması tamamlandıktan sonra kazığa oturtularak yakılıp, öldürüldü.[155] Olaylar neticesinde Papa Ioannes, büyü-büyücülük gibi durumları kontrol altına almak ve büyü ile uğraşan insanları sindirmek için resmen engizisyonu teşvik etti ama durum farklı bir ivme aldı ve büyücülük olayları bastırılması beklenirken artışa geçti.[156] Isabel Iribarren'e göre papanın konuya yönelik

[151] Nachman Ben-Yehuda, "The Europen Witch Craze of the 14th to 17th Centuries: A Sociologistis Persvective", *American Journal of Sociology*, cilt: 86, no: 1, 1980, s. 4.
[152] Edmond Albe, *Hugues Geraud Eveque de Cahors: L'affaire des Poisons et des Envoutements un 1317*, J. Girma, Cahors 1904, s. 132.
[153] Cahors piskoposluğuna V. Clemens tarafından atandı.
[154] Joello Rollo-Koster, *Avignon and Its Papacy, 1309-1417: Popes, Institutions and Society*, Rowman & Littlefield, London 2015, s. 46.
[155] Molat, *a.g.e*, s. 13.; Favier, *a.g.e*., s. 118,
[156] Henry C. Lea, *The History of the Inquisition of the Middle Ages*, Harper Books, New York 1901, s. 151-154.

girişiminin can alıcı noktasını sapkınlığı ortadan kaldırmak için doktrinel bir tasarım üretmekten çok durumu dini muhalefet ya da laik muhalefet olarak kabul edip Kilisenin bir meselesi olarak yaklaşmasıydı.[157] Gün geçtikçe büyü ile ilgili papaya çok fazla şikâyet gelmeye başladı. Bu sebeple papa engizisyonu kara büyü vakalarına dâhil etmeden evvel, konu ile ilgili kuriadan görüş istedi. Aslında papayı asıl ilgilendiren konu kara büyü yahut ritüel büyücülük değildi; asıl mesele uygulamalarda şeytanın rolünün kabul edilmiş olmasıydı.[158] Bu sebeple papa nihayetinde 1326 yılında *"Mesihin sürüsünde şiddetli bir şekilde büyüyen hastalık"* olarak adlandırığı büyüyü, figürler kullanarak birilerine birşeyler öğretmeye ve öğrenmeye çalışanların aforoz edileceklerini ve yakılacaklarını bildirdiği emirnamesi *"Super illius specula"* ile, önceki papalarında defalarca yapmış olduğu gibi lanetledi.[159]

Papa XXII. Ioannes, sebepleri çok tartışmalı ve şaibeli bir eyleme imza atarak 1321 yılı itibariyle Comtat Venaissin'dan Yahudilerin çıkartılmasını emretti.[160] Papanın eyleminin temelinde yatan sebepleri kestirmek oldukça zordur ancak artan büyücülük olayları, akabinde yeğeni Jacques Via'nın şaşırtıcı ölümü ve büyü-büyücülük gibi olaylarla Yahudilerin sıklıkla ilişkilendirilmesinden kaynaklanan bir geleneğin yansıması olarak, papanın böyle bir tavır almış olması muhtemel görülmektedir. Yahudilerin bölgeden sürülmelerine dair herhangi bir Papalık fermanı olmamasına rağmen, sürgünün 1321-1323 yılları arasında yapıldığı bilinmektedir. Sınır dışı

[157] Isabel Iribarren, "From Black Magic to Heresy : A Doctrinal Leap in the Pontificate John XXII", *Church History*, cilt: 76, sayı: 1, 2007, s. 35.
[158] Iribaren, *a.g.m.*, s. 32.
[159] XXII. Ioannes, *Super illius specula*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum*, Vol: III, y.y., Rome 1741, s. 194-195.
[160] Sürgünden kısa bir süre önce o dönem Anjou kontu olan Philippe'in Yahudiler hakkında papaya yazmış olduğu bir mektup dikkat çekicidir. Mektupta kont Anjou ve Touraine'da korkunç bir güneş tutulması olduktan sonra, aynı gün gökyüzünden bahsi geçen şehirlerin üzerine ateş topları düştüğünden bahsetmektedir. Bunun üzerine tedirgin olan halk Yahudilerin evini basmış ve yapılan aramalar neticesinde İbranice bir mektup bulunmuştur. Kont papaya yazdığı mektupla birlikte, bölge Hıristiyanları tarafından bir Yahudi'nin evinde bulunan mektubu da papaya gönderdi. Bu mektuba göre Yahudiler Granada valisi ile işbirliği içindeydiler ve validen aldıkları yüklü paralar karşılığında bölgedeki tüm çeşmelere, kuyulara cüzzam bulaştırmaya, insanları zehirlemeye ve böylece Hıristiyan âleminin tamamını işgal etmeye kalkışmışlardı. Kontun mektubunun ve anlattıklarının papanın görüşünü etkilemiş olduğunu net olarak iddia etmek doğru olmamakla birlikte, Yahudilere karşı sınırdışı emrinin verilmesinden önce artan büyücülük olaylarının, yaşanan kıtlık ve veba salgınının, papanın fikrini şekillendirmede tesirli olduğunu iddia etmek yanlış olmayacaktır. Mektup için bkz.: Joannes Dominicus Mansi (Ed.), *Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio*, Vol: 25, Apud Antonium Zatti, Venetiis 1782, s. 569-572.

edilme hadisesinden sonra papa XXII. Ioannes'in emriyle bölgedeki Yahudi mülklerinin tasviye süreci başlatıldı. V. Theis papanın Yahudilere karşı tutumunu Roma'ya dönmenin bir süreliğine rafa kaldırılması ile, uzun yıllardır Kilise eliyle ihmal edilen Comtat Venaissin bölgesinde, papanın Kilise kurumunu ve Kilise yapılarını güçlendirme kaygısı olarak yorumlamaktadır.[161] Papanın tavrını gerekçelendirmek zor olsa da bu durumun bölgede yaşayan Yahudi toplumu için travmatik olduğu kesindir.

1313 yılında Alman İmparatoru VII. Heinrich öldüğünden Alman tahtı için Avusturya dükü Friedrich (III. Frederick) ve Bavyeralı Ludwig (IV. Louis-Lewis) kıyasıya yarışmaya başladı. Kendini papanın yüksek müsaadesi olmadan taht için aday ilan eden Ludwig, davranışı ile papanın tepkisini çekti. Dahası 1322 yılında Mülhdorf'te rakibi Friedrich'i yenen Bavyeralı Ludwig, papanın onayını beklemeden imparator gibi davranmaya başladı.[162] Papanın yeni düşmanı Ludwig, hala bastırılamamış Spiritüel Fransiskenler için yeni hami oldu ve Spiritüelleri papaya karşı desteklemeye başladı. Ceseneli Michael,Jardunlu John, Bonagratia Bergamo, Ockhamlı William, Padovalı Marsillius gibi isimler Papa Ioannes'e açık şekilde muhalefet etmeye başladılar. Ceseneli Michael, Ockhamlı William ve Bonagratio Bergamo bizzat papa tarafından Avignon'da hapse atıldı ve bu isimler muhtelif zamanlarda kaçarak İtalya'da bulunan IV. Ludwig'in yanına, oradan da Münih'e sığındılar.[163]

XIV. yüzyılda ve sonraki asırlarda siyasal düşünce alanına damgasını vuran eseri Defensor Pacis ile Marsilius, dünyevi otorite karşısında Kiliseyi konumlandırış şekli ve Kiliseye yönelttiği eleştiriler nedeniye papa Ioannes'in hışmına uğradı. Plenitudo potestatis savınının meşruiyetini ilahi kökleriyle güvence altına alan Papalık, Tanrı'nın istediği düzene bağımlı olan dünyevi iktidarın papaya itaat etmesini Tanrı'nın buyruğuna uygun davranmak şeklinde formülize etmişti.[164] 1324 yılında Papa Ioannes tarafından aforoz edilen Ludwig'in duruşunu güçlendiren kişi Marsilius idi. Defensor Pacis'e göre Hıristiyanlığı ilgilendiren konularda hüküm verici sadece

[161] Valérie Théis, *"John XXII and the Expulsion of Jews from Comtat Venaissin"*, Annales Histoire-Sciences Sociales, cilt: I, 2012, s. 44-45.
[162] Oswald J. Reichel, *The See of the Rome in the Middle Ages*, Longmans Green and CO., London 1870, 424.; Renouard, *a.g.e.*, s. 30.
[163] Mollat, *a.g.e.*, s. 191-192.
[164] Ahmet Umut Hacıfevzioğlu, "Padovali Marsillius'ta İktidarın Dünyeviliği", *Kilikya Felsefe Dergisi*, no: 3, 2017, s. 75.

Kilise olmamalı, memleketin herhangi bir yerinden inananlardan ya da işin ehli olan insanlardan bir konsey oluşturulmalı ve bu meselelerde karar verici konsey olmalıydı.[165] Marsilus devamında iddialarını bir adım öteye götürerek, kanun koyucu gücün ve yahut hukukun ilk ve gerçek etkin kaynağının Papalık değil yalnızca halk olduğunu ileri sürmekteydi. Eserinde Papalığın otoritesel iddialarıyla alay eden Marsilus imparatorun yetki ve gücünü Papalığın üstüne koyuyordu ve bu sebeple 1327 yılında papa tarafından mahkûm edildi.[166] Diğer muhalif Cesenali Michael'ın görüşleri ile de ciddi ciddi mücadele eden Papa Ioannes, 1327 yılında onu Avignon'a çağırdı ve yakalatıp, hapse attırdı.[167] 1328 yılında hapisten iki keşiş ile kaçan Michael, Roma'da Ludwig ve onun seçtiği anti-papaya biat etti.[168] Michael, papayı sapkınlıkla suçladı ve konuşmalarında papanın yaşamını havarilerinki ile kıyasladı ve bundan hareketle papanın dünyeviliğine saldırdı ve sonuç olarak papa 1329 yılında *Quia vir reprobus* adlı bull ile Michael'in tezlerini kınadı.[169] Papa tarafından tam dört yıl hapiste tutulan ve Michael'in hapisten arkadaşı olan bir diğer önemli sima Ockhamlı William'dır. Fransisken tarikatına katıldıktan sonra tarikatın önemli isimlerinden olan William, hapisten kurtulduktan sonra Ludwig'in yanına Münih'e gitti ve Münih'ten papaya muhalefet etmeye devam etti. 14. yüzyılın önde gelen filozoflarından olan William, papanın sapkınlığa düştüğü durumlarda imparatorun onu görevden alma yetkisine sahip olduğunu ilan etti.[170] Fransisken Pierre de Jean Olivi Papa Ioannes'in hışmına uğrayan diğer bir isimdi. S. Piron, Jean Olivi'ye yapılan muamalelerin Orta Çağ sansürleri tarihinde öne çıkan örneklerden biri olduğunu iddia etmektedir; Olivi papanın Fransiskenler konusunda sınır tanımayan nefretinin, inatçılığının bir nesnesi haline gelmiş, yazılarına, kişiliğine karşı yarım yüzyıl boyunca Kilise eliyle amansız bir *magna furia*[171] yürütülmüş, eseri *Lectura*

[165] Marsilius Pauda, *The Defender of Peace*, (Trans: Alan Gewirth), Harper Row Publishers, New York 1956, s. 280-281.
[166] Collins, *a.g.e.*, s. 286.
[167] Mollat, *a.g.e.*, s. 192.
[168] *Chronique Latine de Guillaume de Nangis de 1113 a 1300 Aveg Les Continuations de Cette Chronique de 1300 A 1368*, H. Geraud (Ed.), Vol.: II, Chez Jules Renouard ETC, Paris 1843, s. 88-89. Buradan itibaren Nangis şeklinde gösterilecektir.
[169] Koster, *a.g.e.*, s. 50.
[170] John R. Ryan, *The Nature, Structure and Function of the Church in William of Ockham*, Scholars Press, USA 1979, s. 20-21.
[171] Büyük öfke

super Apocalipsim 1326'da yasaklanmış, ölümünden sonra mezarı yok edilmiş, kemikleri çıkartılmıştır.[172]

1331-1332 kışında Papa Ioannes *"Beatific Vision"*[173] olarak adlandırılan bir teolojik görüşü kendince yorumlayarak pek çok kesimin tepkisini üzerine çekti. Papa Kasım 1331 ile Şubat 1332 arasında Avignon'da verdiği vaazlarda, Beatific Vision hakkındaki görüşlerini üç aşamada insanlara iletti: İki aşamalı kutluluk kavramı, Mesih'in aracılık rolü ve dirilişte beden ve ruhun yeniden birleşmesi.[174] İlk olarak verdiği vaazla deklare ettiği vizyon zamanın en büyük ilahiyatçıları için büyük bir skandaldı. Papa Ioannes'in teolojisine göre bireyin kıyamet gününden önce (last Judgment- Son Yargı) Tanrı'yı görmesi ve onunla iletişime geçmesi mümkün değildi. Dahası papa kıyamet gününe kadar cehennemde ne lanetlilerin ne de şeytanın, cennette ise kutsanmış ruhların huzur içinde yaşamadığını iddia ediyor ve buranın son yargıdan sonra onların meskeni olacağını savunuyordu.[175] Katolik inancı ile tamamen çelişen durum bir skandal kabul edildi ve farklı ülkelerden pek çok ilahiyatçı papanın görüşe muhalafet etti. Görüş büyük ilahiyatçıların harekete geçmesini sağlayacak kadar sorunluydu. O günden bu yana papanın Hıristiyan inancı ile çelişen vaazının kaynağı pek çok kez tartışılmıştır. Kimilerine göre durum St. Bernard'ın görüşlerindeki patristik izlerin, yaşlı papa tarafından yanlış yorumlanmasından ibaretti. T. Christian farklı olarak başka bir hikâyeye odaklanmaktadır. O, 1323'ten itibaren yerleşen ve çeşitli kaynaklarda izleri sürülen bir hayalet hikâyesinin papayı tesiri altına almış olduğundan bahsetmektedir. Meşhur hikâyeye göre Avignon'da yaşayan bir kadın 1323 yılında ölen kocası Guy de Corvo'nun ruhu tarafından aylarca rahatsız edildi, işkencelere maruz bırakıldı.

---

[172] Sylvain Piron, "Censures et condamnation de Pierre de Jean Olivi: enquête dans le marges du Vatican", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 118, sayı: 2, 2006, s. 313.

[173] Kutsal Görüş/Kutsanmış Görüş olarak adlandırlan durum Tanrı'nın birey ile direk iletişimidir. Konu Hıristiyanlık içerisinde tartışmalı ve ikilemlidir. Konunun bir yönü insanların yeryüzünde Tanrı'yı algılayıp algılayamacakları şeklinde uzayıp gitmektedir. Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Hans Boersma, *The Seeing God: Beatific Vision in the Christian Tradition*, Wm. B. Eerdmans Publishing, London 2018.

[174] Isabel Iribarren, *Theological Authority at the Papal Court in Avignon: The Beatific Vision Controversy*, Jacqueline Hamesse (Ed.), *La vie Culterelle, Intellectuelle et Scientifique a la Cour des Papes d'Avignon*, Brepols, Belgium 2006, s. 282-283.

[175] Mollat, *a.g.e.*, s. 22.; Collins, *a.g.e.*, s. 288.

Sonrasında yapılan ayinler ve dualar neticesinde adam karısını rahat bıraktı ve ruhu kıyameti beklemek için son dinlenme aşamasında inzivaya çekildi.[176]

Büyük ustalar tarafından karşı çıkılan vaazlar, papa tarafından savunulmaya devam etti. Papanın savunduğu şey Fransa'da ve hatta Bavyeralı Ludwig'in ülkesinde büyük bir skandal olarak kabul edildi. Muhalefete rağmen papa teorisinin Ortodoks olduğundan çok emindi. Bu sebeple kendisine muhalefet eden İngiliz bir Dominikeni hapse attırdı ve 1333'te kendi teorisini tartışmak üzere Avignon'da bir konsey toplanmasını emretti ancak kendi topladığı konsey de papanın görüşlerini sakıncalı bulunca görünüşe göre zorluktan kurtulmanın tek yolunun öğretisinden vazgeçmek olduğunu anlayan papa Aralık 1334'te geri adım attı.[177] Giovanni Villani, papanın tezinden geri adım atmasının nedenini ölüm döşeğinde iken kardinal yeğeni ve diğer akrabalarının baskı yapması ve papanın da bu şöhretle ölmek istememesi olduğunu söylemektedir.[178] Prima Vita'nın yazarı ise, papanın görüşlerini rahatsızlığından dolayı depresyona girdiği bir süreçte ortaya attığını aktarmaktadır.[179] Papa Ioannes'in teolojik beceriksizliği Ludwig ve papayı sapkınlığa mahkum etmeye çalışan Ockhamlı William gibiler için sevinçle karşılandı ve görüş sürekli genel konsey çağrısında bulunan düşmanlarına yeni bir malzeme vermiş oldu.[180]

Yetmiş iki yaşında papa olan Ioannes, idari alanda kayda değer reformlar yaptı. Ona göre yeni piskoposlukların oluşturulması ve yeniden şekillendirilip idari mekanizmanın kusursuzlaştırılması gerekmekteydi. Toulouse oldukça zengin, bereketli bir bölgeydi ancak büyük olması sebebiyle mali kontrolü sağlamak zordu. Bu durumu ilk olarak VIII. Bonifacius farketmişti ve Toulouse'u çeşitli piskoposluklara ayırmıştı. Hızlı ve özensiz yapılan düzenleme papa ile Fransa kralı arasındaki çatışmadan ötürü kâğıt üzerinde kalmıştı. Seçildikten yaklaşık sekiz ay gibi kısa bir süre sonra papa on altı piskoposluk kurdu. Piskoposluk bölgelerini yeniden şekillendirilmesi Toulouse piskoposlarının gelirlerinde azalma olacağı kaygısından dolayı muhalefete uğradı ancak dini kaygılar ve coğrafi kısıtlamalara

[176] Trottmann Christian, "Deuc interprétations contradictoires de Saint Bernard: les sermons de Jean XXII sur la vision béatifique et les traités inédits du cardinal Jacques Fournier", *Mélanges I'école française de Rome*, cilt: 105, sayı: 1, 1993, s. 328-329.
[177] Flick, *a.g.e*, s. 67.
[178] Giovanni Villani, *Istorie Fiorentine di Giovanni Villani*, Vol: 7, yy., Milano 1803, s.56.
[179] VPA, Vol: I, s. 181.
[180] Massimiliano Taversino, "The Western Church Under Pope John XXII: Political and Teological :Stakes in the Trials of the Meister of Eckhart and William of Ockham", *Divus Thomas*, cilt: 115, sayı: 1, 2012, s. 377.

saygı Ioannes için gelirin etkin toplanmasından daha az önemliydi.[181] Papa büyük bir piskoposluk bölgesi olan Toulouse'u Montauban, Rieux, Lombez, St. Papaul, Mirepoix ve Lavaur'dan oluşan toplam altı piskoposluk bölgesine ayırdı ve bu piskoposluk bölgelerini Pamiers'i de içine alacak şekilde eyalet yaptı ve ayrıca Narbonne piskoposluğunu ve Albiens piskoposluk bölgesini ikişer piskoposluk bölgesine böldü.[182] Toulouse piskoposluktan, başpiskoposluğa yükseltildi. Bunlar haricinde mali alanda yeni düzenlemeler yapan papa piskoposluk bölgelerinden toplanan ondalık vergilere ek, yeni vergiler yürülüğe koydu ve Papalık makamlarından alınan resmi belgeler için yeni ücretlendirmeler getirdi. Yeni uygulamalar tahmin edildiği gibi Avrupa'nın hemen her yerinde, hem din adamları hem de halk arasında kızgınlığı artırarak Avignon Papalığı'nın imajini zedeledi; halkın nezdinde Papalık sürekli para için çalışan paraya aç laik bir saraya dönüşmekteydi.[183] Orta Çağ Papalığının merkezileştiği bahsi geçen dönemde sık sık mali politikalarıyla eleştirilen Ioannes, Papalık yeterince zengin olmadıkça laiklerle başa çıkılamayacağına inanıyordu ve bu sebeple Papalığın gelirlerini artırıcı yöntemlere sıklıkla başvurmaktaydı.[184] Ayrıca papa Toulouse Üniversitesi'ne ek olarak bölgede yeni bir üniversite kurulması için çalışmalar başlattı. Yeni üniversite için kendi şehri Cahors'u seçti. Cahors burjuva bir kasabaydı ve tüccarları hemen hemen Avrupa'nın tümünde bir üne sahipti. Büyük tüccarların merkezi olan kentin eğitimli adamlara, avukatlara, noterlere ihtiyacı olduğunu savunan papa 7 Haziran 1332'de Cahors'ta üniversitenin kurulması emrini verdi.[185]

Apostolik makamın üstünlüğü ve önceliği Papa Ioannes'in eylemlerinde sıklıkla vurguladığı bir hususdu. Merkezileşmeye özellikle önem veren papa Kilise hükümetini kendi kontrolü altına almak için çabaladı. Papalık siyasi gerekçelerle Kiliseye ait tüm mevkilerde boşalan atamaları bizzat kendi eliyle yapmak istemekteydi. Papaların sürekli etkin bir şekilde savaş yürüttüğü İtalya'da, yine aynı şekilde çatışma halinde olduğu Ludwig'in Almanya'sında, seçilecek piskoposun Papalık otoritesine tabi olması ve bahsi geçen unsurlara sempati duymaması kritik bir

[181] Jean-Louis Gazzaniga, "La création de la province ecclésiastique de Toulouse par Jean XXII", *Cahiers de Fanjeaux,* cilt: 26, 1991, s. 145.
[182] VPA, Vol: I, s. 173, s. 153 ve s.170.
[183] O'Malley, *a.g.e.*, s. 144.
[184] Robert S. Hoyt, *Europe in the Middle Ages*, Harcourt, Brace and Company, New York 1957, s. 544.
[185] Anita D. Edwars, "La Fondation de I'université de Cahors, 1332", *Cahiers de Fanjeux,* cilt: 5, 1970, s. 266-267.

konuydu.[186] *Ex debito* adlı anayasa ile Papa Ioannes Kilise, katedral, manastır ya da kuriaya bağlı herhangi bir ofiste, boşalan mevkiye yapılacak atamayı, yükseltmeyi, feragatı sadece kendi emrine bağlayarak, tüm sayılan şeylerin Apostolik hükme tabi olduğunu ve tüm tasarrufun papaya ait olduğunu ilan etmekteydi.[187] Papa Ioannes'i buna zorlayan aslında bir nevi devlet baskısıydı. Çünkü din adamları arasında kralların ruhani olmayan, değersiz kişileri Kilise idaresine getirmesinden kaynaklı bir hoşnutsuzluk vardı. Papanın eylemi Flores Historiarum'un yazarı gibi düşünen bir kitle için şüphesiz memnuniyetle karşılandı. Kaynak süreci İngiltere kralının Tanrı'ya ve papaya ettiği yemini unutarak, tüm özgürlükleri ihlal ederek, boşalan tüm katedral ve Kiliselerde atamaları kendi sorumluluğuna aldığını belirterek aktarıyor ve devamında bu durum çok zararlı olduğundan sonunda papanın Kiliselere aşırılık getiren kötücül eyleme karşı muhalefete geçtiğini belirterek, Ioannes'in İngiltere'deki tüm atamaları, terfileri kendi kontrolüne aldığını söylüyordu.[188] Ruhban sınıfının büyük bir kesimi papanın yeni anayasasını kralların kölece baskısından bir kurtuluş olarak gördüler. Devletin gücüne karşı korunmak önemliydi. V. Clemens itibariyle özellikle İngiltere ve Fransa'dan artarak gelen talepler Papalık otoritesi için taciz edici boyutta olabilmekteydi. Ex debito Papalık hakları adına ardı sıra gelecek olan diğer anayasaların direğini oluşturmaktadır ancak sonra değineceğimiz üzere, Ioannes'in mali sorunlarından ötürü sahada beklenilen etkiyi göstermemiş ve basitçe kral ve papa arasında zımmi bir konkordato olarak kalmıştır.

Papalığı döneminde Haçlı Seferi idealini canlı tutmaya çalışan Ioannes, muhtelif zamanlarda Avrupa ülkelerine oluşturulacak Haçlı ordusunun fonlanması için gerekli parayı toplamaları maksadıyla görevliler atadı. Örneğin 1326 yılında Johannes de Serone ve Bertrand de Ortoils'i yapılacak Haçlı seferi için İsveç ve Norveç'ten ondalık toplamakla görevlendirdi. Haçlı seferlerindeki başarısızlıktan ötürü, artık bu ideal için ondalık toplamak kolay değildi ve bu sebeple elçiler papayı memnun edecek kadar para toplayamadıkları için 1328 yılında papa tarafından yeniden iki kişi

[186] Molllat, *a.g.e.*, s. 336.
[187] XXII. Ioannes, *Ex debito*, Carolus Lux (Ed.), *Constiturionum Apostolicarum de generali beneficiorum reservatione ab a. 1265 usque ad a. 1378 emissarum tam intra quam extra corpus iuris exstantium, collectio et interpretatio,* Apus Müller & Selffert, Wratislaviae 1904, s. 51-54.
[188] Flores Historiarum, Vol: III, s. 176.

daha görevlendirdi.[189] Toplanan paralar kendisinin ve kardinallerinin yüksek standartlı yaşamlarını karşılamak ve dahası Papalığa itaati artırmak için askeri seferlerde kullanıldı. Ioannes'in on sekiz yıllık papalığı ile birlikte Avignon eski boyutunun birkaç katına çıktı. Şehrin kaderindeki değişim hızlı ve dramatikti çünkü uzun zamandır fakir olan Avignon'da artık ikamet etmeye başlayan kardinallerin çoğu hatırı sayılır zenginliğe sahip insanlardı ve yaşamlarını dünya ile daha denk hale getirmeyi amaçlayan savurgan harcamalar yaparak şehrin dramatik zenginleşmesine katkıda bulundular.[190]

Papa, Aralık 1334 yılında, doksan yaşında öldü ve Avignon'a gömüldü. Ioannes geriye tartışmalı bir saltanat bıraktı. Avignon dönemi papalığının en temel sorunlarından biri nepotizmin zirve yapmasıydı ve bu bağlamda papa Ioannes de adından eylemleri ile söz etirmektedir. Kendi akrabalarına karşı oldukça cömert olan papa kız kardeşlerinden birinin oğlu olan Jacques de Via'yı kardinal yaptı, diğer yeğeni Bernard de Fargues'i yirmi yaşında iken Agen piskoposu olarak atadı ve sonraki yıllarda başpiskopos yaptı.[191] Lüks ve israfın artması, papalık makamının itibarsızlaştırılması gibi nedenlerle çok fazla eleştirilen Ioannes dönemine farklı bir açıdan baktığımızda Avignon'da gerçekleşen idari ve mali reformların kalıcı olduğunu ve bunun da papa Ioannes'in büyük başarısı olduğunu görmekteyiz.[192] Ioannes Avignon'da merkezileşen Papalığın gerçek mimarı olarak kabul edilmektedir. Onun uzun papalığı Avignon süreci üzerinde oldukça belirleyicidir. İnat derecesinde otoriter, hırslı papa, çoğu eksiklerine rağmen bir Orta Çağ yöneticisi olarak ele alındığında, hele ki Papalığın monarşik olarak güçlenmesi, idari reformlarla sistemin kusursuzlaştırılması açısından bakıldığında nitelikli olarak kabul edilmektedir.[193] Buna ek olarak papa Ioannes, Kilise'nin bağımsızlığını bir güç dengesi kurarak yeniden tesis etmek için siyasi uğraş vermekteydi. Fransa kralıyla arasını iyi tuttu ama özellikle Arles Krallığı'nda Fransız yayılmasının karşısında durdu, onun yerine Anjou Hanedanını tercih etti; İtalya'da Almanların emperyal iddialarını dizginlemek için Napolili Robert ile işbirliği yaptı ancak İtalyan kralı

[189] Janus Moller Jensen, *Politics and Crusade: Scandinavia, the Avignon Papacy and the Crusade in the XIVth Century*, Michael Balard (Ed.), *The Papacy and the Crusades, Routledge, Taylor& Francis Group, London 2011, s. 276.*
[190] Mullins, *a.g.e.*, s. 47.
[191] Favier, *a.g.e.*, s. 235.
[192] David Knowles-Dimitri Obolensky, *The Middle Ages*, Paulist Press, New York 1979, s. 406.
[193] Gazzaniga, *a.g.m.*, s. 143.

olma hayaline giren Robert'i hemen bölgede sınırlandırdı, onun hırslarına karşı çıktı.[194]

Papa Ioannes peşinde koştuğu büyük ideali, İtalya'da Papalığın bağımsız ve baskın konumunun restorasyonu için Kilise'nin tüm güçlerinin tek elde toplanması gerektiğine inanmaktaydı ve bunu ancak devlet gücü ile koordineli bir şekilde yapabileceğinin bilincindeydi. Din adamları bu nedenle seleflerinin birçoğundan daha güçlü Ioannes'in baskısını hissetti ve papa çok geçmeden açgözlü, para düşkünü bir adam olarak görülmeye başlandı.[195] Papalık merkezileşmesi ile artan para taleplerine dair baskı, Ioannes'in papalığının belki de en ayırt edici yönünü oluşturmaktadır. Kendisi Kilise'nin üstünlüğüne sıklıkla yaptığı vurgu ile krallar tarafından ezilen Kilise onurunun bir kurtarıcısı olarak görülmüştü ancak papa din adamlarını devlet gücü ile kontrol altına almaya çalıştı.

Avignon'da ikamet eden Papalığa karşı sert eleştirileri ile bilinen İtalyan hümanist Petrarca Ioannes'i ateşli bir ruha sahip, hararetle kitap okumayı arzulayan ama buna rağmen imparatorlukla inatçı anlaşmazlıklara giren ve hayatının yarısını buna adamış çalışkan bir adam olarak nitelendirmektedir.[196] Ayrıca papaya mesafeli bir diğer isim Giovanni Villani, papanın keskin zekalı, oldukça cömert, geceleri uyanıp ofisinde çalışan, çalışkan bir adam olduğunu aktarır ancak uzun süre yaşayan papanın akrabalarını çok zengin yaptığını da görüşlerine ekler.[197] Beatific Vision ile ilgili Ortodoks olmayan görüşleri, lüks ve israfa boğduğu Papalık Sarayı ve akraba kayırıcılığı nedeniyle çok eleştirilen Ioannes buna rağmen saltanatı süresince sanatı ve sanatçıyı himaye noktasında büyük kolaylıklar sağlamıştır. Bir yandan kendi görüşüne yakın sanatçı ve bilim insanları için Avignon'u barışçıl bir konaklama alanı haline dönüştüren, diğer yandan kendine muhalefete tahammülü olmayarak başka bir portre çizen, Marsilius Padua ve William Ockham gibi isimlerle mücadeleye girişen otoriter bir papa olarak karşımıza dikilen Ioannes, kitapseverliği nedeniyle bugunkü Vatikan kütüphanesinin çekirdeği olan kütüphanenin gelişmesi için adımlar atmıştır. Dahası Ioannes yaptığı reformlar ile Avignon piskoposluk sarayını güçlendirerek

[194] Barraclough, *a.g.e.*, s. 145.
[195] Johannes Haller, *Papsttum und Kirchenreform*, Vol: I, Weidmannsche Buchhandlung, Berlin 1903, s. 115-117.
[196]Francisci Petrach, *Rerum Memorandarum libri guattuor*, G. Billanovich (Ed.), Sansoni, Firenze 1954, s. 136.
[197] Giovanni Villani (1803), *a.g.e.*, s. 61.

papaların geçici koltuğunu güvenli ve böylece daha kalıcı hale getiren Avignon'lu Papalığın gerçek yaratıcısıdır.[198]

2.3. XII. Benedictus (1334-1342)

Papa XII. Ioannes öldükten sonra, 13 Aralık 1334'te kardinaller yeni papayı seçmek için toplandılar. Herhangi bir problemle karşılaşmamak için kapıda Provence seneşali ve Comtat rektörü nöbet tuttu ancak artık Gaskon partisi huzursuzluk yaratacak kadar güçlü değildi; Quercy'ler ise daha bilge ve uzlaşmacı olan taraftı.[199] Benedictus'un seçiminin yapıldığı atmosferi betimleyen tarihçi Giovanni Villani'ye göre papa seçmek niyetinde olan kardinaller arasında belirgin bir anlaşmazlık vardı ve kardianaller Talleyrand de Perigord liderliğinde Fransız partisi ile Giovanni Colonna liderliğinde İtalyan partisi olarak iki hizbe ayrılmışlardı. Perigord liderliğindeki Fransız partisi Jean de Comminges'i aday göstermek niyetindeydi ve yine Villani'ye göre Jean de Comminges'ten papa olduğunda Papalığın Roma'ya taşınmayacağına dair söz vermesi istendi ancak Jean de Comminges bunu kabul etmedi ve bunun üzerine kardinaller çok zayıf bir kişiyi aday göstererek, seçimin gidişatını yavaşlatmak istediler; adayları Jacques Fournier üçte iki çoğunlukta oy alarak sürpriz bir şekilde papa olarak seçildi.[200] Muhtemelen seçilme ihtimali düşük olduğu için aday gösterilen Jacques Fournier'nin papa seçilmesi kendisinide şoke etti ve şaşıran papa *"bir eşek seçtiniz*" diyerek durumu yorumladı ancak Giovanni Villani, papanın alçakgönüllülük ettiği için bu cümleyi kurduğunu belirtmektedir.[201] Giovanni Villani'nin tanıklığından bağımsız olarak Jacques Fournier'nin papa olarak seçimi şahsi kariyerinin yanısıra dayısı –hukuk doktoru, Fontfoide Sistersiyen rahibi ve V. Clemens'in ölümünden sonra papalık adayı- Arnaud Novel'in etkinliği göz önüne alındığında, aslında pekte sürpriz değildi ve dayısı Jacques'ın kariyeri üzerinde derin izleri olan önemli bir şahsiyetti.[202]

1280-85 dolaylarında Saverdun'da doğan Jacques fakir bir ailenin çocuğuydu ve babası fırıncı yahut değirmenci idi. Bir Sistersiyen üyesi olan dayısı Arnaud Novel'in izinden giderek Sistersiyen Tarikatına girdi. İlk olarak Bolbonensi Manastırına keşiş

[198] Lambert, *a.g.e.,* s. 126.
[199] Paladilhe, *a.g.e.,* s. 111.; Mollat, *a.g.e.,* s. 26.
[200] Giovanni Villani (1803), *a.g.e.,* s. 62.
[201] Giovanni Villani (1803), *a.g.e.,* s. 62.
[202] Irene Bueno, *Introduction: Benedict XII the Guardian of Orthodoxy,* Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy*, Amsterdam University Press, Amsterdam 2018, s. 14.

olarak kabul edildi ve burada düzenli ayinler ve manastır disiplinleri konusunda eğitildikten sonra Paris'te ve başka yerlerde teoloji hocalığı yaptı.[203] 1311 yılında dayısı Arnaud Novel'in yerine Fontfroide piskoposu olarak atandı ve sonrasında Mayıs 1317'de Pamiers piskoposu oldu ve Mart 1327'de Mirepoix piskoposu olarak atandı.[204] Pamiers piskoposu iken Kilise tarafından sapkın kabul edilen Katharlar, Waldenisler ve Fransiskenleri takibata tutan meşhur bir engizisyoncuydu. Buradaki engizisyon mahkemesinde kendisi gibi meşhur iki isimle, Dominiken Gaillard de Pamies ve Jean de Beaune ile birlikte çalıştı. Ancak Pameirs'teki engizisyon mahkemesi öncekilerden birkaç noktada farklıydı. 1312 yılında Viyana Konsülünde engizisyonun yerel piskoposluklarla koordineli bir şekilde çalışması kararı alınmıştı. Bununla birlikte Jacques Fournier'nin soruşturma yöntemi mevcut engizisyon inceleme yöntemlerinden farklıydı. Sorguda şüphelileri günlük hayatın küçük ayrıntılarını barındıran uzun diyaloglarla oyalayıp, buradan genellikle itiraf niteliği taşıyan ipuçlarını yakalıyordu ve bu yöntem oldukça yeniydi.[205] Bir engizisyoncu olarak ünlelen Jacques, kaynaklarda tavizsiz bir inanca sahip, gayretli ve sapkınlıkları kökünden söküp atan biri olarak resmedilir. Sistersiyen Tarikatı'na girdikten sonra beyaz cübbesini hiç çıkartmadığı ve sonrasında kardinal olduğunda da bu şekilde giyinmeye devam ettiği için "beyaz kardinal" olarak nitelendirien Jacques, ayrıca Aziz Priscus ve kardinal rahip olarak da anılmaktaydı.[206]

Uzun boylu, güçlü yuvarlak ve renkli bir yüze, sağlıklı bir sese sahip olan papanın dışa dönük portresi kendisini genellikle biraz sert bir uslupla ifade eden ve özünde katı olan gerçek duygularına karşılık gelmiyordu.[207] Ioannes ile kıyaslandığında Ioannes kibar ve zekiydi oysa Citeaux'un sade enstitülerinde yetiştirilmiş Jacques'ın açık bir karakteri yoktu ve görgü kurallarına yeterince vakıf değildi; politikadan pek anlamazdı ancak Ioannes'in aksine Kilise hukuku alanında derin bilgi ve birikime sahipti.[208] Kuralcı ve mükemmelliyetçi bir karakter olan Jacques, Kilise işlerinde ve yaşamda sadeliği savunuyordu.

---

[203] VPA, Vol: I, s. 195.
[204] VPA, Vol: I, s. 210 ve 195.
[205] Elizabeth Sherman, "*Jacques Fournier and Thirteenth Century Inquisitorial Methods",* Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy*, Amsterdam University Press, Amsterdam 2018, s. 28.
[206] VPA, Vol: I, s. 195-196 ve s. 210.
[207] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 114.
[208] Jaubou, *a.g.e.*, s. 200.

Jacques Fournier, 8 Ocak 1334 yılında Avignon'da taçlandı ve Benedictus ismini aldı. Yeni papa göreve başladıktan sonra eski Papa Ioannes tarafından geriye bırakılan paraların envanterini yaptırdı ve sonuç dudak uçuklatıcı idi çünkü eski papa geriye nakit onsekiz milyon florin ve yedi milyon florin değerinde değerli eşya ve mücevher bırakmıştı ve toplamda Papalık hazinesinde yirmi beş milyon florinlik bir servet bulunmaktaydı.[209] 1335 yılında Papa Avignon'dan ayrılıp, Roma'daki mevcut durumdan ötürü Roma olmasa bile Alplerin ötesine geçip, Papalığı İtalyan kentlerinden birine taşıma kararı verdi. Papa Bologno ve bazı İtalyan şehirlerinde ikamet etmeyi düşünmekteydi. Bu nedenle kararının İtalya ve Bologno'da ilan edilmesini istedi. Söz konusu bölgelere vatandaşların iradesini öğrenmek için elçiler gönderdi ancak elçiler bölgedeki insanların Roma Kilisesi'ne karşı hala isyan ve itaatsizlik içinde olduklarını gözlemleyerek, durumu papaya bildirdiler.[210] Avignon'dan ayrılıp, Alplerin ötesine geçme niyeti boşa çıkan papa, piskoposluk ofisinin bulunduğu yere saray ve yeni binalar inşa ettirmeye başladı. Kale ile manastırın, zindan ile sarayın bir karışımı olan bu hantal yapı, Papalığın koşullarını çok iyi yansıtmaktaydı ya da daha doğru bir ifade ile dünyevi lüksü küçümseyen "beyaz kardinalin" sadeliğini göstermekteydi.[211]

Yeni papa bir yandan Avignon'un inşası ile meşgul olurken diğer yandan Lateran ve Aziz Petrus Kiliselerinin restorasyonu için büyük miktarlarda para ayırarak, buraların Roma Kilisesi'nin şanına uygun şekilde yüceltilmesi için uğraştı. Ağustos 1335'te Jean Poisson'a, Lateran ve Aziz Petrus Kiliselerinin onarım işlerinin yanında Roma'daki Papalık Sarayının onarımı ve işlerin denetlenmesi görevi verildi.[212] Aziz Petrus Bazilikası'nın restorasyonu Benedictus'un saltanatı süresince önemli bir yer tutacaktı. Papa olarak seçildikten sonra bölgeden bazilikanın durumunu bildiren raporlar talep etmişti ve gelen raporlar krişlerin büyük çoğunluğunun çürüdüğü, yapının âtıl olma yoluna doğru gittiğini göstermekteydi.[213] Papa Avignon'dan gönderdiği mimarlara gerekli olan tüm tadilatların hızlı bir şekilde yapılması talimatını verdi ve bunun için gerekli fonları Roma'ya gönderdi. Aynı yıl Papa

[209] Giovanni Villani (1803), *a.g.e.*, s. 59.
[210] VPA, Vol: I, s. 196-197.
[211] Rendina, *a.g.e.*, s. 375.
[212] Valarie Thesis, *A New Seat fort he Papacy: Benedict XII, Avignon and the Comtat Venaissin,* Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy*, Amsterdam University Press, Amsterdam 2018, s. 112.
[213] M. G. Daumet, "Le Monument de Benôit XII dans la Basilique de Saint Pierre", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 16, 1896, s. 294.

Doğu'lu Ermenilerin yardım taleplerine de karşılık verdi. Ermeni Devleti Anadolu'da Müslümanların saldırıları altında zor zamanlar geçirmekteydi. V. Leo geçmişte olduğu gibi sık sık papalardan yardım talep ediyordu. Ancak 1335 yılında Müslümanlar tarafından toprakları boşaltıldı. Ermeniler hem savunmasızlık hem de büyük bir kıtlık ile başbaşa kalmışlardı. V. Leo kuzeni Bohémond de Lusignan'ı durumu anlatması için Benedictus'a gönderdi. Papa Ermenilere para değil tahıl yardımında bulunulmasını kararlaştırdı ve meselenin icrası için hazinesinden 10.000 florin ayırdı.[214] Operasyonun denetlenmesi için Benevento saymanını atadı ve Nisan 1336'da verdiği emrin en düzgün şekilde yerine getirilmesi talimatını verdi.

Benedictus'u papa seçildikten sonra Avignon sarayında ilk şoke eden şey belki de piskoposların sarayın koridorlarına musallat olurcasına bazı menfaatleri için yalvardıklarını ya da entrika uydurduklarını görmekti.[215] Papa 1335-1336 yılları arasını kapsayan geniş çaplı bir reform hareketi başlattı ve Avignon'la bağı olmayan, yani burada resmi herhangi bir görevi bulunmayan Kilise mensuplarının Avignon'u terk etmelerini, kendi kasaba, manastır ya da diyakozluklarına hemen geri dönmelerini emretti. Değersiz insanların Kilise onuruna sahip olmaması için, bu görevlere gelecek kişilerin sınavlarını kendi seçtiği isimlere yaptırdı ve emrine riayet etmeden kendi adayını Kilise görevlerine sokmaya çalışan kişileri aforoz etti.[216] Kilisenin, Papalık Sarayının içinde bulunduğu yozlaşmayı ve sarayın resmi görevlilerinin yasadışı kazanç elde etmek için birbirleriyle yarıştığını gören papa, her türlü usulsüzlük ve adam kayırmaca ile etkin şekilde mücadele edeceğini ilan etti. Nepotizme meyilli olmayan XII. Benedictus papaların annesi, babası ve hatta soyu dahi olmayan Melchizedek[217] gibi olması gerektiğini savunmaktaydı.[218]

Papanın en etkin olduğu alan dinsel alandı ve manastırların ve tarikatların içinde bulunduğu yozlaşmanın farkında olarak çaplı reformları hayata geçirmeye başladı. Bu dönemde manastırlardan kovulmuş ve seyyahlar gibi ordan oraya gezerek yaşayan çok sayıda keşiş bulunmaktaydı ve bunlarla ilgili papaya fazlaca şikâyet geliyordu. Papa, kendi ifadesi ile başıboş olarak adlandırdığı keşişleri, yeniden

[214] Yves Renouard, "Une expédition de céréales des Pouilles en Arménie par les Bardi pour le compte de Benoît XII*", Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 53, 1936, s. 291-292.
[215] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 114.
[216] Mollat, *a.g.e.*, s. 28.
[217] Melchisedech/ Malki Tzedek olarak da bilinen ve Eski Ahit'te zikredilen kral-rahib. Eski Ahit'te kendisinden oldukça az bahsedildiği için gizemli bir karakterdir.
[218] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 114.; Joubou, *a.g.e.*, s. 202.; Mollat, *a.g.e.*, s. 29.

manastır örgütlenmesi altına alıp, denetlemek için konuya dair emirlerini içeren bull *Pastor bonus*'u, 17 Haziran 1335'te ilan etti. Emirnamesinde papa, manastır yönetimi ile herhangi bir sebepten ters düşen ve manastırları terk eden kimselerin yeniden manastırlara kazandırılmasını, pişman olup yeniden manastır yaşamına dönmek isteyen keşişlerin başrahipler tarafından hoşgörü ile karşılanmasını ve etrafta başıboş dolaşan keşişlerin kendi manastırlarına dönmek istememeleri halinde başka herhangi bir manastıra kabul edilmelerini emretti.[219]

Papa Benedictus, mensubu olduğu Sistersiyen Tarikatı ile ilgili düzenleme yaptı ve tarikata yeni gireceklerin kabul şartlarını, disiplin kurallarının detaylarını, manastırların organizasyon şekillerini, manastırlardaki eğitim konusundaki çeşitli görüşlerini bildirdiği *Fulgens ficut* adlı bull ile kendi ifadesiyle 'tüm karışıklıkları ve huzursuzlukları ortadan kaldırmak için' manastır mensuplarını ve tarikatları, sınırlarını kendi çizdiği kurallara dâhil olmalarını bildirdi.[220] Fulgens ficut tamamen Sistersiyen düzeni reformuna ve çeşitli kolejlerdeki çalışmaların organizasyonuna ayrılmış, dönemin manastır reformunda önemli bir anayasadır. 31 ilâ 41. maddeleri kolej sorunları ile ilgilenen yegâne maddelerdir. Düzenin kolejleri bu bull ile onaylandı ve ilk kez bir Sistersiyen araştırma okuluna *studia generalia* statüsü Fulgens ficut ile verildi.[221] Papa ayrıca yeni anayasası ile koleje öğrenci alımıyla ilgili geniş düzenlemeler de yapmaktaydı. Buraya öğrenci alımını farklı ve tamamlayıcı üç kritere dayandırdı. İlk kriter coğrafiydi. Toulouse ve Montpellier arasındaki dağılımın nasıl yapılacağını belirlemekteydi. İkinci kriter sayılsaldı. Buna göre kırktan fazla keşişi olan bir manastır Paris Koleji'ne iki öğrenci, 30-40 arası keşişi olan bir manastır herhangi bir tarikatın kolejine bir tane öğrenci gönderecekti. Üçüncü kriter ise nitelikseldi. Sistersiyen düzeninde yetkili olan tüm kişiler, Paris Koleji'nde eğitim almak zorundaydılar.[222] Benedictus'un en meşhur reformu, Benedikten düzenine dayattığı reformdu ve içlerinde Cluny mensubu da olan büyük başrahipler Chaise- Dieu, Marsilyalı Aziz Victor, Psalmody, Montolieu ve Issoire ile görüştükten sonra 20 Haziran 1336'da *Benedicten Bull* olarak da bilinen *"Summi*

[219] XII. Benedictus, *Pastor bonus*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum*, Vol: III, y.y., Rome 1741, 201-203.
[220] XII. Benedictus, *Fulgens ficut*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum*, Vol: III, y.y., Rome 1741, s. 203-213.
[221] Caroline Obert-Piketty, "Benoît XII et les collegés cisterciéns du Languedoc", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 21, 1986, s. 144-145.
[222] XII. Benedictus, *Fulgens ficut*, s. 209.

magistri"yi ilan etti.[223] Son derece detaylı ve toplam otuz dokuz maddeden oluşan Summi magistri papanın Sistersiyen Tarikatı'na dair kurallarını bildirdiği emirnamesi gibi, düzenin kuralları, tarikatın yönetimi, disiplin ve iç işleyişin yapısı ve Benedicten manastırlarının dünyevi alana yaklaşımına dair emirlerini içermekteydi.[224] Papanın tarikatlar ve manastır düzeni üzerindeki reform çabaları elbette hoş karşılanmadı. Tarikatlar mümkün mertebe reformların karşısında durmaya çalıştılar. Papanın çabaları çağdaşlar nezdinde düzenin ruhunu değiştirmek olarak algılandı ve ilginç bir şekilde gevşekliğe sebebiyet verebileceği nedeniyle eleştirildi, politikaları baskıcı bulundu.[225]

Papa Benedictus *Ad regimen* adlı bull ile papa Ioannes'in Ex debito adlı anayasasının izinden gitti. 11 Ocak 1335 tarihli yasası Ad regimen'de Benedictus, tüm piskoposluklar, rütbeler, makamlar, tımarlarda ve lütuflarda ölüm, feragat ya da azil sebebiyle meydana gelen tüm boşluklarda hüküm verme yetkisinin Roma Kilisesi'nde olduğunu tekrardan ilan etti ve bahsi geçen alanlara atamaların, görevlendirmelerin, terfilerin sadece Kilise eliyle yapılacağının altını çizdi.[226] Bu bull Ioannes'in bahsi geçen konudaki anayasasının tekrar elden geçirilmiş bir formudur. Çünkü hükümetlerin saraylarından gelen talepler, papaya tüm makamların sahibinin Kilise olduğunu sıklıkla hatırlatmayı gerekli kılmaktaydı. Buna ek olarak papa boş bir pozisyonu değersiz ve Kilise'nin onuruna yakışmayan bir aday ile doldurmaktansa, boş bırakmayı tercih edeceğini açıkladı.[227]

XII. Ioannes'in teolojik yönden beceriksizliği papa Benedictus'a zor ve çözümlenmesi acil gereklilikte bir durumu, yani Beatific Vision yorumunu miras bıraktı.[228] Papa konu ile ilgili tezini ilk ortaya attığında halk nezdinde bir sapkın olarak kabul edilmişti ancak bu bir skandal olmasına rağmen yavaş yavaş görüşten bahsedilmemeye başlandı ve tartışmalar sona erdi.[229] Eski papanın görüşleri her ne

---

[223] Mollat, *a.g.e.*, s. 31.
[224] XII. Benedictus, *Summi magistri*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum*, Vol: III, y.y., Rome 1741, s. 214-240.
[225] Franz J. Felten, "Le pape Benoît XII (1334-1342) et les Fréres Prêcheurs", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 26, 1991, s. 311-312.
[226] XII. Benedictus, *Ad regimen*, Carolus Lux (Ed.), *Constitutionum Apostolicarum de generali beneficiorum reservatione ab a. 1265 usque ad a. 1378 emissarum tam intra quam extra corpus iuris exstantium, collectio et interpretatio*, Apud Müller & Selffert, Wratislaviae 1904, s. 54-56.
[227] Haller, *a.g.e.*, s. 122.
[228] Bueno, *a.g.e.*, s. 15.
[229] Nangis, *a.g.e.*, Vol: II., s. 127. "Et licet in principio scandalum magnum de hoc fuerit, nihilominus paulative cessavit in tantum ut vix de hoc mentio aliqua haberetur."

kadar gündemden düşmüş olsada teolojik konularda uzman olan XII. Benedictus, konuyu masaya yatırdı. 1336 yılında papanın talimatı ile kardinaller ve ilahiyat ustaları toplandı ve toplantı sonucunda papa Ioannes'in yorumu ile ilgili bir karara varıldı.[230] Papa 30 Ocak 1336 yılında *Benedictus Deus* adlı bull ile hızlı bir inceleme ve dikkatli müzakerelerden sonra, kıyametten öncede ruhların işkence gördüklerini, Beatific Vision için ruhların kıyamet gününe kadar beklemeyeceği kararına vardıklarını ve bu tespitlerin tüm inananlar tarafından benimsenmesini, aksini iddia edenlerin, ileri sürenlerin sapkın kabul edileceklerini bu nedenle kimsenin kendi yasasından sapmaması gerektiğini ilan etti.[231] Benedictus tarafından Beatific Vision'un detaylandırıldığı bu bull, papanın teolojik birikimini ve seviyesini gösteren önemli bir belge olarak kayıtlara geçti.[232]

1337 yılında toplamda yüz on altı yıl sürecek İngiltere ve Fransa arasında tarihe Yüzyıl Savaşları[233] olarak geçen uzun soluklu bir süreç başladı. 1337 yılında Papa Benedictus, iki kardinalini -Saint Paraxedis rahibi Peter ve Saint Mary diyakozu Bertrand- Fransa kralı ve İngiltere kralı arasında barışı tesis etmek için gönderdi.[234] Elçiler ilk olarak Fransa mahkemesine sonrasında İngiliz Parlementosu'na giderek Papa Benedictus'un barış mesajlarını taraflara ilettiler ancak bir uzlaşma sağlayamadan Avignon'a geri döndüler.[235]

Gilles le Muisit 1337 yılını tarihleyerek, Papalık Sarayı'nda büyük heyecan uyandıran bir hadiseden bahsetmektedir. Onun anlatımına göre *'cham'*[236] olarak adlandırılan Tatarların kralı bir mucize ile Hıristiyan olmayı seçmişti. Ve mucize özetle şöyleydi: bahsi geçen kralın birkaç cariyesi vardı ama aralarında kralın

---

[230]Giovanni Villani (1803), *a.g.e.*, s. 102-103,; VPA, Vol: I, s. 213.; Odericus Raynaldus, *Annales Ecclesiastici,* Vol: XVI, yy., Rome 1652, yıl 1336, sütun 5.

[231]XII. Benedictus, *Benedictus Deus*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum*, Vol: III, y.y., Rome 1741, s. 213-214.

[232] Christian Trottmann, *"Benedict XII and the Beatific Vision",* Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy*, Amsterdam University Press, Amsterdam 2018, s. 106.

[233]1337 yılında başlayan savaş 1453 yılında sonlandı. 116 yıllık süreç tamamen savaşları değil, ara ara barış dönemlerini de içermektedir. Yüzyıl Savaşı adlandırması ondokuzuncu yüzyılla birlikte kullanılmaya başlandı. Uzun bir evre olduğu için Edward Savaşları (1337-1360), Caroline Savaşları (1369-1389) ve Lancester Savaşları (1415-1453) olarak üç periyotta incelenmektedir. Çıkış sebebi veraset ve mülkiyet olarak kısaca özetlenebilir.

[234] Nangis, *a.g.e.*, Vol: II, s. 157.; VPA, Vol: I, s. 210.

[235] Gilles le Muisit, *Chronique et Annales de Gilles le Muisit,* Henri Lemaitre (Ed.), Librairie Renouard, Paris 1906, s. 114.

[236] Han. Gilles le Muisit hana dair bir isim bilgisi paylaşmamakla birlikte bu hanın Özbek Han olduğu kabul edilmektedir.

herkesten çok sevdiği bir Hıristiyan vardı; söz konusu kral birkaç kez Hıristiyanlığı inkar etmesini ve onun yasalarına uymasını cariyeden istedi ama o, her zaman direndi, Hıristiyan inancına uydu. Sonrasında cariye kraldan bir erkek çocuk doğurdu. Tuhaf olaylar deneyimleyen kendisi de vaftiz olmak istedi. Bu amaçla Avignon'a, Papa XII. Benedictus'a elçiler gönderdi ve kendisine ve halkına Hıristiyanlığı anlatacak eğitimli, bilgili kişiler göndermesini rica etti. Papa olaydan büyük sevinç duydu ve kralın elçilerini onurlu bir şekilde sarayında kabul etti. Vaizler sınıfından bilgili iki kardeşi seçti ve söz konusu elçilerle birlikte gönderdi.[237]

Hıristiyanlığın yayılmasına yani misyonerlik faaliyetlerine ekstra önem veren Papa Benedictus, Cengiz Han'ın torunu Kubilay Han'a, Paris'li ilahiyatçı Nicholas Bonet başkanlığında, dört misyonerden oluşan bir heyet gönderdi ve 1338 yılında Avignon'dan ayrılan heyet 1342 yılında Pekin'e ulaştı. Kronikçi Arnald de Sarrant'ın aktardığı kadarıyla heyet Moğol İmpatarorluğu'nda büyük bir ilgi ile karşılandı ve Kubilay Han, Fransiskenlere oldukça sempatik bir şekilde yaklaştı. Özellikle kendisini iyileştiren Francis adlı birine karşı Han çok derin sevgi gösterdi ve elçiler Moğol imparatorundan birkaç kazanım elde etmeyi başardılar.[238]

Gösterişten ve lüksten özellikle hoşlanmayan papa, yeğeni Fainga evlendiğinde düğünün ihtişamlı olmamasını istedi ve diğer yeğeni avantajlı bir evlilik yapması muhtemelken *"böyle bir kısrağın böyle eğeri hak etmediğini"* söyleyerek pek çok asilin evlilik tekliflerini reddederek, onu bir tüccarla evlendirdi.[239] 25 Nisan 1342

---

[237] Gilles le Muisit, *a.g.e.*, s. 114-115. "… Domino papa Benedicto apicem fidei christiane gubernante, rex Tartarorum qui dicitur Cham, per quoddam miraculum quod sibi Dominus ostendit, fidem christianam credidit et approbavit, et ad eandem corde est conversus, cupiens fieri christianus. Miraculum autem tale fuit: rex predictus habetat plures concubinas; fuit autem inter eas una, quam rex pre aliis diligebat, que erat christiana; dictus autem rex pluries precibus, minis et terroribus requisivit ut christianitatem abnegaret et legi, quam tenebat, se subderet; illa autem semper restitit et fidem christianam observait. Accidit vero quod rex eam cognovit et illa, concipiens puerum, edidit masculinum; fuit autem illa creatura a latere dextro alba et a sinistro latere nigra nimis; et rex, hoc cognito et visa creatura, fecit expellere, precipiens ut nunquam compareret; mater autem per interpositas personas rogavit regem ut de infante suam posset facere voluntatem; habita autem süper hoc a rege licentia, fecit iltum baptizari et incontinenti post baptisma nulla nigredo comparuit. Rex autem, ut audivit et vidit miraculum, citius quam potuit fecit se baptizari. Misit autem legatos ad dominum summum pontificem Benedictum, supplicans et requirens et sibi mitterentur persone de fide catholica instructe que ei er populo sibi subjecto verbum vite et fidem catholicam predicarent. Dominus autem papa gaudio magno gavisus est et legatos recepit honofifice, ut decebat; habitique consilio cum sacro collegio dominorum cardinalium, elegit duos fratres de ordine dominorum cardinalium, elegit duos fratres de ordine Predicatorum, doctos et instructos, valentes complere devotionem dicti regis Tartarorum, misitque dictos fratres cum legatis antedictis."

[238] Arnald of Sarrant, *Chronicle of the Twenty-Four Generals of the Order of Firiars Minor*, (Trans: Noel Muscat), TAU Franciscan Communications, Malta 2010, s. 79-80.

[239] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 114.

yılında Papa Benedictus inşa ettirdiği sarayda vefat etti ve Avignon'da henüz daha önce kimsenin gömülmediği bir kodekse defnedildi.[240] Nepotizme düşman, reformlara âşık papanın, Kilise çevrelerince çok sevilmiş olacağı umulabilir ancak papa geride kendisinden nefret eden büyük bir kitle bıraktı. Avignon'a bir saray inşaa etmesine ve hatta sarayın inşaatında Fransızların çalışmasına kadar tüm detaylarına kızan Giovanni Villani'nin başını çektiği İtalyan yazarlar, papanın icraatlerına sessiz kalan Fransız kronikçiler modern zamanlarda Benedictus'un biyografisinin negatif inşaasında temel taşlarıdır. Avignon papalarından biri olması hasebiyle başarıları gölgelenen papa, genel olarak uluslararası arenada pek etkin olmamak ve politik beceriksizlikle yargılanır ve Yüzyıl Savaşları'nın çıkmasını engelleyemediği, Bizans ile Kilise birliğini sağlayamadığı ve Haçlı Seferi organize edemediği için suçlanır.[241] XXII. Ioannes gibi Avrupa asillerinin saraylarında yetişmediği ve Citeaux'un sadeliğini özümsediği için politik olarak parlak bir kariyerinin olmadığı haklı bir eleştiridir. Ancak dini alanda tüm Avignon papalarının olmadığı kadar reformist bir kişiliktir ve usulsüzlükten, nepotizmden nefret etmektedir. Ruhban sınıfındaki suistimallerin, adam kayırmanın ve din görevlilerinin haksız kazanç elde etmesinin karşısında duran papa, Aziz Petrus'un tahtında oturduğu sekiz yıl boyunca zamanının büyük çoğunluğunu reformlara adadı. Bir Alman kronik Die Kölner Weltchronik'te Papa Benedictus'un aziz gibi, dindar bir yaşam adamı olduğundan bahsedilmektedir. Devamında yazar *"ihtişamın ve dünyevi yaşamın pek takipçisi değildi ancak papalıkta basit bir konuma sahipti. Kardinallerin ihtişamını ve mükemmel statülerini ve ayrıca tüm saray mensuplarının açgözlülüğünü ve hırslarını güç yerine katı bir disiplinle kontrol etti. Kısacası akraba ve akrabalarının yakınlarını yüceltmedi veya zenginleştirmedi. Onların papalığından önceki aşağı durumda yaşamalarına izin vererek, hak ettikleri geçimi sağladı."*[242] Demektedir. G. Mollat, papanın politik alanda iddia edildiği kadar zayıf olmadığını ancak bir vizyonunun da bulunmadığını, sert ve eğilmez karakterinin politik oyunlara uygun olmadığını belirtmektedir.[243] Bernard Guillemain ise papanın düşmanlarının onu büyük bir budala olarak tanımlamasına rağmen aslında onun basit, gösterişsiz, çalışkan ve manastır

[240] VPA, Vol: I, s. 232 ve 215.; Jean de Venette, *The Chronicle of Jean de Venette*, (Trans: Jean Birdsall), Richard H. Newhall (Ed.), Columbia University Press, New York 1953, s. 38.
[241] Bueno, *a.g.m.*, s. 17-18, Paladilhe, *a.g.e.*, s. 131.
[242] *Die Kölner Weltchronik*, Rolf Sprandel (Ed.), Deutsche Bibliothet, Germany 1991, s. 41. Buradan itibaren kaynak DKW şeklinde gösterilecektir.
[243] Mollat, *a.g.e.*, s. 36.

yaşamının alışkanlıklarına uygun yaşayan biri olduğunu savunmaktadır.[244] Doğu Hıristiyanlarının sorunlarıyla yakından ilgilenen papanın saltanatı süresince Haçlı Seferi fikri Avrupa'da yeniden canlanmıştı. Papanın başını çektiği o ruhu John Froissart, Haçlı vaazı '*… tüm dünyada ilan edildi ve tüm lordlara büyük zevk verdi'*[245] diyerek nakletmektedir ve Benedictus'un uğraşı belki de Haçlı ruhunu temsil eden son ciddi çabaydı.

2.4. VI. Clemens (1342-1352)

XII. Benedictus'un defnedilmesi ile kuria yeni papayı belirlemek için toplandı. Kaynaklardan edindiğimiz bilgiye göre yeni papanın seçim atmosferi gergin değildi ve geçmişte sık sık karşılaştığımız hizipleşme yeni seçimde kendini göstermedi. Bu atmosferde, kolay bir seçim sürecinden sonra 7 Mayıs 1344 yılında papa olarak Pierre Roger seçildi. Pierre Roger, 1291 yılında Maumont kalesinde dünyaya geldi, St. Marie de Rosiers Kilisesinde vaftiz edildi. O, Güney Fransa-Limousin'li, Rosieres Lordu, orta sınıf bir asil olan Guillaume Roger'in (William Roger) oğluydu.[246] Pierre'nin babası, oğlu Kilise merdivenlerini basamak basamak çıktıkça zenginleşen, aile konumu yükselen biriydi ve annesi Guillemette de Maestre idi. En büyük kardeşi I. Guillaume, avantajlı bir evlilik yapmış ve bu sayede Chambon senyörü olmuştu ve üç kez evlenen Guillaume'un toplam on üç çocuğu vardı ve bu çocuklardan biri ilerleyen süreçte, papa olarak karşımıza çıkacak XI. Gregorius idi.[247]

Pierre Roger, 1301 yılında Benedikten manastırına girdi ve altı yıl manastır yaşamının çetin doğasına dayandıktan sonra, 1307 yılında Le Puy piskoposu ve Chaise Dieu başrahibi Pierre'in keskin zekâsından etkilenerek, yüksek eğitim alması için onu cesaretlendirdi ve bu vasıtayla Pierre Roger Paris Üniversitesi'ne gitmek için ayrıldı.[248] Pierre belagat sahibi, saldırgan bir dil kullanmaktan uzak doğası ile ne kadar uzun konuşursa konuşsun kendini hayranlıkla dinleten bir kişiydi.[249] Bir süre burada eğitim alan Pierre Roger, 1323 yılında teoloji doktorasını tamamladı ve Paris

[244] Guillemain, *a.g.e.*, s. 134-136.
[245] John Froissart, *a.g.e.*, s. 65.
[246] Francisco Pagi, *Breviarum Historico-Chronologicor Criticum Illustriora Pontificum Romanorum Gesta, Consiliorum Generalium*, Vol: II., y.y., y.e., 1729, s. 83.
[247] John E. Wrigley, "Clement VI Before his Pontificate: The Early Life of Pierre Roger", *The Catholic Historical Review*, cilt: 56, sayı: 3, Ekim 1970. s. 434.
[248] VPA, Vol: I, s. 262 ve s. 273-274.
[249] DKW, s. 43.

Üniversitesi'nde dersler verdi. Pierre Paris'te iken dönemin teolojik tartışmalarına müdahil oldu. Thomas Aquinas'ın ateşli bir müridi olan Pierre, Thomistik faydadan ziyade merakı öğretmeye çalıştıkları için profesörleri eleştiriyordu ve Pierre Roger'in bağımsız kişiliği, akademik konulara ilişkin fikirler üretmesi onun kısa zamanda ilahiyatçı, öğretmen, din adamı ve hatip olarak ünlenmesinin yolunu açtı.[250] Pierre, 1321'de St. Panteleon rahibi, 1324'te St. Nimes Piskoposu, 1326'da Fecamp başrahibi oldu. Fecamp'ta bulunduğu süre zarfında Fransa kralı IV. Charles'ın dikkatini çekerek saraya girdi, burada meclis üyesi ve vaiz olarak bulundu. Pierre'in Fransa kralı ile iletişimi çok iyiydi. Capetian hanedanının son üyesi Charles ölünce, yerine Valois VI. Philippé geçti ancak bu durum Pierre Roger'i etkilemedi çünkü yeni kral da Pierre'den etkilenmişti. Yükselmeye devam eden Pierre, 1328'de Arras piskoposu, 1329'da Sens başpiskoposu ve 1330'da Rouen başpiskoposu olarak atandı ve 1338'de St. Neraeus ve Achilleus'un kardinal rahibi oldu.[251] Küçük, sıradan ailesi Pierre Roger Rouen Piskoposluğuna yükselene dek bu şekilde kaldı ama sonrasında yaşlı Guillaume'un Ventadour kontundan Maumont aile şatosunun yanında bulunan küçük bir köy olan Rosiers d'Egletons senyörlüğünü satın aldığı görüldü ve dahası kayınbidaderi Jacquies de la Jugie soylulaştırıldı, şövalye oldu; diğer kardeşi Hugues sırasıyla Ales ve Bognols –sur- Ceze kasabalarını satın aldı.[252] Daha sonra bu kardeş, ağabeyi papa olduktan kısa bir süre sonra kardinal olarak atandı.

Kardinallerin kısa sürede Pierre Roger'i seçme nedeni, XII. Benedictus'un katı, kuralcı rejiminden bıkmış olmalarıydı ve bu sebeple Benedictus'a tamamen zıt karakterde -uysal, esnek mizaçlı, şehirli, aristokratik bir havası olan, cömert- olan bir adayı destekliediler çünkü onun esnek yönetimi altında rahat bir rejimin keyfini çıkartmayı umuyorlardı.[253] Kardinaller onun bir dindarlık abidesi olmadığının farkındaydılar ve dahası onun mütevazı bir kişilik taşımadığını biliyorlardı bundan dolayı onlar bilinçli olarak büyük bir lord ve devlet adamı seçmişlerdi.[254] Yeni papa,

[250] Wrigley, *a.g.m.*, s. 440-441.
[251] VPA, Vol: I, s. 241-242 ve s. 261.; Nangis, Vol: II, s. 192.; Jean de Venette, *a.g.e.*, s. 38.
[252] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 141.
[253] Mollat, *a.g.e.*, s. 37.
[254] Favier, *a.g.e.*, s. 134.

19 Mayıs 1342 tarihinde Fransa kralının büyük oğlu Normandiya dükü Jean'ın eşlik ettiği gösterişli bir törenle taçlandı. [255]

XII. Benedictus bilindiği üzere Avignon'da resmi görevi olmayan tüm Kilise mensuplarını Avignon'dan uzaklaştırmıştı. Yeni papanın taçlanması bir şekilde sürgün edilen fakir Kilise görevlilerinin yeniden Avignon'a dolmasına sebep oldu çünkü papa sürgün edilen kişilerden savunma talep etti. Papa Pentekost'a kadar iki aylık süre içinde savunma dilekçelerini vereceklerin kendisinin lütfuna ve ikramına erişeceklerini ilan etti. [256] Papanın lütfundan, cömertliğinden yararlanmak isteyen o kadar çok insan Avignon'a geldi ki Peter of Herenthal -sayı biraz abartılı olsa da- kısa sürede şehre yüz bin civarında insanın akın ettiğinden bahsetmektedir.[257] Ayrıca VI. Clemens XI. Benedictus tarafından din adamları ve tarikat mensuplarına dayatılan sert anayasaları ve yükümlülükleri yürürlükten kaldırdı.[258] Papa Clemens, seçildikten hemen sonra saray mensuplarına ve ruhban sınıfına, rahat bir dönem yaşacaklarının işaretlerini vermeye başlamıştı ve bu sebeple Clemens'in seçimi Benedictus'tan rahatsız olanları oldukça memnun etti. 1342 yılında Avrupa'nın bir kısmını etkileyen şiddetli yağışlar neticesinde seller meydana geldi ve bu seller pek çok şehirde köprüleri, duvarları, kuleleri yıktı ve Avignon'da şiddetli yağıştan nasibini aldı, sokaklar içerisinden kayık ile geçilecek kadar sularla kaplandı. [259]

Romalılar yeni bir papa seçildiğini işitir işitmez, Stefano Colonna liderliğinde bir heyeti Avignon'a gönderdiler. Heyet Clemens'e geleneksel tebriklerini sunduktan sonra ondan Roma'ya dönmesini istedi.[260] Papa birkaç gün sonra elçilerin taleplerine yanıt verdi ve elçilerin isteklerinde haklı olduklarını belirttikten sonra Kilise'nin merkezi olan Roma'ya gitmesi için on iki neden sıraladı.[261] Görünen o ki, papa huzurlu ve güvenli ikametini bırakıp, papaların şiddete sık sık maruz kaldığı soyluların eğemenliğindeki Roma'ya dönmek istemiyordu ve bu nedenle Roma'da kendi otoritesini temsil etmesi maksadıyla kardinal Aimeric'e şehre gitmesi

[255] VPA, Vol: I, s. 263.
[256] VPA, Vol: I, s. 276.
[257] VPA, Vol: I, s. 298.
[258] *Cronica Johannis de Reading et Anonymi Cantuariensis 1346-1367,* James Tait (Ed.), University Manchester Press, Manchester 1914, s. 81. Buradan itibaren JR şeklinde gösterilecektir.
[259] VPA, Vol: I, s. 242.
[260] *The Chronicle of an Anonymous Roman*, s. 225-226.
[261] *The Chronicle of an Anonymous Roman,* s. 226. Anonim yazarımız bahsi geçen on iki nedenin neler olduğuna değinmemiştir.

talimatını verdi.[262] Papa Roma ile bağlarını sıcak tutmaya önem veriyordu. Roma halkının, Roma piskoposu ünvanını taşıyan kendisinden beklentilerinin farkındaydı. Hıristiyanlar kendilerini Roma Kilisesinin bir üyesi, başlarını da Roma piskoposu olarak görmeye o kadar alışmışlardı ki, Roma kentinden bir kopuş papaların sistemlerinin çoğunu üzerine inşa ettikleri Roma ve Hıristiyanlığın temel kimliğini ve dinamiklerini sorgulamaya yol açacaktı.[263] Belki de halkın ve Hıristiyan âleminin zihninde bir yıkım yaratmak istemeyen papa Roma'ya dönmeye istekli gibi davranıyordu ancak davranışı politikti çünkü diğer yandan Avignon'daki monarşisini güçlendiriyordu.[264] Clemens Romalılara karşı pastoral görevinin bilincindeydi fakat Roma'nın tehlikeleri ile Avignon'un çekiciliği enteresan bir tezat oluşturuyordu. Bu sebeple Petrarca, kardinalleri Beaune şarabının zevklerinden mahrum kalmayı göze alamamakla sıklıkla suçluyordu.

Papayı tebrik için gelen İtalyan heyetinin papadan bir isteği daha vardı. Heyet, yeni papadan 1350 yılını jübile ilan etmesini istedi çünkü jübileler yüzyılda bir olduğu için süreç çok uzundu ve insanlar bu kadar uzun yaşayamadıklarından dolayı jübileye erişemiyorlardı.[265] Hıristiyanlar için jübile oldukça önemliydi ve süreçte Petrus ve Pavlus'un mabetlerini ziyaret edenlerin tüm günahları bağışlanırdı. Daha evvelinde papa VIII. Bonifacius 1300 yılını jübile ilan etmişti. Heyetin ricası üzerine süreci kısaltmayı mantıklı bulan papa herkes kutsal bağışlanmayı yaşayın diye 1350 yılını jübile olarak ilan etti.[266] Papa kutsal havarilerin şehrini ziyaret edenlere tam bir bağışlanma bahşetmekle belkide Papalık otoritesinin mistik kaynağını hatırlatmaktan çok hoşnutsuz kesimi yatıştırmakla meşguldü.[267] Clemens, 6 Şubat 1343 yılında Katolik Kilisesi'nin hoşgörü teorisini tanımlamak için *"Unigentius Dei filius"*u ilan etti. Metin papayı Kilise malları üzerinde tam hâkim kılıyordu. Bull ile papa Mesih'in yeryüzündeki vekili olarak Kilisenin dünyevi mallarını dilediği gibi dağıtma hakkının kendinde olduğunu, üzerine inşa ettiği hoşgörü teolojisi ile dünya nimetlerinin yeryüzündeki dağıtıcısı, bağışlayıcısı olduğunu ilan etti ve ek olarak

[262] Emmanuel Rodocanachi, *Cola di Rienzo: Historie de Rome de 1342 a 1352*, Imprimerie A. Lahure, Paris 1888, s. 59.
[263] Diana Wood, *Clement VI: The Pontificate and Ideas of an Avignon Pope*, Chambridge University Press, New York 1989, s. 74-75.
[264] Guillaume Molllat, "L'oeuvre Oratorie de Clement VI", *Archives d'historie doctrinale et litteraire du Moyan Age*, sayı: III, 1928, s. 272.
[265] Bartolomeo Platina, *a.g.e.*, s. 151.; The Chronicle of an Anonymous Roman, s. 226.
[266] VPA,Vol: I, s. 290 ve s. 245.
[267] Guillemain, *a.g.e.*, s. 140.

metinde 1350 yılı için kabul edilen jübilenin detaylarını belirterek, Hıristiyanların kaç gün süre ile hangi kiliseleri ziyaret etmeleri gerektiğini belirtti.[268] Ancak bu metin Rollo-Koster'a göre Martin Luther'in başkaldırısının temelini oluşturan kritik bir metindi.

Benedictus'un Haçlı Seferine yönelik vaazlarını ve politikasını VI. Clemens devam ettirmeye çalıştı. 1343 yılında papa, İsveç ve Norveçlileri Müslümanlara karşı savaşmak için çağırdı. İsveç-Norveç kralı Magnus Erikson Papalığın Haçlı projeleri ile yakından ilgilenen bir kraldı. Papa bölgede Haçlı Seferi vaazlarını belirli aralıklarla yineleyince Erikson haçı almayı kabul etti ve papa ile yapmış olduğu görüşmeler neticesinde 1347 yılında Novgorod üzerine Haçlı Seferi onayını aldı.[269] Sefer Papalık için aynı zamanda bölgede Katolik Hıristiyanlığın gücünü artırmayı amaçlıyordu ve Clemens bu nedenle Erikson'u destekledi.

Nisan 1343'te Papa Clemens kardinal Tayleyrand de Perigord'un daveti üzerine Avignon'dan ayrıldı. Kendisine eşlik eden kardinallerle bir hafta kadar Avignon dışında kalan papa, peş peşe katıldığı davetlerde lüks ve ihtişamın her türlüsü ile ağırlandı. Bir lord gibi yaşamayı tercih eden Clemens'i karşılama ve ağırlama işi tam bir şölene döndü ve günlerce papa etrafında bulunan herkese çok lüks ve pahalı hediyeler dağıtırken kendisi de değerli hediyeler aldı.[270] Lüksün ve beraberinde israfın zirve yaptığı bir haftalık gezi Avignon hazinesine oldukça pahalıya mal oldu. Çünkü papa garip olarak huzurundan hiç kimsenin memnun olmadan, papanın cömertliğinden yararlanmadan ayrılmaması gerektiğini savunuyordu.

1343 yılında Papa Clemens Jülien takvimini reforme etmek için harekete geçti. Matematiksel hesaplamalar kusursuz olmadığı için küçük hatalar algılanabilir farklar yarattı ve kutsal günlerin, bayramların tarihlerinde sapmalar olduğu tespit edildi.[271] Papa, Haham Levi Gerson'u Jülien takviminde reform yapılması amacı ile astromları ve teologları bir araya getirmesi için görevlendirdi.[272] 1344 yılının sonunda Clemens

[268] VI. Clemens, "Unigentius Dei filius", Maria Salvioni (Ed.), *Collectionis Bullarum Sacro Sanctae Basilicae Vaticanae*, Vol: I, Superiorum Facultate, Rome 1898, s. 328-329.
[269] Jean Marie-Maillefer, "La croisade du roi de Suéde Magnus Erikson contre Novgorod (1348-1351)", *Actes des congres de la Société des historiens médiévistes de I'enseignément spérierur public 33. Congres*, Madrid 2002, s. 90.
[270] Paladilhe, *a.g.e.,* s. 151-152.
[271] M. E. Déprez, "Une tentative de réforme du calendrier sous Clément VI, Jean de Murs et la Chronique Jean de Venette", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 19, 1899, s. 132.
[272] Guillemain, *a.g.e.,* s. 140.

arzu ettiği reformu gerçekleştirebilmek için Avignon'da bilim adamları, matematikçiler, fizikçiler, ilahiyatçılar ve astronomlardan oluşan bir heyet topladı. Bu vesile ile Jean des Murs ve Firmin de Beauval Avignon'a geldiler ve komisyon Jülien takvimindeki hataları düzeltmek için raporlar hazırlayıp, muhtıralar yazdı ama netice olarak bir sonuç elde edemeden dağılsa da girişim övgüye değerdi çünkü Avignon, Papa Clemens zamanında bir kültür merkezi haline geldi ve her meslekten insanın papanın himayesinde sanatını icra edebildiği bir uğrak yeri oldu.[273] Ayrıca papa ünlü şair Petrarca'ı Cicero'nun çalışmalarının araştırılması ve yeniden derlenmesi noktasında teşvik etti.

1343 yılında ölen Napoli kralının oğlu yoktu ve bu sebeple en büyük torunu Joanna ile Macaristan kralı Charles'ın oğlu Andrew evlendirildi ancak kocası olmadan taçlanan Joanna sıkıcı biri olduğu için ondan nefret ediyordu.[274] Bir gece ani bir baskınla Andrew öldürüldü. Genel kanaat cinayetin arkasında Joanna'nın olduğu yönündeydi. Joanna kocasının ölümünden kısa bir süre sonra Alman imparatoru Ludwig'in oğlu ile evlendi. Bunun üzerine Macaristan kralı olanların hesabını sormak için bir ordu topladı ve İtalya'ya doğru ilerledi. Savaşı önlemek isteyen Clemens Petrarca'ı Macaristan'a büyükelçi olarak atadı ancak 1347 yılı Kasım ayında Avignon'dan ayrılan Petrarca, zamanında yetişemedi ve Macaristan ordusu İtalya'yı geçerek Napoli önlerine geldi.[275] Çift, Napoli'den kaçmayı başardı ve buradan Avignon'a geldi. Papa, Andrew cinayeti henüz tam olarak aydınlatılmadığından onları şehre almaya sıcak bakmıyordu ama Nicolo Acciaiuoli ve kardeşi Floransa piskoposu Angele Acciaiuloli papayı onları kabul etmesi noktasında ikna ettiler. Papa çifti konuk etmeyi kabul etmesine rağmen suçlamaların derinlemesine incelenmesi için kardinallerden oluşan bir komisyon kurulmasını emretti ancak çift mahkemeye çıkıp savunma yapmayı reddetti; papa ise onları savunmaya zorlamak için herhangi bir girişimde bulunmadı.[276] Çift temmuz 1348 yılında Avignon'dan ayrıldı. Kraliçe ayrılmadan evvel – 9 Haziran 1348'de Avignon şehrini Papa Clemens'e seksen bin florin karşılığında sattı. Satış görüşmeleri yapılırken Alman imparator IV. Karl'ın görüşü alındı ve onun onayı ile süreç

[273] Mollat, *a.g.e.*, s. 39.
[274] Bartolomeo Platina, *a.g.e.*, s. 152.; VPA, Vol: I, s. 243.
[275] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 161.
[276] John E. Wrigley, "A Rehabilitation of Clement VI: Sine nomine 13 and the Kingdom of Nables", *Archivum Historie Pontificate*, sayı: 3, 1965, s. 130-131.

tamamlandı. Bu satın alma ile şehrin papanın ve onun haleflerinin mülkü olacağı ve sonsuzca kadar papaların Avignon'u özgürce yönetmeleri kararlaştırıldı.[277] Anonim bir yazar satın almanın Roma Kilisesi için oldukça faydalı olduğunu, çünkü bugün tüm dünyada Avignon kadar rahat, huzurlu ve güvenli bir şekilde yaşanacak başka bir şehrin olmadığını iddia etmekteydi.[278] Satış işlemi Niccolo tarafından yapıldı ve Petrarca'a göre gerçek Babil[279] asıl şimdi kurulmuştu ve gerçek Babil'in kurucuları Mimrud (Clemens) ve Semiramis (Joanna) idi.[280]

1346 yılında Rhône Nehri üzerindeki köprü yıkıldı. Olay Fransisken kâhin John of Rupescisa'ya (Jean de Roquetaillade) göre bir süre daha Avignon'da kalacak ve Roma'ya dönmeyecek olan Papalık kuriasını bekleyen korkunç felaketleri ve afetleri sembolize etmekteydi.[281] Felaket 1348 yılında kendini gösterdi. Kara Ölüm olarak adlandırılan veba genel kanıya göre 1347 yılında Uzak Doğu'da ortaya çıkmıştı. Uzak Doğu'dan ticari mal taşıyan tüccarların İpek Yolu rotası boyunca yayılan hastalık Asya içlerine kadar ulaştı. Ayrıca Moğol yağmacılarının topraklarını ele geçirdikleri insanları sürekli olarak Batı'ya itmesi, hastalığın onlarla birlikte yer değiştirmesine sebep olmaktaydı.[282] 1347 yılında Moğollar, Kefe kentini kuşattılar ve Moğollardan kentteki insanlara bulaşan hastalık 1347 yılında bölgedeki on iki adet Ceneviz gemisi vasıtasıyla ilk olarak kuzey İtalya'ya ulaştı. 1347 yılında veba Avrupa'da Roma, Romagna, Sicilya, Toskano, İtalya, Gaskonya, İspanya ve çeşitli ülkelerde görüldü; hastalığın karadan ve denizden geldiği Marsilya, Montpellier,

---

[277] VPA, Vol: I, s. 259.

[278] VPA, Vol: I, s. 259. " Quod quantum eidem romane Ecclesie utile et fructuosum extiterit inextimabile est, cum hodie non habeat locum alium in toto orbe in quo liberius et securius commoretur, ut de ipsius solempnitate ac situs commoditate taceatur."

[279] Orta Çağ'da şehirlerin bir sembolizmi vardı. Örneğin Kudüs ve Babil Hıristiyan düşüncesinde birbirine taban tabana zıt iki şehirdi. İki Orta Çağ şehri sembolizmi hakkında yapılacak en bariz genelleme Kudüs'ün bono (iyi), Babil'in malo (kötü) olarak yorumlanmasıdır. Kudüs genellikle altındır. Babil ise her zaman küstahdır. Babil kaos ve ıstırapla özdeşleşmiştir. Bu şehir imge olarak köleleştirilmiş, günahkâr ve cehennem gibi kötücül durumları temsil etmekteydi ve Tanrı'ya karşı kronik bir isyan halinin yeryüzündeki sembolüydü. Orta Çağ sembolizminde Kudüs nasıl Tanrı'nın şehriyse, Babil de Deccal'in şehriydi. Babil alegorik olarak yorumlandığında bu dünya, tropolojik olarak beden, anagojik olarak ise cehennemdir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Charles T. Davis, *Rome and Babylon in Dante*, P. A. Ramsey (Ed.), *Rome in the Renaissance the City and the Myth*, State University of New York Press, USA 1982, s. 19.

[280] Wrigley (1965), *a.g.m*., s. 131.

[281] B. Whalen, *Dominion of God: Christendom and Apocalypse in the Middle Ages*, Mass Publishing, Chambridge 2009, s. 21.; Sylvie Barnay, "L'univers visionnaire de Jean de Roquetaillade", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 27, 1992, s. 174-175.

[282] William H. McNeil, *Palagues and Peoples*, Anchor Books, New York 1776, s. 133-134.

Provence ve kurianın bulunduğu Avignon'da ölüm oranı korkunç seviyedeydi.[283] Petrarca'ın arkadaşı kardinal Giovanni Colonna'nın himayesinde bulunan kuzeyli müzisyen Beringen'li Louis Sanctus Heylingen tarafından yazılan bir mektup, aşağıda da görüleceği gibi Avignon'da vebanın yarattığı yıkımı gözler önüne sermektedir.

> *"Avignon'daki insanların en az yarısı öldü. Şu anda şehrin duvarları içindeki herkes öldüğü için kimsenin yaşamadığı yedi binden fazla ev var ve varoşlarda tek bir kişinin bile hayatta kalmadığı düşünülebilir. Bu nedenle papa Notre Dame des Miracles yakınlarında bir tarla satın aldı ve burayı mezarlık yaptı. 25 Mart'tan bugüne kadar yaklaşık on bir bin ceset gömüldü ancak Hopital des Saint Antonie Kilisesinin bahçesine, tarikatlara ve Avignon'daki pek çok kilise mezarlığına gömülenler hariçti…. 25 Ocaktan bugüne kadar yani üç ayda altmış iki bin cesedin gömüldüğü söyleniyor. Mart ayında papa itirafta bulunan ve samimi bir şekilde tövbe ederek ölenlerin günahlarının bağışlanacağını ilan etti… Tanrı bilir ama bazı insanlar. Tanrı'nın katledilen kral Andrew'in ölümünün cezası olarak dünyayı bu belaya soktuğuna inanıyorlardı."*[284]

Vebanın etkileri en çok kalabalık şehirlerde kendini gösterdi. Roma'da durum çok daha içler acısıydı. Uzun yıllardır Papalık-imparatorluk, soylu baron ailelerin elinde harap olan kent veba ile neredeyse yok olmanın eşiğindeydi. Romalı bir noter olan Johannes Nicolai Pauli, gözlemleri sonucunda Roma'daki insanların durumunu

---

[283] Aegidii li Muisis, *Chronicon Aegidii li Muisis*, J. J. De Smet (Ed.), *Recueil des Chroniques de Flandre*, Vol: II, y.y., Brussels, 1841, s. 280. "Anno supradicto, videlicet XLVII, super Roma, Romania, Sicilia, Toscania, İtalia, Gasconia, Hispania et aliis diversis partibus et regnis viguit et fuit tempestas mortalitas antedicta, ad ultimum intrante, secundum morem Romanorum a natali Domini, anno MCCCXLVIII. Fuit dicta mortalitas apud Marselliam in mari et in terra, descendendo per Montem-Pessellanum, per totam Provinciam et Avinionem, ubi tune erat curia romana, et per totam patriam circumquaque, quod credere est quasi impossibile. "

[284] Breve Chronicon Clerici Anonymi, J. J. Smet (Ed.), *Recueils des Chroniques des Flandre*, Vol: III., y.y., Brussels 1856, s. 16-17. Medietas in Avinione hominum mortua vel amplius; sunt enim clause infra portas Avinionenses plus quam VII milia domurum, quas nullus inhabitat, in quibus omnes homines mortui sunt; de suburbio quasi nihil remansil. Est enim per papam emptus qui dam campus prope Nostram Dominam de Miraculis, qui quidem pro cymiterio consecratus, in quo a XIII. die mensis marcii XI milia corpora mortuorum sunt sepulta, preter eymiterium Antonii, et religiosorum et multa alia que sunt in Avinione… in tribus mensibus, videlicet a XXV. die januarii mensis usque in hunc diem, sunt sepulta in Avinione LXII millia corpora mortuorum: papa vero circa medium mensis marcii, nuper preteriti, matura süper hoc deliberatione habita, omnes confessos et contritos, quos hujus occasione contingebat mori… Deus scit: quidam tamen timent quod pro morte Andree regis, qui ita trucidatus fuit…

"infirmus corpore mente tamen sanus"[285] olarak tanımlıyordu.[286] Avrupa'nın üzerine bir kara bulut gibi çöken veba çok sayıda can aldı. Papanın emri ile çoğu İtalyan şehirlerinde ve Avignon'da hastalığın kökenini tespit etmek için cesetlerin açıldığı anotomik incelemeler yapıldı[287] ve aniden ölenlerin hepsinde hastalığın akciğerleri enfekte ettiği tespit edildi. Kara ölüm tıp literatüründe *"veba broşürü"* olarak adlandırılan yeni bir tür ortaya çıkarttı ve broşürlerde doktorlar hastalıktan kaçınmak için tavsiyeler ve bilimsel açıklamalarda bulunarak bireylere cinsel ilişkiden uzak durmaları, banyo yapmamaları, fazla yeyip-içmemeleri, çok az yahut hiç meyve tüketmemeleri, bal ve içerisinde bal bulunan şeylerden uzak durmaları ve bol bol sirke kullanmalarını önermekteydi.[288] Papa Clemens, cesetleri gömmek istemeyen din adamlarını teşvik etti, hastalara bakmak için doktorlar tuttu ve polis önlemleri alarak hastalığın daha şiddetli biçimde yayılmasını engellemeye çalıştı. Ayrıca vebanın Avignon'daki yayılımından endişe duyduğu için Rhône Nehri kıyılarında bulunan, salgının henüz uğramadığı bir kaleye giderek, salgın sonlanana kadar burada kalmaya karar verdi.[289]

Veba salgını tüm Avrupa'yı kasıp kavururken insanlar salgının nedenleri üzerine eğilmeye başladı. Bu konuda dönemin insanları tarafından çeşitli görüşler ortaya atıldı. Örneğin bir İngiliz tarihçi vebanın ilk olarak Müslüman topraklarında ortaya çıktığını ve onlar yüzünden Avrupa'ya yayıldığını iddia ediyordu. [290] Ancak bazı insanlar hastalığın Yahudilerin kuyulara ve suya veba bulaştırdığı ve havayı bozdukları için çıktığını düşünmekteydi ve bu sebeple pek çok Avrupa şehrinde Yahudiler yakıldı, öldürüldü ya da kötü muameleye maruz bırakıldı.[291] Aegidium li Muisis Louis günlerinden beri Fransa'da az Yahudi yaşadığından, onların bulundukları başka krallıklarda yakalanıp, tutuklandıklarını ve bazılarının suçlamaları itiraf ettiklerinden bahsetmekte ve bundan dolayı Almanya genelinde ve

[285] Beden hasta ancak akılları yerinde
[286] Margaret Harvey, *The English in Rome 1362-1420: Potrait of an Expatriate Community*, Chambridge University Press, UK 2004, s. 16.
[287] *Breve Chronicon Clerici Anonymi*, Vol: III, s. 15. Est enim facta anatomia per medicos in multis civitatibus Ytalie et etiam in Avinione, ex jussu et precepto pape, ut sciretur origo morbi hujus.
[288] Özlem Genç, "Kara Ölüm: 1348 Veba Salgını ve Ortaçağ Avrupa'sına Etkileri", *Tarih Okulu*, sayı: 10, 2011, s. 129.
[289] *Breve Chronicon Clerici Anonymi*, Vol: III, s. 17.
[290] Robertus de Avesbury, *Robertus de Avesbury de Gestis Miribilibus Edwardi Tertii*, Edward M. Thompson (Ed.), Roll Series- Etre and Spottiswoods Printed, London 1889, s. 406.
[291] Odericus Raynaldus (1652), *a.g.e.*, yıl 1348, sütun: 33.; Jean de Venette, *a.g.e.*, s. 50.; Nangis, *a.g.e.*, Vol: II, s. 213.

bazı ülkelerde yakılarak, kafaları kesilerek, Lotgaringia ve Bari'de ise tamamının yakılarak öldürüldüğünden bahsetmektedir.[292] Papa Clemens, Ekim 1348'de *"Quamvis perfidiam"* adlı bull ile bazı Hıristiyanların vebayı Yahudiler bulaştırdığı için onlara yüklendiğini işittiğini ancak herkesi etkileyen bu hastalığın Tanrı'nın bilinmeyen bir yazgısı olduğunu, olayda Yahudilerin hiçbir rolünün bulunmadığını, bu nedenle onları öldürenlerin, yaralayanların ya da onlardan zorla hizmet talep edenlerin aforoz edileceklerini ilan etti. [293] Veba yıkıcı etkisini sadece Yahudiler üzerinde göstermedi. Salgınla birlikte Avrupa ciddi bir sınav vermek zorunda kaldı. Bir zamanlar insanlarla dolu kasabalar sakinlerinden boşaldı, kiralar azaldı ve ölüm oranı yüksek olduğundan yeni bir kiracı bulmak kolay değildi ve bu sebeple araziler boş kaldı. [294] Ölüm oranı çok fazla olduğundan ölenlerin defin işleminin Hıristiyan geleneklerine göre yapılması çok zordu ve bu nedenle derin ve geniş hendekler kazılarak cesetler toplu olarak buralara gömüldü.[295]

Veba salgını ile birlikte Flagellants/Kırbaççılar olarak adlandırılan bir sapkınlık ortaya çıktı. Aslında bahsi geçen topluluğun varlığı yeni değildi ve 1270'li yıllarda Perugia'da ortaya çıktıkları biliniyordu. Orta Avrupa, Balkanlar, Macaristan, Polonya, Bohemya, Bavyera, Avusturya ve Rheinland gibi çeşitli ülkelerde yaşayan Kırbaççılar grubu asıl patlamayı 1348 yılında veba salgını ile yaptı. [296] Yarı çıplak vaziyette şehirlerde, kasabalarda gezen grup, ellerine aldıkları kırbaçlarla vücutlarından kan gelene kadar kendilerini dövüyordu ve ayinlerini halk arasında büyük gösterilerle sergiliyorlardı.[297] Bir kefaret biçimi olarak başlayan hareket kurtuluş için bir formül bulma eğilimine girdi ve bu noktadan sonrası Kilise otoritesi için tehdit oluşturmaktaydı.[298] Hareket, çağdaş kaynaklara göre Fransa'ya kadar

---

[292] Aegidii li Muisis (1841), *a.g.e.*, s. 340-341. "In regno autem Franciae, a tempore sancti Ludovici regis, pauci aut nulli Judaei morabantur: sed in aliis regnis et regionibus qui ibidem reperti sunt, omnes fuerunt capti, ut est dictum, et eis impositum illud quod facere intendebant, multique eorum negaverunt et negabant, et aliqui intentionem suam praedictam sunt confessi. In remotis partibus quid actum fuit de eis nescirem dicere veritatem: fama tamen fuit quod ibique in tota Alamannia et in regnis aliis aut combusti sunt. Aut decapitati, aut aliis variis modis sunt interfecti. Certum est quod in comitatibus Lotharingiae et Bari combusti fuerunt omnes qui ibidem fuerunt reperti."

[293] VI. Clemens, *Ouamus Perfidam* , S. Simonsohn (Ed.), *Apostolic See and the Jews: Documents 492-1404*, Pontifical Institute of Medieval Studies, Toronto 1988, s. 397-398.

[294] Thomas Walshingham, *Quondam Monachi St. Albani Historia Anglicana: 1272-1381*, Henry T. Riley (Ed.), Longman Green Longman, London 1863, s. 273.

[295] JRC, s. 106.

[296] Gordon Leff, *Heresy in the Later Middle Ages: The Relation of Heteredoxy the Dissent c. 1250- c. 1450*, Manchester University Press, New York 1967, s. 488.

[297] Nangis, Vol: II., s. 217.

[298] Leff, *a.g.e.*, s. 488.

gelmişti ve gösterilere Paris sokaklarında da tanık olunmaya başlandı. Papa ilk olarak günahlar için bir kefaret biçimi olan uygulamaya izin verdi ve haftanın belirli günlerinde Kırbaççılar fertlerinin Avignon'da tövbe alayları yapmalarına göz yumdu.[299] Ancak zamanla bu kişiler Kilisenin ve tüm ruhların kurtuluşu için yeni bir tarikat kurduklarını iddia ettiler ve artık Clemens duruma müdahale etmek zorunda kaldı. Çünkü Guillaume de Nangis'ye göre, *'şimdiden bazı aptal ve dindar rahipler tarafından desteklenen kırbaççılar sınırlarının ötesine geçmeye başlamışlardı*.'[300] Papa *"Inter solicitudines"* adlı bull ile Kilisenin gücünü inkâr edip Kiliseye direk saldırdıkları ve toplanan bu grupları yasadışı eylemler yaptığı ve zararlı bulunduğu için kınadı ve yasakladı.[301]

Clemens'in safra taşı, gut ve enfeksiyonları büyük yaraları vardı ve apseli yaralardan birinin açılması neticesinde oluşan şiddetli kanama sonucunda 6 Aralık 1352'de hayata gözlerini yumdu.[302] Papanın bedeni ilk olarak Notre- Dame des Doms Katedrali'ne defnedildi ancak ertesi yıl vasiyeti gereğince buradan La Chaise-Dieu Katedrali'ne taşındı. İtalyan kaynakları genel olarak Roma'ya dönmediği için ona eleştirel yaklaşmaktadılar. Özellikle Matteo Villani, papayı, Turenne kontesi ile ilişki içinde olmak ile itham etmektedir. Matteo'ya göre ikilinin yakınlıkları Clemens henüz başpiskoposken başlamıştı ve Clemens papa olarak seçildikten sonra onsuz nasıl yapacağını bilmez hale gelmişti.[303] Matteo iddialarını daha da ileri götürerek papanın kadın düşkünü bir adam olduğunu ifade etmektedir. Sarayın onun papalığı esnasında kadınların uğrak yeri olduğuna değinen Matteo, Clemens hasta olduğunda ona kadınların hizmet ettiğini ve akrabaları sıfatıyla diğer laikleri yönettiğini kaydeder.[304] Petrarca'ın de benzer ifadeleri ile Matteo'nun anlattıkları birleşince adı zikredilmeyen ve kim olduğu belli olmayan Turenne kontesi ile papa arasındaki ilişki yüzyıllar boyunca konu edilip durdu. Petrarca'ın yazılarını derleyen ve kritiğini yapan Aldonce de Sade bahsi geçen kontesin adını Cécile olarak adlandırmaktadır.

[299] Koster, *a.g.e*., s. 82.
[300] Nangis, Vol: II, s. 218.
[301] VI. Clemens, *Inter Solicitudines*, Aemilius Friedberg (Ed.), *Corpus Iuris Canonici*, Akademishe Druak U. Verlagsanstalt, Garz 1955, s. 200-201.
[302] VPA, Vol: I, s. 303.
[303] Matteo Villani, *Istoire di Matteo Villani Cittadino Fiorentino*, Ludovicus A. Muratorius (Ed.), *Rerum Italicarum Scriptores*, Vol: XIV, Ex Topographia Societatis Palatinæ, Milano 1829, s. 186-187.
[304] Matteo Villani (1829), *a.g.e.*, s. 187.

Buna göre hırslı ve buyurgan bir kadın olan Cécile için zamanın en kibar ve yönetilmesi en kolay adamını ele geçirmek zor değildi.[305]

Olumsuz eleştirilere rağmen yinede papayı barışın yaratıcısı, eşitliğin savunucusu, dindar, mürit, alçakgönüllü olarak tasvir eden çağdaşlar da vardır.[306] Kendisi döneminde lüksün, israfın, adam kayırmanın zirve yaptığı malum bir gerçektir. Kaynaklar onun bir prens olarak kendisinin huzurundan herkesin memnun olarak ayrılması gerektiğine dair bir felsefesi olduğundan bahsetmektedirler.[307] Hatta Alman bir kaynak *"...kendinden istenilen bir şeyi çok nadiren ya da hiçbir zaman reddetmezdi"*[308] demekteydi. Cömertliği savurganlık noktasında olan papa bundan ötürü zaman zaman eleştirilse de onun *"benden öncekiler papa olmayı bilmiyorlardı"*[309] dediği nakledilmektedir. Kendisi akrabalarına geniş ihsanlarda bulunmayı seven bir papaydı ve bu durumu Matteo Villani *'akrabalarını yüceltmekten memnun olur, onlara büyük seçkinlikler verir'*[310] şeklinde ifade etmektedir. Lüks ve israfın zirve yaptığı saltanatına kıyasla Clemens'in cenazesi şaşırtıcı bir sadelikte gerçekleşti; Apostolik Kamera kayıtlarına göre merhum papanın cenazesi için 1240 florin harcanmıştı ki bu meblağ hem papanın yaşantısıyla hem de 15. ve 16. yüzyıldaki diğer papaların cenaze masrafları ile kıyaslandığında nispeten düşük kalmaktaydı.[311]

Clemens'in ihtiyatsız harcamalarının yarattığı yıkımı düzeltmek pek mümkün değildi ve VI. Innocentius, V. Urbanus ve XI. Gregorius kendilerine miras kalan devasa borçlarla baş edebilmek için saltanatları boyunca mali önlemler almak zorunda kaldılar ama bu isimlerin VI. Clemens'ten miras kalan borçları temizlemek için aldığı önlemler onlar ile halk arasında bir uzaklaşmaya neden oldu.[312] Clemens

---

[305] Jacques François Paul Aldonce de Sade (Haz.), *Mémories pour la vie de François Petarque: tirés de ses oeuvres et des auteurs contemporains avec des notes ou dissertations& les pieces justi ficatives*, vol.: II, Askée &Mercus, Amsterdam 1764, 92-93. Guillaume Mollat, Matteo Villani ve Petraca'ın Clemens ile ilgili ortaya atılanların dedikodudan ibaret olduğu yönünde bir tespitte bulunmaktadır. Her iki çağdaş kaynak bir kadın ismi zikretmekten kaçınmaktadır. Buradan yola çıkan G. Mollat, ortaya atılan Cécile isimli kadının Avignon'da yaşamadığı ve hep Katalonya'da ikamet ettiğini ileri sürmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Guillaume Mollat, "Clément VI et la vicomtesse de Turunne", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 73, 1961, s. 378.
[306] VPA, Vol: I, s. 288.
[307] VPA, Vol: I, s. 275.
[308] DKW, s. 43.
[309] VPA, Vol: I, s. 298.
[310] Matteo Villani (1829), *a.g.e.*, s. 186.
[311] M. E. Depréz, "Les funérailles de Clément VI et d'Innocent VI d'aprés les comptes de la Cour Pontificale", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 20, 1900, s. 236.
[312] Mollat, *a.g.e.*, s. 38-39.

modern kaynaklarda Fransa kralının dostu ve sırdaşı, Kilisenin büyük efendisi olarak resmedilmektedir ve bu büyük lord Benedictus'un sade sarayını daha rafine, daha görkemli bir yapıyla ikiye katladı ve burada sanatçıları himaye etti.[313] Sanata ve sanatçıya karşı ilgisi, cömertliği Clemens'in karakterinin farklı bir boyutuydu. On beşinci yüzyıl gibi erken bir tarihte papaların biyografisini yazmasıyla bilinen Bartolomeo Platina (ö. 1481) onu her konuda cömert, liberal, bilgili ve hümanist olarak tanımlar[314] ve bu bağlamda Clemens, Rönesans papalarının öncüsü ve hatta ilk hümanist papa olarak kabul edilmektedir. 1352 yılında, ölümünden sonra özel kütüphanesindeki kitapların kayıt altına alındığı bir envanterde yüz ciltten fazla el yazması ile değerli kitabın olması bir hayli dikkat çekicidir.[315] Avignon papalarına karşı duruşu ile bilinen Petrarca bile papanın mükemmel hafızasından bahsetmektedir. İngiliz Thomæ Walshingham onu olağanüstü bir kültür adamı olarak tanımlamaktadır ve Yüzyıl Savaşları'ndan ötürü İngilizlerin papaya-Papalığa karşı antipatisinin yükseldiği bu dönemde Thomæ'ın ifadesi oldukça kıymetlidir. Papanın bir kültür adamı olduğu ana kaynaklar ışığında kabul gören bir gerçektir ancak onun dönemi nepotizmin zirve yaptığı, lüks ve israftan ötürü belki de Babil yakıştırmasına en denk düşen dönemdir. Bir kardeşini ve yeğenini kardinal olarak atayan papa, Kilise görevlerinde yükseldikçe ailesinin mal varlığı ve konumu da belirgin oranda yükselmişti ve bu durum da Avignon Papalığı içerisinde en çok eleştirilen dönem olması gerekirken genel bir durummuş gibi yerleşmiştir.

2.5. VI. Innocentius (1352-1362)

Papa VI. Clemens'in ölümünden iki gün sonra kardinaller yeni papayı seçmek için toplandılar. Toplantı esnasında Kolej'de adaylığı uygun görülen isim Jean Birel'di. Jean Birel, Carthusian Tarikatının eski generaliydi ve XI. Benedictus gibi otoriter ve kuralcı olduğu biliniyordu. Jean Birel'in adaylığı ve kardinal Talleyrand de Perigord'un muhalefeti bize Carthusian üyesi Petrus Dorlandus ve sonraki yazarlar

[313] Guillemain, *a.g.e.*, s. 137.
[314] Bartolomeo Platina, *a.g.e.*, s. 150.
[315] Etienne Anheim, *La Bibliotheque Personnelle de Pierre Roger/Clement VI*, Jacqueline Hamesse (Ed.), *La vie Culterelle, Intellectuelle et Scientifique a la Cour des Papes d'Avignon*, Brepols, Belgium 2006, s. 4. E. Anheim uzun yıllar boyunca yapmış olduğu araştırmalar doğrultusunda papanın kişisel kütüphanesinin yüz ciltten meydana gelmiş olmasının mümkün olmadığını iddia etmektedir. Papanın henüz papa olmadan evvel, yani basitçe Pierre Roger iken kişisel kütüphanesini oluşturmaya başladığı bilinmektedir. Anheim'i bu kanaate iten şey ise papanın net bir şekilde St. Augustine ve St. Bernard hayranı olması ancak kişisel kütüphanesinde iki isme ait bir eserin bulunmamasıdır. Bu durumu Anheim, papanın kişisel kütüphanesinin orjinalde çok daha fazla esere sahip olduğu ve an azından bir kısmının korunamadığı şeklinde yorumlamaktadır.

tarafından aktarılan eser vasıtasıyla nakledilmektedir. Eserde en güçlü aday olarak Jean Birel'i destekleyen kardinallere Perigord'un, toplantı esnasında ayağa kalkarak bir yanlış içinde olduklarını, Jean Birel'in adaletten başka hiçbir şeye saygı duymayan biri olduğunu ve bu nedenle Carthusian başrahibinin adaletle, titizlikle davranacağını, onu papa olarak seçmeleri halinde ise eski sefil durumlarına geri döneceklerini söyleyip muhalefet ettiği ve bunun üzerine dünyevi zevklerini kaybetmekten korkan kardinallerin hemen Etienne Aubert'i papa olarak seçtikleri anlatılmaktadır.[316] Petrus Dorlandus (1454-1507) tarafından aktarılan olay geçmişten günümüze pek çok kez konu edilmiştir. Ancak burada dikkat çekici bir yorum bulunmaktadır. Norman P. Zacour, bir çalışmasında Jean Birel'in Talleyrand'ın muhalefeti vasıtasıyla papa seçilemediğini onaylarken, kardinal Perigord'un biyografik çalışmasını yaptığı başka bir makalesinde Carthusian vakanüvistin Jean Birel'in bireysel başarısızlığını Talleyrand'a yıktığını öne sürmüştür. Burada, N. Zacour'a göre Carthusian vakanüvistin Birel'in kariyerini zedelemeden durumu açıklama kaygısına düştüğünü ve bu algıyı Avignon'daki papalık mahkemesine atfedilen kibir ve yozlaşmayı kişiselleştiren kardinal Talleyrand vasıtasıyla yaptığını iddia etmiştir.[317] Kardinal Talleyrand'ın Papalık Sarayında güçlü bir isim olduğu malumdur ancak doğru hikâyeyi bulmak bu noktada zordur. Yeni papanın iki gün içinde belirlenmesi olayın doğru olması ihtimalini akla getirmektedir fakat bu kadarı doğrulamaya yeterli değildir. G. Mollat, onun kısa sürede papa seçilmesini kardinallerin Fransa kralının seçime müdahale etmesinden korkmalarına bağlamaktadır ve eğer böyle olmasaydı seçimin çok daha uzun süreceğini ifade etmektedir.[318] Matteo Villani benzer bir açıklama yapmakta, kardinallerin Kilise'nin özgürlüğüne saygı duydukları için kralın müdahalesini önlemek amacıyla *'fransa kralının pek dostu olmayan'* Etienne'i seçtiklerini iddia etmektedir.[319] Ama burada net olan bir şey vardır ki bu da yeni seçilen papanın sağlık durumudur çünkü Aubert papa olarak seçildiğinde hasta, zayıf, yaşlıydı ve aslında bu durum kardinallerin

[316] Norman P. Zacour, "A Note on the Papal Election of 1352: The Cantidacy of Jean Birel", *Traditio*, cilt: 13, 1957, s. 456.,
[317] Norman P. Zacour, "Talleyrand: The Cardinal of Perigord (1301-1364)", *Transactions of the American Philosophical Society*, cilt: 50, sayı: 7, 1960, s. 24.
[318] Mollat, *a.g.e.*, s. 45.
[319] Matteo Villani (1829*), a.g.e.*, s. 187.

kontrol edebilecekleri birini papa olarak seçme eğilimini göstermektedir yani özetle kardinallerin amacı belki de zararsız birini papa olarak seçmekti.[320]

16 Aralık'ta toplanan Kardinaller Koleji, 18 Aralık 1352'de yeni papa olarak Etienne Aubert'i seçti. Doğum tarihi net olarak bilinmeyen papanın 1290'lı yıllarda doğmuş olduğu tahmin edilmektedir. O, Pompodour yakınlarındaki Les Mount Köyü yerlilerinden, Limousin'in küçük asillerinden olan sıradan bir aileye mensuptu ve babasının adı Adhemar'dı. Toulouse'da hukuk eğitimi alan Etienne Aubert, 1321 yılında göreve Toulouse mahkemesinde başladı, 1330'da doktora derecesi aldı, sonrasında Fransız sarayında konsül ve parlemento rahibi olarak çalışan Etienne Aubert, Fransa kralı tarafından 1337-1338 yıllarında birkaç resmi görev için Avignon'a gönderildi ve görevleri vasıtasıyla hem dönemin papası XI. Benedictus'un, hemde kralın beğenisini toplayarak 1338 yılında Noyon piskoposu, 1340 yılında Clermont piskoposu ve 1348 yılında Grand Penitentiary,[321] 1352 yılında Ostia ve Velletri kardinal piskoposu oldu.[322] Genel kanaate göre papa iyi bir hayat adamı olarak tanımlanmaktaydı.[323]

Yeni seçilen papanın taç giyme töreni kendinden öncekilerde olduğu gibi yine çok ihtişamlıydı ama diğerlerinden farklı olarak merasime eşlik eden herhangi bir kral, prens bulunmamaktaydı.[324] Gösterişli bir tören eşliğinde taçlanan papa belki de güçlü bir portre çizme isteğinin bir göstergesi olarak Innocentius papalık ismini aldı. Dönemin kaynakları kendisinden genel olarak iyi, basit ve adaletli bir adam olarak bahsetmektedirler.[325] İnce yüzlü, üzgün sakallı ve gut hastalığı sebebiyle yürümekte zorlanan bu ufak adam uysallığı ve alçakgönüllülüğü ile herkesi memnun ediyor gibiydi ama birkaç ayın sonunda konklavda, papa seçildiği toplantıda yapılan tüm yeminleri[326] rafa kaldırarak, kardinaller lehine planlanan tüm reformları yok sayarak maiyetini ve kardinallerini ilk etapta çok şaşırtacaktı.[327]

---

[320] Koster, *a.g.e.*, s. 87.; Renaoard, *a.g.e.*, s. 49.
[321] Büyük İtirafçı-tövbekarların davalarıyla, günah çıkarma süreçleriyle ilgilenen ofisin başı
[322] VPA, Vol: I, s. 309 ve s. 331.
[323] Matteo Villani (1829), *a.g.e.*, s. 187.
[324] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 198.
[325] Jean de Venette, *a.g.e.*, s. 57.; Nangis, Vol: II., s. 226.
[326] Kardinaller, papanın yanında etkin bir güç olarak Konklavı güçlendirme ve papayı pasifize etme maksatı ile 1352 yılında, papa Innocentius'un seçimi esnasında sessiz darbe niteliği taşıyan bir Konklav Kapitülasyonu imzaladılar. Bu metin gereğince papa pek çok yetkisini kardinaller ile paylaşmak zorunda kalmaktaydı. Konunun detayları dördüncücü bölümde, etraflıca ele alındığı için burada yüzeysel değinilmiştir.
[327] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 200.

VI. Innocentius dini haklara saygı gösterme konusunda sert ve titiz bir adamdı ve bu sebeple taç giyme töreninden hemen sonra VI. Clemens dönemi itibariyla Avignon'a doluşan insanların tüm haklarını askıya aldı ve herkesin kendi görev bölgesine dönmesini emretti; Avignon'da ikamet etmeye devam edeceklerin aforoz edileceğini duyurdu.[328] Kral gibi yaşamak derdinde olan Clemens, sanki paralar cennetten geliyormuş gibi davranmıştı ve bu sebeple Innocentius bir reform başlatarak saraya yerleşen çok sayıda uşak ve ona göre paraziti görevden aldı.[329] Ahırdaki iyi cins atları sattı, ağır masrafların sebebi olan festivalleri kısıtladı ve saraya görgü kurallarını getirmek için kardinalleri kendisini örnek almaya teşvik etti ancak Talleyrand de Perigord ve Pons de Villemur kendilerince utanç verici buldukları yaşama alışamadılar; boyun eğmek zorunda kaldılar.[330] Papanın özellikle adam kayırmacılığın karşısında ciddi olarak durduğu bilinmektedir. Bu konu ile ilgili dönemin kronikçisi Peter Herenthals bir anektod vermektedir. Vita'nın ın bize aktardığına göre bir gün Kilise hizmetinde yıllardır bulunan ve papayı yakınen tanıyan papazlardan birisi yeğenini alıp papaya getirdi ve ondan bir lütufta bulunmasını istedi ancak papa ona senin yedi faydan (tımar) var ve en iyisi bu çocuk için birinden vazgeçmen; böylece altı faydan kalır ancak masraflarınız için daha küçük bir sayı yeterli olacaktır, bu sebeple kendin için en iyi üçünü seç diğerlerini çekinmeden bırak çünkü Tanrı'nın rızası için onları üç zavallı adama vereceğim demiş ve yeğeni için bir ayrıcalık talep eden papazı umduğunu alamadan göndermiştir.[331] Aynı konu ile alakalı papanın *"kilise saygınlıkları doğuştan değil erdemden gelir"*[332] dediği bilinmektedir.

IV. Innocentius, eski Papa Clemens'in liberalizminin talihsiz sonuçlarını telafi etmekte zorlandı çünkü Clemens'in yönetimi altında yeniden bir toparlanma evresine giren Spiritüel Fransiskenler Innocentius'un muhalafeti ile karşılaştı ve Innocentius 1354 yılında engizisyonu yeniden harekerete geçirerek Avignon'da iki Spiritüel

[328] VPA, Vol: I, s. 342- 343.
[329] Mullins, *a.g.e.*, s. 166.
[330] J. F. Andre, *Historia de la Papaute a Avignon*, Seguin Freres, Avignon 1887, s. 357.
[331] VPA, Vol: I, s. 347. "Cum ergo idem dominus esset in summum nepotulum ad aliquod beneficium ab eo impetrandum. Cui dominus papa, tanquam vir justus, justissime respondit: Tu habes septem bona beneficia. Meli us inter ea isti puero resigna. Hoc dicto, cum papa videret eum de hoc verbo conttistatum, ait: Adhuc tu habes sex beneficia, et tibi sufficerent pro expensis tuis pauciora. Eligas ergo tibi de hiis tuis beneficiis tria meliota et alia sine contradictione resigna, que dabo tribus clericis pauperibus propter Deum."
[332] Pastor, *a.g.e.*, s. 93.

Fransiskenin yakılmasını emretti.[333] Innocentius, Spiritüel John of Rubescissa'yı ömrünün sonuna kadar hapse mahkûm etti. John'un Spiritüellerin mahkûm edilen görüşlerine bağlılığı Dominikenlere şiddetli muhalefeti ve hepsinden önemlisi Papalık Sarayına büyü, heretiklik yakıştırması nedeniyle ve elbette sert ve radikal üsbulundan ötürü bu şekilde muamele görmesi pek şaşırtıcı değildir.[334] Ancak John anlaşılan o ki toplum nezdinde kıymetli bir kişilikti. Papanın John'u hapiste tutmasına şaşıran Fransız kronikçi Guillaume de Nangis onun dürüst, kutsal hayat süren bir adam olduğunu, geleceğe dair pek çok şeyi vaaz ettiğini ve kendisi inanmasa bile söylediği şeylerin bir kısmının gerçekleştiğini bizzat deneyimlediğini söylemekte ve iki tane eserini gördüğünü ifade etmektedir.[335]

Tarikatlarda reformun ciddi bir savunucusu olan papa, 1356 yılında Avignon diyakozluğuna bağlı Villonova'da bir Carthusian manastırı kurulmasını emretti.[336] Papanın Carthusianlarla görünür bir bağı yoktu ki zaten kendisi bilindiği üzere bu tarikatın mensubu değildi ancak cömert eylemin en olası açıklaması papalık seçimleri esnasında tarikatın liderine duymuş olabileceği derin şükran dalgasıdır.[337] Ayrıca Armagh başpiskoposu Richard Fitz-Raud dilenci tarikatlarının faaliyetlerinin kontrol altına alınması gerektiğini savunmaktaydı. Dilenci tarikatları bilindiği gibi verdiği vaazlar, yaptığı konuşmalar sonucunda aldıkları bağışların bir kısmını yerel din adamları ile paylaşmak zorundaydılar. Kilisenin bu insanlardan gelen paralara ihtiyacı olmadığını savunan Armagh başpiskoposu, dilenci tarikatlarının faaliyetlerinin sınırlandırılması için papayı ikna etti ve papa konunun incelenmesi için bir komisyon kurulmasını emretti lakin kardinaller konuya dair farklı görüşlere sahip olduğu için çalışmalar uzadı ve karar neticeye bağlanmadan İrlandalı başpiskopos Avignon'da öldü.[338]

İngiltere ve Fransa arasındaki savaş uzun bir süredir devam etmekteydi ve iki ordu arasında neticeleri itibariyle Avignon'u da etkileyecek bir muharabe oldu. 19 Eylül

---

[333] VPA, Vol: I, s. 311.; Paladilhe, *a.g.e.*, s. 201.
[334] Bernard McGinn, *Visions of the End: Apocalyptic Traditions in the Middle Ages*, Columbia University Press, New York 1979, s. 231.
[335] Nangis, Vol: II., s. 234. "Ipse tamen vitam sanctam ducebat, sobriam et honestam; et erat clericus intellegeus in scripturis et textibus sacri canonis, et prophanalibus libris, prout patet in operibus et libellis pluribus ab eo dictatis süper eventibus contingentibus et futuris, quorum duos vidi: unus *Ostensor* intitulatur, et alter intitulatur *Vade mecum in tribulatione*. Et licet dictis libellis fidem non adhibeam, tamen vidi multaevenire postea de his quae praesosticat in eisdem."
[336] VPA, Vol: I, s. 334.
[337] Mullins, *a.g.e.*, s.167.
[338]VPA, Vol: I, s. 337.; Koster, *a.g.e.*, s. 103.; Andrea, *a.g.e.*, s. 359.

1356'da Poitiers Savaşı olarak bilinen savaşta Edward'ın oğlu Kara Prens, Fransa Kralı Jean'ın birliklerini ağır bir yenilgiye uğrattı ve kral Jean ve oğlu Philippé Kara Prens tarafından esir alındı.[339] 1358 yılında İngiltere ve Fransa arasında Londra Barışı imzalandı. Yapılan barış anlaşmaları vasıtasıyla pek çok paralı asker işsiz kaldı ve bu sebeple Arnaud de Cervole liderliğinde ilk olarak 1357 yılında Provence işgal edildi. Günden güne büyüyen çete, uzun yıllardır savaşan, tecrübeli ama barış nedeniyle işsiz-parasız kalmış ve kendi topraklarında gelecek umudu olmayan insanlardan oluşmaktaydı. Bunlar Avignon'a kadar pek çok şehri, kasabayı tahrip etmişlerdi. Papa Innocentius bahsi geçen adamların niyetlerinden emin olmadığı için telaşlandı; o ve kardinaller gece gündüz nöbet tuttular.[340] Başrahip olarak adlandırılan Arnaud de Cervole ile papa ve din adamları anlaşma yaptı ve gerekli tedbirler alındıktan sonra Arnaud ve askerleri Avignon'a alındılar. Kronikçi John Froissart'ya göre sanki Fransa kralının oğluymuş gibi derin bir saygıyla karşılanan bu insanlar papa ve kardinallerle yemek yediler ve onlar şehirden ayrılırken papa ona arkadaşlarına dağıtması için kırk bin kron verdi.[341] Daha sonra papa, Cervole'nin niyetinden tam emin olamadığı için bir uşağını ona göndererek Avignon'a saldırması halinde maruz kalacağı manevi cezaları hatırlattı ve Cervole böyle bir niyetinin olmadığını papaya iletti.[342] Yine de tedbiri elden bırakmak istemeyen papa, Avignon'un savunmasını güçlendirmek için surların onarımını emretti, şehirdeki silahlı asker sayısını artırdı, şehri kapılar, duvarlar ve hendeklerle tahkim ettirdi ve kuriadaki din adamlarının masraflara katkıda bulunmasını emretti.[343] Ayrıca Roma Kilisesi'ne bağlı tüm Kilise ve din adamlarına masrafların karşılanması için vergiler koydu.[344] Surların yapımına ilk başlandığında bozuk olan ekonomik durumun da etkisi ile papa tuz madenlerine bir vergi koydu çünkü tuz Orta Çağ dünyasının en değerli mallari arasındaydı ve bu vergi Kilise için zengin bir gelir kaynağı oldu.[345]

1360 yılında çeteler tekrardan kendini gösterdi ve hatta Comtat Venaissin bölgesinin bir kısmını işgal ettiler. Bu süreçte Avignon ve civarında hem kıtlık hem de salgın vardı ve çeteler saldırılarına hız verdiği ve Avignon bölgesine yaklaştıkları için papa

[339] Nangis, Vol: II, s. 238-240. ; Odericus Raynaldus (1652), *a.g.e.*, yıl 1358, sütun 3.
[340] John Froissart, *Chronicles of Englands, France and Spain ant the Adjoining Countries,* (Trans: Thomas Johnes), Vol: I., William Smith, London 1844, s. 238.
[341] John Froissart, *a.g.e.,*Vol: I, s. 238.; VPA, Vol: I, s. 336.
[342] Koster, *a.g.e.*, s. 99.
[343] VPA, Vol: I, s. 336.
[344] DKW, s. 48.
[345] Mullins, *a.g.e.*, s. 184.

bunlara karşı bir Haçlı seferi vaaz etti ama buna rağmen papa Cervole'in istilacılarına bir miktar para vererek onları Avignon'dan uzaklaştırabildi.[346] Burada papa duruma daha farklı bir çözüm sağladı. Papa uzun süredir pek çok köy ve kasabayı yakıp-yıkan, istila eden birliklerle anlaşma yaptı ve onları İtalya'daki savaşlarda görevlendirmek üzere hizmetine aldı. Innocentius askerlerle pazarlık yaparak sadece Avignon'u kurtarmadı. Bu askerleri uzun süredir İtalya işleriyle boğulan Albornoz'un himayesine vererek, bölgede savaştırdı. Innocentius'un çetelere verdiği rüşvet Avignon Papalığı süresince yapılan en kurnaz politik hamlelerden biri olarak görülmelidir ve özellikle hamlenin siyasi olarak saf olduğu kabul edilen biri tarafından yapıldığı düşünüldüğünde önemi iki kat daha artmaktadır.[347] Bunu atlatan Avignon birkaç yıldır Almanya ve civarında kendini usul usul yeniden gösteren veba ile sınanmak durumunda kaldı. Veba Avignon'a 1361 yılı başında geri geldi ve aynı sene içerisinde Avignon ve civar kasabalarda toplam 17 bin kişi öldü ve ikinci dalgada toplam dokuz kardinalin vebadan öldüğü kaydedilmektedir. İkinci salgında kaynaklar diğer salgına kıyasla, asillerin, yüksek statülü insanların, saraylıların çok fazla kayıp verdiğini, ikinci dalganın en çok asilleri vurduğunu belirtmektedir.[348]

Papa olduğunda hasta ve yaşlı olan Innocentius içte ve dışta pek çok sorunla uğraşmak zorunda kaldı. Özellikle mali durumun bozukluğu, Albornoz liderliğinde İtalya'da sürdürülen maliyetli savaşların devam etmesi, bozuk olan durumu daha da kötüleştirdi. Bu sebeple papa, Clemens döneminden kalan birçok altın, gümüş, mücevheri elden çıkartmak zorunda kaldı ve dahası sarayda para edecek ne varsa satmaya başlayan papa, işçiliklerinin ya da sanatsal değerinin kıymetine bakmadan kilo ile pek çok sanat eserini elden çıkardı.[349] Papanın sarayda bulunan değerli şeyleri satmaya indirgenmiş hali, emeği ve değeri ne olursa olsun yalnızca altın ve gümüş üzerinden ağırlığı karşılığında hesaplanıp satılması Papalık maliyesinin içinde bulunduğu ağır bunalıma dair çok önemli ipuçları vermektedir. Eugéne Müntz ve Maurice Faucon 1358 yılında papa tarafından sarayda satılan eşyaların envanterini listeledikleri çalışmalarında satılan eşyalarla ilgili detaylı bir liste sunmaktadırlar. Listeye göre papa 1358 yılında sofra takımları, köpek tasmalarından bazıları, çanlarla süslenmiş gümüş melek heykelcikler, gönyeler, zümrütlerle işlenmiş eldivenler, pek

[346] VPA, Vol: I, s. 340-341.
[347] Mullins, *a.g.e.*, s. 179.
[348] VPA, Vol: I, s. 327 ve s. 340.
[349] Mollat, *a.g.e.*, s. 49.; Koster, *a.g.e.*, s. 88.; Mullins, *a.g.e.*, s. 169.

çok kutsal süs eşyası, altın kadehler, kanatlı iki gümüş melek, onlarca şamdan, altın-gümüş tabak ve kupalar, fincanlar, fıçı, kavanozlar, tencereler, kıyafetler ile bayraklardan sökülen değerli mücevherler ve devamınca uzayıp giden pek çok şeyi satmak zorunda kalmıştır.[350]

Hasta ve yaşlı olan Papa Innocentius, 12 Eylül 1362 yılında öldü. Hemen hemen tüm tarihçiler tarafından Innocentius sade, ağırbaşlı, yetenekli, Kilisenin ve halkın refahı için durmadan çalışan biri olarak kabul edilir ve hatta bazıları onun Avignon papalarının en iyisi olarak görmektedir.[351] Yükselişini sadece liyakatine borçlu olan Innocentus, tutumlu hatta cimri, lüksün ve istismarın şiddetli düşmanıydı.[352] B. Guillemain her ne kadar papayı iyi niyetli fakat kararsız, görevinden bunalmış sıradan bir papaz olarak[353] nitelendirmiş olsa da Innocentius bu tanımlamadan çok daha fazlasıydı. İlerleyen bölümde etraflıca ele alacağımız İtalya politikaları ve buradaki başarılar Papalığın Roma'ya dönüş yolunda bu zamana kadar atılmış en somut adımlardı. Papa Innocentius'un yaptığı oportünist hamleler, Papalık tarihinin gidişatını değiştirecek nitelikte kıymetli adımlardı çünkü artık Roma'ya dönüş için tünelin ucunda bir ışık vardı ve Innocentius'u takip eden iki papa için bu ışık –yani Roma'ya dönüş- unutulmuş bir rüyadan daha fazlasıydı.[354] Bu sebeple Innocentius'un bazı Avignon papalarından –özellikle VI. Clemens ve XII. Benedictus- ayrı bir çizgisi ve portresi vardır.

2.6. V. Urbanus (1362-1370)

Papa Innocentius'un cenaze merasiminden sonra kardinaller yeni papayı seçmek için 12 Eylül 1362'de bir araya geldiler ancak ortam Innocentius'u seçen ortamdan çok farklıydı. Kutsal Kolej'deki yirmi bir kardinalden onsekizi Fransız'dı. Çoğunluğun Fransız olmasına rağmen kardinaller kendi içlerinde bir bütün oluşturmaktan uzaktılar çünkü altı kişilik bir grup papa olarak bir Limousin'linin seçilmesini istiyordu ve beklentinin altında bir aday üzerinde anlaşma sağlanamıyordu; diğer bir grup Limousin'den bir papa seçilmesine şiddetle karşı çıkıyordu çünkü burası artık

[350] Eugéne Müntz-Maurice Faucon, "Invantaire des objets précieux vendux a Avignon en 1358 par le pape Innocent VI", *Revue Archelogioque*, cilt: 43, 1882, s. 217-222.
[351] Pastor, *a.g.e.*, s. 94.
[352] Andrea, *a.g.e.*, s. 356.
[353] Guillemain, *a..g.e.*, s. 141.
[354] Mullins, *a.g.e.*, s. 172.

İngiltere'ye bırakılmıştı.[355] Ayrıca eski Papa Innocentius ölmeden çok kısa bir süre evvel kardinal olarak atanan Androin de la Roche'nin oy kullanma hakkının olup olmadığı kardinaller arasında bir sorun olarak gündeme oturdu ve bu nedenle Androin'in seçimde oy kullanmasını yasallaştırmak için bir komisyon kuruldu ve komisyonun kararı ile Androin oy kullanabildi.[356]

Kardinal Guy de Bologne ve Kardinal Talleyrand de Perigord papalık için adaydı fakat meclis onların ikisini de papa olarak seçme niyetinde değildi ve iki kardinal de kendi içlerinden birinin papa olarak seçilmesini istemiyordu.[357] Guy de Bologne ve Talleyrand de Perigord'un kişisel hırsları, herhangi bir partiye ait olmayanların birleşmesine engel oldu ve bazı kardinaller hangi partiye katılacaklarını bilemeyerek, birbirlerine danışmadan oy verip seçimi erteleyeceklerini düşündüler.[358] Kardinaller ilk olarak Damoso'da San-Lorenzo kardinal-rahibi, eski Papa VI. Clemens'in kardeşi Hugues Roger'i aday olarak gösterdiler; yirmi oydan on beşini olan Hugues, görev için yaşlı olduğunu belirterek papalığı kabul etmedi.[359] Kendilerini papa olarak seçtiremeyen iki kardinal – Guy de Bologne ve Talleyrand de Perigord- Kutsal Kolej dışında bir aday belirlenmesi konusunda diretti ve bunun üzerine kardinaller Kutsal Kolej'e yabancı bir aday üzerine düşünmeye başladılar. Kardinaller aday olarak o an Napoli'de bulunan Guillaume de Grimoard'ı gösterdiler ve yapılan oylama neticesinde Guilleume oy çokluğu ile papa seçildi.

Fransa kralının pek çok savaşına katılan, cesareti ve sadakatiyle bilinen bir şövalye olan Guillaume de Grimoard ve dindar bir hanımefendi olan Amphelise de Montferrand'ın çocukları olarak dünyaya gelen Guillaume de Grimoard (babası ile aynı ismi taşımakta) 1310 yılında Mende yakınlarındaki Grizac kalesinde dünyaya geldi.[360] Ailenin en büyük çocuğu olan Guillaume'un Etienne, Anglic, Delphine, Maurice ve Isabella adında beş tane kardeşi vardı. Guillaume 1322 yılında eğitim almak için Montpellier'e gitti ve daha sonra Toulouse Üniversitesi'nde hukuk eğitimi aldı. Hukuk eğitimini tamamladıktan sonra Benedikten Tarikatına katılmak için

[355] Matteo Villani, *Chronica Matteo E Philippo Villani*, yy., Milano 1834, s. 368.; Odericus Raynaldus, *Annales Ecclesiastici Ab Anno 1198 ubi desinit cardinalis Baronius*, Vol: VII., y.e., y.y., s. 66-67.
[356] VPA, Vol: I, s. 350-351.
[357] John Froissart, *a.g.e.*, Vol: I, s. 301.
[358] Mollat, *a.g.e.*, s. 52.
[359] Matteo Villani (1834), *a.g.e.*, s. 368.
[360] L'Abbe M. Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V (1310-1370)*, Librairie Victor Lecoffie, Paris 1911, s. 3-4.

Chirac Manastrına girdi, buradan Marsilya'daki St. Victor Manastırına geçti, buralarda iken edebiyat alanında sürekli kendini geliştirdi.[361] İlerleyen yıllarda hukuk alanında eğitimine devam eden Guillaume Toulouse, Montpellier, Avignon ve Paris'te hukuk çalıştı ve 1342 yılında doktora derecesi aldı; çok çalışkan ve başarılı olarak bilinen Guillaume gerçekten de zamanının ünlü bir kanonistiydi.[362] Önce Auxerre'de bulunan St. Germain Manastırının, sonrasında 1361 yılında Marsilya'da bulunan St. Victor Manastırının başrahibi oldu, 1362 yılında Napoli Mahkemesine İtalyan nuncio olarak atandı ve papa olarak seçildiğinde burada bulunuyordu.[363] Bir aziz olarak kabul edilen yeni papanın seçimine ilişkin, yazarının Fransız olduğu düşünülen anonim bir vita[364] seçimin insandan ziyade Tanrı'dan kaynaklanmış gibi göründüğünü ileri sürmüştür.[365] İtalyan tarihçimiz Matteo Villani ise yeni papayı dürüst, dindar ve bilgili bir isim olarak anlatmaktadır.[366]

Kardinaller, seçildiğinde Napoli'de bulunan Guillaume de Grimoard'ın papa hasretiyle dolan İtalyanlar tarafından alıkonulup Roma'ya götürülmesinden korktukları için seçim sonucunu gizli tuttular ve iki adet elçiyi papayı Avignon'a getirmesi için Napoli'ye gönderdiler. [367] İtalyan tarihçi Matteo Villani, durumu *"kardinaller papa Avignon'da olmadığı için, seçildiğini gizli tuttular ve belirli nedenlerle buna ihtiyaçları varmış gibi davranarak onu gizlice Avignon'a çağırdılar*"[368] şeklinde üstü kapalı olarak anlatmaktadır. 31 Ekim'de Avignon'a gelen Guillaume de Grimoard'ın taçlanması için hazırlıklar başladı. Bilindiği gibi yeni papaların taçlanması tam bir şenlik havasında olmaktaydı ve sokaklar papanın gösterişli alayının geçişi için hazırlanır, insanlar manzarayı seyretmek için sokaklara doluşurdu. Kendinden önceki papalar için yapılan hazırlıkların tamamı Guillaume için de yapıldı ancak Guillaume törene katılmadı ve sarayda Ostia kardinali Etienne Aubert'in elinden tacını alarak, Urbanus ismi ile papa oldu.[369]

Elli iki yaşındaki V. Urbanus, papa olduğunda bir önceki papa gibi solgun bir karakter değildi, sağlam bir sağlığa, açık bir akla ve doğal bir otoriteye sahipti; papa

[361] VPA, Vol: I, s. 349.
[362] Koster, *a.g.e.*, s. 111.
[363] VPA, Vol: I, s. 349.
[364] Azizlerin, kutsanmış kimselerin hayatlarının anlatıldığı küçük, biyografik yazılar
[365] VPA, Vol: I, s. 350.
[366] Matteo Villani (1834), *a.g.e.*, s. 368.
[367] Chaillan, *a.g.e.*, s. 23.
[368] Matteo Villani (1834), *a.g.e.*, s. 368.
[369] VPA, Vol: I, s, 384 ve s. 395.

olduktan sonra bile keşiş gibi yaşadı ve XII. Benedictus'un cübbesini giymeye devam etti.[370] Basit, sıradan bir cübbeyi görkemli Papalık kıyafetlerine tercih eden, sık sık oruç tutan V. Urbanus'un sade ahşaptan bir keşiş hücresi gibi olan yatak odasında çıplak tahtalar üzerinde uyuduğu bilinmektedir.[371] Papa yapılması gereken ilk şeyin ruhban sınıfında bir reform olduğunu açıkça gördü ve sadece sapkın öğretmenlere karşı değil, aynı zamanda ahlaksız ve aylak keşişlere karşı da güçlü önlemler aldı; uzun süredir ihlal edilen eyalet konseylerinin yeniden düzenli olarak toplanmasına özen gösterdi.[372] Boş zamanlarında kendini duaya ve kitap okumaya adayan papa, sık aralıklarla et tüketilmesini yasakladı, manastırlarda yemek ve dini ritüellere dikkatli şekilde uyulmasını gözlemledi, keşişleri alçakgönüllü ve gerektiği gibi yaşamaları konusunda sık sık uyardı.[373] Ayrıca Urbanus bir doğa aşığı olarak bilinmektedir. Boş vakitlerinde, özellikle de akşam üzeri papa "*viridarium"*da[374] tek başına yürümeyi, tefekkür etmeyi çok sevmekteydi ve bu sebeple Avignon'daki sarayın bahçesine güzel bitkilerin, meyve ağaçlarının dikilmesini emretti.[375] 1363 yılında kaynaklardan ittifakla öğrendiğimiz kadarıyla Avrupa şiddetli soğuklarla mücadele etti. Özellikle Rhône Nehri tamamen dondu ve Avignon sakinleri hayvanları ile nehrin üzerinden geçerek karşı kıyıya ulaştı; don olayı etkisini Mart ayına kadar hissettirdi ve aşırı soğuklar nedeniyle üzüm bağları, meyve ağaçları talan oldu ve dahası aynı yılın Temmuz ayında Provence ve civar bölgelerde bir çekirge istilası yaşandı, zaten aşırı soğuklar nedeniyle kıt olan hasattan istila ile geriye hiçbir şey kalmadı.[376] Bu Provençal tarihinde, belgelenmiş olan ilk çekirge istilasıydı.[377]

Papa V. Urbanus eğitime çok önem vermekteydi. Trets'te genç erkekleri zamanın ünlü üniversitelerine hazırlamayı amaçlayan, ileri bir çalışma merkezi olan *"studium"u* kurdu ve hem buraya hem de Mende Diyakozluğundaki St. Germain de Calberte'daki başka bir studiuma çok sayıda öğrenci rağbet etti.[378] Bu dönemde Avrupa'da üniversiteler büyük ilgi görmekteydi ve papanın kişisel desteği ile Viyana

[370] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 217.
[371] Mullins, *a.g.e.*, s. 184.
[372] Pastor, *a.g.e.*, s. 99.
[373] VPA, Vol: I, s. 374.
[374] Saray bahçesi
[375] VPA, Vol: I, s. 376.
[376] VPA, Vol: I, s. 385.
[377] Koster, *a.g.e.*, s. 117.
[378] Mollat, *a.g.e*, s. 54.

Üniversitesi, Bologno'da ise Teoloji Fakültesi kuruldu.[379] Yeni kurulan üniversitelere ayrıcalıklar tanıyan papa, pek çok üniversite için yeni tüzükler hazırladı. Urbanus'un papalığı süresince bin dört yüz öğrenciye eğitimleri için burs verdiği bilinmektedir. Papanın bu konuda *"biliyorum ki desteklediğim öğrencilerin hepsi dini hayata girmeyecek. Bazıları ya keşiş olacak ya da laik din adamı, ya da bazıları hayatın içinde kalacaklar ve baba olacaklar. Tercihleri ne olursa olsun, işçi olsalar bile eğitimleri her zaman onlara iyi hizmet edecektir"*[380] dediği bilinmektedir. Kilise'de aktif görev yapan üyelerin üniversite eğitimi almak isteyenleri destekledi. Urbanus zamanında pek çok din adamı eğitimlerini tamamlamak için Avrupa üniversitelerine gittiler. Kendisi de bir keşiş olan papa, dinsel disipline çok az tabi olan aylak, köksüz ve gezgin keşişlerden nefret etmekteydi.[381]

Anne-Marie Hayez, yapmış olduğu bir çalışmasında Papa Urbanus'un papalığının ilk dört yılında kendisine sunulan 20.481 adet dilekçeye vermiş olduğu yanıtların bir analizini yaparak papanın karakteri, iş etiği üzerine değerlendirmelerde bulundu. Normal şartlarda papaların, dilekçeleri bizzat cevaplandırması çok nadir bir durumdur ancak Urbanus kendisine bu dört yıl içerisinde sunulan 20.481 adet dilekçenin sadece bir tanesi hariç, geriye kalan hepsini bizzat kendisi inceleyerek, neticelendirmiştir. Papanın verdiği yanıtlardan papa ile ilgili çıkarımlarda bulunan Hayez buna göre Urbanus'un bazen daha katı, bazen daha gevşek, birine reddettiği şeyi bir başkasına veren, hatta bazen sunulan aynı talebe hem de birkaç gün ara ile farklı yanıtlar veren biri olduğu, yani özetle düz bir karakter olmayıp, eylemlerinin inişli çıkışlı olduğu sonucuna ulaşmıştır.[382] Papa Urbanus'un kişiliği ile ilgili Hayez'in analizlerinden öğrendiğimiz bir başka detay ise papanın cevaplandırdığı dilekçelere din adamlarının kıyafetlerinin düzgün olması, mesleklerine uygun şekilde giyinmeleri yönünde eklediği tavsiyelerdir.[383] Hatta papanın *"in mortis articulo"*da [384] din adamlarının en azından dizlerinin üstüne kadar cübbelerini örtmelerini istediği

[379] Ullman, *a.g.e*, s. 189-190.
[380] Guillemain, *a.g.e.*, s. 142.
[381] Koster, *a.g.e.*, s. 114.
[382] Anne-Marie Hayez, *La Personnalite d'Urbain V D'Apres Ses Reponses Aux Suppliques, Actes de la table ronde d'Avignon*, Publications de l'Ecole Française de Rome, Rome 1990, s.9.
[383] Hayez (1990), *a.g.e.*, s. 14-15.
[384] Ölüm anı

bilinmektedir.[385] Papa aynı şekilde saray içerisinde de çok iyi bir gözlemciydi; Papalık Sarayının bir Hıristiyanın davranış modeli için örnek olması gerektiğini savunduğundan çevresindekilerin ahlakını dikkatle izledi.[386] Lüksten hoşlanmayan Urbanus'un başını çektiği yaşama kardinallerin alışması pek mümkün değildi, hele ki VI. Clemens dönemini deneyimleyip her günü bayram havasında geçirenler için Urbanus'a sempati duymak oldukça zordu.[387]

Urbanus her ne kadar büyük bir reformist olsa da, Avignon papalarının genel alışkanlığı olan adam kayırmacılıktan kendini görünen o ki arındırmış değildi; papa olur olmaz kardeşi Anglic de Grimoard'ı Avignon'a vekil olarak atadı ve yaşlı babası Guillaume de Grimoard'ı Avignon mahkemesine üye olarak yaptı.[388] Papa Avignon'da Benedicten Tarikatından Furnis rahibeleri ve Sistersiyen rahibeleri için yeni bir manastır inşa etti; yeni dükkânlar, misafirhaneler, konutlar inşa ettirerek insanların geçim kapılarını artırdı.[389] Buna ek olarak V. Urbanus, kendinden önceki papalar tarafından da başvurulan *"jus spolii*" uygulamasını daha sistemli hale getirdi. *Spolia* kelimesi en özet anlamı ile devşirme olarak ifade edilmektedir. Yani bir din adamının ölümü vasıtasıyla taşınır mallarının Kilise'ye devredilmesi uygulamasıdır. Bu uygulamaların kökeni Gregorien Reformları'na kadar gitmektedir. Din adamlarının servetlerini kilise nimetlerinden elde ettikleri ve bu insanların bekâr oldukları varsayıldığı için geriye bırakılan malların akıbetini vasiyetle tasarlama noktasında büyük bir belirsizlik vardı.[390] Avignon papalarından XXII. Ioannes zamanından beri durumun kiliseye verdiği yetki tanımlanmaya çalışılmaktaydı ancak bunu V. Urbanus formulize etti. Papanın çıkış noktası, din adamları bekâr olduklarına göre kabul edilmiş resmi mirasçılarının olmayacağı idi ve bu nedenle Papalık, ölen din adamlarının taşınmaz mallarının otomatik olarak mirasçısı olmaktaydı.[391] Jus Spolii, zamanla insanlar arasında yağma hakkı olarak anılmaya başlandı. Herhangi bir din adamı ölürse Papanın mallarını alacağı; taşa, tahtaya ve demire bağlı olmayan herşeye sahip olacağı söylenmekteydi ve hatta bu dönemde

[385] Favier, *a.g.e.*, s. 141-142.; Chaillan, *a.g.e.*, s. 207.
[386] Pastor, *a.g.e.*, s. 116.
[387] Mullins, *a.g.e.*, s. 181.
[388] Koster, *a.g.e.*, s. 111.
[389] VPA, Vol: I, s. 359.
[390] Daniel William, *The Right of Spoil the Popes of Avign*on, Independence Square, Philadelphia 1988, s. 2.
[391] Mullins, *a.g.e.*, s. 185.

ölen bir din adamının evine yaptırdığı lakin henüz asmadığı bir kapıya Papalık kolektörünün el koyduğuna dair şeyler anlatılmaktaydı.[392]

1365 yılında Roma elçileri Papa Urbanus'u ziyaret etmek için Avignon'a geldiler ve heyet görüşmeler esnasında papadan Papalığı Roma'ya transfer etmesi için ricada bulundu ve isteği kabul eden papa Tanrı'nın rehberliği altında gerekenin yapılacağını belirtti.[393] 1365 yılının Eylül ayında papa Tutellen Piskoposluğundan Guillermum Sudoris'i, bir general olan Marchum de Viterbo'yu ve kardeşi Anglic de Griamoard'ı kardinal olarak atadı.[394] 1366 yılında Urbanus, Avignon mahkemesinin Roma'ya taşınacağını ilan etti ve taşınma ile ilgili tüm düzenlemelerin yapılması emrini verdi. Papa transfer işlemi için 1367 yılını belirledi. Urbanus, Albornoz tarafından bölgede restore edilen düzenin Roma'ya dönerek kalıcı hale getirileceğine inanıyordu ve söz edilen yıllarda Avignon kuriasının zenginliği, Comtat şirketlerinin iştahını kabartıyordu ve bu nedenle Avignon tehlikelere açık bir hale gelmişti.[395]

30 Nisan 1367'de papa Avignon'dan ayrıldı, sırasıyla Nover, Orgon ve Aix'e geldi, buradan Marsilya'ya vardı. Kardinallerin büyük çoğunluğu Avignon'dan ayrılma fikrinden rahatsızlardı. Yıllardır Avignon'da yaşayan kardinaller bölgeye köklenmişlerdi ve bu nedenle yaşam alanları Avignon ya da Villeneuve idi. Papalık sarayı üyelerinin konutları, sahip oldukları bağlar, bahçeler buradaydı ve dahası dilleri ya Fransızca ya da Provençaldı; kısacası yaşamları ve çoğu durumda geçim kaynakları Avignon ve civarında bulunmaktaydı.[396] Kardinaller Marsilya'ya ulaştıklarında papaya meydan okudular ve peşinden gitmeyi reddettiler. Bunun üzerine papa kardinallerin tehditlerine boyun eğmeyerek hemen orada bir kardinal ataması yaptı ve kukuletasının altında kardinal olarak atamak için yeterince adayın olduğunu söyledi ve onun kararlılığını gören kardinaller fikirlerini değiştirip papayı takip ettiler.[397] Napoli, Ceneviz, Venedik ve Pisa tarafından finansa edilen kadırgalar ile papa Marsilya limanından ayrıldı. Maiyeti ile birlikte papa Viterbo'da kısa süre konaklamayı seçti. Papa Viterbo'da iken Viterbo vatandaşları ile Papalık mahkemesi arasında büyük bir kavga patlak verdi. Kavganın sebebi kardinaller tarafından

[392] William, *a.g.e.*, s. 33.
[393] VPA, Vol: I, s. 355, s. 384 ve s. 397.
[394] VPA, Vol: I, s. 387.
[395] Mollat, *a.g.e.*, s. 57. ; Pastor, *a.g.e.*, s. 94-95.
[396] Mullins, *a.g.e.*, s. 189.
[397] VPA, Vol: I, *a.g.e.*, s. 402.

Gruffols çeşmesinin suyunun kirletilmesiydi. Bu sebeple başlayan olaylar büyüdü, halk *"Kilise'ye ölüm, yaşasın halk!"* çığlıkları ile sokaklara döküldüler. Papa ve beraberindekiler güvenlikleri için kendilerini üç gün boyunca saraya kapattılar. Olaylar esnasında Kardinal Guglielmo Bragose'nin konakladığı konut basıldı.[398] Sonrasında olaylar yatışdırıldı ve şehre darağacı kurularak suçlular cezalandırıldı.

Papalık maiyeti 16 Ekim'de Roma'ya girdi. Papalığın Avignon'da deneyimlediği güvenlik, refah ve kolaylıklar buradaki durum ile kıyaslandığında büyük bir köy statüsüne inmiş olan Roma'nın eskisi kadar çekici olmadığı ortaya çıktı ve papa Roma'ya geldikten üç ay kadar sonra ölen Albornoz'un yokluğu Papalığı İtalya'da etkin bir ordudan mahrum bıraktı.[399] Papalık otoritesinin tesisi ve otoritenin sürdürülebilmesi için Albornoz'un varlığı oldukça kıymetliydi. Efsaneye göre Albornoz'a İtalya'daki faaliyetlerinin idari-mali hesabı papa tarafından sorulunca, kurtardığı şehirlerin anahtarlarını bir arabaya doldurup, Papalık makamına göndererek cevabını vermişti.[400] Yine de papanın Roma'da olması burayı eski şenlikli günlerine döndürmüştü. Roma yeniden Avrupa toplumu ve siyasetinin merkezi olduğunun belirtilerini göstermişti. Napoli kraliçesi Joanna, Roma-Germen imparatoru IV. Karl, papa ile beraber Roma'daydı. Ancak yüz elli yıldır görülmeyen papa ve imparatorun barışçıl bir birlik içinde Roma'da olması artık insanları eskisi kadar heyecanlandırmıyordu.[401] Kıbrıs kralı ile Bizans imparatoru V. Ioannes Palaelogus da, 1369'da Türklere karşı papadan yardım istemek için Roma'ya gelenler arasındaydı.

Papa Urbanus, Roma'nın bunaltıcı yaz sıcaklarından uzaklaşmak için 1368'de Montefiascone Kalesi'ne gitti. Papanın Roma'dan ayrılması Romalıları korku ve paniğe sevk etti. Buna papanın Roma'dan ayrılacağına dair söylentiler eşlik edince

---

[398] VPA, Vol: I, s. 409., "Tempore quo dictus fuit Viterbii prope Romam (1367), fuit maximus populi tumultus in predicta civitate contra papam et totam curiam, dicentes: Vivat populus, Ecclesia moriatus! Dictusque tumultus exordium habuit propter inhınestam tractationem cujustam fontis vocati Griffols. Et propter hoc dominus Guillermus Bragose, cardinalis Vabrensis , maximus canonista et homo magni cordis, fuit a populo male tractatus. Idemque papa dictum tumultum malum sedavit., et dixit guod hoc erat initium malorum, et Ecclesia debebat multa mala tollerare, quod perdiu non differretur." VPA, Vol: I, s. 364. " Post vero (5 septembris 1367), paucis elapsis diebus, fuit rumor in Viterbo. Insurrexerunt enim cives contra curiales, domusque aliquorum cardinalium hostiliter invaserunt. Propter quod tam illi quam fere alii omnes., Ytalicis exceptis, pro sui securitate se reduxerunt in palatio cum papa, ubi manserunt oer tres dies quibus duravit dictus rumor."

[399] Ullman, *a.g.e.*, s. 190.

[400] Schaff, *a.g.e.*, s. 59.

[401]Ferdinand Gregorovius, *History of the City of Rome in the Middle Ages*, Vol: VI, Part: 1, George Bell& Sons, London 1898, s. 441.

tedbirsiz davranışlara yönelmeye başladılar. Papanın şehre dönmesi Romalıların huzursuzluklarını gidermedi. Romalılar, papanın elçilerini şehirlerinden kovan Perugia'lılar ile işbirliği yaptılar. Şehir yeniden Papalık için güvensizleşmeye başlarken, Urbanus Alman imparatordan yardım talebinde bulundu; ancak çağrısı karşılıksız kaldı.[402] Roma şehrinde İtalyanlar ve Fransızlar arasındaki güçlü düşmanlık, artık karşılıklı tacize dönüşmekteydi. Romalıların gözünde kardinaller ve Papalık Sarayı mensupları, Roma Kilisesi'nin işgalcilerinden başka bir şey değillerdi. Fransızlar da İtalyanlara karşı aynı soğuk duygulara sahiptiler. Roma'da sık sık kardinallerle diyalog halinde olan İtalyan hümanist Coluccio Salutati, kardinaller ile Fransa-İtalya kıyaslaması yaptıklarını ve onların İtalya-İtalyanlar hakkındaki düşüncelerini arkadaşı olan Petrarca'a yazdığı mektupta anlatmaktaydı. Kardinaller en başta iki ülkenin şaraplarını kıyaslamaktaydılar. Onlara göre Beuane şarapları Fransızlar için ayıklığın ve ölçülülüğün garantörüyken, İtalyan şarapları ise beyni rahatsız etmekteydi. Fransa'daki her şey İtalya'dan da iyiydi, hatta Fransızlar müzik ve şarkıda bile İtalyanlardan daha iyiydiler çünkü İtalyanlar şarkı söylemeyi bilmiyorlardı.[403] Devamında Coluccio Fransız kardinallerin, Fransız şehirlerinin güzelliği, çokluğu, zenginliği ve nüfusu ile övündüğünden arkadaşı Petrarca'a bahsetmekte ve kendilerini her şeyden üstün gördüklerini söylemektedir.[404] Fransızlar *"Floransalıların açgözlülüğünden, Venediklilerin dinsizliğinden, Lombardların doymak bilmezliğinden şikâyet etmekteydiler."*[405]

Şehirde uzun yıllardır belirgin olan Fransız düşmanlığı kenti yeniden çeşitli silahlı kamplar çevresinde bölme noktasına getirmeye başlamıştı. Papa Fransızlar ve İtalyanlar arasındaki mevcut hoşnutsuzluğu dizginleme noktasında yetersiz kaldı

---

[402] Mollat, *a.g.e.*, s. 159.

[403] Coluccio Salutati, *Epistolario di Caluccio Salutati*, Francesco Novati (Ed.), Vol: I, Forzani E. C. Tipografidel Senato, Rome 1891, s. 75.

[404] Coluccio Salutati, *a.g.e.*, Vol: I, s. 75.

[405]Coluccio Salutati, *a.g.e.*, Vol: I, s. 75. Salutati'nin arkadaşına yazdığı mektuba bu kadar yer vermemizin sebebi, Urbanus'un idaresi altında Roma'da bulunmaya zorlanan kardinallerin İtalyan toplumu hakkındaki gözlem ve düşüncelerine dair nadide bir örnek oluşturmasıdır. İtalyan toplumunun Roma Kilisesi adını taşıyan Papalıktan soğumasının buraya kadar pek çok örneğini sıraladık. Fransızlar, İtalyanlardan pek hazetmemekle birlikte, İtalyan kaynaklarında sıklıkla tekrarlanıldığı gibi belirgin bir İtalyan nefretine sahip değillerdir. Bu mektupta İtalyan kültürüne ve coğrafyasına yabancı kardinallerin bir kültür şoku yaşadığı net olarak görülmektedir. Çünkü doğma-büyüme Fransız kültür çevresinin ferdi olan kardinaller ve saray mensupları, İtalya'da ciddi bir adaptasyon sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır. Dil, kültür, iklim, yaşam standartları açısından Avignon ile kıyaslanayamacak Roma, kardinaller için sürgün yerinden farklı bir anlam taşımıyordu. Bu sebeple Fransızlar ile Romalılar arasındaki ciddi farklılıklar vardı ve İtalyan cephesinde zaten var olan nefretin yerini fiziksel çatışmaya bırakması yakın gözükmekteydi.

çünkü papanın Roma'da iki destekçisi vardı: Urbanus'un politikalarına sıkı sıkıya bağlı olan kardeşi ve sonrasında kardinal olarak atayacağı, Petrarca'ın bir diğer arkadaşı Philippe de Cabassole.[406] Dahası Albornoz'un ölümünden sonra İtalya'da yeniden kendini gösteren başkaldırılar, Provence'e yapılan saldırılar, Roma'daki hoşnutsuzluk ve İngiltere ve Fransa arasındaki düşmanlığın yeniden canlanması ile papa İtalya'nın artık uygun bir yer olmadığı kararına vardı. Papa Avignon'a dönüş için hazırlıklar yapmaya başlarken, üzgün Romalılar seçkinlerden oluşan bir heyeti papayı ikna etmesi için ona gönderdiler. Ondan şehirde kalmaya devam etmesini istediler. Avignon'a dönüş kararını değiştirmeyen papa Romalılara hitaben bir mektup kaleme aldı. Mektupta papa üç yıl boyunca Roma şehrinde huzur içinde bulunduğunu, Romalıların Roma Kilisesi'ne bağlılıkları devam ettiği sürece bedenen olmasa da ruhen onların yanında olmaya devam edeceğini belirtti. [407] Papa devamında Romalılara bir de uyarı ekledi: şehirdeki kötü koşulların kendisinin veya seleflerinin dönüşünü engellememesi için barışçıl bir uyum içinde olmalarını Romalılara tavsiye etti.[408] Eylül 1370 yılında papa Avignon'a yeniden geri döndü. Karşılama törenleri kentin VI. Clemens döneminden kalan altın günlerini andırıyordu; artık hiç kimse Papalığın Avignon'dan bir daha ayrılacağına inanmıyordu ve onlara göre Avignon bundan böyle yeni Roma olacaktı, İtalya'daki ara sadece basit bir sapmaydı.[409]

4 Eylül 1370 yılında Avignon'a giren papa, 19 Aralık'ta öldü. Urban çağdaş kaynaklarca iyi bir adam olarak tanımlanmaktadır ve bir kaynağımız ondan *"... adaletin babası, gerçeğin öğretmeni, kötülüğün yok edicisi, keşişlerin propagandacısı, Kiliselerin en güçlü savunucusu, tüm bilgilerin aydıntatıcısı..."*[410] olarak bahsetmektedir. Kendisine atfedilen pek çok mucize vardır. Papa Urbanus'un bir şifacı olduğuna inanılmaktaydı. Bununla ilgili bilindik bir hikaye örnek verecek olursak; Provence ve Forcalquier'in Senaşali Lord Raymond'un *scutifer*'i[411] Perrinetus Flamenqui, lord Raymond'u savaşta savunurken çok ağır yaralandı ve

[406] H. Cochin, *La Grande Controverse de Rome et d'Avignon au XIV. siécle*, E. Bouvy-H. Hauvette-E. Jordan (Eds.), *Etudes Italiennes*, Rue Bonaparte, Paris 1921, s. 86-87.
[407] Odericus Raynaldus, *Annales Ecclesiastici Ab Anno 1198 ubi desinit cardinalis Baronius*, Vol: VII. Leonardi Venturuni, Luca 1752, s. 190.
[408] Odericus Raynaldus, *a.g.e.*, Vol: VII, s. 190.
[409] Mullins, *a.g.e.*, s. 199.
[410] VPA, Vol: I, s. 414. "…Hic erat pater justitie, doctor veritatis, malorum ex tirpator, monachorum pragator, ecclesiarum potentessimus defensor, totius sicientie illiminator…"
[411] Keskin nişancı

derin kılıç yaraları alan Perrinetus'un ölümü an meselesiydi. Bu sebeple şifacı olduğu bilinen Urbanus'un mezarına götürüldü ve Perrinetus bir mucize olarak iyileşti.[412] Yine başka bir hikâyede anlatılanlara göre bir gün Sienalı bir çiftin oğlu öldü ve çift Urbanus'a gelerek mucizelerini göstermelerini istediler; çocuk gömülmüştü ancak Urbanus mucizesini göstererek çocuğu diriltti.[413] Bu hikayelerin gerçekliği elbette ki tartışmaya açıktır ancak ona atfedilen kutsiyetin bir örneğidir. Ölümünden sonra hem Avignon'da hem de cesedinin taşındığı Marsilya'da birçok mucizenin gerçekleştiği söylenmekteydi.[414] Kabrinin bulunduğu manastırın kilisesi boyunca iliştirilmiş çok sayıdaki mumun kanıtladığı gibi inanışa göre Urbanus, Tanrı aracılığıyla pek çok mucizeyi gerçekleştirdi; onun vasıtasıyla insanların çeşitli tehlikelerden ve sakatlıklardan kurtulduğu bilinmekteydi.[415] Erdem ve cesaret sahibi bir adamdı ve Kilisenin onurunu en mükemmel şekilde korudu.[416]

V. Urbanus, iyi bir adam, bilgili ve dindar biri olarak kabul ediliyordu. Modern çalışmalarda şimdiye kadar ki beş Avignon papası sırayla kukla, cimri, keşiş, imparator, muhasebeci gibi basit sıfatlarla tanımlanmaktaydı ancak Urbanus için en uygun sıfat azizdi.[417] Mistik Azize Birgitta of Sweden, Papa Urbanus ile ilgili şu değerlendirmeyi yapmaktadır. *"Tanrı'nın oğlu gelinine şöyle diyor 'içinde saf altın bulunan bir yumak ipliği olan kişi, altını bulana kadar onu çözmeyi bırakmaz. Bulduğunda ise sahibi onu kendi konforu ve saygınlığı için kullanır. Bu papa Urbanus, iyi amaçlar için uygun bir altındır ama etrafı dünyevi kaygıları olanlarla çevrilmiştir.'"*[418] Urbanus'un en belirgin özelliklerinden bir tanesi eğitim konusundaki hassasiyetidir. Cemaat kiliselerine giren adayların bile üniversite eğitimi almalarını talep eden Urbanus, ruhların sorumluluğunu denetleyebildiği yetkinliğe ve değere haiz kişilere emanet etme noktasında aşırı titizdi.[419] Kilise ve kilisenin onuruna dair konularda hassas olan papa hakkında dönemin meşhur

[412] Nicole Archambeau, *Protection Miracles as Evidence for the Shifting Political Landscape of Fourteenth-Century Provence,* Sari Katajala Peltomaa- Jenni Kuuliala- Iona McCleery (Eds.), *A Companion to Medieval Miracle Collections*, Brill Press, Leiden 2021, s. 295.
[413] Claudia Bolgia, "Cassiano's Popes Rediscovered: Urban V in Rome", *Zeitschriftfür Kunstgeschicte,* cilt: 65, sayı: 4, 2002, s. 562.
[414] VPA, Vol: I, s. 404.
[415] VPA, Vol: I, s. 393.
[416] Barthalemeo Platina, *a.g.e.*, s. 161.
[417] Mullins, *a.g.e.*, s. 181.
[418] St. Birgitte of Sweden, *The Revelations of St. Birgitta of Sweden,* Vol: II., (Trans: Denis Searby), Bridget Morris (Ed.), Oxford University Press, s. 247.
[419] Hayez, *a.g.m.*, s. 16.

kardinali Talleyrand de Perigord'un, kendisine papa hakkında dert yanan birine "*en azından bir papamız var. Ondan öncekileri görevleri gereği biz onurlandırdık; ama onun eylemleri ve sözleri güçlü olduğundan ondan korkmalı ve hürmet etmeliyiz"*[420] dediği nakledilmektedir. Avignon papalarına karşı sert eleştirileri ile bilinen Petrarca dahi Urbanus'a sempati ile yaklaşmıştır. Petrarca'ın gözünde Urbanus Kilise'yi Babil Nehri'nin (Rhône Nehri) kıyısından alıp Roma'ya götürmeyi başaracak kadar cesaretli bir adamdır.[421] Papanın Roma'dan geri Avignon'a dönüşüyle yıkılan Petrarca övdüğü papaya *"Ne yazık ki, baba ne yaptın? Bu zayıflık nereden geldi? Yeni başladığınız işi bırakma noktasında, sizi ne saplantı haline getirdi? Bu kadar şanlı bir şekilde başladığının, son nefesine kadar peşinden koşmuş olsaydın, senden kim daha ünlü olabilirdi?"*[422] diyerek haykırmaktan da kendini alamamıştır. Urbanus'un naaşı öldüğünde Avignon Katedraline defnedldi. 1372 yılına kadar burada kaldıktan sonra eskiden keşiş olduğu Marsilya'daki St. Victor manastırına defnedildi. 1870 yılında Urbanus, IX. Pius tarafından aziz ilan edildi ve Urbanus aziz ilan edilen tek Avignon papasıdır.

2.7. XI. Gregorius (1370-1378)

V. Urbanus öldükten sonra toplanan kardinaller oldukça kolay bir seçimle, bir günden kısa bir sürede Sancta Marie Nova'nın kardinali, henüz kırklarının başında olan Pierre Roger de Beafort'u papa olarak seçtiler. 1329 yılında doğan papanın babası Guillaume de Beafort, annesi ise Marie du Chambon idi ve yeni papa bilindiği gibi Avignon papalarından olan VI. Clemens'in yeğeniydi. Pierre'in seçimini hızlandıran en önemli faktör yeni papanın aile bağlantısıydı çünkü onun seçiminde oy kullanan on yedi yahut on sekiz kardinalin beş tanesi (Guillaume de la Jugic, Raymond de Canillac, Gilles Aycelin de Montoigu, Hugues de Saint Martial, Guillaume d'Aigrefeulle) onun akrabasıydı ancak bu tek başına sebep değildi; o çok genç olmasına rağmen yirmi iki yıldır Kutsal Kolej'in üyesiydi, protokolde üçüncü

[420] VPA, Vol: I, s. 413. "Percepique quod quidam familiaris cardinalis Petragoricensis, eximi clerici et potensis domini, paulo post creationem dicti pape interrogavit ipsum, quid dicebat de papa predicto. Qui diciur respondisse: Modo habemus papam. Alios ex debito honorabamus, et istum necesse est nobis timere et revereri, quia potens est opere et sermone."
[421] Paul Amargier, "Pétrarque et la polémique contre la curie", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 10, 1975, s. 364.
[422] Amargier, *a.g.m.*, s. 365.

sıradaki kardinaldi.[423] Yedinci ve son Avignon papası olan Pierre Roger, 5 Ocak 1371 yılında kardinal Peter Bellifortis tarafından taçlandırıldı ve Gregorius papalık ismini aldı.

Limousin yerlisi olan Papa XI. Gregorius, kariyer basamaklarını çok hızlı tırmanmış olması ile ünlüdür. Henüz on dokuz yaşında iken amcası VI. Clemens tarafından kardinal olarak atandı. Kaynaklara göre dinç, yetenekli ve edebiyat çalışmalarına önem veren bir adamdı ve kardinal olduktan sonra ilerlemesine devam etmek için hukuk eğitimi almaya karar verdi.[424] Hukuk ve diğer ilimlerin en seçkin müderrislerinden eğitim gören Gregorius, İtalya'nın ünlü hukukçusu Baldo Degli Ubaldi'den eğitim aldı ve hocasının bile takdirini toplayan Gregorius, başarısı sayesinde erken yaşta ünlendi.[425] Kardinal olarak uluslarası pek çok davada hakemlik yaptı ve aynı zamanda İtalya ve Napoli mahkemesinde çeşitli işler için büyükelçi ve müzakereci olarak bulundu, bu da onun yetenekli bir diplomat olmasını sağladı[426] Ayrıca kendinden evvel iki papayı seçen konklavda bulunduğu için kuria politikaları hakkında da deneyim sahibiydi. Derin bir dindarlığa, gelişmiş bir zekaya, büyük bir ahlaki saflığa sahip olan Gregorius ihtiyatlı ve alçakgönüllü bir kişilikti.[427]

Yeni papanın Papalık politikasının üç ana hedefi vardı: Kilise reformu, Haçlı Seferi ve Roma'ya dönüş. Kudüs'te zor durumda kalan St. Jean Şövalyelerini destekledi, Dominiken misyonerlerin Doğu'da daha rahat misyon faaliyetlerinde bulunmaları için onlara engel teşkil edecek kısıtlamaları kaldırdı ve Dominiken misyonerlerini göreceli daha özerk bir yapıya kavuşturdu. Avrupa'daki Dominiken keşişleri içinse daha ağır bir reform yaparak, onlara Kilise tarafından verilmiş hakları durdurdu ve tarikattaki gevşemeler nedeniyle düzenin kendisini reforme etmesi için destekledi.[428] Eyaletlerin huzurunu sağlamak için papazlarına sürekli tavsiyelerde bulundu, haksız yere halktan gasp edilen her şeyin geri iade edilmesini emretti.[429]

---

[423] Paul R. Thibault, *Pope Gregory XI: The Failure of Tradition*, University of Press of America, New York 1986, s. 31.
[424] VPA, Vol: I, s. 415.
[425] VPA, Vol: I, s. 463.
[426] Koster, *a.g.e.*, s. 129.
[427] Leon Mirot, *La Politique Pontificale et le Retour Du Saint- Siege A Rome en 1375*, Au Premier, Paris 1899, s. 9.
[428] Mollat, *a.g.e.*, s. 60-61.
[429] Mirot, *a.g.e.*, s. 43.

XI. Gregorius'nin temel politikalarından ilki Papalığı tekrardan Roma'ya transfer etmekti ve bu sebeple 1372 Nisan sonunda yahut Mayıs başında, bir halk meclisi toplantısı esnasında Roma'ya gitme fikrini dile getirdi ve konuyu 1374'e kadar tekrar gündemine almadı.[430] Papalık mahkemesinin büyük bir kısmı papayı fikrinden döndürmek için uğraştılar ve İngiltere ve Fransa arasındaki savaştan ötürü Avignon'dan ayrılmanın mantıklı olmayacağına papayı ikna etmeye çalıştılar. 1374 yılında veba tekrardan kendini gösterdi. Bu sebepten ötürü papa bir süreliğine Avignon'dan ayrıldı, ilerleyen günlerde veba civar bölgelere doğru uzaklaştı ancak aynı yıl insanları bir kez de kıtlık vurdu; hatta zengin insanlar bile paraları olmalarına rağmen açlıktan telef oldu.[431] 8 Ekim 1374'te papa, Kutsal Roma İmparatoru IV. Karl'a yazdığı mektupta *"Apostolik tahta terfi ettiğimiz andan itibaren hala da yaptığımız gibi, dileklerimiz arasında gerçek koltuğumuzun olduğu Kutsal şehri ziyaret, orada ve komşu bölgelerimizde mahkememizle ikamet vardı"*[432] diyerek kardinallerin muhalefetine rağmen Roma'ya dönme isteğinin hala canlı olduğunu gösterdi. Kronikçi John Froissart papanın Roma'ya dönme kararının Fransa kralını telaşlandırdığından bahsetmektedir. Ona göre söylentiler Fransa kralının kulağına ulaştığında, kral hemen Anjou kontu olan kardeşine papayı fikrinden caydırması için talimat vermişti.[433] Devamında John Froissart Anjou kontu ile papa XI. Gregorius arasında geçen bir diyalogu nakleder: *"Kutsal baba, birlikte olduğun insanlar arasından daha az sevildiğin bir ülkeye gidiyorsun… Kilise'nin dünyanın geri kalanından daha fazla dindarlık ve üstünlüğe sahip bir krallığı bırakıyorsun… Bu hareketinle Kilise büyük sıkıntıya düşebilir ki eğer orada ölürsen (doktorlarının dediğine göre bu çok muhtemel), garip bir halk ve hain olan Romalılar, tüm kardinallerin efendileri olacaklar ve onları isteklerine göre bir papa seçmeye zorlayacaklardır."*[434] Ancak tüm çabalara rağmen papa ikna edilemedi.

Papalığın Roma'ya dönmesi için verdiği mücadeleden ötürü Siena'lı Aziz Catherine'den[435] bahsetmek gerekir. Papaya yazdığı mektuplarla bilinen St.

[430] Thibault, *a.g.e.*, s. 149.
[431] VPA, Vol: I, s. 422 ve s. 440.
[432] Caeseris Baroni, *Annales Ecclesiastici*, Vol: XXVI, Ex Typis Consociations Sancti Pauli, Paris 1880, s. 246.
[433] John Froissart, *a.g.e.*, Vol: I, s. 537.
[434] John Froissart, *a.g.e.*, Vol: I, s. 537.
[435] Catherine Benincasa olarak da bilinen Azize Catherine, 1347 yılında Siena'da doğdu. Yirmi beş çocuklu, orta halli bir ailenin yirmi dördüncü çocuğuydu. Çok erken yaşta kendini tefekküre adayan Catherine, Dominiken Tarikatı'na girdi. Hem çağdaş kaynaklarda hem de modern çalışmalarda

Catherine bu konuda papayı cesaretlendirmesi ile de ayrıca ünlüdür. *"Gelin, gelin ve sizi çağıran Tanrı'nın iradesine daha fazla direnmeyin ve aç koyunlar selefiniz ve lideriniz Havari Petrus'un yerini almanızı ve gelmenizi bekliyorlar. Sizin için, İsa Mesih'in vekili olarak kendi yerinizde dinlenmelisiniz. Gelin öyleyse, gelin ve daha fazla gecikmeyin, kendinizi yüreklendirin ve olabilecek hiçbir şeyden korkmayın çünkü Tanrı sizinle beraber olacaktır."*[436] St. Catherine'nin 1375 yılı itibariyle papaya yazdığı mektuplar, papayı özellikle karşı çıkan çok sayıda insanın olması nedeniyle motive ettiği muhakkaktır. Ancak İngiltere ve Fransa arasındaki savaşın hız kesmeden devam etmesi papanın bu sorunları geride bırakıp, Roma'ya gitmesine mani olmaktaydı. Sonunda papa uzun uğraşlar neticesinde 1375 yılında İngiltere ve Fransa arasında bir yıllık ateşkes sağlamayı başardı. Ancak, bir sonraki bölümde etraflıca değineceğimiz bir başka savaş, Floransa ve Papalık savaşı başladı. Floransa Papalığa isyan ederek, İtalya yarımadasını yeniden yangın yerine çevirdi. Floransa'ya karşı çok ağır cezalar yürürlüğe koyan papa, Floransalılar tarafından barış için kendisine St. Catherine liderliğinde bir elçilik heyeti göndermelerine rağmen geri adım atmadı.[437] Avrupa biraz sakinleşmişken İtalya'daki durum Papalık açısından oldukça can sıkıcıydı.

İngiltere ve Fransa arasında barış anlaşması yapılmasına rağmen papa Roma'ya gitmekte aceleci görünmüyordu çünkü artık asıl mesele paraydı. Avignon Papalığı fiilen iflas etmişti. V. Urbanus zamanında İtalya ile uzun yıllar süren savaşların maliyeti çok ağır olmuştu. Bir de buna ek olarak 1367 yılında tüm Papalık bürokrasisinin Roma'ya taşınması, kısa bir süre sonra geri getirilmesi, ekonomik olarak tükenmiş olan Papalık hazinesini çok ağır yaralamıştı. Papalık Devletleri ve Avrupa krallarından gelen haraçlar, vergiler artık büyük oranda azalmıştı. Örneğin İngiltere 1365 yılından itibaren Papalığa herhangi bir haraç ödemesi yapmadı. 1373 yılında Triér, Köln ve Liége piskoposlukları annates ödemeyi reddettiler.

Catherine hayırsever, reformcu, öğretmen, politikacı, yazar ve aynı zamanda büyük bir mistik olarak resmedilmektedir. Catherine için kilise hem ilahi bir kurum hem de toplumsal bir varlıktı bu sebeple Kiliseden kopmak demek insanlara hayatı bahşeden asıl lütuftan kopmak demekti. O yüzden insanları ve aykırı toplumları yeniden Kilise idaresine ısındırmak için çok fazla uğraşmıştır. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Marry T. O'Driscoll, "St. Catherine of Siena: Life and Spiritually", *Angelicum*, cilt: 57, sayı: 3 1990, s. 305-307.

[436] Catherine of Siena, *Saint Catherine of Siena as Seen in her Letters*, (Trans: Vida D. Scudder), J. M. Dent&Co., London 1905, s. 128.

[437] Mademoiselle Mori, *Saint Catherine of Siena and Her Times*, G. P. Putnam's Sons, New York 1906, s. 162.

Macaristan'da da aynı sorunlar mevcuttu. Papalık Devletlerinden çeşitli kalemler altında tahsil edilen paralar ise zaten büyük oranda bölgede değerlendirilmekteydi. Gregorius Roma'ya dönmeye karar verdiğinde, acil çözüm gerektiren en önemli konu Roma'ya dönüşün finansal yükünün ne şekilde aşılacağıydı. Anjou Dükü Louis bu evrede tüm Fransız prensleri arasında siyasetin Avignon Sarayı'na en çok yaklaştırdığı kişiydi. Kendisi ayrıca krallıkla ilgili konularda Fransa kralı ve papa arasında aracıydı. Mayorka Krallığı'ndaki haklarını almak ve onları Aragon kralına karşı savunmak için papanın desteğine özelikle ihtiyacı vardı ve Roma'ya dönmek için borç para talebiyle kapısını çalan Gregorius'un, bir alacaklıya karşı istese de tarafsız olamayacağının bilincindeydi.[438] Papanın dükten alacağı borç, Ağustos 1376'da Avignon'da müzakere edilmeye başlandı. 20 Eylül 1376'da papanın saymanı Marsilya'ya giderek parayı teslim aldı ve deniz yoluyla paralar Avignon'a nakledildi. Fransa kralından da gelen papalarla saymanın Avignon'a getirdiği toplam meblağ 80.000 altın frank civarındaydı ve bunun 60.000 frankı Anjou dükü tarafından verilmişti. Sonrasında dük Gregorius'a 40.000 frank daha ödünç verdi. Yapılan müzakerelerde borcun ödenmesi bir takvime bağlanmıştı ancak papanın kaynakları tükenince dük Louis'den erteleme talebinde bulundu. Louis'de aynı şekilde ekonomik olarak zor durumda olduğu için papa pek çok kez rica etmesine rağmen alacağını ertelemeyi kabul etmedi. En sonunda papa Gregorius ödeme konusundaki maddi zorluklarını yeniden düke bildirdi; ödeme konusunda hiç bir şey yapamayacağı için Papalık hazinesinin değerli mücevherlerinin ona rehin olarak verilmesini emretti.[439] Navarre kralı ise Gregorius'a 30.00 florin borç verdi.

Papa, 13 Eylül 1376'da Avignon'dan ayrıldı. Gregorius, V. Urbanus'un yaptığı gibi yapmayarak, kardinallerin büyük kısmını Avignon'da bıraktı ve sadece altı kardinal ile Roma'ya doğru yola çıktı.[440] Yaklaşık otuz iki gemiden oluşan Papalık filosunu Hospitalier Tarikatı'nın *grand master'*ı [441] Juan Fernandez of Heredia kumanda

[438] M. Léan Mirot, "Les rapports financiers de Grégoire XI et du duc d'Anjou", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 17, 1897, s. 113-115.
[439] Mirot (1897), *a.g.m.*, s. 117-121. Papa tarafından art arda yapılan tüm ertelemeler neticesinde alacağını bir türlü tahsil edemeyen dük, sabrı taşarak Tous eyaletinin kolektörünün topladığı 60.000 altın franka el koydu. Papa Gregorius zorluklar içinde borcu ufak meblağlar halinde ödemeye çalıştı ancak 1378 yılında öldüğünde düke ödenen tutar N. Valois'nin tespitine göre 40.000 franktan fazla değildi. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Noël Valois, *La France et le Grand Schisme d'Occident,* Vol: I, Alponse Picard et Fils Paris 1896, s. 147-148.
[440] VPA, Vol:. I, s. 427.
[441] Büyük Üstat

etmekteydi. Roma'ya dönüş oldukça çetin geçti; kötü hava koşulları, yiyecek kıtlığı, gecikmeler ve dahası birkaç kez gemilerinin batma tehlikesiyle burun buruna gelen filo yıpratıcı bir seyahat deneyimledi.[442] Hatta papanın kuzeni Kardinal Pierre de la Jugie, Pisa'da öldü. Aralarında sağlık olarak en elverişsiz durumda olan papa güçlü morali sayesinde zorlu süreci atlatmayı başarabilmişti.[443] Papa, tahmin edileceği gibi şehre Romalılar tarafından tertip edilen danslar, gösteriler, alkışlar ve sevinç çığlıkları eşliğinde girdi.[444] Papa Gregorius ilk olarak büyük bir kalabalık eşliğinde Aziz Petrus Bazilikası'na geldi; sokakta yanan mumlar eşliğinde büyük bir başka kalabalık onu bekliyordu, Aziz Petrus'un tüm ışıkları yanmaktaydı ve kalabalık 18.000 kişiden oluşmaktaydı.[445]

Dönem birçok yönden melankolik bir dönemdi. Hâkim husuzsuzluk ve anlayışsızlık kendini her yerde göstermekteydi. Bir görgü tanığı olan Alvero Pelayo, Papalık mahkemesinin yetkililerinin kendilerini zenginleştirmenin hiçbir yolunu atlamadıklarını söylüyordu ve beceriksiz insanların kilit görevlere terfi etmesi ile görev yerlerinde ikamet zorunluluğunun ihlal edilmesi sistemin doğal bir sonucuydu.[446] Bu ortamda, din adamlarına karşı eleştirileri ile John Wycliffe[447] gündeme oturdu ve John'un Papalığa karşı keskin muhalafeti Avrupa'da bir hayli ses getirdi. Papa ile Wycliffe'ı karşı karşıya getiren olayda Wycliffe, Roma Kilisesi'nin diğer kiliselerden üstün olmadığını, Roma papasının insanların günahlarını bağlama ya da çözme noktasında her hangi bir din adamından daha fazla güce sahip olmadığını, dünyevi idarecilerin günahkâr bir kilisenin mallarına el koyma yetkisinin olduğunu, İncil'in bir Hıristiyanın dünyadaki yaşamını düzenlemek için yeterli olduğunu, kutsal azizler tarafından ve farklı tarikatlar tarafından icat edilen tüm

[442] VPA, Vol: I, s. 427 ve s. 440-441.
[443] Favier, *a.g.e.*, s. 543.
[444] VPA, Vol: I, s. 464.
[445] VPA. Vol: I, s. 442. " Et sic equitando dictus dominus papa per Romam pontificaliter venit ad Sanctum Petrum cum maxima multitudo Romanorum expectabat eum in platea Sancti Petri eum magnis cereis illuminatis in maxima quintitate, et etiam omnes Iampades ecclesie Sancti Petri illuminate, que erant in numero, ut dicitur, quasi octedecim millia."
[446] Pastor, *a.g.e.*, s. 97-98.
[447] John Wycliffe, 1330 yılında doğdu. Bir teolog ve filozof olarak Oxford'ta dersler veren Wycliffe, İncil'i Latince'den çevirmiş ve görüşleri ile kendiden sonraki aydınlar Martin Luter ve Calvin gibi isimlere ilham olmuştur. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz.: Banu Çetin Ünal, "Avrupa'nın Felaketler Yüzyılında Bir Devrimci Olarak John Wycliffe'in Etkisi", *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, sayı: 2, no: 1, Haziran 2019, s. 80-81.

kuralların İncil'e hiçbir mükemmellik katmadığını[448] savunuyordu. Elbette bu görüşler Papa XI. Gregorius tarafından sert bir şekilde karşılandı. 1377 yılında Papa Gregorius, Wycliffe'ın tutuklanmasını ve sorgulanmasını emretti. Papanın keskin emirlerine rağmen Wycliffe, mahkemede güçlü bir partinin korumasından ve popülerliğinden yararlandı ve böylece papanın emri ile Canterbury başkiskoposu ve Londra piskoposu tarafından açılan davalar, Papalık adına hüsranla sonuçlandı.[449]

1377 yılında yaz mevsimi geldiğinde papa, Roma'da hüküm süren sıcaklar nedeniyle kentten ayrıldı ve yaz boyunca Anagni'de kaldı ve Roma'ya ancak kasım ayında döndü.[450] Bu zaman diliminde de Roma'nın fonlanması Avignon tarafından yapılmaktaydı. Para düzenli olarak ve bazende tehlikeli bir şekilde Marsilya'dan deniz yolu ile Avignon'dan taşınıyordu.[451] Papalık mahkemesi üyeleri Roma'da yabancı işgalciler gibi algılanmaktaydı. Roma'ya Romalılara yabancı, onların dilini konuşmaktan uzak ve Kiliseye karşı sorumluluklarının pek bilincinde olmayan bu insanlar, Romalıların milliyetçi ruhunu körüklüyorlardı.[452] Fransız kardinaller Romalıları saygısız bulup hor görürken, Romalıların gözünde kardinaller ve Papalık mahkemesi üyeleri 'Limousin soyguncuları' idi.[453] 1378'in ilk aylarında papa hastalandı. Romalılar, eski Papa Urbanus'un ve sarayının Avignon'a geri nasıl kaçtığını canlı bir şekilde hatırlıyorlardı ve şimdi olası durum için söylentiler yeniden ortada dolanmaktaydı.[454] Bu sebeple Gregorius muhtemel ölümü durumunda papa seçimini garanti altına almak için Mart 1378'de bir düzenleme yaptı. Papa yaptığı düzenlemede Papalık tahtının uzun süre boş kalması nedeniyle doğabilecek tüm tehlikelerin önüne geçmek istediğini belirterek, kendi ölümü halinde gelecekteki papanın seçimini bir kerede gerçekleştirmek için yeni papanın seleflerinin bundan önceki herhangi bir anayasasına bakılmaksızın kardinallerin bir kısmı yahut mevcut bulunan büyük çoğunluğu tarafından çabuçak seçilmesini emrediyordu.[455] Papa öngördüğü gibi uzun yaşamadı ve 26 Mart'ta öldü. Onun ölümü Katolik kilisesini

---

[448] Francis Charles Massingber, *The English Reformation*, John W. Parker and Son, London 1857, s. 9.
[449] Willston WAlker, *A History of the Christian Church*, Charles Scribner Son's, New York 1918, s. 299.
[450] VPA, Vol:. I, s. 429 ve s. 442.
[451] Mullins, *a.g.e.*, s. 210.
[452] Ullman, *a.g.e.*, s. 190.
[453] Koster, *a.g.e.*, s. 142.
[454] Thibault, *a.g.e.*, s. 181.
[455] Caesaris Baroni, *a.g.e.*, s. 292-293.

uzun yıllar sürecek Büyük Şizma ile karşı karşıya bıraktı ve bu kaotik dönemde aynı anda üç farklı papanın varlığına bile şahit olundu.

Kaynaklara göre Papa XI. Gregorius dindar, alçakgönüllü, sakin, kibar ve sıcakkanlı bir insandı.[456] Erken dönem hümanist papalarından kabul edilen Gregory, skolastik düşünceye meraklı bir araştırmacıydı ve belli ki dingin ve kitap kurdu doğası kırılgan sağlığının bir neticesiydi.[457] Wycliffe ile girdiği mücadelenin kültür tarihi alanında kendisinin imajında olumsuz bir iz bırakmış olduğu doğrudur. Belki de bu bağlamdan kendisine karşı negatif değerlendirmeler yapan P. Schaff, Papalığı Roma'ya döndürdüğü için kendisinin aslında bir övgüyü hak etmediğini ve olayların onun iradesi dışında gerçekleştiğini düşünmektedir.[458] Papanın Roma'ya dönüşünü kendi projesi olarak görmek istemeyen modern araştırmacılar, hadise için kahraman ve sebep üretmektedirler. Ancak, henüz 1372 yılından itibaren papanın niyetini dile getirdiği kaynaklarca desteklenen bir gerçektir. Gregorius bunlara ek olarak Papalığı tüketmekle ve Büyük Şizma'ya yol açmakla suçlanmaktadır. Papanın İtalyan politikasında kısmen başarısız olduğu bilinen bir gerçektir ve eleştiriler bir dereceye kadar doğrudur. Buna ek olarak XI. Gregorius çeşitli alanlarda başarılı bir papa olarak kabul edilse de, sağladığı kısmi başarının, özellikle para politikalarında Roma Kilisesi'ne ağır bedellerin olduğu gözden kaçmamalıdır. Papa Gregorius'un zamanında kurianın gelirleri belirgin bir şekilde yükseldi ve pek çok yönden zirve yaptı. Ancak harcamalar da aynı oranda yükseldi. Bunun en doğal sonucu Papalığın giderek yabancı hükümetlerden alınan bağışlara, borçlara, kredilere bağımlı hale gelmesi; siyasi kararların karşılık gelen ödemeler karşılığında resmen satılır olması oldu.[459] Tüm bunlar ise Papalığa geçici bir rahatlama sundu.

1305'ten 1378 yılına kadar Roma Kilisesi'ni Avignon'dan yöneten yedi tane papa, dikkatli baktığımızda birbirinden bağımsız görünümler sunmaktadır. Hatta halef-selef çerçevesinde birbirine taban taban zıt isimlerin hüküm sürdüğünü görmekteyiz. Büyük kısmı becerikli hukukçular olarak kabul edilen Avignon papaları, tartışmalı eylemlerin yanında, Kilise tarihi için önemli icraatlere de imza atmış isimlerdir.

[456] VPA, Vol: I, s. 464.
[457] Koster, *a.g.e*., s. 129.
[458] Schaff, *a.g.e.*, s. 213.
[459] Stefan Weis, *Luxury and Extravagance at the Papal Court in the Avignon and the Outbreak of the Great Western Schism*, J. Rollo Koster- Thomas M. Izbicki (Eds.), *A Companion to the Great Western Schism*, Brill Press, Leiden-Boston 2009, s. 73-74.

Ancak tüm bu isimler kendi aralarında bariz farklılıklara sahip olsalar da, hepsi bir konuda, Kilise'nin merkezileşmesi, üstünlüğü ve Apostolik makamın ayrıcalıklarının sürdürülmesi konusunda birbirleri ile benzer ilkelere sahiplerdir. Geçmişten 14. yüzyıla kadar Kilise hükümeti, becerikli ve kanonik yetiler ile donatılmış papaların ustalıklı hamleleri ile papaların kontrolü altına kademeli olarak girmişti. Ancak 14. yüzyıl bu bağlamda zirvedir. Apostolik makamın sergilediği güç arttıkça buna paralel olarak Avignon Mahkemesine başvuru da arttı. 14. yüzyılda, belki de Kilise'nin Roma'da olmayışının dezavantajını Hıristiyan âlemine hissettirmemek dürtüsüyle papalar Kilise işlerine daha çok müdahale ettiler. Tarikatlarda ciddi reformlar yaparak, laikler arasındaki ilişkileri düzenleyerek, en ücra köyden Batı Hıristiyanlığının en uzak şehrine kadar varlıklarını yasaları ile hissettirme eğilimine girdiler. Apostolik makamın üstünlüğü ve önceliği hemen hemen her papanın sıklıkla vurgulamak zorunda hissettiği, özel bir kavramdı. Özellikle Roma'sızlaştırılmış bir Kilise söyleminden sıklıkla kurtulmaya çalıştıkları netlikle görülmektedir ve Avignon papalarının icraatlerinin büyük kısmını bu oluşturmaktaydı. Güçlü bir idare sergileyerek, Papalık monarşininin kaybettiği gücü ve prestiji zirveye taşımak isteyen Avignon papaları ancak idari ve mali adımların bir sonucu olarak halkın büyük kesiminin Kilise idaresinden soğumasına sebep oldular. Avignon'daki Papalık mahkemesi eskisinden daha parlak, daha cömert ve daha büyüktü. Laiklerin saraylarından geri kalmayan hatta Petrarca gibi hümanistler için daha fazla aşırılıklar içeren papalar, halkın gözünde fakir Aziz Petrus'un halefleri olma yolundan sapmışlardı. Bu Kilise'nin ve papaların halk üzerinde inanırlığını kaybettiği anlamına gelmekteydi. Ayrıca Papalığın Avignon'da olması İtalyanlar için oldukça dramatikti. İzleri uzun zaman silinmeyecek belki de korkunç bir kâbustu. Papalık Roma'ya taşındıktan çok sonra bile İtalyan ulusu, Roma ile özdeşleşmiş Roma Kilisesi'nden kopma kaygısını hep taşıdı. 1464 gibi geç bir tarihte, II. Pius'un ölümünden sonra, kardinallerin her biri papa olarak seçildikleri takdirde, Papalık mahkemesini, Kutsal Kolej'in tamamının net onayı olmadan Alplerin ötesine geçirmemeye dair yemin etmişti. [460]

[460] Binns, *a.g.e.,* s. 105.

3. AVİGNON PAPALIĞI VE AVRUPA MONARŞİLERİ

3.1. Avignon Papalığı ve Fransa

İlk Avignon papası olan V. Clemens'in papa olarak seçilmesi, Philippe'in politikaları için uygun bir aday arayışının başarılı bir neticesi olarak yorumlanmıştır ancak başka bir gri nokta, Fransa Krallığı'nın ulusal bir birlik oluşturma sürecinde olduğu gerçeği ve kralların dış politikada baskın olma gayretleri göz ardı edilmiş ve aslında odaklanılması gereken temel sorun ulusal birlik çabalarını artıran, merkezileşen Fransız monarşisinin ortaya çıkarttığı zorluklarla Clemens'in ne denli baş edebildiğidir.[461] Clemens ile Fransa arasındaki ilişkilerin iki temel problemi vardı. Bunlardan bir tanesi Tapınak Şövalyeleri meselesi, diğeri VIII. Bonifacius'in Papalık tarafından hatırasının korunması, Fransa tarafından ise yargılanıp, lanetlenmesiydi. Her iki konu da Fransa kralı IV. Philippe'in Papalık ile diplomatik ilişkilerinin temelini oluşturmaktaydı. Ancak Fransa'nın mali durumundan ötürü Tapınak Şövalyeleri meselesi daha ciddi önem arz etmekteydi. Papalık ile müzakerelerde VIII. Bonifacius'un yargılanması, lanetlenmesi konusunda taviz veren Fransa kralı, Tapınak Şövalyeleri konusunda töleransa kapalıydı. İnişli çıkışlı ve karşılıklı üstünlük kurma gayretlerine dayalı ilişkilere Clemens'in nafile hayalini kurduğu büyük Haçlı Seferi projesi de eşlik ediyordu

Tapınak Şövalyeleri Tarikatı cesareti, askeri yiğitliği, zenginliği ve biraz da kibirli gururu ile 12. ve 13. yüzyıla damga vuran bir tarikattı. Tarikat yaklaşık 1119 dolaylarında Hugues de Payns ve Godefroi de St. Omer adlı iki şövalye tarafından Kudüs'te kuruldu. Tarikatın kuruluş amacı, Batıdan hac yapmak için gelen Hıristiyanları korumak ve onlara adanmışlıkla hizmet etmekti. Birinci Haçlı Seferi'nin başarısı ile Kilise ve Hıristiyan toplumunu temizleme coşkusuyla ateşlenen birçok insan, gruplar ya da bireysel olarak bazen akıllarında belirli bir hayır görevi ile bazen de sadece dünyadaki yaşamın maddi birikimlerinden ve yozlaşmalarından kaçma çabasıyla daha saf yaşamlar sürmeyi amaçlıyordu ve

[461] Menache (1988), *a.g.m.*, s. 23.

Tapınak Şövalyelerini besleyen eğilim de tam olarak buydu.[462] Tapınak Şövalyeleri bir asırdan fazla bir süre boyunca Batı Avrupa'nın başkentlerinin çoğunu finansal manada yöneterek kredi ve enstrümanların geliştirilmesinde donanımlı muhasebeciler, sağduyulu yöneticiler, ticaret ve finans alanında devrim yaratan uzmanlar olarak ünlendiler ve Tapınak Şövalyelerinin bu sivil yönü nispeten daha az bilinmektedir.[463]

Tapınak Şövalyeleri Tarikatı, Papalık tarafından 1128 yılında Troyes Konsülü ile resmi olarak tanındı. Tapınakçılarda, diğer tarikatlarda olduğu gibi zaman içerisinde disiplin gevşemesi oldu ve tarikatın ahlaki standartları düştü. Özellikle 1291 yılında Akka Kalesi'nin düşüşü, aynı zamanda Tapınak Şövalyelerinin de düşüşü demekti. Joshua Prawer, Tapınakçıların tüm askeri düzenlere karşı monarşiler ve halk nezdinde oluşan hâkim düşmanlığın bir kurbanı olduklarını söylemektedir. Malcolm Barber ise, tarikatın işlevsel rolünü baltalayan, onu eleştirilere ve saldırılara karşı daha savunmasız hale getiren en önemli faktörün Haçlı ruhunun gerilemesi olduğunu ve Philippé'in para ihtiyacının artmasının, Papalığın zayıflamasının süreci hızlandıran birer etken olduğunu belirtmektedir.[464] Jean Favier ise tarikatın dağılmasını, VIII. Bonifacius'un Papalık teokrasisinin düşüşünü yansıtan davasının bir sonucu olduğunu savunmaktadır.[465]

Tapınakçılara ayrılan gelirler, Papalık tarafından verilen özel imtiyazlar, vergi muafiyetleri, kısa süre sonra tarikatın laik hiyerarşiyle ilişkilerinde bir kızgınlık kaynağı oldu ve şövalyelerin zenginliği ya da daha doğrusu onlara atfedilen fantastik güç, durumu iyice kötüleştirdi.[466] Özellikle Fransa kralı Philippe, tarikatın kendinden çok parasal değeri ile ilgilemekteydi. Çünkü Fransa kralının şövalyeleri yok etmeye çalışmasının açıklamasını parasal nedenler dışında farklı bir faktörle yapmak zordur. Ayrıca Tapınakçıların Avrupa politikaları hiçbir zaman Fransa karşıtı değildi ve bu

[462] Malcolm C. Barber, "The Social Context of the Templars", *Transactions of the Royal Historical Society*, sayı: 34, 1984, s. 28.
[463] Eleanor Ferris, "The Financal Relations of the Knights Templars to the England Crown", *The American Historical Review*, cilt: 8, sayı: 1, s. 1.
[464] Malcolm Barber, *The Trial of the Templars*, Chambridge University Press, Chambiridge 1978, s. 43.
[465] Jean Favier, "Les Templies au l'eches des banquiers de la croisade", *L'Histoire*, cilt: 47, 1982, s. 50-51.
[466] Sophia Menache, "The Templer Order: A Failed Ideal?", *The Catholic Historical Review*, cilt: 79, sayı: 1, s. 6.

dönemde Fransa'da bulunan Tapınak Şövalyesi sayısı iki binden fazla olmadığı için, bunların ülkedeki varlıkları Fransa kralı için aslında bir tehdit oluşturmamaktaydı.[467]

Fransa kralının bahsi geçen süreçteki başlıca düşmanı İngiltere kralı Edward idi. İngiltere ve Fransa, İngiltere'nin müttefiki Flanders'ta karşı karşıya gelmişlerdi ve 1298 yılında barış yapılmıştı. 1302 yılında Bruges'teki Fransızlar, İngilizler tarafından kılıçtan geçirilince, Philippe'in başlattığı intikam savaşı Courtrai'de Peter de Flote'nin öldürülmesi ile sonuçlandı.[468] Fransa kralının yaptığı savaşlar çok pahalıya mal oldu ve kral masrafları karşılamak için yeni fonlar, vergiler oluşturmak zorunda kaldı. Kraliyet darphanesi 1295-1306 yılları arasında madeni paraların değerini %200 azalttı ve Fransa'da dolaşan para üçte iki oranında değer kaybetti.[469] 1306 yılında vergiler, kiralar üç katına çıktığı için Paris'te bir ayaklanma çıktı ve Paris halkı Etienne liderliğinde kral ve kralın adamlarına karşı ayaklandılar Paris'te pek çok ev yanarak yok oldu ve hatta kral, kralın kardeşi, baronlar kendilerini tapınağa sığınarak kurtarabildiler. Bu kötülüğün vesilesi ile kral şiddete başvurdu ve şüpheli olanlar asılarak öldürüldü.[470] Ekonomik olarak zorlu bir süreçten geçen Philippe, ilk önce vaftiz olmayı kabul edenler dışındaki tüm Yahudilerin Fransa topraklarından kovulmasını ve mal varlıklarına el konulmasını emretti.[471] Kral, tüm yolları denedikten sonra Hıristiyanlığın en zengin ve en güçlü tarikatı olan ancak kraliyet otoritesine tabi olmayıp direk papaya bağlı olan Tapınakçılara gözünü dikti. Oysaki Tapınak Şövalyeleri, IV. Philippe ve VIII. Bonifacius arasındaki çekişmede kralı desteklemişler ve 1306 yılı Paris ayaklanmasında kralı isyancılara karşı korumuşlardı.[472]

1307 yılında Fransa'da tüm Tapınakçılardan belirli suçlar nedeniyle şikâyetler gelmeye başladı. Onların putperest oldukları, üyelerinin Mesih'i, Kutsal Bakire'yi ve azizleri reddettiği, Sakramentleri[473] inkâr ettikleri gelen şikâyetler arasındaydı. Kral, hemen hızlı bir şekilde iddiaların gerçekliğinin araştırılmasını istedi, onları yargılamaya başladı. Fransa topraklarında meydana gelen olayları işiten Papa Clementus Fransa kralına bir mektup yazarak *"Tapınakçıların büyük üstatları*

[467] Mollat, *a.g.e*., s. 234.
[468] Read, *a.g.e.*, s. 255.
[469] Partner, *a.g.e.*, s. 289.; Bell, *a.g.e*, s. 196.
[470] VPA, Vol: I, s. 4.
[471] VPA, Vol: I, s. 5.
[472] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 33.
[473] Ayin

soruşturmaya bizim devam etmemiz konusunda yalvardılar. Masum çıkarlarsa beraat, suçlu çıkarlarsa mahkûm edilmelerini istediler ki bizde suçlu olduklarına inanmıyoruz"[474] diyerek yargılamanın dini mahkemelerce yapılmasını talep etti. Papanın mektubu Philippe nezdinde yargılamaların laik bir mahkeme tarafından yapılmış olmasına itiraz etmekten öte bir şey değildi.[475] 13- 14 Ekim gecesi Fransa kralı ani bir baskınla topraklarındaki Tapınakçıların yakalanmasını emretti ve şövalyeler yakalatılıp esir edildiler, evlerindeki taşınır-taşınmaz mallarına el konuldu.[476]

Tapınakçıları yargılama emri Philippe tarafından 14 Eylül 1307'de verildi. Konu ile ilgili bir metin yayınlayan kral, Tapınakçıların tutuklanmasını, mallarına el konulmasını, taşınır-taşınmaz mallarının envanterinin hemen yapılmasını ve sonra engizisyon komiserlerinin gelip gerekirse işkence kullanarak gerçeği dikkatle incelemelerini[477] emretti. 22 Kasım 1307'de *"Pastoralis praeminentiae"* adlı bir emirnamede papa, Hıristiyan liderlere kendi topraklarındaki Tapınakçıları yakalamaları ve mal varlıklarına Kilise adına el koymaları emrediyordu. Papa bu metinde yargılamaların ve cezalandırılmaların adil bir şekilde yapılmasını, yağmatalan durumlarının olmamasını, nihai karara varılana dek tarikat mensuplarının mal varlıklarının bir emanetçi tarafından korunmasını istedi.[478] Bazı tarihçilere göre Tapınakçıların ölüm fermanı[479] olan metin kralların işini meşrulaştırdı. Malcolm Barber ise fermanı, duruşmaların seyrinde bir dönüm noktası olarak değerlendirir ve Pastoralis praeminentiae ile papanın kendini olayların tam merkezine çektiğini ve duruşmaların Philippe'in istediği gibi alelacele yapılmasını önlediğini ileri sürmektedir.[480] Tarihçi Giovanni Villani'ye göre ise hırsı tarafından hareket eden kral ile papa arasında gizli bir anlaşma yapıldı ve papa Bonifacius'un mahkûm edilmesi isteğinden vazgeçmesi karşılığında kralın Tapınak Şövalyelerini yok

[474] George Bordonove, *La Tragedia dei Templari*, Bompiani Publisher, Rome 2002, s. 116.
[475] Oswald J. Reichel, *The See of the Rome in the Middle Ages*, Longmans, Green and CO., London 1870, s. 417.
[476] VPA, Vol: I, s. 8.
[477] Bordonove, *a.g.e.*, s. 116.
[478] Bullun metni garip bir şekilde papa ile ilgili bilgi ve belgelerin olduğu, kendisi tarafından derlenen "Regestum Clementis Papae V" içinde bulunmamaktadır. Yüzlerce kopyası olduğu bilinen Pastoralis praeminentiae, birkaç farklı kopya halinde yazıya geçirilmiştir. İngiltere kralı II. Edward'a gönderilen bull, bu çalışmada kullanılmıştır. Metnin tamamı için bkz.: Pierre Dupuy, *Histoire de L'ordre Militare Des Templiers*, yy., Brüksel 1751, s. 221-223.
[479] La Due, *a.g.e.*, s. 112.
[480] Malcolm Barber, *Tapınak Şövalyelerinin Yargılanışı*, (Çev: Nuri Plümer), Phoenix Yayınevi, Ankara 2008, s. 149.

etmesine müsaade etti.[481] Çünkü Philippe, papanın Tapınakçıları insanlık dışı işkencelerle yargılanmalarına yaptığı itiraza hemen genel bir konsül toplayıp, Bonifacius'un mahkûm edilmesi ve gerekli görülen herkesin yargılanması şeklinde karşılık verdiği için papa geri adım atmak durumunda kaldı.[482]

Papalık, Avignon'a iyice yerleşirken Fransa kralı yargılatıp idam ettiği birkaç Tapınak şövalyesinden daha fazlasını istediği için papayı genel konsülü konusunda sıkıştırmaya devam ediyordu. Ancak, en başta konunun araştırılması için onay veren papa, Şubat 1308'de fikir değişikliğine gitti ve engizisyon ve piskoposlukların konu üzerindeki yargı yetkisine son vererek, konuyu kendi kontrolüne almaya çalıştı. Tapınak Şövalyelerinin zenginliğinin elden gittiğini anlayan Philippe, William Nogaret ve Pierre Dubois gibi bilgili ve zehirli kalemlerle papaya saldırdı. VIII. Bonifacius hakkında söylenen her şeyi şimdi V. Clemens hakkında söylemeye başladı.[483] Görünen o ki Clemens, Bonifacius'un kaderinden kendisi için korkmakta ve bunu engellemek için önlemler almaktaydı.[484] Olayların merkezine kendini yerleştiren ve ikna olmadığı için çeşitli bahanelerle süreci uzatmaya çalışan papayı ikna etmesi gerektiğini anlayan Philippe, Haziran 1308'de kendi zindanlarında tuttuğu tarikat üyelerini Kiliseye teslim etti. Barbara Frale'nin iddiasına göre, 1307'den beri kral Philippe, suçlu olarak zindanda tuttuğu üyelerin papa ile görüşmesine engel oluyordu ve olayların kontrolden çıkmasından korktuğu için tarikatın önde gelen liderlerini yine zindanda tutmaya devam ederek, sıradan üyelerini Papalık yetkililerine teslim etti. [485] 1308 yılında Fransa kralı Philippe, papa ile konuyu görüşmek için Poitiers'ye geldi. Kral ve beraberindekiler burada tarikatın sapkınlıkları noktasında papayı ikna etmeye çalıştılar. İtalyan tarihçimiz Agnolo di Tura, papanın geçmişte Fransa kralına ettiği yeminden tövbe ettiğini ve kralın baskıcı halleri karşısında ne yapacağını bilmez bir durumda olduğunu nakletmektedir.[486] Çünkü bazı kardinaller Bonifacius'un yargılanmasına şiddetle karşı çıkmaktaydılar ve kral kritik durumlarda Kilise'nin bu çekincesini sürekli kullanıyordu. Agnolo di Tura'nın aktardığına göre Clemens Kardinal Prato'yu çağırarak ne yapılması

[481] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 377-379.
[482] La Due, *a.g.e*, s. 142.
[483] Mollat, *a.g.e.*, s. 235.
[484] Paul Fournier, "Cléments V et Philippe le Bel", *Journal des Savants*, cilt: 8, 1911, s. 360.
[485] Barbara Frale, "The Chinon Chart Papal Absolution to the last Templar Master Jacques de Molay", *Journal of Medieval History*, cilt: 30, sayı: 2, 2004, s. 122-123.
[486] Agnolo di Tura del Grasso, *a.g.e.*, s. 298.

gerektiğini sordu; Prato ona şövalyeler için İngilizler, Frasızlar, İtalyanlar, Almanlar ve başka milletlerden oluşan bir konsül yapmasını ancak bu şekilde kral ile tartışmaya girmekten kurtulabileceğini söyledi.[487] Devamında Prato Clemens'e böyle yaptığı takdirde kendisinin ve Kilise'nin özgürlüğüne kavuşacağını söyledi ve papaya kralın güçlerinin ve krallığının dışında kalmak için konsülü Viyana'da yapması tavsiyesinde bulundu.[488] Bunun üzerine şövalyelerle ilgili kesin karar vermeyi reddeden papa, görüşmeler neticesinde konunun iki yıl sonra Viyana'da düzenlenecek genel bir konsül ile ele alınıp neticelendirilmesine karar verdi ve konu ile ilgili Avrupa'nın çeşitli krallıklarına bilgilendirme yazıları gönderdi.[489]

Clemens, aslında 1310 yılında toplamayı düşündüğü Viyana konsülünü, 4 Nisan 1310 yılında "*Alma mater"* adlı bir bull yayınlayarak, belirli bölgelerdeki engizisyon görevlilerin incelemelerinin henüz tamamlanmadığı ve konsülün amacına uygun şekilde toplanması için konsülünün 1 Ekim 1311 yılına kadar ertelenmesi gerektiğini duyurdu.[490] Yıllardır uzayıp duran davanın konusu artık onların suçlu olup olmadığı değil –çünkü onlar kayıp bir davaydılar ve kalitesiz bir güç savaşında piyondular- onların kaderini tayin etmede söz sahibinin papa mı yoksa Fransa karalı mı olacağıydı; Clemens çeşitli sebep ve bahanelerle kararı sürekli erteleyerek kral ile bir güç savaşına girmeye çalışmaktaydı.[491] Ancak sağlığı ve iradesi bunun için aslında pek uygun değildi.

Ekim 1311'de Kilise'nin on beşinci ekümenik konsülü olan Viyana Konsülü toplandı. Çoğunluğu İtalya ve Fransa'dan gelmiş olan yüz otuz iki piskoposun yanında Almanya, İrlanda, İspanya, İngiltere gibi ülkelerden katılımcıların olması sebebiyle konsül, Hıristiyanlığın genel konsüllerinden biri olarak kabul edilmektedir.[492] Konsülün toplanma amacı içinde yeni bir Haçlı Seferi, Kilise reformu gibi konular vardı ama bu konular Tapınak şövalyelerinin gölgesinde kalmıştı. Kral Philippe'in tarikatın mal varlığının Kutsal Toprakların geleceği için tahsis edilmesi yönüne birkaç kez fikir ileri sürmüştü. Philippe'in büyük ihtimal yeni

[487] Agnolo di Tura del Grasso, *a.g.e.*, s. 299.
[488] Agnolo di Tura del Grasso, *a.g.e.,* s. 299.
[489] VPA, Vol: I, s. 12.
[490] V. Clemens, *Alma Mater*, Pierre Dupuy (Ed.), *Histoire de L'ordre Militare Des Templiers*, yy., Brüksel 1751, s. 358.
[491] Mullins, *a.g.e.,* s. 32.
[492] Francis Dvornik, *Konsiller Tarihi: İznikten II. Vatikan'a*, (Çev: Mehmet Aydın), TTK Ankara, s. 55.

bir düzen projesi vardı. Buna göre kralın oğullarından birinin başına geçirileceği, Doğu'da bir devlet kurulmasını tasarlamaktaydı. Philippe şüphesiz kuriada güçlü bir muhalefet ile karşılaştı ve özellikle Brénger Frédol böyle bir kılıcın kralın eline verilmemesi gerektiğini sıklıkla dile getirdi; kral tasarısından vazgeçmek zorunda kaldı.[493]

Papa konsül başlarken iki arkadaşına –Gaskon arkadaşı Jacobus de Oze ve Angers piskoposu William le Marie- Tapınakçılar ile ilgili ne yapılması gerektiğine dair görüş bildirmelerini istedi; her ikisi de tarikatın suçluluğunun kanıtlandığına, bu nedenle artık yapılması gereken tek şeyin bir oylama değil *plenitudine potestatis* olarak papanın Tapınak Şövalyeleri'ni kaldırması olduğunu belirttiler.[494] Ancak zaman ilerledikçe konsülden konu ile ilgili bir karar çıkmıyordu. Onların kâfir kabul edilip edilmeyeceğine, eğer kafirlerse bile Tapınak Şövalyeleri düzenin ayakta kalıp kalmayacağı yani kaldırılıp kaldırılmayacağına dair çok sert tartışmalar yapılmaktaydı.[495] Tapınakçıların suçsuz olduğuna inananlar kadar suçlu olduklarını düşünen insanlarda vardı. Örneğin Chronographia Regum Francorum'un yazarı şövalyeleri kıskançlıkları ve gururları yüzünden Akka şehrinin kaybedilmesinden sorumlu tutmaktaydı.[496] Yazara göre Tapınakçılar, Müslümanların dostuydu ve dahası Müslümanlar onları istedikleri gibi yönlendirmekte, Tapınakçıların Hıristiyan inancına bağlı olmadıklarını, ancak bağlıymış gibi rol yaptıklarını bildikleri için onlara Müslüman yasaları çevçevesinde muamele ettiklerinden bahsetmektedir.[497]

1312 yılına gelindiğinde kardinallerin kararsızlıkları iyice arttı ve mevcut durum belirginleşince Mart ayında Philippe duruma tehditkâr bir müdahale yaptı ve kardinallerin dörtte üçü Tapınak Şövalyelerinin kaldırılması yönünde oy kullandılar.[498] Kardinallerle özel bir salonda toplanan papa genel bir hüküm ile Tapınak Şövalyeleri'nin feshedildiğini belirtti[499] ve 22 Mart 1312 tarihli bildirisi *"Vox in excelso"* ile tarikatın sapkınlık, eşcinselik, gizli kabul törenleri ve bu söylentilerden kaynaklı kamuoyunda kötü bir şöhret edinmeleri gibi bazı gerekçeler

[493] Georges Lizerand, *Clément V et Philippé IV le Bel*, Librairie Hachette Et. C. Paris 1910, s. 268-269.
[494] Read, *a.g.e.*, s. 293.
[495] *Chronicon Domini Walteri de Hemingburg*, Hans Claude Hamilton (Ed.), Vol: II, Sumptibus Societatus, London 1849, s. 292-293. Buradan itibaren Hemingburg şeklinde gösterilecektir.
[496] CRF, Vol: I, s. 208.
[497] CRF, Vol: I, s. 208.
[498] La Due, *a.g.e.*, s. 143- 144.; Mullins, *a.g.e.*, s. 34.
[499] VPA, Vol: I, s. 56.

ile ilga edildiğini duyurdu.[500] Zenginlikleri dillere destan olan şövalyelerin mal varlıklarının ne yapılacağı konusu ise sorunun başka bir ayağıydı. Papa tarikatın mal varlığının Hospitallere bırakılması gerektiğini savunmaktaydı ancak papanın kararı konsülde yankı uyandırdı. Papa kararını konsüle kabul ettirmek için baskıcı davrandı ancak ciddi bir muhalefet oluştu. Papa kararı lehine oy vermeleri için piskoposları tehdit etti ve hatta bir adım daha ileri giderek kararı onaylayana değin onları kapalı kapılar altında tutmakla korkuttu; bir hafta kadar sonra yaklaşık on iki kadar Fransız ve birkaç İtalyan boyun eğdi.[501] Geriye kalanlar direnmeye devam edince papa muhalifleri huzruna çağırdı ve Tapınakçıların mal varlıkları konusunda *"Hospitallere verilmesine rıza gösterirseniz memnuniyetle sizinle aynı fikirde olurum, olmasanız da siz isteseniz de istemesenizde yinede bunu yapacağım"*[502] dedi. 2 Mayıs 1312 tarihinde *"Ad providam"* ile papa tarikatın mal varlığının Hospital Tarikatı'na bırakılmasını, Fransa dışında Tapınakçılara ait mal varlıklarının Kilise tasarrufunda olmasını, Fransa'da ise Kral Philippe'in kontrolünde olmasını kararlaştırdı.[503] Tapınakçıların mülkü Hospitallere devredildi ama konuya dair yine büyük tartışmalar vardı. Çünkü laikler ve bazı din adamları bu tarz oluşumların tamamen hükümetlere tabi olmasını istiyorlardı ve zaten pek çok kişide konsülün para sızdırmak için yapıldığını söylüyordu.[504] Kronikçi Walteri de Hemingburg ise Viyana Konsülü ile ilgili '*Lord papa burada her şeyi kafasına göre yaptığı için bu konsül olarak adlandırılmayı hak etmiyor*'[505] diyerek, yargı sürecini eleştirmektedir.

Papalık ile Fransa arasındaki ilişkilerin bir diğer çıkmazı ise Bonifacius meselesiydi. Önceki bölümlerde bahsi geçen olaylar neticesinde Fransa kralı yıllar önce ölmüş olan Bonifacius'un hatırasına bile derin nefret beslemekteydi. Bonifacius öldükten sonra yerine geçen papa XI. Benedictus, Colonna ve Caetani ailelerini uzlaştırıp, olayları yatıştırmak istedi. Ancak Benedictus'un attığı adımlar Kral Philippe için yeterli değildi çünkü o Bonifacius'un mezarından çıkarılıp yargılanmasını ve bir sapkın olduğunun ilan edilmesini istiyordu. Papa ise davayı engellemek niyetindeydi.

---

[500] V. Clemens, *Vox in excelso*, Pierre Dupuy (Ed.), *Histoire de L'ordre Militare Des Templiers*, yy., Brüksel 1751, s. 416-418.
[501] Lizerand, *a.g.e.*, s. 269.
[502] Lizerand, *a.g.e.*, s. 270.
[503] V. Clemens, *Ad providam*, Pierre Dupuy (Ed.), *Histoire de L'ordre Militare Des Templiers*, yy., Brüksel 1751, s. 422-426; konu ile ilgili emirname ayrıca Regestum Clementum Papae V içinde s. 65-68.
[504] VPA, Vol: I, s. 19.
[505] Hemingburg, Vol: II, s. 293.

İdeolojik ve siyasi yenilgiye ek olarak Tanrı'nın vekili olarak hareket eden, konuşan, yargılayan ve karar veren bir papanın halka açık bir şekilde aşağılanması hiç hoş olmayacaktı.[506] Papa Benedictus ilişkileri biraz daha yumuşatmak için, Bonifacius'un Fransa üzerine koyduğu yasakları kaldırdı, Philippe'in din adamlarından vergi almasına izin verdi. Papa'nın Philippe ve Colonna cephesine üst üste verdiği tavizler Caetanileri rahatsız etmekteydi. XI. Benedictus tüm baskılara daha fazla dayanamayıp Perugia'ya kaçtı ve bir cüret patlaması yaşayarak Philippe ve Anagni olayına karışanlara karşı şiddetli kınamalar yayınladı.[507] Haziran 1304 tarihinde yayınladığı bull ile Sciarre Colonna, William Nogaret ve saldırıyı emreden kişi olarak Kral Philippe'i kınadı ve Bonifacius'a yapılanların saygısızlık, ihanet ve bir soygun olduğunu, onun hatırasına sahip çıkılması gerektiğini bildirdi.[508] Bundan kısa bir süre sonra papa vefat etti.

1305 yılında papa olan Clemens, Philippe'in ve Anagni olaylarının baş sorumlusu olarak kabul edilen William Nogaret'in öfkesini kucağında buldu. Bonifacius'e karşı suçlamaları canlı tutmada merkezi bir ses haline gelen Nogaret için Bonifacius'un yargılanması önemliydi çünkü eski papanın yargılanması Papalık makamları üzerinde baskı uygulamak ve Philippe'in Avrupa'daki en güçlü hükümdar olarak konumunu pekiştirmek için yararlı bir araçtı.[509] 1306 yılında papa, Clericis laicos ve Unam Sanctam'ı yürürlükten kaldırdığını duyurdu.[510] Kral, krallığının birçok soylusu ve baronunu yanına alarak Clemens'i ziyarete gitti.[511] Papa ve kardinaller tarafından büyük bir nezaketle karşılanan kral, papanın sarayında konuk edildi. Poitiers'de Fransa kralı Bonifacius'u yargılama işini gündeme getirdi.[512] Yaptığı görüşmeler neticesinde papa, konunun bir süre kapatılmasını sağladı.[513] Clemens'in kralı yatıştırma girişimleri, papanın Roma'da bulunmaması ve de kurianın dengesinin papa tarafından yapılan atamalarla İtalyanlar aleyhine değiştirilmesi, İtalyan

[506] Ullmann, *a.g.e.,* s. 279-280.
[507] Bell, *a.g.e.,* s. 202.
[508]XI. Benedictus, *Bull Benedictus XI*, Don Louis Tosti, *History of the Pope Boniface and His Times with Notes and Documentary Evidence*, Christian Press Association Publishing Company, New York 1911, s. 544-545.
[509] Menache, *a.g.e*., s. 191.
[510] VPA, Vol: I, s. 26.
[511] CRF, Vol: I, s. 175.
[512] VPA, Vol: I, s. 12.
[513] Koster, *a.g.e*., s. 34.

çevrelerin rahatsız olmasına neden olmakla birlikte Papalığa dair bir bütün istikrarsızlık olarak yorumlanmaktaydı.[514]

Şimdilik odak noktası Tapınak Şövalyeleri olan Philippe geçici tebbirlerle yatıştırılmıştı. Philippe'in her kriz anında Bonifacius üzerinden Kilise egemenliğine dolaylı saldırısı Clemens'i rahatsız etmekteydi ancak papa krala konuya dair hoşnutsuzluğu yansıtacak diplomatik araçlardan yoksun değildi. Papa Alman Albrect'in ölümünden sonra kralın kardeşi Charles'ın Alman imparatoru olarak seçilmesine yardım etmeyi reddetmekle kalmadı aynı zamanda Charles'ın karşısındaki en güçlü rahip Lüksemburg'lu Heinrich'i destekledi. Agnolo di Tura ve Giovanni Villani V. Clemens ve IV. Philippe arasında yapılan pazarlıkta, ileride açıklanacak çok gizli şartın Fransa kralının kardeşinin Alman imparatoru olarak seçilmesi olduğunu iddia etmektedirler.[515] Sonrasında papa iki kronikçiye göre, Roma Kilisesi'nin tamamen Fransız hanedanına tabi olmasını istemediği için, Charles'ın imparator olmasına engel oldu.[516] Alman seçmenlere gizli mektuplar yazarak, Lüksemburg'lu Heinrich'i desteklemelerini tavsiye etti ve Heinrich imparator seçildi. Batı'da Philippe'in en büyük arzusunun Doğu tarafında Fransa'ya Galya'nın eski sınırlarını vermek olduğu çok iyi biliniyordu; VIII. Bonifacius kralın idealini zaten çok net anlamıştı, Clemens ise bunu engelleyerek kralı en hassas noktasından vurmayı başardı.[517] Clemens zaman zaman Fransız büyükelçilerle yapmış olduğu konuşmalarda Heinrich'i övüyor, onun politikalarını benimsediğini dile getiriyordu.[518] Bununla birlikte Clemens eski Arles Krallığı topraklarının restorasyonunu Fransa tahtı lehine değil, Lüksemburglu Heinrich ile uzlaşma içerisine giren Anjou Hanedanı'nın yararına olacak şekilde paylaşılmasına izin verdi. Papanın hamleleri ile kral bir süredir rafa kaldırdığı Bonifacius'un yargılanması meselesini yeniden gündeme getirdi ve resmi olarak yargılanması için Şubat 1309'da bir mahkeme kurulmasını emretti.[519] Papa'nın 1309 itibariyle Fransa kralına karşı daha sert bir tutum içerisine girdiği aşikârdır. Bu zamana kadar Clemens, ılımlı ve uzlaşmacı davranarak kralın isteklerini oyalama yoluyla ertelemeye çalışmış ancak 1309'dan itibaren kendi büyüklüğünü ona hissettirme gayretine girmiştir. Özellikle

[514] Menache (1988), *a.g.m.*, s. 27.
[515] Agnolo di Tura del Grasso, *a.g.e.*, s. 304.; Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 366.
[516] Agnolo di Tura del Grasso, *a.g.e.*, s. 304.
[517]Fournier, *a.g.m.*, s. 358.
[518]Fournier, *a.g.m.*, s. 360.
[519] Flick, *a.g.e*, s. 60-61.

Tapınak Şövalyeleri'nin nihai durumun onun kararına bağlı olduğunu krala hissettirmek için son kararın verileceği konseyi yıldan yıla çeşitli bahanelerle erteledi.

Clemens, yargılamanın normal seyrini yavaşlatmak için olabildiğince uğraştı ve süreç boyunca kralın konu üzerindeki ilgisinin dağılacağını umuyordu.[520] 26 Mart 1310'da sert bir hamle daha yaparak Fransız din adamlarının Roma Kilisesi'nden iki yıl boyunca herhangi bir talepte bulunmalarını yasakladı. Şubat 1311 yılında kral belirleyici bir adım attı. Bu adımla birlikte Bonifacius davasının kanonik süreci değişti çünkü bu güne değin Fransa kralının yapmaya çalıştığı yargılama çeşitli muhbirlerin itirafları üzerinden işleyen bir ceza davası statüsünde iken, yeni süreçle birlikte Clemens Kilise kanunları gereğince re'sen soruşturma ve yargılamayı yapacak tek kişi olarak kendini olayların merkezine almayı başardı.[521] Papa burada oldukça diplomatik bir dil kullandı ve kralın samimiyetini ve gayretini bildiğini deklare etti, Boniface tarafından krala yapılan tüm kınama ve yasaklamaları kaldırdı. Kabul etmek gerekir ki, Clemens'in hem Clericis laicous'u hem de Unam Sanctam'ı yürürlükten kaldırması, geçmişte ikili arasında yapıldığı iddia edilen pazarlık söylentilerini İtalyanlar nezdinde körüklemekteydi.[522] Kral ile papa arasında konuya dair uzlaşma 1311 yılında net olarak sağlandı. Giovanni Villani'ye göre papa haklı veya haksız olarak Bonifacius'u mahkûm etme istediği nedeniyle Fransa kralından kurtulmak için Tapınakçıları yok edeceğine söz verdi.[523] Papayı Fransız monarşisine bağlı olarak aktaran Dino Compagni ise bu konuda papanın kralın pek çok isteğine boyun eğdiğini ancak Philippe Bonifacius'un bir sapkın olarak ilan edilmesini istediğinde papanın bunu yapmayı asla kabul etmediğini aktarmaktadır.[524] Bonifacius'un mezarından çıkartılıp, halka açık bir şekilde yargılanması Papalık otoritesi için alçaltıcı olacağından bundan olabildiğince kaçmaya çalışan V. Clemens, nihayet 1311 yılında Anagni Olaylarına karışanların suçsuz olduğunu bir kez daha ilan ederek, yargılama davasını kapatmayı başardı.

Fransa ile Papalığın ilişkilerinin seyrinde belirleyici rolü olan Tapınak Şövalyeleri ve Bonifacius meselesinin çözüme kavuşturulmasından sonra ilişkilerin dostane

[520] Mollat, *a.g.e.*, s. 248.
[521] Fournier, *a.g.m.*, s. 362.
[522] Menache (1988), *a.g.m.*, s. 31.
[523] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 278.
[524] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 190.

sayılabilecek bir hal aldığını söylemek mümkün. Clemens'in, ardından kısa bir süre sonra IV. Philippe'in ölümü uzun yıllardır inişli çıkışlı olan politikaları yatıştıracaktı. Fransa ve Papalık arasındaki dostane ilişkiler, her ne kadar Papalığın Fransız hükümetinin kuklası haline gelmesi olarak yorumlansa da, Papalık çoğu olayda Fransa'dan aslında bağımsız olduğunu gösterdi. V. Clemens'in ölümünden Yüzyıl Savaşlarına kadar geçen süreçte Fransız mahkemesi ve Papalık arasındaki ilişkilerin temelini Outremer'e yapılacak yeni bir Haçlı Seferi projesi oluşturmaktaydı.

IV. Philippe'den sonra yerine X. Louis (1314-1316) ve ondan sonra V. Philippe (1316-1322) geçti. V. Philippe, Papa Ioannes arasındaki ilişkiye özellikle değinmek gerekir. Bilindiği üzere papa, Fransa sarayında görev yapmış, Fransız seçkinleri ile özel bağları olan bir isimdi. V. Philippe ile papanın yakınlığı dostluk seviyesinde idi. Bu yakınlık şüphesiz dış siyasete de yansıdı. Fransa Flandre ile uzun yıllardır savaş halindeydi. Flandre'de sürdürülen savaşta papa tamamen V. Philippe'in yanındaydı. Papa Ioannes Fransa'nın Flandre ile çıkan zorlukları müzakerelerde Philippe'e tüm kolaylıkları sağlıyordu. Ioannes V. Philippe zamanında krala karşı oldukça cömertti ve onu ruhani lutüflar ve bağışlarla donatıyordu. V. Philippe ile birlikte papanın Fransa siyasetindeki rolü de değişti. Ioannes artık Fransa siyasetinde üstün bir politikacı, bir lider değil, bir danışman, bir arkadaş, bir yol gösterici idi. [525] V. Philippe papa gibi bir müttefiki kaybetmemek için özenli davranmaktaydı. Ioannes'in görüşlerine uymaya, dileklerini yerine getirmeye, yeğenlerine bol ihsanlar dağıtmaya özen gösteriyordu. İkili arasında Haçlı Seferi projeleri de gündemde tutulmaktaydı. 1316 yılından itibaren Fransızlar sefer için ondalık toplamaya başladılar ancak daha 1317 yılı itibariyle kardinaller kralın sefer planı ile ilgili şikâyette bulundular. XXII. Ioannes'in Fransa kralı V. Philippe'e dostça yaklaşımı ve uyarıları işe yaramamış olacak ki papa, 1321 yılında krala mektup yazarak, *'kendi paranıza çevirdiğiniz ve başka yerlerde kullandığınız paranın tamamını Roma Kilisesi'ne iade etmek zorundasınız'* diyerek toplanan paraları istedi.[526] Bu serzeniş ikili arasında aynı zamanda bir kopma demekti. Elbette ki uzun yıllardır toplanan paralar Kiliseye iade edilmedi. 1322 yılında V. Philippe'in ölümü papanın ileriye dönük tavrını belirsiz bir şekilde bıraktı.

[525] M. A. Coulon, "Un présent de la Philippe V, roi de France, au Pape Jean XXII", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 14, 1894, s. 611-612.
[526] Norman Housley, "The France –Papal Crusade Negotiation of 1322-3", *The Papers of the British School at Rome*, cilt: 48, 1980, s. 167.

Philippe'in ölümü ile Fransa tacı Charles le Bel'e intikal etti. Charles'in uzun yıllardır Burgonyalı Blanche ile yapmış olduğu evlilik üzerinde ciddi tartışmalar vardı. Dava ilk olarak Paris piskoposu Etienne de Bouret'in huzurunda görülmüştü. Mahkeme evliliğin düzene karşı olması ve yakın akrabalık bağları gereğince iptal edilmesi gerektiğini savunmakta, Charles ise doğal olarak evliliğin meşru olduğunu iddia etmekteydi.[527] Papa Ioannes evliliğin iptali için baskıyı artırdı ancak Charles çeşitli gerekçelerle haklılığını ortaya koymaya çalıştıkça dava karmakarışık bir hal aldı ve Etienne, 31 Mart 1322'de nihai kararı vermesi için davayı papaya havale etti.[528] Papa Ioannes kralın avukatlarının tüm itirazlarına rağmen evliliğin zina olduğu gerekçesi ile boşanmanın gerçekleştirilmesini emretti. Charles en nihayetinde papanın kararına boyun eğdi. Ancak gariptir ki boşanma gerçekleştikten kısa bir süre sonra Charles, Bohemya kralının kız kardeşi Mary ile evlenmek istediğini Papalığa iletti. Bu evlilik tasarısı Aragon kralı II. Jaime tarafından yapılmış ve Valois'li Charles tarafından da desteklenmekteydi. Boşanmanın gerçekleşmesine dair hukuki süreç tam sonuçlanmadığı için Charles papa Ioannes'e 24 Haziran 1322 tarihinde yazdığı bir mektupta başka bir eşin hızlı seçimini kolaylaştırmak adına tüm prosedürün on beş gün içinde tamamlanması için yalvarmaktaydı. [529] Papa evliliğe karşıydı ancak Charles'ı tasarısından vazgeçiremedi. Evlilik 1322 yılında gerçekleşti ve Marie bir kaza sonucu 21 Mart 1324 yılında hayatını kaybetti. Ioannes, Charles'in hem politik hem de dini anlamda uygun olmayan bir aday belirlemesinin önüne geçmek için kralı hemen tekrar evlenmeye çağırdı. Papa kralın ikinci dereceden kuzeni Jeanne d'Evreux ile evlenmesini istemekteydi. Bu sebeple ikili arasındaki evliliği kolaylaştırmak için krala yakın akrabalıktan kaynaklanan engelden muafiyet verdiğini bildirdi ve ikili 15 Temmuz 1324'te evlendi. [530] Papanın kraliçe ile kraldan daha iyi bir iletişimi vardı. Ioannes sürekli 'sevgili kızım' diye hitap ettiği kraliçenin kocası Charles üzerinde nüfuzu olduğunu düşünüyor olmalıydı ki yazdığı mektuplarda İngiltere ve Fransa arasında barış yapılması için kocasına onun da tavsiyelerde bulunmasını istiyordu.[531]

[527] Guillaume Mollat, "Jean XXII et Charles IV le Bel (1322-1328)", *Journal des Savants*, cilt: 2, 1967, s. 93.
[528] M. Auguste Coulon (Haz.), Lettres secrétes et curiales du pape Jean XXII (1316-1334), Fontemoing& C. Paris 1913, no: 1419.
[529] Coulon, *a.g.e.*, no: 1436.
[530] Mollat (1967), *a.g.m.*, s. 96.
[531] Coulon, *a.g.e.*, no: 2335.

XIV. yüzyılda Haçlı Seferi, laiklere göre *"negotium ecclesiae"*[532] idi. Bu nedenle laikler için Haçlı Seferi demek, tüm masrafların Kilise tarafından fonlanması demekti. Bilindiği gibi Haçlı Seferi çok riskli ve bir o kadar da maliyetliydi. Bu nedenle artık laikler, Kilisenin onurundan ziyade masrafların derdindeydiler. Peter Dubois ve William of Nogaret gibi teorisyenler, Haçlı Seferinin Kilise tarafından fonlanması konusunu daha çekici hale getirdiler ve Haçlı Seferi vasıtasıyla Kilisenin soyulmasının mümkün olduğunu görerek, bundan yarar sağlamaya çalıştılar.[533] Viyana Konsülü ile birlikte Doğu'ya yapılacak sefer için Fransız mahkemesine ondalık alma yetkisi verilmişti. 1316 yılından itibaren Fransızlar ondalıkları toplamaya başladılar. Papalık ve Fransa arasındaki Haçlı Seferi projesi IV. Charles zamanında da ikili ilişkilerin temelini oluşturuyordu ve eğilim Papalığın Haçlı seferlerinin lideri olarak Fransa mahkemesini gördüğünün ve konuya dair Papalık-Fransız işbirliğinin bir kanıtıdır.[534] Ancak XXII. Ioannes'in İtalyan siyasetinde askeri operasyonları gerekli görmesiyle birlikte Haçlı Seferi'nin merkezi artık Kutsal Topraklar değil, İtalya idi. Papa Viscontilere karşı yapılacak savaşları bir Haçlı Seferi olarak tanımladı ve savaşları sürdürebilmek için Fransız din adamlarından sübvansiyon adı altında vergi toplanmasını emretti. Papa Ioannes, İtalya'daki durumu dramatik şekilde tasvir ettiği etkileyici mektupları Fransa'daki tüm başpiskoposluklara ve piskoposluklara gönderdi ve din adamlarının cüzdanlarını Kilise için açmalarını istedi.[535] Bu durum IV. Charles ile papayı karşı karşıya getirdi. Papa Ioannes kolektörlerine gerekli emirleri verirken Fransa kralı Charles'a konuyu bildirmeyi ihmal etmişti. Kolektörler Fransa içlerine dağıltıktan sonra, 1326'da, Fransa kralı Papalık memurlarına krallığının çeşitli yerlerinde sürdürmek zorunda olduğu maliyetli savaşlar nedeniyle, tüm tebaasının ona yardım etmekle yükümlü olduğundan, dolayısıyla Kilise halkının durum bu şekilde iken papaya yardım etmesinin söz konusu olmadığını belirtti.[536] Ayrıca kral tüm misyonların durdurulmasını ve toplanan paraların geri iade edilmesini emretti. Papa krala kendi

[532] Kilisenin işi, Kilisenin meselesi
[533] Norman Housley, *The Avignon Papacy and Crusades, 1305-78*, Clarendon Press, Oxford 1986, s. 169.
[534] J. Delaville Le Roulx, *La France en Orient au XIV. Siecle: Expeditions du Marechal Boucicaut*, Ernest Thorin, Editeur, Paris 1886, s. 79-80.
[535] Samaran-Mollat, *a.g.e.*, s. 57.
[536] Pierre Gasnault, "La perception dans le royaume de France du subside sollicite par Jean XXII < contra haeretics et rebelles italiae>", *Mélanges d'école française de Rome*, cilt: 69, 1957, s. 278-280.

kaynakları ile sapkınlıkları dizginlemeye yetemeyeceğini belirtti.[537] Ancak kral konuya dair taviz vermedi. Bir Fransız kornikçi kralın, krallığında böyle bir şey daha önce hiç olmadığı için izin vermediğini, sonra papa onu görevden almakla tehdit edince kralın gelirden biraz pay alması karşılığında Fransa'da sübvansiyon toplanmasına izin verdiğinden bahsetmektedir.[538] Dahası yazar durumdan duyduğu rahatsızlığı *'böylece biri onu tutarken diğeri onu canlı canlı yüzdü'*[539] diyerek aktarmaktadır. Ünlü vakanüvis Guillaume Nangis ise tehdit durumuna değinmeksizin gerginliğin papanın sübvansiyondan kralın ondalık almasına müsaade etmesiyle çözüldüğünü belirtmektedir.[540]

XXII. Ioannes ile Fransa kralı arasındaki gerilim anlarından bir diğeri papanın beatific vision olarak nitelendirdiği Hıristiyan inancı ile bağdaşmayan görüşleri üzerinden yaşandı. Görüş Avignon'da halka açık bir şekilde vaaz edilmeye başlandığında papadan çekinen bazı kardinaller ve din adamları papanın görüşünü desteklediler.[541] Hatta papanın İskoçya elçisi olarak görevlendirdiği iki isim –Gearld Odonis[542] ve Arnaud Saint Michel- Paris'te bulundukları süreçte görüşü savundular ve Fransa kralı VI. Philippe görüşün Hıristiyan inanışına ters düştüğünü iddia ederek, bahsi geçen iki kişiyi uyardı ancak papa kralı davranışından ötürü azarladı.[543] Fransa kralı konuya Paris Üniversitesi eliyle dâhil olmaya çalıştı. Paris Üniversitesi'nin statüsü bilindiği üzere 13. yüzyılda Kilise tarafından onaylanmıştı ancak 14. yüzyılda, Avignon papaları ve özellikle XXII. Ioannes ile birlikte Papalığın Paris Üniversitesine yaklaşımı değişti. Ioannes daha Papalığının ilk yıllarında Paris Üniversitesi hocalarına ve öğrencilerine yazdığı bir mektupta kurumu övdü ancak bilim adamlarını sanatta ve teolojide yaygın olduğunu varsaydığı anlamsız, yararsız

[537] Samaran-Mollat, *a.g.e.*, s. 57.
[538] M. Paulin (Haz.) *Les Grandes Chroniques de France*, Vol.: V, Publiées M. Paulin, Paris 1837, s. 300. Buradan itibaren GCF şeklinde gösterilecektir.
[539] GCF, Vol: V, s. 300.
[540] Nangis, Vol: II, s. 76-78.
[541] Nangis, Vol: II, s. 135.
[542] Quodlibet olarak bilinen eserin sahibidir. Gerald Odonis'in Beatific Vision'a yaklaşımını anlattığı eserin tek bir el yazması vardır ve bu yazma Christian Trottman'ın editörlüğünde Fransızcaya çevrilmiştir. Kaynaklar Odonis'in Papa John'un görüşünü savunup desteklediğini belirtse de William Duba, John ile Gerald Odonis'in görüşlerinin farklı olduğunu savunmaktadır. William Duba, "The Beatific Vision in the Sentences Commentary of Gerald Odonis", *Vivarium*, cilt: 47, sayı: 2/3, 2009, s. 349.
[543] Duba, *a.g.m.*, s. 349.

ve spekülatif sorulardan kaçınmaları konusunda uyardı.[544] Papa, papalığı süresince doktrinel konularda Paris Üniversitesini atlamaya yönelik artan bir eğilim içindeydi. Burası aynı zamanda Geç Orta Çağ'ın en ünlü Papalık karşıtı eseri olan Defensor Pacis'in yazıldığı ve erken yayıldığı yerdi.[545] Ioannes için Paris Üniversitesi'nin sesini kısmak önemliydi. Papanın açıklamalarının onun otoritesini daha sarstığını farkeden kral VI. Philippe, Paris'teki hocaları kendi safında toplamaya karar verdi ve böylece papaya muhalefet Avignon'da nispeten ılımlı kalırken Paris'te daha militan bir karaktere büründü. [546]

Fransa kralı VI. Philippe meseleyi gündeme alarak Vincennes'te kardinallerin, piskoposların, rahiplerin ve ilahiyatçıların toplanıp konuyu tartışmasını istedi.[547] Kral gerçekten böyle bir vizyonun olup olmadığı, yoksa ya da varsa dirilişten sonra başka bir vizyonun olup olmadığı[548] şeklinde iki yönlü bir sorunun yanıtlanmasını istedi. Dördü Fransisken yirmi dokuz uzmandan oluşan komisyon Vincennes Bildirisi olarak bilinen bir bildiri ile Ioannes'in fikirlerinin sapkınca olduğuna karar verdi ve tezinden ötürü papa kınandı. Konseyin görüşlerine rağmen papa teorisinin Ortodoks olduğundan çok emindi ve vaazlarını savunmaya devam etti. Hatta bu sebeple kendisine muhalefet eden İngiliz bir Dominikeni hapse attırdı. I. Iribarren Vincennes Bildirisi'ni bir kopuşun başlangıcı olarak değerlendirmektedir. Ona göre Fransa kralı üniversite kurumunu doktrinsel bir konuda papa ile rekabet etmesi için kullanmış ve Ioannes'in teolojik tartışmayı teşvikten uzak tavrı, profesyonel teologları marjinalleştirmiş ve Papalık otoritesini ciddi şekilde tehlikeye atmıştır.[549]

XII. Benedictus, önceki Avignon papalarının olduğu gibi kendisi de yeni bir Haçlı seferi oluşturma niyetindeydi ve önceki papalardan farklı olarak konu ile alakalı birkaç somut adım attı. Ege'de Kıbrıs Krallığı, Venedik Cumhuriyeti ve Rodos'taki Hospital şövalyeleri ile Fransa kralı ve Papalığın katılımıyla organize edilen deniz filosu, 1334 yılında Karesi emiri tarafından temsil edilen Türklere karşı kayda değer başarılar kazanmıştı. XII. Benedictus, müttefiklerin oluşturduğu deniz filosunun

[544] Henricus Denifle-Aemilio Chatelain (Eds.), *Chartularium Universitatis Parisiensis*, Vol: II, Ex Typis Fratrum Delalain, Paris 1891, s. 200-201.
[545] William J. Courtenay, *John XXII and the University of Paris*, Jacqueline Hamesse (Ed.), *La vie Culterelle, Intellectuelle et Scientifique a la Cour des Papes d'Avignon*, Brepols, Belgium 2006, s. 237.
[546] Iribarren (2006), *a.g.m.*, s. 93.
[547] VPA, Vol.: I, s. 174-175.
[548] Denifle-Chatelain, *a.g.e.*, Vol: II, s. 429-431.
[549] Iribarren (2006), *a.g.e.*, s. 299.

ikinci dalga sayılabilecek faaliyetlerini papa olduğu tarihten itibaren desteklemeye başladı. Bahsi geçen deniz filosu Akdeniz'de Türklerle mücadele ettikten sonra Kilikya Ermenilerine yardım etmeyi, buradan da Kutsal topraklara ulaşmayı amaçlıyordu. Haçlı deniz filosu dört yüzü Fransız ve Papalık, iki yüzü Hospital, yüzü Kıbrıs kralı IV. Hugh ve yüzü Bizans İmparatorluğu tarafından gönderilecek toplam sekiz yüz şövalyeden oluşacaktı ve sefer Fransa kralı VI. Philippe liderliğinde 1336 Ağustos ayında hayata geçirilecekti.[550] Benedictus için ortak bir Haçlı birliği oluşturmak önemliydi. Bu sebeple papa zaten XXII. Ioannes zamanında temelleri atılan projeyi canlı tutmak için uğraştı ve papa Ioannes'in yapılacak Haçlı seferi için fon oluşturulması niyetiyle ondalık toplanmasına dair emrini yineledi. Haçlı seferinin Benedictus için Kutsal Toprakları kurtarmak haricinde bir amacı daha vardı ve papa Haçlı birliği adı altında son yıllarda birbirleri ile çatışan Avrupa liderlerinin enerjilerini farklı bir sahaya taşımak istiyordu.[551] 1336 yılında Türklere karşı savaşması için Hugh Quieret komutasında bir Fransız donanmasının Ege ve Rodos'a yönlendirilmesi bekleniyordu ancak İngiltere kralı III. Edward İskoçlara karşı bir deniz seferi başlatınca, Fransa kralı VI. Philippe İskoçların müttefiki olarak Türklere karşı savaşması için oluşturulan donanmayı yine Hugh Ouieret komutasında Manş Denizi'ne gönderdi.[552] VI. Philippe'in kendi güvenlik sorunlarını Papalık ideallerinden üstün tutması ile projenin bir kenara atılmasına kızan papa, Fransa kralının XXII. Ioannes zamanından beri Haçlı Seferi ideali için aldığı ondalık vergiyi, artık bu amaç için kullanılmayacağının farkına vararak, iptal etti ve Fransa kralına ondalık verilmesini yasakladı.[553] Bu süreçten sonra XII. Benedictus, VI. Clemens, VI. Innocentius Fransa krallarının bir ondalık yahut sübvansiyon tekliflerini reddettiler. Yalnızca V. Urbanus 1364 yılında V. Charles'in sübvansiyon almasına müsaade etti fakat kısa bir süre sonra bu kararını yürürlükten kaldırdı.[554] Dış politikada Fransa'ya kısmen daha meyilli olan isim V. Urbanus'tu. İngiltere kralı III. Edward, küçük oğlu Chambridge dükü Edmund'u Flanders'in varisi Margaret ile

[550] Housley, *a.g.e*., s. 171.; C. J. Tyerman, "Philip VI and the Recovery of the Holy Land", *The English Historical Review*, cilt: 100, sayı: 394, 1985, s. 41-47.
[551] Helen Jenkins, *Papal Effort for Peace under Benedict XII: 1334-1342*, University of Pennslyvania Department of History, Yayımlanmamış Doktora Tezi, USA 1933, s. 23-25.; Tyerman, *a.g.m.*, s. 45.
[552] Mike Carr, *Benedictus XII and the Crusades*, Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy*, Amsterdam University Press, Amsterdam 2018, s. 221.
[553] VPA, Vol:. I, s. 198 ve s. 219.
[554] C. Samaran- G. Mollat, *La Fiscalité Pontificale en France au XIVe Sieégle (Periode D'Avignon et Grand Schisme D'Occident)*, Albert Fontemoing Edietur, Paris 1905, s. 20-21.

evlendirmek isteyince, bu evliliğe papa V. Urbanus engel oldu çünkü Margaret'in çeyizi olan Flanders, Artois ve Nivernais topraklarının bu evlilik vasıtasıyla İngilizlerin hâkimiyetine geçmesini muhtemelen ki istemiyordu. Edmund ile Margaret arasındaki muhtemel evliliğe engel olmaya çalışan papa, Burgonya dükü Philippe, Margaret ile evlenmek istediğinde yapılacak evlilikle ilgili muafiyet vermiş ve evliliğin önünde olabilecek engelleri kaldırarak, bu izdivacı desteklemiştir.[555] Ancak V. Urbanus büyük bir Haçlı idealistiydi. Konuya dair en somut desteği kendisine sağlayacak ve doğal olarak Haçlı projesine sahip çıkacak en lider, yalnızca Fransa kralı Charles'tı. İngiltere Haçlı idealinden kopmuştu. Almanya ise destek sözü vermesine rağmen, Haçlı Seferi projesi için icraate geçilmesi mümkün durumlarda yerel çıkarlarını gözeterek, papaya destek vermekten vazgeçmekteydi. Charles papanın konuya dair heyecanının farkında olarak, Haçlı Seferi propagandasının kendisine ve krallığına sağlayacağını faydaların bilincindeydi. İkiliyi birbirlerine yaklaştıran temel sebep buydu.

İngiltere ve Fransa arasındaki gerginlik yükselirken Fransa kralı ile papayı karşı karşıya getiren ilginç bir hadise yaşandı. İngiltere kralı III. Edward'ın büyükelçisi Nicolino Fieschi kısa bir süre önce Avignon'a gelmişti ve henüz papa tarafından kabul edilmediği için, şehrin içinde konaklamaktaydı. İngiliz büyükelçisinin Avignon'da konakladığı haberi Fransa kralına ulaştı ve kral elçinin yakalanıp kendisine getirilmesi emrini verdi. Fransa kralının adamları gece gizlice şehre girip, yatağında uyuyan elçi Nicolino Fieschi'yi giyinmesine bile müsaade etmeden apar topar alarak, Fransa kralına götürdüler.[556] Silahlı birliklerle şehri baştan sona geçip giden bu insanlara kimsenin müdahale etmemesi papayı şüphelendirmiş olacak ki, papa konu ile ilgili şehrin muhafızları dâhil her kademeden sorumlunun mesele ile ilgisinin araştırılması için talimat verdi. Kaçırma olayının tüm detayları ile araştırılması için papa Moderna başpiskoposunu görevlendirdi. Ayrıca Fransa kralına mektup gönderen XI. Benedictus, Fransa kralından hemen olayı aydınlatmasını istedi[557] ancak anlaşılan o ki papa ile zıtlaşmak istemeyen kral, olay ile hiçbir ilişkisinin olmadığını, topraklarında olayın araştırılması için talimat verdiğini ve suçluları bulup cezalandıracağını papaya iletti. Olayın perde arkasında Avignon'daki

[555] Maurice Prou, *Etude sur les relations politiques du pape Urbain V avec les rois de France, Jean II et Charles V (1362-1370),* F. Vieweg, Libraire- Editeur, Paris 1888, s. 74-75.
[556] VPA, Vol: I, s. 205.
[557] VPA, Vol: I, s. 214.

pek çok kamu görevlisi, şehir savunmasından sorumlu birlikler ve üst düzey bürokratlar vardı ve bunu öğrenen papa şoke oldu. Bu örgütlenmenin başında Mareşal Beranger Cotarel bulunmaktaydı. Papa olayda parmağı olan herkesin yakalanıp idam edilmesini istedi ve bunu duyan pek çok kişi Avignon'dan kaçarak gönüllü sürgüne gittiler.[558] Kaçanlar aforoz edildi, yakalananlar papanın emri ile asıldı. Beranger Cotarel ise yargılandıktan sonra koyulduğu hapishanede kendini zehirleyerek intihar etti ancak cesedi ibret olması için elçinin kaldığı evin krişine asılıp bir süre bekletildikten sonra, Rhône nehrine atıldı.[559]

İngiltere ve Fransa arasında başlayan Yüzyıl Savaşları ile Papalık ile Fransa'nın diplomatik ilişkilerinin temeli barışı tesis etmek oldu. Her ne kadar Papalık bu süreçte kendini tarafsız bir arabulucu olarak konumlandırsa da Papalığın belirli papalarla şekillenen dış politikada meyilli olduğu taraf kısmen Fransa mahkemesidir. V. Urbanus'un Fransızlara kısmi sempatisi, İngilizlerin Yüzyıl Savaşları ile Papalıktan iyice soğumasına neden olmuştur. Hatta bu süreçte, bir kronikçi olan Henry Knighton İngiltere'de *"Şimdi papa Fransız, İsa ise İngiliz. Bakalım, kim daha fazlasını yapabilecek? Papa mı, İsa mı?"*[560] şeklinde bir epik şiirin dolandığından bahsetmektedir. V. Urbanus'un papalığı ile birlikte, 1365 yılından itibaren İngilizler Papalığa herhangi bir ödeme yapmadılar. Bundaki gerekçe İngiliz topraklarından toplanacak paranın Fransız monarşisine akma ihmaliydi. Ayrıca Özgür Bölüklerin Fransa kralının teşvikiyle, Kutsal Topraklara gönderilmesi temeline dayanan Haçlı projesi papa V. Urbanus ile Fransa kralı Charles arasındaki dayanışmayı artırdı. V. Urbanus'un güçlü Haçlı ideallerine sahip olduğunun bilincinde olan kral, konuya dair papaya destek sunmaya hazır olduğunu pek çok kez dile geitrdi. Ancak Benedictus örneği ikili ilişkilerde daha farklı bir resim çizmektedir. 1337'den 1341'e kadar papa XII. Benedictus, Fransa kralının İngiltere'ye saldırmasını engelledi. Bu süreçte Fransa müttefiklerinin desteğinden mahrum kalırken, İngiltere papanın yasaklamasına rağmen Bavyeralı Ludwig ile ittifak yaparak gizlice savaşa hazırlandı. Fransa ve Papalık pek çok modern çalışmaya göre ortak bir dış politika izliyor gibi görünse de her iki güçte kendi çıkarları dışında pek bir şeyle ilgilenmiyordu.[561]

[558] VPA, Vol: I, s. 205.
[559] VPA, Vol: I, s. 214 ve s. 205.
[560] Favier, *a.g.e.*, s. 410.
[561] Mollat, *a.g.e.*, s. 252.

XII. Benedictus'un ölümünden sonra barış görüşmelerinde bayrağı papa VI. Clemens aldı. İngiltere ve Fransa arasında barışı tesis etmek noktasında uğraşları ve çabaları ile VI. Clemens, anonim bir vitada *"Clementissimus ille Clemens, Clementiae speculum"* olarak nitelendiriliyordu.[562] Clementus'un yoğun mesaileri ve uyarıları neticesinde papa, aralıklı ateşkes imzalatmayı başarıyordu ancak, her iki kral da iddialarından vazgeçmediği için ateşkeslerin bir kalıcılığı olmuyordu.[563] VI. Celemens'in Fransa kralı Philippe ile yakın ilişkileri vardı. Matteo Villani Clementus'u Fransa kralı Philippe'in dostu ve koruyucusu olarak tanımlamaktaydı.[564] VI. Clemens Fransız sarayında görev yapmış bir papaydı. Dahası Matteo, Clemens ile ilgili olarak İngiltere ile Fransa'nın yaptığı savaşlarda papanın sonuna kadar Fransızları desteklediğini belirtmektedir.[565] Clemens'in Fransa tacı ile yakın ilişkilerinin olduğu doğrudur ancak bunu İngilizleri ezmek pahasına yapmış olduğu iddiaları Yüzyıl Savaşları ile birlikte hüküm süren papaların Fransız kimliklerinin öne çıkmasının uluslararası arenadaki yansımasıdır. VI. Clemens Fransa'ya olduğu kadar İngiltere'ye de oldukça töleranslı yaklaşmıştır. İlerde detaylarını göreceğimiz üzere VI. Clemens, Fransa sarayındaki geçmişine rağmen dengeyi korumuştur.

Clemens'in iktidarının ilk yıllarına Fransa kralı Philippe, Guillaume de Breuil üzerinden girdiği olay damgasını vurmuştur. Döneminin seçkin hukukçularından ve ünlü avukatlarından olan Guillaume de Breuil vatana ihanet, dolandırıcılık ve çeşitli suçlara ortak olmaktan hapse atılmıştı. Clemens krala konuya dair üzüntüsünü paylaşan mektuplar gönderdi. Clemens'e göre Breuil suçlu değil, onun prestijini düşürmek isteyen insanların tuzağına düşmüş, temiz bir adamdı.[566] Kraldan beklediği yanıtları alamayan papa kralın eşine, Normandiya kontu olan oğluna kadar yazarak, Breuil'in suçsuzluğunu ispat etmeye çalışmıştır. Papanın Breuil davasına neden bu kadar ısrarla sarıldığı anlaşılması zor, ilginç bir durumdur. Sonrasında papa kraldan

[562] VPA, Vol: I, s. 300.
[563] Hohn Gruber, "The Peace Negotiations of the Avignon Popes", *The Catholic Historical Review*, cilt: 19, sayı: 2, Temmuz 1993, s. 194-195.
[564] Matteo Villani (1829), *a.g.e.*, s. 186.
[565] Matteo Villani (1829), *a.g.e.*, s. 186.
[566] M. E. Déprez, "Clément VI et Guillaume de Brueil", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 19, 1899, s. 549-556

Breuil'i yargılama işini Kilise makamlarına bırakmasını istedi. Philippe papa ile yargı krizi yaşamamak adına davayı Papa Clemens'e devretti.[567]

Poitiers Savaşı ile Fransa kralının esir edilmesi ve geçici barış anlaşması yapılması İngiltere ile barışın kalıcı olmasını sağlayamadı. Bretigny Antlaşması, aralıklı birkaç yıl verilen ateşkeslerin tamamı Avignon papalarının bir gayretinin ürünüydü. Yüzyıl Savaşları esnasında beş papa hüküm sürdü. Yerleşik bir kanıya göre Papalığın yürüttüğü barış görüşmelerinin Papalığın ve Fransa'nın ortak çıkarlarına yönelik olduğuydu ve hatta papaların Frankofil eğilimleri nedeniyle barış görüşmelerinin hem verimsiz hem neticesiz olduğu iddia edilmekteydi.[568] Ancak 1337'den sonra Avrupa'da Türk korkusu belirgin olarak kendini hissettirmekteydi ve papalar İngiliz ve Fransız yöneticiler arasındaki çatışmaların Avrupa'yı maruz bıraktığı felaketin farkındaydılar. Bu nedenle Papalığın amacı, bir taraf tutmaktan ziyade, Hıristiyan liderlerin odak noktasını ve enerjilerini birleşik olarak Türklerin üzerine sevk etmekti. Bunu sağlamak için XII. Benedictus'tan XI. Gregorius'a kadar papaların hepsinin krallar arasında kalıcı barışın sağlanması için sayısız girişim yapmış olduğunu biliyoruz. Papalar tarafları ortak müzakerelerde bir araya getiyor, görüşmeler için krallara elçi ya da temsilci göndermeleri noktasında talepte bulunuyorlar[569] ve müzakerelerde arabulucu rolü üstlenmeye gayret ediyorlardı.

Papalığın Avignon'da bulunması belirli bir dereceye kadar Fransızların özgüvenini yükseltmiş olabilir. Ancak Fransız topraklarındaki kiliseler ve din adamları bunun için diğer Avrupa Kiliselerinden daha fazla sorumluluk almak zorunda kalarak bedel ödediler. Papalık Hükümeti, hiçbir yerde Fransa'da olduğu kadar merkezileşme aşırılığı hissetmedi. Fransa Kilisesi'nin diğer ülkelerin kiliselerinden farklı olarak Papalıktan bağımsızlığını daha güçlü bir şekilde koruduğuna dair kanaat, gerçekten o kadar uzaktır ki, aslında doğru olan bunun tam tersidir.[570] Papalık 14. yüzyılda Fransa'da olduğu kadar ne Almanya'da ne İspanya'da ne İtalya'da ne de İngiltere'de güçlü olabildi. Papalık gelirlerine ve fonlarına dikkatli olarak bakıldığında, Kilise'nin kasasına düzenli olarak para akışının Fransa'dan sağlandığı görülmektedir. Çünkü Papalığın etkin olarak gücünü kullanabildiği, yetkisini hissettirebildiği yer Fransız

[567] Déprez (1899), *a.g.m.*, s. 551.
[568] Gruber, *a.g.m.*, s. 190.
[569] W. H. Bliss- J. A. Twemlow (Eds), .*Calendar of Entries in the Papal Registers Relating to Great Britain and Ireland*, Vol.: IV, Eyre and Spottiswoode, London 1902, s. 118.
[570] Haller, *a.g.e.*, s. 205.

topraklarıydı. Burada esaret ve özgürlükten söz edilecekse, 14. yüzyılda Fransız Kilisesi'nin başka herhangi bir ülkenin Kilisesi'nden daha çok Papalığa tabi olduğunu söylemek doğru olur.[571] Ayrıca Haçlı Seferi tasarıları Papalık ile Fransız monarşisinin ortak gündemlerinden bir tanesiydi. Fransız kraliyet gücünü Doğu'ya taşımak isteyen Fransız kralları, Haçlı Seferi için en az papalar kadar istekliydiler. Bu durum iki tarafı birbirleri ile en doğal müttefik haline getirmekteydi. Papaların ve Papalığın teşvik edici politikalarına rağmen İngiltere, Almanya, İtalya ve İspanya Haçlı Seferi idealinden uzaklaşalı çok olmuştu. Ancak Fransa kralları projede papaların en samimi destekçileriydi. Bu yakınlık ya da ideal Avignon Papalığı'nın Fransız güdümünde olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Ortak Haçlı davasına rağmen papalar genellikle Fransız hükümetinden gelen talepleri reddettiler ve iki güç arasında, Fransa Krallığı içinde Roma Kilisesi'nin dini yargı yetkisi üzerinde ciddi uyuşmazlıklar vardı.[572] Birkaç örnekte görüldüğü gibi bazı papalar, Fransız tahtına sempati duysalar bile bu durum Avignon Papalığı'nın resmi politikası olmaktan uzaktır. Çünkü her papanın Fransız monarşisi ile yakınlığı farklıdır. Özellikle Yüzyıl Savaşları esnasında yükselen Papalık karşıtı tavır ile VI. Clemens ve VI. Innocentius, geçmişte Fransa krallarının hizmetinde olan isimler olarak, Fransız dostu olarak tanımlanmışlardır. VI. Innocentius'un Fransa kralı Jean'ı esaretten kurtarmak için fidyenin bir kısmını vermesi, V. Urbanus'un Fransızlara kısa süreliğine de olsa sübvansiyon izni vermesi, İngilizlerin lehine olan bir evliliği onaylamaması, VI. Clemens'in Fransa kralına borç vermesi İngilizlerin bu kanılarının yerleşmesine sebep olmuştur. Ancak özel olarak baktığımızda Jean'ın fidyesini veren VI. Innocentius, Fransa Krallığı'nın parçalanması demek olan Guines Anlaşaması'nı onaylamıştı. VI. Clemens ise Fransız tacı ile olan geçmişine rağmen dengeli bir siyaset gütmeye dikkat etmekteydi. V. Urbanus, geçmişte Fransa ile görünür bir bağı olmamasına rağmen, belki de İngilizlerin Papalıktan uzaklaşmalarının bilincinde olarak, Avrupa'nın güçlü monarşilerinden birine –Fransa'ya- özellikle Fransa kralı Charles'ı Haçlı projesinin samimi bir destekçisi olarak gördüğünden yakın olma gereği hissetti.

[571] Haller, *a.g.e.*, s. 206.
[572] Zutschi, *a.g.m.*, s. 659.

3.2. Avignon Papalığı ve İngiltere

'Bırakın kral kendi başına yaşasın' ifadesi Orta Çağ İngiltere'sinin siyasal ve anayasal tarihi için anlam taşıyan bir serzeniştir.[573] Papalığın artan masraflarını karşılamak için yeni kaynaklar üretmesi yani din adamlarının gelirlerinin vergilendirilmesi İngiltere'de hoşnutsuzlukla karşılandı. Uygulama Papalığın mevcut gelirleri yetersiz kalmaya başladıkça artarak devam etti. Din adamları ile birlikte halktan pek çok kesim yeniliğe direndi ve Papalık XIV. yüzyıla İngiltere adına bu ve benzeri başka hadiselerin derin etkisi ile girdi. Bu yüzyılda Papalık için İngiliz yönetiminin ve halkının Papalığa dair sempatisini yükseltmek önem arz ediyordu. VIII. Bonifacius, İngiltere ve Fransa arasındaki gergin atmosferde kendini barış sağlayıcısı olarak konumlandırıp, her iki kralın da yararına olacak bir ittifak tasarladı. Fransa kralı IV. Philippé'in kızı Isabella ile İngiltere tahttının varisi II. Edward arasında bir evlilik akdinin yapılmasını sağladı. Elbette tasarı Papalık için sadece İngiliz halkının sempatisini kazanmak, krallar arasındaki gerginliği yumuşatmak için yapılmış bir hamle değildi. Bu evlilik aynı zamanda yeni bir Haçlı Seferi'nin anahtarı olarak görülmekteydi.

Papalığın İngiltere'ye karşı ılımlı davranışlarına rağmen Papalık İngiltere'de itibar olarak fazla mesafe katedemedi. 1301 yılında Papa VIII. Bonifacius, İngiltere ve İskoçya arasındaki savaşta arabulucu olmak istediğinde Lincoln Parlementosu, sorunların İngiltere'nin iç işi olduğunu gerekçe göstererek Papalık desteği ve müdahalesine karşı çıktı.[574] İngiltere 14. yüzyıla, 13. yüzyıldan miras kalan İskoçya sorunu ve Akitanya meselesi ile girdi ve ilk dönem Avignon papalarının İngiltere ile gündemini Akitanya oluşturmaktaydı. Bölge İngiltere ve Fransa'nın hak iddia ettiği bir alandı ve uzun yıllardır iki taraf arasında istikrarsızlaştırılmıştı. 13. yüzyıl papaları Kilise'nin konumu gereği siyasi manevralar yapmadan taraflar arasında barışı sağlamaya özen göstermekteydiler. Ancak V. Clemens ile durum değişti. Avignon papaları Güney Fransızları olarak bölgenin yerli insanlarıydılar ve 13. yüzyıl papalarına kıyasla bölgeye ait bir unsur olarak sorunlara, kırılma noktalarına, Akitanya siyasetine vakıftılar.[575]

---

[573] W. E. Lunt, "Papal Taxation in England in the Reign of Edward I", *The English Historicial Reviev*, cilt: 30, sayı: 119, Temmuz 1915, s. 396.
[574] Michael Prestwic, *Edward I*, St. Edmundsbury Press, Great Britain 1997, s. 527-528.
[575] Yves Renouard, "Les papes et le conflit franco-anglois en Aquitaine de 1259-1337", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 51, 1934, s. 265-267.

V. Clemens'in papalığının başlarında İngiltere'nin başında I. Edward bulunuyordu. Bilindiği üzere V. Clemens İngiltere kralı Edward'ın vassallarından birinin oğluydu ve onun papa olarak seçilmesi kral Edward'ı oldukça memnun etmişti. Hatta I. Edward yazmış olduğu mektuplarda memnuniyetini belirtmişti. Papa seçildikten kısa bir süre sonra Clemens, I. Edward'a krallığında dini faydalardan ondalık alma müsadesi vererek, İngiltere kralına olan sempatisini daha özel bir şekilde gösterdi. İkili arasındaki ilişkilerin ilk yıllarda temelini, VIII. Bonifacius'un tahrip edici politikalarının onarılması oluşturmaktaydı. Clemens 1306 yılında VIII. Bonifacius'un meşhur fermanı Clericis laicos'u yürürlükten kaldırdı. Clemens'den Edward'a yönelik başka bir iyi niyet gösterisi de Canterbury başpiskoposu ve İngiltere '*primate'ı*[576] Robert Winchelsey üzerinden yapıldı. Başpiskopos Winchelsey, İngiltere'de krala karşı yürütülen muhalafetin başını çekmekteydi. Kral Edward, başpiskostan duyduğu rahatsızlığı 6 Nisan 1306 tarihli mektubunda dile getirdi. Canterbury Başpiskoposunu papaya şikayet ederek, çok fazla iyi niyet göstermesine rağmen piskoposun kendisine karşı muhalefete devam ettiğini ve hatta kral, papanın Kutsal Topraklar meselesine ne denli can attığını bildiğini belirterek, kendisinin başpiskoposa dair sorun çözüldüğünde savaşa iştirak edebileceğini ifade etti.[577] Winchelsey'in kraliyet merkezileşmesine karşı vermis olduğu mücadele bu noktadan sonra Clemens engeline çarptı ancak konuya dair Clemens'un başpiskoposa karşı fazla teşvik edilmeye ihtiyacı yoktu çünkü muhtemelen daha Bordeaux Piskoposu olduğu zamanlardan beri Wicnhelsey'e karşı bir düşmanlığı vardı.[578] Clemens'un kendisine düşmanca yaklaşımının farkında olan başpiskopos kuriada kendisine destekçi bulmaya çalıştı. Şubat 1306'da papa tarafından Avignon'daki papalık meclisine çağrıldı ve 6 Nisan'da görevden alındı.

Görevden alınan Winchelsey, II. Edward'ın saltanatına kadar İngiltere'ye dönemedi. Onun görevden alınması krala karşı muhalefeti sonlandırmadı. 6 Haziran'da Bow Kilisesi'nde William Geraldi de Sora ve bir kaç arkadaşı dünyevi alanın kendilerine bağlı olduğunu iddia eden bir mektupla görüşlerini krala ilettiler ve kral papa tarafından görevlendirilen her hangi bir piskoposun, katibin, meslekten olan ya da olmayan yerli-yabancı herhangi birinin dünyevi alana müdahale etmesine, ruhani

[576] Bir ülkedeki en yüksek rütbeli din adamı
[577] *Calendar of the Close Rolls,* Vol: V, Mackie and Co. Ld, London 1908, s. 430. Buradan itibaren CCR şeklinde gösterilecektir.
[578] Menache, *a.g.e.*, s. 58.

konularda ise papanın verdiği yetkiden daha fazlasını kullanmasına asla müsade etmeyeceğini ilan etti.[579] Sonrasında 20 Şubat 1307 yılında Carlisle Parlementosu toplandı. Din adamları ve laik idarecilerin geniş katılımıyla başlayan toplantı İskoç lider Robert Bruce'un afaroz edilmesinden Fransa kralı IV. Philippe'e bir nişan verilmesine kadar çeşitli konuları ele aldı. Toplantının Papalık adına önemi ise İngiltere'nin ruhban sınıfı ve halkı adına Papa Clemens'e hitaben yazılan ve kendilerinin Papalık idaresinin kötü yönetiminden ötürü maruz kaldıkları kötülükleri, baskıları anlatan bir dilekçeydi.[580]

I. Edward'ın ölümünden sonra yerine oğlu II. Edward geçti. I. Edward, ülke içindeki muhalefeti bastırmada, İskoçya ile süren savaşlarda ve ekonomik meselelerde Papalık desteğine ihtiyaç duyuyordu ve V. Clemens'in uysal yapısı ikili arasındaki işleri kolaylaştırıyordu. II. Edward'ın gözünde Akitanya sorununu çözmek için V. Clemens oldukça uygun bir papaydı. Clemens bu noktada kökeniyle, geçmişiyle, kariyeriyle sorunu en iyi bilen insanlardan biriydi; ailesine, yurtaşlarına, memleketine karşı beslediği derin sevgi onu Gaskonya'ya barış getirecek yegane aktör olarak Edward'a sunuyordu. [581] Yaşadığı coğrafyadan ötürü V. Clemens İngiltere kralı ile mükemmel ilişkilere sahipti. Kralın tebası olarak ona her zaman sadakatle hizmet etti. 1279'dan itibaren İngiltere tarafından Fransa mahkemesine, burada işleri takip etmesi için gönderildi ve 1294'ten itibaren iki ülke kralı arasında barışı tesis etmek için mesai harcadı.[582] Akitanya'dan kaynaklı sorunların kalıcı barışı önlememesi için papa ilk olarak VIII. Bonifacius zamanında kararlaştırılan evliliği hızlandırmaya çalıştı. Edward ile Isabella arasında müzakere edilen evliliği tamamlamak için Sabina Kardinali Petrus Hyspanus'u İngiltere'ye gönderdi.[583] II. Edward ise içinde bulunduğu kritik durumda Papalık desteğine olan ihtiyacının farkındaydı ve bu sebeple Clemens'in sempatisini kazanmak, onunla ilişkilerini iyi tutmak için akrabalarına ve arkadaşlarına ihsanlarda bulundu, atamalar, faydalar sağladı, çeşitli kardinallere gelirler verdi. Özellikle Edward Clemens'in en gözde yeğeni, kardeşi Arnaud de Got'un hayatta kalan oğullarının en büyüğü ve doğal

[579] Arthur Hassall (Ed.), *Historicial Introductions to the Rolls Series*, Longmans, Green, and CO. London 1902, s. 494.
[580] Hassall, *a.g.e.*, s. 495.
[581] Yves Renouard, "Edouard II et Clément d'aprés les Rôles gascons", *Annales du Midi*, cilt: 67, sayı: 30, 1941, s. 120.
[582] Renouard (1934), *a.g.m.*, s. 268.
[583] *Flores Historiarum*, Vol: III, s. 136.

şekilde Got ailelesinin reisi olan Bertrand de Got'a özel muamelelerde bulundu.[584] Hatta papanın ailesinin erkek üyelerini maaşa bağladı. Edward Clemens'in yakınlarına yönelik iyilik politikası elbette papadan küçük avantajlar elde etmek için değildi. Kral topraklarında ciddi bir muhalefet, ekonomik sorun ve istikrarsızlıkla mücadele ediyordu ve zorlukları aşmak için Clemens'in etkin desteğine ihtiyaç duymaktaydı.

II. Edward'ın saltanat sürecinin erken dönemlerine damgasını vuran Piers Gaveston ve ona bağlı hadiseler kralı lordlar ile iç savaşa sürükledi. Edward'ın Gaveston'a olan meyli ilk günden, taç töreninin yapıldığı zamandan itibaren soyluların nefretini uyandırdı. II. Edward'ın Westwinster Manastırı'nda taçlanması esnasında ortaya çıkan görüntü herkesi şaşırtmıştı. Kralın tacını taşıma ayrıcalığına sahip olan Gaveston, diğer lord ve asillerden farklı olarak incilerle bezenmiş kraliyet moru bir kıyafet giyerek '*o gün sıradan bir ölümlüden daha çok Tanrı Mars'a benziyordu*' ve törende kral Gaveston'a verdiği değeri o kadar düşüncesizce gösterdi ki kraliçe Isabella'in amcaları, kralın karısından daha fazla Gaveston'a aşık olduğunu görerek Fransa'ya döndüler.[585] Törenden sonra Gaveston'un küstah ve kibirli tavırları ona karşı muhalafeti artırdı ve lordlar Lincoln kontunun önderliğinde Parlemento'da konuya dair duydukları rahatsızlıkları dile getirdiler. Lordlar, Gaveston'u kralı kendilerinden soğutmakla, kraliyet mülklerini ele geçirmek ve tahttı zarara uğratmakla suçladılar; Gaveston kaynaklı yaşanılan mağduriyetler ve adaletsizlikler için acilen çözüm bulmasını istediler[586] ancak kral bu suçlamalara kulak asmadı. Kralın tercihini Gaveston'dan yana kullanması lordları iyice kızdırdı. Muhalifler Fransa kralı IV. Philippe, I. Edward'ın eşi Margaret ve kralın eşi Isabella tarafından desteklenmeye başladı. Soyluların silahlı müdahalesi ile karşı karşıya kalan kral Gaveston'un mülkünü elinden alıp sürgüne yollamayı kabul etti; Gaveston afaroz edildi. Onun ayrılışı ile sakin bir dönem geçiren Edward, Gaveston'u geri döndürmek için çalışmalara başladı. V. Clemens'e ve kardinallere yazarak, Gaveston'un aforoz cezasının kaldırılmasını isteyen ricalarda bulundu.[587]

[584] Renouard (1941), *a.g.m.*, s. 122-123.
[585] Caroline Bingham, *The Life and Times of Edward II*, Weidenfeld and Nicolson, London 1973, s. 56.
[586] Flores Historiarum, Vol: III, s. 146.
[587] Mary Saaler, *Edward II: 1307-1327*, The Rubicon Press, London 1997, s. 46-48.

Piskoposların kraliyet yönetimine dahil olmaları, onları çıkar çatışmalarına maruz bırakmaktaydı ve çoğu durumda uzlaşma yolunu seçen Edward değil Papa Clemens oluyordu. Yeri geldiğinde Edward en sert şekilde papaya saldırabiliyordu. Örneğin Worcester Başpiskoposu William of Geinsborough öldükten kısa bir süre sonra yerine yeni seçilecek adayın atanma meselesini V. Clemens kontrolüne alarak saklı tuttu. Edward, Walter Reynolds'un seçilmesini istiyordu. Flores Historiarum'un yazarına göre kralın adayıi Kilise onuruna uygun bir aday olmadığı gibi, kalitesiz bir yaşam sürmekteydi.[588] Papa'nın seçimi durdurma isteklerine rağmen Edward seçim konusunda bastırdı. Seçimle ilgili olarak Edward, Clemens'e bir mektup yazarak İngiltere'de bu konuda Hıristiyanlığın başlangıcından beri özgür olduklarını, ayrıca kralın adayı yetersiz ya da düşman bulduğu durumlarda seçimi iptal edebileceğinin altını çizerek eğer papa seçim meselesinde başarılı olur ise İngiltere'de bir daha asla özgür bir seçim olmayacağını bildirdi.[589] Papa Clements'in gündeminde Fransa ile mücadelesi verilen Boniface ve Tapınak Şövalyeleri meselesi olduğu için olayları tırmandırmadı ve Walter Reynolds'un seçimini meşru saymakla yetindi. Papanın kralın adayına karşı geri adım atması elbette krallıkta hoş karşılanmadı. Flores Historiarium'un yazarı adayı uygunsuz, atanma sürecini usulsüz bulmakla beraber hem papaya hem kralı eleştirmekteydi. Ona göre kraliyet hırsla hareket ederek, seçimi onaylaması için doymak bilmez papaya bol miktarda altın ve gümüş akıtmış ve seçim sürecini baltalamıştı.[590] Ayrıca Clemens, kralı sık sık Viyana Konseyi'ne katılmaya çağırmaktaydı ve toplantı konularının hayata geçirilmesinde kendisine yardım etmesini istemekteydi. [591]

Sürgünden dönen Gaveston aşırı davranışlar sergileyerek tekrardan lordların tepkisini üzerine çekmeyi başardı. Yeniden aralarındaki yakın ilişki eşcinsel olduklarına dair söylentileri ateşlendirdi. Bu söylentiler sadece II. Edward ile Isabella'in arasını açmakla kalmadı, Isabella'in akrabaları ve krala karşı muhalefetin merkezi olan Lancestor Kontu Thomas'ın da elini güçlendirdi. II. Edward krallıktaki baronlarla yeniden karşı karşıya gelmiş oldu. Baronlar yapmış oldukları düzenlemeler ile kralın mali gücünü elinden aldılar. Onlara karşı iddialarını

[588] *Flores Historiarium*, Vol.: III, s. 155.
[589] Waldo E. L. Smith, *Episcopal Appointments and Patronage in the Reign of Edward II*, The American Society of Church History, Chicago 1938, s. 11-12.
[590] *Flores Historiarium*, Vol: III, s. 156.
[591] W. H. Bliss (Ed.), *Calendar of Entries in the Papal Registers Relating to Great Britain and Ireland*, Vol: II, Eyre and Spottiswoode, London 1895, s. 49.

sürdürmek isteyen II. Edward, papa Clemens'in yardımına başvurdu. Papadan elçileri vasıtasıyla borç istedi ve Akitanya gelirlerinin Papalığa bırakılması şartıyla Clemens krala 160.000 florin mali destek sağladı. Edward, papa tarafından gönderilen parayı şansölyesi ve sayman huzurunda aldı ve ödeme konusundaki yeminlerini tekrarladı. İngiltere'nin içine düştüğü durumu fark eden Clemens tehlikeyi önlemek amacıyla şansölye yardımcısı Arnaud Nouvel ve Arnaud d'Aux'u İngiltere'ye gönderdi.[592] Ayrıca Clemens Edward ile muhalifler arasında barış yapmaya çalıştı ancak Clemens'in müdahalesi krallıkta hoş karşılanmadı. Papa elçileri vasıtasıyla 1312'de kendilerine mektup gönderdiğinde baronlar '*okur-yazar olmadıklarını, sadece silah ve askeri eğitim aldıklarını ve bu nedenle mektupları kabul etmek istemedik*lerini'[593] belirttiler. Sonrasında baronlar, kendi aralarında elçilerle görüşüp görüşmemenin uygunluğunu tartıştıktan sonra elçilerin görüşme talebini kabul ettiler. Görüşme esnasında baronlar hiç bir yabancının ya da başka bir mahkemenin krallık içindeki işlere, eylemlere müdahil olmalarına asla izin vermeyeceklerini Clemens'in elçilerine söylediler.[594] Böylelikle Clemens krallıkta bir yabancı olarak kabul edildi.

Clemens, İngiliz tahtı ile olan yakınlığı vasıtasıyla ülke sorunlarına belirli derecede müdahale etme fırsatı yakalamıştı. Özellikle Akitanya sorununda onun tavrı ve yakın ilgisi Papalığın konuya dair politikasının değişmesini ve Akitanya sorununda papaların arabulucu rolü üstlenmelerini sağladı. Ancak tüm müdehalelere rağmen Edward ve Philippé arasında barışı sağlamak kolay değildi ve Clemens bunu net olarak gördüğünde sürekli iki krala yalvarmakla yetindi. Anagni olaylarından beri Papalık muazzam bir itibar kaybetmişti. Clemens da kararlılık ve politika takibi yapacak bir irade yoktu; 1314 yılında öldüğünde iki güç arasındaki Akitanya sorunu çözümsüz bir şekilde öylece duruyordu.[595]

Clemens öldükten sonra yerine XXII. Ioannes seçildiğinde, İngiltere siyasi bir anarşinin sancıları içindeydi. 1314 yılında İngilizler İskoçlara karşı ağır bir yenilgi almışlardı ve akabinde iç savaş patlak vermişti. II. Edward'ın Papalığın destekleyici müdahalelerine çok fazla ihtiyacı vardı. Ioannes papa olduğunda Edward Pembroke

[592] Renouard (1941), *a.g.m.*, s. 133.
[593] Thomæ Walshingham, *Quondam Monachi S. Albani Historia Anglicana*, Henry Thomas Riley (Ed.), Vol: I, Longman, Green, Longman, Roberts and Green, London 1863, s. 136.
[594] Thomæ Walshingham, *a.g.e.*, Vol: I., s. 136-137.
[595] Renouard (1934), *a.g.m.*, s. 276.

kontu lord Baldesmere, Ely piskoposu Hotham ve Norwich piskoposu Solmon'u Avignon'a gönderdi ve papadan İngiliz din adamlarının vergilendirilmesine dair izin ile İskoçlara karşı Papalığın etkin savunmasını istedi.[596] 1314'te İngilizleri yenmeleriyle güç sarhoşu olan İskoçlar, Robert Bruce liderliğinde büyük bir ordu ile Ulster sahiline saldırdı. Papa İskoç meselesinde tamamen Edward'ın yanındaydı. Bu nedenle XXII. Ioannes, Robert'e kararlı bir şekilde karşı çıktı ve Cashel ve Dublin piskoposu ile Dublin dekanına halkı sürekli olarak İngiltere'ye karşı kışkırtan din adamları ile işgalcilerin tamamının afaroz edilmelerini emretti.[597] Papa Robert Bruce'u ve onu destekleyen kişileri yargılanmaları için Avignon'a çağırdı ancak Bruce Avignon'a gelmedi. Ioannes 1317'de İngiltere ve İskoçya müzakerelerinden sorumlu kardinallerine Robert Bruce'u Edward ile barış yapmaya zorlamalarını, gerekirse Robert'in tebasını ona karşı bağlılık yemininden muaf ederek tüm sözleşmelerin, yeminlerin feshedilmesini emretti.[598] Sonrasında kardinaller konuya dair raporları ile birlikte Avignon'a döndüler.Onların izlenimlerini değerlendiren Papa Ioannes, Robert Bruce'un şahsına ağır aforoz cezaları yağdırdı; krallığında onu destekleyen, ona itaat eden tüm din adamlarını da aforoza dahil etti.[599]

Edward'a karşı sürdürülen muhalefetin merkezindeki isim Lancaster kontuydu. Ioannes krala karşı çıkan grupları uzlaştırmak için 1317'de Gaucelin d'Euse ve Luca Fieschi'yi İngiltere'ye Papalık elçisi olarak atadı ancak her iki taraf da siyasi manada yerel politikalar güttüğü için Papalık arabuluculuğuna rağmen barış sağlama grişimleri başarısızlıkla sonuçlandı.[600] Papa İskoçya ile barış sağlanması için bir yandan da kral Edward'a bir dizi mektup yazdı. XXII. Ioannes yapılacak barışın İngiltere'ye olacak katkılarını hem de Haçlı Seferi için önemini vurguladı ancak kral

---

[596] Alan B. Cobban, "Edward II, Pope John XXII and the University of Chambridge," *Bulletin of the John Rynalds Library*, cilt: 47, sayı: 1, s. 67-68. Papaya 1316 yılında ve sonrasında (1317) gelen elçilik heyetleri ve mektupların Edward açısından önemli bir maksadı daha bulunmaktaydı. Bu da Chambridge Üniversitesi'nin 'studium generale' olarak resmen tanınmasıydı. Edward için konunun önemini bu istediği pek çok kez dile getirmesinden anlayabilmekteyiz. Edward, Chambridge Üniversitesi'nin gelişmesini, ustaların ve öğrencilerin uğrak yeri haline gelmesini çok arzuluyordu ve bunun için zaman zaman yüklü miktarda para bağışı yapmaktaydı. Krallar tarafından üniversitelere yapılan para bağışları hayırseverlikten öte çıkar ilişkisi ile bağlantılı bir durumdu. Edward da monarşisinin gücünü desteklemesi maksadı ile Chambridge Üniversitesi'ni yönetiminin tedavi edici bir unsuru olarak görüp, Papalık otoritesi tarafından bunun desteklenmesine önem vermiştir. Cobban, *a.g.m.*, s. 76.

[597] Mollat, *a.g.e.*, s. 260.

[598] Bliss, *a.g.e.*, Vol: II, s. 129.

[599] Flores Historiarium, Vol: III, s. 185.

[600] Sophia Menache, "The Failure of John XXII's Policy toward France and England: Reasons and Outcomes, 1316-1334", *Church History*, cilt: 55, sayı: 41, 1986, s. 429.

Haçlı projesi ile ciddi manada ilgilenmemekteydi. Uzun uğraşlar sonucunda barış nihayet 1323'te gerçekleşti. Ioannes'in barışa dair müdahaleleri, Robert Bruce'u afaroz etmesi ve İngiliz yanlısı tavrı İskoçya'daki Papalık otoritesini etkiledi ve Ioannes'in güvenilirliğine bölgede gölge düşürdü.[601] Çünkü papa barış çabası adı altında tek taraflı bir politika takip ederek, İskoçlara karşı İngiliz tahtının açık şekilde yanında oluyordu. Ioannes'in İskoçya'da tüm ayinleri yasaklaması, İskoç laiklerin ve din adamlarının Avignon politikalarından uzaklaşmasına neden oldu. İskoçlar, Papa Ioannes'in İngiliz yanlısı politikalarının kurbanı olmak istemedikleri için hadiseler Albroath Bildirgesi'nin[602] yolunu açtı. 1323 yılından sonra Papa Ioannes İskoçlara karşı yumuşadı ve 1328'de İskoçlara uygulanan afaroz ve yasaklamaların iki yıllık süreç boyunca gevşetilmesini emretti.[603] Ancak İskoçlar artık İngiltere ile yapılacak müzakerelere Papalıktan ziyade Fransa'yı dahil etmek için özellikle çabaladılar. Çünkü bu süreçten sonra İskoçlar için '*en Hristiyan kral'* yani Fransa kralı, Avignon'un papasından daha samimi ve barış yanlısı olarak görünüyordu.

Edward, krallığının ilk dönemlerinden itibaren Fransa karşıtı bir politika takip etmekteydi. Akitanya sorunu hala çözümsüz bir vaziyette durmaktaydı. Ancak Ioannes Akitanya meselesine V. Clemens kadar ilgi duymamaktaydı. Ioannes'in bölgede ilgisini çeken şey Gaskon subayların aşırılıkları, taciz-tecavüzlere yönelik şikayetler, İngiliz-Fransız subaylarının yağma faaliyetleri yüzünden bölgede Kilise mülklerinin harabeye dönmesiydi.[604] Bilindiği üzere papa Ioannes düzen kaygısı baskın olan bir papaydı. Papa bölgede düzeni sağlamakla sorumlu kişilerin düzeni aslında ilk bozan kişiler olduğunu görebilmekteydi. Ioannes her olumsuz olayda yalnızca suçluları değil onları görevlendiren idari sisteme de gerekli ikazları yapmaktaydı; örneğin İngilizlerin rüşvetçilikleriyle ilgili bir şikayet aldığında kralı

---

[601] Menache (1986), *a.g.m.*, s. 433.

[602] Bildiri *'İskoçya Baronlarının Papa XXII. Ioannes'e Mektubu'* başlığını taşımaktaydı. 1320 tarihli bu belge İskoç tarihinin en ünlü belgelerinden biri olarak kabul edilmektedir. J. Krümer, bildiriyi İskoç ulusunun kuruluş belgesi olarak nitelendirmektedir. Bildiri 8 kont ve 45 baronun mührünü taşımaktadır. Bildiriye imza atan baron ve kontlar papa Ioannes'ten, İngiltere kralı Edward'ın eylemlerine engel olmasını istemekteydiler ancak bildirinin ana teması papadan İskoçya'nın bağımsızlığını tanıması ve Robert Bruce'u İskoçların yasal kralı olarak kabul etmesini istemekti. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Jürgen Kramer, *Britain and Ireland: A Concise History*, Routledge, London 2002, s. 117. Baronlar bildiride İskoç ulusunun ortak kararı olarak 'yabani otlarla beslenerek dağlarda hayvanlar gibi yaşamaya zorlansalar bile, sadakatlerini başka bir ulusun hükümdarına vermeyeceklerini' ifade etmekteydiler. Ayrıntılı bilgi için bkz.: G. W. S. Barrow, *Scotland and Its Neighbours in the Middle Ages*, The Hambledon Press, London 1992, s. 17.

[603]Bliss, *a.g.e.*, Vol: II, s. 289.

[604] Renouard (1934), *a.g.m.*, s. 281.

bölgedeki sorumlulukların altından kalkabilecek kalitede insanları görevlendirmesi konusunda uyarıyordu.[605]

İngiltere ve Fransa 1324 yılında karşı karşıya geldiler. St. Sardos Savaşı'nda Edward Fransa'ya karşı mağlup oldu. Savaş esnasında kral karısı Fransız Isabella'in tüm mal varlığına el koydu. Ayrıca eşinin aile üyeleri dahil pek çok Fransız'ın İngiltere'den sürülmesini, topraklarına ve mülklerine el konulmasını emretti. Isabella arazilerini kaybetmekle mali bir zarara uğrarken ayrıca mülkleri sayesinde elde ettiği himaye hakkını da kaybederek önemli bir güçten yoksun bırakıldı.[606] Dahası kralın gözdesi Hugh Despenser'in karısı Eleanor Clare, kraliçenin hizmetine verildi ve böylece kral Isabella'i her manada kontrol altına almış oldu. Buna rağmen Edward, kraliçeden Fransa'ya gidip kardeşiyle arasında arabuluculuk yapmasını istedi. Isabella geleceğin III. Edward'ı olan oğlu Edward'ı yanına alarak Fransa'ya gitti ve Fransızlarla Sardos Savaşı sonrasında yapılan ateşkes süresini uzatmayı başardı. Sonrasında papa Ioannes, kraliçeye mektup yazarak iki kral arasında kalıcı barışı sağlaması ve kralları ikna etmesi için ona yalvardığını belirtti.[607] Kraliçe Fransa'ya gittikten sonra İngiltere'ye dönmeye dair bir eğilim göstermedi. Hatta Edward'ın bu yöndeki çağrılarını reddederek Fransa'da kalmaya devam etti. Thomæ Walshingham'a göre durumun ciddiyetini anlayan Papa Ioannes, kral ile kraliçeyi ve Fransa kralı IV. Charles'ı barıştırmak için iki nuncio gönderdi ancak elçiler barışa dair hiç bir şey elde edemeden, ümitsiz bir şekilde geri döndüler.[608] Papa, kraliçenin İngiltere'ye dönüşünde en büyük engel olarak görülen Hugh Despenser'e 15 Mart 1326'da mektup yazarak kraliçenin korkmadan kocasına dönmesi için kendisinin emekli olmasını ve onun bu ricasına kulak asmasını istedi. [609]

Isabella, 1326 yılında İngiltere'ye dönmeye karar verdi ve 24 Eylül 1326'da topraklarına ulaştı. Kraliçenin beraberinde altı yüz kişilik bir birlikle Londra'ya doğru ilerlemesi krala karşı muhalefet halinde olan farklı kesimlerde bile heyecan yarattı ve mevcut anarşiyi güçlendirerek Kral Edward'a yapılacak darbenin yolunu

[605] Renouard (1934), *a.g.m.*, s. 281.
[606] Lisa Benz, *Queen Consort, Queen Mother: The Power and Authority of Fourteenth-Century Plantagenet Queens*, University of York -Department of History, Yayımlanmamış Doktora Tezi, United Kingdom Ağustos 2008, s. 127.
[607] Bliss, *a.g.e.*, Vol: II, s. 462.
[608] Thomæ Walshingham, *a.g.e.*, Vol: I., s. 178-179.
[609]Bliss, *a.g.e.*, Vol: II, s. 475.

açtı.[610] Kralın destekçileri ve muhalifler arasında savaş başladı. Vakanüvist Galfridi le Baker, krallığın dört bir yanında ve orduda Papa Ioannes'in tüm İngiliz halkını krala olan bağlılık yeminlerinden muaf tuttuğunu ve kraliçeye karşı silaha başvuran herkesin aforoz edileceğini söylediğine dair yalanlar dolanmaya başladığını söylemektedir.[611] Sonuç olarak Hugh Despenser tutuklandı, II. Edward oğlu III. Edward lehine tahttan feragat ettirildi.

II. Edward'ın tahttan indirilmesi ile III. Edward dönemi başladı ve yeni kralla papa Ioannes'in ilişkileri giderek güçlendi. Papa bir iyi niyet göstergesi olarak kralın üçüncü dereceden kuzeni Hainautlu Philippa ile arasındaki evliliği onayladı. Yeni dönemde kraliçe Isabella ile adı sıklıkla aşk dedikodularına karışan Roger Mortimer'in Edward'ın nefretini üstüne çekmesi neticesinde idam edilmesi ile Ioannes ve III. Edward arasındaki ittifak daha da güçlendi. Papa, III. Edward'a yönetme sanatını öğretmeye çalıştı; sık sık genç krala itidalli hareket etmesini, krallığın tüm grupları ile iş birliği içerisinde olmasını, din adamlarının yanı sıra laiklere de kulak asmasını tavsiye etti.[612] Dahası III. Edward'ın tahtta çıkışı, Bruce'un ölümü İngilizlerle Papalığın ilişkilerini kuvvetlendirirken bu durum İskoçların papaya olan güvensizliğini haklı çıkarttı. Önceki zamanlarda olduğu gibi bu yüzyılda da Papalığın monarşilerle ittifak kurması ve kralları desteklemesi olağan bir durumdu. XXII. Ioannes'in bakış açısıyla İngiltere'nin yanında olmak adına İskoçların ezilmesi, İngilizlerin dahil edileceği Haçlı projesinin bir gereğiydi. Ancak Ioannes İngilizlere verdiği tavizlerin karşılığını alma noktasında başarılı olamadı ve İngiltere kralının kendi çıkarları için Papalık desteğini manipule etmesine zemin hazırladı. Fransa ile İngiltere arasındaki sorunlarla da Ioannes taraf tutmamaya özellikle özen göstermekteydi çünkü Haçlı Seferi için iki kralın güçlerine ihtiyacı vardı. Yine de belirtmemiz gerekir ki Ioannes'in pozisyonu Clemens'e göre farklıdır. O V. Philippe'in arkadaşıdır ve ikili arasında güçlü bir bağ olduğu muhakaktır. Pek çok sorunda Ioannes'in Fransa kralına dostane tavsiyeler verdiği bilinmektedir. Akitanya meselesinde de papa krala sorunun karmaşıklığını sık sık izah etmiş, Hıristiyanlık açısından ciddiyetini açıklamış, sorunu çözmeyi başaramasa da kralı

[610] Sophia Menache, "Isabella of France, Queen of England: A Postcript", *Revue belge de Philologie et d'Historie*, cilt: 90, 2012, s. 502.
[611] Galfridi le Baker de Swinbroke, *Chronicon Anglæ Temporibus Edwardi II et Edwardi III*, J. A. Giles (Ed.), Apud Jacobum Bohn, London 1847, s. 77.
[612] Menache (1986), *a.g.m.*, s. 430.

tehditlerden çok onları karmaşıklaştırmaktan alıkoymuştur.[613] Papa aynı şekilde, dostane tavrını III. Edward'a da hissettirmiştir. Papanın İngiltere ve Fransa arasındaki dostane ilişkileri ve dengeli tavırları, mali reformların meyvesini almak istemesi ile doğru orantılı idi. Papa Ioannes, krallarla etkin işbirliği yaparak, din adamlarından gelir elde etmenin daha kolay olduğunun farkına varmıştı. İki bölgede de krallarla ortak işbirliği yaparak, bölgenin ruhban sınıfı üzerinde hem Papalık hem krallık baskısını yoğunlaştırarak, din adamlarını etkin bir şekilde kontrol etmeyi başardı. Krallarda verdikleri onayların karşılığını, Kilise gelirlerinden pay alarak almaktaydılar.

XII. Benedictus'un papa seçildiği tarihten Yüzyıl Savaşları'nı başladığı sürece kadar Papalık-İngiliz ilişkilerinin üç ana alanı vardı: 1335 yılının sonlarına doğru Avignon mahkemesine gelen Ermeni elçisi Gregory de Signelie'nin Müslümanların Kilikya Ermenilerine saldırması sonucu yardım çağrısına cevap vermek, İngiliz-İskoç Savaşı ve Fransızların elinde bulunun Gaskonya topraklarının İngilizlere iade edilmesi idi.[614] İngiliz-İskoç Savaşı esnasında Papa Benedictus, Hugh d'Aimery ve Astili Roland'ı arabulucu olarak İngiltere'ye gönderdi. 1336'da Papalık elçileri önderliğinde İngilizler ve İskoçlar arasında yapılan barış görüşmeleri çıkmaza girdi. Papalık elçileri Edward Balliol'un İskoçların kralı ve oğlu II. David'in onun resmi varisi olduğunun kabul edilmesini İngiliz Parlementosu'ndan istemekteydiler ve İngiliz Parlementosu bu şartlar ile barış yapmayı reddetti. Barış sağlanamadığı için Papa Benedictus tasarlanan Haçlı Seferi'ni iptal etti. Bu değişken şartlarda İngiltere kralı III. Edward, Benedictus ile arasını iyi tutmayı başarırken, Haçlı Seferi'nin iptal edilmesiyle Fransa kralı VI. Philippe ile Benedictus'un arası kötüleşti ve 1337'de Papalık mahkemesinde Fransız temsilcisi olarak bulunan Philippe de Chamberlac'ın ülkesine rapor ettiği gibi "Benedictus, VI. Plilippe'in politikalarından rahatsız ve Edward'a yönelik tavrı ise çok daha töleranslıydı".[615] İngiltere ve Fransa arasındaki tansiyon yükselirken her iki kral da Alman İmparatoru Bavyeralı Ludwig ile ittifak yapmaya çalıştı ancak III. Edward başarılı oldu. Bununla birlikte Papalık ile arası iyi olan bir kralın aforoz edilmiş bir kral ile ittifak yapması hoş karşılanabilecek bir

[613] Renouard (1934), *a.g.m.*, s. 283.
[614] Barbara Bombi, *Anglo-Papal Relations in the Early Fourteenth Century: A Study in Medieval Diplomacy*, Oxford University Press, UK 2019, s. 186.
[615] Eugéne Déprez, *Les préliminaires de la Guerre de cent ans: La papauté la France et I'Angleterre (1328-1342),* Albert Fontemoing, Editeur, Paris 1902, s. 144-145.

durum değildi ve Edward niyetinin Ludwig ile Kilise'yi uzlaştırmak olduğunu savundu. [616] Elbette ki Papa Benedictus, bunu gerçekçi bulmadı. İngiltere ve Almanya arasında askeri ve mali destek içeren ittifakın yapılması papanın ittifaktan biraz çekinmesine neden oldu ancak yine de Benedictus savaşa dair diplomatik gayretlerinin dozunu artırdı ve Pedro Gomez de Barrasso ve Montfavés Bertrand adlı iki kardinali elçi olarak İngiltere'ye gönderdi. Aralık 1337'de elçiler İngiltere'ye ulaştılar. İngiliz Parlementosu müzakere şartlarını ele almak için 3-14 Şubat 1338'de toplandı ve barış için Fransızların İskoçlara olan desteğine son vermelerini, Gaskonya topraklarının İngilizlere iade edilmesini ve VI. Philippe'in Haçlı Seferi projesine destek vermesini istedi.[617]

Yüzyıl Savaşlarının patlak vermesi ile Papalığın konumu ve sürdürdüğü rol hep tartışılmaktadır. Avignon Papalığı'na dair tarih yazımı papaları ve Papalığı Fransız monarşisine bağımlı olarak konumlandırdığından Benedictus'un tavrı ile alakalı fikir ayrılıkları mevcuttur. Benedictus ile birlikte Avignon'da ikamet eden beş papanın ve Papalığın, Fransa'nın çıkarlarına yönelik alanlar dışında kayda değer barış görüşmeleri yapmadıkları belirtilmektedir ve sık sık iddia edildiği üzere papaların "Frankofil eğilimleri" nedeniyle barış girişimlerinin çok az başarılı olduğu ileri sürülmektedir. Ancak burada gözden kaçan önemli bir kaç husus vardır: yükselen ulusalcılık ruhu, yöneticilerin inatçılığı ve anlaşmaya kapalı doğaları.[618] Genel olumsuz kanaate rağmen Benedictus'u tarafsız olarak değerlendiren J. Sumption, papanın Philippé'e olan politik yaklaşımını hatasız, gerçekçi, saf ve hepsinden önemlisi bağımsız olarak görür ve tüm Avignon papaları içerisinde XII. Benedictus'un Fransa'ya en az sempati duyan papa olduğunu belirtmektedir.[619] G. Templemen ise farklı olarak, Yüzyıl Savaşları'nın ana sebebinin önceki İngiliz-Fransız krizleri ile bağlantılı olduğunu ancak 1337'de doruğa ulaşan krizin öncekilerden farklı sonuçlanasının nedeninin XII. Benedictus, III. Edward ve VI. Philippe'in siyasi duruş eksikliğinden ötürü olduğunu ifade etmektedir.[620]

---

[616] John Gruber, "The Peace Negotiations of the Avignon Popes", *The Catholic Hstorical Review*, cilt: 19, sayı: 2, Temmuz 1933, s. 191-192.
[617] Galfridi le Baker de Swinbroke, *a.g.e.*, s. 132.
[618] Gruber, *a.g.m.*, s. 190.
[619] J. Sumption, *Trial by Battle: The Hundred Years War*, Chambiridge University Press, London 1990, s. 145-146 ve 395.
[620] G. Templeman, "Edward III and the begining of the Hundred Years War", *Transactions of the Royal Historical Society*, cilt: 2, 1952. S. 88.

1338'den 1344 yılında, öldüğü tarihe dek Papa XII. Benedictus İngiliz-Fransız mücadelesinde barışı sağlamak için uğraştı. 1338 Temmuz'u ile 1339 sonlarına kadar ise Benedictus devam eden savaşı kontrol altına almaya çalıştı, 1340'tan itibaren ise durdurmayı denedi.[621] Papa Benedictus iki ülke krallarına sürekli elçiler ve mektuplar göndererek savaşı önlemek istedi. 1339 yılında Kral Edward Papa Benedictus ve kardinallere hitaben yazdığı mektupta doğa kanunlarına göre saldırıya uğrayan bir hayvanın karşılık vermesinin gereklilik olduğunu savunmakta ve savaşın Fransız tahtı tarafından kışkırtıldığından bahsetmekteydi.[622] Devamında Edward Fransa kralını işgalci ve yasadışı bir kral olarak tanımlamaktaydı. Özetle Edward Fransa tahtı üzerindeki yasal haklarını XII. Benedictus ve kardinallere izah etmeye çalışıyordu. Papa Benedictus Edward'ın mektubuna verdiği cevapta ilk olarak kralın Bavyeralı Ludwig ile yapmış olduğı ittifaktan duyduğu rahatsızlığı dile getirmekteydi. Benedictus krallar arasındaki savaşı desteklemediği için her iki ülkede ondalık toplanmasını yasakladı. Sürecin devamında papa Benedictus kral Edward'a ısrarlı şekilde mektuplar göndererek barışçıl adımların atılması için yalvardı. Bu mektuplarda papa kendisini *'dostane bir müzakereci'*[623] olarak nitelendirmekteydi. Edward sık sık papaya Fransa kralının işgalci tutumundan, İskoçları İngiltere'ye karşı kışkırtmasından, Philippe'in bir işgalci olmasından ancak İngiltere'nin tüm çabalarına rağmen barışa samimi bir şekilde yaklaşmamasından şikayet ederek buna rağmen papanın samimi gayretine teşekkürler etmekteydi.[624]

1340 yılında Benedictus'un barışı sağlama çabaları sonuçsuz kaldı. Özellikle İngiltere elçisi Nicolo Fieschi'nin Fransızlar tarafından Avignon'dan kaçırılması ile İngiliz-Fransız diplomatik ilişkileri bitme noktasına geldi. Benedictus'un ölümüne kadar da papanın gündemini oluşturan barışa dair her hangi bir mesafe katedilemedi. Benedictus öldükten sonra yerine geçen VI. Clemens ile İngilizlerin Papalıkla ilişkilerinde bir durağanlık söz konusudur. Clementus'un papa olarak seçiminden sonra iki kardinalin -Annibale di Ceccano ve Raimond de Farges- İngiltere kralına yazdığı mektup oldukça dikkat çekicidir. Bu mektupta ismi geçen kardinaller yeni seçilen papa ile ilgili '*yükselmeden evvel sizi sevdiğini ve savaşınız için üzüldüğünü*

[621] Helen Jenkins, *Efforts for Peace under Benedict XII (1334-1342)*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1933, s. 41.
[622] Hemingburg, Vol: II, s. 316-317.
[623] Hemingburg, Vol.: II, s. 351.
[624] Hemingburg, Vol.: II, s. 351-352.

kesin olarak anladık' demekte ve Clemens'in papa seçildikten sonra zikredilen iki kardinali çağırarak onun seçilmesini krala haber etmelerini ve kralın onun seçilmesine sevinmesini istediği belirtilmektedir.[625] Bu şekilde pozitif mesajlarla başlayan VI. Clemens dönemi, İngilizlerin Papalığa karşı eski antipatilerinin tekrardan yükseldiği kritik bir dönemdir. Bunun en önemli sebebi ise Clemens'in Fransız sarayındaki geçmişidir. Bir de buna İngiliz düşmanlığı ile tanınan Talleyrand de Périgord'un kuriadaki politikaları eklenince V. Clemens, XXII. Ioannes ve XII. Benedictus'un İngiliz yanlısı politikaları ile bir süredir dizginlenen İngiliz muhalefeti yeniden canlandı. Özellikle Clemens'in papalığı III. Edward'ın saltanatının orta ve en güçlü dönemine denk geldiği için bu süreç kriz ve mücadelelerin dönemiydi.

VI. Clemens, bilindiği üzere Fransız sarayında resmi görevlerde bulunmuş ve kral VI. Philippe ile güçlü bağları olan bir papaydı. İkili arasındaki ilişkilerin boyutundan ötürü İngiltere Parlementosu, İngiliz din adamlarından alınan sübvansiyonların doğrudan Fransızlara gideceğinden emin olarak radikal bir karara imza attı. 1307'de Carlisle'de ve 1309'da Stamford'da gündeme getirilen protestolar yenilendi. Yabancılara verilen ya da verilecek tüm af, lutuf ve bağışların aşırı ve zamansız dağılımı İngiliz kamuoyunu yüksek derecede rahatsız etmekteydi. Nisan 1343'te Westwinster'da düzenlenen parlemento sırasında halkın şikayetleri dile getirildi ve III. Edward Roma Kilisesi'nin özgürlüklerinin açık ihlalini oluşturan bir dizi emir yayınlayarak tebaasını memnun etmenin gerekli olduğunu düşündü.[626] 1343 yılında İngiliz Parlementosu'nda baronlar ve halktan pek çok kişi ülke dışına gidecek paralara el konulması için bir karar aldılar. 18 Mayıs'ta bir kısım seçkinler Clemens'e protesto mektubu gönderdiler ve Papa Clemens'ten uygulamanın hayata geçirilmesine engel olmasını, kilise mülklerinin, işlerinin Tanrı'nın onuruna uygun şekilde yönetilip savunulmasını sağlamasını istediler.[627] Kral atalarının krallıkta özgür seçimler yapmış olduklarına değinerek, belirli yöntem ve koşullar altında din adamlarının atamalarının yapıldığını papaya belirtti. [628] Kral 30 Ağustos ve 10 Eylül'de papadan konu ile ilgili bir çözüm üretmesini talep etti ve bu arada ülkeye

[625]VI. Clemens, *Litterae cardinalium, super papa electo*, Thomæ Rymer (Ed.), *Foedera, Conventiones, Litterae et Cojuscunque Generis Acta Publica Inter Reges Anglie*, Vol: II, Part: II, Fred. Holdbroke S.A.S., London 1821, s. 1194.
[626] Guillaume Mollat, "Clément VI et la péninsule ibérique", *Journal des Savants*, cilt: 3, 1960, s. 122.
[627] Hemingburg, Vol: II, s. 403.
[628] Hemingburg, Vol: II, s. 406.

Papalık fermanlarının, emir ve hükümlerinin girişini engellemek için kararlar aldı.[629] Londra şerifi, Kardinal Adhémar Robert ve Gérard de Garde'ın vekillerini tutukladı. Papa bahsi geçen kişilerin esir alındığını ve utançla krallıktan kovulduğunu belirterek, onların nazik şekilde geri çağırılmasını istedi.[630] Talebi karşılıksız kalınca Clemens, olanların Kilise'ye bir isyan olduğunu belirterek, afaroz tehdidinde dahi bulundu ve 1343 Ekim ayında hukukçu John Shoreditch kral, lordlar ve Avam Kamarası'nın protesto mektubunu kendisine teslim ettiğinde papa iyice gerildi.[631] Akabinde Clemens, elçileri görevden aldı ve kızgınlığını bastırdı. Clemens, taktiksel davranarak kuriada oluşan İngilizlere yönelik muhalefeti bastırmak için 1344 yılında İngiltere'ye karşı bir takım cezai yaptırım kararı aldı. *'Kilise'ye karşı girişilen bu yeniliklere'* protesto yağmuru ile karşılık verdi ve kral, kraliçe, pek çok lord ve barona yazdı ancak 1345 Şubat'ında III. Edward, VI. Clemens'e uzun ve incelikli bir mektup yazarak Papalık karşıtı yasama söylentilerinin bir anlam ifade etmediğini belirtti.[632] Özetle 1343'te meclisten geçen ve 1344'te cezai yaptırımların eklenmesiyle içeriği genişletilen kararlar hiç bir zaman uygulamaya koyulmadı.

9 Şubat 1351'da İngiltere'de Provisors Yasası ilan edildi. Yasa piskoposluk ya da başka makamların seçiminin özgürce yapılmasını, hakların (atama, aday gösterme) altı ay içerisinde kullanılmaması durumunda krala geçeçeği, Papalık hükümlerine başvurarak kanonik düzeni bozmaya çalışanların cezalandırılacağına dair hükümler içermekteydi.[633] Bu önlem İngiltere'de Papalık ayrıcalıklarını ortadan kaldırmakla kalmıyor, beraberinde kilise mallarına el konulmasını kutsayarak, seçim ilkesine ve kilisenin özgürlüğüne daha büyük darbe indirmeyi hedefliyordu.[634] VI. Clemens'e İngiltere ile karşı karşıya getirecek görüldüğü üzere pek çok gerilim anı olmasına rağmen, papa sağduyulu davranarak İngilizlerin Papalık idaresinden tamamen soğumasının önüne geçmeyi amaçlamaktaydı. Özetle papanın İngiltere'ye karşı tavrı oldukça diplomatikti.

---

[629]William Abel Pantin, *The English Church in the Fourteenth Century*, Chambridge University Press, Chambridge 2010, s. 83.
[630] Murimuth- Averbury, s. 149-151.
[631] Mollat, *a.g.e.*, s. 263.
[632] Pantin, *a.g.e.*, s. 83.
[633]Pınar Ülgen-Gülnur Özer, "Provisors ve Praemunire Yasaları Çerçevesinde Taht ve Papalık İlişkileri", *Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt: 10, sayı: 2, 2021, s. 334.
[634] Mollat, *a.g.e.*, s. 264.

Clemens'in ölümünden sonra VI. Innocentius döneminde İngiltere halkı ve Parlementosu Papalık karşıtı eylemlerine devam etti. 23 Eylül 1353 tarihli Praemunire Tüzüğü olarak adlandırılan tüzük, Papalığın İngiltere topraklarındaki hak iddialarına hukuki bir engel niteliğindeydi. Yasa, kralın mahkemesinde yargılanacak yahut kralın mahkemesine karşı herhangi bir yerde dava açaçak kimsenin, iki ay içerisinde kendisini krala ait bir mahkemede savunmasını, aksi halde eylemin geçekleşmediği takdirde bu kimselerin ve onların sorumluluğunda olan bireylerin kralın korumasından çıkartılıp, mal varlıklarına kral adına el konulup, yakalandıkları takdirde hapse atılacaklarını[635] hükme bağlamaktaydı. Papalık için tartışmasız çok zararlı kabul edilen yasa, III. Edward'ın kendi yaptığı düzenlemeleri ilk ihlal eden kişi olması hasebiyle, şimdilik sadece teoride kaldı ve kraliçe dahil lordlar da Papalık kuriası ile ilişkilerini eskiden olduğu gibi devam ettirdiler.[636]

VI. Innocentius, savaşı sonlandırmak olmasa bile hiç değilse bir ateşkes imzalanması için Porto Kardinali Bologna'lı Gui'yi arabulucu olarak İngiltere'ye yolladı. Fransa'nın İngiltere karşısında aldığı ağır yenilgiler ve Navarre'lı Charles isyanı nedeniyle sorunları çoğalmaktaydı ve kardinalin teşvikiyle iki taraf Guînes'te barış müzakereleri için bir araya geldiler.[637] III. Edward barış yapılması için Akitanya, Anjou, Normandiya, Maine, Touraine, Limousin Ponthieu bölgelerinde tam egemenlik talep etmekteydi. Edward'ın şartları aslında Fransa açısından korkunçtu ancak Gui barış sağlamak noktasında kararlı olduğu için şartları Fransızlara sunmak noktasında bir çekince göstermedi. Tarafları temsil eden elçiler ve kardinalin huzurunda 1354 yılında Guînes Antlaşması imzalandı. Antlaşma bahsedilen tüm toprakların İngiltere tahtına bırakılmasını ve her biri İngiltere'ye 100.000 écus[638] çeyiz getirecek iki İngiliz-Fransız evliliğini de şart koşuyordu.[639] İngiliz bir tarihçi anlaşmayı *'İngiltere kralının kendisi ve tüm varisleri için Akitanya Dükalığı'na sessizce ve özgürce sahip olması'*[640] olarak yorumlamaktaydı. J. B. Henneman anlaşma belgesinin 14. yüzyılda Fransız diplomatik servetinin en alt noktasını temsil

[635] Henry Gee-William John Hardy (Ed.), *Documents Illustraue of English Church History*, Macmillan and Co. Ltd., London 1896, s. 103-104.
[636] Mollat, *a.g.e*., s. 265.
[637] Robin Neillands, *The Hundred Years Wars*, Routledge, London 1990, s. 120.
[638] İlk olarak 1266 yılında basılan Fransız para birimi
[639] John Bell Henneman, *Royal Taxation in the Fourteenth Century France: The Development of War Financing*, 1322-1359, Princeton University Press, Princeton 1971, s. 270.
[640] Murimuth-Avesbury, s. 420.

ettiği görüşündedir.[641] Kararlaştırılan antlaşma Fransa'nın parçalanması anlamına gelmekteydi. Antlaşmanın yürürlüğe resmen girmesi için iki tarafın temsilcilerinden oluşan heyetin Avignon'da papanın liderliğinde toplanıp, imzalamaları kararlaştırıldı.[642] Papalığın Yüzyıl Savaşları boyunca politikasının tamamen Fransız eksenli olduğu, özellikle Fransız sarayındaki görevlerinden ötürü VI. Innocentius'un Frankofil bir papa olduğu sıklıkla vurgulanmıştır. Ancak Papalık liderliğinde Fransa'ya barış adı altında sunulan bu anlaşma Fransa Krallığı'nın büyük bir kısmının İngilizlere devredilmesi demekti. Bu bağlamda anlaşma şartları Papalığın bir taraf tutmaktan daha ziyade barışı ve Hıristiyan dünyasında güvenliği ön planda tuttuğunun kanıtıdır. Ancak nihai onay için atılacak imza sürecinin uzaması İngilizlerin lehine oldu. İngilizler antlaşmanın yürürlüğe konması için gerekli heyeti Avignon'a geç göndermek gibi bir hataya düştüler. Tarafların elçileri 1355 yılında Avignon'da papanın huzurunda toplandılar ve bahsi geçen antlaşmanın maddeleri okunduğunda Fransız elçileri, antlaşmayı kabul etmeyeceklerini ilan ettiler.[643] Bunun için gerekçeleri ateşkes yapılmasına rağmen bölgede İngiliz müdahalelerinin hala devam ediyor olmasıydı.[644] Anlaşma çabalarının başarısızlıkla sonuçlanması İngiltere'de elbette hoş karşılanmadı ve bazı kronikçiler anlaşma sağlanamamasına sebep olarak Papalığı gördüler. Örneğin bir ruhban olmasına rağmen ara ara Kilise'ye muhalif bir duruş sergileyen İngiliz tarihçi Johannis de Reading, durumu *'kısmen Fransızların sahtekarlığı, kısmen papa ve kurianın anlaşmadan rahatsız olması"*[645] olarak yorumlamaktadır.

Barışa dair ilk girişimi başarısız olan Innocentus, Kardinal Niccolo Capocci ve kardinal Talleyrand'ı yeniden III. Edward'a gönderdi. Kardinaller III. Edward ile yaptıkları görüşmelerde kralı ikna edemediler. 19 Eylül 1356'da Edward'ın oğlu Kara Prens ile Fransız ordusu savaşa başladı ve Poitiers Savaşı olarak tarihe geçen savaşta Kara Prens, Fransızlara karşı büyük bir zafer kazandı; Fransız kralı Jean ve oğlu Philippé'i esir aldı.[646] Savaşın ardından Innocentius, Türklere karşı yapılacak olan Haçlı Seferi'nin onun lutfuna bağlı olacağını hatırlattı ve Fransa ile uzun süreli

[641] Henneman, *a.g.e*., s. 270.
[642] Galfridi le Baker de Swinbroke, *a.g.e.*, s. 224-225.; Murimuth- Avesbury, s. 420.
[643] Murimuth-Avesbury, s. 421.
[644] Neillands, a.g.e., s. 120.
[645] JRC, s. 118.
[646] Thomaæ Walshingham, *a.g.e.*, Vol:I, s. 282-283.

bir barış anlaşmasını teşvik etmek için Kara Prens'e yazdı.[647] Bir kaç devamsız barış anlaşmasından sonra 1360 yılında Brétigny Antlaşması yapıldı. Papanın elçisi Androin de la Roche'nin eşlik ettiği görüşmeler neticesinde kralın özgürlüğüne karşı üç milyon altın écus fidye ödemesi gerekmekteydi. Miktarın dokuz yüz bini papa tarafından karşılandı. Elbette hamle İngilizlerin Papalığa ve Innocentus'a karşı şüpheciliğini artırdı. Buna rağmen, VI. Innocentius papalığı süresince İngiliz-Fransız barışını sağlama çabalarında doğal olarak büyük bir sorumluluk üstlenmişti.[648]

1360 yılından itibaren İngiliz-Papalık ilişkilerini temeli yine öncesinde olduğu gibi barış için müzakerelerden ve girişimlerden oluşmaktaydı. Papalık açısından 1360-78 yılları dış sorunların yanında iç politikalarında pahalıya mal olduğu bir dönemdi. İçine iki kez Roma'ya gidişi barındıran periyod papaların genel olarak ekonomik kaygılarla hareket ettiği sıkıntılı bir süreçti. V. Urbanus, 8 Haziran 1365 tarihli bir mektubunda 7 Temmuz 1333'ten beri Kiliseye ödenmemiş yıllık vergilerin, artık verilmesini İngiltere'den talep etmekteydi.[649] III. Edward oğullarından birisi Flandre kontu Lewis'in kızıyla evlendirmek istiyordu ve evlilik için papadan muafiyet talebinde bulundu ancak V. Urbanus, bahsi geçen adayların yasak derecede akraba oldukları gerekçesiyle evlilik onayı vermeyi reddetti.[650]

Lordlar ve Avam Kamarası, 1366 yılında din adamlarına danıştıktan sonra III. Edward'ı halkın rızası olmadan ve kralın kendi yeminine aykırı olduğu bahanesiyle papaya vergi ödeme yükümlülüğünden kurtadı; Lordlar ve Avam Kamarası'nın Papalığın atacağı karşıt adıma sonuna kadar direneceğini bildiğinden Urbanus, bu adımın sonucunun Roma Kilisesi'nin İngiltere üzerindeki eğemenliğini tamamen ortadan kaldıracak potansiyelde olabileceğini öngörerek eylemsiz kalmayı tercih etti.[651] XI. Gregorius, 1372 yılında kral Edward'dan *'kötülüğün oğulları'* olarak adlandırdığı Viscontilere karşı savaşı sürdürebilmesi için sübvansiyon isteğinde bulundu ve kraldan yardım yapmayan din adamlarına hiç bir faydada bulunmamasını talep etti.[652] Bu yıllarda İngiltere'de ruhbanlık ve Papalık karşıtlığı oldukça güçlüydü ve İngilizler için Avignon'daki kuria ve kardinaller *'günahkar*

[647] Koster, *a.g.e.*, s. 95.
[648] Henneman, *a.g.e.*, s. 267.
[649]Bliss, *a.g.e.*, Vol:. IV, s. 16.
[650]Bliss-Twemlow, *a.g.e.*, Vol.:. IV, s. 14.
[651] Mollat, *a.g.e.*, s. 265.
[652]Bliss-Twemlow, *ag.e.*, Vol.: IV, s. 116.

Avignon kentindeki hayır simsarları' olarak nitelendirilmekteydi.[653] Bu nedenle talep edilen yardım kral tarafından yasaklandı. İngilizler yine de uzlaşmaya kapalı değillerdi ve Papalık kraliyet arasında konuya dair 1373-78 yılları arasında bir dizi müzakere yapıldı. İlişkilerin mali sorunlardan gerilmesine rağmen papa, İngiltere ve Fransa arasında barışı tesis etmek için pek çok kez girişimde bulundu. Gregorius, krala çok kez mektup yazmış olmasına rağmen, bir an önce uzlaşma sağlanması için kral üzerinde tesiri olan kişilere de mektuplar yazarak, kral üzerindeki etkilerini barış için kullanmaları adına ricalarda bulunuyordu.[654] Avignon'daki Papalığın son dönemlerinde Wycliffe'ın liderliğinde ulusal bir kilisenin temelleri atılmaya başlandığından, yüzyılın sonuna doğru halkında içinde bulunduğu tehlikeli bir muhalefetin oluştuğu İngiltere'de Papalık adına işler eskisi kadar kolay olmayacaktı.

3.2.1.Fransız-İngiliz Savaş Mirası: Özgür Bölükler Sorunu ve Papalık

Özgür Bölükler ya da Büyük Bölükler, Özgür Şirketler (Grande compagnie- grandes compagnies) olarak adlandırılan paralı asker birlikleri İngiltere ve Fransa arasında süren Yüzyıl Savaşları süresince ordularda kullanıldı. Bunlar savaş sırasında özel işverenler tarafından tutulan, kiralanan birliklerdi ve herhangi bir devletten bağımsız, ücret konusunda anlaşabildikleri taraflar adına savaşan paralı askerlerdi. Kendilerine ödemelerini yapan herkes için savaşmaya hazır olan birlikler uzun yıllardır İngiltere ve Fransa arasındaki savaşlarda profesyonelleşmişlerdi. İngiltere ve Fransa arasındaki Brétigny Barışı sonrasında işsiz kalan pek çok atlı-silahlı asker şehir devletlerinin ordularında iş bulmak maksadıyla İtalya'ya akmaya başladı. Bu adamlar önemli sayıda İngiliz içeriyorlardı ve seçilmiş bir kaptanın liderliğinde kendilerini kiralayan birliklerin Ak Bölük, Kara Bölük, Çiçekler Bölüğü, Yıldız Bölüğü ve birkaç tane St. George Bölüğünden oluşan bölükleri vardı.[655] Bölükler farklı milliyetlerden oluşabildiği gibi bazen de karma olabilmekteydi. Örneğin Ak Bölükler olarak bilinen bölük İngiliz, İtalyan ve Almanlardan oluşmaktaydı. Genellikle kendi saymanlarına, danışmanlarına ve sekreterlerine sahiptiler ve disiplinli bir şekilde organize edilmekteydiler.

---

[653] Pantin, *a.g.e*., s. 88.
[654]Bliss-Twemlow, *a.g.e*., Vol:. IV, s. 116.
[655] Leonard Francis Simpson, *The Literature of Italy from the Origin of the Italian Language to the Death of Boccacio*, Richard Bentley Press, London 1851, s. 8.

Kuzeyde hiçbir şey elde edemeyeceklerini anlayan özgür bölükler Arnold de Cervole isimli bir şövalyenin liderliğinde Provence önlerine hatta Avignon'a kadar geldiler. Kronikçi John Froissart, bu askerlerin liderleri Cervole'e başrahip diye hitap ettiklerinden bahsetmektedir ve olayları *"bu dönemde Arnold de Cervole adında bir şövalye -ancak daha yaygın olarak başrahip olarak anılmaktadır- her taraftan gelen çok sayıda atlı asker topladı ve Fransa'dan maaşlarının artık devam etmeyeceğini ve kralın yakalanmasından bu yana o ülkede daha fazla kazanma ihtimallerinin olmadığını gördü.*[656] diyerek nakletmektedir. Comtat Venaissin bölgesine yayılan birliklerin varlığından korkan papa Cervole ile anlaştı ve ona talep ettiği parayı vererek, Avignon şehrini yağmalamaktan kurtardı. Ancak bölüklerin varlığı Avrupa özellikle de Fransa için sorun olmaya devam etti. Fransa kralı Jean'ın İngiltere'ye esir düşmesi ile Fransa bir kaosa sürüklendi. Yönetimi ele geçirmek isteyen Navaralı Charles, Paris'i ele geçirmek için bölüklerden yardım istedi ve paralı askerleri şehrin pek çok, noktasına yerleştirdi. 1359 yılında Charles, Fransa'nın yıkımını önlemek istediğini söyleyerek taç üzerindeki iddialardan vazgeçtiğinde birlikleri dağılmaya ikna edemedi ve bu gruplar Fransa topraklarında, kalelerinde yerleştikleri yerlerde kalmaya devam ettiler.[657]

Birkaç yıl sonra *tard-venus* (geç gelenler-geriden gelenler) ve grandes compagnies olarak adlandırılan ek paralı asker grupları Burgundy ve Beaulolais'ten geçen bir yolu yağmaladılar ve en sonunda 1360 civarlarında Avignon'un mahallesi Pont-Saint Esprit'e kadar ulaştılar.[658] Fransız kronikçi Jean de Venette *"...Belial'ın*[659] *oğulları ve kötülüğün adamları kendi tutkuları, kötülükleri, aç gözlülükleri ve kazanç umutlarından başka hiçbir hak ve sebep olmaksızın diğer insanlara saldıran ve yine de Büyük Bölük olarak adlandırılan çeşitli ülkelerden savaşçılar ortaya çıktı. Büyük bir grup halinde ve silah altında birleşmiş olan bu zalimler efendimiz yüce papaya ve kardinallere boyun eğdirmek için Avignon'a yaklaştılar"*[660] demekte ve şehrin komşu kırsal alanını korkunç şekilde yağmaladıklarından bahsetmektedir.

[656] John Froissart, *a.g.e*., Vol: I, s. 238.
[657] William Urban, *Medieval Mercenaries: The Business of War*, A Greenhill Books, UK 2006, s. 165.
[658] Koster, *a.g.e*., s. 99.
[659] Kötü ya da değersiz şeyleri ifade etmek için kullanılan ve çoğunlukla şeytanla özdeşleştirilen iblis, şeytan manalarına da gelen İbranice kelime
[660] Jean de Venette, *a.g.e*., s. 106.

Brétignty Anlaşması sonrasında İngiltere ve Fransa arasındaki kaleleri boşaltma ve toprakları dönüştürme süreci 1362 baharında büyük oranda tamamlanmıştı. Bu dönüşüm ayrıca paralı askerlerin Avrupa içlerine iyice akın etmesi anlamına gelmekteydi. Innocentius döneminden kalan sorun V. Urbanus döneminde de devam etti. Özgür Bölükler'in varlıkları, dizginsiz kibirleri ile başa çıkmak o kadar kolay değildi ve bunlar yasa ve düzeni alaya alacak güçte olduklarından sadece güçlerine ve mutlak vicdansızlıklarına karşı durmak değil onlara karşı birleşik bir cephe kurmak da çok zordu.[661] Bu nedenle en azından 1363'ün yarısına kadar Papa Urbanus bölüklerle samimi ilişkiler kurmaya çalıştı ve reisleri ile iletişime geçerek Kutsal Toprakların yardıma ne kadar ihtiyacı olduğunu açıkladı ve kimsenin onlardan daha yetenekli olmadığı gerekçesi ile haç düşmanları ile savaşmak için denizaşırı ülkeye giderek oraları fethetmeye davet etti.[662]

V. Urbanus, varlıkları ciddi sorun oluşturan başıboş özgür askerlerin gücünden yararlanmak için bir takım planlar içerisine girdi. Bunlardan bir tanesi Macaristan kralı Büyük Louis'nin (1342-1382) topraklarını Türk akınlarından korumak için Özgür Bölükleri kiralamaktı ancak Rheinland'ki Almanlar fikre sıcak bakmadılar.[663] Yine Fransa, Danimarka kralı Waldemar'ı (1340-1375) İngiltere'ye saldırtıp tutsak kral Jean'ı kurtarmasını sağlamak ve bunu yaparken de özgür bölüklerin gücünden yararlanmak niyetindeydi ancak Fransa'nın bölüklere ödeme yapacak gücü bulunmamaktaydı. İtalya'nın ve şimdilerde Fransa'nın içinde bulunduğu kaotik durum nedeniyle Hıristiyan âleminin lideri olarak papa paralı askerlerin neden olduğu sorunlarla başa çıkma girişiminde asırlık Kilise ideolojisi olan Haçlı Seferi projesine sarıldı .[664] Bir yandan da bölükler bölgeyi yağmalamaya devam ediyorlardı. Sabrı taşan papa 27 Şubat 1364 tarihinde *Cogit nos* adlı bullda *"ekinleri, evleri yakmaktan, asmaları, ağaçları, hayvanları ve ellerinden gelen her şeyi kesmekten"* korkmayan insanlar olarak nitelendirdiği bu insanların, her haklı dava için kenara çekildiklerinden yani günahlarının bağışlanması ve insanların kurtuluşu için Kutsal

[661] Erving Edward Beauregard, *The Free Companies in the Hundred Years War*, University of Massachusetts Amherst Department of History, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, USA 1911, s. 47.
[662] P. Henri Denifle, *La Déesolation des églises, monastéres & hopitaux en France*, Vol: II, Alphonse Picart et Fills, Editeurs, Paris 1899, s. 444.
[663]Urban, *a.g.e.*, s. 165.
[664] Norman Housley, "The Mercenary Companies, the Papacy and the Crusades: 1356-1378", *Tradatio*, cilt:. 38, 1982, s. 257.

Toprakları almayı reddettiklerinden şikâyet etmekteydi.[665] Papa 27 Mayıs 1364'te konuya dair, *Miserabilis nonnullorum* adlı bull ile bölükleri izole etmek için tasarımlarını açıkladı. Metinde Urbanus, onları aforoz ile tehdit ederek birliklerini bir ay içerisinde dağıtmalarını, işgal ettikleri yerleri teslim etmelerini ve verdikleri zararları onarmalarını emretti; onlara para, yiyecek, at silah ya da her türlü erzak sağlayan ve ya herhangi şekilde onlara yardım eden herkesin aforoz edileceğini bildirdi.[666] Ayrıca Urbanus bahsi geçen metindeki emri ile din adamlarının ya da meslekten olmayan herhangi birilerinin onlara katılmalarını, anlaşmalarını yasakladı.

1364 yılında Fransa'nın başına Papa Urbanus'un dostu, V. Charles (1364-1380) geçti. Papanın Haçlı projesine destek veren Charles, bu konuda papanın umutlarının yeniden canlanmasına vesile oldu. 1365 tarihinde Alman İmparator IV. Karl papayı ziyaret etmek için Avignon'a geldi. Papa, Haçlı projesi için çağrı yapmaktaydı ve Almanya'dan, başka yerlerden pek çok soylu orada toplandı; Fransa kralı Charles temsilci olarak kardeşi Anjou dükünü gönderdi.[667] Toplantının amacı Türkler ve diğer milletler tarafından sıkıntıya giren Hıristiyanları kurtarmaktı. Sonrasında, 9 Haziran 1365 tarihli mektupta papa, Alman imparator Karl'a *"en acil meselenin, krallığınızı ve Christendom'un diğer pek çok kısmını mahveden o nefret dolu bölüklerin ortadan kaldırılması gerektiğine karar verdik*"[668] demekteydi. Fransa kralı Charles'ın muhtemel dokunuşu ile bölüklerin kiralanmasıyla Doğu'ya sefer organize etme fikri yeniden alevlenmişti. Papa Özgür Bölükleri Doğu'ya göndermeye kalktığında kökleri Birinci Haçlı Seferi'ne kadar dayanan geleneksel politikaya yeniden sarıldı. Ancak papa Urbanus, planı hayata geçirme noktasında başarılı olamadı. Bunun temel nedeni artık Papalığın geleneksel politikalarının modasının geçmiş olması, toplumda ve monarşilerde meydana gelen değişimleri, dönüşümleri anlama ve uyum sağlama noktasında başarısız olunmasıydı.[669] Avignon'da ki ziyareti esnasında üç yıl boyunca seferleri destekleme sözü veren Alman imparator Karl'ı ve Rheinland'daki Almanları, krallığının gücünü artırmak isteyen Fransa kralının, papanın ve Alman imparatorluğunun gücüyle, parasıyla tuttuğu askerleri

[665] Denifle, *a.g.e.*, s. 445.
[666] Hunt Janin-Ursula Carlson, *Mercenaries in Medieval and Renaissance Europe*, McFarland&Company, Inc., London 2013, s. 121.
[667] Jean de Venette, *a.g.e.*, s. 131.
[668] Jean de Venette, *a.g.e.*, s. 302.
[669] Housley (1982), *a.g.m.*, s. 253.

doğuda kullanmayı istemesi rahatsız etmişti.[670] Liderlerin kendi çıkarlarını ve devlet politikalarını Hıristiyanlığın politikalarından bağımsız ve üstün tutmaları, papanın paralı askerlerden kurtulma kaygısına balta indirdi ve hayal edilen sefer organize edilemedi.

Başıboş olarak faaliyetlerine devam eden bölükler artık Avignon'un da güvenliğini tehdit etmeye başladılar. Bölüklerin bir kısmı bilindiği üzere Kardinal Albornoz'un İtalya seferlerinde Kilise adına hareket etmekteydiler ancak sık sık bağlılık değişiklikleri bir bölüğün papa için mi papaya karşı mı savaştığını anlamayı zorlaştırmaktaydı. Comtat Venaissin ve Avignon bu noktadan itibaren eski güvenli şehir özelliğini kaybetmiş ve bölüklerin faaliyetleri karşısında coğrafi olarak dezavantajlı bir konuma sürüklenmişti.[671] Ara ara Avignon'a kadar yaklaşma korkusuzluğunu gösteren askerlerin en cüretkâr eylemlerinden biri 1365 yılında yaşandı. Bunun üzerine Papa Urbanus üçüncü bull, *Clamat ad nos* (5 Nisan 1365) ile paralı askerleri aforoz etti ve bölüklerle görüşen, onlara para ödeyen tüm kasaba, şehir, köy ve şahıslara en ağır şekilde muamele edileceğini açıkladı. [672] Avignon şehrinin güvenliğini kaybetmesine yönelik ifadeler papanın paralı asker şirketlerine yönelik başka bir emri olan *Ad Perpetuam* adlı, 12 Ocak 1366 tarihli metninde net olarak görülmektedir. Bull ile papa *"dünyanın farklı yerlerinden bir araya gelen bir gurup kötü adam*" olarak nitelendirdiği bu insanların, sık sık kendisinin gözünün önünde korkmadan mülkleri yağlamadıklarından, kundakladıklarından, her yerde dolaştıklarından bahsetmekte ve *"Avignon'a gelenlerin ve gidenlerin hürriyetleri ve güvenliklerini tehlikeye attıklarını*" [673] belirtmektedir.

Papa Urbanus'un, askerlerin bölgede sebep olduğu zararları tamir etmek ve onları izole ederek güçlerini faydalı sahalarda kullanma planları başarılı olmadı. Bu şirketler, 1369'da İngiltere ve Fransa arasındaki savaşın yeniden başlamasına kadar Batı Avrupa'nın çoğu bölgesinde aktif olarak kaldılar ve yeni kaptanlar altında güçlerini birleştirdiklerinde iyi korunan kasabaları, köyleri ele geçirmek için ne derece yetenekli olduklarını göstermeye devam ettiler.[674] Örneğin eski bir Fransız bölüğü Bertrand du Guescelin komutası altına girdi ve onun liderliğinde İspanya'da

[670] Urban, *a.g.e.*, s. 165.
[671] Housley (1982), *a.g.m.*, s. 256.
[672] Janin-Carlson, *a.g.e.*, s. 121.
[673] Denifle, *a.g.e.*, s. 490.
[674] Urban, *a.g.e.*, s. 116.

güçlerinden yararlanıldı.[675] İtalya'da ise Albert Starz, Fra Moriale, John Hawkwood gibi liderler altında organize olan paralı şirketler, zaman zaman Papalık, zaman zaman yerel güçler tarafından finanse edilerek, savaşlarda kullanıldılar.

3.3. Avignon Papalığı ve Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu

XIV. yüzyıl başlarken Papalığın Kutsal Roma İmparatorluğu ile ilişkileri parlak değildi. İlişkiler ilk olarak Albrect'in Alman İmparatoru olarak seçilmesi ile gerildi. VIII. Bonifacius kibirli ve otoritesel tavırları ile Albrect'i Almanların kralı olarak tanımayı ve seçimi meşru olarak onaylamayı reddetti.[676] Meşruiyetinin tanınması için Albrect kendi topraklarında Kilise'ye pek çok ayrıcalık verse de VIII. Bonifacius konuya dair tavrını sürdürdü. Papa bu yıllarda Fransa kralı ile çetin bir kavganın içindeydi ve Albrect durumdan faydalanarak Fransa ile ittifak yaptı. Ayrıca ülkesinde güçlü bir portre çizmeyi başaran Albrect sevilmişti. Fransa kralı ile Boniface arasındaki mücadele derinleşmeye başlayınca, VIII. Bonifacius Albrect'e yaklaşmaya başladı ancak eğilimin sonuçlarını göremeden 1303 yılında öldü.[677]

Alman imparatoru Albrect, kardeşinin oğlu tarafından (John of Swabia) 1308 yılında, her şeyi kendi oğullarına bırakması sebebiyle, bir suikast sonucu öldürüldü.[678] Dino Compagni boşalan taht için aday belirleme sürecini aktarırken dikkat çekici bir şekilde imparatorluk tahtının II. Friedrich'in ölümünden beri boş olduğunu iddia etmektedir.[679] Friedrich 1250 yılında öldü ancak o İtalya'da taçlanan son imparatordu. O tarihten itibaren Alman imparatorlar, İtalya'da taçlanmadıkları için güçlü bir kültün yansıması olarak Dino Compagni, İtalya'da taçlanmayan kimseyi imparator olarak görmüyordu. IV. Philippe kardeşi Valois Kontu Charles'ın Romalıların kralı olmasını istiyordu ve bu sebeple Alman imparatoru olarak kardeşini aday gösterdi.[680] Kardeşinin seçimi için papanın desteğine ihtiyaç duyan Philippé, 1308'de Poitiers'ye papanın ziyaretine geldiğinde konu için ondan destek istedi. Giovanni Villani, Charles'ın aday olmasını daha evvel papa ile Philippe arasında yapılan anlaşmanın çok gizli maddesinin ilanı olarak yorumlamaktadır. Ona göre gizli madde gereğince Philippe kardeşinin Alman imparatoru seçilmesini

[675] Beauregard, *a.g.e.*, s. 29.
[676] Bayard Taylor, *History of Germany: From the Earliest Period to the Establishment of the Germany Empire in 1871*, D. Appleton and Company, New York 1884, s. 265.
[677] Taylor, *a.g.e.*, s. 266.
[678] VPA, Vol: I, s. 64.
[679] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 215.
[680] Bell, *a.g.e*, s. 204.

istemiş ancak Kilisenin özgürlüğünü hatırlayan ve bunun Kilisenin özgürlüğüne aykırı bir karar olduğunun farkına varan papa, kardinal Prato'dan aldığı tavsiye doğrultusunda Alman prensleri ile gizlice anlaşıp, genç, zinde, Papalığa bağlı, ileri görüşlü ve Ghibellin partisine meyilli olan Lüksemburg kontu Heinrich'i aday olarak göstermişti.[681] Konuya dair benzer açıklama Dino Compagni tarafından da yapılmakta ve kaynağımız Fransa kralının aşırılıklarından bıkan papa ve kardinallerin Kilise'nin onurunu kurtarmak için imparator adayı arayışına girdiklerinden bahsetmektedir.[682] Philippe kardeşini Almanya'nın başına geçirmek için papa Clemens'in desteğine güveniyordu. Bununla birlikte papa hasta ve zayıf olabilirdi ama muhakeme yeteneğinden yoksun değildi; anılan kralın Almanya'nın başına geçmesinin ne denli tehlikeli olduğunun farkındaydı.[683] En güçlü adaylardan bir diğeri Napoli kralı II. Charles'tı ama ne Charles ne de oğlu Robert Papalığın tasarımları için uygun değillerdi çünkü Angevin çıkarlarını Papalıktan hatta her şeyden üstün tutuyorlardı.[684]. Kimine göre Roma Kilisesinin Fransa kontrolüne girmesini istemeyen, kimine göre ise Avrupa'da Fransız yayılmacı gücünün artmasını istemeyen papa, Philippe'in Bonifacius meselesini yeniden gündeme getirip, yargılamaya başlamasından çekinerek Alman elektörler ile gizli bir anlaşma yaptı ve Lüksemburg'lu Heinrich'in seçimini destekledi.[685] Albrect'in yerine Lüksemburg dükü Heinrich yapılan seçimle Alman İmparatoru olarak seçildi.[686] Heinrich iyi huylu, kırklı yaşlarında, orta boylu, iyi vücutlu, hafif gözü şaşı ama bilge bir adamdı.[687] Hatta bir kaynağımız onu Kilise'ye ve Tanrı'ya adanmış bir adam olarak tanımlamakta ve kendisine itaat ederek katılan herkesi ve özellikle de İngilizleri kayırdığını belirtmekteydi.[688] 1309 yılında Heinrich, yapılan seçimi onaylaması için papaya bir heyet gönderdi. 1309 Temmuz ayında, Avignon'da Heinrich'in elçilerinin de hazır bulunduğu bir meclis toplandı. Toplantı, büyükelçilere yetki veren bir kanunun okunması ile başladı, daha sonra papa VII. Heinrich'in imparator olmak için yeterli donanıma sahip olduğunu ilan ederek, imparatorun 1312 yılında St. Petrus'ta bizzat kendisi tarafından taçlandırılacağını

[681] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 386-388.
[682] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 215.
[683] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 42.; Bell, *a.g.e.*, s. 204.
[684] Partner, *a.g.e.*, s. 300.
[685] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 388.
[686] VPA, Vol: I, s. 14 ve s. 32.
[687] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 216.
[688] *Flores Historiarium*, Vol: III, s. 144.

belirtti.[689] Papanın Heinrich'in seçimini onaylarken, Heinrich'den İtalya politikası hakkında tatmin edici garantiler almış olması muhtemeldir. Ancak papa Clemens'in Heinrich ile kuvvetli bir ittifak yaptığı söylenemez. Eğer o şekilde olsaydı 1309 yılında kardinal Gicomo Caetini'nin, imparatorun kızı Beatrice ile Anjoulu Robert'in oğlu arasındaki evlilik fikrini desteklerdi ancak papanın Heinrich ile ilgili planlarının değiştiğini evliliği desteklememesi net bir şekilde göstermektedir.[690] Bu esnada, Napoli kralı Charles öldü ve yerine oğlu Robert geçti. Papa, Robert'i 1309 Ağustos ayında Avignon'da taçlandırdı ve Napoli'ye desteğini gösterdi.

Yeni seçilen imparator, en başından beri İtalya meselelerine ciddi ilgi duymaktaydı. Seçildikten kısa bir süre sonra İtalya'daki karışıklıklara daha yakın ve doğrudan müdahale etmeye karar verdi. Resmi belgeler, Haziran 1309'da Heinrich tarafından papaya gönderilen elçilerin amacının sadece papanın Heinrich'i tanıması olmadığını, Heinrich'in asıl meselesinin papanın kendisini imparator olarak en kısa sürede taçlandırması olduğunu gösteriyor çünkü Heinrich bir an evvel taçlanıp, Romalıların kralı olarak İtalya'ya bizzat gitmek niyetindeydi.[691] Ancak papanın muhtemel ki Heinrich'e dair şüpheleri vardı. Bu sebeple de Napoli kralı Robert ile ilişkilerini geliştirmeye özen gösteriyordu. Kendisini taçlandırmak için yavaş davranan papanın, Napoli kralı olarak Robert'i Avignon'da hemen taçlandırmasından (3 Ağustos 1309)[692] huzursuz olan VII. Heinrich, Papalığın planladığı İtalya seferinde etkin desteğini kazanmak için, belki de olayların içine Papalığı çekmek için, papadan İtalya seferine eşlik etmesi için bir legat atamasını istedi. Bunun üzerine papa, Haziran 1310'da aynı zamanda akrabası olan Kardinal Arnaud Faugeres'i, imparatorun İtalya seferine Papalık temsilcisi olarak atadı. Heinrich'nin İtalya seferi Dante'yi de umutlandırdı ve Heinrich'e yazdığı mektupta *"en şanlı ve talihli fatih, yegâne lord, ilahi takdirle Romalıların kralı"*[693] diye hitap ederek ona olan sempatisini gösterdi.

Planlanan İtalya seferi için 1310 yılında Heinrich Lozan'a geldi ve burada aylarca kaldı. Papa Clemens, legat vasıtasıyla VII. Heinrich'e, Kilisenin düşmanlarına karşı

[689] Mollat, *a.g.e*., s. 190.
[690] William Bowsky, "Florence and Henry of Luxemburg Kings of the Romans: The Rebirth of Guelfism", *Speculum*, cilt: 33, sayı: 2, Nisan 1958, s. 184.
[691]Bowsky, *a.g.m.*, s. 182.
[692] VPA, Vol: I, s. 34.
[693] Dante, *Monarchy and Three Political Letters*, (Trans: Donald Nicholl- Colin Hardie), Weidenfled and Nicolson, London 1954, s. 109.

mücadele edeceğine ve Guelflere baskı yapmayacağına dair yemin ettirdi.[694] Papa ile imparator arasında yapılan anlaşma Lozan Antlaşması olarak bilinmektedir. Lozan'dan ayrıldıktan sonra imparator, Ekim ayında Torino'ya geldi, oradan da Asti'ye geçti. Bu süreçte Milano, Guidetto della Torre tarafından yönetilmekteydi ve Guidetto Floransa, Toskana ve Lombardiya Guelfleri ile ittifak halinde olmasına rağmen papanın elçisi ile Milano'ya gelen Heinrich'e karşı koymadı ve Heinrich, Milano şehrine girdi.[695] Heinrich, kendisi için bir taçlanma töreni organize etti ve eşi Margaretha ile birlikte bir tören eşliğinde taçlanarak,[696] Milano sokaklarında palfrey[697] üzerinde dolaştılar.[698] Sonra kısa bir süre içinde Reggio, Piecenza, Lodi, Pavia, Crema ve Cremona gibi İtalyan şehirleri, imparator Heinrich'e sadakatlerini bildirdiler. Heinrich Lozan'da her ne kadar kendisi Ghibelline eğiliminde olsa da Guelfler ve Ghibellinler arasındaki kavgada tarafsız olacağını vadetmişti. Ancak Heinrich tarafsızlığını koruyamadı. Ziyaret ettiği şehirlerdeki sürgünlerin geri dönüşünü bir bir onayladı ve geri dönüşü onaylanan sürgünlerin büyük çoğunluğu Ghibellin idi. Heinrich idari alanda da değişiklik yaptı; güçlü *'signoria'*ları[699] özel yurttaş statüsüne indirgedi, '*potestâ'*[700] yerine imparatorluk papazları ya da valiler atadı ve yeni atamaların çoğu Ghibellin ya da Ak Guelf üyesi kişilerdi.[701]

Milano şehri, Heinrich'in yeni düzenlemesi ile eski bir Ghibellin sürgünü ve imparatorluk papazı olan Niccolo de Buonsignori tarafından yönetilmekteydi. Şehirde yaşanan hoşnutsuzluğa imparatora ödenmesi gereken vergiler de eklenince, memnuniyetsizlik tırmandı.[702] Şehirde VII. Heinrich'e karşı ilk ayaklanma başladı. Silahlarına sarılan insanlar şehrin sokaklarında *"bütün Almanlara ölüm"* çığlıkları ile dolaşıyorlardı.[703] Romalıların kralına karşı ilk ayaklanma bir Guelf isyanı değildi, isyancıların savaş çığlığı Ghibellinlere ölüm değil, Almanlara ölüm idi ve Milano'daki Torriani isyanı tetikte bekleyen Guelfler için hayat kıvılcımı

[694] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 397.
[695] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 396.
[696] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 222.
[697] Genellikle resmi törenlerde tercih edilen, uzun mesafeler için de uygun, çok değerli bir biniş atı
[698] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 396.
[699] Egemen, lord, yönetici
[700] Geleneksel olarak seçilmiş komünal sulh yargıçları
[701] Bowsky, *a.g.m.*, s. 190.
[702] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 225.
[703] Stephanus Baluzius-Guillaume Mollat (Eds.), *Vitae paparum avenionensium: hoc est Historia pontificum romanorum qui in Gallia sederunt ab anno MCCCV usque ad annum MCCCXCIV*, Vol: III., Boulevard Raspail, Paris 1921, s. 506. Buradan itibaren VPA şeklinde gösterilecektir.

niteliğindeydi.[704] Milano isyanını aynı yıl Lodi, Brescia, Cremona ve Crema isyanları takip etti.[705] Cremona halkı Floransalılar tarafından kışkırtılmaktaydı ve Cremonalılar şehirden imparatorun vekilini kovdular.[706] Heinrich ordusunun başında şehre doğru hareket edince korkan halk elçiler vasıtasıyla imparatordan af dilemeye başladı ancak Heinrich tüm rica ve talepleri yanıtsız bıraktı.[707] Mayıs ayında Cremona imparatorluk güçlerinin eline geçti. Şehrin anahtarları imparatora gönderildi ve vatandaşlar Heinrich'in kendilerini affetmeleri için yalvardılar ancak ilk isyan eden şehir Cremona olduğu için imparator onları affetmedi.[708] Hatta kadınlar *''merhamet, merhamet*"[709] diye ağlarken, imparatorluk askerleri çoluk çocuk demeden pek çok Cremonalıyı katletmeye devam ettiler.

1311 yılının Mayıs ayından Eylül ayına kadar Heinrich'in birlikleri Guelf Brescia'yı kuşattı; Heinrich Brescia surlarının dibinde oyalanırken Guelf İtalya'nın tamamı imparatora karşı yapılacak savaş için hazırlandı. Brecsia kuşatmasında Heinrich'e Papalık elçisi ve papanın yeğeni olan Arnaud de Faugeres de eşlik etmekteydi ve kuşatma sürerken Angevin elçileri papanın önerisiyle imparatorluk ile bir ittifak yapmak için şehre geldiler.[710] Papa ve kardinaller, şehir halkı ve Heinrich arasında barış yapılması için uğraştılar ancak Heinrich çok sert olduğu için barış sağlanamadı.[711] Olaylar giderek karmaşık bir hal alırken, Guelf komününün üyeleri Milano gibi esaret altına girmekten, özgürlüklerinin ellerinden alınmasından korkmaktaydılar. Bu yüzden komün, Avignon ve Napoli'ye Heinrich'in güneye doğru ilerlemesinin durdurulması için ricada bulundu. Bologna, papanın yeğeni Kardinal Arnaud'u *'komün ve Bologna halkının daimi savunucusu'* olarak ilan etmenin akıllıca olduğunu düşündü.[712]

Brescia kuşatması Heinrich için çok zor geçmekteydi ve şehir olanca gücü ile aylardır imparatora direniyordu. Son çare olarak Heinrich, Papalık legatı Arnaud'dan şehrin içerisindekileri hemen aforoz etmesini talep etti ancak Arnaud kararı öncelikle papaya danışması gerektiğini ileri sürerek şehrin sakinlerini aforoz etmek

[704] Bowsky, *a.g.m.*, s. 194.
[705] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 407-408.
[706] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 227.
[707] Dino Compagni, *a.g.e.*, s. 228.
[708] VPA , Vol: III, s. 509.
[709] VPA, Vol: III, s. 509.
[710] Partner, *a.g.e.*, s. 300.
[711] VPA, Vol: III, s. 510.
[712] Bowsky, *a.g.m.*, s. 198.

istemedi.[713] Kuşatma esnasında Heinrich'in kardeşi lord Walerannus kendisine şehirden atılan bir okun isabet etmesi neticesinde ağır bir şekilde yaralandı ve altı gün sonra öldü.[714] Şehir 18 Eylül'de düştü. Papa üç kardinalini –Messer of Ostia, Leonardo Patrasso of Guercino, Luca Fieschi- halkın mallarına ve canlarına zarar gelmeyecek şekilde Heinrich ile şehir arasında bir anlaşma yapılması amacıyla Brescia'ya gönderdi.[715] Şehir ismi geçen kardinallere teslim edildi. Brescia kuşatması imparatora çok pahalıya mal oldu. Kuşatma süresince çok fazla askerini kaybetti ve savaşmaktan yorulan pek çok Ghibellin ordudan ayrıldı. Bu olumsuzluklardan ötürü Heinrich, Ekim 1311 yılında Cenova'ya çekildi; burada eşi vefat etti.[716]

Heinrich'in İtalya seferi başladığından beri aleni olarak düşmanlık eden tek şehir Floransa idi. Floransa hiçbir şekilde Heinrich ile uzlaşmaya yanaşmamıştı. İmparatora isyan eden şehirlerin sırasıyla düşmesi üzerine Floransa, kendilerine yapılacak her hangi bir saldırı durumunda Papalık kuriasının ve Napoli Kralı Robert'in desteğini sağlamak için hediyeler, mektuplar göndererek, onları Floransa diplomasisini desteklemeye çağırdı.[717] Papalık duruma sessiz kalırken Robert, Romalıların kralına karşı bir taahhütte bulunmayı şimdilik reddetti. Çünkü Guelf hizbinin destekçisi olan Robert, Sicilya Krallığı'nın müdahalesinden çekinmekteydi ve bu nedenle Heinrich ile bir savaş başlatmaktan kaçınıyordu. Guelflerin koruyucusu olarak Robert, Heinrich'in İtalya'da ki ilerleyişine daha fazla sessiz kalamadı ve Toskano Guelflerine paralı asker göndererek, Heinrich'e karşı direnişlerinde destek olmak istedi. Kral, Robert'ten paralı askerlerini Toskana'dan çekmesini istedi. Napoli kralının bir vassalı olarak kendisine itaat etmesini bekliyordu ve bu sebeple Robert'i cezalandırmak niyetindeydi. Tam bu noktada Viyana'da konsül meseleleriyle meşgul olan V. Clemens, Heinrich'e bir mektup yazarak kendisine ve havarilere duyduğu saygıdan ötürü böyle bir görevi yerine getirmekten vazgeçmesini ondan rica etti.[718] Şubat 1312'de Romalı Guelfler imparatorluk senatörünü Roma'dan kovarak, şehri Napoli kralı Robert'in kardeşi Gravina'lı John'a teslim etmek istediler. Şimdi Robert'in Heinrich'in taç giyme

[713] Mollat, *a.g.e*., s. 195.
[714] VPA, Vol: III, s. 510.
[715] Dino Compagni, *a.g.e*., s. 233.
[716] Giovanni Villani, *a.g.e*., s. 406-407.
[717] Bowsky, *a.g.m*., s. 191.
[718] Lacobus Schwalm (Ed.), *Constitutiones et acta Publlica Imperatorum et Regum*, Vol.: IV., Hannoverea at Lipsiae, Honnoverea 1909, s. 715.

töreni için rakipsiz olarak Roma'ya girmesine izin verilip verilmeyeceği ya da Roma'daki Guelf hizbinin bunu durdurmasına dâhil olunup olunmayacağı şeklinde kritik bir soruyu cevaplandırması gerekiyordu.[719] Şubat ayında Heinrich, Cenova'dan ayrıldı ve Pisaya geçti; oradan 23 Nisan'da yaklaşık iki bin atlı adamı ile Roma'ya gitmek için Pisa'dan ayrıldı.[720] Robert, Heinrich'in Roma'ya gitmek için Pisa'da yaptığı hazırlıktan haberdardı. Robert, Orsinilerin desteği ile kardeşi Gravina'lı John'u altı yüz Katalan paralı asker ile Roma'ya yolladı ve Floransa, Siena ve ittifak yaptığı Toskana şehirlerine elçiler yollayarak, Roma'ya asker göndermelerini istedi.[721] Papa Clemens barışı tesis etmek istiyordu. John of Gravina'dan Roma'da bulunan askerlerini geri çekmesini ve şehri imparatorluk senatörlerine teslim etmesini istedi.[722]

Heinrich'in sorunsuz bir şekilde Roma'da taçlanması için Colonna ailesi ve Savoy Kontu Louis harekete geçti ve Colonna ve Orsini ailesinin uzlaştırılmasını, iki taraf arasında barış yapılmasını ve Heinrich'in Roma'da çatışmadan uzak bir atmosferde taçlanmasını istediler.[723] Gravina'lı John gönderilen elçileri büyük bir saygı ile kabul etti ve onlara kardeşi Robert'in Heinrich'in Roma'ya girmesine, burada taçlanmasına engel olmasını kendisinden istediğini belirtti ve ayrıca Colonnaların kendilerinin düşmanı olduğu için Orsiniler ve Colonnalar arasında bir barışın mümkün olmadığını ekledi.[724] Heinrich Roma'ya geldiğinde çoktan savaşmayı göze almış Napoli hizbi ile savaş başladı ve her iki taraf ağır kayıplar verdi.[725] Heinrich Roma'da girdiği çatışmaların kendisine bir yararının olmadığını ancak güç kaybettirdiğini anladı[726] ve papa Clemens'e Roma'da herhangi bir kilisede taçlanmasına onay vermesi için elçilerini gönderdi. Papa Clemens'den konuya dair bir onay gelmeden evvel Heinrich, Lateran'da Ostia piskoposu Niccolo Albertini, Papalığın İtalya seferi için atadığı elçi Arnaud de Faugeres ve Luca Fieschi eşliğinde yapılan bir törende imparator olarak taçlandı.[727] Kardinallerin kendisinden gelecek yanıtı beklemeden Heinrich'i taçlandırmasına papa Clemens herhangi bir tepki göstermedi. Clemens,

[719] Partner, *a.g.e.*, s. 302.
[720] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 410.
[721] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 409.
[722] Partner, *a.g.e.*, s. 303.
[723] VPA, Vol: III, s. 530-531.
[724] VPA, Vol: III, s. 531.
[725] VPA, Vol: I, s. 19.
[726] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 411.
[727] ISchwalm, *a.g.e.*, Vol.: IV, s. 795-796.; Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 412.

tamamen kendi inisiyatifini kullanarak imparator ve Napoli ligi arasında bir ateşkes ilan etti. Heinrich, papanın kararını protesto etti ve ilan edilen ateşkesin kendi egemenlik haklarına aykırı olduğunu duyurdu.[728]

Heinrich, Roma'dan ayrıldı ve Trivoli'ye geçti, buradan Toskano'ya geçmek için Todi'ye hareket etti; Toskano imparatorun şehirlerine ilerleyişini öğrenerek Roma'daki seçkin birliklerinin hemen Toskano'ya getirilmesini istedi.[729] İmparator Heinrich, Todi'den Pisa'ya geçti. Pisa'da, Robert'i tüm haklarından mahrum bırakarak, imparatorluk yasağı altına aldı ve ölüme mahkûm etti.[730] Pisa'da ordusunu hızlı bir şekilde güçlendirmeye başlayan Heinrich, Robert için asıl şimdi tehlike oldu. Durumun ciddiyetini kavrayan Fransa kralı IV. Philippe, papaya 12 Mayıs'ta bir mektup yazdı. Yazdığı mektupta kral Philippé, akrabası ve soydaşı olan Robert'in başına gelmesi muhtemel olaya sessiz kalamayacağını belirterek, papadan bir an evvel olası kötü duruma engel olmasını istedi ve hatta bu tür sorunlar nedeniyle Kutsal Topraklar işi yavaşlayabilir ya da tamamen engellenebilir diyerek, konuyu en kısa sürede çözmesi için tekrar tekrar ricalarla affına sığındığını söyledi.[731] Robert'in işine yarayacak destek 12 Haziran 1313 tarihli *"Inter cetera"* adlı bull ile geldi. Papa emirnamede, güvenilir adamları vasıtasıyla bazı kimselerin savaş hazırlıkları yaptığını öğrendiğini söylüyor ve Robert'in Kilise'nin şanlı vasalı olduğunu belirterek, ona ve tebaasına adalet sunmaya hazır olduğunu ve bu sebeple de ülkesinin veya krallığının bir bölümünün ya da herhangi bir yerin işgal edilmesini yasakladığını ilan ediyordu.[732]

Papa Clemens, Heinrich ve Robert arasındaki gerilim tırmanırken, konuyu kesin bir şekilde neticelendirmek için seçkin bir hukukçu olan Oldradus de Ponte'den meselenin çözümüne dair hukuki bir yol istedi. Tüm kralların ve prenslerin, imparatorluğa tabi olup olmaması sorusundan hareket eden Oldradus de Ponte, Kutsal Roma imparatorlarının *'dominium*'unun haksız ve gayri meşru olduğunu savunmaktaydı ve imparatorluğun egemenlik iddialarını reddetmekteydi; bull *'Pastoralis cura'*ya damgasını vuran görüş de buydu.[733] 1314 tarihli emirnamesinde

[728] Mollat, *a.g.e.*, s. 201.
[729] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 413.
[730] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 423.
[731] Schwalm, Vol: IV, s. 993.
[732] Schwalm, Vol: IV, s. 1045.
[733] Dante Fedele, *The Medieval Foundations of Internatonal Law: Baldus de Ubaldis (1327-1400), Doctrine and Practice of the Ius Centium*, Brill Press, London 2015, s. 100.

Clemens, Avignon ve Napoli hukuk görüşüne uygun olarak evrensel yargı yetkisine dayanarak, Alman tahtının emperyal iddialarının temelsizliğini iddia etti. Bull, Robert'in krallığının imparatorluğun bir parçası olmadığını savunmaktaydı. Dahası papa Clemens, kralın kendisinin bir *'tebası ve vasalı'*[734] olduğunu belirterek, Heinrich'in Robert hakkındaki yagısının geçersiz olduğunu öne sürerek kararı yürürlükten kaldırdı. Papa Clemens kararını papanın imparatorun üstünde olduğu yönündeki Papalık savına dayandırdı. Kısa bir süre sonra papa, imparatorluk tahtında meydana gelen boşluktan ötürü plenitudo potestatis olarak, Robert'i İtalya'ya vekil olarak atadı ve Bavyeralı Ludwig ile sonraki çatışmaların temeli bu kararnameler ile ekilmiş oldu.[735] Diğer yandan Pastoralis cura, Yüksek Orta çağ Papalığının Kutsal Roma İmparatorluğu'nun evrenselliği anlayışının açıkça (resmi de denebilir) terk edilmesi demekti ve bu bull aynı zamanda Haziran 1312'den beri Robert'in benimsediği anti-imparatorluk duruşunun bir teyitiydi.[736] Bull ayrıca ulusal monarşilerin hazırlığı sayılabilir; belge ulusal devlet ve onun toprak egemenliği fikrini onaylaması açısından erken ondördüncü yüzyıl Papalığının bir işaretiydi.[737]

Papanın savaşmama emri Heinrich'i durdurmaya yetmedi. İmparator önceki silahlı birliklerinin neredeyse iki katı kadar kuvvetle Pisa'dan güneye doğru hareket etmeye başladı; Napoli Krallığı'nın Alman işgali yakındı.[738] Ancak beklenmedik bir hadise gerçekleşti ve imparator Heinrich, 24 Ağustos 1313'te Bounconvente'de hayata gözlerini yumdu. Oldukça genç ve zinde olan Heinrich'in bir keşiş tarafından kendisine ikram edilen zehirli şarap nedeniyle öldüğü iddia edilmektedir ve kaynaklarda Henry'nin *"hayat kadehinde bana ölüm verdin ama müritlerim seni yakalamadan evvel uç"*[739] dediği anlatılmaktadır. Modern çalışmaların sıklıkla imparatorun zehirlendiğine dair dayanakları, 1312 yılında Floransalılar tarafından yazılmış bir mektuptur ve mektupta tüm sorunların çözümünün ancak imparatorun ölümü ile mümkün olacağı şeklinde bir değerlendirme yapılmıştır.[740] Doğal olmayan ölümden kaynaklı zehirlenme söylentileri çok hızlı yayıldı ve söylentilerden haberdar

[734] Homo ligius et vasallus
[735] Schimmelpfenning, *a.g.e.*, s. 205.
[736]Samantha Kelly, *The New Solomon: Robert of Naples (1309-1349) and Fourteenth-Century* Kingship, Brill Press, London 2003, s. 200.
[737] Ullman, *a.g.e.*, s. 184.
[738] Partner, *a.g.e.*, s. 303.
[739] Menzel Wofgang, *The History of Germany*, Vol: II, yy., yy. 1908, s. 113.; Taylor, *a.g.e.*, s. 268.
[740] Franck Kollard, "L'Empereur et le Poison de la Rumeur au Mythe: A Propos de Pretendu Empoisonnement D'Henri VII en 1313", *Mediévales*, sayı: 41, 2001, s. 115.

olan papa imparatorun hekimlerini Avignon'a çağırdı ve burada hekimler imparatorun zehirlenmediğini, bir tür tümöre yenik düştüğünü papaya belirttiler.[741]

Heinrich'in ölümü ile Fransa kralı IV. Philippe, Almanya tahtı ile direkt olarak yeniden ilgilenmeye başladı. Almanya tahtı için gösterilecek adayı tartışmak maksadıyla Philippe bir konsey topladı. Konsey yaklaşan seçimlerin ortaya çıkaracağı sorunları tartıştı ve ilk olarak 1308 yılında bir önceki seçim için de önerdiği Valois Kontu Charles'i aday olarak gösterdi; ancak Philippe'in mevcut seçim için yeni adayı, Burgondy ve Poitiers kontu olan oğlu Philippe (geleceğin V. Philippe'i) idi.[742] IV. Philippe'in yıllardır izlediği politika kesinlikle Kilise yanlısı değildi, oğlu Philippe'in de imparator olduğunda Papalığın tasarımlarına uygun olarak davranma ihtimali yok gibi görünmekteydi. Clemens'in monarşilerden beklediği ilk şey bir Haçlı Seferi organize edilmesi olduğundan, bir Capetian prensini imparatorluk onuruna terfi ettirip, Haçlı Seferi projesine samimi desteklerle yaklaşan Fransızların dikkatini dağıtmak istemiyordu.[743] Papa Clemens'in yapılacak seçimdeki önceliği Kilisenin yararına hareket edecek bir ismin belirlenmesiydi. Bu sebeple Alman elektörlere, seçimle ilgili tavsiyelerde bulunmak için 12 Ocak 1314 tarihinde bir mektup yazdı. Papa mektubunda, faydalı bir şekilde hareket eden, Roma Kilisesi'nin faydasını üstün tutan birinin seçilmesini istedi. Bunlara ek olarak mektupta papa Clemens, Alman toplumunun yararı için seçimi hızlandırmanın uygun olduğunu çünkü din adamları ile meslekten olmayanların bu boşluktan rahatsız olduğunu belirtti ve ataları Kilisenin takipçisi olmayan birinin tahta geçmesini asla desteklemeyeceğini söyledi.[744]

İmparatorluk seçimlerinde üzerinde anlaşılmış bir aday mevcut değildi. Bohemya'lı John, Bavyera'lı Ludwig ve Austria'lı Friedrich imparatorluk için adaydı. John'un seçilemeyeceği anlaşılınca haziran ayında Rense'de yapılan bir toplantıda Trier ve Mainz başpiskoposlarının dikkatini Austria Dükü Friedrich'i mağlup ettiğinden beri (1313) itibarı hızla artan Bavyeralı Ludwig çekti.[745] Ludwig'e olan sempatinin

[741] VPA, Vol: I, s. 22.
[742] Edgard Bautaric, *La France sous Philippe de Bell: étude sur les institutions Politiques et Administratives de Moyan Age*, Forgotten Books, Paris 2018, s. 301.
[743] Henry S. Lucas, "The Low Counturies and the Disputed Emperial Election of 1314", *Speculum*, cilt: 21, no:1, s. 75.
[744] J. Schwallan (Ed.), *Constitutiones et Acta Publica Imperatorum et Regum*, Vol: V, Hannoveare et Lipsiae, Hannoveare 1909.
[745] Lucas, *a.g.e.*, s. 103.

artması ile Habsburglar imparatorluğu kazanmak için bir hamle yaptılar ve Albrecht'in oğlu Austuria Dükü Friedrich'i imparator olarak seçtiler; ertesi gün ise Wittelsbach Sülasenin adayı ve Lüksemburglular tarafından desteklenen Ludwig imparator seçildi.[746] Her ikisi de aynı gün -25 Kasım- farklı şehirlerde imparator olarak taçlandılar. İmparatorluktaki mevcut bölünme Papalık için istenmeyen bir durum değildi. VII. Heinrich'in başarısızlıkla sonuçlanan İtalya seferi kısmi de olsa imparatorluğun prestijini artırmıştı ama bu durum mevcut papa varlığında değerliydi, bir papa yokken imparatorluğun güçlü-prestijli olması büyük bir sorundu.[747] Yirmi yedi aylık bir boşluktan sonra papa olarak XXII. Ioannes seçilince kral Robert, Almanların İtalya üzerindeki hâkimiyetini sonlandırmak için papayı ikna etmeye çalıştı. Ancak Ioannes, V. Clemens'in politikasını sürdürmeye devam etti. Papa Ioannes, ne Comtat Venaissin'i çevreleyen Arles Krallığı'nı güçlü bir efendiye vermek istiyordu ne de hırslı Robert'in İtalya üzerindeki hegomonyasını onaylamak niyetindeydi.[748] Bu nedenle Ioannes papa olarak seçildiktan sonra uzun bir süre Alman tahtındaki ayrışmaya müdahil olmadı. Ancak Bavyeralı Ludwig, papanın Spritüel Fransiskenlere karşı uyguladığı politikada Papalık için sapkın olanların destekçisi olunca işler değişti. Papanın tehditinden kaçan Spiritüeller, Ludwig'in sarayında toplanarak ilk bölümde işlediğimiz gibi Papalığa karşı etkin bir muhalafete başladılar ve bu nedenle papanın Bavyeralı Ludwig'e karşı bakış açısı değişti. Ancak bazı kaynaklarca papanın Ludwig'e karşı karşıtlığının sebebi farklı yorumlanmaktaydı. Buna göre Ludwig imparatorluk onuruna layık, mükemmel bir kişiydi fakat papa Ioannes, Napoli kralı Robert'in böylesine güçlü bir kişiden dolayı pozisyonunun tehlikeye girmesini istemediği için, ona olanca gücüyle karşı çıkmaktaydı.[749] İmparatorluğun sürdürdüğü iç savaş 1322 yılında Mülhdorf'te Ludwig'in kesin zaferi ile sonuçlandı; Ludwig Friedrich'i yakalayıp hapse attı ancak Ludwig'in kesin zaferi bile papayı ikna etmeye yetmedi ve Ioannes Ludwig'i yürüttüğü bağımsız politikanın hesaplarını vermesi için Avignon'a çağırdı.[750] Ludwig İtalya'da imparatorluk idaresini tesis etmek için atamalar yapmaktaydı ve bu durum papa Ioannes'i rahatsız etmişti; papa seçmenler iki kral seçtikleri için

[746] Giovanni Villani, *a.g.e*., s. 430.
[747] L. Elliott Binns, *The History of the Decline anf Fall of the Medieval Papacy*, Archon Books, USA 1967, s. 121-122.
[748] Mollat, *a.g.e.*, s. 206.
[749] Flores Historiarium, Vol: III, s. 227.
[750] Bell, *a.g.e.*, s. 206.

Ludwig'in meşruiyetinin net olmadığını savunmaktaydı ve ondan Apostolik makamın onayını almasını istemekteydi.[751] Ludwig, papanın çağrısına uymayı reddetti. Papa 1323 yılında kendisinin onayı olmadan kral ünvanı aldığı, Kilisenin sapkınlıkla suçladığı kişilere iyilikte bulunduğu ve imparatorluk papaya göre boş olmasına rağmen yönetimsel eylemler sergilediği için Ludwig'i aforoz etmekle tehdit etti.[752] 1324 yılında Frankfurt yakınlarındaki Sachenhausen'de Ludwig, papaya meydan okudu ve Sachenhausen Bildirisi olarak bilinen manifestoda *'kendisini papa olarak adlandıran Ioannes'in'* bir sapkın olduğunu ilan etti.[753] Ioannes Ludwig'in hamlesine onu 1324 yılında aforoz ederek karşılık verdi.

1327 yılında Ludwig, İtalya üzerine yürüdü. Milano'da 31 Mayıs'ta taçlandı ve Papalıkla asıl kavga şimdi başlamış oldu. Ludwig'in kendi onayını almadan taçlanması üzerine 23 Ekim 1327'de Papa Ioannes, Ludwig'i heretik ilan ettiği bir bull yayınladı. *"Dudum volentes"* ile papa, Ludwig'in Katolik doktrinine aykırı hareket ettiğini ve sapkınlığı savunma cesaretinde bulunduğunu, dahası hatalı tutumuna dair bir şüphe bulunmadığı için heretik olarak ilan edildiğini belirtti.[754] Çeşitli İtalyan şehirlerinde konakladıktan sonra Ludwig, 7 Ocak 1328'de Roma'ya girdi. Anonim Cronoca Senese'ye göre imparator 15 bin şövalye, 6 bin yaya asker eşliğinde Roma'ya görkemli bir giriş yapmıştı ve hemfikir olarak tüm Romalılar onun imparator tacı giymesine mutlu olmuşlardı.[755] Ludwig, Roma'ya girerken papalıkla uzun yıllardır düşman olan çok sayıda Spiritüel Fransiskeni de beraberinde getirdi. Birkaç ay sonra imparatorluk ordusuna mensup askerlerin şehirde çıkarttıkları husursuzluktan dolayı bir isyan patlak verdi ve şehir halkı çok sayıda Alman'ı öldürdü.[756]

Papanın emriyle Dudum volentes San Marcello Kilisesi'nin kapısına çivilendi. Ludwig papanın eylemine bir anayasa hazırlatıp, ilan ettirerek cevap verdi. 23 Nisan tarihli karar ile papalar tarafından düşüncesizce terk edilen Kutsal makamın uzun süredir büyük tehlikelere maruz kaldığını belirttikten sonra hazırlamış olduğu yeni

---

[751] Seda Özmen, "Orta Çağ'da Papa-İmparator Çatışmasına Bir Örnek: IV. Ludwig ve XXII. Johannes", *Sosyal Bilimler Araştırması Dergisi*, cilt: 17, sayı: 1, 2022, s. 6.
[752] H. S. Offler, "Empire and Papacy: The Last Struggle", *Transactions of the Royal Historical Society*, cilt: 6, 1956, s. 24.
[753] Pastor, *a.g.e.*, s. 74.
[754]XXII. Ioannes, *Dudum volentes, Constitutiones et Acta PublicaImperatorum et Regum*, Vol.: VI, Lacobus Schwallan (Ed.), Hannoveare et Lipsiae, Hannoveare 1914, s. 265- 268.
[755] ACS, s. 134.
[756] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 456.

yasaya göre Roma piskoposunun Roma kentinde sürekli ikamet etmek zorunda olduğunu, eğer iki günden fazla Roma'dan ayrılırsa ve geri dönmezse Kutsal makamın boş olarak kabul edileceği ve yeni bir papanın seçileceğini ilan etti.[757] Ayrıca Ioannes'e elçiler göndererek İsa'nın ilk halefi olan Aziz Petrus'un makamına gelmesini ve burada oturmasını istedi ancak papa Papalığa karışılmamasını ve Ludwig'in kendi izmi olmadan hiçbir idari işi üstlenmemesine dair emrini tekrarladı.[758] Bunun üzerine yasanın gereğince Bavyeralı Ludwig, yeni papa seçilmesi için talimat verdi. Ancak karışık bir durum vardı. Yeni papayı belirleyecek olan kardinallerin bir tanesi bile Roma'da değildi; kardinallerin hiç biri papayı terk etmemişti ama bu noktada Giovanni Colonna ve Padovalı Marsilius devreye girerek on üç seçmen üyeden oluşan bir kolejin kurulması fikrini verdiler.[759]

Mayıs 1328 yılında Ludwig, ona göre papa bir sapkın olduğu için artık fiili olarak papa olmadığını iddia ederek Nicholas isminde yeni bir papa ilan etti. Çağdaş bir kaynağımız, Ludwig'in kötü bir yola girerek Apostolik makamın ve Kilisenin birliğine karşı barbarca hareket ettiğini, Roma'ya geldiğinde kutsanmak yerine yasaları ve düzeni sapkın ve iğrenç konuşmalarla lanetleyip, Roma'da bir papa seçerek İsa Mesih'in Kilisesinde ciddi bir skandala yol açtığını söylemektedir.[760] Muhtelif İtalyan çağdaş kaynaklarımız hadiseyi bir felaket, kötülük olarak nitelendirip kıyasıya eleştirirken, Fransız tarihçi Guillaume de Nangis meseleyi şeytanın oğullarından bazılarının başka bir başın olmasını isteyerek yeni bir papa seçme gücü ve yetkisini ellerine almaları olarak yorumlar ve bu durumun tüm halkı memnun ettiğini belirtir.[761] Bir Alman kronik Die Kölner Weltchronik de Ludwig'in papa Ioannes'e hakaret ettiğini ve sahte kardinaller atamaktan da hiç çekinmediğini yazmaktadır.[762] Başka bir ana kaynağımız da halkın bir papaya sahip olmak istediğini haykırdığından bahsetmektedir.[763] Ancak kaynaklar halka rağmen seçime olumlu bakmamaktadırlar.

Asıl adı Pietro Rainalducci olan yeni papa 1258 yılında Corbaro'da doğdu. Köylü ve fakir bir adamın oğlu olan Pietro, 1310 yılında karısından ayrıldıktan sonra

[757] Schwallan a.g.e., Vol: VI, s. 362.
[758] CRF, Vol: I., s. 265.
[759] Mollat, *a.g.e*, s. 212.
[760] VPA, Vol: I, s. 143.; Odericus Raynaldus, *a.g.e*., s. 383-385.
[761] Nangis, Vol: II., s. 86-87.
[762] DKW, s. 40.
[763] CRF, Vol: I., s. 265.

Fransisken tarikatına katıldı. Genel olarak iyi kapli, alçakgönüllü ve bilge olarak adlandırılan Peter/Pietro ile ilgili aksi yorumlarda bulunmaktadır. Örneğin Alvarez Pelayo onun papa olmadan evvel ikiyüzlü olarak yaşadığını ve Roma'daki Ara-celi Manastırında görev yaparken insanlardan ondalık aldığından, tarikatın temel kuralı olan itaat, yoksulluk ve temizlik ilkelerini terk ettiğinden bahsetmektedir.[764] Bazı kaynaklar tarafından ise anti-papa basit bir adam olarak nitelendirilmektedir.[765] Ancak onu basitçe mutlak yoksulluğa adanmış, Papalık tarafından zulme uğramış tarikat üyelerine sağladığı korumadan ötürü Bavyeralı Ludwig'e minnettar, bir dereceye kadar omurgasız ve imparatora karşı kölece görevlerini yerine getirmeye hazır dürüst bir rahip olarak düşünebiliriz.[766]

Ludwig tarafından Roma'da papa ilan edilen Peter Corbaro, Romalıların katılımıyla taçlanarak V. Nicholas ismini aldı.[767] Anti-papanın Roma'daki gücü Ludwig ile doğru orantılıydı. Ludwig, giderek fakirleşti ve sekiz ay önceki ordusunun yarısı sayılacak bir kuvvetle 4 Agustos 1328'de Roma'dan ayrıldı; bu süreçte imparatorluk seferinin elde ettiği tek şey geçerliliğine çok az insanın inandığı çifte taçlanma töreniydi.[768] Roma'da Ludwig'in gücünden yoksun bir şekilde tutunamayacağını anlayan V. Nicholas, Ocak 1329'da Pisa'da bulunan Ludwig'in yanına gitti. Nisan ayında Ludwig Pisa'dan ayrıldı ve Ludwig'în ayrılışı V. Nicholas'ın destekçilerinin kendisinden el çekmesine neden oldu. Pisalılar Ludwig'ın ayrılışından hemen sonra anti-papaya isyan ederek onu şehirden kovdular ve V. Nicholas gecenin bir yarışı, yanında birkaç yandaşı ile beraber Pisa'dan otuzbeş mil uzakta bulunan Bavari Kalesine sığınarak burada üç ay saklandı.[769] Anti-papanın burada gizlendiğini öğrenen insanlar şehre baskın yapınca Bavari kalesinin sahibi Bonifacii korktuğu için anti-papanın yerini söyledi.[770] Papalık güçleri tarafından Avignon'da papa Ioannes'in huzuruna çıkmak için getirilen V. Nicholas, yolculuk boyunca geçtiği tüm şehir ve kasaba halklarından yaptığı eylemlerden ötürü özür diledi ve bunları lanetledi. 25 Ağustos 1330'da Avignon'da büyükçe bir salonda papanın ve kardinallerin

[764] Stephanus Baluzius- Guillaume Mollat (Eds.), *Vitae paparum avenionensium: hoc est Historia pontificum romanorum qui in Gallia sederunt ab anno MCCCV usque ad annum MCCCXCIV,* Vol: II, Librairie Letouzey et Ane, Paris 1928, s. 197. Buradan itibaren VPA şeklinde gösterilecektir.
[765] CRF, Vol: I., s. 265.
[766] Mollat, *a.g.e.*, s. 214.
[767] VPA, Vol: I, s. 167.; Agnolo di Tura del Grasso, *a.g.e.*, s. 471.
[768] Partner, *a.g.e.*, s. 320.
[769] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 453.
[770] VPA, Vol: I, s. 145.

karşısında, ayakta durur vaziyette *"merhamet ve lütuf bulmak için tüm suçlarımı itiraf edeceğim"* diyerek, bu zamana kadar ki eylemlerini bir bir anlatarak affını istedi. [771] Papa Ioannes, Kilise'nin ve Hıristiyanlığın onuruna zarar verdiği için onu hapisle cezalandırdı ve 1333 yılındaki ölümüne dek Avignon'da bir hücrede yaşadı.

Papa Ioannes'in Ludwig'e karşı tavrı uzlaşmadan uzaktı. Ancak Papalığın heretik olarak kabul ettiği muhalifleri himaye etmeye devam ederek Ludwig de bu kavga için gerekli malzemeyi Papalığa vermekteydi. Anti-papanın sahneden çekilmesi ile beraber Papalık ve Ludwig'in ilişkilerinde bir değişim olmadı. XXII. Ioannes ölüp, yerine XII. Benedictus geçince, Ludwig Papalık ile ilişkilerini normalleştirmek için gerekli adımları attı.[772] Ludwig, Papalık ve imparatorluk arasında barışı yeniden tesis etmek için Mart 1335'te üç tane elçiyi Avignon'a gönderdi ve 18 Nisan 1335'te Papalık ve imparatorluk arasında barışın yeniden tesis edilmesi için uzunca bir toplantı yapıldı.[773] Papa Benedictus barış yapılabilmesi için Ludwig'in kendisine mutlak itaat etmesini şart koşmaktaydı ancak buna rağmen Ludwig papanın şartlarını kabul etti. Eylül ayında elçilerini yeniden Avignon'a gönderdi ve elçilerle beraberinde gönderdiği bir mektupta papaya itaat edeceğini ve diğer monarşilerle ilişkilerini papanın belirlediği sınırlar dâhilinde sürdüreceğini belirtti.[774] Ludwig bu taahhütleri ile Papalıkla yapılacak barış için hazırdı. Fakat Fransa ve Napoli kralları Papalığın Ludwig ile uzlaşmasına taraftar değillerdi. Özellikle Kral Robert imparatorluğun aleyhine faaliyetlerine devam ediyordu ve Ludwig ile Papalık arasında barışın tesis edilmesini istemiyordu ve hatta iki kral Papalıkla Ludwig arasında barış yapılmasının yersiz olduğunu papaya bildirdiler.[775] Fransa kralı papanın daveti ile Ludwig ile bir barış anlaşması yapılması için sürece dahil olmuştu. Ancak Philppé, Ludwig ile uzlaşmak istememekle beraber, Papalığın da barışmasını istemiyordu. Yapılacak üçlü görüşmeler için Avignon'a göndermesi gereken elçileri ancak 1337 yılında gönderdi. Gelen elçilerin niyeti ise Ludwig ile barışı tesis etmek değil, papadan bundan kaçınmasını istemekti.[776] İmparator, Benedictus papa olduğundan beri ilişkileri normalleştirmek için sürekli uğraşmasına rağmen bir netice elde edememişti. Bu sebepten ötürü, Fransa ile savaş durumunda olduğu için

[771] VPA, Vol: I, s. 143-146 ve s. 167-168.
[772] DKW, s. 41.
[773] VPA, Vol: I, s. 218.
[774] VPA, Vol: I, s. 222.
[775] Mollat, *a.g.e.*, s. 221.
[776] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 469.

müttefik arayan İngiltere kralı III. Edward'ın ittifak teklifini kabul ederek[777], Papalıkla giriştiği müzakereleri bir sonuca varmadan noktaladı. Bir Alman kronik papa yeterince iyiliksever, barışçıl davrandı, Kilisenin birliği için barışı kabul etti ancak Frankların kralının gizlice sağladığı engellerden dolayı barışın düzenlenmesine geçilmedi demektedir.[778] Girişilen tüm müzakerelere ve nazik adımlara rağmen Almanya ve İngiltere arasındaki ittifak papanın Ludwig'i yeniden ne kral ne de imparator olarak görmemesine sebep oldu ve Papalık Roma tahtının boş olduğuna dair görüşüne yeniden döndü.[779] Papa uluslararası sahada Ludwig'in tiksindirici ve iğrenç hataları alenen dogmatize ettiğini sıklıkla dile getirdi.[780]

Müttefiğe ihtiyaç duyan İngiltere kralı III. Edward ile Ludwig'in ittifak yapması ve Fransız karşıtı politikası Almanya genelinde imparatora duyulan güvenin artmasına neden oldu ve bu destekle Rems'te Alman din adamları, prensler, seçkin insanların katılımı ile bir toplantı yapıldı.[781] Uzun yıllardır Ludwig'i bir türlü onaylamayıp imparator kabul etmeyen Papalığa karşı bir başkaldırı niteliği taşıyan toplantıda Alman seçkinler aldıkları kararları Ludwig'e ilettiler ve Ludwig *Licet Juris* adlı ferman ile Rems kararlarını yasalaştırdı. 6 Ağustos 1338 tarihli ferman İsa Mesih'in Tanrı'ya ait olanın Tanrı'ya, Sezar'a ait olanın ise Sezar'a verilmesini bizzat emrettiğini belirtiğini, Kutsal yazıları okuyup anlayamayan din adamlarının kötü aldatmacalara girerek imparatorun otoritesinin ve ayrıcalıklarının sadece kendilerinden geldiğini iddia ederek onlara savaş açtığını ancak Kutsal metinlere göre seçilmiş bir imparatorun meşru kabul edilmesi için dini bir kişiden onay almasına gerek olmadığını çünkü imparatorluk otoritesi ve onurunun yalnızca Tanrı'dan geldiğini ilan edip, onayladı.[782]

XII. Benedictus'un ölümüne kadar ilişkiler bir ivme kazanmadan gergin olarak kaldı. VI. Celemens papa olarak seçildiğinde sert politikalara başvurarak Ludwig'i kendi otoritesine bağlamayı düşündü. Bunun üzerine Ludwig, İtalyan Ghibelinlere yardım etmek için bir sefer yapacağını ilan etti ve papa ilan edilen sefere engel olması için

[777] VPA, Vol: I, s. 199 ve s. 227.
[778] DKW, s. 41.
[779] Hemingburg, Vol: II., s. 334.
[780] Hemingburg, Vol: II., s. 327.
[781] Hay, *a.g.e.*, s. 211-212.
[782] IV. Ludwig, *Licet Juris*, (Trans: Ernest F. Henderson), *Select Historical Documents of the Middle Ages*, George Bell and Sons, London 1903, s. 437-439.

bir elçi atadı.[783] Ludwig, Trier'i ele geçirmek maksadıyla Margaret Maultash'in Lüksemburglu John Henry ile yapılacak olan evliliğini feshetti. Sonra Padualı Marsilius ve Ockhamlı William'ın destekleyici görüşlerinden güç alarak oğlu Brandenburg'lu Ludwig ile Margaret arasındaki yakın akrabalık ilişkisinden onları muaf tuttu. VI. Clemens açısından bu olay, Kilisenin ve Papalık haklarının, otoritesinin açıkça gasp edilmesi demekti. 12 Nisan 1343 tarihinde papa *"Prolixa retro"* adlı bull ile imparatorluğunun başından beri Ludwig'in Kilisenin onuruna ve otoritesine karşı yapmış olduğu eylemleri sıralayarak, onun bir sapkın olduğu için üç ay içerisinde imparatorluk tacından feragat etmesini emretti.[784] Louis papanın emrine uyup, tacı bırakmayı reddetti. Papa Ludwig'i görevden alamadı ve onu ahlaksız ilan ederek, gizlice Trierli Baldwin'e talimat verip Ludwig'in yerine tahta geçmesi için uygun bir aday bulmasını istedi.[785] Bazı din adamlarının Ludwig'in idaresinden hoşnut olmaması, papanın da muhalif seçmen prensleri kışkırtması sonucunda ihtimallerin aleyhine biriktiğini gören imparator Papalık fermanı ile kendisine yöneltilen tüm suçlamaları kabul ettiğini ve imparatorluk ünvanından koşulsuz-şartsız bir şekilde vazgeçtiğini bildirdi. Ancak, Ludwig'in tavrı samimi değildi. Papanın taleplerini kabul etmesine rağmen bir yandan *Rex Romanorum* olduğunu iddia etmekteydi.

Clemens bölünmeyi desteklemeden ne Ludwig'i cezalandırabilir ne de yeni bir seçim için prensleri kışkırtabilirdi. Alman prensler Clemens'in amacına hizmet etmeye hazırdı ancak Ağustos 1344'te Köln'de ve Eylül 1344'te Frankfurt'ta yapılan toplantıda seçmenler ve din adamları papa Clemens'i Alman ulusunun felaketini hazırlamakla ve imparatorluğun yıkımını amaçlamakla suçladılar.[786] Birkaç gün sonra yeniden Rense'de toplanan prensler yeni bir seçim yapılması noktasında uzlaştılar. Bu toplantıda Bohemyalı John'un oğlu Moravyalı Karl aday gösterildi. Olayların daha ileri gidip gitmemesi imparatorun güçlü bir destekçisi olan Heinrich von Virneburg'a bağlıydı. Heinrich ise Ludwig ve partisi gibi boşalan tahta Ludwig'in oğlu Brendenburglu Ludwig'in geçmesini istemekteydi. Papa Clemens, Heinrich'in desteğini kırmak için 7 Nisan 1346'da bir mektup yazarak Rab'in

[783] Odericus Raynaldus, *a.g.e.*, s. 213.
[784] Caeserius Baronius, *a.g.e.*, s. 317.
[785] Alexander Lee, *Humanism and Empire: The Emperial Ideal in Fourteenth-Century*, Oxford University Press, UK 2018, s. 266.
[786] Lee, *a.g.e.*, s. 366-367.

rızasını sağlamaktan yoksun olarak nitelendirdiği Heinrich,'i görevden alıp, yerine Mainz başpiskoposu olarak birikimi ve yaşı nedeniyle bu terfiye uygun bulduğunu belirttiği kont Gerlach von Nassau'yu atadı.[787] Sonrasında papa Bavyeralı Ludwig'in imparatorluğunun sona erdiğini ilan etti ve prenslerden boş olan imparatorluk tahtı için bir aday seçmelerini istedi.

11 Temmuz'da Rense'de yapılan bir toplantı ile Moravyalı Karl imparator olarak seçildi. Karl'ın seçilmesi VI. Clemens için büyük bir zaferdi. Yıllardır papaları uğraştıran etkin muhalefeti ile Ludwig'in devrilmesi Papalık otoritesi açısından kıymetliydi. Ancak Ludwig'in imparatorluk haklarından mahrum bırakılması ve yerine Karl'ın seçilmesi ile sorunlar bitmiş değildi. Bundan sonrasında prenslerin papanın isteklerini görmezden gelme ya da Kilise'nin çıkarlarına uygun olmayan birini seçme ihtimalleri de vardı. Papa, muhtemel bir durumu önlemek amacıyla seçimin meşru olabilmesi için seçilen kişinin Roma Kilisesi'ne bir dilekçe vermesi ve Kilise'ye karşı sorumluluklarını içeren katı itaat yeminleri etmesinin gerekli olduğunu belirtti; eğer seçilmişler itaat yemini etmeyi reddederlerse bu onura uygun olmadıklarını ilan etmiş olacaklardı.[788]

Karl, Papalık ve Alman prenslerin desteğini alarak seçildi ancak kendisine küçük bir grup karşı çıkmaktaydı. Karl'ı çağdaşları bağımsız hareket edememesinden ötürü *Pfaffenkönig*[789] olarak adlandırdılar ve Köln ve Achen dahil olmak üzere pek çok kuzey şehri onun imparatorluğuna baş kaldırdı.[790] Muhalefetten dolayı Karl'ın taç giyme töreninin Bonn'da yapılması gerekti. Yine de Clemens, bu olaylarda Papalığın teorik gücünü somut hale getirmede büyük bir maharet göstererek Kilise otoritesinin 13. yüzyıldaki büyük zirvelerine, kısa süreli de olsa dönmesini sağladı. Clemens hukuk alanındaki seçkin bilgisiyle fiili alanı temsil eden *'imperium'* ile manevi ve varsayımsal alanı temsil eden *'auctoritas'ı* sentezleyerek seçimleri manipüle edip, 14. yüzyıl tutarsızlıklarına uyacak bir formül icat etmeyi başardı.[791]

---

[787] Karolus Zeumer- Ricardus Salomon (Eds.), *Constitutiones et Act Publica Imperatorum et Regum*, Vol: VIII, Impensis Bibliopolii Hahniani, Hannoverae 1825, s. 4.
[788] Wood, *a.g.e.*, s. 152-153.
[789] Rahip-kral. Ancak Karl'ın Papalığa yakın siyaseti onun Almaya'da 'Papanın imparatoru' olarak anılmasına sebep oldu.
[790] Henry Miles Spalding, *Papa Clement VI: Attempts to Resurrect the Papal Monarchy*, Department of History University of Louisville, Lisan Bitirme Tezi, Louisville 1989, s. 70-71.
[791] Spalding, *a.g.e.*, s. 71.

Karl Papalık tasarımları için uygun olmadığını zamanla net bir şekilde gösterdi. Papanın ideal imparatoru olmaktan uzak bir şekilde basitçe kral olarak hükmetmeye daha müsaitti. Bu noktadan sonra Karl'ın bağımsız bir politika izleyeceğini anlayan Papa Clemens, imparatorluğun İtalya'da başlatacağı herhangi bir askeri müdahaleye kendi haklarının ihlal edileceği kaygısı ile karşı koydu.[792] Clemens'in ölümüne dek ilişkiler bu vaziyette kaldı. VI. Innocentius her ne kadar XXII. Ioannes ve VI. Clemens'e göre imparatorluğa karşı eylemsiz kalmayı tercih etse de asıl kırılma bu süreçte yaşandı. Alman prensler ve seçkinler imparatorluğun Papalık eksenli siyasetinden hoşnut değillerdi ve uzun yıllardır Papalığa kırgın olan Alman ulusunun Karl ile göreceli normalleşme çabaları onları tatmin edip, Papalığa ısındırmaktan uzaktı. 13 Ocak 1356'da yasalaştırılan meşhur *"Golden Bull"*, Alman tahtı için yapılacak seçimleri sistematikleştirmenin yanı sıra olası anlaşmazlıkları çözmeyi, yapılacak seçimin işleyişini yasalaştırmaktayı amaçlamaktaydı.[793] Bu yasalaştırma Almanya için tehlikeliydi. Karl prenslerin bölgesel otoritelerini güçlendirecek eğilimleri tersine çeviremeyeceğinin farkındaydı ve sonuç olarak prensleri kişisel nüfuz aracılığıyla yönetmeye çalıştı.[794] Papalık ile ilgili hüküm ise Alman prenslerinin oyları ile seçilen imparatorun bu noktadan sonra meşruiyet sorununun olmamasıydı. Yani Golden Bull, seçilen imparatorun, imparator kabul edilmesi için papa tarafından onaylanmasına dair tüm kural ve geleneksel görüşü reddediyordu. Golden Bull önemli bir devrimdi. Dünyevi gücün ruhani güce karşı verdiği uzun soluklu kavganın bir meyvesi olarak bu yasa, Papalığın Orta Çağ boyunca uyguladığı, iddia ettiği otoritesini inşa ettiği evrensel gücün yıkılması demekti.

Uzun yıllar Alman tahtını yöneten Karl, papa V. Urbanus'un saltanatı ile birlikte politika değişikliğine gitti. Papalık ile diplomatik ilişkilerini geliştirmeye özen gösterdi. Her ne kadar ülkede Papalık eksenli bir siyaset gütmese de Karl'ın ılımlı yaklaşımı Kilise adına oldukça değerliydi. Karl 1365 yılında samimi adımlarına bir yenisini ekleyerek, Avignon'a Papa V. Urbanus'u ziyarete gitti. Jean de Venette,

[792] Mollat, *a.g.e*., s. 227.
[793]IV. Charles, *Golden Bull*, (Trans: Ernest Flagg Hendersen), Dalcassian Publishing Co., Phladelphia 2018, s. 7.
[794] Joseph Biesinger, *Germany: A Referance Guide from the Renaissance to the Present*, Fact on File, New York 2006, s. 9.

ziyaretin papanın özel çağrısı neticesinde gerçekleştiğinden bahsetmektedir.[795] Bu yıllarda Osmanlı Türklerinin Avrupa'da hissedilen baskısı giderek artmaktaydı ve V. Urbanus, Türk ilerleyişine karşı Hıristiyan kralların yardımıyla önlem almak niyetindeydi.[796] Burada papa Urbanus, imparator Karl'dan Türklere karşı yapılacak Haçlı Seferi projesi için destek sözü aldı.[797] Karl bunun için üç yıl boyunca kendi topraklarından ondalık alınmasına izin verdi.[798] Ziyaretinde imparator papadan Roma'ya dönmesini talep etti ve onun Roma'ya dönüşünü askerleri ile birlikte güvenli bir şekilde organize edeceğini belirtti.[799]

3.4. Avignon Papalığı ve İspanya

İspanya yönetimi (Kastilya ve Aragon Krallıkları) ve Avignon Papalığı arasındaki ilişkiler, İspanya iç siyasetinin birkaç sorunsalı üzerine inşa edilmişti. Papaların Avignon'da bulunduğu süreçte genelde kavgadan uzak ve barışçıl seyreden ilişkilerin belirleyici dinamikleri Kilise onuruna uygun din adamlarının yoksunluğu, Papalık tarafından sürdürülen misyonerlik faaliyetleri ve Reconquista olarak adlandırılan yeniden fetih hareketi idi. İspanya'da bu yüzyılda Papalık tarafından sürdürülen misyonerlik faaliyetlerinin önemli bir yeri vardı. Papalığın izni ve coşkulu kralların teşviki ile misyoner keşişlerin Yahudi sinagoglarında vaaz vermesine müsaade edilmişti ve bu vaazların başlangıcı 1242 yılında dek uzanmaktaydı. Bir Yahudi için, Yahudi özerk yaşamının kalbi olan tapınağında, yani sinagogda oturup onun yasalarına ve geleneklerine saldıran vaaz adlı söylemleri dinlemekten daha alçaltıcı bir durum tasavvur etmek zordur.[800] 14. yüzyılın başlarından itibaren vaazlara diğer aşağılanmalar ve şiddet eylemleri eşlik etmeye başladı. Yerel idarecilerin ve Kilise yöneticilerin bu türden şiddet eylemlerini desteklemesi toplumda Hıristiyan olmayanlara karşı nefreti körükledi. İç güvenlik sorunu ile karşı karşıya kaldığını anlayan II. Jaime, Papalığın bu yöndeki istekleri ve krallığın çıkarları arasındaki hassas dengeyi bozmayacak şekilde Yahudilere karşı şiddet eylemlerinin önüne geçmek için adım attı. Ayrıca 14. yüzyılda Avignon papalarının İspanyol Kiliseleri

[795] Jean de Venette, *a.g.e.,* s. 131.; Jean de Venette, Alman imparatorunu Kilise'ye itaat eden sadık ve dindar bir adam olarak tanımlamaktadır. Charles'ın Yüzyıl Savaşları'nda İngilizleri desteklemesi ve Jean de Venette'in bir Fransız olması göz önüne alındığında bu bilgi oldukça dikkat çekicidir.
[796] Jean de Venette, *a.g.e.,* s. 131.
[797] JRC, s. 165.
[798] Jean de Venette, *a.g.e.,* s. 131.
[799] JRC, s. 165.
[800]Yom Tou Assis,"The Papal Inquistiton and Aragonese Jewry in the Early Fourteenth Century, *Medi eval Studies,* sayı: 49, 1987, s. 393-394.

ile ilgili temel sorunları, niteliksiz din adamları tarafından Kilisenin itibarsızlaştırılmasıydı. Papa XXII. Ioannes, 1318'de Kastilya Kilisesi'nin yozlaşmasından üzüntü duyduğunda bunların hepsinin kökü bir asır evvelki olaylarda yatmaktaydı. Çoçuklarına Kilise mülkünü bahşeden idareciler ile yandaşları olan din adamları, kurbanlarının ve muhaliflerinin Papalığa başvurmalarını engellediler ve bölgeleri denetleme amacı taşıyan piskoposluk ziyaretlerini yalnızca bağış toplama aracı olarak gördüler. [801]

Reconquista, Orta Çağ İspanya tarihinde uzun bir dönemin genel adıdır. Batılı tarihçiler tarafından 'Hıristiyanlara ait toprakları haksız yere işgal eden Müslümanları kovmak için başlattıkları savaşa' verilen isim olan Reconquista, aslında dini düşmanlık üzerine inşa edilmiş, işgalci efsanesinin birincil motivasyon kaynağıydı.[802] İslami İspanya'ya karşı Hıristiyan mücadelesi hem toprak genişletme hem de din savaşı olarak tanımlanabilir. İspanya'da Müslümanlara karşı yürütülen savaşın gerekliliğine dair enstrümanlar Papalık tarafından hazırlanmaktaydı. Papalar bu savaşları '*populus Christiaunus*'un[803] paganlara karşı verdikleri mücadele olarak işleyerek, savaşlarda çarpışan askerleri '*militia Christi*'[804] olarak nitelendirmekteydiler. Bir önceki yüzyılda olduğu gibi V. Clemens ile başlayan Avignon papalarının İspanya üzerindeki temel projelerinin başında İspanya Müslümanlarına karşı verilecek etkin mücadele vardı. V. Clemens, Aragon ve Kastilya krallıkları arasındaki ilişkileri kuvvetlendirip, pekiştirerek birleşmiş Hıristiyan güçlerini Müslümanlar üzerine yöneltmek istiyordu. Kastilya ve Aragon Krallıkları arasında kırılgan olan ilişkileri sağlamlaştırmak için V. Clemens, Aragon Kralı II. Jaime'in oğlu ile Kastilya kralı IV. Ferdinand'ın kızını evlendirerek, akrabalık münasebetiyle ilişkileri pekiştirmeye çalıştı.[805] V. Clemens'in uğraşları neticesine iki krallık arasında bir ittifak yapıldı. Bu ittifak Müslümanları İber yarımadasından atmak isteyen Papalık için oldukça önemliydi. Aragon kralı II. Jaime de papa Clemens'in önceliğinin farkındaydı. Papa Haçlı Savaşı idealine verdiği destekten ötürü II. Jaime'i '*Mesih'in savaşcısı ve Hıristiyanlığın muhteşem*

[801] Peter Linehan, *The Spanish Church and the Papacy in the Thirteenth Century*, Chambridge University Press, New York 1971, s. 243-244.
[802] Joseph O'Callaghan, *Reconquista and Crusade in Medieval Spain*, University ofPennsylvania Press , Philadeplhia 2003, s. 4.
[803] Hıristiyan âlemi
[804] İsa'nın askerleri
[805] Menache, *a.g.e.*, s. 121.

savunucusu'[806] ilan etti. 1308 yılında yapılan ittifakın amacı Granada'yı ele geçirmekti. Yapılacak seferle II. Jaime Almeria'yı, Ferdinand Algericas'ı kuşatacaktı. Papa Clemens ittifakı onayladı, yapılacak seferi kutsadı ve her iki kralın üç yıl boyunca kendi topraklarında Kilise gelirlerinden ondalık almasına onay verdi.[807] Sefer için 1309 yılı belirlendi.

1309-1310 Kastilya ve Aragon Haçlı Seferi, Papalık politikalarının bölgede şekillenmesi açısından önemliydi. Seferi desteklemek için Reconquista'nın eski bir Haçlı Seferi geleneği olduğu ve sefere katılanların Papalık desteği noktasında saygın bir yere sahip olacağı Clemens döneminde, İspanya'da Papalığın teziydi. II. Jaime'in Avignon'daki adamı Bernat dez Fonollar sefere yönelik geleneksel argümanını ileri sürdü: Granada'nın ele geçirilmesi Tanrı'nın çıkarına olduğundan Papa ve kardinaller ahlaki olarak her türlü yardımı sağlamak zorundaydılar ve girişim başarısız olursa krallar değil onlar sorumlu olacaktı.[808] Ancak buna rağmen kuriada Granada'ya karşı planlanmış ve potansiyel olarak belirleyici bir darbe şeklinde tanıtılan 1309-1310 seferinin iptal edilmesi Papa Clemens'in İspanyol krallara karşı şüpheyle yaklaşmasına neden oldu ve bundan ötürü Clemens, krallar yeniden sefer orginizasyonu için kendisine üç yıllık ondalık verilmesi niyetiyle başvurduklarında isteksiz davrandı.[809] Ferdinand'ın 1312'de ölmesi Kastilya-Aragon ittifakını sonlandırdı. II. Jaime 1327 yılındaki ölümüne dek organize edilecek Haçlı seferi için ondalık almak amacıyla Papalık desteğine başvurmaya devam etti ancak Jaime Granada'ya bir daha saldıramadı.

Ferdinand öldüğünde yirmi altı yaşındaydı ve yerine geçen oğlu Alfonso yaklaşık bir yaşındaydı. Başlangıçta düzensizliğe rağmen XI. Afonso'nun amcası Infante Pedro yönetimi eline alarak Granada'daki Müslümanlarla savaşmak için Papalık ideallerini desteklemeye devam etti. Granada'ya karşı yapılacak olan seferin etkili olabilmesi için Pedro ve II. Jaime Papalık desteğini güvence altına almanın önemini farkettiler. Ancak IV. Ferdinand, 1309-1310 Haçlı Seferi iptal olmasına rağmen ondalık almaya devam etmişti ve V. Clemens, Ferdinand'ın izinsiz bir şekilde vergi toplamaya devam etmesi nedeniyle Kastilya'ya yasak getirdi ve Papalık-Kastilya ilişkileri

[806] VPA, Vol: I, s. 46.
[807] VPA, Vol: I, s. 63.
[808] Linehan, *a.g.e.*, s. 245.
[809] Housley, *a.g.e.*, s. 52.

gerildi.[810] Endülüs '*hermandad*'ı[811] Kilise'nin manevi desteği ve maddi yararları olmadan yaşayamayacaklarını protesto ederek Sevilla başpiskoposunu, Cordoba ve Jaén piskoposlarını Clemens'e yapılan çağrıya katılmaya davet etti. Clemens, 1313 yılının sonuna doğru yasağı kaldırdı ancak Nisan 1314 yılında ölmesi ve akabinde Papalık koltuğunun yirmi yedi ay boş kalması kralların Haçlı projesinin imkan ve olanaklarından yararlanamamasına neden oldu. XXII. Ioannes'in papa olarak seçilmesi ile II. Jaime, Mayorka Krallığı ile ittifak yaparak Barselona üzerine bir Haçlı seferi için papa ile görüştü. Mayorka ve Aragon Krallığı arasında yapılan ittifaka XXII. Ioannes Mayorka halkına vergi muafiyeti vererek destek oldu.

1317 yılında XXII. Ioannes, Toledo ve Sevilla başpiskoslarına Pedro'nun önderliğinde Granada'ya yapılacak Haçlı seferi için vaaz etme yetkisini verdi. Sefer için halkın vergilendirilmesi artık eskisi kadar kolay değildi. Halk, kolektörlere vergi vermek noktasında gönüllü davranmıyordu ve bu sebeple Kilise yerel yöneticiler üzerinden halka baskıyı artırarak vergi vermeye onları zorluyordu. Kolektörlerin yasaya aykırı vergi toplamaları da buna eklenince halk aç gözlü olarak kabul ettikleri bu kimselere ondalık vermek noktasında sorun çıkartıyordu hatta 14. yüzyılda İspanya'da *"Papalık kolektörlerinin saf altından daha azına asla razı olmayacaklarına*"[812] dair bir görüş vardı. Yaşanılan zorluklara rağmen Pedro, 1317 Temmuz'unda Granada Ovası'ndaki bağ ve bahçeleri ateşe vererek sefere başladı. Sefer devam ederken (1318) Pedro öldü. Pedro'nun ölümünden çok kısa bir süre sonra büyük amcaları Juan'ın da ölmesi ile Haçlılar kamplarını terk ettiler ve geri çekilme başladı. Hermandad, ani ölümler nedeniyle Granada'ya karşı savaşı daha fazla sürdüremeyeceğini kabul ederek, Granada ile XI. Alfonso reşit olana dek sürecek bir barış anlaşması imzaladı.[813]

1324 yılında XI. Alfonso reşit oldu ve yönetimi üzerine aldı. Alfonso'nun saltanatının en ayırt edici yönü Müslümanlara karşı verdiği savaştı. Cebelitarık Kalesi'ni yeniden ele geçirmek isteyen Alfonso büyük bir birlik ile burayı kuşattı.

---

[810] Joseph F. O'Callaghan, *The Gibraltar Crusade: Castile and the Battle for the Strait*, University of Pennsylvania Press, Philadephia 2011, s. 156.

[811] Santa Hermandad olarak da bilinen yapı kardeşlik kelimesinin İspanyolcasıdır. Krallardan ve yerel otoritelerden aldıkları destek ile belirli meslek gruplarının temsilcilerinden oluşan, suçluların cezalandırılası maksadı ile hizmet eden bir nevi polis teşkilatıdır. 12. yüzyılda kurulan ve merkezi otoritenin zayıf olduğu dönemlerde etkin güç haline gelen Hermandad, merkezi otoritenin tesis edilmesi ile ortadan kaldırılmıştır.

[812] Linehan, *a.g.e.*, s. 250.

[813] O'Callaghan (2011), *a.g.e.*, s. 146.

Müslümanlara karşı başarı elde etmişken, Navarra kralının topraklarına saldırması nedeniyle kuşatmayı kaldırıp kendi iç işlerine eğilmek zorunda kaldı. Alfonso Navarra'yı yendikten sonra ordularıyla Portekiz'e yöneldi. Portekiz kralı Alfonso'ya karşılık vererek Kastilya Krallığı'nın kuzeyindeki topraklarına saldırdı. XXII. Ioannes, iki Hıristiyan kral arasında barışı sağlamak için devreye girdi ve meşru işlerinin Müslümanlara karşı savaşmak olduğunu kendilerine hatırlatarak, kralların barış yapmasına vesile oldu.[814]

Aragon Krallığı ile Papalık Ioannes döneminde bir evlilik projesi yüzünden gergin yıllar yaşadı. 14. yüzyılda Papalığın Aragon tacı ile ilişkileri kuvvetli değildi ancak V. Clemens Haçlı Seferi projesi adına göstediği çaba ile bir mesafe katetmişti. Aragon kralı II. Jaime oğlu Pedro'yu Sicilyalı III. Friedrich'in Kıbrıs kraliçesi olan kızı Constance ile evlendirmeyi tasarlıyordu. Kraliçe 1327 yılında dul kalmıştı. Evlilik iki taraf arasında müzakere edilmiş ve uygun görülmüştü. Ancak Pedro ve Constance akrabaydı ve yakın akrabalık bağından ötürü onay için papaya başvurulması gerekmekteydi. Bu süreçte Sicilya kralı Friedrich ile Napoli kralı Robert arasında ilişkiler oldukça kötüydü. Papa en büyük destekçisi Robert'e karşı, Kıbrıs Adası'nın zenginliğinin evlilik vasıtasıyla Sicilya ve Aragon tacına akacağını bilmekteydi. III. Friedrich hem Robert'in düşman hem de Bavyeralı Ludwig'in en sağlam müttefikiydi. Papa siyasi kaygılarının gerekliliğinden ötürü evliliğe karşı sert bir tutum aldı. Muafiyet almak için Avignon'a giden elçiler Ioannes'ten onay istediklerinde papa Constance'ın Pedro'ya yaşlı olduğunu ileri sürdü. Heyet durumu açıklamaya çalışırken papa onların sözünü keserek kral Friedrich'in yönettiği topraklar üzerinde hiç bir hakkı olmayan bir tiran olduğunu söyledi ve evliliği asla onaylamayacağını belirtti. [815] Taraflar evlilik konusunda ısrarcıydılar. Tam yedi yıl boyunca papa Ioannes'in inadını kırmaya çalıştılar. Farklı zamanlarda farklı elçilik heyetleri ile muafiyet papadan ısrarla istendi. Özellikle papanın karşısına bir anti-papanın çıktığı zorlu süreçlerde Iaonnes'in yaşadığı karmaşadan faydalanmak istediler ancak papa inadını ısrarla sürdürdü. Papa'ya göre kutsal kanunlar Kilise'nin bir gerekliliği ya da açık bir faydası olduğunda ihlal edilebilirdi ve tasarlanan

[814] Henry Edward Watts, *Spain Being a Summary of Spanish History From the Moorish Conquest to the Fail of Granada (711-1492 A.D.),* T. Fisher Unwin, London 1893, s. 181.
[815] Rafael Olivar Bertrand, "Jean XXII et le mariage de Constance de Chypre avec I'infant Pierre d'Aragon", *Annales du Midi*, cilt:. 63, sayı: 13, 1951, s. 10.

evlilikte Kilise'nin yararına hiç bir durum yoktu.[816] Yedi yıllık uğraşa rağmen Ioannes'in kırılmayan inadından bıkan Pedro, Constance ile yapılan anlaşmayı feshetti ve 1331 yılında I. Gaston of Foix'in kızı Jeanne de Foix ile evlendi. Constance da aynı yıl Ermeni V. Leo ile hayatını birleştirdi.

Ioannes'in ölümünden sonra yerine geçen Benedictus ile IV. Pedro arasında ilişkiler gergin olmaktan uzak bir zeminde seyretmekteydi. Ancak G. Daumet tarafından Vatikan Arşivi'nde keşfedilen bir mektuptan bahsetmek gerekir. Bu mektup papa XII. Benedictus tarafından IV. Pedro'ya 21 Mart 1337 tarihinde yazılmıştı. Samimi bir selamlama ile mektuba başlayan papa, kralın ebeveynlerinin Tanrı'ya ve Kiliseye yapmış oldukları hizmetler ile tüm dünyada ünlenmiş olduklarını ifade ediyordu. Devamında papa bir çok güvenilir isim tarafından kendisine kralın Müslümanlar ile yakın ilişkileri olduğu, onları hizmetinde barındırdığı, Müslümanların onun masasına yaklaşmasına, onun dairesine girmesine izin verdiğini ve hatta bazı zamanlar bir Müslüman gibi giyinmekten korkmadığını öğrendiğini belirtiyor ve büyük bir hayal kırıklığı içerisinde eylemlerinden dolayı Pedro'yı kınıyordu.[817]

Papalık XI. Alfonso ile Portekiz kralı IV. Alfonso arasındaki gerginliği kalıcı bir şekilde çözmek için evlilik kurumundan yararlanmaya çalıştı. Fransa ile ittifakı daha işlevsel bulan XI. Alfonso, oğlu Pedro ile Navarreli Blanche'i nişanladı. İngiliz diplomasisinin başarılı atakları neticesinde Papa VI. Clemens'in öfkeli protestolarına rağmen XI. Alfonso nişanı bozdu ve oğlunu İngiltere kralı III. Edward'ın kızı Joanna ile evlendirmeye karar verdi.[818] Prensesin çeyizi ile ilgili bir takım sorunları aşmak İngiliz parlementosu için kolay olmadı. Bu yıllarda İngilizler Fransızlara karşı maliyetli savaşlar verdiğinden, her ne kadar başarı elde etseler de, muazzam masrafları telafi etmeyi başaramamışlardı. Bu noktada III. Edward, düğün için parlementodan ekstra bir fon talep etme konusunda isteksiz kaldı ve çeyiz sorunu ancak 1348 yılında çözüldü. Prenses Kastilya'ya doğru yola çıktı. Yolculuğu esnasında vebaya yakalanan prenses yolda amcası Kara Prens'in Bordeaux'daki sarayında istirahate çekildi ve orada hayatını kaybetti; evlilik için yıllarca süren

[816] Bertrand, *a.g.m.*, s. 20.
[817] Georges Daumet, "Semonce du pape Benoît XII a Pirre IV d'Aragon, pour ses relations trop fréquentes et intimes avec les musulmans", *Bulletin hispanique*, cilt: 7, sayı: 3, 1905, s. 305-307.
[818] Mollat, *a.g.e.*, s.

gecikme ve akabinde gelen ölüm İngilizler için ölümcül oldu çünkü İngiltere ve Kastilya arasındaki ittifak prensesin vefatıyla fiilen son buldu.[819]

Orta Çağ diplomasisi ve uluslararası siyaseti çoğunlukla evlilik münasebetleri üzerine inşa edilmekteydi. İngiltere ile evlilik durumu başarısız sonuçlanınca Papa VI. Clemens hemen yeni bir evlilik projesini yürürlüğe koydu. Papa, Pedro'nun on dört yaşındaki Fransız prensesi Bourbon dükünün kızı Blanche ile evlenmesi için kolları sıvadı. 1352 yılında Fransa ve Kastilya arasında evlilik üzerinden ittifak yapıldı. 1353 yılında Pedro ve Blanche evlendi. John Froissart'ın aktardığı kadarıyla Pedro, *'kafası tuhaf fikirlerle dolu, çok asi ve Kilise'nin düzenlemeleri ve emirlerine karşı itaatsiz'*[820] bir adamdı. Pedro iyi karakterli ve güzel olan Blanche ile evliliklerinin ilk dönemlerinde ona değer vermekteydi ancak sonra meşhur metresi Marie de Padilla'nın etkisine girerek, Blanche'ın onurunu hiçe saydı.[821] Pedro tarafından gözden çıkarılan Blanche ile ilgili komplo olduğu düşünülen bir olay meydana geldi. Muhtemelen Maria tarafından yayılan dekikodularda Blanche bir Yahudi ile zina yapmakla suçlanıyordu. Etrafında kralı kışkırtanların da etkisiyle Pedro, artık Blanche'ı görmek, onunla yaşamak dahi istemiyordu ve Maria'nın işbirlikçileri Pedro'nun zihnini Blanche'e karşı sürekli alevlendiriyorlardı.[822] Papa VI. Innocentius, Pedro'ya çok sayıda mektup yazarak evliliğine odaklanmasını istedi ancak papanın uyarıları hiç bir işe yaramadı. Pedro, Blanche'den boşanma noktasında kararlıydı. Papa Saint Marry'nin kardinal diyakozu yargıç William'ı karı kocayı barıştırması için Kastilya'ya gönderdi ancak William kralın inatçı ve gaddar olduğunu ve uğraşlarının kralı hiç etkilemediğini görerek geri döndü.[823] Salamanca ve Avilla piskoposları VI. Innocentius'un onayını almadan Pedro ve Blanche arasındaki evliliği iptal etti ve boşanmayı onayladı. Katı bir disiplinci olan VI. Innocentius, Senez piskoposu Bertrand'ı iki piskopos aleyhine dava açılması ve Kastilya kralını Avignon'daki mahkemeye çağırması için görevlendirdi.[824] Bu hadiseyle eş zamanlı olarak XI. Alfonso'nun gayri meşru çocukları Enriquie ve Tello[825], Pedro'ya karşı isyan ettiler.

---

[819] Clara Estow, *Pedro the Cruel of Castle, 1350-1369,* E J. Brill Press, New York 1995, s. 11-12.
[820] John Froissart, *a.g.e.*, Vol: I, s. 340.
[821] VPA, Vol: I, s. 311-312.
[822] VPA, Vol: I, s. 312.
[823] VPA, Vol: I, s. 313.
[824] Mollat, *a.g.e.*, s. 274.
[825] XI. Alfonso 1328 yılında kuzeni Maria ilk evliliğini yaptı. Bir yıl kadar sonra Alfonso gönlünü Sevilla'da yaşayan ve genç bir dul olan Leonar de Guzman'a kaptırdı. Evliliklerinin ilk yıllarında

Enrique gayri meşru bir çocuk olmasına rağmen annesi güçlü bağlar kurmanın en ihtiyatlı ve pratik yolunun evlilik olduğunu bilen biri olarak, oğlunu politik olarak güçlendirecek bir isimle, kral III. Fernando'nun büyük kızı Juana Manuel ile evlendirdi. Aslında Leonar'ın çocukları Alfonso'nun hayatı boyunca nüfuzları, zenginlikleri en soylu ailelerle yarışacak şekilde yaşamışlardı. Bu nedenle Enrıque'nin Juana Manuel ile yapmış olduğu evlilik eşitler arasında yapılmış bir tasarı olarak değenlendirilebilir. Yine de gayri meşru olmaları onları doğrudan ardıllık çizgisinin dışına itmekteydi.

Kastilya aristokrasisinin en üst seviyesi '*rikohombre*'[826] idi ve Enrıque büyük miraslara, askeri güce ve idari pozisyonlara sahip bir rikohombre idi.[827] Alfonso'nun ölümü ile birlikte Pedro, üvey kardeşlerine şiddetle yaklaştı ve hatta Pedro, Enrique'nin annesi Leonar'ın idam edilmesini emretti. Ayrıca Pedro, Fransa ile ittifakı sonlandırarak İngiltere saflarına geçti ve 1355 yılında karısı Blanche'ı hapse attırdı. Papa VI. Innocentius, olanları öğrendiğinde Kardinal Guillaume de la Jugie'ı Kastilya'ya gönderdi. Pedro'nun tavırları nedeniyle papanın sempatisi Enrique'ye doğru kaymıştı ve Pedro durumun fakındaydı. Pedro hileye başvurarak, metresi Maria ile ilişkisini sonlandıracağını, karısını hapisten çıkartıp onunla uzlaşacağını söyleyerek krallığından Papalık yasaklamalarının kaldırılmasını istedi. [828] Fransa'da Enrique'nin yanında yer alarak Aragon, Fransız birlikleri ile Kastilya Savaşına katıldı. Aragon Krallığı'nın savaşa dahil olması ile ikili arasındaki kavganın bölgesel bir felakete dönmesinden endişelen papa taraflar arasında barışı tesis etmek için elçiler gönderdi. İkna çabaları uzunca süre karşılıksız kaldı ancak beklenen ateşkes 1357 yılında imzalandı.

Pedro tarafından din adamlarının gelirlerine ve müklerine el konuldu. Konuya dair pek çok şikayet Papa V. Urbanus'a iletildi. Bunun üzerine papa elçiler göndererek Pedro'nun Avignon'a gelmesini ve eylemlerinin açıklamasını yapmasını istedi.

Maria Alfonso'ya bir varis doğuramadı. Sonraki doğumlarında olan çocukları da öldü. Oysa Leonar bu konuda oldukça başarılıydı. Alfonso ile birlikteliklerinden toplam dokuz çocukları oldu. Hatta 1332 yılında Enrique ve Fadrique adlı ikizleri doğurdu. Maria ilk sağlıklı bebeği, geleceğin kralı Pedro'yı 1334 yılında doğurdu. Bu tarihten sonra Alfonso ile Maria arasındaki evlilik fiilen bitti. Maria ve bebek Pedro'un yerini, Alfonso'nun aile hayatında Leonar ve gayri meşru çocukları aldı. Leonar basitçe Alfonso'nun metresi değildi. O aynı zamanda kralın danışmanı ve sırdaşı, güvendiği ve ona danışmadan iş yapmadığı birisiydi. Estow, *a.g.e.*, s. 21-22.

[826] Ricohombre ya da Ricahombria olarak bilinen kelime Roma onursal unvanlarından türetilmiş, köken olarak ayrıcalığı en yüksek insanları ifade etmek için kullanılmaktadır.

[827] Estow, *a.g.e.*, s. 25.

[828] Mollat, *a.g.e.*, s. 275.

Pedro, papanın elçilerine ağır hakaretler ile karşılık verdi ve onları hapse attı.[829] Papa Pedro'yu kafir olarak ilan etti. Urban, Pedro'ya karşı Enrique'yi desteklemeye karar verdi. Urban Pedro'dan kral ünvanını aldığını ilan etti ve desteklediği Enrique'nin gayrimeşru olmasından kaynaklanan sorunları ortadan kaldırmak için Enrique'i meşru evlat olarak tanımlayarak, babasına yasal varis ilan etti [830]

Pedro tarafından hapse atılan kraliçe 1361 yılında öldü ya da bazılarına göre aldatıcı bir şekilde öldürüldü.[831] 1362 yılında Enrique ve kardeşi, Kastilya'ya karşı yeniden harekete geçtiler. Languedoc ve Provence gibi yerleri yağlamayan Enrique, Napoli kraliçesi Joanna'nın üçüncü kocası Mayorka'lı Jaime'nin gazabına uğradı ve ona yenilince Fransa'ya kaçmak zorunda kaldı. Burada toparlanan Enrique, 1369 yılında üvey kardeşi Pedro'nun üzerine yürüdü. Bu arada ilk başta Kastilya birliklerini Pireneler üzerinden İngilizlerin elindeki güney Fransa topraklarına sokmak gibi bir hata yapan Pedro, Kara Prens ile ittifak yaparak askeri manada savunmasını zayıflattı.[832] Enrique, Mart 1369 yılında Montiel Savaşı'nda Pedro'yu ağır bir yenilgiye uğrattı ve öldürdü.[833] Zalim Pedro'nun ölümü ile Enrique Kastilya'nın yeni kralı oldu. Ünvanı ve Avrupa çapındaki askeri faaliyetleri nedeniyle Enrique, 1379 yılındaki ölümüne dek, özellikle VI. Innocentius ve V. Urbanus'un saltanatları boyunca Papalık için sadık bir ortak olarak kaldı.[834] Tüm hadiselere rağmen İspanya ile ilgili konulara Papalık ara ara müdahil olsa da İspanyol Kilisesi de dahil pek çok alanda gidişatı tayin edenin Papa değil kral olduğu gerçeği değişmeden kaldı çünkü Papa Kastilya'da başka herhangi bir yerde olduğunda daha az güce sahipti.[835]

3.5. Avignon Papalığı ve İtalya

3.5.1. 14. Yüzyılda Roma Şehri

Ortaçağın son yüzyıllarında Roma ile birlikte İtalya eski ihtişamını büyük oranda kaybetti.[836] XIII. yüzyılda III. Innocentius'un geleneğini sürdürmek isteyen papalar,

[829] John Froissart, *a.g.e.*, Vol: I, s. 340.
[830] John Froissart, *a.g.e.*, Vol.: I, s. 340.
[831] VPA, Vol: I, s. 313.; Blanche 1361 yılında bir suikast sonucunda hayatını kaybetti. Pedro zalimliği ve acımasızlığı ile bilindiği için John Froissart'a göre Blanche'ın ölümünün sebebi oydu. Ayrıntılı bilgi için bkz.: John Froissart, *a.g.e.*, Vol: I, s. 340.
[832] Koster, *a.g.e.*, s. 101.
[833] John Froissart, *a.g.e.*, s. 389-390.
[834] Koster, *a.g.e.*, s. 101.
[835] Linehan, *a.g.e.*, s. 250.
[836] 14. yüzyılda Roma şehrinin sahip olduğu nufusa dair çeşitli görüşler mevcuttur. Papa Gregorius'un Roma'ya dönüşünün nakledildiği bir kaynakta 18.000 civarı insanın o gün Roma'da papayı

monarşilerle Papalık eğemenliğinin sınırları üzerinden uzun ve yıpratıcı mücadelelere girdiler. 12. yüzyıldan beri farklı biçimde yönetilen Roma'nın idari yapısı büyük oranda yaşanılan kargaşanın sebebiydi. Aristokrasinin ve Papalığın artan gücünü hafifletmek için Roma ve İtalyan şehir devletlerinin çoğu cumhuriyetle ve seçilmiş bir senatoya sahip komün ile yönetilmekteydi. Komünler zaman içerisinde Papalık yanlısı ve Papalık karşıtı tavır alarak belirli saflarda ideolojilerine göre organize oldular. Papalık karşıtı komünler Kutsal Roma İmparatorları ile aynı safta yer alarak Ghibellin olarak adlandırılan bloğu, Papalık yanlısı komünler ise Roma Kilisesi'nin yanında yer alarak Guelf adlı bloğu oluşturdular. Bilindiği gibi Guelf ve Ghibellinler tek bir egemen devlet içinde değil, çok sayıda yarı-otonom şehir devleti ve signorialar arasında faaliyet göstermekteydi ve 1300'lü yıllarda her İtalyan şehrinin yönetici sınıflarını bölen hiziplerin izi 1200'lü yılların ilk yarısında belirginleşen anlaşmazlıklara dayanmaktaydı.[837]

14. yüzyıl Roma şehrini bize çağdaş bir kaynak olan Anonimo Romano'nun yazarı şu şekilde aktarmaktadır:

> *"Roma şehri büyük tehlikedeydi. Liderleri yoktu. Hergün birbirleri ile savaştılar. Her biri diğerini soydu. Fırsat ortaya çıktığında bakirelere tecavüz edildi. Tazminat bile teklif edilmedi. Küçük kızlar saldırıya uğradı ve onurları zedelendi. Kadınlar kocalarının yataklarından koparıldı. İşçiler işe giderken soyuldular. Nerede? Tam Roma'nın kapısında. Kutsal kiliselere ruhlarının iyiliği için gelen hacılar korunmadı, dahası öldürüldüler ve soyuldular. Rahipler de bu tür kötülüklere ortak oldular. Hepsi şehvetliydi. Hepsi kötüydü. Adalet yoktu, sınır yoktu. Geriye çare kalmadı. Herkes ölüyordu. Kılıcı kullanan neyin doğru olduğuna karar veriyordu. Akrabaları ve arkadaşları*

karşıladığından bahsedilmektedir. Ancak 14. yüzyılda Roma'nın demografik durumunu ve gelişimini takip etmeye izin verecek kaynakların yokluğu ve olanların kısıtlılığı kentin 14. yüzyıldaki toplam nüfusunun tespitini zorlaştırmaktadır. Etienne Hubert uzun yıllardır cevabı aranan soruyu 14. yüzyılın başına ve sonuna ait iki belgenin ışığında yanıtlamaya çalışmış olan Karl-Julius Beloch'un araştırma ve tespitlerinden yola çıkarak, Roma'nın bahsi geçen yüzyılda 25.000 ila 30.000 arasında bir nufusa sahip olmasının olası olduğunu saptamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Etienne Hubert, "Rome au XIV Siécle, Population et Escape Urbain", *Médievales*, cilt: 40, 2001, s. 43-46.

[837] J. K. Hyde, *Society and Politics in Medieval Italy: The Evolution of the Civil Life, 100-1300*, MaCmilan Education, London 1973, s. 131-132.

arasında herkesin kendi savunmasına bakması dışında hiçbir güvenlik yoktu."[838]

Roma[839] özellikle İtalyanların gözünde bir şehir olmaktan çok öte şanlı imparatorluk geçmişiyle, cumhuriyetle ve Papalıkla özdeşleşmiş bir kültün adıdır. Roma'nın Orta Çağ tarihinin ailelelerin tarihinde yattığı, göz önünde tutulması gereken bir gerçektir. Bu aileler (Colonna, Orsini, Pierloni, Savelli, Frangipani gibi) şehri kana bulayan, karıştıran onlarca olayın gerisindeki aristokratik klanlardır. Üstelik bölgenin coğrafi yapısı aristokratik aileleri daha bağımsız hale getirmeye yetiyordu. Kırsal alan kayalar ile kaplıydı ve aileleri barındıran kaleler gruplanmıştı. Böylece dağılan kırsal nüfus baronların insafına bırakıldı. Bu nedenle Roma dışarıdan yardım bekleyemeden kendisini onlar tarafından kuşatılmış buldu; nüfuzları komşu kasabalara bile yayıldı, Capitol'e yakın yerlerde bu ailelerin kalelerini saymak zordu. [840] Kente hâkim olan aileler arasında Orsini[841], Caetani[842] ve Colonnaların[843] gücü ve

---

[838] *The Chronicle of an Anonymous Roman, (*Trans: James A. Palmer), Italica Press, New York 2021, s. 303.

[839] 14. yüzyılda yerel uyanışla birikte efsanevi Roma kültü her alanda karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Dante eserlerinde Roma'yı ve onun büyük imparatorlarını övmekteydi. Onun Roma kutsaması Comedia'nın ana temalarından birini oluşturmaktadır. Onun için Roma bir zamanlar dünyevi barışın somutlaştırılmış hali olduğu gibi bir vizyondur. Roma dönemin sıradan insanı için de aydını için de Hıristiyan Kilisesi'nin ve Hıristiyanlaşmış Roma İmparatorluğu'nun güzide merkezidir. Roma'ya dönem insanının bakış açısı üzerinden baktığımızda kent büyük papalara, şanlı imparatorlara ev sahipliği yapan bir imparatorluk ve Kilise merkeziydi ve burası Aziz Petrus'un ve Pavlus'un kanlarını serperek, Apostolik Makam olarak kutsadıkları bir yerdi. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Davis, *a.g.m.*, s. 20-21. Petrarca ise eski şanlı geçmişiyle övündüğü Roma'yı yeniden diriltme idealindeydi. O Roma için bir lider aramaktaydı ve Roma'yı yeniden dünyanın başı ve merkezi yapacak bu kişinin liderliğinin şekliyle, yönetim tarzıyla aslında ilgilenmiyordu. Onun sarıldığı şey eski şanlı Roma idealiydi. Bu sebeple Petrarch'ın Roma idealiyle yanan pek çok yurttaş gibi eylemleri yönsüzdü. O, Alman imparator Karl'a Roma'da yaşayıp, kenti yüceltmesi için yalvardı, Cola di Rienzo'nun faaliyetlerini coşkuyla destekledi ve Cola'nın yıkımına sebep gördüğü Papalığa dahi şehre dönmesi için yalvardı. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Janet Smarr, "Petrarch: A Vergil Without a Rome", P. A. Ramsey (Ed.), *Rome in the Renaissance the City and the Myth*, State University of New York Press, USA 1982, s. 135-137. Roma'nın şanlı geçmişine duyulan özlemin ve Roma'ya yüklenen anlamın anlaşılması Roma'da değil de Fransa'ya yakın bir yerde –Avignon- bulunan, Roma'ya dönmeyen ama Roma Kilisesi olarak adlandırılan Papalığın, İtalyanlar üzerinde yarattığı hayal kırıklığını, kızgınlığını ve İtalyanların gözünde Avignon'da ikamet eden papaların nasıl nefret nesnesi haline geldiğini anlamamızı kolaylaştıracaktır.

[840] A. D. Boüard, *Le régime Politique et les Institutions de Rome au Moyen Age, 1252-1347*, E. De Boccard Editeur, Paris 1920, s. 84-85.

[841] Roma şehrindeki üstünlük için yarıştıkları Colonna'nın en güçlü rakipleri olan Orsini ailesi, papa III. Celestine'in (1191-1198) yeğeni Orso di Bobone'un soyundan gelmekteydi. 1222'de Orso'nun torunu I. Matteo Rosso (ö. 1246), senatör oldu ve Matteo ile birikte ailenin Roma siyasetinde hızlı yükselişi başladı. Aile Papalık yanlısı politikalar takip etmekteydi ve kendilerini Guelf müttefiki olarak tanımlamaktaydılar. Orsiniler İmparatorluk ve Ghibellin müttefiki olan Colonna ailesinin bu süreçteki amansız düşmanıydı. Colonna ailesinin gücüne ilk meydan okuyan aile Orsini ailesiydi. Roma kentinde ailenin gücü özellikle günümüz Campo dei Fiori'sindeki Pompey Tiyatrosu ile Hadrian Mozolesi arasında, Tiber Nehri'nin kıvrımında toplandı. Ailenin Latium'da gücü Roma'nın doğusunda ve kuzeyinde yoğunlaşmıştı. Orsinilerin tarihindeki dönüm noktalarından bir diğeri

nüfuzu baskındı. 14. yüzyıl Roma'sı onların güç ve iktidarın paylaşımı için şehri felaketlere sürükledikleri bir Roma'nın tarihidir. III. Nicholas zamanlarından itibaren Papalığın Roma şehri üzerindeki hâkimiyeti kanunen onaylanmıştı ancak papalar hakkı kukuki olarak ellerine almalarına rağmen idareyi fiilen üstlenmediler ve kenti Roma baronlarının eline bıraktılar. Bu anayasal model Roma kenti için istikrarsızlığın kaynağı oldu. Papalar Kilise ile ya da imparatorluk güçleri ile işbirliği yapan şehir klanları arasındaki çatışmalarda, 13. yüzyılda kentteki hâkimiyetlerini büsbütün kaybettiler. Bunu sağlamak ve Roma üzerinden Alman imparatorlara

---

kardinal Giangaetano Orsini'nin III. Nicholas adıyla papa olmasıydı. Onun adam kayırmacılığı vasıtası ile Orsiniler Papalık Devletleri'nde önemli roller üstlenmeye başladılar. Özellikle Matteo Rosso (ö. 1305) ve Napoleone Orsini (ö. 1342) papalık politikasına yön verecek kadar güçlü kişiliklerdi. Matteo Rosso Napoleone'un aksine papanın tam hâkimiyetini savunmaktaydı ancak Napoleone'un siyasi politikaları çoğunlukla ayrışmacıydı. Orsiniler papa V. Clemens'in en güçlü destekleyicisiydi ve onu papa olarak taçlandıran isimdiler. Ayrıntılı bilhi için bkz.: Andreas Rehberg, *Orsini Family*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia*, Routledge, New York, 2004, s. 3612-3613.

[842] Aile ilk olarak 11. yüzyılda varlık göstermeye başladı ancak güçleri Latium'daki küçük Anagni şehri ile sınırlıydı. Aile yükselişini VIII. Bonifacius'un papa olasına borçludur. Onunla birlikte peş peşe büyük topraklar, kaleler satın alarak kısa süre içerisinde bölgede güçlü baronlar haline geldiler. Ailenin güç merkezi Anagni ve Sermoneta idi. Papa Boniface, Napoli kralını kendi topraklarındaki bazı kale ve kontlukları kendi akrabalarına devretmeye ikna ederek, sülalesinin hızlı yükselişine bir katkı daha yaptı. Papa akrabalarını kardinal olarak atadı, Kilise idaresinde başka kilit pozisyonlara onların atamasını sürdürdü. Caetani ailesinin Latium'da genişlemesi Orsini ve Colonna gibi yerel baronların zararına oldu ve Colonna ailesi ile Caetani ailesi papalık itibarının çöküşüne eşlik edecek büyük bir kavganın içine girdiler. Colonna ilesi Fransa kralı ile ittifak yaparak Caetanileri bastırdı. 1303'te papa memleketi Anagni'de tutuklandı ve sonrasında şüpheli bir şekilde öldü. Anagni Tokatı ya da Anagni Aşağılanması olarak literatüre geçen olay sonrası Caetani ailesi Colonna ailesine karşı hızlı bir şekilde güç kaybetti. 1329'a kadar Colonna ailesi ile Roma'da çatışmalara devam ettiler. 14. yüzyıl boyunca da dört ana hatta bölünen aile iç çatışmalar ile yıprandı. Bu yüzyıl boyunca aile Avignon papalarına düşman politikasından taviz vermedi ve ailenin papalıkla ilişkileri Büyük Şizma dönemlerinin papaları olan VII. Clemens ve VI. Urbanus'a kadar normalleşmedi. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Andreas Rehberg, *Caetani Family*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia*, Routledge, New York, 2004, s. 848-849.

[843] Romalı Colonna ailesinin kökeni muhtemelen 11. yüzyılın başında zaman zaman Roma'yı yöneten ve en az üç papa çıkartan Tusculum ailesine dayanmaktadır. Aile Roma'da Papalık ve imparatorluk arasındaki çatışmalardan yaralandılar. 1300lerin başında Colonna ailesi yapmış oldukları politik hamleler, güçlü ittifaklar ile Roma'nın önde gelen ailelerinden biri oldu. Ailenin 14. yüzyılın ilk çeyreğinde en büyük düşmanları Caetani ailesiydi. Papa Bonifacius, Roma'da kendi aile hegemonyasını kurmak istediği için Colonna ailesini bir tehdit olarak görmüş ve bastırmaya çalışmıştı. Papa ailenin pek çok mülküne el koymuş, onlara karşı Haçlı Seferi dahi başlatmıştı. Ancak Colonna ailesi Anagni'de papa VIII. Bonifacius'u bastırarak, aileninin intikamını almayı başardı. Aile Kardinaller Koleji'nde yeniden eski güçlerini kazanmaya başladı. Colonnalar 1312'de VII. Henry'nin, 1327'de Bavyeralı Louis'in Roma'da taçlanmalarını mümkün kıldılar. Ailenin bu dönmede iki önemli ismi vardı; Stefano Colonna ve Sciarra Colonna. Stefano Colonna kardeşinin aksine taraf değiştirdi ve Papalık merkezli bir politika takip etmeye başladı. Oğlu Giovanni'nin Avignon'da kardinal olarak atanmasını bu sayede sağladı. Giovanni Avignon'da kendisine muhteşem bir saray inşa etti ve onun sarayı kentteki yüksek kültür seviyesinin en güzel örneklerinden biri haline geldi. Avignon'da Giovanni'nin en yakın arkadaşı ve sekreteri olarak himaye gören en bilindik isimlerden bir tanesi Petrarca'tı. Stefano Colonna'dan sonra çocukları her ne kadar kültürel yanları ile adlarından söz ettirseler de politik olarak güç kaybettiler. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Andreas Rehberg, *Colonna Family*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia*, Routledge, New York, 2004, s. 1176-1178.

meydan okumak için, bir Fransız olan IV. Urbanus, Roma şehrinin senatörlüğünü kendi gibi Fransız olan Anjou'lı I. Charles'e verdi. 1265 yılında Roma'ya giren Charles, 1278 yılına kadar şehrin senatörü olarak kaldı. Papa Fransızlar eliyle Hohenstaufen yayılmasını engellemeyi başardı ancak yanlış hamle Romalılar arasında yabancı düşmanlığını yükseltti. İtalyanlar sonrasında belirgin şekilde Fransız karşıtı pozisyon aldılar. Orsini papası olan III. Nicholas, hoşnutsuzluğun bilincinde olarak Roma'dan Fransız güçlerini uzaklaştırdı. Fransızlara karşı mevcut milliyetçi tutum, Papalığın Avignon'u tercih etmesiyle zirve yaptı. 17 Ekim 1327 tarihinde İtalyan kardinal Napolyon Orsini'ye yazdığı mektubunda Chıcus Pesero *"Fransızlar tüm insanların en kötüsüdür; ve kendi milletleri dışında her şeyi küçümserler. Akılsızlıkta onlara katılmaya istekli olanlar dışında hiç kimseyle işleri olmaz."*[844] demekteydi. 1378 yılında Papalığın Roma'ya geri dönmesi ve üzerinden uzun zamanlar geçmesi bile Roma'nın yıkınımın papaların Avignon'a gitmesi olarak görülmesi yönündeki geleneği değiştirmedi. 15. yüzyıl erken hümanisti Gian Francesco Poggio Bracciolini'nin (ö. 1459) arkadaşına yazdığı bir mektupta Roma kültünün ve Avignon sorunsalının izlerini sürebilmekteyiz. Poggio Bracciolini Roma'yı *'bir zamanlar tüm dünyada en parlak şekilde parlayan bir şehir"*[845] olarak tanımlamaktaydı. Poggio Papalığın Avignon'a taşınması nedeniyle 14. yüzyılın büyük bölümünde papaların Roma'da bulunmamasının yıkıma yol açtığını ve bu zamanda bile (15. yüzyılda) Roma'yı hayata tutunmaya çalışan *"çürüyen bir cesetten biraz fazlası"* olarak tanımlamaktaydı.[846]

Caetani ailesinin pasifize edilmesinden sonra Colonna ve Orsini kentte iki rakip güç olarak, Roma şehrinin senatörlüğünü ele geçirmek için çatışıp durdular. Colonna ailesi Alman imparatorlarını desteklemekteydiler. Orsini ve yandaşları ise Napoli kralları ile iş birliği içindeydiler. Bununla birlikte baronların şehirdeki gücü rakipsiz değildi. Halk kendini asil tiranlardan korumak için 1305 yılında, 13 kişilik bir Halk Hükümeti atayarak, Bologna'lı Jolin de Ygnano'yu kaptan olarak seçtiler. Yani baron hareketinin karşısında halk temelli popülist rejim olarak adlandırılan bir kanat daha vardı.

---

[844] Heinrich Finke (Haz.), *Acta Aragonensia*, Vol: I, Dr. Walther Rothschild, Berlin 1908, s. 503. "Isti Gallici sunt peiores homines de mundo. Et totum mundum habent pro nichilo nişi illos, qui sciunt facere stulticias cum ipsis."

[845] Poggii Bracciolini, *Florentini Historiæ de varietate Fortunæ*, Antonii Urbani Coustelier, Paris 1723, s. 97.

[846] Poggii Bracciolini, *a.g.e.*, s. 97.

V. Clemens papa olarak seçildikten sonra Colonna ailesine eski itibarlarını ve mülklerini geri iade etti ve Colonna ailesi ile Orsini ailesini uzlaştırarak, şehrin senatörlüğünü onlardan birer aile ferdine ortak yönetmeleri için verdi. Roma çok geçmeden yeniden kargaşa ortamına sürüklendi. Papanın yokluğu soyluları her zamankinden daha fazla dizginsiz bıraktı; aristokratik aileler şimdi kendilerini Roma'nın gerçek efendileri olarak görmeye başladılar; paralı askerler kentin her yerinde, yollarda boy gösterdiler, gezginler ve hacılar şehirden el çektiler, ibadethaneler boş kaldı, şehrin tüm koşulları daha da aşağıya indi, artık hiçbir kral, prens ya da asilin elçisi kente uğramadı.[847] Papalar tarafından şehrin idaresi ve huzurun tesis edilmesi için bir kardinal görevlendiriliyordu ancak o da Roma kentinde fazla barınmadan uzaklaşıyordu. Papa bir çare VII. Heinrich'i Romalıların kralı ilan ederek, hem Roma'yı hem de İtalya'yı onun imparatorluk gücü vasıtasıyla yatıştırmak istedi. Colonna ailesi Heinrich'in Roma'ya olası gelişinden memnun olurken, Orsini ailesi kentteki pozisyonlarının kaybedileceği korkusu ile Roma'ya Napoli kralı Robert'i davet etti. VII. Heinrich Roma şehrine senatör olarak Savoy kontu, akrabası Louis'yi atadı. VII. Heinrich'nin İtalya'dan ayrılmasından sonra Roma'daki iktidar boşluğu papa V. Clemens tarafından Roma'da kendisine vekil olarak atanan ve idareyi vekilleri aracılığıyla sağlamaya çalışan Napoli kralı Robert tarafından bile sağlanamadı.[848] Napoli kralı Roma'da vekillerinin tamamını Roma baronlarından seçmek zorunda kaldı ve konumlarını kaybetmek istemeyen Stefano Colonna ve Pancello Orsini kendilerini *syndici et defensores populi*[849] olarak ilan ederek, Robert'in vekillerinin de üstünde bir pozisyona yerleştiler.

Popülist parti kısa süre sonra şehir yönetimine karşı muhalefet etmeye başladı. Özellikle de Ghibellin liderleri şehirde hoşnutsuzluk uyandırdılar. Sonrasında Bavyeralı Ludwig şehre geldi ancak anti-papa olarak V. Nicholas'ı ilan etmesi şehirdeki popülist rejim için bile fazlaydı. İmparatorun Roma'dan ayrılmasından sonra Bertaldo Orsini ve Stefano Colonna yeniden senatör oldular ve Napoli kralı Robert'i yeniden şehre davet etiler ve bir soylular hükümeti kurmaya çalıştılar. Ancak yine aynı Roma halkı tarafından Robert tekrardan Roma'nın yönetiminden

[847] Ferdinand Gregorovius, *History of the City of Rome in the Middle Ages*, Vol.. VI, Part: 1, George Bell& Sons, London 1898, s. 11.
[848] Andreas Rehberg, *Roma City*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia*, Routledge, New York, 2004, s. 4395.
[849] Tam yetkili temsilciler ve halkın koruyucuları

uzaklaştırıldı. Colonna ve Orsini arasındaki rekabet şehirde herhangi bir sukünete izin vermedi ve durum şehrin istikrarlı eknomik düşüşünü hızlandıran bir gerçekti.[850] 1327-1328 olaylarından sonra halk Cola di Rienzo'nun Roma'ya gelişine dek, başka lider seçmedi. XII. Benedictus papa olarak seçildiğinde kentte başka dış güçler eliyle hakimiyet kurmak yerine daha doğrudan bir otorite kullanmayı tercih etti. Bu sebeple ne Napoli kralını ne de başka gücü Roma'da hâkim kılmaya çalışmadı. Benedictus şehrin Papalık adına temsilini enerjik ve başarılı olmasa da uysal üç kişiye emanet etti: Aziz Petrus Patrimonyası ve Campagna rektörleri ile Aziz Petrus altaristini[851] atadı.[852] Papalık vekilleri iki aile arasında uzlaşmayı sağlamak için nafile mesai harcadılar. 1339'da kentte anarşi tekrar yükseldi. Halk Papalık senatörlerini kovarak, senatörlüğü yeniden Orsini ve Colonna ailelelerine verdi. Baronluk aşırılıklarını bastırabilecek veya kolektife idaresini dayatabilecek herhangi bir yönlendirici otoriteden yoksun olan şehir bu süreçte uzun süreli anarşiye yakın dönemler yaşadı. Şehir merkezi rakip aileler tarafından tutulan silahlı kamplar arasında parçalandı ve kronik kanunsuzluk ve şiddet arttı.[853] Napoli kraliçesi Joanna'nın 1343 yılında şehre gelişi çatışmaları kısa bir süre olsa da dizginledi. Anonim yazara göre kraliçe Roma'daki insanlara oldukça cömert davrandı, yüklü miktarda bağışlar yaptı ancak Roma'da yoksulların sayısı o kadar fazlaydı ki armağanlar yetmedi ve dilencilerin ısrarı karşısında kraliçe Roma'dan ayrılmayı uygun buldu.[854] Cola di Rienzo Avignon'dan gelip, soylu ailelerin güç temellerine saldırdığında onu başarıya taşıyan halkın bahsi geçen ezilmişliğiydi. 1347'de başlayan baron karşıtı devrim toplumun geniş bir kesiminden gelen muhalif bir kitle tarafından Roma'da desteklendi. Ancak bir noktadan sonra Rienzo'nun şehirdeki varlığı Papalık için tehdit oluşturmaya başlayınca Berrand de Deaux'un bir komplosu ile Rienzo yönetimi devrildi. Yerine Luca Savelli ve Bertaldo Orsini senatör olarak atandı.

Rienzo'nun şehir yönetiminden uzaklaştırdığı baronlar tekrardan Roma'ya döndüler ve anarşi yeniden kendini Roma sokaklarında gösterdi. Rienzo ile birlikte birkaç aydır sakinleşen şehir yeniden kamplara bölündü. Baron ailelerinin şiddetinden bıkan

[850] Rehberg, *Rome City*, s. 4397.
[851] Kutsal bir mekânın, sunağın, Kilise'nin papazı.
[852] Boüard, *a.g.e.*, s. 88.
[853] Hendrick Dey, *The Making of Medieval Rome: A New Profile of the City, 400-1420*, Chambridge University Press, USA 2021, s. 217.
[854] *The Chronicle of an Anonymous Roman*, s. 193. Yazar kraliçenin etrafını saran fakirlerin karga gibi davrandıklarını belirtmektedir. "Nam pauperes habent mores corvinos"

halk 26 Aralık 1351 yılında isyan etti ve popolo adına yönetim Giovanni Cerroni'ye verildi; papa onun idaresini Mayıs 1352'de onayladı.[855] Giovanni Cerroni yönetimi uzun süreli olmadı. 1352 yılı sonuna doğru Giovanni Cerroni öldü. Roma'nın senatörlüğünü Bertaldo Orsini ve Stefano Colonna yeniden ele geçirdi. 1353 yılında idareye karşı büyük bir isyan patlak verdi. Halk derin bir öfkeyle senatörün sarayını bastı, kaçmaya çalışan Bertaldo halkın taş ve kayaları altında can verdi. Stefano Colonna, yüzünü gizleyerek sarayın arka tarafından kaçıp, evine gidebildi.[856] Anonim Romalı yazar 1353 olaylarını şu şekilde değerlendirmektedir: "*Bu kadar katılığın nedeni, bu iki senatörün tiran gibi yaşamalarıydı. Yurtdışına deniz yoluyla Roma tahılı satmalarıyla zaten ün salmışlardı. Tahıl korkunç derecede kıttı. Halk korkunç kıtlığa ve açlığa dayanamaz. Açlıktan ölmek üzere olan halk korku nedir bilmez… Pek çok güçlü adamı deviren kıtlık gerçeği işte böyledir. "*[857] İsyandan sonra idareyi Francesco Barancelli ele geçirdi. Papa Innocentus, onun etkinliğini kırmak için bir süredir hapiste tutulan Cola di Rienzo'yu yeniden Roma'ya gönderdi. Çoşku kısa sürdü ve Rienzo, Ağustos 1354'te alkışlar eşliğinde girdiği Roma'dan 8 Eylül 1354'te, kendisine karşı başlayan bir isyandan kaçarak kurtulmak istedi ancak halk tarafından öldürüldü. Rienzo'nun düşüşünden sonra hükümeti on üç bilge vatandaştan oluşan bir konsey devraldı fakat Kardinal Albornoz rejimin faaliyetlerini yürütmesine izin vermedi. Orso Andrea Orsini ve Giovanni Tebaldi'yi senatör olarak atadı. Albornoz'un İtalya'daki varlığı geçmişte sık sık olduğu gibi sorun çıkartan asilerin gücünü kırdı ve dahası Papa Innocentus, senatörlüğün Romalıların şahsına ait olduğuna dair geleneği yıkmak için özellikle uğraştı.[858]

1358 yılında halk destekli komünal bir hükümet[859] idareyi devreladı ve Roma'yı 1390'lı yıllara kadar yönetti. Kardinal Albornoz'un buradaki etkisi önemlidir. Bölgeye askeri operasyonlar nedeniyle uzun yıllardır emek veren biri olarak Albornoz, 1357'de Avignon'a döndüğünde papa VI. Innocentius'a Roma'ya şehrin aristokratik ailelerine uzak, şehre yabancı sadece bir tane senatör ataması

[855] *The Chronicle of an Anonymous Roman*, s. 399.
[856] *The Chronicle of an Anonymous Roman*, s. 402. "Senator collega turpiter per funem demissus, deformis pileo per posticam palatii obvoluta facie transivit ad domum."
[857] *The Chronicle of an Anonymous Roman*, s. 402.
[858] Mollat, *a.g.e*., s. 154.
[859] Bahsi geçen hükümet Felice Societa dei Balestrieri e Pavesati olarak tanımlanmaktaydı. Banderesi adı verilen, her yıl seçilen yedi yetkiliden oluşan rejim askeri güç olarak 1500 yurtaş arbaletçi olan balestrieri ve kılıç ve kalkanla donatılmış 1500 pavesatiden oluşmaktaydı.

tavsiyesinde bulundu.[860] Bununla birlikte şehirde soylu aile üyelerinin katılımıyla yürütülen çifte senatörlük tamamen kaldırıldı. 1358'de papa, John Conti'yi senatör olarak atadı. Roma şehrinde Colonna, Orsini, Frangipani, Savelli, Albizzi, Stefani gibi ailelerin uzun yıllara dayanan senatörlük geçmişleri, iddiaları yok edildi. John Conti'den sonra yerine aynı yıl Sienalı bir şövalye olan Raymond de Tolomeis geçti. Papa atadığı yabancı senatörleri sadece altı aylığına, ilk 2500, sonra 1800 ve en son 1500 florin maaş karşılığında atamaktaydı. [861] Senatörler göreve atandıklarında yanlarında altı yargıç, beş noter, iki mareşal, yirmi silahlı asker ile göreve başlamaktaydılar. Yeni kurulan rejim ile baronların şehir siyasetinde yer almaları yasaklandı ve onlar kırsaldaki kalelerine sürüldü. 1363'te kanun ve düzenin korunması, şehrin yollarının, binalarının yeniden işlevsel hale getirilmesi için belediye yönetimini güçlendirecek yasal düzenlemeler yapıldı ancak bu düzenleme içinde şüphesiz en önemlisi baronların Roma siyasetindeki gücünü kırmaya amaçlayan, baronlar tarafından işlenen suçların daha ağır cezalara bağlanmasını kararlaştıran ağır hükümlerdi.[862] Roma şehrinin ve şehir yönetiminin Papalığa itaat etmesi sağlanmıştı. Uzun yıllar sonra ilk defa bir Avignon papası –V. Urbanus- Papalığı Roma'ya getirdiğinde, Roma en azından Papalık için eskisi kadar tehlikeli olmaktan çıkmış, yeniden ihtişamlı günlerine dönme yolundaydı.

İtalya'ya bütüncül olarak baktığımızda Roma şehrinde mevcut olan istikrarsızlığın pek çok İtalyan kentine, hatta kırsalına kadar sıçradığını görebilmekteyiz. İtalyan şehirleri bariz bir kimliğe sahipti. 13. yüzyılda komünal hareket çoktan kurulmuştu. Şehir aristokrasisi, şehirden şehire farklılık gösterse de iktidarda olmaya başlamıştı. Papalık ile Alman imparatorların mücadelesi, aristokrat ailelerin birbirleri ile olan kavgaları, dahası bu aristokrat ailelerin sıradan halkla olan güç oyunları pek çok yeri kontrolsüz hale getirdi. 13. yüzyılda İtalya'nın içler acısı durumunu kaydeden Fransisken Salimbene gördüklerini şu şekilde aktarmaktadır:

> *"Parma, Regio, Modena ve Cremona'da insanlar ne saban sürebiliyor, ne ekebiliyor ne biçebiliyor, ne üzüm bağlarını ekebiliyor, ne bağ bozumu yapabiliyor ne de köylerde oturabiliyordu. Yine de şehir surları tarafında adamlar, kapıların sayısına göre çeyrek mahalle toplanan şehir milislerinin*

[860] Ferdinand Gregorovius, *History of the City of Rome in the Middle Ages*, Vol: VI, Part: II, George Bell& Sons, London 1898, s. 396.
[861] Gregorovius, *a.g.e.*, Vol: VI, Part: II, s. 397.
[862] Dey, *a.g.e.*, s. 218.

koruması altında tarlaları sürüyorlardı. Silahlı askerler böylece bütün gün iş başında koruyorlardı. Çünkü haddinden fazla çoğalan haydutlar ve çapulcular yüzünden böyle olması gerekiyordu. Erkekleri alıp fidye almak için zindanlara götürüyorlardı ve öküzleri almak ya da satmak için sürüyorlardı."[863]

Yurtsever bir yurttaşlık kültürünün ilk açık belirtileri bu atmosferde gelişti; şehirler koruyucu azizlerin kültlerine ve onların kalıntılarına yerel gururla sarıldılar ve kendi yerel güçlerine odaklandılar.[864] Merkezi monarşi İtalya'da yerle bir oldu. İtalya'da emperyal otoriteyi korumak için kaybedilen savaşları verenlerin bir kanadı Almanlar, diğer kanadı ise Papalıktı. Her iki güçte bölgeye huzur getirecek rasyonel politikalar takip etmekten uzaktılar. İmparatorluk idaresi, farklı bir kültürün unsuru olarak her zaman İtalya'ya yabancı kaldı; yönetmeye çalıştıkları ülkenin yaşamındaki dinamik güçleri anlamak yerine onları onları bastırmayı denediler ve sonuçta başarısız oldular.[865] Papalık ise İtalya'da Alman imparatorların emperyal iddialarına karşı Papalık Devletleri'ni dâhili olarak güçlenmedirmeye denedi. Papalık yanlış bir yöntem seçerek bu bölgeleri kendi akrabalık ağları üzerinden güvence altına almayı seçti. Papalık Devletleri'nin varlığı 14. yüzyılda Papalık adına karmaşanın asıl nedeni olarak görülse de sorun Papalık Devletleri değil, onları dizginlemek için kullanılan yöntemdi.

1254 yılından 1343 yılına kadar Roma Kilisesi Haçlı Seferi adı altında İtalya'ya pek çok askeri sefer yaptı. İki evre halinde incelenen bu seferlerden 1254-1302 arası yapılan savaşların amacı Papalığın dünyevi gücünü kurmak, kaybettiği prestiji yeniden tesis etmek ve Kilisenin onurunu savunmaktı. Alman imparatorları, Aragon kralları ve prensleri bu süreçte Papalığın düşman kabul ettiği güçlerdi. Birkaç istisna papa dışında bahsi geçen evrede hüküm süren papaların geneli III. Innocentius'un Kilise politikalarını benimseyerek bu doğrultuda hareket etmekteydiler. 1302-1343 arası sürdürülen Haçlı Seferlerinin amacı ise Orta ve Kuzey İtalya'daki Ghibellin canlanmasını söndürmekti ve hala bu bölgelerde Papalığın egemenlik iddiaları söz

[863] James Westfall Thompson, *Economic and Social History of the Middle Ages (400-1300),* Vol: I, Frederick Ungar Publishing CO., New York 1959, s. 458.
[864] Franco Cardini, *Intellectuals and Culture in Twelfth and Thirteenth Century Italy*, Trevor Dean-Chris Wickham (Eds.), *City and Countryside in the Late Medieval and Renaissance Italy*, The Hambledon Press, London 1950, s. 14.
[865] Hyde, *a.g.e*., s. 1.

konusu olsa da, mücadele Ghibellinizm ve sapkınlık arasındaki bağlantıya odaklanmaktaydı.[866]

V. Clemens papa olarak seçildiğinde papalar zaten İtalya'dan çoktan kopmuşlardı. Bu yüzyıldaki papaların eylemleri aslında bir asır önceki hadiselerin neticesiydi. Dağılışa V. Clemens tarafından rektör olarak atanan Gaskon idarecilerin sefil yozlaşmaları, Colonna ve Caetani kavgalarıyla yıpranan Roma, Papalık Devletlerinin şehirlerini tehdit eden güçlü komşuların varlığı da eklenince İtalya'dan uzun süre iyi haber gelmeyeceği anlaşılmıştı.[867] Uzun yıllardır varlığını sürdüren Guelf ve Ghibellin hizipleşmesi hem derinleşmiş hem de Bonifacius'un baskıcı politikaları nedeniyle Papalık yanlısı olarak bilinen Guelfler kendi aralarında Ak ve Kara Guelfler olarak ikiye ayrılmışlardı. Bu ayrışmanın en büyük nedenlerinden biri Guelflerin destekçisi olan Fransa kralı IV. Philippe'in Bonifacius çatışması nedeniyle Guelflere vermiş olduğu desteği çekmesiydi. Fransız desteğinden yoksun kalan Guelflerde iç karışıklık derinleşti. Bonifacius ile Guelfhizm, sürekli değişen tikelci çıkarları ilerletmek için kolayla manipüle edilen bir yapı şeklini aldı.[868] Guelf komünü içerisinde bulunan en önemli şehirler Padova, Siena, Bologna, Cremona, Perugia Papalığın en güvendiği güçlerdi ve Papalıkla etkin bir iş birliği içinde idiler.

İmparatorluk destekçilerine karşı Papalık otoritesinin güçlü savunucuları olan Guelflerin kendi aralarında çatışmaya düşmesi otoritel bağlamda Papalığı daha büyük sorunlarla karşı karşıya bıraktı. Papalığın etkisi ve prestiji zedelenirken V. Clemens, Ak ve Kara Guelf hizipleşmesine son vermek için harekete geçti ve deneyimli olduğuna inandığı Napolyon Orsini'yi görevlendirdi.[869] Clemens'in başına tacı fiilen yerleştiren Orsini, Colonna partisine bağlı ancak hem Guelflerden hem de Ghibellinlerden eşit derecede haz etmeyen bir kişilikti ve bu görev için de kesinlikle yanlış seçimdi.[870] Bologna, Floronsa, Luka'da Orsini Ak ve Kara Guelfleri barıştırma adına ziyaretler yaptı. Son olarak gittiği Floransa'da hakarete ve saldırılara uğradı; Arezzo halkı ile beraber Floransalılar üzerine bir sefer düzenlemeyi deneyen Orsini bunda da başarılı olamadı[871].

---

[866] Norman Housley, *The Italian Crusades: The Papal-Angevin Alliance and the Crusades againist Christian Lay Powers 1254-1343*, Clarendon Press, Oxford 1982, 15-16.
[867] Renouard, *a.g.e.*, s. 28.
[868] Menache, *a.g.e.*, s. 129.
[869] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 376.
[870] Partner, *a.g.e.*, s. 298.
[871] Koster, *a.g.e.*, s. 41.

3.5.2. V. Clemens ve Venedik Haçlı Seferi

Venedik ve Floransa'nın güçlü, yerel ailelerinin ve hırslı komünlerinin bencil davranışları İtalya'yı entrikalarla dolu bir zemine sürükledi. Papalık her türlü uzlaşma yolunu tükettikten sonra, diyalog ile hiçbir netice elde edemeyeceğini anlayarak rakipleriyle savaşın gerekliliğine ikna oldu çünkü askeri operasyonlar manevi gücü temsil eden Papalığın gelecekteki pozisyonunu ve prestijini kurtarmayı amaçlıyordu.[872] Askeri operasyonlar ve diplomatik adımlar yaklaşık yetmiş yıl sürdü ve Papalığın yeniden Roma'ya, ait olduğu bölgeye dönmesi ile sonuçlandı.

Ferrara coğrafi konumu nedeniyle müreffeh bir şehirdi ve XI. yüzyıldan itibaren coğrafi konumu vasıtasıyla bölgede ekonomik bir güç haline geldi. Venedik ve Bologno arasında, Po Nehri'nin birkaç yere ayrıldığı yerde bulunan iç ve dış deniz ticaretini kontrol eden konumu ve tüccarları cezbeden fuarları ile Adriyatik'ten transit ticaret için Venedik'le rekabet edebilecek güçteydi.[873] Ferrara Papalığa bağlı, Papalıkla ilişkileri güçlü, özgür bir şehirdi. Uzun süredir d'Este ailesi tarafından yönetilmekteydi ve bu aile Guelf partizanıydı. 1308 yılında Ferrara yöneticisi VIII. Azzo öldü. Giovanni Villani'ye göre oğlu Fresco gayri meşru çocuğuydu ve ölmeden evvel Azzo yasal bir varis bırakmadığı için Ferrara topraklarında hâkimiyet için Azzo'nun kardeşleri ve Fresco arasında iç savaş başladı.[874] Fresco kurmuş olduğu ittifaklar vasıtasıyla amcasının elinden birkaç kaleyi geri almayı başardı. Fresco'nun otoritesinin yardım almadan devrilmeyecek kadar güçlü olduğu anlaşılmıştı. Bu sebeple amcası Francesco, Este mülkünün belirsiz ve eskimiş Kilise tabiiyetini yeniden diriltmenin Apostolik makamın ve doğal olarak V. Clemens'in ilgisini çekeceğini düşünerek, Ferrara şehrini Roma Kilisesi adına idare etmeyi kabul eden bir ittifak tasarısını papaya iletti.[875] Francesco'nun önerileri papa tarafından benimsendi ve Clemens hemen kardinal Arnaldo de Astier'i[876] Guelf davasını tüm gücüyle desteklemesi için gönderdi. Arnaldo, hatırı sayılır bir birlikle yola çıktı ve Francesco ile Ferrara'ya vardığında halk tarafından olumlu karşılandı. Bunun üzerine

[872] Mollat, *a.g.e*., s. 67.
[873] Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara: The Rule of the Este 1350-1450*, Chambridge University Press, Chambridge 1988, s. 10.
[874] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 377.
[875] William Carew Hazlitt, *The Venetian Republic: Its Rise, Its Growth, Its Fall A.D. 400-1797*, Vol: I, Adam and Charles Black, London 1915, s. 517.
[876] VPA, Vol: I, s. 32.

Fresco, Venedik doğumlu olması ve Venediklilerle bağının bulunması nedeniyle Venedik'ten yardım istedi.[877]

Fresco gayri meşru bir evlat olduğu için veraset iddialarının temeli çok zayıftı ve papanın karşısında tutunamayacağını anlayarak, direk meydan okumak yerine Venedik ile ittifak yaparak Tedaldo Kalesi'ni onlara teslim etti.[878] Temmuz ayının ilk haftası Giovanni Soranzo ve Vitale Michiel Venedik birliklerinin başında Ferrara'ya gönderildi. Ancak Venedik güçlü ve sürdürülebilir bir savaş planı oluşturamadı. Francesco ile uyum içinde hareket eden Arnaldo de Astier Floransa, Luca, Ancona ve Papalık etkisinin güçlü olduğu ya da Venedik'e düşman bölgelerden çeşitli takviyeler alarak ordusunu güçlendirdi. Papalık ordusunun gelişi şehir sakinlerini mutlu etti ve Ferraralılar, şehrin kapılarını Francesco ve Papalık birliklerine açtılar ve *'çok yaşa Marki Este'* nidaları eşliğinde onları şehre aldılar.[879] Papalık nunciosunun liderliğinde Frencesco'nun birliklerinin gelmesi ile Venedikliler Tedaldo Kalesi'ne çekildiler.

Tüm hazırlıklara rağmen elçi Venediklilere barış mesajlarını tekrarladı ve kan dökmeden bir sonuca varmanın mümkün olduğuna işaret etti ancak Venedik *'Cumhuriyet'in herhangi bir politika değişikliği düşünmediği'* yönünde cevap verdi.[880] Bu noktadan sonra Venedik'in Papalık ile müzakereleri durdu. Yaklaşık sekiz hafta boyunca Venedik birlikleri Tedaldo'dan Papalık birliklerini yoğun bir top yağmuruna tuttular. Arnaldo, Venediklilere barış tekliflerini yineledi. Papalığın konuya dair istekleri netti. Clemens, Tedaldo'nun derhal boşaltılmasını, Venedik birliklerinin geri çekilmesini ve oluşan zarar için Venedik'in kayda değer bir tazminat ödemesini talep ediyordu. Venedik Ferrara'nın Este ailesinin mülkü ve Fresco'nun da bu mülkün sahibi olduğunu ve topraklarının korunması adına Venediklilere devredildiğini savunarak elçilere net cevaplar verdi. Dahası Papalık elçileri Venedik'te çok kötü muamelelere maruz kaldılar, taşlandılar ve ağır hakaretlere uğradılar.

---

[877] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 377.
[878] Mark R. Philip, *Venetian Foreign Affairs from to 1250 to 1381: The Wars with Genoa and the Other External Developments*, University of Illinois College of Liberal Arts and Scienses, Lisans Bitirme Tezi, Illinois 1988, s. 17.
[879] Menache, *a.g.e.*, s. 143.
[880] Hazlitt, *a.g.e.*, s. 516.

Venediklileri yıldırmak adına farklı girişimleri deneyen Papalık taktik değiştirdi. Clemens'in barış şartlarının reddedilmesinden çok sonra Arnaldo, Ferrara'nın Papalığa bağlı olarak kalması şartı ile şehri kendilerine bırakmayı teklif etti ve uzlaşma şartı olarak da Kilise'nin bir metbu olarak Roma Kilisesi'ne yıllık yirmi bin duka ödemelerini istedi.[881] Şartlar Venedikliler tarafından reddedilince Clemens ve kardinal yeni bir adım atmadı. Kış iletişimi ve askeri seferleri zorlaştırdığı için Clemens bahar ayına kadar bekledi. Mart 1309'da Venedikliler anlaşma için diplomatik bir adım atarak Avignon'a temsilcilerini gönderdiler. Bu elçilerin papanın görüş ve eylemleri üzerinde hiçbir etkisi olmadı ve 27 Mart 1309'da, maddi silahlar ile Venedik'i yıldırmanın zorluğuna ikna olan ve Venediklilerin ne kadar inatçı ve zafer arzusunda olduklarını anlayan Clemens onları aforoz ederek, Venediklileri büyük bir yasağın altına aldı.[882] Ayrıca iki bin kişilik bir birlikle Asti'ye gelen kardinal Arnaud de Pelagrue'u vekili olarak atadı. Yasak kararlaştırıldıktan sonra uygulamaya geçilmeden evvel Clemens, Venediklilere otuz günlük bir süre verdi. Bu süreçte onlardan savaşa dair kararlılıklarını değerlendirmeleri istendi. Mesele hem siyasi hem de ekonomik olarak Venedik'i zora sokacak denli ciddi idi. Bu sebeple Büyük Konsey toplandı ve Papalık ile uzlaşmanın gerekli olup olmadığına dair tartışmalar yapıldı. Venedik'in köklü ailelerinin (Guerini ve Tiepolo) temsilcileri Clemens'in taleplerinin kabul edilmesi, şehrin potansiyel olarak maliyetli ve riskli bir çatışmaya sürüklenmemesi ve Cumhuriyet'in Tanrı'nın dünyevi temsilcisi olan papanın gazabıyla karşı karşıya bırakılmaması gerektiğini savunuyorlardı.[883] Ancak doç Gradenigo Papalığa meydan okunması gerektiğini ısrarla savunduğundan, Büyük Konsey uzlaşmaya dair bir adım atmayarak Clemens'in manevi cezasını kabul etmiş oldu.

Alınan karar ile Venedik şehri, Danışma Meclisi, Venedikli yöneticiler ve tüm uyarıla rağmen Ferrara Savaşı'nda Venedik'e yardım eden herkes, bahsi geçen afarozun kapsamına alındı. Venedik Cumhuriyeti ile Hıristiyan devletler arasında yapılan tüm anlaşmalar feshedildi. Venedik ile her türlü ilişki yasaklandı. Venediklilere ait tüm mülklere el konuldu ve Venediklilere karşı bir Haçlı Seferi ilan edildi. Venedik gıda alanında Padova ve Trevisan pazarına bağlıydı. Papa bir adım

[881] Hazlitt, *a.g.e.*, s. 517.
[882] Barthalemeo Platine, *a.g.e.*, s. 133.
[883] Philip, *a.g.e.*, s. 18.

daha ileri giderek Haziran 1309'da Venedik dışında yaşamayan ama Venedikli olan herkesin tutuklanmasını emretti. Clemens'in yasakları çok ağırdı. Venedik'te zamanın günlük yaşamının bir parçası olan Kilise ayinleri yasaklandı. İnsanlar Venedik ile ortak insanlık yasalarına uymaktan muaf tutuldu, bir Venedikliye yemek ya da barınma sağlamak ölümcül günah sayıldı ama Venedikli birine borcunu ödememek, mallarına el koymak hatta onu öldürmek normal kabul edildi.[884] Durum Venedikliler için oldukça şaşırtıcı bir hal aldı. Venedikliler, muhtemelen Clemens'in yumuşak ve barışçıl doğasını bildikleri için papanın bu kadar sert davranabileceğini ummamışlardı. Yasaklar uygulanmaya başladıktan sonra Papalığın emirlerine ilişkin Venedik'te bir oturum daha yapıldı ve oturumda Clemens tarafından verilen cezalar değerlendirildi. Papalıkla savaşın sürdürülmesini savunan Gradenigo ve destekçileri Clemens'in kötü meclis üyeleri, danışmanlar tarafından yanlış yönlendirilerek böylesine sert bir adım attığını düşünmekteydiler ve papanın koşullar hakkında doğru bilgiye sahip olduğunda kızgınlığının geçeceğini ve aforozun kalkacağını savunuyorlardı.[885]

Papalık birlikleri yani Haçlı orduları Ferrara, Bologna, Romagna, Padova, Vicenza, Floransa, Lucca ve Siena'dan gelen adamlarla iyice güçlendirildi. Ancak Papalık birliklerinin işini kolaylaştıran asıl gelişme sıtma oldu. Haziran ayında ılık mevsimin geri dönmesi ile birlikte sıtma yayıldı ve sıtma dizanteri ve vebayı besledi; sayıları on beş-yirmi bin arasında tahmin edilen Venediklilerin kayıpları çok fazlaydı.[886] Tüm olumsuzluklara rağmen Venedikliler azimle savaştılar. Birlikler arasındaki ölüm oranı korkunç boyutlara ulaştığında ve aşırı fiziksel ıstırapla dayanıklılıkları sarsıldığında Papalık birlikleri kaleye genel bir saldırı başlatma kararı verdi.[887] Saldırı Venedik birliklerinin kısa bir direnişinden sonra mağlubiyete doğru eğilim gösterdi. Bernardus Guidonis'e göre kale, köprü, köprünün başındaki kule Venediklilerden alındıktan sonra büyük bir insan kıyımı başladı ve binlerce insan öldürüldü.[888] Apostolik bayrak altındaki güçlü birlik her manada Venediklileri perişan etmişti. Papalığın aldığı ekonomik tedbirler ve askeri yenilgi kentin Kuzey

[884] William Roscoe Thayer, *A Short History of Venice*, The MaCmillan Company, New York 1905, s. 118.
[885] Hazlitt, *a.g.e.*, s. 519.
[886] Philip, *a.g.e.*, s. 21.
[887] Hazlitt, *a.g.e.*, s. 527.
[888]VPA, Vol: I, s. 66. Kaynağımız, Papalık birliklerinin her gün beş bin civarında Venedikli öldürdüğünü rapor etmekte ancak sıtma Venedik ordusunu talan etmeden evvel bile ordu toplamının on beş ila yirmi bin arası olduğu varsayıldığından bu sayı biraz abartı kabul edilebilir.

İtalya'daki üstünlüğüne ciddi şekilde darbe indirdi. Venedikliler, Fransa kralı IV. Philippe aracılığıyla Papalıkla uzlaşmak için adım attılar ancak Clemens, 18 Ekim 1309'da Philippe'e konuya dair yazdığı mektubunda *'kötü niyetli deliliklerinde kendilerini yüceltmelerine'*[889] izin vermeyeceğini belirterek, barış için yolları kapadı.

Papalık kısıtlamalarına eklenen askeri yenilgi Venedik'te asıl olarak kendini 1310 yılının başında hissettirmeye başladı. Kazanç kaybı Venedik halkının üzerinde dramatik bir etki bırakmayı başarmıştı. Mevcut sorun askeri yenilgi ile birleşince 1310 yılında Gradenigo'nun idaresine karşı bir isyan patlak verdi. Hareket bariz bir şekilde aristokrattı ve eski halk hükümetini yeniden kurmayı amaçlıyordu. Gradenigo'nun despotluğu ve Papalık ile Ferrara üzerinden girişilen sonuçları ağır savaş, dahası yenilgi Cumhuriyet'e ihanet olarak değerlendirilmekteydi.[890] 1311 yılında Grandenigo'nun ölümünden sonra seçmenler dindarlığı ve Kiliseye yakınlığı ile bilinen Marino Zorzi'yi Clemens'i yumuşatacak yegâne aday olarak seçtiler ancak Zorzi birkaç ay sonra ölünce yerine Giovanni Soranzo geçti. Giovanni Soranze, Clemens ile uzlaşmak için elinden geleni yaptı. Clemens'in uyguladığı afarozu kaldırtmayı başardı. Soranzo ilişkileri bir adım daha ileri taşıyarak hasta olduğu bilinen Clemens'i tedavi etmesi için Avignon'a hekimler gönderdi ve bu heyet ile diplomatik görüşmeler yapması için Francesco Dandalo'yu görevlendirerek papanın taleplerine boyun eğdiğini ve savaş tazminatı olarak yüz bin duka ödemeyi kabul ettiğini iletti.[891]

Papalığın Venedik'e karşı zaferi ile Ferrara'nın yönetimine Francesco d'Este geçmeyi başardı ancak Ferrara'daki Papalık başarılarının aslında çok yüzeysel olduğu kısa süre sonra ortaya çıktı. Bir süre sonra, Temmuz 1310'da, Ferrara'da kötü yönetimden kaynaklanan hoşnutsuzluğun beslediği bir isyan patlak verdi ve Kardinal Pelagrua şehrin ileri gelen otuz altı kişisini ayaklanmaları kışkırttıkları gerekçesi ile idama mahkûm etti.[892] Ferrara'daki felaketi 24 Ağustos 1312'de V. Clemens'in müttefiki Francesco d'Este'nin Dalmasio de Banoli tarafından öldürülmesi izledi. Ferrara sorunları ile baş edemeceğini anlayan V. Clemens, buradaki idareyi Napoli kralı Robert'e devretti ve zorlu bir şekilde Robert 4 Ağustos 1317'ye kadar Roma

[889] VPA, Vol: III., s. 105.
[890] Thayer, *a.g.e.*, s. 112.
[891] Alethea Wiel, *A History of Venice: From Its Founding to the Unification of Italy*, The Fischer Unwin, Londra 1896, s. 194.
[892] Mollat, *a.g.e*., s. 75.

Kilisesi adına Ferrara'yı idare etmeye devam etti ancak yapılan darbe[893] ile Este ailesi yeniden iktidara geldi ve Ferrara Papalık yönetiminden koptu. Retorik beyanlar bir yana Clemens'in Ferrara'daki politikası, özellikle Venedik'e karşı topyekûn savaş ilanı Papalığın geleneksel siyasi duruşunu gölgeledi ve Guelf ile Ghibellinler arasındaki zaten belirsiz olan ayrımı daha da bulanıklaştırdı.[894]

3.5.3. XXII. Ioannnes, Milano ve İtalyan Haçlı Seferleri

XXII. Ioannes papa olarak seçildiğinde Roma'da asiller ve halk partisi arasında mücadele son hızıyla devam ediyordu. Napoli kralı Robert, Roma'ya Papalık temsilcisi olarak atanmıştı. Robert'i temsilen şehirde bulunan vekili Capitol yakınlarında saldırıya uğradı ve halk partisi tarafından şehirden kovuldu. Robert her ne kadar güçlü bir yönetici olsa da Papa Ioannes'e Roma'da barışı ve huzuru yeniden sağlaması pek muhtemel görünmüyordu ve bu noktada Ioannes Roma'ya dönmek için evvela eyaletlerde huzurun ve istikrarın tesis edilmesi gerektiği kanaatine vardı.[895] Bunu sağlamak için papa bölgede askeri operasyonların gerekliliğine inanmaktaydı ve Y. Renouard'a göre yeni papanın politikaları Kuzey İtalya'nın içinde bulunduğu sorun ve anlaşmazlıkları daha da artırmaktan başka birşeye hizmet etmeyecekti.[896] Ioannes'in politikaları V. Clemens'in İtalyan politikasından bir sapma demekti. V. Clemens, gerek Alman imparatorlar gerek Napoli kralı eliyle İtalya'da istikrarı ve güvenliğini sağlamaya çalışan pasif ve etkisiz politikalar takip ederken, Ioannes için on sekiz yıllık papalığının yüksek önceliği İtalya'nın barışçıl bir ortam haline gtirilmesi idi ve bunu sağlamak için kayda değer miktarda insan ve para kaynağı ayırdı.[897]

İtalya'nın var olan komplike yönetimi pek çok şehirde daha aşağı asalet sınıfından idarecinin türemesine sebep olmuştu. Örneğin Milano, Picenza, Tortona gibi şehirler Matteo Visconti; Vicenza ve Verona Can Grande della Scala; Modena ve Mantua Passorino Bonaccolsi; Luca Castruccio Castracani tarafından yönetilmekteydi. Bu küçük çaplı asiller, bulundukları bölgelerde kendi yerel, küçük devletlerini bağımsız olarak yönetme iddiasıyla muhtemel sükûnetin

[893] Giovanni Villani, *a.g.e.,* s. 436.
[894] Menache, *a.g.e*., s. 144.
[895] Renouard, *a.g.e.*, s. 29.
[896] R. Michel, "Le procés de Matteo et de Galeazzo Visconti: L'accusation de sorcellerie et d'hérésie, Dante et l'affaire de I'envoûtement (1320)", *Mélanges de I'école française de Rome,* cilt: 29, 1909, s. 274.
[897] Beattie, *a.g.e*., s. xii.

kurulmasına engel oluyorlardı. *'Si Fratrum'* adlı bull ile papa, İtalya meselesini ele aldı ve bahsi geçen ferman ile Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi olarak İtalya üzerinde hüküm verme yetkisinin ancak ve ancak kendisinde olduğunu, Papalıkla ortak hareket etmeyen ve papanın onayına başvurmadan siyasi eylemlere kalkışan herkesin aforoz edileceğini ilan etti.[898] Fermanda isim belirtilmese de, aslında metin direk olarak Bavyeralı Ludwig'i hedef almaktaydı. Papa emirnamesini baz alarak boş olan makamların atamaları ve onaylanmaları Roma Kilisesi tarafından yapılana kadar idarenin papada olması gerektiğini savunuyor ve kısaca Kutsal Roma İmparatorluğu'nun dünyevi idaresini üzerine almaya niyetleniyordu. Ancak bull, Ioannes'in amaçlarından çok Ghibellin bloğuna yasal zemin sağladı. V. Clemens tarafından onaylanan bir imparator olan VII. Heinrich tarafından atandıklarını iddia eden Ghibellin asilleri, pozisyonlarının papasız geçen iki yıllık sürece değil bizzat V. Clemens'e dayandığını iddia ederek, varlıklarının meşruiyetini savunmaktaydılar. Bu tiranlardan en önemlisi Matteo Visconti'ydi ve kabiliyetli oğullarından oluşan ailesiyle Milona merkezli geniş bir signorianın lideri konumundaydı. Milano'nun efendisi Matteo Visconti, 1310 yılında Guidetto della Torre'yi Milano'dan zekice politikaları sayesinde imparator VII. Heinrich adına kovarak, şehirde imparatorluk idaresini tesis etti.[899] Heinrich'in ölümünden sonra imparator tarafından kurulmuş geçici birlik ve huzur kısa sürede yok oldu ve Ghibellin ittifakı İtalya'daki güç dengesini Papalık aleyhine bir blok oluşturarak yeniden bozmaya başladı. 1311 yılında Matteo Milano'da iktidara geldi ve 1417'ye kadar Visconti ailesinin kesintisiz egemenliğini tesis ederek, iki yönlü politikaları sayesinde Milano komününün özerkliği ile aile hanedanını tesis etmek için signorianın kalıtsal olduğunu yerleştirmeye çalıştı.[900] 1313'te yapılan Genel Konsey, Matteo Visconti'yi komünün *'yaşam boyu'* lideri olarak atadı. Oğlu Galeazzo, Piecenza'nın efendisiydi; Como, Novara ve Pavia'da Visconti yanlısı idareciler vardı ve bu bağlamda 'Visconti Devleti' Matteo tarafından yönetilen bir şehirler federasyonu veya yığınıydı.[901] Matteo Visconti Milano'yu yöneten on iki Visconti lordundan biriydi

[898] XXII. Ioannes, *Si Fratrum*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum*, Vol: III, y.y., Rome 1741, s. 144-145.
[899] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 398.
[900] Andrea Gamberini, *Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and Sforza*, Andrea Gamberini (Ed.), *A Companion to Late Medieval and Early Modern Milan: The Distinctive Features of an Italian State*, Brill Press, London 2014, s. 23.
[901] Trevor Dean, *The Rise of the Signori*, David Abulafia (Ed.), *Italy in the Middle Ages 1000-1300*, Oxford University Press, New York 2004, s. 117.

ve çağdaşları tarafından genel olarak '*Matteo il Magno'* olarak adlandırılmaktaydı; dahası Matteo kendini bir Romalı değil Lombard olarak görmekteydi ve ailesini de bu nedenle Lombard krallarının varisi olarak ilan etmişti.[902] Viscontiler İtalya'da siyasi güç için yarışan ve Papalığın dünyevi iktidarına meydan okuyan yerel, hırslı, açgözlü pek çok aileden sadece biriydi. Ancak Papalık diplomasisi bu ailelerin en tehlikelisi ve en güçlüsü olarak Viscontileri kendine hedef yaptı. Onları Papalık orduları tarafından yenilmesi ve İtalya'dan sürülüp, gönderilmesi gereken düşmanlar olarak nitelendirdi ama Papalık ve sahada görevli elçileri defalarca kez yenildikleri Viscontilere, farkında olmadan *'Visconti yenilmezlik havası'* yarattılar.[903]

Kilisenin otoritesiyle bağdaşmayan davranışlarından ötürü XXII. Ioannes, işe Matteo Visconti ve yandaşlarından başlamanın gerekli olduğunun farkındaydı. Ancak ikili arasında düşmanlık hemen başlamadı. Ekim 1316'da papa, Matteo'dan Brescia şehrindeki savaşı durdurmasını istedi; 1317 yılında Sicalya kralı Robert, Matteo Visconti ve Savoy kontu arasında altı aylığına bir ateşkes anlaşması imzalattı.[904] Papa Bernard Gui ve Bertrand de la Tour'u Ghibellin bloğuna elçi olarak gönderdi. Bu esnada Matteo imparatorluk papazı olarak hüküm sürmekteydi ve Ioannes kendisi tarafından verilmeyen ünvanın yasa dışı olduğunu iddia etmekteydi. 1317'de elçiler Piedmont'a vardılar ve burada hoşgörü ile karşılandılar. Vercelli ve Novarn'a giden elçiler, 23 Mayıs 1317'de papaya yazdıkları bir mektupta Guelf ve Ghibellinlerin burada birlikte yaşadıklarını, ayrıca Matteo Visconti'nin korkusundan kimsenin onun aleyhinde bir şikâyette bulunamadığını ifade ediyorlardı.[905] Elçiler Matteo Visconti'den şehirden sürülen ve hapse atılan Guelflere tüm haklarını geri iade etmesini istediler. Milano'da, Matteo Visconti liderliğinde Ghibellin destekçilerinin katıldığı büyük bir toplantı gerçekleştirildi. Toplantıdan sonra alınan kararları Matteo'nun elçileri, Bernard Gui ve Bertrand de la Tour'a ilettiler. Elçilerin papaya yazdığı mektuba göre Matteo kendisini barış aşığı ve aktörü olarak nitelendiriyor ve hükmettiği eyaletlerdeki insanların rahatını onun çalışkanlığına borçlu olduğunu ve tutuklu ve sürgün olan Guelflerin kendi gevşekliklerinden kaynaklı suçlardan ötürü

[902] Areli Marina, "The Langobard Revival of Matteo il Magno Visconti, Lord of Milan", *I Tatti Studies in the Italian Renaissance,* cilt: 16, sayı: 1/ 2, Ekim 2013, s. 378.
[903] Sharon Dale, "Contra damnationis filios: the Visconti in Fourteenth-Century Papal Diplomacy", *Journal of Medieval History,* cilt: 33, 2007, s. 2.
[904] Michel (1909), *a.g.m.*, s. 274.
[905] Sigmund Zeigler (Ed.), *Vatikanische Akten zur Deutsechn Geschichte in der Zeit Kaiser Ludwig des Bayern,* Verlag der Wagnenscheb Universitats-Buchhandlung, Innsbruck 1891, s. 24.

bu cezayı hak ettiklerini savunuyordu.[906] Ayrıca Visconti Milano'yu elinden aldığı della Torre ailesini vatan haini olmakla suçluyordu. Elçiler Matteo'yu papa ile uzlaşmaya ikna edemeden şehirden ayrıldılar.

Ioannes'in elçileri Haziran ayında Verona'ya geçtiler. Burada Can Grande della Scale ile görüşen elçiler, ondan Brescia halkı ile barış yapmasını ve savaştan vazgeçmesini istediler ancak della Scala elçilere sert cevaplar vererek *'uygun olduğunu düşündüğü her şeyi yapabileceğini'*[907] söuledi ve elçiler tarafından yapılan aforoz tehditlerine kulak dahi asmadı. Passarino Banaccoisi de aynı şekilde Milano hizbinden ayrılıp, Papalık taleplerini yerine getirmeyi reddetti. Elçilik görevleri süresince gördüklerini aktaran Bernard Gui ve Bertrand de la Tour, İtalya'nın durumu ile ilgili kasvetli bilgiler vermekteydiler. 18 Temmuz 1317'de elçiler tarafından Ioannes'e gönderilen mektupta Kilise'nin dindar üyelerinin ezildiği, kendilerine pay arayan zalim insanlar tarafından ortak barışın bozulduğu, insanların daha fazla acı çekmekten korktuğu için konuşamayıp, gizlice inlediği, ezilen müminlerin kendilerine bir sığınak dahi bulamadığı anlatılmakta ve hâkim olan melankolik durum resmedilmekteydi.[908]

Ghibellin hizbiyle gerekli müzakereler yapıldıktan sonra partinin en güçlü lideri olarak papa Matteo Visconti'nin Kilise barışının bozulmasına hizmet eden eylemleri nedeniyle yargılanmasını emretti. İlk dava 28 Kasım 1317'de başladı ve Asti piskoposu Guido ve Come piskoposu Leone süreci takip etmeleri için papa tarafından atandı.[909] Sonrasında Ioannes, yapılması kaçınılmaz askeri seferin organizasyonu ile meşgul olmaya başladı. Papalığın Lombardiya ve Papalık Devletleri'ndeki politikalarını uygulamak için askeri operasyonun gerekliliği kesindi ve bu nedenle Ioannes Angevin sülalesi ile ortak hareket etmek mecburiyetinde kaldı. 16 Haziran 1317 yılında Ioannes, Napoli kralı Robert'i Kuzey İtalya'ya vekil olarak atadı. Aralık 1317'de Visconti aforoz edildi. Kendisi ve yönettiği tüm topraklar, kaleler, şehirler dini yasak ve kınama altına alındı. Ayrıca papa Matteo Visconti ve ortaklarını 6 Nisan 1318'e kadar eylemlerinin açıklamalarını yapmaları için Avignon'a çağırdı.

---

[906] Zeigler, *a.g.e.*, s. 25.
[907] Mollat, *a.g.e.*, s. 78.
[908] Zeigler, *a.g.e.*, s. 36.
[909] Michel (1909), *a.g.m.*, s. 274.

Fieschi ve Grimaldi aileleri tarafından Cenova'dan sürülen Doria ve Spinola aileleri Matteo Visconti'den yardım istediler ve Visconti çağrıyı kabul ederek oğlunun başını çektiği Alman ve Lombardlardan oluşan bir birliği Cenova'ya gönderdi.[910] Şehir Papa Ioannes'ten yardım isteyince papa Visconti'ye derhal savaşı durması yönünde çağrıda bulundu ancak Visconti Ioannes'in talebine kulak asmadı. Papa Visconti'ye karşı Napoli kralının desteğine başvurdu. Monakolu Grimaldi gibi pek çok asil Cenevizin kurtuluşunu Robert'in yükselişinde görmekteydiler. Cenova'da bir Angevin idaresinin oluşturulması Matteo Visconti ve Ghibellinlerin yeniden canlanmasını önlemeye yönelik belki de en hırslı plandı ve ayrıca bu ittifak Ioannes ile Robert'in arasındaki yakın ama huzursuz bir ilişkinin de başlangıcını temsil ediyordu.[911] Papalığının neredeyse son yıllarına dek Robert ile iş birliği yapmak zorunda kalan Ioannes, popüler Papalık-Angevin işbirliğinin gerisinde aslında krala bazen sert bazen de aşağılayıcı davrandı. Papa, ona imparatorluk vekilliği vermesinden kısa bir süre sonra o günden bu yana Robert'in hiç bir şey yapmamış olmasından dert yanmaktaydı. Robert'in sürekli para istemesinden de bıkan papa Ioannes *'eğer siz vekilliği bir krala yakışır şekilde kullansaydınız her yerden adam ve para akacaktı ve sadaka dilenmenize gerek kalmayacaktı'*[912] diyerek kendisini azarlamak zorunda kalmıştı. 1320-30 yılları arasında Papalık-Angevin ittifakı ile kurianın güçlü kardinallerinin başı çektiği ordularla Papalık sahada Guelflere yönelik saldırıları tam ruhsal cephaneliği ile destekledi ve Ioannes isyan ve sapkınlığa karşı bir mücadele olarak adlandırdığı bu savaşlarda *'Haçlı Seferi'* argümanını sıklıkla kullandı.[913]

Ghibellin hizbini dizginlemek adına yapılacak askeri seferleri organize etmesi için papa Ioannes Bertrand du Pouget'i legat olarak atadı. Bertand du Pouget on dört yıl boyunca askeri müdahalelerde bulundu ve kendisi bizzat papa Ioannes tarafından *'barış meleği'* olarak nitelendirilmekteydi.[914] Kendisine verilen görev Bertrand'ın uzun kariyerini gölgede bırakacak kadar hassastı ve toplam on dört yıl kaldığı

[910] Giovanni Villani, *a.g.e.*, s. 437-439.
[911] David Abulafia, *The Italian South*, Michael Jones (Ed.), *The New Chambridge Medieval History c. 1300-1415*, Chambridge University Press, UK 2000, s. 492.
[912] Partner, *a.g.e.*, s. 304.
[913] Housley, *a.g.e.*, s. 25.
[914] Beatrice Borghi, "Bologno et la cardinal legat Bertrand du Pouget le refus d'un grand projet", *Journal of Mediae Aetatis Sodalicium*, cilt: XV, 2017, s. 125.

İtalya'da ana olarak iki faaliyet alanı vardı: 1320'den 1326'ya kadar Lombardiya'da, 1327'den 1344'e kadar Romagna ve Emilia'da faaliyetlerde bulundu.[915]

Meşhur İtalya seferi için kardinal Temmuz 1320'de Avignon'dan ayrıldı. Bertrand, ilk olarak Matteo Visconti'den Milano'dan çıkmasını, şehre sürgünlerin geri dönmesini istedi ancak tahmin edileceği gibi Matteo kardinalin uzlaşma şartlarını kabul etmedi ve Bertrand, onu aforoz ederek karşı cevap verdi. Matteo Visconti'nin kolaylıkla yenilmeyeceğini anlayan Ioannes, Napoli kralı ile Fransa kralı Uzun Philippé'ten de yardım istedi. Fransa kralı Papalık tehdidi altında kalan Ghibellin bloğundan da benzer bir yardım çağrısı aldı. V. Philippé, tahta çıkmasında önemli katkılarının olduğu papa Ioannes'i reddetmek istemiyordu ancak politik olarak çıkarlarının uyuşmadığı Napoli kralı Robert'in müttefiklerine destek verip Guelf hizbini kuvvetlendirmekten de kaçınıyordu ve bu sebeple Papalıkla ilişkileri normal seviyede tutmak için kuzeni Maine kontu Valois'li Philippé'i sembolik bir birlikle İtalya'ya gönderdi.[916] Valois'li Philippé zafer için çok fazla efor sarf etmedi. İlk olarak Ghibellin ve Visconti birliği tarafından kuşatılmış Angevin şehri Fercelli'yi Robert'in birlikleri ile kurtarmayı denedi ancak başarılı olamayınca Matteo Visconti'nin oğlu Galeazzo Visconti ile bir anlaşma yaparak, Fransız hanedanının iç meselelerinden dolayı İtalya ile uğraşmanın yersiz olduğunu iddia ederek ordusunu dağıttı, savaştan çekildi. Dış desteğin bir biçimi başarısız olunca papa ve Robert bu sefer de gerekli yardım için Austria'lı Friedrich'e başvurdu ancak tebasını kırmak değil birleştirmek isteyen Friedrich'in birlikleri Papalık için bir şey yapmadan, birkaç ay içinde İtalya'dan çekilip gitti.[917] Alman tahtı için Bavyeralı Ludwig ile yarışan Friedrich, Papalığın desteğine ve onayına her ne kadar muhtaç olsa da Matteo Visconti'nin liderliğini yaptığı Ghibellin hizbinin, hele ki uzun yıllardır imparatorluk idaresinin en güçlü savunucuları olan Ghibellinlerin yok edilmesine destek olması imparatorluk politikası ile örtüşmüyordu. Papa Ioannes, güçlü bir birlik oluşturmak için kendine müttefik ararken savaşa dahil ettiği her liderin kısa sürede ittifaktan ayrılması Matteo Visconti'nin kolay bir şöhret elde etmesine yaramaktaydı. Bertrand du Pouget ile Friedrich'in birliklerinin birleşmesi ve bu güçlerin Bologna, Siena, Floransa gibi şehirden gelen askerlerle takviye edilmesi belki ilk defa Papalığa karşı

[915] Pierre Jugie, "Un Quercynois a la cour pontificale d'Avignon: le cardinal Bertrand du Pouget, (v. 1280-1352)", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 26, 1991, s. 74.
[916] Mollat, *a.g.e.*, s. 84-85.
[917] Partner, *a.g.*e., s. 313.

Visconti'yi kaygılandırdı ancak imparatorluğun Ghibellin eğiliminden şaşmayan politikası Matteo Visconti'yi kurtardı ve 1321'de Vercelli'de, 1322'de Cremona'da askeri zaferler kazanmasını kolaylaştırdı.

Papa askeri operasyonlarla Viscontileri alt etmeye çalışırken bir yandan da Avignon'da Matteo Visconti ve ortaklarının yargılamaları devam ediyordu. 1320 yılında davada ilginç bir iddia ortaya atıldı. Bu iddia Matteo Visconti'nin farklı silahlara sahip olduğu, yani düşmanları üzerinde sihir ve büyü ile üstünlük kurmaya çalıştığı yönündeki çeşitli beyanlardı. Söz konusu olayın tanığı bir doktor olan Bartolomeo Canholati idi. Kendisi 1320 yılında Avignon'a gelerek Matteo Visconti ile arasında geçen diyaloğu papaya anlatmıştı. Buna göre 1319 yılında Matteo, Bartolomeo'yu sarayına çağırdı ve ona bir karıştan biraz uzun insana benzeyen bir heykelcik gösterdi. Heykelin üst kısmında *Jacobus, papa Johannes*, göğüs kısmında ise kabalistik bir işaretle *Amogmon*[918] yazmaktaydı.[919] Konuşma içerinde Matteo Visconti Bartolomeo'dan büyünün işlemlerini yerine getirerek, papayı öldürmesini istedi. Bartolomeo bu tür şeylerin nasıl yapılacağını bilmediğini söyleyerek Matteo'nun talebini reddetti ve ertesi yıl, 1320'de Avignon'a gelerek durumu papaya açıkladı.[920] Büyünün gerçekliğine inanan papayı bu açıklamalar çılgına çevirdi. Zaten bir süredir artan büyü ve büyücülük olaylarıyla mücade eden papa, bundan sonra Matteo'ya daha ağır manevi silahlarla saldırmaya başladı.

İtalya'da istikrarı askeri operasyonlar ile sağlamakta kararlı olan Ioannes'in çabaları ve Papalık silahlarının tüm gücünü kullanmadaki kararlılığı papayı Robert için güçlü bir müttefik haline getirdi.[921] Robert, destek verdiği İtalya Seferi ile çok farklı bir tasarının peşindeydi. Robert'in amacı papaların uzun yıllardır arzuları olan istikrarı İtalya'ya kendi eliyle getirmek, İtalya'yı bu vasıta ile Kutsal Roma İmparatorluğu'ndan ayırarak, bağımsızlaştırmaktı. Robert ve destekçileri bu amaç için etkin bir politika yürütmeye başladılar. Alman idarecilerin güçlü olmayan yönetimleri nedeniyle İtalya'nın sık sık yıkıcı savaşlarla tahrip edildiğini iddia eden Robert'in propagandacıları, yarımadanın bilge biri tarafından, imparator olmasa bile

[918] Bir tür iblis adı
[919] Michel (1909), *a.g.m.*, s. 277-278.
[920] Michel (1909), *a.g.m.*, s. 278.
[921] Abulafia, *a.g.m.*, s. 492.

kral ünvanı ile yönetilmesi gerektiğini savunuyorlardı.[922] Bir adım daha ileri giden propagandacılar, *Ne pretereari* adlı sahte bir bull yazarak, imparatorluk idaresinden İtalya'yı kolayca koparmaya ve kral atanmasını kolaylaştırmaya çalıştılar.

Papa XII. Ioannes Ghibellinlere karşı ilk Haçlı Seferi'ni 1321 yılının sonlarında ilan etti. Papa, Montefeltro'lu Frederick ve kardeşleri Guido ve Spinoza'ya, Guelf komünleri ile bir sefer başlattı. Guelf komünü ve Peregia ile Rimini gibi signorilerin desteği ile Haçlı Seferi önemli başarılar elde etmeye başladı; Frederick öldürüldü, 1322'de Osimo ve Recenati alındı.[923] Önemli bir kent olan Piecenca da Papalık otoritesini tanımayı kabul etti. Papa daha sonra ruhani silahını kullanarak, Matteo Visconti'yi heretik ilan etti. Gıyaben yapılan yargılamada pek çok suçla (büyü, cennet ile cehennemin varlığını inkâr etmesi, şeytanın ayinlerine katılması, idaresi altındaki din adamlarına ve halka kötü muamele etmesi vs.) yargılanan Matteo, suçlu bulundu. Papa Ioannes, aforozun tüm gücünü onun üzerine yöneltti. Matteo papa tarafından gaspçı, zorba, sapkın olarak ilan edildi, lanetlendi ve hükmettiği tüm şehirlerde ayinlerin durdurulması emredildi, onun yanında olan halk da aynı şekilde aforoz edildi.[924] Matteo için durum bu noktadan sonra kritikleşmeye başladı. Milano halkı ve Ghibellin ittifakı şehirlerinde insanlar Matteo Visconti'ye yapılan suçlamalar ve verilen ağır yasak karşısında şaşkına döndüler. Matteo Milano Katedrali'nde din adamlarını ve halkı toplayarak onlara sapkın olmadığını, Papalığın gerekçe olarak gösterdiği şeylerin yalan olduğunu, Hıristiyanlığın ilkelerine her zaman inandığını yüksek sesle anlattı.[925]

Papa Ioannes'in manevi yasakları etkisini Milano'da 1322 Paskalyası ile hissettirmeye başladı. Mayıs ayına gelindiğinde Visconti'nin kişisel gücü aniden çöktü ve Milano'nun on iki temsilcisi engizisyon ile anlaşmak için Valenzo'daki elçiliğe geldiler. Matteo Visconti yetkilerini oğluna bıraktı ve 24 Haziran'da dini ortodoksluğunu sonuna kadar savunan yorgun ve gut hastası yaşlı bir adam olarak hayata gözlerini yumdu.[926] Papalık savaşı Matteo Visconti'nin oğlu Galeazzo ile sürdürme konusunda kararlıydı ancak Ghibellin-Visconti Haçlı Seferi Roma

[922] Samantha Kelly, *The New Solomon: Robert of Naples (1309-1343) and the Fourteenth Century Kingship*, Brill Press, Boston 2003, s 206.
[923] Housley, *a.g.e.*, s. 25.
[924] Odericus Raynaldus, *a.g.e.*, Vol: V, s. 182-183.
[925] Charles Knight, *Biography or Third Division of 'The English Encyclopedia*, Vol: VI, Bradbury, Evans, & CO., London 1868, s. 413.
[926] Partner, *a.g.e.*, s. 315.

Kilisesi'ne elle tutulur bir kazanç sağlamamıştı. Rakibi Friedrich'i saf dışı eden Bavyeralı Ludwig artık Ghibellinlere ve İtalya'ya gerekli desteği verebilecek rahatlıkta idi. Dahası Papa Ioannes'in onu asla imparator olarak onaylamayacağının farkında olan Ludwig, Viscontilere destek vermek için Alpleri geçti. Ludwig'in geliş haberini alan Bertrand du Poujet, Milano kuşatmasını kaldırarak geri çekilmek zorunda kaldı ve Visconti Haçlı Seferi başarısızlığını fiili şekilde kabul etmiş oldu.[927]

Ioannes papa olduktan kısa bir süre sonra başlayan savaş politikası hem Avignon'a hem de Kilise'ye çok pahalıya mal oldu. Yıllar içerisinde kardinaller arasında savaş karşıtı bir grup oluştu ve grubun başını güçlü Napolyon Orsini, Peter Colonna ve James Caetani çekmekteydi; Ludwig'in de Ghibellin bloğunda savaşa dâhil olması direk olarak Papalığın sahada imparatorluk ile çatışması demek olacaktı ki, Ioannes durumun çetinliğinin farkındaydı. Ayrıca zaten papa da İtalyan Haçlı Seferi'nin kayda değer bir başarı elde etmediği noktasında Napolyon Orsini ve barış taraftarları ile aynı görüşte idi ancak Kilise'nin iyiliği için Ghibellinlerin yenilgilerinin ve boyun eğmelerinin gerekli olduğunu, bu sebeple bir sapkın olarak Ghibellin ve onu destekleyen, sapkınlığa yardım eden herkesin suçlu olduğu görüşündeydi.[928]

3.5.3.1. Bavyeralı Ludwig'in Müdahalesi

Ioannes tarafından Matteo Visconti'nin oğullarına karşı yeni bir Haçlı Seferi tasarlandı. İki ay sonra Ferrara ile Estensi'ye karşı Haçlı Seferi çağrısı yenilendi. Temmuz ayında Mantua lideri Raynaldo Bonacolsi'ye karşı, aynı şekilde bir Haçlı Seferi ilan edildi. Matteo'nun varisleri savaşmaya devam ettiler. Piecenza'dan bir soylu Papalık birlikleri ile yaptığı gizli anlaşma neticesinde şehrin kapılarını onlara açtı. Piecenza'nın Papalık destekli Guelf birliklerinin eline geçmesi Milano'ya yapılacak seferler için bir üs oluşturdu. Etrafı kuşatılan Galeazza Visconti, 8 Kasım'da Milano şehrinde bulunan Alman birliklerin isyan etmesi ile iyice zor durumda kaldı ve Milano'dan kaçtı. Bu kaotik ortamda imparatorluk sadık tebası Ghibellinlerin haklarını korumak için bir adım attı. 5 Mayıs 1323'te Visconti ve Ghibellin bloğunun güçlü üyeleri Can Grande della Scale ve Raynaldo Passerino Bonacolsi, Mantua'da piskoposluk sarayında Papalık diplomatları ile fiilen

[927] Renouard, *a.g.e.,* s. 29-30.
[928] Housley, *a.g.e.,* s. 27.

görüşmede iken Bavyeralı Ludwig'in üç temsilcisi oraya geldi.[929] Papalık birliklerinin son başarılarından dolayı Can Grande ve Raynoldo, Kilise'nin idaresine tabi olduklarını ilan etmek ve barışçıl bir tavırdan yana olduklarını göstermek için oradaydılar. Ancak Bavyeralı Ludwig'in elçileri imparator Heinrich'e yaptıkları sadakat yeminlerini kendilerine hatırlattı, Papalık ordusuna karşı kendilerine askeri yardımda bulunma vaadi ile ikilinin Kilise ile barışçıl ilişkiler kurmasını engelledi.[930] Can Grande della Scale ve Raynaldo Passerino Bonacolsi'nin ittifaka yeniden kazandırılması ile Ghibellin bloğu tekrar kuruldu. İmparatorluk papazı tarafından Milano'ya dört yüz paralı asker gönderilince dengeler değişti ve Papalık ordusu sayı olarak küçülmeye başlayarak Monza'ya çekildi. Ludwig'in müdahalesi dengeleri altüst edince Papa Ioannes, manevi silahına başvurarak onu aforoz etti. Ludwig'in aforoz edilmesine kuria içerisinde barış yanlısı partinin başını çeken Napolyon Orsini karşı çıktı ve yedi yıldır Almanya'yı çekişmeye sürüklediğini dahası barışa dair olumlu bir şey yapmadığını papaya söyleyerek onu eleştirdi.[931] Ancak Ioannes kararından geri adım atmadı. 7 Ocak 1324'te Visconti'ye karşı yeniden Haçlı Seferi ilan etti. Nisan ayında papa Ghibellin bloğunda savaşan Alman komutanlar Berthold von Neifen, Berthold von Graisbash ile kendisine papanın yayınladığı aforoz metnine göre *'Lord Ludwig'in muhteşem adamı'*[932] diyen Friedrich de Truendingen, sapkın olarak ilan edilen Ghibellinler ve Ludwig'in lehine hareket ettikleri gerekçesi ile aforoz edildiler.

23 Mart 1324 yılında Papa XXII. Ioannes Viscontilere karşı maliyetli savaşları sürdürmek için yardımda bulunan insanlara yaptıkları yardımlara orantılı olarak hoşgörülerde bulunacağını ilan etti. Gönüllülük esasına dayanan bu bağışların toplanması için Ioannes, Pierre de Touffaille ve Guilleume de Peyrille'i kolektör olarak görevlendirdi. Ayrıca tüm Hıristiyan alemindeki başpiskoposluklara ve piskoposuklara mektuplar gönderilerek hayırsever ruhların bağışlarını koyabilmeleri için Kiliselerde sunaklar yapılmasını emretti.[933] Papanın bağış talepleri Hıristiyan dünyasında yeterince ilgi görmedi. Papa yöntem değiştirmek zorunda kalarak Fransa Krallığı'nın her yerinden zorunlu olarak sübvansiyon toplanmasını emretti. Ioannes,

[929] Partner, *a.g.e.*, s. 315.
[930] Jacobus Schwalm (Ed.), *Constitituones et Acta Publica İmperatorum et Regum*, Vol: V, Impensis Bibliopolii Hanniani, Hannoverae 1909, s. 581-582.
[931] Mollat, *a.g.e*., s. 95.
[932] Schwalm, *a.g.e*., Vol: V, s. 711-712.
[933] Gasnault (1957), *a.g.m.*, s. 273-275.

Apostolik Kamera temsilcileri aracılığıyla retorik becerisini konuşturduğu mektupları tüm Fransa'ya gönderdi. Papa hem Viscontiler hem de Bavyeralı Ludwig tarafından fanatikleştirilen Fransisken davasına karşı mücadelede din adamlarının cömertliğinden yararlanmak istiyordu. Yazmış olduğu mektuplarda Ioannes, İtalya'nın başına gelenleri samimiyetle resmediyor; '*her yerde sapkınlıklar bol, ilahi tapınma zorla ediliyor, Katolik inancı geriliyor, dini hak ve özgürlükler ayaklar altında çiğneniyor, piskoposlar ve din adamları tutuklanıyor ve aşağılayıcı muamelelere tabi tutuluyor ve Kiliseler ve manastırlar kendi topraklarından ve mülklerinden mahrum bırakılıyor'* diyerek yardım istiyordu.[934]

1325 yılının Mart ayında Azzo Visconti Borgo San Donnino'yu ele geçirdi. Eylül ayında Guelf bloğundan Floransalılar da Ghibellin ittifakına yenilince, Lucca'nın Ghibellin senyörü Castruccio Castracani'nin gücünden korkan Floransa komünü, kral Robert'in en büyük oğlu Charles'i signoria olarak tanıdıklarını ilan ettiler ve şehirlerini savunması için 1326'da kendisini çağırdılar. Bertrand du Pouget askeri bir deha olduğu bilinen Castracani ile Charles etkin bir şekilde mücadele edemedi. Papa Ioannes, 1326 yılında Bertrand du Pouget'i sorumluluklarının bir kısmından kurtarmak için İtalya'ya Giovanni Orsini'yi ikinci elçi olarak atadı. Orsini ailesinin bir üyesi olan Giovanni Orsini'nin atanması, İtalyan siyasetinde ufak bir politika değişikliği anlamına gelmekteydi. İtalya'nın pasifleştirilmesi aslında tüm Avignon papalarının ve özellikle XXII. Ioannes'in onsekiz yıllık saltanatının önceliğiydi. Bu sebeple papalar en yakın, en sadık adamlarını bölgede istihdam ettiler. Bu isimler papalar ile aynı sosyal ve dini çevreye ait, çoğunlukla akraba ya da hemşeri statüsünde olan yurttaşlardı. Örneğin İtalya'da elçilik yapan Arnaud de Pellegrue ile Bertrand du Poujet, papa V. Clemens ve XXII. Ioannes'in yakın dostuydu. Papalığın bölgede Fransız ajanlara bel bağlaması, 13. yüzyıl itibariyle gelişen İtalyan kültürel bilincinin bir sonucu olarak, İtalyanların Galyalılara olan nefretini artırdı. Bu bağlamda Bertrand du Pouget yetenekli ve sınırsız bir enerjiye sahip olsa da, İtalya'nın politik ve sosyal gelenekselliğini bütünüyle kavraması zordu ve bu nedenle Giovanni Orsini'nin İtalya'ya sevki, İtalya'daki Avignon politikasında önemli bir deneye işaret etmektedir.[935] Pouget İtalya için popüler olamayan bir yabancı idi. Oysa Giovanni Orsini, uzun yıllar Roma ve İtalya'da önemli işler yapmış, Papalığa

[934] Samaran-Mollat, *a.g.e.,* s. 57.
[935] Beattie, *a.g.e.*, s. xv.

sadık bir ailenin üyesiydi. Ayrıca Orsini ailesinin geniş kaynakları ve bağlantıları, Pouget'in maliyetli kampanyaları tarafından tükenmiş olan Papalık kasasının rahatlamasını sağlayabilirdi.[936] Yine de papa, Pouget'nin İtalya'daki işlerinden memnundu ancak otoritesini en zorlu bölge olan Romagna ve Emilia'ya odaklamak istiyordu. Ayrıca Ioannes'in Pouget'yi oraya göndermektedi bir diğer niyeti büyük idari merkezileşme ve Papalık vergilendirilmesinin güçlendirilmesi politikasıydı.[937]

1326-27 yıllarında Bertrand du Pouget, Papalığın sağladığı muazzam finansal destek sayesinde Modena, Parma, Regio, 1327'de onu efendi olarak atayan Bologna'daki bir dizi kasabada, Papalık lehine zaferler elde etmeyi başardı.[938] Bologna'nın şartsız bir şekilde legat Bertrand'a teslim olması Papalık için son derece önemliydi çünkü Bologna, Roma'dan sonra bölgenin en büyük şehriydi. Bologna doğal bir kavşak, kuzey-güney iletişimi için önemli bir nokta, aktif bir üniversite merkezi ve imparatorluk bölgelerine komşu bir havarilik bölgesiydi ve ayrıca Papalık mahkemesinin İtalya'ya dönüş planını için önemli bir üs olma özelliğine sahipti.[939]

Bolognalılar tarafından kendisine verilen tam hâkimiyet hakkını kardinal Bertrand etkin bir şekilde kullandı. Şehri alır almaz yenilikçi adımlar attı. Legata *Consiglio del Popolo*[940] tarafından tam yetki verildi. Bertrand bölgedeki Papalık otoritesini yeniden kurmak maksadıyla Papalık egemenliği adına hareket etti. Potesta ve capitano[941] görevlerinin yerini rettore[942] ve vice capitana[943] aldı ve bu isimler Bertrand tarafından verildi.[944] O zamana dek şehrin yönetiminde egemen güce sahip olan belediye meclisi ile iki önemli görevi -bargello[945] ve gonfalioniere[946]- ilga etti, potestanın yerine bir rektör atadı, tüm yetkileri atama ve denetleme hakkını kendinde toplayarak demokratik hükümete ait tüm izleri ortadan kaldırdı ve bir tür

[936] Beattie, *a.g.e.*, s. xv-xvı.
[937] Jugie (1991), *a.g.m.*, s. 75.
[938] Renouard, *a.g.e.*, s. 29., Housley, *a.g.e.*, s. 28.
[939] Borghi, *a.g.e.*, s. 126.
[940] Halk Konseyi
[941] Kaptan
[942] Rektör
[943] Kaptan Yardımcısı
[944] Giorgio Tamba, *Civic Institutions (12th- early 15th Centuries*), Sarah Rubin Blanshei (Ed.), *A Companion to Medieval and Renaissance Bologno*, Brill Press, Leiden 2018, s. 223.
[945] İtalya'da Orta çağ dönemlerinde İtalyan şehirlerinde isyan ya da herhangi bir kargaşa esnasında barışı ve adaleti tesis etmekten sorumlu olan kamu görevlisine verilen isimdir. Adalet kaptanı olarak da adlandırılmaktadır.
[946] Kamusal bir ofis

mutlakiyetçilik kurdu.[947] Legat komünal kurumlardan geri kalanların büyük çoğunluğunu dağıttı.

1327 yılının Mayıs ayında Bavyeralı Ludwig ordusunun başında İtalya seferine çıktı. Anonim Cronoca Senese'ye göre Ludwig'in askerleri yiğit ve askeri konularda iyi eğitilmişlerdi.[948] Milano'da Lombardiya'nın demir tacı ile taçlandı. Galeazzo Visconti'yi Milan, Lodi, Pavia ve Vercelli'nin imparatorluk papazı olarak atadı. Ancak kısa bir süre sonra Ludwig ile Galeazzo arasında, ağabeyini kıskanan Marco Visconti'nin kışkırtması ile bir tartışma çıktı; aynı sıralarda Matteo'nun diğer oğlu Stefano Visconti aniden öldü, Galeazzo, oğlu Azzo ve kardeşleri Luchino ve Giovanni Ludwig'in emriyle tutuklandı ve Monza'da hapse atıldılar.[949] Bertrand'ın siyasi eylemleri Ludwig'in gelişi ile durmuş olsa da öncelikli hedefin ne olduğu belliydi. Papanın amacı Colonna-Orsini aileleri yüzünden güvensiz olan Roma'ya dönüş yolunda Bologna'yı kısa süreli bir ikamet olarak kullanmaktı. Romalıların davranışları hiçbir şekilde Ioannes için güven verici gelmiyordu. Kuriayı Bologna'ya taşımaya karar veren Ioannes için 1327 yılında Bertrand hem şehri korumak, hem hayranlık uyandırmak hem de papaya güvenli bir konut tesis etmek için Castello Galliere adında bir kale inşa etti.[950]

Legatın yabancı olması kısa bir süre sonra onun aleyhine isyanların patlak vermesine sebep oldu. 1327 yılının Eylül ve Ekim aylarında Bertrand'a Milano'da komplolar kuruldu. Şehirde kardinale karşı en güçlü parti Maltraversi ailesinin başını çektiği gruptu ve bu grup, şehir sakinlerini kardinale karşı sürekli olarak kışkırtmaktaydılar. Papalık karşıtı grup 1329'da daha tehlikeli bir komploya yeltendiler ve güçlü bir şekilde olayı bastıran Bertrand, bazı komplocuların kafasının kesilmesini, bazılarının sürgüne gönderilmesini ve Papalık hükümetine muhalefet eden iki avukatın dilinin kesilmesini emretti ve isyan halinde daha da sert tedbirlerin geleceğinden endişe eden halk itaat etmek zorunda kaldı.[951]

1328 yılında Passarina Bonaccolsi'nin, 1329 yılında Can Grande della Scala'nın ölümleri, bölgedeki Papalık varlığına önemli destek sağladı ve Kuzey İtalya'daki durum daha pozitif bir hal aldı. Dikkatini Emilia ve Romagna üzerine yönelten legat,

[947] Mollat, *a.g.e.*, s. 99.
[948] ACS, s. 134.
[949] Knight, *a.g.e.*, s. 413.
[950] Renouard, *a.g.e.*, s. 30.
[951] Mollat, *a.g.e.*, s. 100.

bir dizi başarısız savaşla oradan oraya savruldu. Elde ettiği kalelerdeki başarıları oldukça geçiciydi ve deyim yerindeyse legat arkasına döner dönmez fethettiği yerler yeniden isyan etmekteydi. 1330'a kadar bu şekilde nafile zaferlerle uğraşan Bertrand'ın fetihleri elinden bir bir kayıp gitti. Hem Papalığın hem de Bavyeralı Ludwig'in İtalyan politikalarının yarımadaya hiçbir şey getirmediği artık daha net anlaşılmaya başlanmıştı ve 1330 yılı itibariyle Guelf ve Ghibellin hizbinin isimlerinden başka ideolojik bir değeri kalmadı. İki İtalyan fraksiyonu arasında liderlerine özel bir bağ ya da saygı olmaksızın savaş yine de devam etti. Ama ne tam olarak papa Guelfler tarafından ne de imparator Ghibellinler tarafından kabul edilmedi. Liderleri papalar, Fransa ve Napoli krallarının zayıflıklarından dolayı kendi başlarına bırakılan Guelfler, emperyal hırslar ve Papalık-imparatorluk çatışması üzerinden istikrarsızlığa sürüklenen Ghibellinler, aslında sadece şehirlerinin bağımsızlığı ve İtalya'nın genel özgürlüğü için savaşmaktaydılar.[952] Anlaşıldığı gibi bu yüzyılla birlikte Guelf ve Ghibellin partilerinin Papalık ya da imparatorluktan oldukça bağımsızlaşan siyasi yaşamları belirginleşti. Kimlikleri kabul edilen temel ilkeleri ve fiili uygulamaları arasında giderek artan bariz farklılıklarla sarsılmaması için yeterince sağlam kurulmuştu ve artık Guelf ve Ghibellin adının tanımlayıcı terimler olmadığı, kendilerine ait bir güce ve politik ilgiye sahip oldukları bilinen bir gerçekti.[953]

İmparatorluk ile Papalık arasındaki büyük Orta Çağ çatışmalarının sonuncusu Bayyeralı Ludwig'in İtalya'dan ayrılması ve bir daha dönmemesi ile Papalık adına ucuz atlatıldı. Ludwig Toskano, Lombardiya ve Papalık Devletleri'ndeki Ghibellin hizbini yönetmeyi başarmıştı. Sicilyalı Frederick ile yaptığı ittifakla Napoli Kralllığı'nın işgali an meselesi olarak görünürken papa 1328 yılında Ludwig için bir Haçlı Seferi ilan etti. Para ve yiyecek eksikliği, Sicilyalı Frederick'in söz verdiği gemileri göndermemesi Ludwig'i işgal planlarından vazgeçmeye ve Roma'yı terk etmeye zorladı. [954] Ludwig, Milano'da taçlandıktan sonra Visconti ailesinin bireylerini Monza'da hapse atmıştı ve bir yıla yakın hapiste kalan Visconti asilleri Ludwig'in kıymetli adamı Castruccio Castracani'nin ricası ile özgürlüklerine

[952] Pierre Claude François Daunou, *The Rise of the Papal States*, Jouian Press, New York 2016, s. 98.
[953] Hyde, *a.g.e.*, s. 133.
[954] Housley, *a.g.e.*, s. 28.

kavuştular.[955] Bu cezadan sonra Milano'nun efendilerinin imparatorluğa bağlılıkları çöktü. Tabloya Lucca'nın efendisi Castruccio Castracani'nin ölümü eklenince Ghibellin bloğu hızlı bir dağılma sürecine girdi. Ludwig, 1330 yılında İtalyan yarımadasından ayrıldı ve bir daha geri dönmedi. Roma'ya ilk girdiğinde Roma halkı tarafından büyük çoşku ile karşılanan, onu imparator olarak görmekten onur duyan bir kitle vardı[956] ancak şehir imparatorun varlığından kısa süre içinde pişmanlık duymaya başlamıştı.

1329'da Papalık ve Milano ilişkilerinde normalleşme adımları atılmaya başlandı. Papa Mayıs 1329'da Milano üzerindeki yasağı askıya aldı. Yasağın kaldırılmasından sonra Visconti heyeti papa ile görüşmek için Avignon'a geldi. Aynı yılın Eylül ayında ise, Papa Ioannes daha önce Viscontileri yargılayarak hüküm giydirilen tüm suçlardan beraat ettiklerini ilan etti. 1330 yılında Ioannes, Milano'nun imparatorluk vekilliğini Azzo Visconti'ye teklif etti.

3.5.3.2. XXII. Ioannes ve Bohemyalı John

İtalyan siyasetinde aktörler ve olaylar çok hızlı değişim göstermekteydi. Ludwig'in yarımadadan ayrılmasından sonra 1330'da Verona'nın efendisi Mastino della Scala tarafından Brescia halkı Bohemya kralı John'dan yardım istedi. John imparator VII. Heinrich'in oğluydu. Babası Heinrich gibi Guelf ve Ghibellinler arasında bir tarafa mensup olmaktan çok, iki hizbi yumuşak politikalar güderek uzlaştırma eğilimindeydi. Ancak, John'un siyasi konumu çok farklıydı. Fransa sarayında eğitim görmüş ve Fransa kralı IV. Charles'ın eniştesi olan John, her ne kadar Bohemya kralı olsa da Alman siyasetinde Fransız uydusu gibi hareket etmekteydi.[957] John, papanın desteğini almaya önem veriyordu hatta bu sebeple 1329 yılında İspanya Müslümanlarına karşı düzenlenen Haçlı Seferi'ne gönüllü lider olarak katılmıştı ancak Ioannes John'un İtalya işlerine Brescia üzerinden nüfuz etmeye çalışmasından kaygılanmaktaydı. Çünkü John, daha Brescia'yı teslim almadan evvel papanın onayına başvurmadan affedilmiş olan Azzo Visconti'ye elçilerini göndererek, Milano'yu Ludwig ile uzlaştırma konusunda yetkili olduğunu iddia etmiş ve eylemleri ile Ioannes'i şaşkına çevirmişti. 21 Eylül 1330 yılında John'a mektup yazan Ioannes, sevgili oğlum diye başladığı mektubunda, *'hafızanın yok olduğuna*

[955] Knight, *a.g.e.*, s. 413.
[956] ACS, s. 134.
[957] Partner, *a.g.e.*, s. 321.

inanamıyoruz' diyerek Bayyeralı Ludwig'in anti-papa olaylarını hatırlatarak, papanın şahsına ve Roma Kilisesi'ne imparator tarafından yapılanları özetledi; Bavyeralılar ile Kilise'nin itaatkâr devletleri ve ayrıca Kilise'nin diğer dindar üyeleri arasında arabulucu olarak düşüncesizce hareket ettiğini[958] John'a belirtti. Papa Ioannes, John'un Milano üzerindeki adımının Bavyeralı Ludwig'in teşvikiyle atıldığına inanmaktaydı. Bu nedenle papa, Papalık birliği içerisinde Viscontileri tutmak için Milano ile dostane ilişkilere ağırlık verdi. Azzo Visconti'yi Bavyeralı Ludwig'e karşı kazanmak isteyen Papa Ioannes, 1330 yılında kendi sözcükleriyle *'son zamanlarda kilisenin bağlılığına geri dönen'* Milano ile askeri bir ittifak anlaşması yaparak, Bavyeralı Ludwig'in müttefiklere herhangi bir saldırısına karşı ortak askeri savunma yapılması kararlaştırıldı.[959]

1331 yılında Bohemyalı John papanın sempatisini kazanmak için iki elçisini Avignon'a gönderdi. Ludwig adına hareket ettiğini düşündüğünden Papa Ioannes, bilindiği üzere John'a mesafeliydi ancak görüşmelerde Ioannes, John'un asıl derdinin kendi adına bağımsız, müstakil bir krallık kurmak olduğunu gördü. Yaptığı siyasi faaliyetlerde John aslında sadece kendi adına hizmet ediyor ve Lombardiya'da bir krallık kurmayı arzuluyordu. John'un İtalya'da elde ettiği başarıları kalıcı hale getirmesi için papanın desteğine ve onayına ihtiyacı vardı. John'un eylemlerinin gizli yönünü anlayan papa, Kuzey İtalya'da Kilisenin bir vasalı olacak olan küçük bir krallığın kurulmasının akıllıca olacağını düşündü.[960] John, bir krallık istiyordu ancak yöntemi oldukça çetrefilliydi. İtalya'da askeri faaliyetlerde bulunan kralın arkasında hem Bavyeralı Ludwig'in hem de Fransız monarşisinin bulunduğu bir gerçekti ve muhtemelen üç etkin güce (Papalık, Fransa, Almanya) birden sempatik davranmaya çalışarak,[961] hedefine engelsiz ve hızlı bir şekilde ulaşmayı amaçlıyordu.

İtalya'nın kuzeyine yaptığı müdahaleler ile John, Guelf partisinin restorasyonuna önemli bir katkı sağladı. Kilise'nin vassalı olmayı kabul edip, Ioannes'in sempatisini kazanarak, Po Vadisi'nde kurulacak Lombard Krallığı projesine onu ikna etmeyi başardı. Napoli Krallığı'nın bir eşi olarak, Kilise'nin vassallığı altında kurulacak bir krallık fikri ancak İtalya'daki Papalık politikasına çok fazlaydı. Kuzeydeki her şehir, Guelf ya da Ghibellin fark etmeksizin, Po Vadisi'nin zenginliklerinden faydalanmayı

[958] Zeigler, *a.g.e.*, s. 481-482.
[959] Zeigler, *a.g.e.*, s. 494.
[960] Mollat, *a.g.e.*, s. 105.
[961] Partner, *a.g.e.*, s. 322.

umuyordu ve hiç biri orada Papalık destekli güçlü bir krallığın kurulmasını istemiyordu.[962] Lombardiya'nın anormal siyasal durumuna bir alternatif olarak düşünülen krallık, Ghibellin signoriasi, Angevin monarşisi ve Floransa için büyük bir tehdit olarak görüldü. Lombardiya'da kurulacak krallık Guelf ve Ghibellinleri Papalığa karşı aynı ittifakın içinde olmaya çekti.

Kendi siyasi kontrollerini teyit etmelerine ve kuzeydeki Kilise Devleti'nin son büyük şehri olan Ferrara'yı fethetmelerine olanak sağlayacak bir zafer kazanmayı hayal eden Bertrand du Pouget, Comte d'Armagnac tarafından yönetilen ordusuyla savaşa başladı.[963] İttifaka karşı Papalık bloğu zorlu bir savaş yürütmekteydi. John savaş başladıktan kısa bir süre sonra bölgede tutunmanın zorluğunu gördü. Papalık ile müttefik olarak yürüttüğü savaşı kazansa bile bölgenin kolay kolay kendine itaat etmeyeceğini anlayarak, birlik ile anlaşma yaparak savaştan çekildi. Durum Papalık için bir hezimet halini aldı çünkü papa Ioannes John'un askeri varlığına ve desteğine güvenmekteydi. Papalık sahada yalnız kaldı. Savaşın yükünü tek başına kaldıramayan Bertrand, yenildi. Bertrand'ın yenilgisi pek çok isyanın başını çekti. Bertrand du Pouget durumla başa çıkmak için her zamanki gibi sert olmayı tercih etti. Papa Ioannes, olanlar için oldukça üzgündü ve *'neredeyse tüm kazanımlarımız boşa gitti'*[964] diyerek sızlanmaktaydı. Durumu bizzat müdahale etmesi için Ioannes, Embrun başpiskoposu Bertrand de Déalux'u İtalya'ya gönderdi. Aslında başarılı bir hukuk profesörü olan ve sonrasında İtalya'da XII. Benedictus'un emriyle çeşitli görevlerde bulunan Bertrand de Déalux, Bertrand du Pouget'nin siyasi eylemlerinin bir ürünü olan isyanların neticesinin kurbanı oldu.[965] Barış için Ferrara ligiyle en azından bir anlaşma taslağı üzerinde uzlaşmayı başaran Bertrand de Déalux'ın adımları, baskıcı ve askeri yöntemlerin sürdürülmesi noktasında inatla ısrar eden Bertrand du Pouget'in birliklerine Ferrara'ya doğru ilerlemelerini emretmesi ile ziyan oldu.

Bertrand du Pouget'in Bologna'da Pepoli, Samaritani aileleri ve hukukçu Giovanni d'Andrea'nin desteğiyle birkaç yıldır sürdürdüğü iktidarına karşı şehirde büyük bir

[962] Renouard, *a.g.e.*, s. 31.
[963] Borghi, *a.g.m.*, s. 127.
[964] Mollat, *a.g.e.*, s. 108.
[965] Guillaume Mollat, "Bertrand de Déalux, Juriscolsulte et Pacificateur des Etats de L'eglise au XIV. siécle", *Archivum Historiae Pontificiae*, cilt: VI, 1968, s. 393.

isyan patlak verdi.[966] Kardinal ordusunun birazını Ferrara, birazını Bologno için bölmek zorunda kaldı. Halk isyanı oldukça şiddetliydi ve tutunamayacağını anlayan Bertrand du Pouget Porta Galliera kalesine sığınmak zorunda kaldı. Papalıkla uzlaşma eğiliminde olan Floransalılar, kardinale şehirden kendisini güvenli bir şekilde uzaklaştırmayı teklif ettiler ve Bertrand, 28 Mart 1334'de Floransa'dan gönderilen birliklerin ördüğü etten duvarın gölgesinde şehirden ayrıldı.[967] Papa Ioannes'in İtalya'ya dönüşün ancak askeri seferlerle olacağına dair inancı, ısrarı, Bologna'nun da düşmesiyle yerle bir oldu. Aynı şekilde Giovanni Orsini'de kendisinden beklenen yüksek faydayı papaya sağlayamadı. Orsini'nin elçiliği samimi ve organik olması için tasarlanmıştı ancak olağanüstü kritik değer taşıyan bir hedef için bölgeden birinin tercih edilmesi her zaman iyi bir şey değildi; İtalik karakter ve davranış, bölgeler arası düşmanlık, elçinin belirli konulara kişisel eğiliminin farklı olması gibi sonuçları doğurdu ve Giovanni Orsini başarısız oldu.[968]

Papanın İtalyan işlerine yaklaşımı aslında pragmatik ve rasyonel temele dayanıyordu; Ioannes kendini İtalya'da ve özellikle Roma'da durumu makul ölçüde güvenli hale getirmeden Papalığı Roma'ya geri döndürmek zorunda hissetmiyordu ve İtalya'daki Papalık müklerinin en iyi şekilde yönetilmesini amaçlıyordu.[969] Ancak teori ile plan sahada aynı sonucu vermedi. Ioannes İtalya'da sürdürdüğü politika bir İtalyan ulusal tepkisi ile sonuçlandı ve papa muhtemelen bunu hesaba katamamıştı. İtalyan siyasetinde başarısız kalan onca girişimden sonra kardinaller bile papanın bilgeliğinden şüphe etmeye başladılar ve 1334 yılında Comminges kardinali papaya açıkça *"Kutsal Baba, inan bana bu titizlik yasal olabilir ancak uygun değil"*[970] diyerek muhalefetini gösterdi.

1334 yılının sonunda Ioannes'in ölümü ile İtalya işlerinde bir devir sonlanmış oldu. Bohemya'lı John'un bölgede müstakil krallık kurma hayallerine destek vermesi Papalık için İtalyan siyasetinin keskinleşmesine sebep oldu. En azında Guelfler uzun yıllardır Papalığın sadık müttefikleri iken yanlış tasarı yıllardır düşman olarak birbirleri ile savaşan Guelf ve Ghibellinleri aynı idealde birleştirdi. Bertrand de

[966] Giuliano Milani, *From one Conflict to Another (13th -14th),* Sarah Rubin Blanshei (Ed.), *A Companion to the Medieval and Renaissance Bologna*, Brill Press, Leiden 2018, s. 251.
[967] Tamba, *a.g.m*., s. 224.
[968] Beattie, *a.g.e*., s. xvı.
[969] Beattie, *a.g.e*., s xii-xiii.
[970] Barraclough, *a.g.m*., s. 147.

Pouget'in İtalya'da ki başarısızlığı ya da kısmi başarısı da oldukça tartışmalıdır. Onun İtalya'ya elçi olarak gönderilen bir dizi kardinal gibi İtalyan siyasetinin inceliklerine uyum sağlaması epey zaman aldı ve efendisi papanın ölümü ile faaliyeti artık tamamen dini alan ile sınırlı kaldı.[971] Yapılan askeri seferler, Hıristiyanlara karşı ilan edilen Haçlı propagandaları ve tahrik edici politikalar, Roma'ya dönüşün bir süre daha hayal olarak kalmasına neden oldu. Papa olduğu günden beri Guelflerle ittifak halinde Ghibellin bloğuna karşı savaşan Ioannes, attığı yanlış adımlarla asırlık düşman Ghibellin ve Guelfleri aynı amaç için, yani Papalığa karşı savaşmak için birleştirmişti.

3.5.4. XII. Benedictus ve İtalya

XII. Benedictus'un papa olarak seçilmesi ile Roma Kilisesi'nin İtalya politikası belirgin bir değişikliğe uğradı. XII. Benedictus'un İtalyan meselelerini ele alış tarzı, tarihçilerinde hem fikir olduğu üzere Ioannes'ten oldukça farklıdır. Bilindiği üzere XII. Benedictus, papalığı süresince keşiş gibi yaşayan yumuşak tabiatlı, barışçıl bir karakterdi ve kan dökülmesine karşıydı. Bertrand du Pouget ve Ioannes, Viscontileri yok etmekte başarısız olmakla kalmadı aynı zamanda bu nafile çaba, Papalık hazinesinin erimesine, Papalığın nakit ihtiyacıyla, parasal sorunlarla boğuşmasına neden oldu. Ekonomik durumunda teşvikiyle XII. Benedictus, barışçıl politikalar izlemenin akıllıca olduğuna kanaat getirdi ve bir keşiş olarak enerjisinin büyük kısmını devraldığı tükenmiş hazineyi düzenli ve verimli bir tahsilat sistemi kurarak canlandırmayı hedefledi.[972] Benedictus'un iç siyaset ağırlıklı politik duruşu İtalya'da uzun yıllardır Papalık tehdidi ile baş etmeye çalışan asilere kısa da olsa bir soluk aldırdı.

İtalya, XXII. Ioannes'in yanlış, kışkırtıcı askeri müdahalesi ile iyiden iyiye hizip mücadelelerinin ve siyasi rejimlerin dönüştüğü ve artık olgunlaştığı, korkutucu bir sahne haline geldi.[973] Bu ürkütücü tabloya rağmen 1335'te bir kaç komün ve Azzo Visconti yeni papa ile diyaloga geçerek Ioannes döneminde yapılan yargılamaların ve ailesine yönelik ithamların kaldırılmasını istedi. Annales Mediolanensis'in anonim ancak Ghibellin olduğu bilinen ve XXII. Ioannes'in İtalya politikalarını gayri

[971] Jugie (1991), *a.g.m.*, s. 74.
[972] Dale, *a.g.m.*, s. 5.
[973] Sylvain Parent, *Benedict XII and Italy: Restoring Ortodoxy and Consolidating Papal Sovereignty after John XXII*, Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342), The Guardion of Ortodoxy*, Ansterdam University Press 2018, s. 167.

resmi bularak eleştiren yazarı, papa Benedictus'un yumuşak ve tatlı bir şekilde genel af ilan ettiğini söylemekte ve Apostolik makamı hor görmemek kaydıyla tüm suçlardan beraat edildiğini aktarmaktadır.[974] Ünlü avukat Alberico de Rosciate, Milano başpiskoposu Aicardo da Camodeia tarafından Viscontilere karşı yürütülen davaları yeniden incelemek için Avignon'a geldi. Alberico, başpiskoposun ailesinin Visconti ailesine düşman olduğu gerekçesi ile onu ve davalardan sorumlu olan tüm müfettişleri kınadı; Visconti ailesini aklamaya yönelik inceleme araştırma işlemleri 1341 yılına dek sürdü ve bu tarihte papa XII. Benedictus Matteo Visconti'nin hayatta kalan iki oğlu Giovanni ve Luchino Visconti'ye yapılan sapkınlık iddialarını iptal etti.[975] XXII. Ioannes tarafından yasak kapsamına alınan ve XII. Benedictus'tan bağışlanma talep eden diğer Ghibellin müttefikleri Coma, Bergamo, Crema, Cremona gibi şehirlerin meseleleri Visconti'ler kadar karmaşık olmadığı için bu şehirlerin yeniden Roma Kilisesi'ne dost olarak ilan edilmesi çok daha hızlı gerçekleşti.

Papanın, Kilise adına kötülüklerle dolu bir maziyi görmezden gelme konusundaki nezaketi faydacı bir nedenden yoksun değildi çünkü girişilen büyük savaşın maliyeti tutumlu Benedictus'a direk savaşmak yerine kendisine askeri hizmetler sağlayacak vassallar yaratmanın daha akıllıca olduğunu gösterdi.[976] Benedictus'un barışçıl doğası ve Papalığın mali durumunun haricinde, İtalyan şehirlerinde Papalık adına hizmet eden rektörler de acizdi. Bu yüzden Benedictus faydalı anlaşmalarla tiran olarak adlandırılan Papalık karşıtı Ghibellin liderlerini Kiliseye bağlamayı denedi. Örneğin Alberto ve Mastino della Scala'yı Kilise'ye yıllık beş bin florin ödemesi şartıyla on yıl boyunca Parma, Verona, Vicenza'ya yönetici olarak atadı. Papa Riviere ve Cenova ve Sanova ile de anlaşmalar yaptı. Milano'yu kaybetmek istemeyen papa Benedictus, Azzo Visconti ile ilişkilerini bir adım daha ileriye taşıdı. Azzo ile papa arasında Bavyeralı Ludwig'e karşı bir anlaşma yapıldı. Bu anlaşma gereğince papa, Visconti ailesinin Milano üzerindeki yönetim haklarının kalıtsallığını onaylayacak, Azzo Visconti ise Bavyeralı Ludwig'i imparator olarak tanımayacaktı.

---

[974] *Annales Mediolanensis ab Anno MCCCXXX ufque ad Annum MCCCCII*, Ludovicus Antonius Muratorius (Haz.), *Rerum Italicarum Scriptores*, Vol: XVI, y.y, Milan 1730, s. 708-709.
[975] Parent, *a.g.m.*, s. 173.
[976] John Larner, *The Lords of Romagna: Romagnol Society and the Origins of the Signoerie*, St. Martin's Press, New York 1965, s. 79.

Mayıs 1335'te Papa XII. Benedictus, ölümünden kısa süre evvel XXII. Ioannes tarafından görevlendirilen Bertrand de Déalux'u Papalık topraklarına *'reformcu ve ziyaretçi'* olarak atadı. Elçi Napoli'ye oradan Benevento'ya gitti. Buralarda Papalık lehine sükûneti sağladıktan sonra Roma'ya geçti. Roma'da Orsini ve Colonna ailesi arasında çekişme devam etmekteydi ve iki grup birbirlerine karşı şehirde barikatlar kurmuş, halk yağmalanmıştı ancak Bertrand iki tarafa barış anlaşması yapılması için baskıda bulundu ve nihayetinde Ocak 1336'da taraflara iki yıl sürecek bir ateşkes dayattı.[977] Papa XII. Benedictus, Roma'da yaşam boyunca Roma senatörü olarak seçildi. XII. Benedictus'un senatör olarak seçilmesi genellikle Roma komünal özgürlüğünün düşüşünde önemli bir aşama olarak kabul edilir ama bu adım şehirdeki kamu düzensizliğini iyileştirmede etkisiz oldu.[978] Elçi Bertrand'ın Roma'daki varlığı ateşkes haricinde hizipler üzerinde etkili olamadı. 1338'de ateşkes sonlanınca durum yine eski halini aldı. Papa Benedictus bir çare olarak yeni bir elçiyi, Jean Amiel'yi 1339'da Avignon'dan İtalya'ya gönderdi. Jean, Spoleto dükünün eski saymanı ve Papalık reformcusu olarak değerli bir isim olsa da İtalya'da Bertrand'ın ki kadar dahi varlık gösteremedi.

3.5.5. VI. Clemens ve Milano

XII. Benedictus'un diplomasinin ince kurnazlıklarına vakıf olmadığı bilinen bir gerçekti. Benedictus'un yumuşak tabiatı, siyasi arenadaki deneyimsizliği büyük signorilerin onun papalığı esnasında bölgelerindeki hâkimiyet iddialarını kuvvetlendirmek için gereken huzuru sağlamıştı. Benedictus'un ölümünden sonra yerine VI. Clemens geçti ve onun papalığının ilk yıllarında Roma Kilisesi İtalya'nın belirli bölgelerinde üstünlük iddialarını kaybetmek üzereydi. 1339'da Azzo öldüğünde bir oğlu olmadığı için Milano ve diğer şehirlerin genel konseyi tarafından Luchino ve Giovanni Visconti ortak signori olarak seçilmişlerdi. Luchino, Azzo Visconti ile karşılaştırıldığında Milano'nun güçlü, yerel aileleri tarafından pek sevilmedi ve 1341 yılında şehirde Visconti yönetimine karşı bir isyan patlak verdi. Pusterla İsyanı olarak da bilinen ayaklanma şehrin önde gelen asil ailelerinin desteği ile başlayarak bir halk ayaklanmasına dönüştü ancak bahsi geçen isyan Milano şehrindeki konumu artık yıkılmaz bir hal alan Visconti'lere karşı Milano isyanlarının

[977] Mollat (1968), *a.g.m.*, s. 394.
[978] Partner, *a.g.e.*, s. 329.

sonuncusuydu.[979] Bu isyandan sonra Viscontilerin genişlemesi yeniden başladı. 1342'de Bobbio ve Asti, 1346'da Parma, 1347'de Alessandria ve Tortina, Viscontilerin idaresi altına girdi. Kardeş Viscontiler bunu yaparken bir yandan da Papalık ile uzlaşma politikalarını sürdürmeye devam ettiler. XII. Benedictus ile barış zamanlarında olduğu gibi Guelf sürgünlerinin hâkimiyetleri altındaki şehirlere dönmelerini teşvik ettiler. Kardeşi Luchino'dan daha bilgece hareket eden Giovanni, Papalık yasalarına gösterişte bağlı kalmaya özen göstermekteydi ancak bir yandan da siyasi gücüne saygılı bir Kilise işleyişi inşa etme çabasındaydı. Viscontilerin Papalığa karşı takınmış olduğu yumuşak tavırlar Papalık ile siyasi signori arasında faydacı bir anlaşmanın doğmasına neden oldu. Papa Clemens, Milano efendilerinin ihtiyacı olan dini ve siyasi rızayı vermek için kendisine sunulan para tekliflerini geri çevirmedi. 1344 yılında Giovanni Visconti ailesinin yapmış olduğu eylemlerden ötürü papadan af alabilmek için elli bin florin feda etti ve bunun sonucunda Clemens, XXII. Ioannes tarafından koyulan yasaklamaları kaldırdı.[980] Ayrıca Giovanni Visconti, papa Clemens tarafından Milano başpiskoposu olarak atandı.

Pusterla İsyanı gibi bazı gerilim anları dışında Milano'nun önde gelen aileleri, özellikle bu hadiseden sonra Visconti idaresini destekleyerek, yönetimin fetih planlarına güç kattılar. Dahası Viscontiler kendilerini destekleyenleri nasıl ödüllendireceklerini çok iyi biliyorlardı: mali dokunulmazlıklar, topraklar, adli ve dini görevler onların korumasındaki isimlere ve ortaklarına bir bir dağıtıldı. Sorunsuz bir egemenlik için dini makamlarla kurulan yakınlığın faydaları, sağladığı avantajlar ile Visconti ailesini cezbetmeyi başaralı çok olmuştu ve bu ayrıcalıkları kaybetmek istemeyen Giovanni ve Luchino, genişleme politikalarının bir gereği olarak yerel dini kurumlarla olan ilişkilerine ayrıca önem vermeye başladılar.[981] 1349 yılında kardeşlerden Luchino'nun ölümü, Giovanni Visconti'yi Kuzey İtalya'nın tek hükümdarı, bölgenin önde gelen gücü olarak bıraktı ve Giovanni idaresi altında dini

[979] Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan: Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, Oxford University Press, Oxford 2009, s. 42.
[980] Giancarlo Andenna, *The Lombard Church in the Late Middle Ages*, Andrea Gamberini (Ed.), *A Companion to Late Medieval and Early Modern Milan: The Distinctive Features of an Italian State*, Brill Press, New York 2014, s. 82.
[981] Andrea Gamberini, *Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza*, Andrea Gamberini (Ed.), *A Companion to Late Medieval and Early Modern Milan: The Distinctive Features of an Italian State*, Brill Press, New York 2014, s. 24.

ve laik otorite birleşerek Viscontilerin egemenliğini ölçülemez derecede güçlendirdi.[982]

VI. Clemens ile Giovanni Visconti'nin karşı karşıya gelmesi, Milano'nun Bologna politikasından ötürü oldu. Elçi Bertrand du Pouget'in ayrılmasından sonra Bologna'da idare Pepoli ailesine geçti. Clemens, 1344 yılında bir süredir şehri yöneten Taddoe'un görevini dört yıl daha uzattı. Taddoe 1347 yılında ölünce yerine oğulları Giovanni ve Giacomo Pepoli geçti. Scala idaresi altında Verona'da, Visconti idaresi altındaki Milano'da, Ghibellin bloğuna bağlı signorilerin belirgin şekilde artan gücü Bologna çevresindeki siyasi sahneyi radikal bir şekilde değiştirmekteydi ve bu bölgede Guelf-Angevin cephesinin nüfuzunu büyük ölçüde azaltmaktaydı.[983] Clemens, Orta Çağ döneminin geri kalanı boyunca tiranlık yönetimini meşrulaştırmak adına, Papalığın tavizlerinin yasal modelini oluşturan *'apostolic vicariate'* ünvanını, tiranları dengelemek ve Pepoli ailesi ve Verona'nın güçlü efendisi Della Scala'nın dostluğunu kazanmak için kullanmak istedi.[984] Papanın planları başlamadan suya düştü. Romagna'daki pek çok tımarın sahibi olan Giovanni di Ricciardo de Manfredi 1350 yılında Faenza'yı ele geçirdi. Dahası Malatesta ailesi, Rimini, Ancona, Osimo, Fano, Ascoli gibi toprakları ele geçirdi.

Papa Clemens, mevcut şartların zorlaması ile XII. Benedictus'un savaş karşıtı politikasını bir kenara bırakarak, Papalık Devletleri'ni korkunç bir parçalanmadan korumak için Niccolo della Serra ve Rostung Cavalier komutasında büyük bir orduyu bölgeye gönderdi. Papalık ordusu ilk olarak Giovanni de Manfredi'ye saldırdı ve Mayıs 1350'de onu yendi. Papa Giovanni de Manfredi ve Bologna'nın efendisi Giovanni Pepoli arasında gizli bir ittifakın varlığından şüphe ediyordu ve Pepoli görüşme için kampa çağrılarak burada tutuklanıp, esir edildi. Bu zaferden sonra Papalık güçleri harekete geçtiler ve şehir işgal edildi. Pepoli esaretten kurtulduktan sonra Bologna'yı uzun zamandır dostane ilişkiler sürdürdüğü Milano'nun efendisi Giovanni Visconti'ye sattı. Durum Papalık açısından çok daha zor bir hal almaya başladı çünkü Papalık ordusu şehri almak yerine Kuzey İtalya'nın en önemli kentlerinden biri olan Bologna'yı Giovanni Pepoli'den çok daha güçlü bir isme,

[982] Black, *a.g.e.*, s. 42-43.
[983] Milani, *a.g.e.*, s. 251.
[984] Partner, *a.g.e.*, s. 336.

Giovanni Visconti'ye kaptırmıştı.[985] Aslında bu durum papa Clemens açısından sürpriz değildi. Görünen o ki daha 1349 yılında Papa Clemens, Giovanni Visconti'nin eylemlerini sorgulamaya başlamıştı. Hatta 9 Haziran 1349 tarihli bir mektubunda papa Clemens, Giovanni Visconti'ye *'başpiskoposun eylemleri onun sözlerine uygun olmalıdır'* diyerek, Milano idaresinin çelişkili tavırlarına işaret etmişti.[986]

Bir yandan Papalıkla uyumlu bir dış politikaya sahip gibi davranan, diğer yandan ise Milano yayılmasını artırmaya çalışan Giovanni Visconti için Bologna'nın kendi yönetimi altına girmesi oldukça önemliydi. Giovanni, şehrin satın alınma sürecini büyük bir gizlilikle sakladı ve hatta süreç devam ederken Avignon'a elçilerini göndererek Bologna'nın Papalık hâkimiyetine yeniden dönüşünü müzakere etti.[987] Giovanni Visconti, şehri 16 Ekim 1350 yılında satın aldı ve idaresini yeğeni Galeazzo Visconti'ye bıraktı. Papa VI. Clemens olayın perde arkasını öğrendikten sonra, Roma Kilisesi'nin başı olarak manevi silahlarla donatılmış bildiriler yayınladı. Giovanni Visconti'yi işaret ederek, *'sanki kötülüklerin en dibine düşmüşler gibi bununla yetinmeyerek daha da kötü şeyler yapmaktan geri durmazlar'* diyerek, bu eylemin sorumlularına yeni cezalar yükleyeceğini belirtti.[988] Papa yayınladığı bu metinde Giovanni Visconti'nin Bologna'yı satın almasını bir işgal olarak değerlendirdi ve Visconti idaresine karşı kamuoyu oluşturmak istedi. Clemens, Apostolik Kilise'nin idaresi altında olan yerlerin sınırlarını çizerek, Roma Kilisesi'ne ait olan yerleri işgal eden, saldıran, rahatsız eden ve kendi topraklarına katan insanlara (yani Visconti idaresine) din adamlarının, mülk sahiplerinin ya da köylerde, kasabalarda, şehirlerde yaşayan halkın karşı gelmelerini gerektiğini belirtti.[989] Bir sonraki adım olarak papa elçileri vasıtasıyla Giovanni Visconti'den Bologna şehrini terk etmesini istedi. Clementus sonraki bildirisinde anlattığı üzere Giovanni Visconti, tüm konuşmalara ve nasihatlere inatla kulak tıkayarak, meydan okurcasına aldırış etmedi.[990] Papa bildirilerinde şehri Viscontilere satan Giovanni Pepoli'yi de eşit derecede hedef almaktaydı. Clemens yanlışından dönmeyen Giovanni Visconti'nin

[985] Larner, *a.g.e.*, s. 80.
[986] Andenna, *a.g.e.*, s. 83.
[987] Mollat, *a.g.e.*, s. 122.
[988] *Codex Diplomaticus Dominii Temporalis S. Sedis,* Augustin Theiner (Haz.), Vol: II, Imprimerie du Vatican, Rome 1862, s. 202. Buradan itibaren Codex olarak gösterilecektir.
[989] Codex, Vol: II, s. 203.
[990] Codex, Vol: II, s. 207.

aforoz edileceğini ve onun kişisel mülkü, sahip olduğu tüm tımarları, malları, onur, hak ve yargı yetkilerini ve Visconti'nin hüküm sürdüğü şehirlere bağlı komünlerin, eyaletlerin, üniversitelerin yasağın kapsamında olacağını ilan etti.[991]

Papalık ordusu Kasım 1350'de Bologna'ya karşı bir saldırıda bulundu ancak kayda değer bir başarı elde edemedi. Visconti'nin birlikleri, Papalık birliklerine kıyasla daha güçlü ve daha iyi organize olmuş vaziyette idi. Papa Clemens borç batağında olduğundan, ordunun finansmanına para ayırabilecek ekonomik güçte değildi. Ekonomik yetersizliklerin pençesinde kıvranan Papalık ordusu bölgeden ayrıldı ve İmola'ya çekildi. Clemens yardım için Floransa'ya başvurdu ancak Floransa Clemens'den daha büyük kazanımlar elde etme gayreti ile Papalığı oyalama yoluna gitti. Lordların ve komünlerin kendi özel politikalarının peşinden koşarak Clemens'i desteklememesi zor durumda olan papayı Giovanni Visconti ile uzlaşmaya itti. Eylül 1351 yılında Papalık ile Visconti arasında müzakereler başladı. Floransa, Avignon'da sürdürülen müzakereleri öğrenir öğrenmez, Kilise ile Milano arasında yapılabilecek barışı sabote etmek için girişimlerde bulundu ve elçi Pietro Bini, Milano ile yapılacak barışın Kilise'nin utancına olacağını dile getirdi.[992] Ancak Clemens barış adına kararlı olduğundan Visconti ile müzakerelere devam etti. Clemens, yayınladığı bir metin ile yardım ve iyilik teklif eden Viscontilere karşı ilan edilen aforozun düştüğünü duyurdu.[993] Papa burada Visconti'nin eylemlerinden ötürü bariz bir şekilde pişman olduğunu ve pişmanlığını samimi ve içten bir şekilde dile getirdiğini belirterek Roma Kilisesi'nin itaatine geri dönmek istediklerinden bahsetti. Giovanni Visconti yıllık on iki bin florin karşılığında, on iki yıl boyunca Bologna'nın idaresini almak konusunda papadan izin almayı başardı ve savaş tazminatı olarak da toplam da yüz bin florin ödemesi kararlaştırıldı.[994] Visconti, iki yılın sonunda maddi tavizlerle bizzat papa tarafından Bologna'ya vekil olarak atanmayı başardı. Bu atama ayrıca Visconti'nin Kilise'nin lütfuna geri alındığı anlamına geliyordu. Papanın hamlesi gerek Floransa gerekse bazı kardinaller tarafından eleştirildi. Ancak papa Viscontilere karşı istediği yardımı kendilerine göndermeyen Floransalılara karşı oldukça sinirliydi ve iyi bir seyri olan Papalık-Floransa ilişkilerini tersine çevirerek, Floransa'ya karşı bir lig oluşturmak istedi.

[991] Codex, Vol: II, s. 207.
[992] Mollat, *a.g.e.*, s. 123.
[993] Codex, Vol: II, s. 223-224.
[994] Adenna, *a.g.e.*, s. 83.

Clemens, Visconti'nin samimi olmaktan uzak, bariz pişmanlık eksikliğine rağmen neden bu şekilde davrandığını açıklamak gibi zor bir görevle karşı karşıya kaldı. Ancak papa bunu İncil'den emsallerle ve Thomist görüşten destek alarak *'bir hükümdarın ya da egemenin kamu yararı söz konusu olduğunda, olağanüstü durumlarda yasanın üzerinde hareket edebileceği'* görüşü ile pekiştirdi.[995] Milano yönetiminin bölgede barış vasıtasıyla pasifize edilmesi Romagna, Lombardiya bölgesinde de barışı ve huzuru tesis etti. Bu vasıta ile Albornoz'un İtalya yarımadasında yapacağı askeri faaliyetlerin başarıya ulaşması için gerekli zemin hazırlanmış oldu. Giovanni Visconti açısından ise süreç Papalık kadar şanslı olmadı. 1353 yılında Venedik ve Katalanların Cenova'ya saldırılarından sonra burada hâkimiyet kurmayı başardı ancak hem burada hem de Bologna'da, genişlemesinin en büyük dönemi sona erdiğinden hâkimiyeti kısa ömürlü oldu.[996] Yine de 1354 yılında öldüğünde varislerine yirmi beş yıl kadar nispeten huzurlu ve istikrarlı bir yönetim bıraktı.

3.5.6. Papalık, Cola di Rienzo ve Roma

Modern tarihçiler arasında tartışmalı bir figür olan Cola di Rienzo kimilerine göre Rönesans'ın kurucusu, kimilerine göre beceriksiz bir asi, özetle bir deliden kahramana kadar hakkında pek çok şeyin söylendiği ve hatta protofaşist olarak bile kabul edilen ikonik bir karakterdir. Regola bölgesinde doğan Cola'nın babası Rienzi bir hancı, annesi ise hayatını çamaşır yıkayarak ve su taşıyarak kazanan bir kadındı. VI. Clemens, 1342 yılında papa olarak seçildiğinde, Romalılar hem papayı tebrik etmek hem de Roma Kilisesi'ni Roma'ya taşımasını ondan rica etmek için Avignon'a bir heyet gönderdiler.[997] Papa Clemens'e geleneksel tebriklerini sunan heyetin içinde Cola di Rienzo da vardı. Avignon'da yaptığı konuşma ile Papa Clemens'i etkilemeyi başaran Rienzo, kısa sürede papanın gözdesi oldu. Rienzo, papaya Roma'nın durumundan bilgiler verdi, Roma baronlarının soyguncu gibi davrandıklarını, zinaya, hırsızlığa, her türlü suça izin verdiklerini söyleyerek, Roma'nın onların yüzünden harap durumda olduğunu Clemens'e anlattı. [998]

[995] Wood, *a.g.e.*, s. 38.
[996] Black, *a.g.e.*, s. 43.
[997] VPA, Vol: I, s. 245 ve s. 290.
[998] John Wright, *The Life of Cola di Rienzo,* Pontifical Institute of Medieval Studies, Canada 1975, s. 19.

Rienzo, muhtemelen 1344 yılına dek Avignon'da kaldı. Petrarca ile meşhur dostlukları da bu döneme, Papalığın Avignon'daki sarayında misafir olduğu sürece dayanmaktadır. 1344 yılında papa Clemens, bir ferman ile *'övgüye değer iş ve erdemlerine'* güvendiği Rienzo'yu –gerçek adı Nicolao olduğu için Clemens'in fermanında adı Nicolao Laurentii olarak geçmekte- şehir odasının noteri olarak atadı.[999] Haziran ayında Rienzo yeni görevi için Avignon'dan ayrıldı ve Roma'ya döndü. Yeni unvanı ile Rienzo, Roma Yönetim Konseyi'nin bir üyesi oldu. Görevinin çok güçlü ve etkili bir pozisyon olduğu söylenemez ancak Roma baronlarının aksine, görevi daimi bir görevdi. Akıllı bir politikacı gibi davranarak Rienzo, dikkatli ve mütevazı bir şekilde çalışmaya başladı, perde arkasında şehrin mali durumunu, bağlantılarını inceledi ve baronlar arasındaki güç savaşları devam ederken zaman içerisinde kendi nüfuzunu ve güç tabanını oluşturmaya gayret etti.[1000] Mesleğine devam ettiği ofiste hitabet yeteneği ve işine gösterdiği azami titizlik sayesinde sağlam bir itibar kazandı. Kendi pozisyonunun güvenliğinden emin olduktan sonra, davasını açık bir şekilde ilan etmeyi seçti. Tüm meclis üyelerinin hazır bulunduğu bir toplantı esnasında ayağa kalkarak *'siz iyi vatandaşlar değilsiniz; yoksulların kanını emiyorsunuz ve onlara yardım etmeyi reddediyorsunuz'* dedi ve bu açıklamaya sinirlenen Colonna ailesinin üyesi olan Andreuzzo de Normanno, yerinden fırlayarak Rienzo'ya bir tokat attı.[1001] Bu hadise ile birlikte Rienzo'nun içten içe hazırlığını yaptığı ideal devlet hayali *'buono stato*'suna[1002] giden yol açıldı ve Rienzo artık fikirlerini kamuya açık alanlarda, geniş kitleler önünde haykırmaya başladı.

Rienzo, Roma'nın imparatorluk tarihine büyük hayranlık duyuyor; hem Romalıların kendi geçmişlerine dair sahip oldukları ortak hafızayı hem de baronluk şiddeti, zulmü konusundaki ortak hayal kırıklıklarını nasıl kullanacağını çok iyi biliyordu.[1003] Hitabeti, çekici siması ve gösterişli tarzı her geçen gün çevresine toplanan insanların sayısını artırmaktaydı ve etrafı kalabalıklaşan Rienzo, Roma'yı eski ihtişamlı günlerine döndürerek, Papalığın ve imparatorluğun idaresinden sıyrılmış, özgür, adil, mutlu bir Roma inşa etmeye dair inancını artırdı. Roma halkının baronlar tarafından

[999] Codex, Vol: II, s. 141.
[1000] Ronald G. Musto, *Apocalypse in Rome: Cola di Rienzo and the Politics of the New Age*, University of California Press, Berkeley 2003, s. 82.
[1001] Musto, *a.g.e.*, s. 103.
[1002] İyi devlet
[1003] Koster, *a.g.e.*, s. 75.

maruz bırakıldığı eziyetler, bitmeyen savaşları yüzünden şehrin uzun yıllardır harabeye dönmüş olması Rienzo'nun söylemlerini daha çekici hale getiriyordu. J. Wright, Cola di Rienzo'nun hayatını anlatan anonim vitanın çevirisini eklerle zenginleştirdiği çalışmasında, Rienzo'nun halk destekli devrimi etraflıca anlatılmaktadır. Buna göre Rienzo, soyluların ve asillerin şehirde olmadığı, Stefano della Colonna'nın milislerle tahıl için Corneto'ya gittiği zaman (19 Mayıs 1347), şehre haberciler salarak insanların silahsız bir vaziyette toplanmalarını istedi.[1004] Kendisi tepeden tırnağa silahlanmış vaziyette topluluğun önüne çıktı ve Roma halkının sefaleti ve köleliği hakkında etkili bir konuşma yaparak, papanın sevgisi ve Roma halkının kurtuluşu uğruna şahsını tehlikeye attığı söyledi.[1005] Rienzo'nun kansız devrimi Avignon'da büyük bir şaşkınlık yarattı. Bu hadiseye şaşıranlar arasında meşhur Petrarca da vardı. Yıllardır Roma'ya dönüşün hayalini kuran Petrarca'ın, yakın dostu Rienzo'ya yazmış olduğu bir dizi mektuptan, devrime ne denli sevindiğini görebilmekteyiz. Haziran 1347 tarihli mektubunda Petrarca, mutluluğunu *'biraz kararsızım, ... önce böylesine büyük bir zafer kazandığınız için mi, yoksa kurtardığınız şehrin vatandaşları adına yaptığınız hizmetler ve özgürlüklerini en mutlu şekilde geri kazanmaları için mi tebrik etmeliyim?'*[1006] diyerek dile getirmekteydi.

Rienzo'nun kansız devrimi baronlar arasında kendisine yönelik herhangi bir harekete neden olmadı. Devrim şehrin yönetiminde aşağı yukarı iki asırlık bir hegemonya kuran baron klanlarının, artık Roma siyasi sahnesinden sökülüp atılması anlamına gelmekteydi. Halkın desteğinden güç alan Rienzo, tribün olarak hayalini kurduğu buono statonun yeni tüzüklerini ilan etti. Yeni yasaya göre Roma'da birini öldüren kişinin kendisi de ölüm cezasına çarptırılacak, davalar on beş gün içinde halledilerek, uzatılmayacak, yetimlere ve dullara yardım verilecek; kaleler, şatolar, köprüler, limanlar herhangi bir Roma baronu tarafından değil, sadece halkın lideri (tribün) tarafından kontrol edilecek, hiçbir soylunun kalesi olmayacak, Roma'nın her bölgesinde tahıl ambarları oluşturulacak, baronlar yolları emniyete alacak, hırsızları ve suçluları barındırmayacaklardı.[1007]

[1004] Wright, *a.g.e*., s. 40.
[1005] Wright, *a.g.e.*, s. 41.
[1006] F. Petrarch, *Revolution of Cola di Rienzo*, Mario Emilio Cosenza (Ed.), İtalica Press, New York 1996, s. 10.
[1007] Wright, *a.g.e*., s. 42.

Şehirde idareyi tesis eden Rienzo şehirlere, komünlere mektuplar yazarak, Roma'daki barışçıl düzeni anlattı. Bir Floransalı papa ve Kardinal Janni della Colonna ile görüşmesi ve tribünün mektubunu iletmesi için Avignon'a gönderildi. Devamında Rienzo imparator Ludwig, Napoli kralı dâhil pek çok kimseye yazdı. Yazmış olduğu mektuplarda Rienzo kendisini Roma Cumhuriyeti'nin şanlı kurtarıcısı olarak nitelendirmekteydi. Papa Clemens, İtalya'da bulunan kardinal Bertrand de Déaulx'a yazdığı mektupta, Rienzo'nun elçiler göndererek alçakgönüllülükle tribün makamını onaylamasını kendisinden istediğini belirtmekte ve aldığı duyum ve raporlar vasıtasıyla Rienzo'nun pek çok yenilik yapmaya başladığından, yeni bir para birimi çıkarmaya hazırlandığından, Kilisenin sınırları içerisindeki birkaç kişiye emirler verdiğinden ve komünlere çeşitli emirler dayattığından bahsetmektedir.[1008] Mektuptan net görüldüğü üzere papa Clemens, Rienzo'nun Roma'daki tüm faaliyetlerinden haberdardır. Papa, Rienzo'ya karşı herhangi bir aksiyon almayarak, Roma şehrinin mevcut valisi asi Giovanni di Vico'yu Rienzo eliyle bastırmak niyetindeydi. Vico, Papalık Devletleri'nin çoğunu kontrol eden ve bazılarına göre İtalyan yarımadasında kendine bir krallık kurmaya çalışan Ghibellin bağlılığı olan Roma'nın kalıtsal valisiydi.[1009] Giovanni di Vico Viterbo'yu işgal ettiği için Papa Clemens tarafından aforoz edilmişti ve kendisi Roma şehrinde Rienzo'ya itaat etmeyi reddeden sayılı birkaç kişiden biriydi. Tribün onu görevden aldığını ilan etti ve yönettiği Rispampani kalesini kendisine teslim etmesini istedi. Vico bu istekleri reddedince Rienzo ona karşı savaşmaya karar verdi. Yapılan savaş Rienzo'nun zaferi ile sonuçlandı.

Rienzo, kendisine deli olarak bakılmasına neden olan çeşitli vizyonlar gördüğünü ileri sürmekteydi. Örneğin Rispampani Kalesi'ni kuşatmadan bir gün önce beyaz bir keşişin *'Rispampani Kalesini al. Bak! Onu sana veriyorum'*[1010] dediğini anlatmaktaydı. Bu tarz rüyalar ve ilahi mesajlar modern araştırmacılar için gerçekliği tartışılır değerde konular olsa da dönemin insanı üzerindeki etkisi dikkate değerdi. Rüyalar, inanmış ruhlarda Rienzo'nun Tanrı tarafından değer atfedilen bir kimse olduğu algısı yaratmaktaydı. Rienzo'nun idaresi ve ilahi kişiliği Romalı yurttaşların onun idaresine olan bağlılığını ve güvenini artırmaktaydı. Aldığı destek, Riezno'nun

[1008] Petrarch, *a.g.e.*, s. 69.
[1009] Koster, *a.g.e*, s. 90.
[1010] Wright, *a.g.e.*, s. 57.

Roma idaresinde bağımsız bir şekilde şehri yönetme isteğinin önünü açtı. Halka karşı hitap ettiği konuşmalarının birinde Rienzo, *'Papa Clemens'i Roma'daki piskoposluğuna gelmesi için çağırıyoruz'*[1011] diyerek uzun yıllardır papayı bekleyen Romalıları galeyana getirmeye çalıştı. Rienzo'nun hitabeti esnasında kalabalığın içinde bulunan Papalık elçisi şaşkın bir vaziyette hemen bir noter çağırarak, Papalık adına bir kamu duyurusu hazırlanmasını istedi. Belge ile vekil, Rienzo'nun eylemlerinin kendi bilgisi, istediği dışında ve Papa Clemens'in onayı olmadan yapıldığını ilan etti. Rienzo'nun bu eğilimi, olayları geriden takip eden Papa Clemens için artık ciddi tehlikenin işaretiydi. Papalık Roma şehrini evrensel Roma Kilisesi ile özdeşleştirmekteydi ve evrensel Hıristiyanlığın merkezi tartışmasız Roma şehri idi. Rienzo Roma'da kuracağı bağımsız devletle, Kilise ve devletin bir olduğunu iddia ederek Roma Kilisesi'ni Papalığın evrensel Kilise teorisinden kopartıp almaktaydı ve bu Papa Clemens'e göre küfürden başka bir şey değildi.[1012] Clemens'e göre Roma tahtı da Roma da papadan başka hiç kimseye ait olamazdı.

Papanın 12 Ekim 1347 tarihinde Bertrand de Déaulx'a yazdığı mektupta ona karşı temkinli tavırlarını bir kenara bıraktığı net bir şekilde görülmektedir. Clemens mektupta Rienzo'dan tribün unvanını gasp eden[1013] biri olarak bahsetmekteydi. Papa, Bertrand'dan Roma'ya gidip kişisel olarak Rienzo'yu görmesini ve planlarından vazgeçmesi için onu ikna etmesini istedi.[1014] Papanın emri ile Bertrand, vakit kaybetmeden Roma'ya gitti. Bertrand'ın daveti üzerine Rienzo elinde kılıcı, başında tacı ile görüşmeye geldi. Rienzo, Bertarnd'a kendisini neden çağırdığını sorduğunda elçi, *'Efendimiz papadan birçok talimat aldık'* deyince Rienzo sesini yükselterek gergin bir şekilde '*ne talimatı bunlar?*' diyerek bağırdı ve bunun üzerine legat susarak konuşmanın devamını getirmedi.[1015] Rienzo da öfke ile legatın konutundan ayrıldı. Şehirdeki asillerin hoşnutsuzluğunun farkında olan Bertrand, papadan aldığı emir ile Rienzo'nun aforoz edildiğini duyurdu. Dahası legat, Rienzo yönetimini devirmek için karşı devrim komplolarını cesaretlendirmeyi denedi. Legatin uğraşları işe yaradı ve Roma'da bir isyan patlak verdi. Vitaya göre şehirde insanları Messer Janni Pipino adlı bir kont, isyana teşvik etti. Elbette ki meşhur Colonna ailesi de

[1011]Wright, *a.g.e.*, s. 73.
[1012] Wood, *a.g.e.*, s. 79.
[1013] Codex, Vol: II, s. 183.
[1014] Codex, Vol: II, s.184.
[1015] Wright, *a.g.e.*, s. 80.

faaliyetin içindeydi. Şehir içerisinde barikatlar kuruldu ve Rienzo karamsarlığa kapılarak ne yapacağını bilemedi. İçine düştüğü kaygıdan, isyan eden kimselerin karşısına hiç kimseyi dikemedi. Gözyaşları içinde *'şimdi yedinci ayda hükümdarlığımdan iniyorum'*[1016] diyerek, karısı ile beraber Roma'dan ayrıldı. İlk olarak Castel Sant Angelo'ya sığındı ve burada bir müddet saklandı. Legat Bertrand şehirde hemen Rienzo'ya karşı davalar açtı ve onun bir sapkın olduğunu ilan ederek eylemlerini lanetledi. Roma'dan kaçtıktan sonra Rienzo, mevcut papanın düşüşünü ve Assisili Fransis'in yükselişini kehanet ederek çabalarına devam etti.[1017] Veba yıllarında Abuzzi'ye sığındı, oradan Prag'a geçti, 1350 yılının temmuz ayında Rienzo'ya, oradan Alman İmparator IV. Karl'a sığındı; imparator onu Prag ve Raudnitz'de onurlu bir esaret altında tuttu.[1018]

Rienzo sorununu çözdükten sonra Clemens, halkın refahı ve huzurunu sağlaması için Ioanni de Cerronibus'u senatör olarak atadı.[1019] Ancak Cerronibus, Roma'da huzuru sağlamak noktasında başarılı bir idare kuramadı. Rienzo tarafından bastırılan eski vali Giovanni di Vico yeniden Papalık karşıtı faaliyetlerine devam etti. Cerronibus, Giovanni di Vico ile giriştiği mücadelede yenilerek Roma şehrini terk etti. Kısa süre içerisinde Roma şehri eski anarşi günlerine geri döndü. Alman imparatorun gözetiminde tutulan Rienzo, papanın çabaları sonucunda 1350 yılında Avignon'a, papa Clemens'e gönderildi. Avignon'da engizisyon tarafından yargılandı ve suçlu bulunarak hapse atıldı.

14 Eylül 1353'te Francesco Baroncelli, Roma'da tribün olarak seçildi. VI. Clemens'in yerine papa olarak seçilen VI. Innocenitus Baroncelli ile mücadele etmek için yıllardır Avignon'da hapiste tutulan Rienzo'yu serbest bırakarak senatör olarak atadı. Romalılara ithafen yazdığı mektupta papa Rienzo'yu, *'baronların suç iştahını biraz adaletle dizginlemesi ve böylece tüm nefreti bastırması için Roma'ya gönderdiğini'*[1020] yazmaktaydı. İspanyol Kardinal Don Gilio Conchese eşliğinde Rienzo, Roma'ya gitmek için Avignon'dan ayrıldı[1021] Ancak kısa bir süre sonra halk

[1016] Wright, *a.g.e*., s. 93.
[1017] Koster, *a.g.e*., s. 75.
[1018] Maurice Faucon, "Note sur le détention de Rienzi a Avignon", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: VII, 1887, s. 56.
[1019] Codex, Vol: II, s. 237.
[1020] Codex, Vol: II, s. 255.
[1021] Wright, *a.g.e*., s. 128.

tarafından Baroncelli katledildi.[1022] Roma'nın papaya boyun eğmesi ile artık Rienzo işe yaramaz hale gelmişti. Papa tarafından İtalya'ya askeri seferler yapmakla görevlendirilen Kardinal Albornoz da onu yeniden iktidara getirmek noktasında isteksizdi. Şehre geldikten sonra Rienzo sert tedbirler almaya başladı. Yeni senatör ilk olarak soyluları bağlılık yemini etmeye çağırdı. Stephen Colonna'nın torunu Rienzo'nun isteğine karşı çıkarak Palaestrine Kalesi'ne kapandı ve Rienzo asi olarak nitelendirdiği Colonna ailesine karşı savaş ilan etti.[1023] Savaşmak için orduya ihtiyacı olan Rienzo büyük bir özgüvenle *'grandes compagnies'* olarak bilinen paralı asker örgütlenmesi ile pazarlığa tutuştu. Bunlara ödenecek parayı çıkartmak içinde şehirde yeni vergiler koymaya başladı. Bu durum Roma sakinleri için bardağı taşıran son damla oldu. Anarşiye ve isyan ruhuna alışık Romalılar, alkışlar içerisinde şehre kabul ettikleri Rienzo yönetimine karşı isyan etmekte hiç gecikmediler. Ekim 1354'te çıkan isyanla Rienzo öldürüldü ve cesedi paramparça edildi.

3.5.7. VI. Innocentius ve İtalyan Siyasetinde Kardinal Albornoz Devri

VI. Innocentus, papa seçildikten yaklaşık dört ay sonra, VI. Clemens döneminde ilişkilerin gerildiği Floransa ile barış yaparak, Kiliseyi gerçekten tehlikeli bir karışıklıktan kurtarmayı başardı. 31 Mart 1353 tarihli Sarzana Antlaşması ile Innocentius, sadece Floransa ile Papalık diplomasisini uzlaştırmayı değil ayrıca Alman İmparator IV. Karl'in İtalya'ya gelmesinden kaygılanan Viscontileri de Papalık diplomasinin ortağı yaptı. Bu, Innocentius için önemli bir zaferdi. Çünkü Floransa, Bologna'yı alan Giovanni Visconti'ye karşı Toskana birliği oluşturmak niyetindeydi ve Floransa haklı olarak Visconti idaresinin Bologna üzerinden bölgeyi ele geçirmesinden ve Floransa'yı tehdit etmesinden kaygılanmaktaydı.[1024] Bölgede siyasi emniyeti tesis eden Papa Innocentus, İtalyan siyasetinin karmaşasından kurtulmak için XXII. Ioannes'in yapmış olduğu gibi geniş çaplı askeri seferlerinin gerekliliğine inanmaktaydı. Ayrıca Papalık Ancona Marşı, Romagna, Umbria ve Lazio'da siyasi gücünü yavaş yavaş kaybetmesine paralel olarak büyük bir mali kayıp da yaşamaktaydı ve VI. Clemens'in müsrif ve lüks yaşam tarzı neticesinde boşalan hazinenin bölgeden gelecek vergi ve gelirlere eskisinden çok daha fazla

[1022] Bartolomeo Platina, *a.g.e.*, s. 157.
[1023] Leonard Francis Simpson, *The Literature of Italy from the Origin of the Italian Language to the Death of Boccacio*, Richard Bentley Press, London 1851, s. 242.
[1024] N. Rubinstein, "Florence and Despots Some Aspect of Florentine Diplomacy in the Fourteenth Century", *Transactions of the Royal Historical Society*, cilt: 2, 1952, s. 37.

ihtiyacı vardı.[1025] Bu sebeple yeni papa XXII. Ioannes'in başlatmış olduğu uzun süreli fetih politikalarına yeniden sıkı sıkıya sarıldı.

Bu yıllarda Avignon'da bulunan kardinal Albornoz[1026] İtalyan asilerinin ve tiranlarının dize getirilmesi görevi için uygun bir isimdi. Albornoz olağanüstü bir zamanın dikkate değer, önemli karakterlerinden birisiydi. Kendisi cesur, bilge, girişimci ve soğuk kalpli, şövalye cesareti ve rahip kurnazlığına sahip, Aragon ve Lyon kraliyet hanelerinin soyundan gelmekle övünen, Kilise'ye erken yaşta girmiş ve neredeyse bir genç olarak Toledo başpiskoposluğuna ulaşmış hırslı, Kilise'nin militan onurunu hedefleyen bir kişilikti.[1027] Sağlam bir hukuk eğitimi almış ve çeşitli elçilik görevlerinde bulunmuştu. Diplomat kimliğinin yanı sıra Albornoz, İspanya'da Müslümanlara karşı yaptığı savaşlarla büyük bir şöhret kazandı. Hatta ünlü Tarife Savaşı'ndan (1340) sonra Kastilya kralı XI. Alfonso, Albornoz'un elinden şövalye olmak istedi ve Algerras Kuşatmasında bizzat Albornoz'un yanında savaştı.[1028] 1350 yılında Alfonso öldü. Onun yerine tahta geçen zalim Pedro, Alfonso'nun tüm yakın dostlarını yönetimden uzaklaştırdı ve Albornoz Kastilya'dan ayrılarak Avignon'a geldi. O papa VI. Clemens tarafından cömertçe kabul edildi ve kendisine Aralık 1350'de kardinal payesi verildi. Muhtemelen ellili yaşlarda olan ve hakkında övgüyle pek çok şey yazılan Albornoz, Platina tarafından mükemmel bir insan olarak anlatılmaktadır.[1029] Baskın olarak büyük bir kişilik kabul edilen Albornoz'a dair modern çalışmalarda farklı yorumlar da görmek mümkündür. Örneğin P. Partner, Albornoz'u *'Po'dan Garigliano'ya kadar İtalyan kırsalını kanla ıslatan bir adam'*[1030] olarak tanımlamaktadır.

Papa VI. Innocentius, Haziran 1353'te Kardinal Albornoz'u Kilise'nin tüm topraklarını tiranların elinden kurtarması için İtalya'ya legat olarak gönderdi[1031] ve

---

[1025] Almudena Cros Gutiérrez, *The Artistic Patronage of Gil de Albornoz (1302-1367), A Cardinal in Context*, University of Warwick Department of History of Art, Yayımlanmamış Doktora Tezi, UK, Mart 2008, s. 102.
[1026] Ana kaynaklarda kardinalin ismi Egidius Yspanus, Egidium Alvari olarak da geçmektedir. VPA, vol: I, s. 332 ve s. 310. Modern literatürde genel olarak kardinal Albornoz, Gil Alverez Carillo Albornoz ya da Egidio Albornoz şeklinde kendisine rastlamak mümkündür.
[1027] Edward George Earle Lytton, *Rienzi: The Last of the Roman Tribunes*, George Routledge and Sons, London 1874, s. 313.
[1028] Simpson, *a.g.e.*, s. 242.
[1029]Bartolomeo Platina, *a.g.e.*, s. 155.
[1030] Partner, *a.g.e.*, s. 340.
[1031] VPA, Vol: I, s. 310.

seferlerin finansmanı için Papalığa bağlı bölgelerde ondalık toplanmasını emretti.[1032] Innocentus Albornoz'un yeniden Papalık idaresini tesis etmesini istediği Papalık Devleti'ni yedi eyalete böldü: Benevento bölgesi; Campagna ve Maremna; Terra Arnulphorum olarak da adlandırılan Tiber, Paglia, Fiora ve Akdeniz ile sınırlanan, Sabina'nın da dâhil olduğu St. Petrus Patrimonyası ve Narni, Terni, Rieti, Amelia ve Todi kasabaları ve piskoposlukları; Spoleto Düklüğü; Urbino, Massa Trabarea ve St. Agata bölgesi ile birlikte Ancona Marşı; Romagna; Bologna şehri ve kasabaları.[1033] Bundan başka olarak papa, şu an legat olan Albornoz'un ve maiyetinin geçimini sağlamak için yerel din adamlarına kardinalin masraflarına katkıda bulunmalarını emretti. Kendisi tarafından barış meleği olarak adlandırılan Albornoz'un pahalı seferini organize etmek için papa, sarayda bulunan değerli eşyaları, mücevherleri sattı.[1034]

Giovanni Visconti'nin desteği ya da en azından Papalık karşıtı bir birliğe katılmaması önemliydi. Bu nedenle Albornoz, 1353 Eylül ayında Milano'ya gitti. Giovanni Visconti kendisini dostane bir şekilde karşıladı ve destek sözü verdi. Legat Ekim ayında Floransa ve Peregua ve Siena'ya gitti. Bu şehirler Albornoz'a deneyimli asker ve para desteği sağladılar. Albornoz oradan da Montefiascone'ye geçti. Montefiascone'de, Viterbo ve Orvieto'nun tiranı, Toskana Patrimonyasının fiili yöneticisi Giovanni di Vico'ya karşı hareket etmek için yeterli asker toplayamadığından sefil bir kış geçirdi.[1035] Giovanni Vico bölgede etkindi ve Montefiascone Vico'nun eline geçmeyen üç şehirden bir tanesiydi. Papalık mülklerini işgal etmeye devam eden Giovanni Vico, 1352'de Orvieto'yu, 1353'te Corneto'yu ele geçirdi. Innocentus, VI. Clemens'in Vico'ya yönelik aforozunu yineledi ve onu Kilise'nin daimi düşmanı ilan etti. Papa Innocentus, Giovanni Vico ile mücadele etmek için yeni bir Haçlı Seferi ilan etme eğilimindeydi ancak her problemde Papalığın kutsal savaş vaazı İtalyanları bu kavramdan soğutmuştu ve Albornoz daha akılcı bir seçeneği, Toskano Birliği ile ittifak kurmanın stratejik olarak daha faydacı olacağını düşündü.[1036]

[1032] VPA, Vol: I, s. 332.
[1033] Mollat, *a.g.e.*, s. 126.
[1034] Mullins, *a.g.e.*, s. 170.
[1035] Partner, *a.g.e.*, s. 341.
[1036] Musto, *a.g.e.*, s. 314.

Albornoz, Kilise topraklarının restorasyonu için sefere Aralık 1353'te başladı. Savaşlar Haziran 1354'e değin sürdü. Albornoz askeri ve mali olarak Vico'ya kıyasla yetersizdi ve Giovanni Vico, Albornoz'a karşı başarılar elde etti. Ancak sonrasında dengeler değişti ve Albornoz, Giovanni Vico'yu mağlup ederek Toskano, Orvieto ve Viterboyu geri almayı başardı. [1037] Giovanni Vico, legat ile barış yapmayı kabul etti ve 5 Haziran 1354'te Montefiascone Barışı imzalandı. Yapılan anlaşma uyarınca Giovanni Vico, Kilise'nin egemenliğinden uzun süredir kaçınmış olsa da bahsi geçen şehirleri sonsuza kadar geri vermeyi kabul etti ve Kilise'nin itaatine, hürmetine ve emirlerine fiilen girmek istedi.[1038] Vico, doğrudan veya dolaylı olarak, şahsen ya da başka birileri aracılığıyla Kilisenin otoritesine karşı gelmeyeceğine dair legatın önünde Kutsal İncil üzerine yemin etti.[1039] Giovanni Vico'nun aforozunun kaldırıldığına dair bildiride anlatıldığı kadarıyla Vico, legatın huzurunda dizleri üzerine çökerek aforoz cezasından beraat ettirilmesi için alçakgönüllülükle yalvardı ve bunun üzerine aforoz kaldırıldı.[1040] Buna ek olarak Albornoz Corneto'nun vekilliğini Giovanni Vico'ya verdi. VI. Innocentius, Vico'nun çok daha sert muamele görmesini istediğinden yapılan anlaşmayı hafif bularak, Montefiascone Antlaşması'nı onaylamadı. Vico'nun Kilise ile uzlaşması beraberinde pek çok asinin direnişini kırdı. Vitezzo'nun lordları artık direnmedi; legatın uyandırmış olduğu saygının bir sonucu olarak uzun süredir Kilise'ye karşı gelen Amelia, Narni, Terni ve Rieti legatın ve papanın hâkimiyetlerini ömürleri boyunca kabul edeceklerine dair yemin ettiler.[1041] Albornoz'un bölgedeki prestijli varlığı kısmen de olsa Kilise adına olumlu işaretler vermekteydi.

Albornoz, Romagna şehirlerine boyun eğdirmek için 1355'te Apeninleri geçti. Bu sefer kendisini çok daha zorlu bir görev beklemekteydi. Legat, yabancı paralı şirketlerin askerleri ve Floransa, Siena ve Perugia'dan aldığı destek birlikleri ile güçlendirilmiş ordusunun başında Romagna bölgesinin tiranlarına karşı mücadeleye karar verdi. Romagna'da hem papalık idaresine hem de küçük tiranların idaresine karşı belirgin bir antipati vardı. Papalığın bölgeye atadığı rektörlerin, onların yetkililerinin yolsuzlukları, Kilise'nin tiran olarak adlandırdığı özgürlük için

[1037] Philip Hughes, *A History of the Church*, Vol.: III, Sheed&Ward, London 1960, s. 195.
[1038] Codex, Vol: II, s. 262.
[1039] Codex, Vol: II, s. 263.
[1040] Codex, Vol: II, s. 263-264.
[1041] Mollat, *a.g.e*., s. 133.

ayaklanan soyluların işini, idarelerini tesis ettikleri noktada kolaylaştırmıştı. Papalık monarşisi dünyevi otoritesini sağlamak noktasında yetersiz kalmaktaydı ancak küçük tiranların idaresi daha yıkıcıydı. Her iki idarenin de bölgede popüler olmamasının temelinde finansal kaygılar vardı. Papaların paraya ihtiyacı vardı; parayı tedarik etmek için artırılan vergiler direniş ruhunu yükseltti, direniş bunu bastırmak için daha fazla para ihtiyacını doğurdu ve bu da paralel olarak daha çok isyanı beraberinde getirdi.[1042] Papalık açısından mevcut durum bölgede kısır bir döngüden ibaretti. Ancak, Romagna'nın ve Ancona Marşı'nın her şehrinde hemşerilerinin en zenginleri ve en cesurları tarafından köleleştirilmekten bıkan insanların küçük tiranların boyunduruğundan kurtulmak için Kilise hükümetine güvenmekten başka pek de fazla seçenekleri yoktu.[1043]

Albornoz ilk olarak Rimini, Pesaro, Ancona ve Ascoli'nin Maletestası ile karşı karşıya geldi. Aralık 1354'te Papa Innocentus, Albornoz'a I. Galeotto Maletesta'yı[1044] aforoz ettiğini ve bu kararının kamuoyuna açıklanmasını istediğini belirtti.[1045] 1355'te Papalık ordusu ilk olarak Rimini'yi kuşattı ve burada zafer elde etti. Bu savaşta bölgedeki tiranların şefi olarak bilinen Galeotto Maletasta'nın ele geçirilmesi ile Papalık orduları Ancona Marşı'nın geri kalan kısmını hızlıca kuşattı. Galeotto Maletesta, Papalık ordularının ilerleyişinden korkarak barış yapmak istedi. Papa Innocentius, bu tiranlara karşı yürütülecek Apostolik süreçler hakkında Albornoz'a talimatlarını ilettiği bir metinde onlara dair bütün kötü işleri sıralayarak, yönetme hırsıyla Kilise'ye ait pek çok mülkü ele geçirdiklerini, isyan ve küfre düştüklerini, Kilise'nin yetkililerini ve o bölgenin milletlerini küçük düşürdüklerini[1046] belirterek aslında ilerde Albornoz'a dair yaşanacak hoşnutsuzluğunun sinyallerini de vermiş oldu. Ancak yine de papa aforozu kaldırdı; Galeotto, işgal ettiği yerleri geri vermeyi, her yıl Kilise'ye haraç ödemeyi ve asker göndermeyi kabul etti. Buna karşılık olarak Albornoz onu on yıl süre ile Rimini,

[1042] Larner, *a.g.e*., s. 42.
[1043]Jean Charles-Leonard Simonde Sismondi, *A History of the Italian Republics: Being a View of Origin; Progress and Fall of Italian Freedom*, yy., London 1832, s. 159.
[1044]Rimini, Fano, Ascoli Cesena ve Fossombre gibi yerlerin efendisi olan concottiero/contottieri. Condottieri, Ortaçağ ve Rönesans İtalya'sında, sözleşme usulü çalışan paralı asker birliğinin başı ya da liderine verilen isimdir.
[1045] Codex, Vol: II, s. 277.
[1046] Codex, Vol: II, s. 335.

Fesaro, Fano ve Fossombrone'un papazı olarak atadı.[1047] Albornoz, ilerleyen süreçte kararını değiştirerek, Galeotto'nun yerine yeğeni Blasco Fernandez'i atadı.

Albornoz, yapmış olduğu savaşlarda genel olarak küçük tiranları sadakat yemini ve ittifak anlaşmaları ile Papalık idaresine yeniden bağlamaktaydı. Ele geçirdiği bölgeyi, mağlup tarafa papa adına düzenlenen bir vekâlet ile geri vermekte ve bu yöntemi ile Albornoz Papalık ordusuna asker ve Papalık maliyesine sonraki fetihler için finansman sağlamaktaydı.[1048] Albornoz'un siyaseti başarılı bulunsa da P. Partner, Papalık Devletleri'ndeki belirli ailelerin önceden kötüye kullanılan egemenliklerine *'apostolic vicariate'* unvanı ile bir meşruiyet verildiğini ve bu ailelerin egemenliğini Ortaçağ'ın geri kalanı boyunca kaldırmanın imkânsız hale geldiğini savunmaktadır.[1049] Bu adımlar çok daha sert tedbirler isteyen papanın da doğasına ayrıca uymamaktaydı.

Romagna ve Ancona Marşı'na bağlı kasabalar, kentler legata bir bir teslim oldular. Ancak Forli ve Cesena'nın tirani Francesco Ordelaffi Papalık birliklerine karşı direnmeye devam etti. Bu şehirleri Ordelaffi 1334'te, Bertrand du Pouget'in başarısız İtalya seferinden sonra ele geçirmiş ve Forli bölgesinde o tarihten sonra bir dizi kale inşa ederek hâkimiyetini kuvvetlendirmişti.[1050] Ayrıca Francesco Ordelaffi Fermo lordu ve Rimini Maletesta'sı ile ilişkilerini güçlendirerek bölgede Papalık karşıtı politikalarını yeni aktörler eklemekteydi. Papa eylemlerinden ötürü onu Şubat 1356'da aforoz etti. Müttefikleri Albornoz tarafından ezilince Ordelaffi tek başına Papalık birliklerine direndi. Papa 16 Ocak 1356'da Francesco Ordelaffi, Giovanni ve Guglielmo Manfredi'ye karşı Haçlı Seferi ilan etti. Papa, aforoz metninde Forli, Cesena, Forlimpopoli gibi şehirleri işgal eden Ordelaffi'nin eylemlerinin tiranlık olduğunu iddia etti.[1051]

Forli'de Ordelaffi halkın desteğinden emindi ve Visconti idaresinin altınlarına bağımlı olan paralı asker şirketleri ile bir ittifakı vardı. Temmuz ayında Papalık ordusu bir meydan savaşında Ordelaffi'ye karşı yenildi. Papa Innocentus, ona karşı Haçlı Seferi ilan etti. Para ve asker yoksunluğu çeken Albornoz'a 1356'nın ilk

[1047] Mollat, *a.g.e.*, s. 135.
[1048] Koster, *a.g.e.*, s. 91.
[1049] Partner, *a.g.e.*, s. 344.
[1050] Leonarda Mascanzoni, "The Italian Crusade againist Francesco Ordelaffi (1356-1359) Lord of Forli and How it is Percevied in the Chronicles", *Testo per il Convegno Internazionale Diversity of Crusading-Ninth Quadriennial Conference of the SSCLE*, Odense, 27 Haziran-1 Temmuz 2016, s. 1.
[1051] Codex, Vol: II, s. 336.

aylarında asker ve erzak takviyesi geldi ancak yine de düşmanın kalesi Cesena'yı almayı başaramadı ve 1356'nın geri kalanı boyunca Ordelaffi başarıyla kontrolü kendi elinde tuttu.[1052] Cesena Ordelaffi'nin davası için hevesli olmasa da karısı, Cia degli Ubaldini at sırtında zırhlı bir şekilde kasabayı bir erkek cesaretinden ve enerjisinden daha fazlasıyla savundu ancak kasaba halkı kendisine düşman olduğu için bir isyan patlak verdi.[1053] Cia, kendisine karşı muhalefetin lideri olan iki kişiyi yakalatıp idam etti ve tüm ısrarlara ve zorluklara rağmen direnmeye devam etti. Onun direnişi 1357 yılının Haziran ayına dek sürdü. Sonunda şehri Albornoz'a teslim etti ve kendisi Ancona'da hapse gönderildi. Cia'nın teslim olmasından sonra eşi Ordelaffi mücadele etmeye devam etti.

3.5.7.1. Kardinal Albornoz ve Viscontiler

Son iki yılın büyük başarıları Papalık ile dost görünmeye çalışan Viscontileri oldukça tedirgin etmekteydi. Kısa süre sonra Viscontiler papa ve büyük legatı Albornoz arasını açmak için çalışmaya başladılar. Legat, Bernabo Visconti'nin idaresindeki Bologna'nun bir Kilise mülkü olarak direk olarak Papalığa bağlanması gerektiği kanaatindeydi. İktidarları tehlikeye giren Viscontiler Papa Innocentus'u Albornoz'un adımlarına dair tahrik etmeye başladılar. Papa Innocentus ve Albornoz arasında ciddi farklılıklar vardı. Papa, Albornoz'un üstesinden geldiği asilere çok fazla hoşgörü ile yaklaştığını düşünmekteydi. Galeotto meselesine dair yazdığı bir metinde aslında Papa Innocentus, bekçisine emanet edilen tarlayı iyi işlemesini, *'öyle ki sadece içinde yetişen zararlı ağaçları değil, meyve vermeyen her ağacı kesip biçmelerini'*[1054] emreden bir öğüt ile ona, belki de politikasından duyduğu rahatsızlığı nazikçe ifade etmekteydi. Kardinal olmasına rağmen bir din adamından daha ziyade devlet adamı olan Albornoz'un siyasetini, her bakımdan hayatının tamamında olduğu gibi kalan insanları tanıyan papa, son düşmanının eski düşmanı haline gelmesini sağlamaya çalışan kendisini anlamakta zorluk çekiyordu.[1055] Sonunda Visconti'nin entrikaları ve yaydıkları dedikodular başarılı oldu. Bartolomeo Platina'nın üstü kapalı anlatımına göre tüm İtalyan prenslerini ve devletlerini itaat ettiren Albornoz geri çağrıldı ve *'Burgonyalı, Citeaux başrahibi Arduinus adında, göreve hiç de uygun olmayan biri*

[1052] Hughes, *a.g.e.*, s. 196.
[1053] Larner, *a.g.e.*, s. 96.
[1054] Codex, Vol: II, s. 335.
[1055] Hughes, *a.g.e*, s. 196.

ona halef oldu.'[1056] Platina'nın Ardunius olarak adlandırdığı kişi, Androin de la Roche idi. G. Mollat, konuya dair değerlendirmesinde Milano meselelerinden rahatsızlık duyan Albornoz'un sağlık sorunlarını gerekçe göstererek, Avignon'a geri çağrılmayı bizzat istediğini belirtmektedir.[1057] Albornoz'un Viscontilerin entrikasına kurban ya da herhangi bir sebeple geri çağrıldığına[1058] dair baskın bir görüş olsa da yazmış olduğu bir mektupta Papa Innocentus *'saygıdeğer kardeş, havarilerin legatı'* diye Albornoz'u selamlayıp, *'Kilise'nin düşmanlarının gururunun ezilmesine ve boyun eğdirilmesine sevindiğini'* belirttikten sonra *'bizi her türlü düşünceye ve belaya ve diğer işlerden daha büyük eziyete sokan yangınları söndürebilmemiz için mahkememizin kapılarında bizim için savaşı yükseltin'*[1059] diyerek, Albornoz'un İtalya'daki askeri seferlerini aslında devam ettirmesini istemekteydi. Androin'in yeni görevi için geldiğini haber alan Albornoz, Fano'da bir parlamento toplayarak, engin hukuk bilgisinin bir göstergesi olan *Constitutiones Sanctae Matris Ecclesiae* ya da Egidian Anayasaları[1060] olarak da bilinen anayasayı yürürlüğe koydu.[1061] Bu anayasa 1816 yılına dek, Kilise ile ilgili meselelerde karar için başvuru metni olarak kaldı.

Yeni legat yaklaşık olarak on iki ay bu görevi sürdürecekti. Androin de la Roche, Albornoz'un kaldığı yerden Ordelaffi ile savaşmaya devam etti. Oedelaffi'ye karşı başarılı olamayan Androin birkaç küçük savaşta galip gelse de bunlar Papalık ordularının durumunu düzeltmeye yetecek seviyede değildi. Androin de la Roche her ne kadar Albornoz'un politikalarını benimseyip uygulamaya çalışmış olsa da onun siyasetinin temel ilkelerini kavrayıştan yoksundu ve ayrıca Albornoz'un politikalarının en önemlisi olan anti-Visconti akımını tersine çevirmek için gönderilmişti.[1062] Androin'nın yönetimdeki başarısızlığı nedeniyle Papa Innocentus Albornoz'u yeniden görevlendirdi. 1358'in son günlerinde Marşlarda bir kez daha boy gösteren Albornoz, altı ay içinde yetenekli Ordelaffi'yi yenmeyi başardı.[1063]

Albornoz ikinci atamasından sonra Visconti ailesine karşı eski politikasını sürdürdü. Papa ve kuriada ağırlıklı bir grup Visconti ailesi ile yapılacak savaşa sıcak

[1056] Bartolomeo Platina, *a.g.e.*,s. 158.
[1057] Mollat, *a.g.e*., s. 137-138.
[1058] Bartolomeo Platina, *a.g.e.,* s. 158.; Huhghes, *a.g.e*., s. 196.; Partner, *a.g.e*., s. 346-347.
[1059] Codex, Vol: II, s. 351.
[1060] Papalık Devletlerinin ilk anayasasını oluşturan ve toplam altı adet hukuk kitabından meydana gelen meşhur anayasa
[1061] Gutiernéz, *a.g.e*. s. 108.
[1062] Partner, *a.g.e*., s. 349.
[1063] Hughes, *a.g.e*., s. 197.

bakmamaktaydılar. Viscontiler, görünürde uzun yıllardır Papalık ile dostane ilişkilere sahipti ve Giovanni Visconti Albornoz'un İtalya'daki seferlerini Papalık finansmanı haricinde en fazla askeri desteği yapan kişiydi.[1064] Visconti Papalık ile yakın ilişkilerini sürdürmeye özen gösteriyordu ve Papalık mahkemesinde konumlanmış Visconti yanlısı lobiciler ailenin çıkarlarını savunmaktaydılar ve P. Partner'in öne sürdüğü kadarıyla kardinallerin (Talleyrand of Périgord gibi) Visconti yanlısı baskıyı kuriada sürdürmeleri için satın alınmış olmaları çok muhtemeldi.[1065] Visconti ailesine müdahale etmenin yollarını arayan Albornuz'un ayağına fırsat 1360 yılında geldi. Bologna'nın efendisi olan Giovanni Oleggio'nun yönetimi düştü ve Niccolo Spinelli Albornoz'dan şehrin idaresini üzerine almasını istedi. Papa Innocentus'a danışmayı beklemeden Albornoz teklifi kabul etti ve Giovanni Oleggio'yu Fermo'nun vekili, Ancona Marşı'nın rektörü olarak atadı; Albornoz'un yeğeni Blasco Bernandez, 17 Mart'ta şehre girdi ve orada rektör oldu.[1066]

Bologna'nın kendi mülkü olduğunu iddia eden Bernabo Visconti, Bologna'da Papalık güçlerini kuşattı. Bernabo Visconti Bologna'yı geri almakta kararlıydı ve Albornoz askeri ve mali yönden sıkıntı içerisindeydi ve dahası Papalık birlikleri Bologna'da güçlükle direniyorlardı. Albornoz para ve asker kıtlığını göz önüne alarak barış görüşmelerine girmenin daha akıllıca olduğuna karar verip, Fermo Başpiskoposu Buongiovanni'yi Milano elçisi olarak atadı. 2 Şubat 1361'de Fermo başpiskoposu, ilk önce Albornoz ve Visconti arasındaki ihtilafın hakemliğini yetkili bir yargıca sunmayı önerdi ancak Bernabo *'Giovanni Oleggio haksız yere soyduğu Bologna'yı iade etmediği sürece kimsenin barıştan söz edemeyeceğini'* söyleyerek, net bir cevap verdi.[1067] Şehrin düşmesinden korkan Albornoz 1361 Mart'ında Bologna'dan ayrıldı ve ilk olarak Ancona'ya, oradan da Macaristan'a gitti. Albornoz'un 18 Nisan- 21 Mayıs arasında yapmış olduğu seyahate ait belgeler kayıp ancak Bernabo Visconti'nin Macar kralının maiyeti arasında yaydığı altın ve paraların Albornoz'un çabalarını boşa çıkarttığı bilinmektedir.[1068] Albornoz'un barış teklifini reddetmesinden kısa bir süre sonra Bernabo Visconti fikrini değiştirdi ve olası barış ile ilgili bir dizi makaleyi Fermo başpiskoposuna gönderdi. Bernabo barış

[1064] Dale, *a.g.m.*, s. 11.
[1065] Partner, *a.g.e*, s. 346.
[1066] Mollat, *a.g.e*., s. 140.
[1067] Guillaume Mollat, "Pourparles de Paix Entre le Cardinal Albornoz et Bernabo Visconti en 1361", *Mélanges de I'école Française de Rome*, cilt: 78, 1966, s. 192.
[1068] Mollat (1966), *a.g.m*., s. 192.

için talepleri Bologna ve çevresinin yönetimi ve savunması biri Kilise'den diğeri de kendisinden olmak üzere iki delegeye verilecek ve bu delegeler adı geçen kilisenin vekili olarak onun yerine ve adına yönetmesi; Giovanni Oleggio'nun kendisine teslim edilmesi; Kilise vekili olarak kendi adına hukuk ve ceza adaletini yönetecek bir podesta seçilmesi; paralı askerler, kale muhafızları ve subayların Bologna'yı ve bölgesini her zaman onun adına savunmak için yemin etmesi; ondört yaşını geçen tüm vatandaşlar aynı yemini etmesi; Bernabo'nun hâlihazırda veya daha sonra sahip olduğu kaleler ve arazilerin onun mülkü olarak kalması; Bernabo'nun yaptığı harcamalar için tazminat ödenmesi; Cenova'yı işgal etmek ve Bernabo'nun haklarını geri almak için askeri yardımda bulunulması[1069] şeklindeydi.

Bernabo'nun barış için şartları anti-Visconti eğiliminden taviz vermek istemeyen Albornoz için ağırdı. Bu nedenle Albornoz Milano kuşatmasının komutanı Bileggio'ya karşı bir oyun kurdu ve 16 Haziran 1361'de Papalık güçleri San Ruffilo'da bir zafer elde ettiler. Kısa bir süre sonra Milano birlikleri geri çekildi. Verona'nın efendisi della Scala ve Ferrara'nın yöneticileri Este ailesi Papalık ile ittifak yaparak Kilise'nin yanında yer aldılar. Pes etmeyen Bernabo ile yeniden savaş devam ederken Papa VI. Innocentius öldü ve yerine V. Urbanus geçti.

3.5.8. V. Urbanus, Kardinal Albornoz ve Bernabo Visconti

Urbanus'un papa seçilmesi İtalya meseleleri için oldukça önemlidir. Çünkü o Guillaume Grimoard iken, yani henüz papa seçilmemişken 1352'den 1362'ye kadar, Alplerin ötesindeki Papalık egemenliğinin en aktif ajanlarından biriydi ve papa olarak seçildiğinde İtalya'daki görevindeydi.[1070] Urbanus hiç tereddüt etmeden Papalığa karşı bağlılığı ile uzun zamandır güzel işler yaptığını belirttiği Albornoz'u, politikalarına devam edebilmesi için yine görevlendirdiğini duyurdu.[1071] Papa Urbanus, Albornoz'un İtalya'daki savaşlarının güçlü bir şekilde desteklenmesi kanaatindeydi. Bu nedenle papa olarak taçlandıktan hemen sonra *'size emanet edilen elçilik görevinizi sürdürün'*[1072] diyerek Albornoz'dan bölgedeki faaliyetlerine kararlılıkla devam etmesini istedi. Sorunun görüşülmesi için yeni Papa Urbanus yumuşak bir tavırla hakkında pek çok şikâyet ve rapor aldığını belirttiği Bernabo

[1069] Mollat (1966), *a.g.m.*, s. 193.
[1070] M. P. Lecacheux, "La premiére légation de Guillaume Grimoard en Italie", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 17, 1897, s. 410.
[1071] Codex, Vol: II, s. 390.
[1072] Codex, Vol: II, s. 403.

Visconti'yi huzura çıkmaya davet eden[1073] bir mektup gönderdi. Ancak Bernabo Visconti papanın adımlarına olumlu bir yanıt vermeyince V. Urbanus, Bernabo'da gerçek bir dönüşüm belirtisi göremediğinden, istikrarsızlığı ve tehlikeli hileleri göz önüne alınarak, hiçbir umut olmadığı için kınanması gerektiğini[1074] belirterek Bernabo Visconti'yi sapkın olarak ilan etti. Aynı metnin devamında papa, Bernabo'ya karşı bir Haçlı Seferi emri verdi ve bölgenin liderlerini, soylularını ona karşı harekete geçmeye çağırdı.

Papalık ile Bernabo Visconti arasında barışa dair umutlar tüketilirken Albornoz, Milano güçleri ile savaşmaya devam ediyordu. 6 Nisan 1363'te Solara Savaşı'nda Albornoz, Bernabo Visconti'nin birliklerini yenilgiye uğrattı. Bu savaşta legatın yeğeni Alvaro Garcia Albornoz hayatını kaybetti ancak Bernabo'nun öz oğlu Ambrogio Visconti ele geçirildi. Papa Urbanus, Albornoz'a yazmış olduğu mektupta *'tövbesiz ve hain'* Bernabo'ya karşı kazanılan zafer ile kendilerine büyük bir sevinç coşkusu yaşattıklarını belirtti ve zafere katkısı olan herkesi tebrik etti.[1075] Mayıs ayında Venedik doçu Lorenzo Celsi'ye, *'Kutsal Kilise'ye karşı ağır suçlar işleyen Bernabo'* ile Venedik arasında tuz, erzak ve her türlü metanın ticaretini yasakladığını bildirdi.[1076] Albornoz, Avusturya, Polonya, Macaristan ve Almanya'dan Haçlı Seferi için gelen askerlerle Bernabo'yu ezmek için uygun zamanı kollamaktaydı. Papanın savaşı sürdürme noktasındaki iradesi Doğu topraklarına Haçlı Seferi yapılması için Avignon'a, papa ile görüşmeye gelen Philippé de Méziéres ve Pierre Thomas tarafından zayıflatıldı. Papa Urbanus, Doğu topraklarına Haçlı Seferi yapılmasını çok istemekteydi ancak Kilise'nin İtalya'da sürdürdüğü savaşın Doğu'da yeni bir Haçlı Seferi için en büyük engel olduğunun farkındaydı. Elçilik heyetinin bir diğer görevi Milano'nun efendisi Bernabo Visconti'yi de seferlere dâhil etmekti ve bu nedenle Philippé ve Pierre Milano'ya giderek Bernabo ile görüştüler ancak Bernabo elçilerin Haçlı Seferi çağrısına olumlu bir yanıt vermedi.[1077]

Fransa kralı II. Jean ve Pierre Thomas'ın barışa dair çabaları Papa Urbanus'u yumuşattı ve Mayıs ayında Urbanus, Albornoz'a yazdığı bir mektupta Kilise'nin

[1073] Codex, Vol: II, s. 405.
[1074] Codex, Vol: II, s. 407.
[1075] Codex, Vol: II, s. 408.
[1076] Codex, Vol: II, s. 409.
[1077] Murat Çaylı, *Bir Haçlı'nın Rüyası: Philip de Méziéres ve Haçlılar*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2021, s. 106.

müttefiklerinin de onayını alırsa, tatmin edici şartlar sağlandığı takdirde Bernabo Visconti ile barış yapmasının mümkün olduğunu ve bu gerçekleştiği takdirde Bernabo Visconti'ye ve ardıllarına yönelik tüm kınamalar ve aforozların kaldırılacağını bildirdi.[1078] Papa Urbanus, Lugo Kalesi ve Bologno'da Bernabo tarafından işgal edilen tüm Kilise mülklerinin iade edilmesi şartıyla barışın mümkün olacağını belirtmekteydi. Ayrıca papa ilerleyen süreçte Bernabo'ya karşı sürdürülecek savaşın gerekli olduğuna kanaat getirdiği takdirde, Albornoz'a Bernabo'yu yok etmesi için destek sözü verdi.[1079] Fransa kralı Jean, Bernabo Visconti'ye barış için Milet Kontu Roger de St. Severin, Nevers piskoposu Pierre Aycelin de Monteigu ve hukukçu Philippe de Moulins'i elçi olarak gönderdi. Ancak elçililer Bernabo'yu Kilise ile barışa ikna edemediler. O barış adına hiçbir taviz vermek istemiyordu. Oradan ayrılan elçiler Cesena'da bulunan Albornoz'u ziyaret ederek, barış olasılıklarını tartıştılar. Fransız elçiler onun da sert ve küskün olduğunu ve nefret ettiği Bernabo Visconti'ye karşı savaşmaya devam etmeye istekli olduğunu gördüler çünkü Albornoz'un Visconti ile yapılacak hiçbir anlaşmaya güvenci yoktu.[1080] Temmuz ayı itibariyle barışa dair tüm uğraşların sonuçsuz olduğu artık netleşmişti. Diplomatik girişimlerden netice elde edilemeyince papa, Bernabo'ya karşı yeniden Haçlı Seferi propagandasına başladı ve Albornoz'a Bernabo Visconti mağlup edilip, Kilise'nin şartlarını kabul edip, uzlaşmaya yanaşana değin ona karşı savaşın sürdürülmesi talimatını verdi.[1081]

Papa Urbanus, İtalya'ya yapılacak seferin, Doğu'ya yapılacak askeri faaliyetlere engel olacağının bilincindeydi. Belki de bu nedenle hala Milano'da bekleyen Philippé de Méziéres ve Piere Thomas Bernabo'yu yumuşatmayı deniyorlardı. Ancak Bernabo, papanın Haçlı çağrısından çekinmeye başladı. Solara Savaşı'nın neticelerini henüz tamir edememişken, yeni alınacak bir yenilginin sonuçlarını muhtemel ki düşünmekteydi. Bernabo Visconti, 14 Temmuz gibi erken bir tarihte hukuk doktoru ve Cremona vatandaşı Gualdisio de Lovexelli ile Francesco Caimbasilica'yı yapılacak herhangi bir barış görüşmesinin elçileri olarak atamıştı.

[1078] Codex, Vol: II, s. 409.
[1079] Paul Lecacheux-Guillaume Mollat, *Urbain V (1362-1370), Lettres secrétes et curiales se rapportant a la France,* Bibliothéque des écoles françaises d'Athénes et de Rome, cilt: V, Paris 1902, s. 53.
[1080] Frederick J. Boehlke, *Pierre de Thomas: Scholar, Diplomat and Crusader*, University of Pennsylvania Press, Phidadelphia 1966, s. 220.
[1081] Lecacheux-Mollat, *a.g.e.*, s. 71.

Fransız elçiler ayrıldıktan iki gün sonra Bernabo Visconti, Philippé de Méziéres ve Pierre Thomas'ı huzuruna çağırarak, onlara barışa dair fikirlerini sordu. Pierre, mevcut savaşın Doğu'ya yapılacak bir sefere engel teşkil ettiğini anlattı. Bunun üzerine Bernabo Visconti, *'...Kilise ile barışı ve bundan böyle onun bir tebaası ve sadık bir üyesi olmayı tamamen arzu ediyorum*'[1082] diyerek barış sinyallerini verdi. Kısa bir süre önce Fransız elçilerini net bir şekilde reddeden Bernabo Visconti'nin kararını Albornoz'un güçlü bir Haçlı ordusu oluşturduğuna dair söylentilerin etkilemesi muhtemeldir.

Milano'dan ayrılan elçiler Albornoz'un karargâhına gittiler. Evvelinde papanın şartları temelinde yapılacak anlaşmaya Urbanus bizzat onay verdiği için Albornoz, ateşkesi kabul etti. 3 Eylül'de elçiler Bologna'ya geçtiler. Papa barış yapılabilmesi için Lugo Kalesi ve Bologna dâhil civar yerlerin Kilise'ye teslim edilmesini istemekteydi. Bernabo Visconti bu şartları kabul ettiği gibi Modenese bölgesinde sahip olduğu tahkimatları yok etmeyi de kabul etti ancak Bernabo'nun tek şartı buraları yeni legata teslim etmek, barış şartlarını onunla görüşmekti.[1083] Bernabo Visconti bu isteğinde ısrarcıydı. Boyun eğmez düşmanı Albornoz'un ya barış görüşmelerine karşı olduğu için ya da konsey masasındaki varlığının müzakerelerin başarısını engelleyeceğini bildiği için bu meselede Albornoz'un ağırlığını hissetmek istemiyordu.[1084] Belki de iyi bir diplomat olduğu bilinen Bernabo, kuriadaki adamları vasıtasıyla adamı Androin de la Roche'nin geçmiş İtalya tecrübesinden ötürü bu görev için seçileceğini düşünmekteydi. Androin de la Roche ne başarılı bir diplomat ne de askerdi ve P. Partner'in iddia ettiği üzere Bernabo Visconti'nin kuriadaki adamıydı. Albornoz'un yerine Kasım ayında legat olarak Androin de la Roche resmi olarak atandı. Androin 1364 Ocak ayında Milano'ya ulaştı. Beklenen barış anlaşması 1364 yazında yapıldı. Yapılan anlaşma uyarınca Kilise, Visconti'ye yarım milyon florin savaş tazminatı ödeyecekti. Kilise'yi başarıdan başarıya koşturan Albornoz'un bu anlaşmayı aşağılayıcı bulduğuna şüphe yok çünkü Albornoz sadık ajanı Niccolo Spinelli'ye ruh halini *'tiksinmiş ve bıkmış'* olarak ifade etmekteydi.[1085] Kilise tarafından Visconti'ye verilecek yarım milyon florin savaş tazminatının yüz bin florini, Bernabo Visconti'nin Milano'da yeniden Papalık vekili olarak atanması

[1082] Boehlke, *a.g.e.*, s. 222.
[1083] Mollat, *a.g.e.*, s. 144.; Boehlke, *a.g.e.*, s. 223.
[1084] Boehlke, *a.g.e.*, s. 223.
[1085] Partner, *a.g.e.*, s. 352.

karşılığında bu meblağdan düşüldü. Bologna şehrinin fiili mülkiyeti Kiliseye ait olacaktı ancak Bernabo Visconti Papalık vekili ünvanı ile sekiz yıl boyunca şehri yönetme hakkını elinde tutacaktı.

Bölgedeki siyasi kontrolüne müdahale edilen Albornoz, papanın yazdığı bir mektuptan anlaşıldığı kadarıyla sadık adamı hukuk doktoru Niccolo Spinelli vasıtasıyla yaşlılığını ve yıpranmışlığını öne sürerek Avignon'a geri çağrılmasını istemekteydi.[1086] Papa Urbanus, Albornoz'un ricasını reddetti ve Napoli Krallığı ve civar yerlerde Kilise'nin Albornoz'un desteğine ihtiyacı olduğunu ileri sürerek kendisini bölgeye atadı.[1087] Albornoz ona uygun görülen yeni görev için oldukça isteksizdi. Dahası papa uzun yıllardır İtalya gibi siyasi olarak güven vermeyen bir arenada yıllarca hizmet etmiş legatına ve ayrıca yıllarca uzun uzun övgüler düzdüğü sadık adamına oldukça buyurganlaştı. 12 Haziran 1364 tarihli başka bir mektupta yeni yapılmış olan barışın gözetilmesine özen göstermesi noktasında Urbanus, Albornoz'u uyardı. Papa, barış anlaşmasının tam olarak işleyişe konması ve Bernabo Visconti'ye ait mülklerde tüm işleyişin evvelinde, barış zamanlarında olduğu gibi aynı şekilde devam ettirilmesine özen göstermesi noktasında Albornoz'a hassasiyetini belirtti.[1088] Papa Urbanus'un Albornoz'a karşı bariz tavır değişikliği oldukça belirgindir ve buna sebep Bernabo Visconti'nin kuriada Albornoz aleyhine oluşturduğu olumsuz kamuoyudur. Bernabo Visconti iddialarını sürdürerek Albornoz'u Romagna bölgesinde barışın tesis edilmesine engel olmakla, Papalık Devleti'nden elde edilen gelirleri şahsına kullanmakla suçlamaktaydı. Hatta bir ara papa Albornoz'dan yapmış olduğu masrafların hesabını sordu. Bu duruma çok içerleyen Albornoz, o güne değin asilerin elinden kurtarmış olduğu tüm şehirlerin, kasabaların anahtarlarını bir arabaya doldurarak, sorunun cevabını verdi.[1089] Viscontilerin saldırılarından bıkan elçi kendisine bu tür suçlamalar yönetilirken görevinde kalamayacağını, çok fazla insanın kendisinden nefret ettiğini, yaşlı olduğu için artık huzurunu düşünmesi gerektiğini belirterek tekrardan geri çağırılmayı istedi.[1090] Papa Albornoz üzerine oynanan oyunları görüş olmalı ki, ona yönelik tavır

[1086] Codex, Vol: II, s. 414-415.
[1087] Codex, Vol: II, s. 415.
[1088] Codex, Vol: II, s. 415.
[1089] Schaff, *a.g.e.*, s. 59.
[1090] Mollat, *a.g.e.*, s. 145.

değişikliğine gitti ve Ocak 1365'te kendisine övgülerle dolu bir mektup yazarak, eylemlerini yüceltti.

Albornoz'un İtalya'daki varlığı Kilise için oldukça kıymetliydi. Uzun, yıpratıcı, maliyetli ama zaferlerle dolu savaşları neticesinde Kardinal Albornoz, kurianın Roma'ya dönüşünün önünü açtı. Albornoz'un tesis ettiği barış ortamı, V. Clemens'den beri her Avignon papasının İtalya'daki temel sorunuydu. O, 1367 yılında öldü ve Albornoz'un gölgesinden mahrum kalan Androin de la Roche, bu görev için uygunsuzluğunu hemen kanıtladı. Papa Urbanus ise, Viscontilere karşı sürdürdüğü hoşgörü temelli ılımlı politikanın gereksizliğini çok geçmeden anladı, Androin de la Roche'yi görevden aldı. Albornoz'dan sonra onun görkemli İtalyan siyaseti Anglic Grimoard ve Pierre d'Estaing tarafından sürdürülmeye çalışıldı.[1091] Albornoz'un ölümünden sonra ortaya çıkan olaylar, papanın İtalya şehirleri üzerindeki etkisinin ne kadar zayıf olduğunun işaretiydi. Uzun yıllardır Albornoz'un birlik içinde tutmayı başardığı yarımadada siyasi durumun ne kadar hızlı değiştiği bir kez daha görüldü.

Papa Urbanus, Anglic Grimoad'ı İtalya'ya yeni elçi olarak atadı. Her ikisi de daha önce Papalık ve imparatorluk vekili olarak atanmasına ve Papalık hazinesinin ciddi şekilde tükenmesine rağmen Viscontiler ile savaşı yenilemek niyetindeydiler. Urbanus'un yeni meşguliyetleri arasında Piedmontta'ki eski Angevin şehirlerinin şimdi II. Galeazzo tarafından işgal edilmiş olan Napolili Joanna'ya geri iade edilmesi vardı ancak Urbanus'un saltanatının geriye kalan üç yılı geçici anlaşmalar, Lombard tiranları ile ittifaklar ve paralı asker meselesi ile geçti.[1092] Bu anlaşmalar, bitkin rakiplerin birbirlerine karşı güçlerini yeniden toparlamalarına yarayan periyodik ateşkeslerdi. Savaşın nedenleri tam olarak ortadan kaldırılmadığından anlaşmalar anlamsız kalıyordu. Papa Visconti yayılmasına karşı Este markisi, Mantua lordları ve belirli sayıda Toskana belediyelerinin katılımıyla bir lig oluşturmayı başardı. Pekiştirilen ittifak sistemi esasen Kuzey İtalya'nın küçük devletlerinin, Visconti'nin hırsı ve zaten çok bilinçli emperyalizmiyle, tehdit altındaki tikelliklerinin koruyucusu olan Kilise etrafında gruplaşmaya dayanıyordu.[1093] Ancak lig çöktü ve ayrıca V.

[1091] Gutiernéz, *a.g.e*. s. 109.
[1092] Dale, *a.g.m*., s. 16.
[1093] Jean Glénisson, "La politique de Louis de Ganzague, seigneur de Mantoue pendant la guerre entre Gréegoire XI et Bernabo Visconti (1371-1375)", *Bibliothéque de l'école des Chartes*, cilt: 109, 1951, s. 235.

Urbanus'un ölmeden kısa süre önce Roma'dan ayrılıp yeniden Avignon'a dönmesi papalık adına ciddi bir ahlaki yenilgi olarak algılandı ve bu dönüş Bernabo Visconti'nin *'imparatoru kovaladığı gibi papayı da kovaladığı'* ile övünmesine neden oldu.[1094]

3.5.9. XI. Gregorius ve Bernabo Visconti

V. Urbanus Roma'dan Avignon'a dönüşünden kısa bir süre sonra vefat edince yerine XI. Gregorius geçti. Papa Gregorius, Viscontileri İtalya'daki Papalık otoritesinin önündeki başlıca engel olarak görmekteydi ve son seleflerinin aksine o, Viscontilere karşı ne kararsız ne de yatıştırıcıydı.[1095] Mantua Büyükelçisi Christofora da Piacenza papanın Visconti'ye karşı sık sık gösterdiği öfkeden ve onun tamamen yok edilmesi noktasındaki inatçılığından bahsetmektedir.[1096] Bu nedenle papa olduktan sonra Gregorius Bernabo Visconti'ye ve II. Galeazzo Visconti'ye meydan okudu. Gregorius, Mayıs 1371'de Anglic Grimoard'ın yerine Pierre d'Estating'i finansal ve politik yetkilerle donatarak Romagna ve Papalık Devleti'nin doğu kısmına legat olarak atadı. Marmoutier başrahibi Gerald du Puy, İtalya'da Papalığın ana mali sorumlusu olarak 22 Haziran 1371'de geniş yetkilerle görevlendirildi.[1097]

Papa Gregorius, karmaşık ittifaklar ağı örerek, Viscontileri kuşatmayı umuyordu. Cenova, Monferrato markileri, Ludovico Gongaza, Kutsal Roma imparatoru Karl, Nuremburg elektörü Gerald, Avusturya dükü Albert ile Viscontileri bölgesel ve uluslararası ittifaklarla sıkıştırmaya çalışıyordu.[1098] Bir yandan da papa Gregorius Haziran ayında Bernabo Visconti'ye yazdığı mektupta Kilise'nin yolundan gitmeleri, uygun olan iyilik ve yardımlarla ona hizmet etmeleri için uyarıda bulunmaktaydı.[1099] Gregorius, Viscontilerden korkan Floransa'yı da birliğin içerisine çekmeye çalışıyordu. Bernabo Visconti ise Niccolo d'Este'yi Reggio bölgesine saldırması için teşvik etmekteydi. Reggio, Orta İtalya'daki hâkimiyet mücadelesinde stratejik bir değere sahipti ve Feltrino Gonzaga tarafından yönetiliyordu. Niccolo d'Este, şehrin içerisindeki işbirlikçileri vasıtasıyla Reggio'yu ele geçirdi. Şehri d'Este'ye vermek istemeyen Gonzaga, Bernabo Visconti ile anlaşarak Reggio'yu ona satmayı teklif

[1094] Partner, *a.g.e*., s. 357.
[1095] Dale, *a.g.e*., s. 16.
[1096] Koster, *a.g.e*., s. 128.
[1097] L. Mirrot- H. Jassemin (Eds.), *Lettres sécretes & curiales du pape Grégoire XI (1370-1378) relatives a la France*, E. De Boccard, Editeur, Paris 1935, no: 270.
[1098] Dale, *a.g.m*., s. 17.
[1099] Codex, Vol: II, s. 482.

etti. Bernabo da ayağına gelen fırsatı hemen değerlendirme yoluna gitti. Papa s hamleyi doğal olarak bir savaş ilanı olarak kabul etti ve Reggio'ya Visconti birliklerinin girişini engellemek için bir miktar asker gönderdi. Gregorius, Niccolo d'Este'ye Feltrino Gongaza ile anlaşması için yalvardı; bu gerçekleşmediği takdirde Visconti'nin askerlerini Reggio'dan çıkartmak için her yolu deneyeceğini belirtti.[1100] Gregorius d'Este ve Feltrino Gongaza arasında barış anlaşması yapılması için Toussaints başrahibi Pierre ile Melun başdiyakozu Egidius de Ultheno'yu görevlendirdi. Visconti'nin elindeki bir Reggio İtalya'daki tüm dengeleri alt üst edebilirdi ve papa Gregorius tehlikenin farkında olarak Visconti'nin şehre yerleşmesine hızlı bir şekilde engel olmak istiyordu.

Gregorius'un hamlelerini takiben Bernabo Visconti, papa ile barış yapmak istediğini belirtti. Elçilerini gönderen Bernabo'nun isteği Reggio'nun kendisinde kalmasıydı. Papa Gregorius yazmış olduğu mektupta *'Roma Kilisesi'ne olan bağlılığındaki kararlılığı görürsek, sana uygun olan iyilikleri seve seve yaparız'*[1101] diyerek, aslında bölgeden silmeyi düşündüğü Bernabo'ya zeytin dalı uzattı. Anglic Grimoard'ın başkanlığında Papalık ile Bernabo Visconti arasında bir barış anlaşması yapıldı. Yapılan anlaşma gereğince Reggio'nun efendisi olarak Bernabo'nun kalması kabul edildi. Papanın Bernabo'ya karşı barış girişimleri muhtemeldir ki samimi değildi. Taraflar arasında barış yapıldıktan daha birkaç ay sonra Papa Gregorius, imparator IV. Karl'a yazarak, *'kötülerin oğlu, lanetin öğrencisi, Kilise'nin hain ve zalim düşmanı*[1102]*'* olarak adlandırdığı Bernabo Visconti'ye karşı kendisinden yardım talep etmekteydi. Diğer yandan da papa yapılacak savaşı finanse etmek için Papalık Devleti'nden sübvansiyon toplanması için görevliler göndermekteydi.

Taraflar savaş için hazırlıklarını tamamlarken Galeazzo Visconti'nin elçisi Avignon'a papa ile görüşmeye geldi. Avignon'daki Mantuan temsilcisi Cristoforo da Piacenza'ya göre Gregorius, Visconti'nin elçisini kibirli bir şekilde kabul etti, dinlemeyi reddetti ve *'buraya sadece ne olduğunu öğrenmek için geldiğini biliyorum'*[1103] diyerek elçiyi kovdu. 2 Haziran'da Visconti, Modena ve Reggio arasındaki Rubiera'da Papalık koalisyonunu ağır bir yenilgiye uğrattı. Floransa bu

[1100] Thibault, *a.g.e.*, s. 93.
[1101] Guillaume Mollat (Ed.), *Lettres secrétes et curiales du pape Gregoire XI (1370-1378) intéressant les pays autres que la France*, E. De Boccard, Editeur, Paris 1962, no: 246.
[1102] Codex, Vol: II, s. 490.
[1103] Thibault, *a.g.e.*, s. 98.

yenilgiden sonra Papalığa verdiği sembolik desteği geri çekti. Ancak papa, kayınbiraderi Galeazzo ile arası açık olan Savoy kontu VI. Amadeus ile de ittifak kurmaya başardı. 7 Temmuz 1372'de Gregorius'un temsilcileri ile VI. Amadeus'un temsilcileri arasında bir birlik anlaşması imzalandı. Milano, Bernabo Visconti ve Galeazzo Visconti'yi hedef alan bu birlikte, ailesi Papalık ile özel ilişkiler kuran Savoy kontunun İtalya'nın karmaşık siyasi oyununda yeni bir oyuncu olarak boy göstermesi başlı başına dikkate değer bir olaydı.[1104] Bernabo Visconti, ilerleyişini sürdürdü ve Modena'nın güneydoğusundaki Sassuolo'yu işgal etti. Akabinde kardeşi Galeazzo Visconti ile Asti'yi kuşattı. Savaş Emilia ile sınırlı olmaktan çıktı ve Piedmont, Luguria, Lombardiya, Lunigiana ve Valtelline'yi içeren geniş bir bölgeye yayıldı ve savaşın sürdürülmesi için Fransa ve İngiltere'deki din adamlarından (İngiltere'dekiler inatçı olsa da) büyük sübvansiyonlar alınması gerekmekteydi.[1105]

Papanın yazdığı bir mektuptan anladığımız kadarıyla zaferden sonra ya da çok kısa bir süre önce Bernabo Visconti elçileri vasıtasıyla barış girişiminde bulundu ancak papa *'sunduğu barışın makul ve dürüst olup olmadığına haklı olarak güvenmiyoruz'*[1106] diyerek, duruma temkinli yaklaştı. Savoy kontu ile ilişkilerini güçlendirirken papa bir yandan da imparator IV. Karl'dan destek aramaktaydı. 23 Eylül 1372'de papa Gregorius, Bernabo Visconti'ye karşı manevi silahına başvurdu. *'Adaletsizliğin oğlu'* olarak adlandırdığı metinde papa Gregorius, asi Bernabo Visconti'nin eylemlerine karşı yasal işlem başlatıldığını ilan etti.[1107] Sonrasında papa, Viscontilere karşı bir Haçlı Seferi ilan etti ve bu savaşta ölecek herkese genel af bahşetti. Galeazzo Visconti'nin Asti kuşatması başarısız bir halde seyrederken papa paralı asker bölüklerinin lideri John Hawkwood ile uzlaşmayı başardı ve John birliklerini Asti kuşatmasından çekerek papanın safına geçti.[1108] Müttefiklerden gelen desteklerle Papalık ordusu güçlendi ancak Visconti üzerine büyük sefer yapılmadı. 1372 yılı birlik kuvvetlerinin Visconti'nin elindeki toprakları tahrip ettiği ve ardından Visconti'nin lig bölgelerine saldırdığı, tıpkı tahterevalli ritmi ile geçti.[1109]

[1104] Bruno Galland, "Le role du comte de Savoie dans la 'ligue' de Gregoire XI contre les Visconti (1372-1375)", *Mélanges de I'école française de Rome,* cilt: 105, sayı: 2, 1993, s. 763.
[1105] Partner, *a.g.e.*, s. 360.
[1106] Codex, Vol: II, s. 548.
[1107] Mollat (1962), *a.g.e.,* no: 1025.
[1108] Galland, *a.g.m.*, s. 770-771.
[1109] Thibault, *a.g.e.*, s. 102.

1373'ün başlarından itibaren Kilise birlikleri tüm alanlarda genel bir üstünlüğe sahipti. 21 Ocak 1373'te Bernabo Visconti'nin Bologna topraklarına giren birlikleri Panaro'da yenildi; Savoy kontu Milano'nun yakınlarına kadar ilerlemeyi başardı, dahası Papalık düşmanının topraklarında bir isyan çıkarttı[1110] Papalık adına her şey yolunda giderken Amadeus, Visconti ile müzakereleri başlattı. Papalık liginin kaptanı olarak hareket eden Amadeus'un davranışı sebepsiz değildi. Galeazzo Visconti onun kayınbiraderiydi ve dış politikada gündemi yerel kaygılardı ve bunun için karmaşık İtalyan siyasetine dalmak muhtemel ki anlamsız gelmekteydi. Ayrıca lig ortağı Napoli kendisinin şimdilik müttefiki olmasına rağmen aslında en büyük rakibiydi. Gelişmeleri öğrenen Papa Gregorius, 19 Nisan 1373'da Amadeus'a yazarak Kilise'nin düşmanı, hain Bernabo Visconti ile barış ya da uzlaşma içine girmemesini net bir dille emretti.[1111]

Papa Gregorius açısından askeri faaliyetlerin kazanımları tatmin ediciydi ve Bernabo Visconti müttefiklerin karşısında tutunmakta artık zorlanmaktaydı. 8 Mayıs'ta Papalık ligi Brescia'nın güneyinde bulunan Montechiari'de Visconti birliklerine karşı büyük bir zafer kazandı. Ekim ayında Piedmont'taki Vercelli kasabası müttefiklerin eline geçti ancak kale Galeazzo Visconti'nin birlikleri elinde kalmaya devam etti. Vercelli'nin ele geçirilmesi Papalık birliklerinin başarısının zirvesiydi ve bundan sonra Papalığın ana gündemi kazanımların Visconti saldırısına karşı savunulmasıydı.[1112] Vercelli'deki zafer Savoy kontunun saldırgan bir Papalığın yarımada üzerindeki faaliyetlerini sorgulamasına neden oldu ve kont Papalığı bölgede kontrol altında tutabilecek yegâne gücün Viscontiler olduğunu yavaş yavaş anladı.[1113] Bu arada Bernabo Visconti Fransa kralından papayı barışa ikna etmesini ve arabulucu olmasını istedi ancak Gregorius kralın bu yöndeki girişimini reddetti. Papa incelikli bir strateji ve ayrıntılara kapılmayan bir dikkatle, Visconti sülalesini uçurumun kenarına itmeyi başarmıştı ancak umutsuzluktan doğan bir cüret ve şans Visconti'yi kurtardı.[1114] Papa Gregorius Montechiari'deki zaferden önce bile paralı askerlerin maaşlarını ödemekte zorlanıyordu ve özellikle İngiltere'den gelmeyen, Almanya'dan ve Fransa'dan savaşı finansa etmek için gelen kısıtlı sübvansiyonlar

[1110] Glénisson (1951*), a.g.m.*, s. 256.
[1111] Mirrot-Jassemin, *a.g.e.*, no: 2914.
[1112] Partner, *a.g.e.*, s. 360.
[1113] Dale, *a.g.m.*, s. 20.
[1114] Thibault, *a.g.e.*, s. 111.

yetersiz kalmaktaydı. Papa, 1373 boyunca küçük lordların desteğini almaya çalışarak müttefiklerini artırmak istedi ancak bir veba salgını İtalya'da hayatı yeniden altüst etmeye yetti. Amadeus 1374 başlarında Galeazzo ile müzakerelere şahsi olarak başladı ve kısa süre papa ile yaptıkları anlaşmadan feragat etme isteğini papaya iletti. Papa kontun kendisine bağlılığın tüm şartlarını yerine getirdiğini belirterek, onun ligden ayrılışını onayladı.[1115]

Papa Gregorius, Temmuz ayında Guillaume Noellet'e Bernabo Visconti ile müzakereleri başlatması için talimatla birlikte yetki verdi. Ancak diğer yandan da Vercelli'de Papalık birliklerini kuşatan Visconti ordusuna karşı da savaşı sürdürdü. Ayrıca ağustos ayında Gregorius, Areazzo başpiskoposu Giovanni Albergotti ile kont Amadeus'u barış için görevlendirerek *'uygun ve yararlı görünüyorsa bir ateşkese girilmesi'*[1116] iznini verdi. Papalık Vercelli Kalesi'ni ele geçirmeyi başardı ancak orduyu finanse etmek ve paralı asker bölüklerinin ödemelerini yapmak artık neredeyse imkânsızlaşmıştı. Ateşkes giderek daha acil bir gereklilik haline gelince papa Gregorius 15 Kasım'da Visconti elçilerinin Avignon'a barış görüşmeleri için gelmelerini kabul etti. Avignon'daki müzakerelerin ilk oturumundan her iki taraf adına da kayda değer bir sonuç çıkmadı ancak her iki taraf da 20 Şubat 1375'te yeniden bir araya gelmeyi kabul etti.[1117] Floransa ile Papalığın girişeceği savaşın ayak sesleri nedeniyle Papa Gregorius, Viscontiler ile anlaşma yoluna girmek zorunda kaldı. Papa, Guillaume Noellet'e Nisan ayında barış yapılması için tam yetki verdi.[1118] 4 Haziranda Papalık ile Visconti arasında barış anlaşması imzalandı.

3.5.10. XI. Gregorius ve Floransa ile Sekiz Aziz Savaşı

Floransa ile Papalık arasındaki ilişkiyi belki de en iyi özetleyen kişi Floransalı tarihçi, diplomat, devlet adamı Francesco Guicciardini'dir (1483-1540). Francesco, Romagna ve Modena'nın Papalık yöneticisine yazdığı bir mektupta *"Rahiplerin hırslarını ve açgözlülüklerini ve şehvete düşkünlüklerini benden daha çok sevmeyen kimseyi tanımıyorum. Yine de birkaç papa ile sahip olduğum pozisyon, onların azametlerini kendi çıkarlarım için sevmeye beni zorladı. Bu sebep olmasaydı Martin*

[1115] Codex, Vol: II, s. 555-556.
[1116] Codex, Vol: II, s. 559.
[1117] Thibault, *a.g.e.*, s. 115.
[1118] Codex, Vol: II, s. 565.

Luther'i kendimi sevdiğim kadar severdim."[1119] Diyerek aslında birçok Floransa vatandaşının ve idarecilerinin Kilise'ye zaman zaman gösterdikleri bağlılığın nedenine işaret etmekteydi. Ayrıca Giovanni bir komşuları olarak Kilise güçlü ve asla ölmeyen bir müttefik olduğundan, Floransa'da siyasi güç ile dini gücün iç içe geçişini, Kilise'ye olan bağımlılığı bu şekilde şematize etmekteydi.

13. yüzyılın sonlarından bu yana Floransa Cumhuriyeti, bir adalet sancaktarı tarafından liderlik edilen birkaç seçilmiş yetkilinin idare ettiği signoria idaresine dayalı bir yönetimle yönetilmekteydi.[1120] Şehirdeki Guelf destekçilerinin Papalıkla güçlü ilişkileri vardı. 14. yüzyılda özellikle VII. Heinrich'in büyük İtalya seferinden sonra *libertas* kavramı *parte Guelfa* için Papalığa bağlılık anlamındayken özellikle yüzyılın ortalarından itibaren, yabancıların baskısından kurtulma ve cumhuriyetçi bir özyönetim kurma idealleri ile harmanlanmıştı.[1121] Bu noktadan itibaren şehirde Roma Kilisesi'ne destek ve yardım politikası sorgulanmaya başladı. Papalık ile Floransa arasındaki kırılmanın kökleri 1340'lı yıllara dayanmaktadır. Bahsi geçen yıllarda Floransa mali yönden ağır bir bunalıma girmişti. Bu nedenle cumhuriyet, Papalığa Floransa'nın artık Ghibelinlere karşı Guelf ittifak sisteminin mali dayanak noktası olarak hareket edemeyeceğini belirttiğinde anlaşmazlık başladı.[1122] Kilise'nin saygıdeğer çocukları olan Floransalı idareciler geçmişte Papalığa finansal olarak büyük mali destekler vermişlerdi ve bunun bir sonucu olarak şu an borç içindeydiler. Floransa ile Papalık arasında ki bir başka mesele ise VI. Clementus'un popüler olmayan Walter of Brienne'nin (1342-1343) despotizmine destek vermesiydi. Floransalılar tarafından sevilmeyen ve bir tiran olarak kabul edilen Walter devrildi ancak Papa Clemens bu hadiseden sonra bile onun umutsuz davasına destek vermeyi sürdürdü.

Floransa'da Papalık yönetimine karşı güvensizlik Papa Innocentus'un Albornoz'u bölgede görevlendirmesi ile başladı. Albornoz'un Floransa'nın komşularına yönelik yaptığı seferlerde papa Floransa'dan para ve asker talebinde bulundu. Floransa'da iki hizip mevcuttu: Albizzi ailesi ile onların destekçileri şehrin çıkarlarını Papalık ve

[1119]Francesco Guicciardini, *Diologue on the Government of Florenc*e, (Trans: A. Brown), Chambridge University Press, England 1994, s. 171.
[1120]Koster, *a.g.e*., s. 131.
[1121]Alison Williams Levin, *Negoriating Survival: Florence and the Great Schism 1378-1417*, Fairleigh Dickinson University Press, London 2003, s. 29.
[1122] Marvin B. Becker, "Church and the State in Florence on the Eve of Renaissance", *Speculum*, cilt: 37, sayı: 4, 1992, s. 510.

Parte Guelfa ile özdeşleştirirken, Ricci ve destekçileri Papalığın bölgede artan gücüne karşıt Milano ile ilişkilerin güçlendirilmesi taraftarıydı.[1123] Floransa Papalığın İtalya işlerinde katı tarafsızlığı savunmaktaydı ve 1366'ya kadar cumhuriyet katı tarafsızlık ilkesinden taviz vermedi. 1366 yılında Uguccione di Ricci Albizzi'nin yerine geçti. İktidara gelen Ricci, Albizzi hizbi ve Guelf partisinin etkisini kırmak için yeni bir yasa çıkarttı. Yasa spesifik olarak daha küçük lonca üyelerinin parti üyeliğine kabul edilmesini içeriyordu ve küçük loncalardan gelen *'gente nuova'* lar[1124] Ricci fraksiyonunun yandaşları olma eğiliminde olduklarından Papalığa yardım etmeye ve Floransa'yı Guelf ittifakına sokmaya son derece karşıydılar.[1125]

Cumhuriyetin Papalık karşıtı politikaları 1372 yılına dek sürdü. Bu tarihte Ricci hizbi Papalığa karşı eski duruşunu terk ederek Albizzi hizbi ile birleşti. Bu cumhuriyetin yeniden Papalık yanlısı politika gütmesi anlamına geliyordu. Uzun yıllardır yöneticilerin Papalık yanlısı politikalarının ekonomik bedellerinden bıkan Floransalılar için durum oldukça rahatsız ediciydi. Signoria üyeleri de eşit derecede rahatsızdı. Hatta üye Flippo di Cienetto Bastari olayların dönüşümü nedeniyle vatandaşların artık *'magna divisione'*[1126] içinde olduğunu iddia ederek, signoriayı birliği yeniden kurmaya, *'libertatem comunis Florentie*'yi[1127] korumaya çağırmaktaydı.[1128]

Floransalıların Kilise'nin dünyevi gücüne yönelik korkularını yoğunlaştıran şey papa Urbanus ve Gregorius gibi papaların Roma'ya dönüşleri için bir koşul olarak belirlediği bölgenin bastırılması ilkesini, Floransa signoriasının ve halkının Papalığın tehditkâr bir yayılması olarak algılamasıydı.[1129] Sorun, Papalığın Orta İtalya'daki siyasi rolünün hiçbir komün ya da idare ile kıyaslanmayacak şekilde benzersiz oluşuydu. Barış ve düzen adına Kilise idarecileri Toskana komünlerinin iç işlerine müdahale etmekteydiler ve rakip gruplar arasında Kilise'yi tercih eden tarafa bir

[1123] David S. Peterson, *The War of the Eight Saints in Florentine Memory and Oblivion*, William J. Connell (Ed.), *Society&Individual in Renaissance Florence*, University of California Press, Berkeley 2002, s. 184.
[1124] Acemiler ya da yeni adamlar olarak da adlandırılan Papalık karşıtı, küçük klanlardan bireyler
[1125] Becker, *a.g.m.*, s. 517.
[1126] Büyük bölünme
[1127] Floransa komününün özgürlüğü
[1128] Becker, *a.g.m.*, s. 517.
[1129] Peterson, *a.g.m.*, s. 177.

avantaj sağlamaktaydılar.[1130] Kilise'nin sistematik müdahalesini dış politikası açısından bir tehdit olarak gören cumhuriyette Papalık karşıtı eğilimler git gide güçlendi. Papa Gregorius'un bölgeye elçi olarak kardinal Pierre d'Estaing'i ataması ve onun 19 Mayıs 1371 tarihinde Perugia'ya gelmesi bölgede Papalığa dair duyulan kaygıyı yükseltti. Elçinin varlığı Toskana'da, Kilise'nin bölgede bir takım komplolar ile toprak kazanımları peşinde olduğuna dair söylentileri doğurdu. Pierre d'Estaing bölge adına saldırgan ya da bölücü bir niyetinin olmadığını ifade etse de, kendisine inanılmadı. Gregory Floransa'lılara ve Siena'lılara 7 Temmuz 1371'de, Kilise'ye bağlı ulusların Toskana eyaletlerinin durumunu bozmak istediklerine dair Floransa ve Siena şehrinin sakinlerinin kesin bir şüpheye kapıldıklarını duyduğunu belirtti ve bölgede barışçıl durumu bozup, Kilise'nin topraklarını artırmak gibi bir niyetlerinin olmadığını, söylentilere itibar edilmemesini belirtti. [1131] Buna rağmen Siena'lılar ve özellikle Floransa'lılar papanın kendilerine yönelik davranışlarından şüphe duymaya devam ettiler.

Bölgede faaliyetlerini sürdüren bir diğer Papalık yetkilisi Gerard du Puy, Viscontilere karşı savaş sürdüren Papalık birliklerine yönelik takviye kuvvetlerin bölgeden geçirilmesi talebinde bulundu. Elçinin talebi reddedildi ve Floransa'lılar alarm durumuna geçerek Siena'lılarla birlikte bölgeye belirli sayıda paralı asker sevkiyatında bulundular. Gerard'ın eliyle Papalık, Siena ve Floransa'da yönetime karşı komplolar kurmakla itham edildi. Gerard'a yapılan tüm suçlamaların yanında elçi, Floransa ve Siena'lıların düşmanı, Monte-Massi'yi işgal eden güçlü Salimbene ailesini kışkırtmakla suçlanıyordu ve Papa Gregorius bir kez daha taraflara elçisinin Salimbene ailesine yardım etmediğini, zaten böyle bir istek ve amaçlarının olmadığını belirtti.[1132] Papanın ikna etmeye yönelik hamlelerine rağmen Floransa ve Siena'lılar, Gerard de Puy hakkında bahsi geçen ithamların tekrarlandığı bir iddianame hazırlayarak, Papalık Mahkemesi'ne gönderdiler. Duyulan rahatsızlığın bilincinde olan Papa Gregorius Floransalılara tekrardan yazmış olduğu bir diğer mektupta bölgedeki müdahalelerinin amacının Toskana'nun güneyinde barışı sağlamak olduğunu ifade etti ve Gerard'ın faaliyetlerinin izahını yaparak, asılsız yere

[1130]Gene A. Brucker, *Florentine Politics and Society:1343-1378,* Prenceton University Press, Prenceton 1962, s. 280.
[1131] Codex, Vol: II, s. 488.
[1132] Guillaume Mollat, "Préliminaires de la guerre des Otto Santi (1371-1375)", *Comptes rendus des séances de I'Académia des Inscriptions et Belles-Lettres*, cilt: 99, sayı: 1, 1955, s. 114.

yapılan suçlamaların söylenti ve önyargıdan [1133] kaynaklı olduğunu belirtti. Amacının Kilise'nin hâkimiyet sahasını genişletmek olduğu yönündeki söylentileri reddetti. 1373 yılında Floransa Macarlarla ittifak kurmak maksadıyla görüşmeye başladı. 1374 yılında ise papa Gregorius Toskana şehirlerinin ve Floransa'nın bir savunma ittifakı kurduklarını öğrendi.

1374 ve 1375 yıllarında İtalya'da kendini yeniden hissettiren bir veba salgını ve akabinde büyük bir kıtlık Floransa'nın tahıl tedarikinde zorlanmasına neden oldu. Bölgenin tahıl ambarı olarak bilinen Papalık Devletleri, pek çok şehrin tahıl ihtiyacını karşılamaktaydı. Gerard du Puy ve Guillaume Noellet, kendi tebaalarının çıkarlarına öncelik vererek, bölgeden tahıl ihracatı yapılmasını yasakladı. Floransalıların, Papalık Devleti'den tahıl tedarik edememesi onları oldukça rahatsız etti ve karar Papalığın başka kötü niyetli bir eylemi olarak yorumlandı.[1134] İtalyan hümanist, Rönesans Floransa'sının önemli politik ve kültürel figürlerinden Caluccio Salutati'nin (1331-1406) Papa Gregoruis'a konuya dair yazdığı mektup oldukça dikkate değerdir. Şehir halkının da duygularını özetlediği mektupta Salutati *"Floransalılar geçen yılkı kıtlık sırasında ve birçok Apostolik mektuba rağmen Kilise topraklarından tahıl alamayacak kadar ne yaptılar? Emperyal hukukun bir ilkesi yemek yemeyi reddeden bir kimsenin ölmeyi hedeflediğini belirtir. Ah insanlık dışı zulüm, ah zalim insaniyetsizlik!"*[1135] Diyerek sadık Hıristiyanların ihtiyaç duydukları erzaktan mahrum bırakılmaması gerektiğini belirtti.

Papa Gregorius Papalığa karşı duyulan hoşnutsuzluğun artık düşmanlığa doğru evrildiğinin bilincinde olarak Padova signorisi Francesco de Carrara'ya yazmış olduğu mektupta "*yozlaşmanın ve yok olmanın oğulları gibi, etkilerini ve yeteneklerini tam anlamıyla keskinleştirerek, her yeri dolaşıp Kilise'nin tebaasını halkın özgürlüğü dedikleri lanet olası kundakçılıklarıyla yoldan çıkarmanın yöntemlerini arıyorlar*[1136]*"* demekteydi. Aynı mektubun devamında papa Floransalıların, tiran Bernabo ile diyaloglarından haberdar olduğunu belirterek duyduğu rahatsızlığı dile getirerek Francesco de Carrara'ya Guillaume Noellet'in

[1133] Codex, Vol: II, s. 561.
[1134] Thibault, *a.g.e*., s. 142.
[1135] M. Leon Mirot, "La question des blés dans la rupture entre Florence et le Saint-Siege en 1375", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 16, 1996, s. 181.
[1136]Codex, Vol: II, s. 560.

ihtiyaç duyacağı her türlü desteği vermesini emretti.[1137] Mayıs ayının başlarında Papalık heyeti Avignon'dan Floransa'ya gitti. Elçiye komünün Kilise'ye sıkı sıkıya bağlı olduğuna dair güvenceler verildi ve signoria adına konuşan Andrea Salviati bazı din adamlarının şüpheye yol açan eylemlerinden bahsetti ancak komünün papaya olan inancı tam olduğundan bu tarz söylentilerden de rahatsız olmadıklarını dile getirdi. [1138]

6 Haziran 1375'te Floransa'nın Papalık askeri faaliyetlerini destekleme konusundaki isteksizliği ve diğer nedenler Gregorius'u Milano'nun efendisi Bernabo Visconti ile barış yapmaya itti. Bernabo Visconti ile yapılan anlaşmanın, paralı asker şirketlerine parası yetmeyen beş parasız bir Kilise için doğal bir gereklilik değil, daha çok John Hawkwood'u Floransa'ya saldırması için serbest bırakma hilesi olduğuna dair şehirde güçlü şüpheler ve söylentiler vardı. [1139] Barışın sağlanması ile Hawkwood Imola yakınlarındaki kamptan ayrıldı ve Apeninler üzerinden Floransa güzergâhına doğru ilerlemeye başladı. Paralı askerlerin papa tarafından cumhuriyeti yağmalamak maksatlı gönderildiklerini düşünen Floransalılar John Hawkwood ile 26 Haziran'da Bologna civarında bir anlaşma yapmak zorunda kaldılar. Floransa yapılan anlaşma uyarınca John Hawkwood'un Floransa topraklarına dokunmaması karşılığında bu birliklere yüz otuz bin florin ödeme yapmayı kabul etti. Papalık legatı Guillaume de Noellet'in Floransa topraklarında yönetime karşı bir isyan çıkartma niyetinde olduğu ve şehirdeki din adamlarının yardımıyla cumhuriyeti Kilise'nin eline teslim edeceğine dair söylentilere her geçen gün yeni komplo teorileri eklenerek, Kilise'ye karşı Floransalıların sinir uçları iyice gerilmekteydi. Ayrıca Guillaume de Noellet'in Castiglione Aretino'da cumhuriyet karşıtı davrandığı net olarak bilinmekteydi. Haziran ayının ilerleyen günlerinde Prato'da şehri Bologna'dan gelen Papalık birliklerine teslim etmek için din adamları tarafından organize edilen bir komplo ortaya çıkarıldı. Prato komplosu olarak bilinen olaya karışan din adamları vahşice katledildi, akabinde Floransa Papalığa karşı savaşmak için örgütlendi ve Temmuz-Ağustos dönemi için Ricci hizbinin Papalık karşıtı eylemlerine sempati duyan pek çok acemi içeren yönetici ön seçimi yapıldı.[1140]

[1137] Codex, Vol: II, s. 560-561.
[1138] Brucker, *a.g.e*., s. 284.
[1139] Richard C. Trexler, *The Spirituel Power Republican Florence Under Interdict*, Brill Press, Leiden 1974, s. 34.
[1140] Peterson, *a.g.m*., s. 187.

Din adamlarından hiç bahsetmeden sekiz vatandaştan oluşan özel bir komisyon oluşturulması kararlaştırıldı. Bu komisyon bir yıl boyunca Floransa ve Firsoce'de yaşayan din adamlarından John Hawkwood'a verilecek yüz otuz bin florini toplamakla yükümlüydü. Papalık ile Floransa arasındaki *otto dei preti, otto di Balia* ya da *otto sancti* olarak da bilinen Sekiz Aziz Savaşı, ismini bu özel komisyondan almaktaydı. Bahsi geçen sekiz aziz Matteo Malefici, Giovanni d'Angiolo Capponi, Antonio di Forese Sacchetti, Antonio di Filippo Tolesini, Bardo di Guglielmo Altoviti, Recce di Gitido Guaza, Salvi Filippo Salvi, Michele di Pacciol idi.[1141]

Olaylar Floransa'yı Bernabo Visconti ile görüşmeye sevk etti ve 25 Temmuz 1375'te Guelf şehirlerinin kraliçesi olarak bilenen Floransa, Roma Kilisesi'ne karşı uzun yıllardır yıkıcı faaliyetler içinde olan, baş düşman Bernabo Visconti ile bir ittifak kurdu.[1142] Bu ittifakın temellerini sağlamlaştırmak için ve ittifakı Toskan şehirlerine yaymak için signoria yine sekiz kişiden oluşan başka bir balia atadı. 14 Temmuz 1375'te atanan savaş komiserleri Alessandro de Bardi, Giovanni Dini, Giovanni Magalotti, Andrea Salviati, Tommaso Strozzi, Guccio Gucci, Matteo Soldi, Giovanni di Monc'tan oluşmaktaydı.[1143] Diplomatik alanda Kiliseye karşı asırlık bağlılık ve sadakat mirasının reddi ile böylece Floransa tarihinin en radikal devrimlerinden biri tamamlanmış oldu.[1144] Floransa Papalık yöneticilerinin bölgedeki istismarlarından faydalanmayı başardı. Cumhuriyet yalnızca Roma'ya değil Orvieto'ya, Forli'ye Bologna'ya, Ancona'ya, tüm İtalya'ya sesleniyor, silaha çağırıyor ve üzerine *'liberta'* diye altın harflerle kazıdığı kırmızı sancağını sallayarak, *"Kadim özgürlüğü canlandırmanın zamanı geldi; nedenler haklı ve acildir. Bu kadar çok asil şehrin papanın çağırdığı barbarlara İtalya'nın mallarını yutmak için hizmet ettiğini görmeye hangi İtalyan dayanabilir?... Kilise adına İtalya'yı işgal edenlerin İtalyanlarla hiçbir ortak yanı yoktur… Herkes Floransa'da birleşsin: zalimlik ortadan kalkacak ve özgür İtalya Kilise'nin bağrına geri dönecek!"*[1145] diyerek sık sık Fransızlaşmakla itham ettikleri Papalığa karşı meşhur İtalyan milliyetçiliğini körüklüyorlardı.

[1141] Richard C. Trexler, "Who were the Eight Saints?", *Renaissance News*, cilt: 16, sayı: 2, 1963, s. 89.
[1142] Partner, *a.g.e.*, s. 362.
[1143] Trexler (1963), *a.g.m.*, s. 89.
[1144] Brucker, *a.g.e.*, s. 294.
[1145] Leon Mirot, *La politique pontificale et le retour du Saint-Siège à Rome en 1376*, Librairie émile Bouillon, Editeur, Paris 1899, s. 48.

Papa Gregorius, Floransa-Milano ittifakını değersiz kılmak amacıyla Floransalılar tarafından özgür İtalya temasıyla galeyana getirilen Lombard rakipleriyle diyalog yolunu seçti. 23 Eylül 1375 tarihinde Milano, Floransa, Siena, Luca, Savoy kontu Amedeus, Napoli kraliçesi Joanna dâhil pek çok idareciyi St. Andrew şöleni esnasında Roma kuriasında olmaya davet etti. Mektubunda Papa Gregorius, Bernabo ve Floransa'yı işaret ederek, Roma Kilisesi ile aralarındaki barış ve uyumu yeniden düzenlemeye niyetli iseler, bu tür bir barış ve anlaşmayı müzakere ve reforme etmek için yeterli yetkiye sahip elçilerini gecikmeden göndermelerini rica etmekteydi.[1146] Ancak Floransa papanın davetine icabet etmedi. Papalığın yabancılaşması, tek derdinin bölgeden vergi toplamak olduğu propagandaları sonuç vermekte gecikmedi. Şehirlerin ve toprakların *liberta* bayrağı altında papaya isyan etmesi artık an meselesiydi. Ancak Papa Gregorius gibi kontrolcü bir papanın eylemlerine dikkatli bakıldığında papanın Frankofil eğilimler içinde olmadığı net olarak görülmektedir. Papalık devletlerindeki görevlilerin atamasına sık sık müdahale eden papa Gregorius 1371-1375 arası süreçte toplam iki yüz yirmi görevlendirme yaptı ve bu atamaların yüz sekseninde İtalyanları tercih etti.[1147] Papalığa yönelik suçlamalar geçerli ya da değil, 1375 yılının son aylarında Papalık Devleti'nin çoğunu alevlendirecek bir isyanın patlamasına sebep oldu. Papa Gregorius legat olarak Gerard du Puy'u yeniden görevlendirdi ve *"onların kötülüklerini düzeltmeye ve uygun çareler bulmaya hazırız*"[1148] diyerek, söz konusu bölgelere barış adına gerekli tüm tavizlerin verilmesi sinyalini verdi.

Floransalılar tarafından kurulan birliğe ilk olarak Orte ve Narni katıldı. Kasım ayında Citta di Castello ile Montefiascone isyan etti; Francesco di Vico 18 Kasım'da Viterbo'ya geri döndü ve kendisini şehrin efendisi ilan etti, 7 Aralık'ta Perugialılar ayaklandı, 19-20 Mart gecesi Bologna bağımsızlığını kazandı ve böylece kısa bir süre içinde Roma Kilisesi bölgede tüm nüfuzunu kaybetmiş oldu.[1149] Floransa ve lig ortakları başlangıçta güçlü görünen bir birlik oluşturmayı başardılar. Bu zeminde Floransa da özgürlüğün savunulması için birliğin gücünden yararlanacağından emindi. Floransalılar papa ve Kilise'yi bir kenara bırakarak yalnızca yarımadayı ezmeye çalışan açlıktan, ihanetten ve zulümden kurtulmak için silaha sarılan İtalya

[1146] Codex, Vol: II, s. 569.
[1147] Thibault, *a.g.e*., s. 146.
[1148] Codex, Vol: II, s. 570.
[1149] Mollat, *a.g.e*., s. 166.

adına kendi varlıkları ve özgürlükleri için yabancılarla savaştıkları yönünde bir yanılsama yaratmayı sağladılar ancak bencil hırslarını gizlemeyi fazla başaramadılar.[1150] Bernabo Visconti'nin ligdeki varlığı sanki sembolikti ve lig üyeleri arasında aslında bir uyum ve birlik söz konusu değildi. Ligdeki diğer üyelerin her biri geriden kendi hesabına çalışmaya başladı.

Bu çalkantılı dönem sürecinde cumhuriyet bir Kilise mahkemesinde haksızlığa uğrayan herhangi bir vatandaşın mağduriyetinin giderilmesi için signoriaya başvurabileceğine dair karar verdiğinde Kilise'nin dini otoritesine de ciddi şekilde meydan okudu.[1151] Floransa'da engizisyon mahkemesi kaldırıldı, Kutsal Büro'nun yetkisi yok edildi. Daha da önemlisi Floransa yaptığı reform ile dine karşı işlenen suçların (büyü, sapkınlık, simony vs.) üzerinde Kilise'nin yargı yetkisini kaldırarak bu tür suçların yargılanmasını kendi laik mahkemelerine devretti. Vallombrasalı bir çileci olan Giovanni della Cella ve Agustinci bir hümanist olan Luigi Marsili gibi isimler devletlerinin eylemlerini yüceltmek için kaleme sarıldılar ve Papalık Devletleri'ndeki Fransızları değil tüm ruhban sınıfını hedef haline getirmeyi başararak Floransa'nın sürdürdüğü savaşı dini düzendeki tüm suistimallere ve kusurlara karşı bir Haçlı Seferi olarak servis ettiler.[1152]

Papa 31 Mart'ta Floransa'yı yasak altına aldı. Floransalılar papanın emri ile Christendom'un kanun kaçağı ilan edildi; herkesin onlarla herhangi bir münasebette olması yasaklandı, her devletten derhal sürgün edilmeleri emredildi ve mallarına el konulmasına, hapsedilip köleleştirilmelerine müsaade edildi.[1153] Şimdi asıl mesele komünün bir kültün yokluğuna nasıl tepki vereceği idi. Yasak Floransa şehrinde birçok kişinin rahatsız olmasına neden oldu. Otto di Balia papaya büyükelçiler göndermeyi düşündü ve şehrin eylemlerini papanın huzurunda savunmak için Donato Badari, Barbadori, Domenico di Silvestro ile Alessandro dell'Antella Avignon'a gitti. Kuriada savunmaları dinlenen elçilerin açıklamaları son yıllarda onların yanlışlarını düzeltmeleri için yeterince fırsat verdiğini düşünen papayı ikna etmeye yetmedi.[1154]

[1150] Mirot, *a.g.e.*, s. 48.
[1151] Becker, *a.g.m.*, s. 523.
[1152] Brucker, *a.g.e.*, s. 300.
[1153] Koster, *a.g.e.*, s. 137.
[1154] Thibault, *a.g.e.*, s. 151.

Cumhuriyette Filippo Corsini'nin başını çektiği bir grup tarafından papanın yasağına şehirde uyulup uyulmaması konusu tartışıldı.[1155] Laikler arasında yasağın geçersiz olduğunu savunanlar vardı ancak görüş sadece laiklerle sınırlı değildi. Çileci Giovanni della Cella yazdığı bir mektupta cumhuriyet vatandaşlarının hükümetin savaş çabalarını desteklemek için vergi vermeleri gerektiğini, ayrıca papa tarafından şehre yapılan aforozun haksız olduğu için bağlayıcı olmadığını savunmaktaydı.[1156] Platina bu süreci *'... o kadar küstahtılar ki yasaklamaya rağmen rahiplerini yasaya ve akla aykırı ilahi görevleri yerine getirmeye zorladılar. Bu nedenle papa sonunda yalvarmaktan yoruldu, silaha sarıldı*.'[1157] demektedir. Papa ise çaresiz bir şekilde savaşa destek verecek müttefikler bulmaya çalıştı. Kilise adına savaşmak için bir Breton bölüğü tutmayı başardı. Gregorius bir yandan Roma'ya dönüşün bir yandan da Floransa'ya karşı savaşın hazırlıkları ile meşguldü. Breton ve kısmen de İngilizlerden oluşturulan Papalık ordusu Cenevreli Robert'in komutasına verildi. Sefer büyük kilit Bologna ile başlatıldı ve Bologna Temmuz 1376'da surlarına kadar yıkıldı, harap edildi.[1158] Ancak Bologna Panaro yakınlarında Papalık birliklerine karşı küçük bir zafer kazanmayı başardı. Bu noktadan sonra ordusunun aslında sayıca yetersiz olduğunu fark eden Robert, askerlerini John Hawkwood ile birleştirmeyi düşündü ancak John sözde Kilise'nin hizmetinde olmasına ve Kilise adına savaşmasına rağmen Faenza'dan ayrılıp, kısa süre önce barış yaptığı Bologna'ya gelerek ittifakı bozmak istemiyordu.[1159] Bologna bu şekilde ele geçirilmeden kaldı ve Eylül 1376'da Papalığın Floransa ile sürdürdüğü barış görüşmelerinden bir netice elde edilemedi. Floransa şansölyesi Salvestro, signoriaya ilginç bir teklifte bulundu. Papayı barışa zorlamak için Floransa ve Fiosole'deki tüm piskoposlarin, rahiplerin onun savaştan çekilmesini sağlamak ve ikna etmek için papaya gönderilmesini önerdi. Salvestro'nun planına göre eğer papa buna karşı çıkarsa cumhuriyet ülkedeki tüm Kilise varlıklarına el koyacak, bunları satarak savaşmaya devam edecekti. Bahsi geçen piskoposlar papaya gönderilmedi ancak 1376 Eylül'ünde Floransa'da konuya dair bir dizi hüküm yürürlüğe kondu. Kilise'nin varlıkları açık piyasaya arz edildi ve Ocak 1377'de işlemler başlatıldı. Alt tabaka üyeleri ve patrisyenler fırsattan yararlanarak cumhuriyet tarafından satışa çıkartılan

[1155] Trexler, *a.g.e.*, s. 118.
[1156] Becker, *a.g.m.*, s. 524.
[1157] Barthalemeo Platina, *a.g.e.*, s. 165.
[1158] Hughes, *a.g.e.*, s. 207.
[1159] Mollat, *a.g.e.*, s. 168.

pek çok Kilise mülkünü satın almakta yarıştılar ve Alberti, Albizzi, Bardi, Bondelmonti, Cambi, Medici, Morelli, Pazzi, Peruzzi, Strozzi, Tolosini aileleri durumdan ziyadesiyle faydalanarak varlıklarını artırdılar.[1160] Ancak müsadere öte yandan barışa dair ihtimalleri zorlaştırdı. Papa Gregorius için olay görmezden gelinmeyecek kadar dehşet verici bir hadiseydi. Bu olay aynı zamanda şehirde savaşa dair hoşnutsuzlukların yükselmesine neden oldu ve hükümetin savaş politikasına yönelik karşıtlık 1376 kışı ve 1377 baharında belirginleşmeye başladı.

1376 yazından beri hazırlıklarını sürdüren papa 17 Ocak 1377'de Roma'ya girdi. On yıl kadar önce İtalya'yı kuşatan pek çok hastalığa en iyi çare olarak Papalığın Roma'ya dönmesini savunanların öncüsü olan Simone di Rinieri di Peruzzi gibi siyasi şahsiyetler şimdi Kilise'nin yarımadanın dünyevi yaşamında olumsuz bir güç olduğu sonucuna varıyorlardı.[1161] Bologna olaylarından beri de papa Gregorius, Floransa üzerine yapılacak sefer için ordu ve asker toplamakta zorlanmaktaydı. Papa dağılan Bretonları yeniden toplayacak parayı toplayamamaktaydı. Ayrıca savaşın ağırlığı Floransa'da kendini göstermekteydi. Papalıkla savaşın devam ettiği süreçte gümrük geçiş ücretleri, getirileri ve vergiler hızlıca düştü ve bu savaş Floransa'ya iki buçuk milyon florinden daha fazla paraya mal oldu.[1162] Floransa servetini bankacılık ve ticaret, özellikle de yün ticaretine borçluydu. Avrupa genelinde Floransa'nın yasağa alınması karlı bir açılış olarak görüldü: yerel üreticiler artık rekabet etme şansına sahip olabilecekleri pazarlarda Floransa'nın yerini almak için yetkililerine kısıtlamaya saygı duymaları noktasında baskı yapmaktaydılar.[1163] Özetle her iki taraf da zor durumdaydı. Bu nedenle 1377 yazı boyunca barış görüşmeleri yapıldı. Ekim ayında bir heyet papanın talepleri ile şehre geldi. Papa Floransa'nın tamamen boyun eğmesi noktasında ısrarcıydı ve bir milyon florin savaş tazminatı, Papalık karşıtı ligin derhal feshedilmesi ve şehrin bir daha asla Papalık karşıtı bir lige girmemesini istemekteydi.[1164] Floransa yenilgiyi kabul etmekte zorlandığı için barış görüşmeleri sürekli çıkmaza girdi. Şubat 1378'de Sarzana'da yeniden taraflar bir araya geldi. Bernabo Visconti de arabulucu olarak görüşmelere dâhil edildi ancak uzun ve yıpratıcı görüşmeler sürerken Gregorius Mart 1378'de hayata gözlerini yumdu. Sekiz

[1160] Becker, *a.g.e.*, s. 523.
[1161] Becker, *a.g.e.*, s. 524.
[1162] Marvin B. Becker, "Economic Change and the Emerging Florentine Territorial State", *Studies in the Renaissance*, cilt: 13, 1996, s. 34-35.
[1163] Koster, *a.g.e.*, s. 138.
[1164] Thibault, *a.g.e.*, s. 155.

Aziz Savaşı olarak bilinen savaşın her iki taraf adına bir kazananı olmadı. Papalık ağır mali bunalım ile yüzleşti ve Gregorius'un ölümü Kilise'yi uzun yıllar sarsacak bir bölünmenin ortasında bıraktı. Floransa'da ise rejim gün geçtikçe şiddetli eleştirilere maruz kaldı. Dahası mali kriz ve hoşnutsuzluk 1378'de Floransa'da Ciompi İsyanı olarak bilinen isyanın patlak vermesine neden oldu; Floransa'da siyasi rejim 14. yüzyılda sıklıkla oligarşik bir dönüşüm yaşadı ve halk rejimin kurulmasının yolu açıldı.[1165]

V. Clemens'den XI. Gregorius'a kadar Avignon papaları yerel muhalefeti bastırmak için Kilise'nin doğasıyla uyuşmayan eylemler sergilediler. Avignon papalarının Kilise yönetimi altına girmek istemeyen yerellere karşı yaptığı savaşlar, sıklıkla tekrarlanan afarozlar, dini kınama ve yasaklar bölge halkının Kilise'nin güvenilirliğine olan saygısını azaltmakla beraber, 14. yüzyılda İtalya'da sapkınlıklara karşı duyulan çoşku ve fanatizmi söndürdü. Geçmiş asırlarda Kilise'nin hedef gösterdiği kişiler kolaylıkla toplumsal nefret nesnesi haline gelebilirken, Kilise'nin manevi silahlarını sıklıkla kullanması kayıtsızlığa neden oldu. Papaların tiran olarak adlandırdığı yerel güçler artık ne Kilise'nin şimşeklerine ne de onlara karşı vaaz edilen Haçlı Seferlerine itibar etmiyorlardı; yükselişleri ya da düşüşleri hırs ve özgürlük arasındaki mücadelenin bir sonucuydu; din artık orada başrol değildi.[1166] İtalya'nın bir ucundan diğer ucuna halklar ve hükümetler dini sansür ve cezaların bağlıyıcılığına olan sıkı inanç ve görüşlerini, korkularını yavaş yavaş bir kenara bırakmaktaydılar.

Papalar Kilise'nin en ufak atamasından en derinlikli siyasi konularına değin etki ve nüfuz alanlarını kullanmak için özellikle çaba sarfettiler. Boşalan makamlara yapılacak atamaları üstlenerek, farklı ülkelerde kendi politikalarına sıkı sıkıya bağlı bir kitle elde etmek istemekteydiler. 14. yüzyıl itibariyle piskoposlar artık kendilerini *'Dei et sedis Apostolicae grati episcopos'*[1167] olarak tanımlamaktaydılar. Ancak Avignon papaları, XXII. Ioannes ile birlikte ruhban sınıfını kontrol altında tutmak için krallarla işbirliği içerisine girdi. Burda karşılıklı fayda temelinde ilişkiler farklı

[1165]Jean Boutier-Yves Sintonner, "The Republic of Florence (from the twelfth to the sixteenth centuries) : Historical and Political Issues", *Revue française de science politique*, cilt: 14, sayı: 6, 2004, s. 11.
[1166] Simonde Sismondi, *Histoire des répupliques italiennes du moyen âge*, Vol: III, Sociéte Typogrophique Belge, Brüksel 1838, s. 485.
[1167] Tanrının ve Apostolik makamın lütfuyla piskopos

bir hal aldı. Boşalan makamlar, kadrolar için her iki taraf da adaylar önermeye başladılar ve özellikle İngiltere'den gelen hemen her talep Papalık tarafından kabul edildi. Tüm Avignon papalarının sıklıkla yaptığı gibi tüm hakların Kilise'ye ait olduğu iddia edilse de, bu dil sahada geçerliliğini göstermedi. Papalar ve krallar ortak hareket etmeyi kendi çıkarlarına buldular. Kral kendi halkından birini piskoposluğa ya da Kilise idaresinde etkin bir göreve getirirken, papa da bu adaydan bağlılık yemini alarak, partizanlarını çoğalttı. Durum Londra'dan ya da Paris'ten kralın bir akrabasının ya da saraydaki bir gözdesinin piskoposluğa, başpiskoposluğa yülseltimesi şeklinde tekrar tekrar gelen taleplerle bir gelenek halini aldı. Papalar krallarla işbirliğini sürdürmek için ruhban sınıfını onların insafına terk ederek, ehil olmayan eş, dost, akrabanın çeşitli makamlarla onere edilmelerine göz yumdular. Papaların özellikle İngiltere ve Fransa gibi ülkelerle yakın teması buralarda ruhban sınıfının Kilise eliyle ezilmesini beraberinde getirdi. Ruhban sınıfı ya da halk dünyevi liderlerin zulmüne karşı Papalıktan etkin bir korunma beklerken, yaşanılan şey tam tersiydi. İtalya'da Papalık gücünün restorasyonu için Papalık dost ülkerin kralları ile yakın temasını, işbirliğini artırdı. Geride kalan her şey kendiliğinden gelişti ve böylece Kilise idaresinin en önemli meselelerinde kısa sürede Papalık makamı ve hükümetler arasında karşılıklı destek ilişkisi gelişti.[1168] Kilise'ye koşulsuz itaat ve atfedilen kutsiyet ciddi zarar gördü. Özellikle Avignon papalarının İtalya'daki savaşları sürdürmek için sıklıkla halkın yardımlarına başvurmaları, tekrarlanan bir dille her karşıtlığı Haçlı Seferi ile bastırmak istemeleri, Aziz Petrus'un haleflerinin dünyevi liderlerden bir farkının kalıp kalmadığı yönünde insanları ciddi şekilde düşünmeye itti.

[1168] Haller, *a.g.e*, s. 115-116.

4. AVİGNON PAPALIĞI'NIN KURUMSAL YAPISI

4.1. Avignon Şehri

Papaların Roma dışında ikamet etmeleri 14. yüzyıla has bir durum değildi. Bir önceki asrın dörtte üçünde kuria Roma'dan ziyade Papalık Devletleri'nin bir kasabasından başka bir kasabasına dolaşmıştı. Avignon Papalığı ya da Papalığın Avignon Dönemi olarak nitelendirilen süreci özel yapan durumlardan bir tanesi, Philip Hughes'ün yerinde tespiti ile VII. Gregorius zamanından beri hiçbir yerde uzun zaman sabit kalmamış papaların art arda yedi tanesinin aynı yerde –Avignon- sabit kalmalarıydı.[1169] Avignon şehrinde ilk ikamet eden papa bilindiği üzere V. Clemens idi. 1305 yılında papa olarak seçildikten sonra bir yerden diğer yere taşındı ve nihayetinde 1309 yılında Avignon'a geldi. 1309'dan itibaren yaklaşık yetmiş yıl boyunca kuria Avignon'da daimi ikamet etti.

Avignon konum olarak stratejik bir noktada bulunmaktaydı. Belli başlı Avrupa monarşilerine – İspanya, Fransa, İtalya ve Kutsal Roma İmparatorluğu- komşu ve bu bağlamda kavşak sayılabilecek bir konumdaydı. Akdeniz'den yaklaşık elli mil kadar içerideydi. Fransa ile sınır Rhône Nehri idi ve Avignon bu nehrin uzak bir kıyısındaydı. Nehir Fransa'ya karşı doğal bir bariyerken ayrıca nehrin üzerinde bulunan St. Bénézet köprüsü batıda Fransa, doğuda İtalya ve Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu arasında kavşak noktasındaydı. Köprü Saint Bénézet'in[1170] teşviki ile 1177-1185 yılları arasında yapıldı ve uzun süredir çökmüş olan Roma eserlerinin yerine geçerek gezginleri cezbetti.[1171] 1226 yılında köprü yıkıldı, yerine daha sağlam formu inşa edildi. Özetle Avignon kıtanın iki yakısını bir arada tutan bir menteşeydi ve ayrıca kentin Marsilya limanına olan yakınlığı büyük bir artıydı.[1172] Stratejik önemi haricinde şehri önemli yapan Papalığı ve Papalık topraklarını uzun yıllardır tüketen siyasi kaosun uzağında, erişiminin dışında olmasıydı.

[1169] Hughes, *a.g.e.*, s. 155.
[1170] Saint Benezet, inanışa göre rüyasında İsa'yı gören ve İsa'dan Avignon'a gidip burada bir köprü inşa etmesi emrini alan bir çobandır.
[1171] Guillemain, *a.g.e.*, s. 86.
[1172] Mullins, *a.g.e.*, s. 12.

Avignon 1274'ten beri Papalığın elinde bulunan ve Papalığın İtalya haricinde en büyük bölgesi olan Comtat-Venaissin'e komşuydu. Comtat-Venaissin bölgesi direk olarak papaya bağlı fieflerden meydana gelen altmış ya da daha fazla köy ve kasabadan oluşmaktaydı.[1173] Bölge Aygues ve Durance nehirleri arasında, Rhône'ün sol kıyısında bulunmaktaydı. Burası 1229 yılında Toulouse kontu Raymond tarafından Papalığa bırakıldı. Ancak 1274 yılına kadar hiçbir papa Comtat-Venaissin bölgesine sahip çıkmadı. 14. yüzyılın başında papa Clemens, Venaissin bölgesine kontluk statüsü verdi. Literatürde karşımıza çıkan Comtat-Venaissin adı da bu statüden doğdu. 1791 yılına kadar papalar bölge üzerindeki kontrölü ellerinde tuttular; bölgedeki hukuki ve genel idareyi elinde bulunduran '*recteur*'ü (rektör) atadılar ve papa tarafından görevlendirilen bu rektörler yargıçları atadılar, ilçe konseylerine başkanlık ettiler, Venaissin kasabalarının tüzüğünü onayladılar, feodal beylerden saygı gördüler, orduyu yönettiler.[1174]

Başlıca şehirleri her biri piskoposları tarafından papanın tımarında tutulan Carpentras ve Cavalion idi ve her ikisi de doğrudan papa tarafından idare edilen Pernes ve Vaison'du.[1175] Papa Clemens'in bölgenin yukarıda zikredilen dört ana kasabasından başka bir yere –Avignon- gitmesi papanın Frankofil eğiliminden kaynaklı olarak yorumlanmaktatır. Avignon'un tarihine göz atıldığında Apostolik bir geçmişe sahip olmaması, öncesinde ekümenik bir konsüle ev sahipliği yapmaması, şehrin tercih edilişinin Fransız monarşisine yakın olma isteği olduğunu akla getirmektedir. Yves Renouard, Clemens tarafından buranın tercih edilmesini papanın Viyana'da konsey toplama kararına ve doğal olarak Viyana'ya yakın yerlerde konaklamanın mantıklı bulunmasına, Fransa dışında ve Philippé'ten bağımsız olma istediğine ve aynı zamanda Lüksemburglu Heinrich'in Romalıların kralı olarak seçilmesini sağlamak ve bu pozisyon için ustaca çabalayan Philipé'i pasifize etmek maksadıyla Almanya'ya daha yakın olma kaygısına bağlamaktadır.[1176] Şehir Papalığın sık sık temas halinde olduğu çoğu ülke için Orta İtalya'dan daha elverişli bir konumdaydı; başlıca İtalyan devletleri için Papalığın Avignon'da olması dezavantaj olarak kabul

[1173] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 42.
[1174] Koster, *a.g.e.*, s. 191.
[1175] Renouard, *a.g.e.*, s. 22.
[1176] Renouard, *a.g.e.*, s. 22.

edilse de durum İngiltere, Fransa, Almanya ve bir noktaya kadar İber için bir artıydı.[1177]

Papaların burada hüküm sürmesi ile birlikte Avignon Rhône Nehri üzerindeki nispeten önemsiz bir kasabadan kısa süre içerisinde dünyanın büyük ve prestijli başkentlerinden biri haline geldi.[1178] Avignon'da yapılan arkeolojik kazılar kentin M.Ö. 2000li yıllara kadar dayanan uzun bir geçmişinin olduğunu göstermektedir ve ayrıca kentte Roma dönemine tanıklık eden yapılar mevcuttur ancak bunlar henüz tam anlamıyla aydınlatılmış arkeolojik bulgular değildir.[1179] Bilindiği üzere Avignon parlak bir geçmişe sahip değildi ancak belgelerden elde edilen bilgilere göre şehir 10. yüzyılda bir nüfus artışı yaşadı. Evlerin her yeri kaplamadığı kesindi. Önce Roma tarzı büyük yassı taşlarla döşeli, sonra yere çakılmış çakıl taşlarıyla dolup taşan sokaklar kalabalıklaştılar; aralarına mezarlıklar, ekili alanlar, bahçeler yerleştirildi.[1180] Evler çoğunlukla tek kattan oluşmaktaydı. Avignon, neredeyse tamamı surlarla çevrili sakin bir yerdi. Rhône'e bakan gri kireçtaşından oluşan tepede Provence kontlarının kalesi vardı ve hemen aşağıda adını *de domo épiscopali'*ye (Piskoposluk Sarayı) borçlu olan Notre Dame des Doms Katedrali, Saint Etienne Kilisesi'nin hemen yanında duruyordu. Bu müstahkem yerlerin çevresinde evler kümelenmiş, küçük ve çoğu zaman kaprisli sokakları oluşturmuştu.[1181] Evler çoğunlukla surların içerisinde toplanmıştı. Şehrin surları 1251 yılında büyük oranda söküldü ancak Sorgue ve Durançole surlarının beslediği hendekler tarafından korunmaya devam etti.

Avignon'un içerisinde dilenci kardeşlerin manastırı, hastane, Saint Lazare Jeprosery ve Pierre Rancural bakımevi, Notre Dame de Fenovillet Manastırı ve hastanesi, başka tarikatlara ait yapılar bulunmaktaydı. Beş bin ya da yaklaşık altı bin civarında olduğu tahmin edilen nüfus Avignon içerisinde seyrek bir şekilde dağılmıştı. Toplam yedi mahalle vardı: Saint-Etienne, Saint-Agricole, Saint- Symhorien, Saint-Pierre, Saint-Genies, Notre Dame la Principale ve Saint-Didier.[1182] Saint-Etienne mahallesinin tüm mahallelerden ayrı bir konumu vardı. Avignon'un en seçkinlerinin

[1177] Zutschi, *a.g.m.*, s. 654.
[1178] Mullins, *a.g.e.*, s. x.
[1179] S. Gagnere-J. Granier, "Avignon, de la préhostoire a la papauté", *Annales du Midi*, cilt: 82, sayı: 98, 1970, s. 82.
[1180] Guillemain, *a.g.e.*, s. 82.
[1181] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 43.
[1182] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 44.

yaşadığı birinci sınıf bir mahalle olmasıyla bilinen Saint Etienne'de evler, gayrimenkuller diğer semtlere kıyasla pahalıydı. Bu mahallenin orijinal sahipleri konaklarını çoğunlukla sarayın seçkin görevlilerine satan, kiralayan *domicelli*[1183] ya da patrisyenlerdi.[1184]

Ticarete meraklı, hukukçuların etkisine karşı uysal, havası, iklimi, dili, gelenekleri, ilişkileri sayesinde ister Gaskonya'dan ister İtalya'dan gelsinler, güney uygarlığı tarafından beslenen şehir herkese dost idi.[1185] Papa Clemens kente gelmesine rağmen huzurlu kasabada daimi olarak yaşamak niyetinde değildi; burada bir Dominiken manastırında kaldı ve zaman zaman bölgedeki başka kasabalarda kalarak, Avignon harici yerlerde yaşadı.[1186] 1309'dan itibaren bölgede varlık gösteren Apostolik kuria orada kendi ihtiyaçlarına göre uyarlanmış bir konaklama yeri buldu. Bu konaklamadan yani Avignon kenti ve Papalık Sarayının ittifakından eskisinden önemli ölçüde farklı olma şansına sahip olan ve Roma'nın aksine sıkı yönetime elverişli, istikrarlı bir toplum doğdu.[1187] Kentin Papalık lehine bu tür avantajlarının olması geçmişten günümüze değin burada kurulan yönetime antipati duyulmasını engellemedi. Avignon şehrine ve buradaki idareye karşı en sert eleştirileri yapan isimlerin başında meşhur Petrarca gelmektedir. Avignon'a Babil yakıştırması yapan Petrarca'ın pek çok şiirinde dile getirdiği düşünceleri kentin olumsuz imajına ait en erken eleştirilerden bir tanesidir.[1188]

"Her türlü utancın kaçtığı dinsiz
Babil'den, tüm iyilikler kovuldu
Kader evi, hatanın anası
Bende kaçtım ömrümü uzatmak için"[1189]

Başka bir şiirinde Petrarca şehre *"seni arsız fahişe*"[1190] diyerek sesleniyor ve yeni bir Constantine'in gelmeyecek olmasının üzüntüsünü taşıyordu. Petrarca'a göre

[1183] Soylu ailelerin oğulları
[1184] Koster, *a.g.e.*, s. 208.
[1185] Guillemain, *a.g.e.*, s. 87.
[1186] Zutschi, *a.g.m.*, s. 654.
[1187] Guillemain, *a.g.e.*, s. 88.
[1188]Petrarca'ın Avignon'a öfkesinin temelinde, Roma'nın Avignon lehine terk edilmesi, şanlı geçmişine rağmen Papalığın Roma'da değil sıradan bir kasaba olan Avignon'da ikamet etmesi vardı. Roma Hıristiyan imgeleminin ve emperyal gücün merkeziydi. Papalığın Roma'dan ayrılması ile Roma her manada zayıflamıştı. Beraberinde Avignon'un yükselişine paralel bu görümüm İtalyan milliyetçiler için acı vericiydi. Bu sebeple Roma'nın düşüşüne sebep olarak Avignon görülmüş, onun yükselişi tüm kötülüklerin ve felaketlerin yükselişi olarak yorumlanmıştır.
[1189] Don Brophy, *Catherine of Siena: A Passionate Life,* Blue Bridge Press, New York 1980, s. 144.

Avignon'da *"hayırseverlik yok, inanç yok, Tanrı'ya saygı yok, korku yok, kutsal bir şey yok, adalet yok, adil hiçbir şey yok, tek kelimeyle insanca bir şey yok"*tu.[1191] Petrarca'ın şehre yönelik kötücül algısı yüzyıllar geçmesine rağmen kendisini hissettirse de ünlü Fransız şair Frédéric Mistral[1192], *Poéme du Rhône* adlı şiirinde *"Bu Avignon ve Papalar Sarayı! Dev Roque üzerinde Avignon! Avignon'da, sevinç zilleri birbiri ardına çiçeklerle dolu çan kulelerinin uçlarını yükseltir"*[1193] diyerek şehirden övgüyle bahsetmekteydi. Pertarca'ın Avignon'a ve buradaki Papalık yönetimine karşı fanatik nefreti aslında İtalyanların yabancılara ve özellikle Fransızlara olan karşıtlığının bir yansımasıydı. Aynı durumun izlerini Dante'nin eserlerinde de görmekteyiz. Dante kurianın Avignon'a taşınmasından dolayı İtalyan kardinallere yazdığı mektupta *"iğrenç bir şehvetle yanıp tutuşan Gaskonların, Latinlerin ihtişamını kendileri için gasp etmeye çalıştıklarını"*[1194] söylemekteydi. İtalyanların kaygısı Roma Kilisesi'nin varlığı ile elde edilen prestij ve Hıristiyanlığın kalbi olma rolünü Fransızlara kaptırmış olmaktan kaynaklanıyordu. Ancak Nicolai de Clamengis gibi düşünen Fransızların da Papalığın Avignon'da bulunmasından hoşnut olduğunu söylemek zordur. Clamengis *"Fransa'ya Papalık mahkemesinin girmesiyle yolsuzluk, ahlaksızlık, sefahat de ülkeye girdi. Papalık Fransız halkına her türlü suçu, aşırılığı ve lüksü öğretti"*[1195] demekteydi.

Meşhur kalemler tarafından yapılan değerlendirmeleri bir kenara bırakacak olursak fazla kalabalık olmayan şehir Roma'dan farklı olarak ne papanın siyasi statüsüne ne de kişisel güvenliğine kalıcı bir tehdit sunuyor ne de cumhuriyetçi geleneklere ve imparatorluk zaferlerine dair gösterişli iddialarda bulunuyordu. Avignon'un soyluları Albigens savaşları sırasında siyasi bir güç olamayacak şekilde, neredeyse tamamen ortadan kaldırılmışlardı ve Roma soylularının iddia ettiği gibi şehir içinde Papalığın egemenliğini zora sokacak güçlü aileler ve onların çıkar ağları yoktu.[1196] Bu durum bir noktaya kadar dezavantaj olarak kabul edilebilir çünkü papaların Avignon'da güçlü aristokrat ailelere ya da bölgesel ilişkiler ağına entegrasyona güvenememesi

---

[1190] F. Petrarch, *Songbook (Francisci Petrarchae laureati poetae rerum vulgarum fragmenta*), (Trans: J. W. Cook), Medieval & Renaissance Texts&Studies, Binghamton 1995, s. 201-202.
[1191] Amargier, *a.g.m*., s. 358.
[1192] Provence doğumlu ünlü Fransız şair
[1193] André Hallays, *Avignon et Comtat-Venaissin*, Henri Laurens Editeur, Paris 1921, s. 8-9.
[1194] Davis, *a.g.m*, s. 34.
[1195] Angelo S. Rapport, *The Love Affairs of the Vaticanor Favourites of the Popes*, Barnes &Noble Books, USA 1912, s. 148.
[1196] Gusto, *a.g.e*., s. 61.

demekti ancak bu aynı zamanda papaların güçlü aile mücadelelerinin bir parçası olmak zorunda kaldıkları Roma'dakinden daha tarafsız bir pozisyonda olmalarına müsaade etti.[1197] Böylece bir Papalık bölgesinde kısa süreli konaklamakla başlayan durum şehrin huzur ve sükûneti (ek olarak Roma'nın durumu, Yüzyıl Savaşları da dâhil) ile beraber yaklaşık yetmiş yıllık istikrarlı ikametgâha dönüştü.

Küçük şehir ile ilgili elçilik görevi nedeniyle 1316 yılında Avignon'a gelen bir Aragonlu'nun yorumu dikkat çekicidir. Aragon kralına yazdığı mektupta elçi *"burada büyük bir pislik ve pis koku var"* demekte ve kendi sağlıkları için efendisinden en kısa sürede geri çağrılmayı talep etmekteydi.[1198] Avignon asıl gelişmeyi XII. Benedictus döneminde yaşadı. XII. Benedictus ile birlikte papanın daimi ikamet edeceği bir sarayın inşasına başlanması aynı zamanda Roma'ya dönüşün uzun bir süre artık gündem olmadığının bir işareti olarak yorumlandı. Bunun üzerine kardinaller kendilerinin konaklamaları için, Villeneuve'de, Rhône Nehri'nin sağ kıyısında saraylar inşa ettirdiler. Avignon Katolik dünyasının yeni merkezi haline geldiğinde duvarlar içerisinde kayda değer bir yabancı kitlesi toplandı. Bir kardeşlik birliği kurmaya yetecek kadar Alman vardı; kredileriyle ünlü İtalyan bankerleri orada şubeler açtılar ve 1327-1328'de Avignon'da İtalyanlara ait 43 tane *camproses camerae*[1199] bulunmaktaydı.[1200] Papalık mahkemesinin kente gelmesiyle Avrupa'nın hemen hemen her yerinden insanlar şehre doluşmaya, yeni idarenin sunduğu fırsatlardan paylarına düşeni aramaya geldiler. Daha önce de zikredildiği üzere 13. yüzyılın sonlarında ve 14. yüzyılın başlarında kentin nüfusu beş ila altı bin arasındaydı. Ancak şehir kısa süre sonra resmi görevliler haricinde öğrenci, dilenci, misafir, tüccar özetle hemen hemen her meslek dalından insanı barındırmaya başladı ve bu grup çoğu zaman resmi rakamların dışında kaldı.

14. yüzyıl kayıtları, Papalık Sarayı ile herhangi bir bağı olan, saraya erzak temini yapan tüccarlar dâhil, hepsini *cortesani-cortisiani-cortesiani*[1201] ya da *cives Romanae*

[1197] Valeria Theis, *Les stratégies d'implantion palatiale dans la region d'Avignon de Jean XXII a Clément VI (1316-1352),* Patrick Boucheron-Jacques Chiffoleau (Eds.), *Les palais dans le ville: Escapes urbains et lieux de la puissance publique dans la Médiditerranée Médievale*, Collection d'histoire et d'archéologie Médievales, Lyon 2004, s. 166.
[1198] Heinrich Finke (Haz.), *Acta Aragonensia,* Vol: I, Dr. Walter Rothschild, Berlin 1908, s. 225.
[1199] Sarraf
[1200] Mollat, a.g.e., s. 280.
[1201] Saraylı

curiae[1202] olarak adlandırmaktaydı. Roma curiasının takipçileri bazen de *curiam Romanam sequentes* olarak anılmaktayken, Avignon sakinleri ise *habitatores Avinionensis*[1203]olarak nitelendirilen bir gruba dâhildiler.[1204] Avignon sınırları içerisinde farklı etnik gruplardan pek çok insan bulunmasına rağmen ulusal mahalleler yoktu ve kent sakinlerinin konuştuğu dil Provençal idi. Papalık ise Kilise işlerinde Latince kullanmaktaydı. Şehirde yaşayan ve buraya yerleşmiş yabancılar, eğer surların içerisinde kalan bölgede ikamet ediyorlarsa kendileri *intramuros* olarak kabul edilmekteydiler. Sahip oldukları gayrimenkulün üçte biri şehir içinde ise vatandaşlık başvurusunda bulunabiliyorlardı. Avignon vatandaşı olmak için tören, beraberinde bir yemin vatandaş olacak kişiden uyması istenen prosedürlerdi. Ayrıca vatandaşlığa giriş için bir ücret ödenmesi gerekmekteydi. Şehrin vatandaşı olmak, orada iş yapan ya da yaşayacak insanlar için önemliydi. Uluslararası arenada Papalığın Avignon'da bulunan kişilerin ana vatanları ile girdiği siyasi gerilimler, bazı durumlarda onları da etkilemekteydi. Bu tarz siyasi gerilim anlarında diğer pek çok Ortaçağ yöneticisinin yapmış olduğu gibi papalar da topraklarında yaşayan yabancıları hapse atıp, varlıklarını dondurup el koymaktaydılar. Örneğin Sekiz Aziz Savaşı esnasında papanın emri ile şehrin vatandaşı olmayan tüm Floransalılar Avignon'dan kovuldu, eşyalarına el konuldu; Avignon'da sahip oldukları taşınmaz mallar ve paralar Papalık yetkilileri ve konu için görevlendirilmiş rektörler eliyle alındı.[1205] Bu gibi nedenlerle Avignon'da yaşayan insanlar vatandaşlık statülerine önem vermekteydiler. Papa VI. Clemens, Napoli kraliçesi Joanna'dan şehri almaya karar verdiğinde, konu şehir sakinlerine duyurulmuştu. Şehrin Papalık adına da olsa el değiştirmesinden korkan Avignon vatandaşları, satıştan ötürü vatandaşlık statülerini kaybetme korkusu ile kraliçe Joanna ile görüşmüşler ve kendisinden şehri herhangi bir kimseye satmamasını rica etmişlerdi.[1206] Kraliçe ise bu yönde kendilerine hiçbir taahhütte bulunmayacağını belirterek, ricaları reddetti.

Papalığın Avignon'a yerleşmesi ile birlikte tüm kozmopolit kasabalar gibi Avignon da her türden hırsız, tefeci, fahişe ve maceraperestin uğrak noktası oldu ve bu türden

[1202] Roma kuriasının vatandaşları. Zaman zaman *omnes curiales* (kuriadaki herkes, kuriadakilerin tamamı) şeklinde de curia üyelerinden bahsedildiği olmaktaydı.
[1203] Avignon sakinleri
[1204] Koster, *a.g.e.*, s. 195.
[1205] Trexler, *a.g.e.*, s. 46.
[1206] Anne-Marie Hayez, *Le Conseil de la ville supplie la reine Jeanne de ne pas vendre*, B. Guillemain (Ed.), *Avignon au Moyan Age: textes et documents*, Aubenel Pub., Avignon 1988, s.97-98.

insan kitleleri için cazip hale geldi. Bu nedenle kurianın mareşaline büyük görevler düşmekteydi. Avignon'un güvenliği polisin ve hapishanenin denetimi de dâhil, şehrin huzuru mareşal, altında hukuk ve ceza davaları için bir yargıç, otuz ya da kırk silahlı çavuştan oluşan bir yüzbaşı ile kombine olarak bölgenin idari ve adli güvenliğini tesis etmekteydiler. [1207] Papanın idaresi sürecinde Avignon'da adaletin ve hoşgörünün hâkim olduğu bilinmektedir. 1309-1376 arasında Avignon ve Venaissin bölgesinde Yahudilerin durumunu inceleyen bir makalenin bize verdiği bilgilere göre papaların Avignon'da bulundukları süre zarfında Yahudilerin şehirde oldukça avantajlı konumda olduklarını, Avrupa'da örneklerine sıklıkla rastlanılan Yahudi zulmüne burada maruz kalmadıklarını görebilmekteyiz.[1208] Buna ek olarak Léon Bardinet, Yahudilerin eşit yurttaşlık hakları, papaların görece yumuşak ve iyi niyetli egemenlikleri altında mutlu bir yaşam sürdüklerinden bahsetmektedir.[1209]

Orta Çağ'da Papalık mahkemesi dünyanın en önemlilerinden biriydi ve uyandırdığı cazibe muazzamdı. XXII. Ioannes ile birlikte pek çok saray görevlisinin kente yerleşmesi sebebiyle diğer bölgelerden insanlar Avignon'a akın etmeye başladılar. Şehirde İngilizlere az rastlanılmasına rağmen belirgin bir İtalyan topluluğunun olması dikkat çekicidir. Sarraflar, tüccarlar ve Papalık Sarayının ihtiyaçlarını temin eden burjuvalar Avignon sakini değildi ve Pisa, Bergamo, Turin, Piecenza, Parma, Ferrara, Bologna, Cesena, Milano, Roma, Napoli, Savona, Pavia, Arezzo, Perugia, Siena, Campania, Cenova, Montepulciano gibi yerlerden gelen İtalyan uyruklu vatandaşlar şehirde kayda değer bir varlık oluşturmaktaydılar.[1210] Şehir XI. Gregorius'un ayrılmasından sonra bile cazibe merkezi olmaya devam etti. Nüfusun artmasına paralel olarak kentin ihtiyaçları da arttı. Her meslek grubundan insanların kentte ticari faaliyetlerde bulunduğu bilinmektedir. Hanlarla dolu olan Avignon'da en sık karşılaşılan meslek grubu tavernacılar, baharat ve balık tüccarları, fırıncılar, tuhafiyeciler, ayakkabıcılar, kürkçüler, dokumacılar, kumaş tüccarları, elbise ve jüpon imalatçıları, terziler, noterler, avukatlardı; bunlara ek olarak nadir de olsa bahçıvanlar, çiftçiler, bulunmaktaydı.[1211] Şehirde kuyumculuk, oymacılık, nakışçılık

[1207] Mollat, *a.g.e.*, s. 281.
[1208] Leon Bardinet, "Condition Civile des Juifs du Comtat Venaissin pendant les séjour des papes a Avignon: 1309-1376", *Revue Historique*, cilt: 12, sayı:1, 1932, s. 1.
[1209] Bardinet, *a.g.e.*, s. 2.
[1210] Robert André-Michel, "Le Developpement des villes dans le Comtat-Veneissin, Avignon au temps des premiers papes", *Revue Historique*, cilt: 118, sayı: 2, 1915, s. 294.
[1211] Michel, *a.g.e.*, s. 295.

en özel dönemlerini yaşadı ve Notre-Dame des Doms'un engebeli kayalıklarına hapsedilmiş ve bir bakıma kendi içine kapanmış Papalık, kuyumculuk ve işlemecilikle sağlanan lüks vasıtasıyla gözleri kamaştırmayı başardı.[1212] 14. yüzyılın belirleyici olaylarından olan veba salgını Avignon içinde Avrupa'da pek çok yerde olduğu gibi trajikti. Vebanın gelmesi ile demografik ve ekonomik olarak büyümesi kısa bir kesintiye uğrayan Avignon yine de kente sürekli akan insan trafiği sayesinde vebanın ekonomik ve demografik etkilerini hafifletti. [1213]

André Bellessort, 14. yüzyıldaki halini göremediğimiz Avignon'u muhteşem bir çınlayan şehir olarak tasvir etmekte ve sabahtan akşama kadar şehirde Dominikenlerin, St. Augustinlerin, Saint-Agricol, Saint-Pierre, Saint Didier, Notre-Dame des Domps Kiliselerinin çanlarının ahenkli bir şekilde çaldığından bahsetmektedir.[1214] Ancak Aragonlu elçi ve Petraca'tan öğrendiğimiz kadarıyla şehir kirli ve karanlıktı. Buna ek olarak büyük veba salgını Avignon kentini esir aldığı dönemde salgın üzerine incelemeler yapan doktor Raymond Chalmel Avignon kentinin hijyenik olmayan koşullara sahip olduğundan ve özensiz hijyen durumunun salgının yayılmasını hızlandırdığından bahsetmektedir.[1215] Kentin sokakları dar ve evler çok iç içeydi. 1316'dan sonra dış duvarların etrafında elli kadar *bourg* halinde gruplanan mahalleler oluşmaya başladı ve belki de Orta Çağ'ın banliyöleri olarak kabul edilecek bu mahalleler çoğunlukla üzerinde geliştikleri arazilerinin sahibinin ismini taşımaktaydılar.[1216] Şehrin surlarının koruması altında yaşayan insanlar, surların dışındaki 'bourg'larda yaşayan insanlara kıyasla ekonomik yönden refah seviyeleri daha yüksek insanlardı. Bu mahallelerde yaşayan insanlar işçi ya da göçmen sınıfının ağırlıklı olduğu bir gruptan oluşmaktaydı. Avignon'un Papalık ile birlikte cazip hale gelmesiyle şehrin içinde ve dışında nüfus baskısı arttı ve bunun üzerine surların dışında kalan mahalleler kent üzerindeki demografik baskıyı azaltmak için genişletildi.

Şehir içinde bulunan konutların büyük kısmı Papalık görevlileri tarafından kiralanmaktaydı. Resmi görevlilere, kişilere edilen konutlar, onların rütbelerine ve

[1212] Eugéne Müntz, "Le luxe a la cour pontificale d'Avignon, *Comptes rendus des séances de l'Academie des inscriptions et Belles-Lettres*, cilt: 41, sayı: 1, 1897, s. 31.
[1213] Guillemain, *a.g.e.*, s. 555.
[1214] Andrée Bellessort, "l'Avignon des papes", *Revue des Deux Mondes*, cilt: 48, sayı: 2, Kasım 1938, s. 383.
[1215] Joseph Girard, *Evocation du vieil Avignon, Les éditions de minuit*, Editeur, Paris 1958, s. 54.
[1216] Koster, *a.g.e.*, s. 199.

kalitelerine göre değişiklik göstermekteydi. Kardinallerin kullandığı evler, tahmin edileceği üzere şehirde en seçkin ve en asil olarak kabul edilen yapılardı. Basit subaylara, akrabalara ya da şövalyelere tahsis edilen evler daha az lükstü. Bu evler genellikle iki ve bazen de üç katlı ve düzgün dağılıma sahip evlerdi; zemin katta mahzen, ahır, avlu ve kuyular ile tuvalet bulunurken, birinci katta ana odalar ve bazen bir çalışma odası olurdu ve Avignon'daki 14. yüzyıl evlerinin ahşap koridorları, balkonları ve yine nadir olmak üzere terasları vardı.[1217] Avignon'da Papalığın idari binası olarak Piskoposluk Sarayının kullanması ve ilerleyen yıllarda saray inşa edilmesiyle, yapı etrafında kümelenen evler kurialistlere ya da idari birimlere tahsis edilmek üzere ya kiralandı ya da satın alındı ve yeni inşaatlara yer açmak için pek çok ev yıkıldı. Şehirde konut sıkıntısı 1316'dan itibaren kendini gösterdi. Konut sıkıntısı beraberinde fahiş kira fiyatlarını da getirince, sivil ve dini yetkililerin konut sıkıntısını çözmek için *assignatores* olarak adlandırılan devir sistemi kuruldu. Devir için görevli olan memurlar şehirdeki tüm evlerin envanterini çıkarttıktan sonra yeni gelen kurialistlere sabit fiyatla ev kiralanmaya başlandı ve bu şekilde Papalık rant kontrolü sağlamaya çalıştı.[1218]

Şehrin Papalık yönetimi altında gelişmesine paralel olarak Avignon XXII. Ioannes ile birlikte bir kültür şehri olma yoluna girdi. Maurice Faucon, Avignon papalarının kütüphaneleri üzerine yapmış olduğu çalışmasında papaların ilmi faaliyetleri teşvik etmek için yapmış oldukları kitap alımlarını listelemektedir. Örneğin XXII. Ioannes'in 1317 yılında kütüphane için satın aldığı kitapların listesi ve çokluğu dikkate değerdir.[1219] Buna ek olarak bazı araştırmacılar tarafından erken dönem hümanist papalarından kabul edilen VI. Clemens zamanında kütüphane envanterine önemli ölçüde yeni kitaplar eklenmiştir. Özellikle VI. Clemens dönemi ile birlikte birinci sınıf bir edebiyat ve sanat merkezi olan şehir ve buradaki Papalık Sarayı ressam, ilahiyatçı, ciltçi, heykeltıraş pek çok insana hamilik ediyordu. Simone Martini ve Matteo de Viterbo gibi ressamların yanında sarayın ve kentin nimetlerinden ziyadesiyle faydalananların içerisinde meşhur Petrarca da vardı. Papalık Sarayının yozlaşmasına ve Avignon halkının ahlaksızlığına dair mısralarını

[1217] Michel, *a.g.m.*, s. 297.
[1218] Koster, *a.g.e.*, s. 180-181.
[1219] Maurice Faucon, *La Librairie des Papes d'Avignon; sa formation, sa composition, ses catologues (1316-1420) d'aprées les registres de comptes et d'inventaires des archives vaticanes*, Vol: II, Ernest Thorin Editeur, Paris 1887, s. 23.

Petraca'ın papanın himayesinde bulunduğu sarayda ve buranın kütüphanesinde yazmış olduğu da bilinen bir gerçektir.[1220] Ayrıca kendisi VI. Clemens ve pek çok kardinal ile yakın dosttu. V. Urbanus'un da ilmi faaliyetlerde ki cömertliği, kitaplara olan düşkünlüğü VI. Clemens'in gölgesinde kalmayacak derecededir. İtalya'daki çeşitli elçilikleri sırasında V. Urbanus, Giotto gibi ressamlar, André de Pisa ile Orcagna gibi heykeltıraşların yapıtlarını yakından görme şansına sahip olmuş ve burada gördüklerini Avignon'a aktarmak isteyen papa çok cömertçe davranarak bir kutsal kitap veya mesken, ya da bir sanat eseri için bir hamlede binlerce florini harcayabilmekteydi.[1221]

XXII. Ioannes ile birlikte Avignon ve civar bölgelerinde inşaat faaliyetleri başladı. Ioannes Sorgues'de bir yazlık saray, darphane ve altı adet kale inşa ettirdi. Darphane 1354 yılına kadar Sorgues'de kaldı. Burada madeni paraları basanlar Lombard ustalardı. XII. Benedictus Avignon'da Papalık için bir saray inşa etmeye başlasa da tutumlu tabiatından dolayı ne Ioannes ile ne de VI. Clemens ile kıyaslanacak inşaat harcamaları yaptı. VI. Clemens, bir keşişe uygun olarak yaptırılmış sarayı daha ihtişamlı hale getirdi, genişletti. Ayrıca papalar yeni kiliselerin, manastırların ve eğitim kurumlarının inşasını desteklediler. VI. Innocentius, Villeneuve-les-Avignon'da geniş Charterhouse'u kurdu.[1222] Avignon'da yapılan inşaatlar için gemiler Rhône'u çaprazlayarak Mâcon, Lyon, Viyana, Marsilya'dan fayans ve kereste getirmekteydiler.[1223] Hızlı inşaat faaliyetleri ile eski duvarların dışına taşmaya başlayan Avignon'da evler ve manastırlar eski surların dışında olmak zorunda kaldı. Şehrin genişlemesi ile birlikte Avignon'a açılan kapılar da arttı. Papalığın kenti yeni Avignon'da kentte açılan başlıca kapılar Eyguiére Kapısı, Pertius Kapısı, Breenson Kapısı, Fusterie de Saint-Agricol Kapısı, l'Evéque Kapısı, Boquerie Kapısı, Pontfract Kapısı, Magnanen Kapısı, Imbert Kapısı, Matheron Kapısı, Infirmiéeres Kapısı, Aurose Kapısı idi.[1224]

Avignon'un kozmopolit bir havası olduğu muhakkaktı. Burada şık, bakımlı, gösterişli kıyafetler ve ellerinde eldivenleri ile dolaşan asil hanımlar Avignon

[1220] Bellessort, *a.g.m.*, s. 382.
[1221]Eugéne Müntz, "Le pape Urbain V essai sur l'Historie des arts a Avignon au XIV. Siécle", *Revue Archéologipue*, cilt: 14, sayı: 3, 1889, s. 403-404.
[1222] Zutschi, *a.g.m.*, s. 655.
[1223]Michel, *a.g.e.*, s. 296.
[1224] Michel, *a.g.e.*, s. 301.

sokaklarında sık rastlanılan bir manzaraydı. Avignon'da erkekler de tıpkı kadınlar gibi boncuk işlemeli, ipek püsküllü, çiçek tüy detaylı kıyafetler giymekteydiler ve Kilise'nin yeni başkentinde bu tarz iki cinsi birbirinden ayırmayı zorlaştırmaktaydı.[1225] Gösterişli tuvaletler için gerekli olan malzemeler Bologna, Hollanda, Brabant, Lombardiya, Lyon, Cenova ve hatta Şam'dan gelmekteydi. Altın işlemeli ipek eldivenler, kehribar ya da mercan işlemeli ve incilerle döşeli parıldayan kuyruklu uzun elbiseler, tavus kuşu ya da deve kuşu tüyü ile dekore edilmiş kıyafetler, Avignon kenti sakinlerinin sıklıkla karşılaştığı manzaralardı. Burada yaşayan kadınlar ve erkekler giysilerinin temiz ve şık olması için muhtemelen ciddi bir mesai harcamaktaydılar. Ayrıca beyaz, tertemiz tuvaletlerle ortalıkta dolaşan gösterişli insanlar Sorgue Nehri'nin sularının saflığına ve Avignon'un çamaşırhanelerine mükemmellik için bir ün kazandırmışlardı.[1226]

Avignon kentinde tüm insanların uyum içerisinde yaşaması için oluşturulmuş kurallar vardı. Soylu ya da sıradan, kentte yaşayan tüm insanlardan kurallara riayet etmeleri beklenirdi. Hijyenik olmaması ile bilinen Avignon'da hijyen koşullarına dikkat çekmek adına alınmış kararlar da vardı. Örneğin kadın ya da erkek, hiç kimsenin Sorgues Nehri sularında murdar bir şeyi yıkaması yasaktı.[1227] Şehirde sükûneti sağlamak adına şehir yasaları gece çan çalındıktan sonra dükkânlarda, ambarlarda vesaire yerlerde eğlenceli oyunların oynanmasına da izin vermemekteydi. Bir leşin satılması ya da pişirilmesi, herhangi taze balık ya da meyveyi taze olmayanlarla karıştırmak yine Avignon'da suç olarak kabul edilen ahlaksız davranışlardı.[1228]

Avignon'un Papalık idaresi altında gelişip büyümesi sadece kentte değil bölgedeki yolların canlanmasına da hizmet etti. Thérése Sclafert, Avignon'da Papalığın ikamet ettiği yıllarda Dauphiné ve Provence yollarının gelişimini ve bölgedeki hareketliliği incelediği çalışmasında çeşitli yolları örnek alarak ciddi değişime işaret etmektedir. Örneğin Kuzey İtalya'dan, Cenevre üzerinden Comtat'a giden yolların durumlarına ve yeteneklerine göre yolun komşu yerleşimlerinin, geçiş noktalarının 14. yüzyılda

[1225] Bellessort, *a.g.m.*, s. 387.
[1226] Bellessort, *a.g.m.*, s. 388.
[1227] M. A. R. De Maulde, *Coutumes et Réglements de la République d'Avignon au Treiziéme Siecle*, L. Larose Libraire-Editeur, Paris 1879, s. 168.
[1228] Maulde, *a.g.e.*, s. 173 ve 175.

konaklama ve pazar yeri haline geldiğinden bahsetmektedir.[1229] Şaşırtıcı olarak İtalya istikametindeki yollar ve yolların üzerinde bulunan kasabalar zenginleştiler. Avignon'a doğru çeşitli panayırları, pazarları ziyaret eden tüccarlar Alp Vadilerinde bulunan şehirlere, kasabalara hareketlilik kattılar.[1230] Özetle Papalığın Avignon'a yerleşmesi sadece kenti ve civar kasabaları canlandırmakla kalmadı, İtalya'dan Avignon'a giden yolların ve bu yollar tarafından beslenen unsurların zenginleşme vesilesi oldu. Yabancılar ve tüccarlar tüm Comtat Veneissin'de boy göstermekteydiler. Avignon haricinde Sorgues, Villeneuve, Chateauneuf saraylarıyla iş yapmak için yarışan Yahudiler kadar ticaretten ve ekonomik canlanmadan nasibini alan ikinci millet İtalyanlardı.[1231] Avignon'a gelen ya da Avignon'dan giden tüccarlar ve onların aralıksız gidip-gelişleri hanların özellikle yararlandığı alışılmadık bir aksiyon yarattı.[1232]

Tarihçiler adına Avignon ve civar kasabalarında yaşayan sıradan halk açısından burada hayatın nasıl olduğunu anlamak biraz zordur ve bu noktada tarihçiler geriye kalan belgelerde resmedilenleri hayal edip, bir sonuç çıkartabilmektedirler. Gelişmişliğin sunduğu pek çok avantaja rağmen Avignon bunların haricinde, diğer pek çok Orta çağ kentine kıyasla deneyimlenecek farklı etkinliklere sahipti. Festivaller, Papalık taçlanmaları, büyük cenaze törenleri, kralların, imparatorların ya da Avrupa aristokrasisinin seçkinlerinin ziyaretleri, Avignon'u gürültülü ama canlı bir şehir haline getirmekteydi. Özellikle yeni papaların taçlanma törenleri şehir sakini ya da taşralı fark etmeksizin hemen hemen her kesime hitap eden ortak faaliyetlerdi.

Avignon'daki Papalığın tarihi öfkeli İtalyanlar, Giovanni Villani gibi yetenekli İtalyan tarihçiler ve Petrarca gibi dahiler üzerinden uzun yıllardır yazılmaktadır ve A. Bellesort'a göre Avignon kadar kınanmış, aşağılanmış bir şehir neredeyse yoktur.[1233] S. Sismondi Avignon'u bizlere şu şekilde resmetmektedir:

> *"Avignon, İtalyanların ve Fransızların pisliğini içeriyordu; her ulusun entrikacıları servetlerini aramak için oraya geldiler; yurttaşlarının en iğrenç kusurlarını beraberlerinde getirmişlerdi; Avignon halkı ve sarayı diğer uluslar*

[1229] Thérése Sclafert, "Les rouiters du Dauphiné et de la Provence sous I'Influence du séjour des papes a Avignon", *Annales d'histoire économique et sociale*, cilt: 1, sayı: 2, Nisan 1929, s. 184.
[1230] Sclafert, *a.g.m.*, s. 184.
[1231] Michel, *a.g.m.*, s. 303-304.
[1232] Sclafert, *a.g.m.*, s. 185.
[1233] Bellesort, *a.g.m.*, s. 382.

arasında ahlaksızlık olarak görülen şeyleri gelenek haline getirmişti. Daha önceki yüzyıllarda Roma sarayı aşırı hırsı, ikiyüzlülüğü, aç gözlülüğü ve nankörlüğüyle suçlanmıştı; ancak papaların Fransa'da kaldığı süre boyunca halkın yönetiminde hala rüşvetçi ve hain, piskoposların özel hayatında ahlaksız ve ölçüsüz olduğu görülüyordu."[1234]

Çağdaş eleştiri ve saldırıların başını İtalyanlar çekmekteydi ki Avignon'un yükselişi aynı zamanda Roma'nın eski ihtişamını ve prestijini yavaş yavaş silik kente – Avignon'a- devretmesi demekti. Meşhur deyiş *'ubi est papa, ibi est Roma'*[1235] papaların Avignon'da bulundukları 14. yüzyılda daha bir anlam kazandı. Kırgın ve kızgın İtalyanların suçlamaları karşısında (özellikle Bavyeralı Ludwig'in papanın Roma'da olmayışını gerekçe göstererek yeni papa seçmesiyle) bu deyişin manasına papalar dört elle sarıldılar. Bir şekilde yersiz-yurtsuzlaştırıldığına dair bir vizyon ile karşı karşıya kalan papalar yer referansını silerek evrensellik eğilimi ile formüle ettikleri deyişle giderek merkezileşen bir gücün portresini Avrupa ölçeğinde çizmeye çalıştılar.[1236] Papalık için Avignon gerçekte düzen ve güvenlik modeliydi. Aynı şekilde Fransa da İtalya'ya kıyasla güçlü merkezi monarşi ile huzur vadediyordu. 1351 yılında Garda Gölü kenarında Bologna kardinali ile Petrarca'ın arasında Avignon'nun tercih ediliş serüveninin özeti olan bir diyalog geçmekteydi. Buna göre kardinal bir iç çekiş ile *'İtalya güzeldir ama en iyi yönetilen Fransa'dır*" demekteydi ve bu ifade İtalyan hayranlığı ve milliyetçiliği ile bilinen Petrarca için görünen o ki oldukça rahatsız ediciydi; Petraca kardinalin sözüne *"İtalya her zaman en güzel olarak kalacak ve iyi yönetilmeyi de başaracak"* diyerek karşılık verdi.[1237]

4.2. Apostolik Saray

V. Clemens Avignon'u seçmiş olmasına rağmen düzenli olarak Avignon'da ikamet etmedi. Avignon'da bulunduğu zaman dilimlerinde Piskoposluk Sarayında konaklamayı tercih eden V. Clemens mahkemesi ile hala gezici olduğu için Papalığın idaresinin merkezi olacak bir saray inşaatına başlanmadı. Clemens'in zamanından elimize geçen kısıtlı kayıtlardan anladığımız kadarıyla papa az personel ve sade bir şekilde Avignon'da yaşamayı tercih etmişti. Dominiken manastırında ikamet ederken

[1234] Sismondi, *a.g.m.*, s. 484.
[1235] Papa neredeyse Roma orasıdır
[1236] Paul Payan, "Le pape au bord du Rhône, Enjeux et impacts régionaux de la présence pontificale a Avignon", *Annales du Midi*, cilt: 125, sayı: 282, 213, s. 264.
[1237] Cochin, *a.g.m.*, s. 86.

konutunda sanatsal ya da mimari oarak hiçbir dokunuşa girişmemesi ayrıca dikkat çekicidir.[1238] Avignon papaları bilindiği üzere konutlarında sanatsal etkinlikleri teşvik edici roller üstlenmişler ve Avrupa'nın her yerinden gelen sanat ustaları hünerlerini papaların konutunda sergileme fırsatı bulmuşlardır. Ancak Clemens haleflerinden çok farklı olarak sade manastırda yaşamayı tercih etmiş ve onun bir prestij merkezi olan Papalık konutuna karşı kayıtsız kalışı Avignon'daki misafirliğin de çok kısa süreli olmasının planlaması olarak yorumlanmıştır.

Sık sık belirttiğimiz üzere Papalık mahkemesini yerleşik düzene sokan ilk isim XXII Ioannes idi. Kendisi bilindiği üzere papa olmadan evvel Avignon piskoposuydu. Ioannes'in papalığının başlangıcında, Rhône kıyılarına yerleşmeye karar verildikten sonra bölgede bir Papalık sarayının varlığı Papalık siyasetinin en önemli gereksinimlerinden biri haline geldi. Gerçekten de XXII. Ioannes'in özelinde papalar çok büyük bir mahkemeye ev sahipliği yapmak ve Papalığa sabit bir koltuk vermek gibi bir gereksinime kendilerini tabi buldular ve bu da beraberinde havarisel bir sarayın inşasını mecburi kıldı.[1239] Bölgede sabit kalmayı tercih eden papa Ioannes, ilk sarayı Sorgues'de inşa ettirdi. Yapımı 1318'den 1324'e kadar süren saray, Avignon'daki Papalık Sarayı'ndan önce inşa edilen ilk saraydır ve Sorgues'teki yapı Avignon Sarayı'ndan farklı olarak bir binanın, sarayın dönüştürülmesi ya da geliştirilmesi ile değil tamamen sıfırdan inşa edilmiştir.[1240] Ioannes'in halefleri burayı çoğunlukla yazlık saray olarak kullanmayı tercih ettiler. Zamanla unutulan ve terk edilen yapı atıl duruma düştü ve Fransız İhtilali yıllarında taş ocağı olarak kullanılmak üzere müteahhitlere satıldı.

Sorgues'de saray inşası devam ederken papa XXII. Ioannes Avignon'da, daha önceden kaldığı Piskoposluk Sarayında ikamete devam etti. Papa ilk olarak eski Piskoposluk Sarayının restorasyonuna odaklandı. Jean Oliver adlı bir ressamı himaye ederek sarayın çeşitli odalarına resimler yaptırdığını bilmekteyiz. 1317'de restorasyonu ve yapımı süren yapılar iç mekanın dekore edilmesini gerektirecek kadar ilerlediğinde Pierre du Puy Avignon'a geldi ve kendisinin seyahat masraflarına kadar papa tarafından finanse edildi.[1241] Puy ilk olarak papanın şapelinin

[1238] Faucon (1882), *a.g.m.*, s. 42.
[1239] Theis (2004), *a.g.m.*, s. 166.
[1240]Guilheö Baro-Maeva Serieys-Dominique Carru, "Les palais des papes de Sorgues (Vaucluse): Premiére approche archéologique" , *Archelogie du Midi Médieval*, cilt: 32, 2014, s. 159.
[1241] Faucon (1882), *a.g.m.*, s. 51-52.

dekorasyonu ile ilgilendi. XXII. Ioannes'in emrinde Gaulleume de Coucouron, Pierre Carmellayre, Nicholas, Jean de Grand-Prix gibi ressamlar duvarlara çizimler yapmaya devam ettiler.

Papa piskoposluk sarayında ikamet ederken 1318 tarihli bir bull ile piskoposluk konutunun üzerinde bulunduğu arazinin genişletilmesi talimatını verdi ve sarayın bitişiğinde bulunan ev ve bahçelerin ilhak edilmesini emretti.[1242] Henüz papanın misafir olarak kaldığı konut, Papalık Sarayı formuna dönüştürülmemesine rağmen 1318'den itibaren *palatium papalis*[1243]*, hospitium papalis Avinionensis*[1244]*, hospitium episcopalis*[1245]*, palatium episcopalis*[1246] olarak zikredilmekteydi.[1247] Papa Ioannes 1334'teki ölümüne kadar saray arazisini genişletmek için 48.413 florin gibi büyük bir meblağ harcadı.[1248] 1336'ya kadar papa tarafından işgal edilen piskoposluk sarayı piskoposun başka bir binaya taşınmasıyla resmen Papalık Sarayı oldu.[1249] Yapının gerçek boyutuna ulaşması ve bir saray kompleksi haline gelmesi XII. Benedictus ve VI. Clemens'in papalığı sürecinde oldu. Bugün hala ayakta olan ve Papalık Sarayı olarak adlandırılan yapının tarihi iki dönemi içermektedir: Piskoposluk binasının XII. Benedictus tarafından ek kule ve yapılarla genişletilmesi ve *palatium novum*[1250] olarak bilinen yapının VI. Clemens tarafından inşası.

Papanın bağımsızlığının ve mahkemesinin ana hizmetlerini sağlayabilmek için XII. Benedictus saray inşasına başlamadan ilk olarak piskoposluğa ait olan sarayın mülkiyetini Papalığa devretti. (17 Haziran 1337)[1251] Sarayın mimari tarihi XII. Benedictus ile başlamaktadır. Papa inşa edilecek sarayın mimarı olarak Mirepoix doğumlu Pierre Poisson'u atadı. Mimarın görevi işi sabit fiyatla yapan müteahhitleri ölçü veya gün bazında yönlendirmekti. Sarayın inşaatında çeşitli meslek dallarından işçiler çalışmaktaydı ve bugün olduğu gibi aralarında iş uzmanlaşması vardı. Sarayın inşasında en çok yararlanılan meslek ustaları *massonerii* (duvarcılar), *faycherii* (

[1242] L. Duhamel, *Les Origines du Palais des Papes*, Paul Bousres, Tours 1882, s. 14.
[1243] Papalık Sarayı
[1244] Avignon Papalık Misafir Evi-Konutu
[1245] Piskoposluk Misafir Evi-Konutu
[1246] Piskoposluk Sarayı
[1247] Philippe Bernardi-Philippe Dautrey-Valérie Theis, "Dire le Palais: le palais des papes d'Avignon a travers la comptabilité pontificale", *Actes des congrés de la sociétéd'Archéologie Médiévale*, 9-11 Eylül 1999, s. 148.
[1248] Koster, *a.g.e*. s, 192.
[1249] Theis (2004), *a.g.m*., s. 167.
[1250] Yeni Saray
[1251] Marcel Aubert, "Le Palais des Papes d'Avignon", *Journal des Savant*, cilt: 2, sayı: 3, 1927, s. 78.

işçiler), *fragelerii* (kazma işini yapan kazıcılar), *fustierii* (marangozlar), *tectores* (kiremit ve taş levha işçileri), *sarrhalerii* (çilingir), *peyrolarii* (sıhhi tesisatçı), *vitrearii* (camcılar ve vitraycılar), *lapiscides-lathomarii* (temizlikçiler) idi.[1252] Pierre, 1335'ten 1337 yılına kadar Melekler Kulesi olarak adlandırılan papanın kulesini ve *Grande Chapelle* olarak adlandırılan şapeli inşa etti. *Magna turris* olarak da bilinen bu yapı Hazine Kulesi olarak da anılmaktaydı. Bu kulede papanın özel odaları, *camera computorum*[1253] ve *magna liberia*[1254] bulunmaktaydı. Yıllar içinde yapılan eklerle *palatium vetus*, yani Eski Saray adını alan yapı içinde çalışma odası, özel görüşmeler için odalar, tuvalet, papanın giyinme odası bulunmaktaydı. Mutfağın da içinde bulunduğu bu kısımda papanın saray çalışanları ya da özel misafirleri ile yemek yediği *petit tinel* ve özel durumlarda kullanılan *grand tinel* bulunmaktaydı.[1255] XII. Benedictus düzenlemeleri XIV. yüzyıl boyunca devam edecek sadece alt kısımlarını tamamlayabildiği, sarayın en önemlilerinden biri haline gelecek olan güçlü bir kule inşa edilmesini istedi.[1256] Trouillas Kulesi olarak zikredilen kulenin yapımı Kastilya kralı XI. Alfonso tarafından gönderilen on sekiz Müslüman mahkûmun da aralarında bulunduğu işçiler tarafından gerçekleştirildi.[1257] Burası Papalık hapishanesi olarak kullanıldı. Trouillas Kulesi'ni tahkim etmek ve tamamlamak için karşı hizasına Campane Kulesi inşa edildi. Campane Kulesi'nin inşası esnasında bir trajedi yaşandı ve bir duvar işçisi kule inşaatından düşerek hayatını kaybetti. Papa Benedictus ailenin yaşadığı talihsizliği telafi etmek için işçinin kız kardeşlerinin çeyiz masraflarını karşıladı.[1258]

Pierre Poisson Palais Vieux'u[1259] başlangıç noktası olarak kullandı. Papalık Sarayı tamamlandığında sarayın tüm cephelerinde sundurmalar ve yamuk şekilli bir avlu vardı. Yapının dışında birkaç küçük pencere bulunmaktaydı. XII. Benedictus'un sarayı bir kalenin tüm özelliklerine sahipti ve dışardan bakıldığında çok sağlam ve zapt edilmez görünmekteydi.[1260] Daireler bir bütün plandan yoksundu. Katların

[1252] Félix Digonnet, *Le Palais des Papes d'Avignon*, F. Senguin, Avignon 1907, s. 102-103.
[1253] Hesap Odası
[1254] Kütüphane
[1255] Koster, *a.g.e.*, s. 193.
[1256] Léon-Honoré Labande, *Le Palais des papes et les monuments d'Avignon au XIV siecle*, Detaille, Marseille 1925, s. 115.
[1257] Dominique Vingtain, *Avignon: Le palais des papes*, Zodiaque Pub., Saint-Léger 1998, s. 168.
[1258] Labande, *a.g.e.*, s. 62.
[1259] Fransızca Eski Saray
[1260] David A. Hanser, *Architecture of France*, Greenwood Publishing Group, London 2006, s. 162.

seviyeleri her yerde farklıydı. XII. Benedictus'un inşa ettirdiği sarayın bir başka çarpıcı özelliği de sade olmasıydı. Papa olduğunda Citeaux'un sade keşişi olarak yaşamaya devam eden Benedictus, lüks için hiçbir fedakârlıkta bulunmadı. Saray için dekoratif heykel yapımını yasakladı. İnşa ettirdiği saray Sistersiyen manastırına benzemekteydi ve tonozların kaburgaları basit kalıplanmış kaideler üzerinde oturmaktaydı.[1261] En basit, en az süslü ancak en sağlam ve güçlü olan yapılar Benedictus'a aittir ve onun inşa ettirdiği birimlerin büyük çoğunluğu bugün hala ayaktadır.[1262] Benedictus'un temel politikası sade ve kale kadar güçlü bir yapı inşa ettirmek olduğu için papa önceliği en az bir kale kadar tahkim edilmiş bir saray inşa ettirmeye vermiştir.

XII. Benedictus'un eski sarayı önemli ölçüde gelişmesiyle ortaya çıkarttığı saray Roma'ya dönmeye meyilli olmayan kardinalleri, bütün Fransız partisini memnun etmesine rağmen Papalığın dönüşünü bekleyenlerde büyük bir kınama uyandırdı.[1263] Sarayı inşasının organizasyonunda bazen mabeyinci, bazen iş müdürü ya da ustası bazen de ayrıntıları izleyen, çeşitli ustalarla temas halinde olan, sözleşmeleri denetleyen *magister operum* vardı.[1264] Sarayın merkezinde bir manastır kalmaktaydı. Kalabalık, önemli olaylar esnasında, bir bull okunduğu sırada dinlemek için ya da papayı alkışlayıp onun kutsamasını almak için burada toplanırdı.[1265] Papalık Sarayı hem plan hem de hacim olarak son derece düzensiz bir yapıya sahipti. Ortaçağ'da Kilise konutlarına baktığımızda çeşitli sebeplerle kraliyet saray ve şatolarından çok daha düzensiz olma eğiliminde olduklarını görebiliriz.[1266] Çeşitli ilavelerle sarayı oluşturan odaların sırası önemliydi. Birbirini izleyen her odaya erişim ziyaretçinin sosyal sıralanmasına göre belirlenmekteydi. Benedictus'un dairesi Büyük Avlu'dan çıkan, geniş bir merdivenle yaklaşılan, zengin bir şekilde dekore edilmiş resepsiyon odası, bu tören dizisinin bir parçasıydı ve papanın aşağıda bulunan avludaki kalabalığa hitap edebileceği bir *Benediction Loggia* (balkon) içermekteydi.[1267]

Benedictus'un ölümünden sonra papa VI. Clemens onun soğuk ve manastırı andıran sarayında büyük değişiklikler yaptı. *Palatium novum* olarak adlandırılan yeni saray

[1261] Aubert, *a.g.m.,* s. 79.
[1262] Digonnet, *a.g.e.*, s. 99.
[1263] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 120.
[1264] Aubert, *a.g.m.*, s. 78.
[1265] Paladilhe, *a.g.e.*, s. 121.
[1266] Hanser, *a.g.e.*, s. 162.
[1267] Hanser, *a.g.e.*, s. 163.

önceleri bir inşaatçı olan sonra da usta bir mimar olarak karşımıza çıkan Jean de Loubiéres'in eseridir. 1342'den 1343 yılına kadar Clemens'in mimarı Muhafız Kulesi olarak adlandırılan dört katlı kuleyi inşa etti. Clemens tarafından inşa ettirilen saray dışarıdan kaleyi andırmaya devam etti. Yeni saray her ne kadar kale izlenimi verse de avludaki cepheler farklı, pencereler daha çok ve daha büyük, kapılar daha geniş, merdivenler rahattı. Yeni saray ile Sistersiyen papasının manastırını hatırlatan soğuk yapıdan uzaklaşılmış, iç konstrüksiyon daha zarif, tonoz profilleri daha ince, başlıklı sütunlar, frizler, maske ve hayvanlarla süslenmişti.[1268] Clemens'in odası Garde Robe Kulesi'nde bulunmaktaydı. Benedictus'un aksine Clemens sarayın ortasından uzak kaldı. Clemens yatak odasına 1344 yazında taşındı ve yeni yatak odasını duvar resimleri ile dekore etti. Resimlerin büyük çoğunluğu Matteo Giovanni ve ağırlıklı olarak Sienalı ve Floransalılardan oluşan İtalyan ekibine atfedilmektedir. Duvarlardaki resimler düz ve modellemesizdir ve resimlerde çekicilik dolu bir sadelik, zarif bir kolaylıkla işlenmiştir.[1269] Duvarlar Matteo tarafından Ezekiel, Musa, Eyüp, Daniel, Süleyman, Yeremya figürleri ile doldurulmuş ve her peygamberin kendi tavrının bireysel ifadeleriyle resmedildiği bu çizimler birer sanat harikası olarak kabul edilmektedir.[1270]

Kuzey Gotik mimari esintilerinin hâkim olduğu palatium novum'da Benedictus'un aksine Clemens oldukça cömert davrandı. *Camera cervi*[1271] olarak adlandırılan av sahneleriyle dekore edilmiş meşhur oda ve ressamlar tarafından özenle çizimlendirilmiş odalar Avignon'a yeni bir sanatsal hareketi, natüralizmi getirdi.[1272] Özellikle camera cervi olarak adlandırılan oda erken hümanist papalardan kabul edilen Clemens'in sanatseverliğini yansıtması açısından değerlidir. Camera cervi'nin dekorasyonu incelendiğinde odada belirli bir sahne ve motif dağılımının olduğu göze çarpmaktadır. Duvar ve duvarların dekorasyonu arasında bir diyalogun varlığı, odanın sanatsal önemini artırmaktadır. İkonografik temaların bir hiyerarşisi, anlatı literatürüne ve teknik incelemelere uygun av sahneleri, ilk başta pek belirgin olmayan dini sembollerin varlığı dekorun lüksüyle aristokrat karakterinin

[1268] Aubert, *a.g.m.*, s. 80.
[1269] Margueritte Rogues, "La peintre de la chambre de Clément VIau palais d'Avignon", *Bulletin Monumenta*, cilt: 118, sayı: 4, 1960, s. 276-277.
[1270] Robert André Michel, "Matteo de Viterbo et les fresques l'Audience au palais pontificial d'Avignon", *Bibliotheque de l'école des chartes,* cilt: 74, 1913, s. 341.
[1271] Geyikli Oda
[1272] Koster, *a.g.e.*, s. 178.

harmanlanmış formunu sunmaktadır.[1273] Avignon'da ikamet eden papaların meşruiyetlerini sağlamlaştırma iddiaları seleflerine kıyasla oldukça fazlaydı. Şimdiye kadar simgesel olana pek duyarlı olmayan papalar, V. Clemens ile birlikte sembolik figüre ilgi duymaya başlamışlardı. Ancak VI. Clemens ile birlikte Avignon papalarının otoritelerinin altını çizme kaygısı daha özenli ve bilinçli temsil edilmeye başlandı.[1274] Camera cervi bu bağlamda Papalık Sarayı'nda özel bir yere sahiptir ve sembolik dili M. C. Mérindol'e göre şimdiye kadar ihmal edilmiştir.[1275]

Duvarları kaplayan resimleri ile ünlü odada ana girişin karşısında geyik avının temsil edilmesi papanın aristokrat yanını, Fransız kökenini göstermektedir.[1276] Av teması, özellikle geyik avı fazlasıyla aristokrattır. Akabinde duvarlara şahin avı, domuz avı sahneleri işlenmiştir ve sahnelerin odada konumlandırılışı av sahneleri arasında belirli bir hiyerarşinin varlığına işarettir. Bu odada sembolik ve tematik, politik ve manevi kaygılarla özel düzeyde ifade çabasına katılır. Balıkçı, kurt, yedi tane civciv ile bir tavuk kristolojik olarak anlamları olan simgelerdir. Balıkçı Aziz Andrea'yı temsil etmektedir. Kurt, Tiber kıyılarından uzakta bir Papalık için nostaljik bir Trans-Alp resim oyunu ya da Clemens'in kutsallığı vurgulama konusundaki gizli arzusudur.[1277] J. Hubert'e göre tavuk ve civcivler çocuklarını gözetleyen, güden Kilise'yi sembolize etmektedir.[1278] Bu odadaki çizimler o zamanda Avignon'da ya da başka bir yerde eşdeğeri olmayan bir natüralizm için yeni bir zevki yansıtan eşsiz bir kompozisyon yaratma arzusuna tanıklık etmektedir.[1279]

VI. Clemens adli davaların görülmesi için ayrılmış bir kule olan Grande Audiance'in yapılmasını emretti. Burası Hıristiyan âleminin yüksek ve 14. yüzyılın en saygın mahkemesi olduğundan papa mahkeme için sarayın en güzel kısmını tesis etti.[1280] Yargıçlar ve hakimler yargılamaları bu bölümde yapmaktaydılar. Davacılar ve dinleyiciler için bir alan tesis edilmiş ve davayı izlemek isteyen insanlar bir bariyer

[1273] M. Christian de Mérindol, *La <chambre du cerfs> au Palais des Papes â Avignon: Observations sur la thématique et l'emblématique de Clements VI*, Bulletin de la Société nationale des Antiquaires de France, Diffision de Roccard, Paris 1985, s. 211.
[1274] M. Christian de Mérindol, "Clément VI, seigneur et pape, d'aprés la témoignage de l'emblématique et la thématique: La Chambre du cerf l'abbatiale de la Chaise-Dieu", *Le déecor des églises en France méridionale (XIII-mi XIV s.)*, Editions Privat, Toulouse 1993, s. 337.
[1275] Mérindol (1993), *a.g.m.*, s. 342.
[1276] Mérindol (1993), *a.g.m.*, s. 356.
[1277] Mérindol (1993), *a.g.m.*, s. 346.
[1278] Jean Hubert, "La poule aux poussins d'or du drésor de Monza", *Humanisme Aktif: Mélange d'art et de littérature offerts a Juilen Cain*, Vol: I, Hermann, Paris 1968, s. 290-291.
[1279] Vingtain, *a.g.e.*, s. 258-259.
[1280] Digonnet, *a.g.e.*, s. 213.

ile yargılama alanına belirli mesafede tutulmuştur.[1281] Clemens, Avignon'da inşaat çalışmaları sürerken yazlık saray olarak kullanılmak üzere bir saray daha yapılması talimatını verdi. Yeni sarayın Sorgues'e inşa edilmesi kararlaştırıldı. Yazlık saray için de oldukça cömert davranan papa yapının lüks ve ihtişamlı olmasına ayrıca dikkat etti. Bu konut oldukça gösterişli olmasına rağmen genellikle *hospitium* olarak anılmaktaydı. Ancak bu denli önemli ve lüks bir yapının saray olarak anılmamasının nedeni o zamanlar *palatium* teriminin sadece Avignon'daki yapı için kullanılıyor olmasıydı.[1282]

VI. Clemens'in papalığı süresince Papalık Sarayı 14. yüzyılın en görkemli konutlarından biriydi. Orta Çağ sarayı için konforu farklı ve yeni seviyelere taşıyan bu yapı küçük prensler de dâhil olmak üzere pek çok Avrupa hükümdarı tarafından taklit edildi.[1283] Papalar Roma'ya döndükten sonra Avignon'daki Papalık Sarayı, Fransız Devrimi'ne kadar Papalık elçileri tarafından kullanıldı. Bu tarihten sonra saray hapishane ve arşive dönüştürüldü. Yapı hapishane olarak kullanılırken ağır hasar gördü ve süslemelerin çoğu yok oldu.[1284] 20. yüzyıl itibariyle saray restore edildi. Şimdilerde Avignon'un yaz festivallerinde oyun ve konserlerin ana mekânı haline geldi.

4.3. Papanın Yaşam Alanı Olarak Saray

Bürokratik işleyişin merkezi olan Papalık Sarayı bir idari birim olmakla beraber papaların gündelik yaşamlarını geçirdikleri bir hane, yaşam alanıydı. Çeşitli Avrupa dillerindeki *casa, household, maison* terimleri Latince *familia* terimine karşılık gelmekte ve farklı görevlere sahip çeşitli hizmetleri kapsamaktadır. Latince *familia*[1285] kelimesi (ya da hanenin bir üyesi, *familiaris*[1286]) bir mesken-hane içerisinde yaşayan insanları tanımlamak için kullanılan ifadedir.[1287] Şematik olarak bunları hane hizmetleri, mali ve idari ofisler olarak birleştirebiliriz. Egemen kişi (kral, imparator ya da papa), günlük hayatın ihtiyaçları ve egemenliğinin ifadesi ve

[1281] Roberte Lentsch, *La localisation et l'organisation matérielle des services administratifs au Palais des Papes*, Ecole française de Rome, Rome 1990, s. 301.
[1282] Bernard-Dautrey- Theis, *a.g.m.*, s. 149.
[1283] Hanser, *a.g.e.*, s. 164.
[1284] Hanser, *a.g.e.*, s. 164.
[1285] Aile
[1286] Aşina, tanıdık manalarında kullanılsa da *familiaris* resmi olarak ya ailenin bir üyesi ya da hizmetkârı anlamında kullanılmaktadır. Örneğin *familiaris curiae* dendiğinde bürokratik manada curiaya hizmet eden personeller kastedilmektedir.
[1287] Koster, *a.g.e.*, s. 169.

icrası için, saray içerisinde ya da saray dışındaki belirli durumların icrasında bu makamlara bağlıydı.[1288] Papanın hanesinde, onun kişisel hizmetlerini yerine getirmekle görevli çeşitli personeller bulunmaktaydı. Papanın mahremiyetinde yaşayan bu insanların onun gündelik yaşantısında önemli bir yeri vardı.[1289] Papayı ata bindiren, şapkasını takan, yürürken-ata binerken kıyafetlerini kaldıran, toparlayan mabeyinciler; çavuşlar, aşçılar, fırıncılar, şarabı satın alan ve papa içmeden önce tadım yapan şişeciler, binek hayvanlarının bakımından ve ahıra alınacak eğer, nal, saman, arpa, dizgin, kayış gibi ekipmanların alımından sorumlu *magistri marescalle-marescalli*[1290], yazlık ve kışlık kıyafetlerin dağıtımını yapan *furrerius*[1291] Kilise idaresinden ayrı olarak konumlandırılmış, papanın özel personelleriydiler. Bununla birlikte ister kral olsun ister bir papa, onlar için verilen hizmetlerin tam olarak ayrılmadığı ve Kilise işlerinde, papanın kendisi ve diğer idari alandaki sorumlulukları nedeniyle ona verilen hem bireysel hem de idari hizmetler arasında bir miktar hareket akışkanlığı olduğu gözden kaçırılmaması gereken bir noktadır.[1292]

Papayı ve papanın hanesinde olan halkı beslemek aşçıların yanı sıra alıcılar, yazıcılar ve kilerden oluşan bir grup yiyecek satın alma ve depolama idaresinde işler papa mutfağının sorumluluğundaydı ve küçük mutfak ve büyük mutfak olarak ikiye ayrılan bir hizmet biriminde *coquinae parva*[1293] papanın yemeklerini hazırlarken, *coquinae magna*[1294] ise personel ve misafirlerin yemekleri ile ilgilenmekteydi.[1295] *Emptor coquine* veya *administrator expensarum coquinae* olarak adlandırılan bir görevli et, av hayvanı, balık ve ateş için odun temin etmekle görevliydi.[1296] Baş aşçılar *supracoci* ya da *magistri coquinae* olarak adlandırılmaktaydı. Papanın yemekleri kendisine bir şef tarafından götürülmekteydi. Fırıncılar saray için gerekli olan tahılın alımından sorumluydular. Buna ek olarak sofraları kurarlar, sofra için gerekli teçhizatları koyarlar ve içlerinden bir tanesi yemeğe başlamadan ve yemekten sonra ellerini yıkayan papanın bu hizmeti ile ilgilenirdi. Papanın sarayında ekmek

[1288] Maria Antonietta Visceglia, *The Pope's Household and Court in the Early Modern Age*, Jeroen Duindam- Tülay Artan-Metin Kunt (Ed.), *Royal Courts in Dynastic States and Empires: A Global Perspective*, Brill Press, Leiden 2011, s. 241.
[1289] Guillemain, *a.g.e.*, s. 42.
[1290] Guillemain, *a.g.e.*, s. 42.
[1291] Kürkçü
[1292] Koster, *a.g.e.*, s. 169.
[1293] Küçük Mutfak
[1294] Büyük mutfak
[1295] Guillemain, *a.g.e.*, s. 42.
[1296] Mollat, *a.g.e.*, s. 282.

pişmemekteydi ve ekmek ihtiyacı Avignon'un fırıncılarından satın alınarak karşılanmaktaydı. Ayrıyeten tuz, peynir gibi çeşitli gıdaların tedarik edilme işi de fırıncıların sorumluluklarındaydı. *Buticularii* olarak adlandırılan şişeciler-camcılar sadece şarap tedarik etmez, sürahi bardak gibi çeşitli şeylerin alımıyla da ilgilenirlerdi. Ayrıca mevsimine göre elma, armut, portakal, üzüm, incir, fındık alımını yapan şişecilere bazen *frucherius* bazen de *emptor fructuum* denirdi.[1297] *Magister aulae*[1298] olarak adlandırılan ve genellikle bir çavuş olan *maître d'hotel* yemek sırasında görgü kurallarını ve yemekteki oturma düzenini denetlerdi.[1299] Baharat tüccarları ise mutfağa gerekli baharatların teminini yapmaktaydılar. *Scriptores* ya da *notarii couqunae* adlı kâtipler ya da mutfaktan sorumlu noterler, papanın sarayı için yapılan tüm alımların bilançosunu tutmaktaydılar ve cuma günleri harcamaların hesaplaması yapılmaktaydı.

Servientes armorum adıyla anılan çavuşlar, sarayın iç kısmının korunmasından sorumlu idiler. Sayıları yirmi üç ile yetmiş iki arasında değişen çavuşların bir diğer görevleri de suçlu bulunan din adamlarını arayıp bulmak, tutuklamak ve yargılanmaları için kuriaya getirmekti.[1300] Mareşal olarak adlandırılan görevli papanın ahırından sorumluydu ve bu hizmet papalığın idari yapısında kralları ve Germen rakiplerini taklit ederek saraylarını geliştirmek isteyen papalarla ortaya çıktı. 13 ve 14. yüzyılda, özellikle Avignon Papalığı sürecinde işlev değişik bir gelişme göstererek kuria mareşali adıyla, geniş yetkilere ve otoriteye sahip yeni bir memuriyet ortaya çıktı.[1301]

Papalık Sarayı dönem dönem çok önemli konuklara, festivallere, törenlere ev sahipliği yapmaktaydı. Bu tarz etkinliklerde çok ağır görevler üstlenen papanın maiyeti aynı zamanda ihtişamda sınırları zorlamaktaydı. 1308 yılında, V. Clemens tarafından verilen bir ziyafette, hizmet dört şövalye ile yetmiş iki yaver tarafından yapıldı ve menüde dev bir geyik, yaban domuzu, karaca, tavşan, yirmi yedi farklı başlangıç, tepesinde bir kule ve kaliteli şarap sellerinin aktığı bir sütun bulunan

[1297] Guillemain, *a.g.e*., s. 395.
[1298] Odanın efendisi
[1299] Koster, *a.g.e.*, s. 170.
[1300] Mollat, *a.g.e*., s. 282.
[1301] Armond Jamme, *Formes dissociées ou polyvalence de l'office curial? La cité du pape et le maréchal du siége apostolique (XIII-XIV siecle,* Armand Jamme-Oliver Poncet (Eds.), *Offices, Ecrit et Papauté (XIII-XVII siécle),* Publications de L'Ecole française de Rome, Rome 2007, s. 527.

çeşme, şekerlenmiş meyveler ile kaplı ağaçlar bulunmaktaydı.[1302] XXII. Ioannes'in yeğeninin evliliği münasebetiyle vermiş olduğu ziyafetten de bir örnek verecek olursak, tutulan kayıtların bize verdiği bilgilere göre o günkü ziyafette 4,042 somun ekmek, 8 öküz, 55 koyun, 8 domuz, 4 yaban domuzu, 690 tavuk, 200 horoz, 292 kuş, 250 düzine yumurta, 11 araba şarap ve sayısız balık, tavşan, güvercin, sülün, tavus kuşu misafirlerin yiyip-içmesi için hazırlandı.[1303] Papaların mutfak masrafları onların doğaları ile doğrudan alakalıydı. Tutumlu olan ya da Kilise idaresinde idealleri ve öncelikleri farklı olan papaların yıllık ortalama mutfak masraflarının, tersi olan papalar ile kıyaslandığında düşük olduğu görülmektedir. Ancak bir noktayı detaylandırmak gerekir. V. Clemens, XXII. Benedictus gibi bir papa olmamasına rağmen mutfak düşüktür çünkü kendisi neredeyse vefatına kadar, maiyetiyle beraber kısmen göçebe yaşamıştır. Bu bağlamda XII. Benedictus önemli bir isimdir. Sade yaşamı ve tutumlu olmayı seven papa lüks ve gösterişli, abartılı menülerle dolu yemekli aktivitelerden olabildiğince kaçınmıştır. Onun dönemi mutfak masrafları tüm Avignon papalarının mutfak harcamaları içinde en azıdır. VI. Clemens ise sürpriz olmayan bir şekilde XI. Gregorius'u görmezsek zirvededir. Gregorius savurgan bir papa olmamasına rağmen ondaki durum VI. Clemens'den farklıdır. Onun döneminde Bizans imparatoru, Napoli kraliçesi, Alman imparatoru, Kıbrıs gibi gibi dönemin en yüksek asalet sınıfı mensupları Avignon'da, Roma'da misafir edilmiş ve haliyle bu durum mutfak harcamalarına yanşımıştır.

Papaları çevreleyen kişiler arasında doktorların özel bir yeri bulunmaktaydı. Papa olarak seçilen kişiler, papa olduklarında çoğunlukla yaşlı ve nadiren orta yaş üzeri olduklarından, saray doktorların varlığı oldukça önemliydi. Papalar kişisel yaşantılarında önemli yeri olan doktorlara karşı oldukça cömert davrandıklarından daha iyi yaşam sürmek niyetinde olan insanlar sarayda meslekleri vasıtasıyla iş bulabilmek için farklı ülkelerden gelebilmekteydiler.[1304] V. Clemens ve XI. Gregorius arasında her papa sarayda hemen hemen dört doktor bulundurdu. Çoğunlukla zayıf, yaşlı adamlar olan papalar akademik bilgileri ve başarılı uygulamaları ile tanınmış doktorlarla çevriliydiler. VI. Clemens'in doktoralara ödediği meblağları halefleri ve selefleri ile kıyaslayacak olursak sağlığı tehlikede

[1302] Müntz (1897), *a.g.m.*, s. 31.
[1303] Koster, *a.g.e.*, s. 171.
[1304] Robert Brun, "Quelques Italien d'Avignon: Naddino de Prato médecin de la cour pontificale", *Mélanges de l'école française de Rome*, cilt: 40, sayı: 2, 1923, s. 219.

olan papanın nitelikli doktoralarla etrafını özenle sardığını, durumu ile ilgili olarak mümkün olduğunca çok fikir toplamaya çalıştığını görebilmekteyiz.[1305] V. Clemens'den itibaren üç ya da dört saray doktoru bulunduran papaların aksine VI. Clemens'in sağlık durumunu gözlemleyen altı tane saray doktoru vardı. Papaların fiziksel sıhhatleri ile ilgilenen doktorlardan içinde Guy of Chauliac, Arnaud de Villenova ve Jean de Tornamira gibi zamanın en ünlüleri olarak bilinen doktorlar bulunuyordu.[1306] Dönemin doktorlarının hepsi olmasa da bir kısmının aynı zamanda astrolog olduğu önemli bir detaydır. Avignon papalarının sarayında doktorluk yapan kişilerin bir kısmı da hem doktorluk hem de astrolojik öngörüler yapmaktaydılar ve XII. Benedictus'tan itibaren papalar, özellikle VI. Clemens astrolojik tabanlı tıbbî çalışmalara önem vermekteydi. Örneğin Kara Ölüm'ün evrensel nedeni Guy de Chauliac için olduğu gibi zamanın pek çok doktoru için de astrolojik bir doğaya sahipti ve salgının esas kökü 1345 kavuşumunda yatmaktaydı.[1307] Sarayda birkaç berber (kırıkları da tedavi emekteydi) ve eczacılar doktorlara yardım etmekteydiler. *Pharmaciens du palais* adıyla anılan saray eczacıları alaylarda ve törenlerde doktoru takip ederlerdi ve cerrahtan önce gelirlerdi. 1316 yılında papa XXII. Ioannes tarafından *Speciarius, Sempli ciarius pontificius* ve ya *Vaticanus'*un dispanseri olarak adlandırılan çatı altında toplandılar ve başkanı sadece papaya ilaç sağlamakla kalmadı aynı zamanda eczacılıktaki ustaların faaliyetlerini yönetti.[1308] Papa eczacıların kişisel olarak ilgilendikleri kişi olduğundan papa nereye giderse eczacıları da peşinden gitti. Eczacıların burada sayılan görevleri haricinde papa öldükten sonra onu mumyalamak gibi bir görevleri daha vardı ve Avignon'daki eczacı Giacomo bu konuda ünlü bir isimdi.[1309]

Papanın kapısında *hostarii* ya da *porterii majores* olarak adlandırılan ve ana kapıcılar ya da birinci sınıf kapıcılar olarak bilinen görevliler nöbet tutmakta, gelen ziyaretçileri tanıtıp, papaya duyurmaktaydılar. İkinci sınıf kapıcılar olarak bilinen *hostarii minores*, daha küçük kapılar önünde nöbet tutarlar ve papa Kardinaller

[1305] H. Waguet, "Note sur les médecins de Clément VI", *Mélanges de l'école française de Rome*, cilt: 32, 1912, s. 45.
[1306] F. Glick-Steven J. Livesey- Faith Walls, *Medieval Science, Tecnology and Medicine: An Encyclopedia*, Routledge, London 2005, s. 51-85 ve 213.
[1307] Jean-Patrice Boudet, "Le papauté d'Avignon et l'astrologie", *Cahiers de Fanjeaux*, sayı: 27, 1992, s. 264.
[1308] Tommaso Aurelj, "Les pharmaciens des papes, Revue d'Historie de la Pharmacie", cilt: 99, sayı: 33, 1937, s. 119.
[1309] Aurelj, *a.g.m.*, s. 120.

Kurulu'na ya da salona girdiğinde gerekli halıları, sandalyeleri hazırlarlardı; dış kapıları açıp kapatanlara da *hostarii externales* denmekteydi.[1310] Papanın kişisel hane halkının bir parçası olan kapı görevlileri papanın mabeyincisine bağlı olarak hizmet vermekteydiler. Bu tür görevlilerin papanın kapısını koruduğuna dair basit bir varsayımda bulunabiliriz ancak bu görevliler Papalık temsilcileri tarafından yapılan patrimonyal anlaşmaların çoğuna tanık olmaktalar; dilekçe sahipleri ya da davacıların papanın huzuruna girmesine izin verebilen ya da reddedebilen, Papalık mektupları ya da imtiyazlarının üretilmesinde rolleri olan, önemli isimlerdi.[1311] *Schola hostiariorum domini papae* adıyla bilinen kapıcıların kolejleri Roma Kilisesi'nde farklı görevleri temsilen oluşturulan pek çok kolejden (*scholae*) biriydi ancak ayinlerde ve törenlerde bunların rolüne çok dikkat edilmekteydi.[1312]

Cubicularii, camerarii ya da *cambrerii* olarakda adlandırılan mabeyinciler gerekli görevleri nedeniyle papayı en yakından tanıyan insanlardı ve papaya olan yakınlıkları sayesinde önemleri arttı ve çeşitli görevler için papaların başvurabilecekleri sırdaşları haline geldiler.[1313] Mabeyincilerin görevleri papaya kıyafetlerini giymesinde yardım etmek, piskoposluk tacını papanın kafasına koymak ve çıkartmak, papanın terliğini ya da ayakkabısını giydirmekti. Papanın en kişisel işleri ile ilgilenen mabeyinciler yaptığı hizmetler gereği papaya fiziksel olarak en yakın olan, hatta ona temas edebilen ender kişilerdi. Hizmetleri dışında papanın sağında ve solunda, iki yanında ona yakın bir vaziyette dururlardı.

Papanın özel şapelinde görev yapan papazlara *capellani commensales* ismi verilmekteydi. Görevleri sabah ve akşam dualarını okumak, papa bir alaya katıldıysa ve ya ata bindiyse haçı onun önünden taşımaktı.[1314] XII. Benedictus tarafından dua saatlerinde ilahi söylemeleri için *schola cantorum* adlı yeni bir koro kuruldu. 1336 yılında Papalık bilinen ilk koro şefi ofisini yarattı ve 15. yüzyılda batı mahkemelerinin çoğunda görülen bu ofis Avignon'daki Papalık mahkemesinin bir

[1310] Mollat, *a.g.e.*, s. 282.
[1311] Benedict Wiedemann, "Doorkeepers, the Chamberlain and Petitioning at the Papal Court, c. 1150-1200", *Historical Research*, cilt: 91, sayı: 253, Ağustos 2018, s. 409.
[1312] Susan Twyman, *Papal Ceremonial at Rome in the 12th Century*, Woodbridge, New York 2002, s. 189-190.
[1313] Koster, *a.g.e.*, s. 170.
[1314] Mollat, *a.g.e.*, s. 282.

taklitliydi.[1315] Bunlara ek olarak papanın hane hizmetlilerinden sayılan ancak çoğunlukla saray dışında görev yapan kuryeler vardı. *Cursores pedestres* olarak adlandırılan kuryeler yaya olarak hizmet vermekteydiler. Avignon içinde görev yapan bu kuryeler, papanın emirlerini Kilise kapılarına asarlar, şehir içinde bulunan kişilerin mahkeme davetini yaparladı; *cursores equitatores* olarak adlandırılan kuryeler ise atlı olarak görev yapar ve Avignon dışına papanın mesajlarını, mektuplarını, emirlerini götürürler, yine yaya kuryeler gibi ancak Avignon dışındaki Kilise'lere papanın bildirilerini asarlar, suçluları mahkemeye davet ederler ve bazen suçluların bulunup tutuklanmasında rol alırlardı.[1316] Papalık kuryeleri ile ilgili kaynakların nispeten az olması nedeniyle haklarında çok fazla bilgi bulunamamaktadır ancak elde edilen belgelerden iki ayda bir maaş aldıkları tespit edilmiştir.[1317] VI. Innocentius ve V. Urbanus'un papalıkları süresince ismi tespit edelen yüz yirmi kurye olduğunu belirten A. M. Hayez, kuryelere evlerinin kirasını ödemeye yönelik bir tazminatın verildiğinden bahsetmektedir.[1318] Buna ek olarak B. Schwarz, önemli siyasi içerikli mektupların tesliminin, 14. yüzyıl itibariyle Kuzey ve Doğu Avrupa ülkelerine yani çok uzak mesafelere kuryeler ile gönderilmediğini, papaların bu süreçte henüz gelişme aşamasında olan ticari şirketlere başvurduklarına değinmektedir.[1319]

Magister operum palatii apostolici olarak adlandırılan bir memur papanın sarayında ya da herhangi bir ikametinde inşaat işlerinden sorumluydu ve taş veya ahşap işlerinin kontrolü, işçilere yardım etmek, şantiyelerin denetimi, teslim alınacak malzemelerin kontrolü bu memurun yükümlülükleri arasındaydı. Basitce magister operum olarak anılan bir memura sahip olmak geleneksel bir uygulamaydı ancak Avignon Papalığı döneminde bu memuriyetin sabit bir görüntüsü yoktu. Örneğin Avignon'da inşa edilen Papalık Sarayı'nın şantiyesinin başında bazen bir iş ustası, bazen bir iş müdürü bazen de ikisi birlikte bulunuyordu; sistematik olarak varlık

---

[1315] Etienne Anheim, *Naissance d'un Office Pierre Sintier, Premier maître de la Chapella du Pape (1336-1350),* Armand Jamme-Olivier Poncet (Eds.), *Offices et Papauté (XIV-XVII siécle): Charges, Hommes, Destins*, Publications de l'Ecole Française de Rome, Rome 2005, s. 267.

[1316] Yves Renouard, "Comment les papes d'Avignon expédiaient leur courrier", *Revue historique*, cilt: 180, 1937, s. 1-3.

[1317] Anne-Marie Hayez, "Les courriers des papes d'Avignonsous Innocent VI et Urbain V (1352-1370)", *XXIVe Congrés de la S.H.M.E.S,* Avignon, Haziran 1993, s. 49.

[1318] Hayez (1993), *a.g.m.*, s. 50.

[1319] Brigide Schwarz, *Les courriers pontificaux du XIII au XV siécle (Vers 1200-Vers 1470)*, Armand Jamme-Olivier Poncet (Eds.), *Offices et Papauté (XIV-XVII siécle): Charges, Hommes, Destins*, Publications de l'Ecole Française de Rome, Rome 2005, s. 648.

göstermeyen magister operum gibi bir memurun bulunması kişilere, yapılacak eserlere ya da zamana göre değişkenlik göstermekteydi.[1320] Magister operumun mali görevlerine de rastlanılmaktadır. Maaşları belirlemek, işçilere ödeme yapmak, işçi alımı yapmak, şantiye için alınacak malların fiyat kontrolünü yapmak onun sorumluluğundaydı.

Halka açık bir şekilde yapılan dini ibadetler, içerisinde hayır işlerini de barındırıyordu. Evenjelik hayırseverlik rolünü bırakmayan papalar bütçelerinin önemli bir bölümünü hayırseverlik işlerine adamaktaydılar. Papalar tarafından fonlanan Papalık imarethanesinin üç ana görevi vardı: Avignon'daki Pignotte Düşkünlerevi'ndeki yoksullara günlük yiyecek, ayakkabı, giysi dağıtımı, papanın taç giyme töreni esnasında ve ya kutsal günlerde ya da papa şehre girerken veya çıkarken para, yiyecek dağıtımı ve özel olarak sadaka dağıtımı.[1321] Eski geleneğin sürdürülmesine önem veren Avignon papaları yoksul, yardıma muhtaç insanların bakımı ve ya sadaka için ciddi meblağlar harcamaktaydılar. *Almonerler*[1322] tarafından dağıtılan hayırseverlik bütçesi, 12.000 ile 25.000 florin arasında değişmekteydi ve VI. Clemens dönemindeki finansal kriz zamanlarında bile bu insanlara harcanan para 46.500 ila 52.000 florin arasındaydı.[1323]

Papanın şarapçısından, doktorundan, aşçısından, mabeyincisine kadar onun fiziksel rahatı için hizmet eden herkese karşı papalar çoğunlukla cömert ihsanlarda bulunuyorlardı. Eugéne Müntz'ün tespitine göre çavuş, hamal, kültivatör dâhil yaklaşık üç yüz kişiden oluşan bir maiyet papaların hizmetini yapmaktaydı.[1324] Bernard Guillemain ise uzun yıllardır göçebe gibi yaşayan Papalık mahkemesinin yaşam tarzı ve uyguladığı ilkel ücretlendirme politikasından ötürü ve ayrıca Papalık için hizmet veren tüm görevli kategorilerinin inceden inceye belirtilmemesi nedeniyle tam bir sayı tespiti yapmanın zorluğuna işaret etmekte ancak XXII. Ioannes'in papalığının başlangıcı ile göçebe formdan kurtulan papalık mahkemesinin dikkate değer organizasyonu ile elde edilen belgeler ışığında Papalık mahkemesine hizmet eden personelin toplam sayısının üç yüz ilâ dört yüz arasında olduğu

[1320] Philippe Bernardi, *Le Maitre de ceuvres du pape: officier ou entrepreneur?*, Armand Jamme-Oliver Poncet (Eds.), *Offices, Ecrit et Papauté (XIII-XVII siécle)*, Publications de L'Ecole française de Rome, Rome 2007, s. 715-717.
[1321] Koster, *a.g.e.*, s. 172.
[1322] Yardım dağıtan görevli
[1323] Guillemain, *a.g.e.*, s. 409.
[1324] Müntz (1897), *a.g.e.*, s. 30.

sonucuna ulaşmıştır.[1325] Papalar kendileri için kişisel bağlantılı gördüğü ve varlıkları en küçük ayrıntısına kadar önemli olan bu çalışanları eski bir gelenek uyarınca memnun etmeye çalışır, Paskalya ve Noel presbiteryumunda onlara ek olarak para verirlerdi.[1326] Cömertliği dillere destan papa VI. Clemens, hizmetçilerine yazlık ve kışlık giysiler alarak tek seferde binlerce florin harcamaktaydı.[1327]

Avignon'daki Papalık idaresi ve idarenin yapısı büyük oranda kendisini XXII. Ioannes'in yeniliklerine borçluydu. Güçlü bir Papalığın çok güçlü bir ekonomi ile olacağını savunan XXII. Ioannes, idari reformları ile her bir ofisteki personel sayısını artırdı. V. Clemens'in Avignon'a gelişine rağmen yerleşik olmayan Papalık mahkemesi XXII. Ioannes ile Avignon'a sabitlendi ve dikkate değer bir şekilde organize ve finanse edildi.[1328] Papa her birim üzerinde merkezi gücün genişlemesine ekstra özen gösterdi. Papalığın merkezileşme adına attığı adımlar iş gücündeki artış ve doğal olarak personelin çoğalması, onlara ödenecek maaşın artması anlamına gelmekteydi ancak getirilen ek ücretler, artan harcamaları telafi etti.[1329] Papalık mahkemesinin hizmetinde bulunan *officiales Sedis apostolicae* olarak adlandırılan apostolik makamın görevlilerin işlevlerini ve şeklini Avignon'da Papalığın kalması ile stabilize ettiği bilinen bir gerçektir ancak buna rağmen idari işler ve hane içi işlevlerin iç içe geçmiş olması, tam bir görev tanımı yapılmasını ve bunların birbirinden ayrılmasını zorlaştırmaktadır.[1330]

4.4. Kardinaller

Cardo[1331] kelimesinden türeyen *cardinalis* kelimesi ve kökeni ile ilgili çeşitli görüşler ve varsayımlar olsa da tarihçiler ve dil bilimciler kelimenin genel manada Kilisenin hizmetine kalıcı ve sıkı bir şekilde bağlı din adamı anlamında kullanılan *intitu latus, fixus* ve ya *incardinatus*'un eşanlamlısı olduğu konusunda hemfikirdirler.[1332] Cardinalis kelimesinin daha 8. yüzyıl gibi erken bir tarihte Lateran

[1325]Bernard Guillemain, "La personnel de la cour de Clément VI", *Mélanges de l'école ffrançaise de Rome*, cilt: 63, 1951, s. 141-142.
[1326] Guillemain, *a.g.e.,* s. 47.
[1327] Müntz (1897), *a.g.e.,* s. 30.
[1328] Guillemain (1951), *a.g.m.,* s. 142.
[1329] Koster, *a.g.e.,* s. 176.
[1330] Visceglia, *a.g.m.,* s. 242.
[1331] Menteşe, merkezi, temel, sağlam bir şekilde kurulmuş bir şey
[1332]Stephan Kuttner, "Cardinals: The History of the Canonical Consept", T*raditio*, cilt: III, 1945, s. 130.

Bazilikası'nda idari ve dini görevleri yerine getiren *diaconi palatani*[1333] ve *dioconi regionarii*[1334] ile ilişkilendirildiği görülmektedir.[1335] Kardinaller ve onların Kardinaller Koleji, 11. yüzyıl gibi bir tarihe sahiptir ancak çoğu için kardinalliğin tarihçesi havarilik yıllarına kadar dayanmaktadır. Yüzyıllar içerisinde kardinal piskoposlar ve rahipler yavaş yavaş geleneksel litürjik işlevlerini aştılar ve IX. Leo'nun (1049-1054) papalığı sırasında Kilise hükümetine dâhil oldular. IX. Leo'dan sonra zorlu bir seçim süreci ile papa olan II. Nicholas papalık seçim prosedürünü yeniden düzenleyerek kardinallerin Kilise yönetimindeki rollerini genişletti; kardinaller nominal olarak Roma ve onun ruhban sınıfından sorumlu oldukları için yeni papanın seçim süreci ile ilgili tartışmalı süreçte kardinal piskoposlara öncelik verdi.[1336] Romalı aristokrat ailelerin sürekli seçimi manipüle etme çabaları artarak kendini göstermeye başlayınca kendi seçimi üç yıl kadar süren papa X. Gregorius konuya dair yeni düzenlemeler yaptı. Gregorius seçim sürecini hızlandırarak *sede vacante*[1337] durumunun önüne geçmek adına kardinallerin papa seçmek için ihtiyaç duyulan oy çoğunluğuna ulaşana değin kapalı kapılar altında tutulmasını emreden fermanı *Ubi periculum*'u (1274) ilan etti.

Kardinallerin önem ve etkileri artıkça ortak hak ve görevleri ile ilgili düzenlemeler yapıldı. Kardinallerin bileşiminden oluşan kolej uzun yıllar içerisinde kompozisyon ve görünüm olarak giderek oligarşik bir hal aldı ve kardinallerin Papalık siyasetindeki göz kamaştırıcı rolü Avrupa'da kral ve prenslerin onların dostluğu için yarışmasına neden oldu.[1338] Kardinaller Kilise'nin sütunları olarak kabul edilmekteydiler ve kardinallerin Roma Kilisesi'nin genel yönetimindeki rolleri ile 14. yüzyıldaki önemleri bu ifadeyi haklı çıkartmaktaydı.[1339] İsa'nın vekili olarak papa Katoliklerin ihtiyaçlarını karşılamak, Roma şehrine hizmet etmek ve İsa tarafından kendisine verilen görevleri layıkıyla yerine getirmek için Kilise'yi hem

[1333] Saray Diyakozu
[1334] Bölge Diyakozu
[1335]Barbara Bombi, *The Medieval Background to the Cardinal's Office*, Marry Hollingswort-Miles Pantendon-Arnold Witte (Eds.), *A Companion to the Early Modern Cardinal*, Brill Press, Leiden 2020, s. 10.
[1336] Ian S. Robinson, *The Papacy 1073-1198: Continutiy and Innovation*, Chambiridge University Press, UK 1990, s. 369-370.
[1337] Apostolik koltuğun boş kalması
[1338] Norman P. Zacour, "Papal Regulation of Cardinals Households in the Fourteenth Century", *Speculum*, cilt: 50, sayı: 3, Temmuz 1975, s. 434.
[1339] Mollat, *a.g.e*., s. 305.

ruhsal hem de bedensel araçlar olan kardinallerin yardımıyla donatıyordu.[1340] Kilise içerisindeki önemlerinden dolayı kardinaller *caput et cardo*[1341], *membra corporis domini pape*[1342], *membra capitis*[1343], *fratres pape*[1344] olarak nitelendirilmekteydiler.[1345] Kilise hükümeti içerisinde hem pozisyonları hem de görevleri gereği kardinalleri özel olarak tanımlayan, papa seçme sürecini yansıtan terminolojik ifadeler vardı. Örneğin *papabile-papabili*[1346], *prattiche*[1347], *rubrum hat*[1348], *sucrutator*[1349], *sucrutiny*[1350] gibi ifadeler[1351] kardinallerin yüklendiği rolleri, özel durumları yansıtan terminolojik kelimelerdir.

Papa Kilise idaresine dair her konuda sık sık kardinallerle temas halindeydi ve çoğunlukla onlarla fikir alışverişi yaptıktan sonra harekete geçmekteydi.[1352] Özellikle Avignon'a yerleşilmesi ile papaların yeni yaşam tarzı ve idari sistemleri kurianın genişlemesini ve iş yükünün artmasını beraberinde getirdi. Artan iş yükü ve paylaşımı Kilise Hükümeti'nde kardinallerin önemini artırdı. Kardinallerin Kilise hükümeti içerisinde çeşitli görevleri vardı: doktriner düzenleyici, diplomatik misyonlar (barış-savaş görüşmeleri, evlilik müzakereleri vs.) Haçlı Seferi vaazı ya da bir Haçlı Seferi'nin tavsiye edilebilirliği hakkında görüş, papa seçimi gibi.[1353] Bu tarz meselelerde kardinaller görüşlerini *vota* adlı bir muhtıra ile papaya bildirmekteydiler. Misyonları içerisinde şüphesiz en önemlisi yeni papanın belirlenmesindeki rolleri idi.

[1340] Jennifer Mara deSilva, *The Ritüels of the Cardinalite: Creation and Abdication,* Marry Hollingswort-Miles Pantendon-Arnold Witte (Eds.), *A Companion to the Early Modern Cardinal*, Brill Press, Leiden 2020, s. 43-44.

[1341] Baş ve menteşe. İki önemli uzvu ya da parçayı bir arada tutmasından, birleştirmesinden dolayı menteşe bir metafordur.

[1342] Papanın bedeninin bir parçası

[1343] Başın parçası

[1344] Papanın kardeşi

[1345] Bombi, *a.g.m.*, s. 14.

[1346] Gelecekte papa olarak seçilme ihtimalinin yüksek olduğu kardinalleri ifade etmek için kullanılan kelime

[1347] Papayı seçmek için toplanan kardinallerin, papabili hakkında yaptıkları değerlendirmeleri ifade eden İtalyanca kelime

[1348]1200'lü yıllardan itibaren kardinallerin başına giydikleri kırmızı şapka. Kardinallerin kırmızı cüppesi ile aynı renk olan bu kırmızı İsa'nın kanına atıf yapmakla beraber bir kardinalin Kilise için ölmeye hazır olduğunu sembolize eder.

[1349] Bir oylama esnasında oy saymakla görevli kardinal

[1350]Dar bir tanımla Papalık seçimlerinde kardinallerin kullandığı oyların geçerliliğini belirleme ve sayma sürecini ifade etmektedir. Daha geniş anlamda ise kelime oy verme süreci için kullanılmaktadır.

[1351] Frederick J. Baumgartner, *Behind Locked Doors: A History of the Papal Elections*, Palgrave MaCmillan, England 2003, s. xiv-xv.

[1352] Mollat, *a.g.e.*, s. 305.

[1353] Pierre Juggie, *Les cardinaux légats et leurs archives au XIV siecle*, Armand Jamme-Oliver Poncet (Eds.), *Offices, Ecrit et Papauté (XIII-XVII siécle),* Publication de I'école française de Rome, Rome 2007, s. 163.

Mevcut papa öldükten sonra toplanan kardinallere seçimde papanın seçim sürecini düzenlemekle sorumlu mabeyinci liderlik etmekteydi. Seçim onun *'esktra omnes'*[1354] emriyle başlar ve bu talimatla kapı *cum clave*[1355] kilitlenir. İçeride papa olacak aday için kardinaller oy kullanırlar ve papa belirlendikten sonra kıdemli kardinal seçimi halka duyurmak için dışarı çıkar ve *'Habemus papam!'* der ve yeni papanın adını Latince olarak halka bildirir.[1356] Sonra papa balkona çıkarak *urbi et orbi*[1357] kutsamasını yapar.

Kardinaller her zaman Avignon sınırları içerisinde yaşamıyorlardı. Hatta kardinal Albornoz, kardinal Bertrand du Pouget, Pedro Gomez, Annibal de Ceccano, Niccolo Capocci, Gilles Aycelin de Montaigut, Aimeric de Châtelus örneklerinde görüldüğü üzere legat olarak atanan diplomatik ve askeri misyonlar yüklenen ve uzun yıllarca kuriaya gelemeyen kardinaller vardı. Kardinaller legat olduklarında Papalık otoritesinin emanetçileri olarak kabul edilmekteydiler. Legatlık Papalık temsilinin en yüksek biçimiydi ve bu nedenle papa ve elçisi fiziksel bir birliktelik oluşturmuş varsayılarak, elçinin fiziksel bütünlüğüne saldırı papaya yönelik bir saldırı olarak nitelendirilmekteydi.[1358] Kardinaller papanın vücudunun parçaları olarak kabul edildiğinden dokunulmazlıklarını ihlal edenlere dini cezalar uygulanırdı. Papaların Avignon'da bulundukları dönemlerde kardinaller legat olarak papanın otoritesini hâkim kılmak için çok fazla seyahatler yaptılar ve Macaristan'dan İngiltere'ye, İber krallıklarına kadar, her zaman farklılıkları gidermek, dini hakları uygulamak için gönderildiler.[1359] Kardinal legatler özellikle İtalya meselelerinde ve Yüzyıl Savaşları esnasında İngiltere-Fransa arasında mekik dokudular. Legat olan kardinallerin yaşamları diğer kardinallere kıyasla daha maliyetli idi. Kardinal legatın Avignon dışında olduğu zamanlarda efendisinin hizmetini oralarda da yerine getirmek için küçük de olsa bir maiyet onları takip etmekteydi ve kardinalin seyahatlerini ve kişisel

[1354] Herkes dışarı!
[1355] Anahtar ile. V. Clemens'in ölümünden sonra bir türlü toplanamayan kardinallerin yeni papayı seçme süreleri bilindiği üzere iki yılı geçkin bir sürede olmuştu. Gerekli müdahalelerle toplanan kardinaller bu uygulama vasıtasıyla yirmi yedi aylık bir sede vacante durumundan sonra XXI. Ioannes'i seçmişlerdir. Bu uygulama Ubi periculum ile yasal olmasına rağmen Avignon papaları içinde kilitli kapılar altında papa seçilen ilk isim XXII. Ioannes'tir. Sonraki papaların seçim süreci ve sürecin kısalığı bir önceki yüzyıla kıyasla oldukça kısa ve başarılıdır.
[1356] Baumgartner, *a.g.e.*, s. 1.
[1357] Şehre ve dünyaya
[1358] Alexander Koller, *Cardinal Legates and Nuncios*, Marry Hollingswort-Miles Pantendon-Arnold Witte (Eds.), *A Companion to the Early Modern Cardina*l, Brill Press, Leiden 2020, s. 177.
[1359] Guillemain, *a.g.e.*, s. 225-226.

hizmetini yönetmek için aynı anda birkaç hizmetlinin daha istihdam edilmesi gerekiyordu.[1360]

Kardinallerin Kilise siyaseti üzerinde derin nüfuzları vardı. Bu durum sık sık onların güç oyunlarına ve entrikalara dâhil olmasını beraberinde getiriyordu. Krallar ve prensler Papalık politikasını kendi lehlerine kolayca manipüle etmek için kardinallerle dost olmaya özen göstermekteydiler. Örneğin 1354'te Floransalılar üç yüz florin karşılığında Pierre Bertrand, Rinaldo Orsini ve Bertrand de Déaulx'u kendi çıkarlarını savunmaya ikna ettiler; Visconti'ler ise Albornoz'un İtalya'da giriştiği askeri operasyonları engellemek için Avignon'daki kardinallere altın dağıtmaktan çekinmediler.[1361] Papanın Kilise işlerinin yönetimindeki başlıca ajanları kardinaller, rollerinin ve misyonlarının bilincinde olarak VI. Innocentius'un seçim sürecinde papanın otoritesine darbe niteliği taşıyan bir metne imza attılar. Kardinallerin zararsız olarak kabul ettikleri hasta ve uysal Innocentus'u seçmeleri de anlaşılan tesadüf değildi.[1362] Belki de VI. Clemens'in ılımlı idaresinde güçlenen kardinaller şartların uygun olduğunu düşünerek güçlerini kendi lehlerine artırmak istediler. Bu bağlamda Avignon dönemi kardinaller ve onların bileşiminden oluşan kolej için önemlidir. 14. yüzyıl olayları ile güçlenen kardinaller ve kolej artık papanın eylemlerini etkilemeyi ve hatta kontrol etmeyi amaçlamaktaydı. Papanın geleneksel üstünlüğünü azaltmaya yönelik tehlikeli hareketin başlangıcı çoğu zaman Reformasyon döneminde görülse de olayın kökü aksine buradadır.[1363] Kardinaller Innocentus papa seçilmeden evvel papa karşısında pozisyonlarını sağlamlaştıracak, Papalık tarihinde türünün ilk örneği olan '*Konklav Kapitülasyonu'* adlı bir metin imzaladılar.[1364] Konklav Kapitülasyonu ile kardinallerin sayısının yirmiyi geçmemesi, papa seçilen kişinin kardinallerin toplam sayısı on altıya inene dek yeni kardinal atamaması kararlaştırılmaktaydı. Dahası metin birinin aforoz edilmesi, bir kardinalin mülküne el konulması ya da oy hakkının elinden alınması için kardinallerin üçte iki çoğunluğunun oyunun alınmasını gerekli kılmaktaydı.[1365] Papayı otoritesel bağlamda sınırlayan karar krallar ya da yerel din adamlarından

[1360]Pierre Jugie, "Les familiae cardinalices et lour organisation interne au temps de la papauté d'Avignon", *Publications l'Ecole de française de Rome*, Avignon 1990, s. 54.
[1361] Mollat, *a.g.e.*, s. 306.
[1362] Renouard, *a.g.e.*, s. 49.
[1363] Hughes, *a.g.e.*, s. 158.
[1364] Koster, *a.g.e.*, s. 87.
[1365] Baumgartner, *a.g.e.*, s. 53.

herhangi bir sübvansiyon alınması için de yine kararı kardinallerin çoğunluk oyuna bırakıyordu. Bu maddeler ve diğer ek maddeler kardinallere ve Kardinaller Koleji'ne Papalık kararı ve politikası hakkında veto yetkisi vermekteydi. Papa gelirleri de kardinallerle paylaşmak zorundaydı. Her bir kardinal papa olarak seçilmesi halinde bu belgeye uyacaklarına dair yemin ettiler. Olay kardinallerin papayı kontrol altına almak için meclisi kullanma çabasıydı ve bundan sonraki üç yüz yıl boyunca papayı seçmek için yapılan her toplantı yazılı bir kapitülasyon üretti; yazılı metnin olmadığı zamanlarda anlaşmalar sözlü yapıldı.[1366] Metin Roma'da Lateran Bazilikası'nda ayinle ilgili görevlerden sorumlu din adamlarının yüzyıllar içerisinde hareket alanlarını genişleterek Papalık iktidarına ortak olma çabalarını, bununla birlikte bu amaç önündeki en önemli engel olan X. Gregorius'un 1274 tarihli fermanı Ubi periculum'un sınırlandırmalarından kurtulma gayretlerini yansıtmaktadır. 13. yüzyılda Henry of Segusio gibi kanonistler sede vacante durumunda kardinallerin Kilise'ye ait dünyevi ve manevi meseleleri denetlemesi, yönetmesi gerektiğini, dahası kardinallerin özlemini duyduğu şeyi; kardinallerden oluşan bir konseyin papa ile oligarşik bir yapıda Kilise'yi yönetmesi gerektiğini savunmaktaydı fakat Ubi periculum, açıkça bir boşluk halinde kardinallere sadece yeni bir papa seçme yetkisi vermekteydi.[1367] Papa Innocentus, P. N. Zacour'un ifadelerine göre seçildiğinde belgeyi dikkatle inceleyip, Kilise yasaları ile çelişmediğine ikna olduğunda belgeye ve ettiği yemine uyacağını beyan etti.[1368] Papa seçildikten sonra konuya dair araştırmalarını yapan VI. Innocentius, 6 Temmuz 1353 tarihli bullası *Sollicitudo pastoralis* ile bahsi geçen kapitülasyonun Ubi periculum'u ihlal ettiğini belirterek metne uymayı reddetti ve papanın otoritesinin hiç kimse tarafından sınırlandırılamayacağını ilan etti.[1369] Buna rağmen 14. yüzyılın sonundan itibaren kardinaller her boşlukta kendi zenginleşmelerini sağlamak ve mevcut papanın eylemlerini kontrol altına almak için seçim anlaşmaları yapmaya devam ettiler.[1370]

Kardinallerin idari yükümlülükleri içerisinde Kilise'nin merkez ofisleri, hapishane, Kutsal Kolej vb. idari birimlerin denetimi vardı. Kardinaller heretikliğin kovuşturulması ile ilgili durumlarla doğrudan yetkiliydiler. Katolik Kilisesi'nin ve

[1366] Baumgartner, *a.g.e.*, s. 53-54.
[1367] Koster, *a.g.e.*, s. 87.
[1368] Zacour (1957), *a.g.m.*, s. 460.
[1369] Koster, *a.g.e.*, s. 88.
[1370] Hughes, *a.g.e.*, s. 158.

Papalığın kırmızı çizgisi olan inanç birliğine dair her konu büyük bir sorumluluk gerektirdiğinden kardinaller bazen Avignon zindanlarına nakledilen heretikleri, şüphelileri sorgularlar, neredeyse her zaman son yargıyı kendine saklayan papa için ayrıntılı raporlar oluştururlar, yetkilerini kötüye kullanmakla suçlanan engizisyoncularla ilgili şikâyetleri incelerler, her türlü sihir, hurafe ve heterodoksi ile ilgili bulguları değerlendirirlerdi.[1371] Bir kardinal bir devlet, ulus, bölge veya kasabanın koruyucusu olmanın yanı sıra dini bir kurumun, tarikatın, yetimhanenin, hastanenin, Kilise himayesi altında bulunan herhangi bir organizasyonun hamisi de olabilmekteydi. Kardinaller içerisinde bulunan bazı önemli şahsiyetler Kilise adına değerli hizmetler yapmaktaydılar. Bu bağlamda Avignon hükümetine yetenekleri ile özel hizmetler yapanlar arasında Gaucelme de Jean, Napolyon Orsini, Guy de Boulogne ve Simon Longham gibi becerikli diplomatlar vardı. Kardinaller arasında Guilleume de Mandegout, Bérengel Frédol, Bertrand de Montfavés, Gozzo di Rimini, Bertrand de Déaulx, Pierre Flandrin ve Pierre Bertrand dönemin uzman hukukçuları olarak ünlenmiş şahsiyetlerdi.[1372] Çoğu hukukçu olan kardinaller her ne kadar Kilise Hükümeti adına hizmet verseler de zaman zaman kendi ideolojilerine ve görüşlerine sahip çıkıyorlardı. Örneğin Napolyon Orsini, XXII. Ioannes'in Alman imparator Ludwig ve Spiritüellerle olan mücadelesinde açık şekilde papanın karşısındaydı.

Kilise'nin prensleri olan kardinallerin ve onların *'familia*'sının barınması için Roma'da saraylar tahsis edilmişti. XXII. Ioannes ile birlikte Avignon'a yerleşmeye başlayan kardinaller ışıltılı maiyetlerinin ve kendilerinin barınması için konut arayışına girdiler. Şehirde rütbelerine uygun evlerde barınan kardinaller ilk yıllarda yeni konutlar inşa etmek yerine mevcut konutları rehabilite ederek konakladılar. Kardinallerin Avignon'da maiyetiyle birlikte yaşadıkları konut kümelerine *librata* denilmekteydi. Bu yapılar sadece barikat ve zincirlerle maddi olarak çevrelenerek tek bir konut oluşturmak için nominal olarak birleştirilen bir küme konuttan meydana gelmekteydi.[1373] Bir kardinalin papanın maiyetinden pek aşağı olmayan küçük sarayını barındırmak için geniş alana ihtiyaç duyulmaktaydı. 1316'da Arnaud d'Aux

[1371] Guillemain, *a.g.e.*, s. 225-226.
[1372] Mollat, *a.g.e.*, s. 306.
[1373] Koster, *a.g.e.*, s. 179.

kendisi ve maiyeti için otuz bir evi, 1321'de Bernard de Garves elli bir evi[1374] librata olarak tahsis ettirdi. Libratalar 14. yüzyılda Avignon'un saraya en yakın bölgelerinde hızla yayıldı. Papanın sarayına yakın olan Saint Etienne mahallesi komple librata olarak düzenlendi. Bir evin ve ev kümesinin librata olarak ilan edilmesi için çeşitli prosedürler vardı. Assignatores olarak adlandırılan görevliler tarafından belirlenen evlerin sahiplerine tazminat verilerek mülklerini terk etmeleri istenmekteydi. Burada amaç Papalığın kente gelmesiyle yaşanılan konut sıkıntısı ve fahiş kira artışına kalıcı çözüm sağlamaktı ancak sistem mükemmel değildi. Assignatoresler tarafından Kilise personellerinin kullanımı için talep edilen evler satılamıyor ve miras olarak bırakılamıyordu. Mülkiyet hakları engellenen hak sahipleri evlerini diledikleri fiyata satma konusunda direnç göstermekteydiler. Durum ciddi bir hal alıp, kardinaller ile maiyetlerinin barınma sorunları çığ gibi büyüyünce XXII. Ioannes yeni bir düzenleme yapmak zorunda kaldı. Papa Assignatores ve *taxatores domorum*[1375]lardan oluşan bir komisyon kurarak mevcut tüm alanların envanterleri yapıldıktan sonra fahiş kira isteklerinin önüne geçilmesi için kiralara belli bir vergi oranı tayin edildi.[1376] Librata adı altında mülklerinin işgal edilmesinden hoşnut olmayan Avignonlular için VI. Clemens, büyüyerek şehrin surları dışına taşan kısmı librata yükümlülüğünden muaf tuttu. XXII. Ioannes idaresi altında kardinaller Avignon'da ne denli yerleşik olduklarını bilmedikleri için büyük oranda kiracıydılar ancak XII. Benedictus ve VI. Clemens dönemi ile kente belirgin olarak yerleşilmeye başlanmasıyla kardinaller kiraladıkları konut kümelerini satın almaya başladılar ve yıllar içerisinde eski yapıları yıkarak, genişleterek daha büyük saraylar inşa ettiler.[1377]

Kardinaller maiyet olarak papayı taklit etmekteydiler. Kardinallerin personelleri de papanın ki kadar kalabalıktı. Kardinallerin maiyetleri kahya, doktor, noter, yaver, aşçılar, kuryeler, ahırdan sorumlu personeller, avukatlar, uşaklar, papazlar, mabeyinci ve hamallar ve bilumum başka uşaklardan oluşmaktaydı. Kardinallerin kendi hizmet kadrolarına ek olarak Avignon'da ün, servet ve onur peşinde koşan bilginlerden, şairlerden sanatçılardan oluşan hamisi oldukları büyük bir kitleleri vardı

[1374] Mollat, *a.g.e.*, s. 307.
[1375] Ev vergisi memurları
[1376] Koster, *a.g.e.*, s. 181.
[1377]Mark Dykmans, "Les palais cardinalices d'Avignon", *Mélanges de l'école française de Rome*, cilt: 83, sayı: 2, 1975, s. 395.

ve en bilindik simamız Petrarca eleştirilerine rağmen kardinallerin korumasında Avignon'da barınmaktaydı.[1378] Öte yandan kardinallerin hamiliğinde Avignon'da barınan Petrarca'ın onların zenginliği, lüks yaşantıları ile ilgili bilgileri de oldukça önemlidir. Petrarca, çıplak ayakla dolaşan havarilerin yerini altınla donatılmış atlara binen ve satraplar gibi ortalıkta dolanan kardinallerin aldığından[1379] yakınmaktadır. Kardinalleri huzuruna eli boş çıkılmaması gereken Pers kralları olarak nitelendiren Petrarca, *'zavallı yaşlı adamlar'* diyerek aşağıladığı kardinallerin *'prenslerin ve halkların ganimetleriyle gurur duyarak altın ve morlarla kaplı yürüdüklerinden'*[1380] bahsetmektedir.

Familiaris[1381] olarak nitelendirilen ve hane halkını ifade eden maiyetleri ile kalabalık bir çoğunluk oluşturan kardinallerin Avignon'da yaşadıkları konutlar çoğunlukla çok katlı idi. Genel olarak bir kardinalin sosyal statüsü ne kadar yüksek ise ikametgâhı da papaya o kadar yakın olmaktaydı.[1382] Kardinallerin yaşadığı konutlar büyük oranda *pars superior-pars inferior* (üst kısım-alt kısım), *aula* (salon), *tinellus* (yemek odası-yemekhane), *camerula* (yatak odası), *subtulum* (zemin kat), *turris* (kule), *porticus* (galeri), *terracia* (teras), *celarium* (kiler), *ortus-viridarum* (bahçe-meyve bahçesi), *coquina* (mutfak), *latrina* (tuvalet), *stabulum* (ahır), *fenaria-palheria* (samanlık), *deam bulatorium* (gezinme alanı) gibi kısımlardan oluşmaktaydı.[1383]

Avignon Papalığı döneminde kardinallerin hem Avignon'da hem de Avignon dışında, -çoğunlukla Villenouva'da- sarayları bulunmaktaydı. Yazlık saray olarak da bilinen bu saraylar, kardinal saraylarının ikinci kategorisini oluşturmaktaydı. Kalabalık ve giderek sıkışık bir kent halini alan Avignon'da sürekli kalmak kardinaller için sıkıcı olmaya başlayınca onlar şehir içerisindeki konutlara ek olarak surların dışında da konut sahibi olma gereği duydular. XXII. Ioannes ile birlikte kardinaller Avignon kırsalında ilk konutları inşa etmeye başladılar. Bu bölgedeki

---

[1378] Mollat, *a.g.e.*, s. 307.
[1379] Jacques François Paul Aldonce de Sade, *Mémories pour la vie de François Petarque: tirés de ses oeuvres et des auteurs contemporains avec des notes ou dissertations& les pieces justi ficatives*, Vol: II, Askée & Mercus, Amsterdam 1764, s. 95.
[1380] Aldonce de Sade, *a.g.e.*, s. 94-95.
[1381] Papanın maiyetini nitelendirmek için de kullanılan kelime akraba olsun olmasın, din görevlisi ya da hizmetkâr, uşak fark etmeksizin papa gibi kardinallerinde hizmetinde bulunan her kesimi kapsamaktadır.
[1382] Koster, *a.g.e.*, s. 179.
[1383] Dykmans (1975), *a.g.m.*, s. 432.

saraylar da şehir içinde bulunan saraylar kadar gelişmiş, tatil yeri olmanın tüm avantajlarına ek olarak özenle süslenmiş duvarlar, meyve bahçeleri, balık havuzları, kafesler içermekteydiler.[1384] Kardinallerin Avignon surları ve kırsalında arazi edinimi ile inşaat işleri VI. Clemens döneminde doruğa ulaştı, IV. Innocentius'un saltanat yıllarında ise dikkat çekici oranda azaldı. Familiaris olarak nitelendirilen kimselerin dışında kalan ve yabancı olarak adlandırabileceğimiz insanların kardinallerin konutlarına rahatça girmesini engelleyen kurallar vardı. Kapıcılar, özellikle yemek esnasında hiç kimsenin içeri girmemesine özellikle dikkat ederlerdi ve geceleri tüm kapıların kapalı tutulması gerekirdi.[1385] Konutlar zaten çok karmaşık ve şehir içerisindeki gündelik yaşamı etkileyecek bir çit ya da bariyer sistemi ile korunmaktaydı. Papa 1378'de Avignon'dan ayrıldıktan sonra bu bariyerlerin şehirden hızlıca sökülüp atılması emredildi.[1386]

Kardinallerin hak ve görevleri ile ilgili 14. yüzyıla kadar önemli düzenlemeler yapılmıştı. Avignon papaları da kardinaller ile ilgili birkaç yasa düzenlemesi yapmışlardır ancak bu düzenlemeleri geçmiştekilerden ayıran temel şey Avignon papalarının yaptıkları düzenlemeler ile kardinallerin görev-yetki alanlarına değil lüks yaşamlarına, kalabalık maiyetlerine sınırlama getirme gayretleridir. 1316 yılında XXII. Ioannes ve 1357 yılında VI. Innocentus tarafından yapılan düzenlemeler kardinallerin yaşam tarzlarına çeki düzen vermeyi amaçlamaktaydı. İlk olarak XXII. Ioannes, papa seçildikten sonra *Dat vivendi normam* ile kardinallerin yaşadığı lüks hayata, kalabalık maiyetlerine sınırlamalar getirdi ve kardinalleri daha mütevazi bir yaşam sürerek halka örnek olmaya teşvik etti.[1387] Yasanın temel odak noktası kardinallerin etrafını saran saray görevlileri ve abartı menülerle donatılmış masaların zenginliğiydi. Papa Ioannes kardinalin hanesinde en fazla yirmi *commensales*[1388], yirmi *domicelli*[1389] olmasını emretmekteydi. Yasaya göre kardinal başka bir kardinali ziyaret ettiğinde ya da halka açık alanlarda bulunduğunda maiyetinde on domicelli, on commansales bulunacaktı. Kardinallerin öğünleri ile ilgili maddelerde de yasa menüde en fazla iki çeşit et yemeği, bir balık bir ya da iki balık yemeğine izin

[1384] Bernard Sournia-Jean Louis Vayssettes, "Le Sacré Collegé en villégiature: le palais d'un cardinal au temps de la papauté avignonnaise", *In Situ*, 2005, s. 1.
[1385] Pierre Juggie, *Les familiae cardinalices et lour organisation interne au temps de la papauté d'Avignon*, Publications l'Ecole de française de Rome, Avignon 1990, s. 53.
[1386] Koster, *a.g.e*., s. 179.
[1387] Zacour (1975), *a.g.m*., s. 435.
[1388] Din görevlisi, papaz
[1389] Din görevlileri dışında kalan memur grubu, meslekten olmayan memurlar

vermekteydi ve eğer kardinallerin sağlık durumları el veriyorsa bu yemeklere ilave olarak bir de çorba tercih edebilirlerdi.[1390] Ioannes'in konuya dair net emirlerine rağmen kuralların kardinallerin maiyetlerinde bir alçakgönüllülük sağlamadığı görülmektedir. Ioannes'in papalığı sırasında ya da ölümünden kısa bir süre sonra birkaç kardinalin hane halkına baktığımızda, örneğin kardinal Guillaume de Pierre Godin'in elli iki, kardinal Luca Fieschi'in seksen kişilik bir maiyete sahip olduğu bilinmektedir.[1391] XXII. Ioannes'in ölümünden sonra XXII. Benedictus ondan daha sert davranarak kardinallerin lüks yaşamını dizginlemeye ve onlara olabilecek en basit yaşamı dikte etmeye çalıştı. VI. Clemens döneminde lüksü seven bir kişilik olan papa ile birlikte kardinallerin yaşam tarzları da aşırılaştı. 1343 yılında kardinal Annibal Ceccano ve kardinal Pedro Gomez'in VI. Clemens için vermiş oldukları ziyafet lüks ve gösterişin sınırlarının ne denli zorlandığına dair ilginç bir örnektir. Kaynaklardan öğrendiğimiz kadarıyla katılımın oldukça fazla olduğu ziyafette alt odalara, tüm koridorlara kadar her yere masalar konulmak zorunda kalınmıştı. Yemek üç adet dokuzlu menüden, toplamda yirmi yedi çeşit yemekten oluşmaktaydı, turnavalar, şarkı koroları, danslar periyodik baleler… Ziyafet vesilesiyle katılımcılar birbirlerine mücevherler hatta safkan atlar hediye etmekteydi. Yemekte asil kırk davetli, kardinaller, lordlar ve şövalyeler, papanın bir düzine yeğeni vardı ve kardinal Annibal papa ısrarlı kalabalık tarafından rahatsız edilmesin diye onun odasına çıkan merdivenlere açılan kapıyı kapatmak zorunda kalmıştı.[1392] Clemens ile birlikte Dat vivendi normam ölü bir kâğıt haline geldi. Bunun üzerine VI. Innocentius kardinalleri sınırlandırmak için yeni bir bull ilan etti. *Ad honorem* adlı emirnamesi ile Innocentus aynı iki konuyu, kardinallerin menülerini ve kalabalık maiyetlerini ele aldı. Ayrıca papa kardinallerin gösterişli konukseverliklerini sergileme fırsatlarına bir sınırlama getirerek kardinallerin papanın izni olmadan birbirleriyle yemek yemelerini yasakladı.[1393] Toplamda yirmi beş kişilik bir maiyete izin veren papa, menüyü de biri haşlanan biri kızaran iki çeşit et yemeği ile sınırlandırdı.

[1390] Zacour (1975), *a.g.m.*, s. 435.
[1391] Marie H. Laurent, "Le Testament et la succession du cardinal dominicain Guillaume de Pierre Godin", *Archivum fratrum praedicatorum*, cilt: II, 1932, s. 150-153.
[1392] George de Loye, *Réceptions du pape Clément par les cardinaux Annibal Ceccano et Pedro Gomez a Gentilly et Montfavet*, I.R.E.B.M.A (Ed.), *Avignon au Moyen Age: textes et documents*, Annubel, Avignon 1988, s. 83-87.
[1393] Zacour (1975), *a.g.m.*, s. 442.

Kilise hükümetinin ana eylemleri her kardinalin konuşma ve muhalefet etme hakkına sahip olduğu konseyde gerçekleşmekteydi. Papanın birçok eylem için onların onayına ihtiyacı vardır. Özellikle de yeni kardinal yaratımından evvel papa mevcut kardinallerin görüşüne başvurmaktadır ve kardinaller muhtemelen içgüdüsel bir alışkanlıkla her yeni kardinal atamasına karşı çıkmaktadırlar.[1394] Konklav Kapitülasyonu olarak adlandırılan metin Avignon kardinallerinin yeni kardinal yaratımına duydukları karşıtlığın en tipik göstergesidir. Kardinal yaratma süreci psikolojik zorlukların yanında hem bürokratik hem de ritüellerle dolu bir eylemdir. Papa ilk olarak bir kurulda mevcut kardinallere yeni kardinal yaratma süreci ile ilgili görüşlerini sormaktaydı. Konuya dair kardinallerin rızası sağlandıktan sonra papa kardinallere, yükseltilecek meslektaşlarının ismini sızdırmaları ya da kamuoyuna ilan edilmeden evvel onları ziyaret etmemeleri konusunda kısıtlama koymaktaydı.[1395]

1304 yılında kuriada toplam on dokuz kardinal bulunmaktaydı. Bunlardan on beşi İtalyan, iki tanesi Fransız ve bir tanesi İngiliz idi. Avignon'un ilk papası olan V. Clemens'in seçiminde on altı kardinal oy kullandı ve oy kullananlardan on üç tanesi İtalyan'dı. Clemens'in ölümüne kadar İtalyan kardinallerin belirgin üstünlüğü onların aleyhine azaldı ve çoğunluk Fransızlardan oluştu. Bu durum Avignon'da hüküm süren Papalığın en tipik özelliğidir ve kardinallerin büyük oranda Fransız olması Papalığın da dış politikada Fransız yanlısı bir politika takip ettiğinin göstergesi olarak yorumlanmasına sebep olmaktadır. Elbette ki papalar Kardinaller Koleji'nde çoğunluğa sahip olabilmek için kendileri ile aynı bölgeden gelen kişilerin kardinalliğe yükseltilmesine önem vermekteydiler. Avignon Papalığı süresince basitçe Fransız olarak adlandırılan kardinallerin büyük çoğunluğu Gaskonya, Quercy, Foix ve Limousin olarak adlandırılan bölgelerdendi ve her ne kadar bu kişiler köken olarak Fransız kabul edilseler de aralarında bir birlik bulunmuyordu.[1396] Gaskonlar kendilerini Fransız olarak adlandırılan diğer gruplardan tecrit etmiş vaziyette ayrı bir hiziptiler ancak sayıları Kilise'nin kaderini tayin etmeye yetecek kadar olmadığı için zaman zaman azınlıkta olan İtalyanlar, İspanyollar tarafından desteklenmeleri gerekiyordu. Sürekli aç gözlülük, ihtirasla ilişkilendirilen Gaskonlar, Kilise yönetiminde korkulan bir gruptu. Papalar, çoğu atamalarda Güneyli Fransızları

[1394] Hughes, *a.g.e.*, s. 158.
[1395] DeSilva, *a.g.m.*, s. 43-44.
[1396] Guillemain, *a.g.e.*, s. 183-184..

baskın olarak tercih etmekteydiler ancak V. Clemens'in ölümünden sonra Papalık makamının uzun süre boş kalmasına neden olmakla suçlanan Gaskonları yeni seçilen papalar fazla göreve getirmemeye özen göstermekteydiler.[1397] Quercy ve Limousinler arasında fazla kibirin ve tikelciliğin hâkim olduğu bir hizipleşme vardı ve bu durumlar köken olarak Fransız kabul edilen tüm kardinallerin Fransız partisi altında toplanmasına engel olmaktaydı.[1398] Görüldüğü üzere basitçe Fransız olarak adlandırılan kuriada birbirinden taban tabana farklı eğilimlere sahip gruplar ve onların çekişmeleri mecvuttu.

VIII. Bonifacius'un Fransa kralı IV. Philippé ve Colonna ailesine mensup kardinallerle girdiği çatışma ve buna bağlı olarak Colonna ailesinin iki kardinalini kardinallikten çıkarması, devamında kardinallerin papanın otoritesine meydan okuması kardinallerin Kilise içerisindeki sorumlulukları, idaredeki payları ve Papalık iktidarı ile ilişkileri üzerine yeni tartışmaların patlamasına neden oldu. Çatışmanın vesilesiyle tüm Avignon Papalığı boyunca kardinalliğe dair argümanlar yeniden gözden geçirildi ve konuya Kilise bilimsel ve kanonistik tartışmalar eklendi. Bunlar arasında Ockham'lı William'ın (ö. 1347) yorumu dikkat çekicidir. Ona göre kardinaller havariler döneminden sonra insan yapımı bir kurumu temsil ediyorlardı ve bu nedenle yanılabilirliğe tabiydiler; ayrıca Ockham Kardinaller Koleji'nin otoritesinin İsa'dan değil artık papadan geldiğini ve bunun önemli olmadığını savunmaktaydı.[1399] Egidio da Viterbo (ö. 1316) gibi isimler ise kardinallerin Mesih ve havarilerin birliğinden türetilen varlıklarını kabul etmekle beraber onları papanın yanı sıra havarilerinde halefleri olarak görmekteydiler.

4.5. Apostolik Kamara (Camera Apostolica)

Roma Kilisesi'nin ya da kuriasının mali yönü *universale regimen* olarak adlandırılan evrensel rejimin Hıristiyan dünyası üzerinde uygulanmasına paralel bir şekilde artarak önem kazandı.[1400] Ancak Katolik Kilisesi'nin merkezi bir mali yönetime kavuşması Hıristiyanlığın imparator Constantin tarafından resmi din olarak kabul edilmesine kadar dayanmaktadır ve Constantin'den itibaren Roma Kilisesi mali organizasyonu düzenlerken Roma İmparatorluğu'nun mali sistemini örnek aldı ve

[1397] Guillemain (1962), *a.g.m.*, s. 33.
[1398] Guillemain, *a.g.e.*, s. 189.
[1399] Bombi, *a.g.m.*, s. 18-19.
[1400] Walter Ullmann, *A Growth Papal Government in the Middle Ages: A Study in the Ideological Relation of Clerical to Lay Power,* Methuen& Co. LTD., London 1955, s. 330.

yapı *fiscus* olarak adlandırılmaktaydı.[1401] 11. yüzyılda mali sisteme dair değişiklikler yapıldı ve II. Urbanus ile '*camerarius domini papae'*[1402], kurianın finansal konularından sorumlu iken II. Pascal zamanında *'camerarius curiae Romane*'[1403] yeni bir mali yetkili olarak ortaya çıktı.[1404] *Camera Apostolica*[1405] bu dönüşümlere bağlı olarak sarayın finansal departmanı olarak gelişim göstermeye başladı ve bu birimin başındaki isim olan *camerarius* W. Ullmann'a göre daha önceki yıllarda papalık mabeyincisinden ve kısmen *cubicularii*[1406] ve *vestatarii*[1407] adlı personellerden türemiş ve dönüşmüş görünmektedir.

Apostolik Kamara'nın birincil görevi Papalık maliyesini yönetmekti ancak 13. ve 14. yüzyılda yavaş yavaş tüm Papalık kuriasının merkezi otoritesi haline gelerek yetki sınırları genişledi. Kamara hesap defterlerinin düzenli işlenmemesi Avignon papalarından önceki papaların mali düzeninin tüm yönüyle aydınlatılmasına engel olsa da konuya dair 14. yüzyıldan ilk kayıtlar VIII. Bonifacius'un Papalık yıllarından kalan ve iki yıllık kamera kayıtlarını içeren, sonrasında V. Clemens zamanından kalan birkaç hesap defteridir.[1408] Papalığın var olan mali düzeni geliştirerek daha mükemmelleştirmesi XXII. Ioannes ile başlamaktadır ve 1378 yılına kadar tüm bilgi ve belgeler, hesap defterleri büyük hassasiyetle işlenmiştir. Özenle tutulan mali kayıtların Avignon Papalığı süresince kesintisiz bir görünüm arz etmesi Papalığın mali idaresi hakkında detaylı bilgilere erişmemizin de önünü açmaktadır.

[1401] Corrado Pallenberg, *The Vatican Finances*, Peter Owen, London 1971, s. 40.

[1402] Lord Papa'nın Kamaramanı

[1403] Roma Curiasının Kamaramanı

[1404]II. Urbanus zamanından beri kamaramanların varlıkları bilinmekteydi ancak görev ve yetkileri henüz kurumsallaşmamıştı. Apostolik Kamara'nın tarihinde yapmış oldukları yenilikler ile iki isim önemlidir. Bunlar Boso (1154-1159) ve Censius Savelli'dir (1188-1198). İki ismin en önemli hizmeti Liber Censium'un derlenmesiydi. Liber Censium Roma Kilisesi'nin krallardan, prenslerden şehirlerden, kalelerden, Kilise ve manastırlardan almaya hak kazandığı tüm meblağların listesini oluşturmaktaydı. Liber Censium'un ilk derlemesi Boso idaresi altında başladı ancak onu kullanışlı bir araç geline getiren isim, Apostolik Oda'nın ününü ve yetkinliğini borçlu olduğu kişi olan Censius idi. Kilise'nin kasasına akan fonlar arttıkça Apostolik Kamara'nın önemi ve büyüklüğü de arttı. 12. yüzyıl kamaramanına kıyasla 13. yüzyıl kamaramanı daha fazla işlev sahibiydi. Ancak buna rağmen mali konuların Papalık belge ve mektuplarında düzensiz ve kabataslak ele alınmasından kaynaklı olarak 14. üzyıla kadar odanın işlevleri kısmen karanlıktır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Brigide Schwarz, *Roman Curia: Apostolic Chambe*r, Wilfried Hartmann-Kenneth Pennington (Eds.), *The History of Courts and Procedure in Medieval Canon Law*, The Catholic University of America Press, Washington 2016, s. 214.

[1405] Apostolik Oda-Kamara

[1406] Cubiculum-cubicularii, yatak odası personeli

[1407] Papanın gardırobundan ve kıyafetlerinden sorumlu personel

[1408] Stefan Weis, *The Curia: Camera*, Keith Sisson-Atria A. Larson (Eds.), *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution*, Brill Press, Leiden 2016, s. 221.

Apostolik Kamara Kilise hükümetinin en önemli unsuru olduğundan faaliyetleri çok çeşitli olan hizmetler içermektedir. Bu birim sadece Papalığın gelirlerini yönetmekle kalmaz, sarayın maddi yaşamını düzenler, acente ağı tüm Hıristiyanlığı kapsayan bir idareyi yönetir, madeni para konusunu kontrol eder, bünyesinde tahsilat ve vergilendirmelerden kaynaklanan anlaşmazlıkları çözmek için bir mahkeme barındırır, papanın yazışmalarının en önemli kısmıyla yani dünyevi idarecilerle olan ilişkilerle ilgilenir.[1409] Kamaranın en yüksek idarecisi yukarıda da zikrettiğimiz üzere camerarius unvanını taşıyan, kısmen maliye bakanı olarak adlandırabileceğimiz ancak daha büyük yetkilere sahip kişiydi. Y. Reonuard yerinde benzetmesi ile kamaramanı papanın hem maliye bakanı hem de dışişleri bakanı olarak nitelendirmektedir.[1410] Kamaraman papanın her alanda sırdaşıydı. Kilise hükümetini etkileyen siyasi konularda kendisinden görüş alınmaktaydı. Kritik önem taşıyan siyasi yazışmalar olan *nomenclatores* olarak adlandırılan şifreli mektuplar kameramanın liderliğinde yazılmakta ve şifrelenmekteydi. Papa tarafından seçilen kamaramanlar, sorumlulukları ve papanın sırdaşları olmaları nedeniyle sıklıkla değiştirilmiyordu. 1378'e kadar Apostolik Oda için toplam yedi tane kameramanın hizmet ettiği bilinmektedir. V. Clemens zamanında atanan üç kameraman toplam on dört yıl görevde kaldı. Gasbert de Laval (1319-1347), XXII, Ioannes'in atamasıyla kameraman oldu ve yaklaşık yirmi sekiz yıl görevde kalarak Ioannes'ten sonra XII. Benedictus'a, VI. Clemens'e hizmet etti; Etienne Chambrou (1347-1361) on dört yıl, Arnaud Aubert (1361-1371) on yıl, Pierre de Cros (1371-1383) on iki yıl görev yaptı.[1411]

Papanın kendisinden sonra Papalık sarayında en yüksek yetkiye sahip olan kişi kamaramandı. Bu ofisin kuriaya girmesiyle birlikte kameramanın nüfuzu ve prestiji giderek arttı ve kamera başlangıçta mali yönetimden sorumlu olan bir birimden, kuria içerisinde lider bir kuruluşa dönüştü.[1412] Kamaraman kuriada hizmet etsin ya da etmesin idaresi altında bulunan tüm personeli denetleme yetkisine sahipti. Tahsildarlar ve geçici görevleri yürütmekle sorumlu kolektörler onun tarafından atanır, faaliyetleri denetlenir ve gerekli durumlarda açığa alınır ya da göreve geri iade edilirdi. Her düzenlemenin, raporun kamaraman tarafından incelenmesi, evrakların

[1409] Guillemain, *a.g.e.*, s. 227.
[1410] Renouard, *a.g.e.*, s. 84.
[1411] Samaran-Mollat, *a.g.e.*, s. 167-169.
[1412] Weis, *a.g.e.*, s. 227.

onun mührü, imzası ya da işareti ile doğrulanması gerekirdi.[1413] Kamaraman kameraya gelen paralar için tahsildarlara makbuz verir, hazineye giren meblağların teyidini yapar, kurianın çeşitli departmanları tarafından sunulan hesap ve harcama kayıtlarını denetler, hesaplar hakkında rapor derlemesi yapardı.[1414] S. Weis, papanın dünyevi alanın konusu olan mali işlerde mümkün olduğu kadar geri planda kaldığından ve işlerin yetkilileri tarafından idare edilmesini tercih etmesinden dolayı kamera ve kameraman özünde papa adına hizmet etseler de bu alanın tek efendileri olarak yerleştiklerine dair bir tespitte bulunmaktadır.[1415]

Mali idarenin kamaramandan sonra diğer önemli aktörü *'thesaurarius'*tu.[1416] Aslında hazinedar sıfatıyla istihdam edilen personelin temel görevi 14. yüzyıl itibariyle değişti. Bu zamana değin hazinedar papanın kıymetli süs eşyalarından, değerli taşlarla bezeli kıyafetlerin korumasından, papalara ait mücevher ve süs eşyalarından sorumlu iken papa XXII. Ioannes döneminde hazinedar, kamaramanın Apostolik Oda'da en önemli mesai arkadaşı, Papalık fonunun yönetiminden, nakit giriş ve çıkışları ile hesap defterlerinin tutulmasından sorumlu, mali idarenin ikinci sırasını işgal eden bir isim haline geldi.[1417] Hazinedar papanın kendisi tarafından atanmaktaydı ve bu görevli çoğunlukla bir piskopostu. Papalığın Avignon'da hüküm sürdüğü süreçte toplam on yedi adet hazinedarın görev yaptığı bilinmektedir. Kameramanın vefat etmesi halinde bazen Avignon papaları bu pozisyona hazinedarları atamışlardır. Örneğin Avignon Papalığının mali mimarı olan Gasbert Laval öncesinde XXII. Ioannes'in hazinedarıydı; 1347'de Laval'ın vefatıyla boşalan yere geçen Etienne Chambarou yine bir hazinedardı.[1418] Kendisi 1348 yazında Avignon şehrinin Napoli kraliçesinden satın alınması müzakerelerini başarıyla yönetmiş ve tamamlamış bir isimdi.

Roma Kilisesi'nin hazinesini ve fonlarını yöneten hazinedarlara köken olarak baktığımızda bunların çoğunlukla papalarla aynı bölgeden gelen isimler olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Hazinedar kamaramana tabi olmasına rağmen hesapları onaylar, makbuz ve teşekkür belgeleri düzenler, vergi tahsilatı için çeşitli

[1413] Mollat, *a.g.e.*, s. 285.
[1414] Mollat, *a.g.e.*, s. 285.
[1415] Weis, *a.g.m.*, s. 224.
[1416] Hazinedar, Hazine sorumlusu
[1417] Guillemain, *a.g.e.*, s. 281.
[1418]Daniel Williman, "Letters of Etienne Chambarou, Camerarius Apostolicus (1347-1361)", *Archivum Historiae Pontificae*, cilt: 15, 1977, s. 196 ve 203.

bölgelere gönderilen tahsildarlara emir verebilirdi ancak yine de hiyerarşide amiri sayılan kamaramanın onayını belirtmeye dikkat etmesi gerekirdi.[1419] Hazinedar, hazineden sadece papanın ve kamaramanın onayı ile para sarf edebilirdi. Kamaraman ve hazinedar birimlerindeki fon akışını kayıt altına almak için ayrı ayrı genel olarak *register* olarak adlandırılan kayıtlar tutarlardı. Periyodik olarak her iki görevlinin tuttuğu kayıtlar denetlenir ve hazinedarın işlediği mali hesapların kamaraman ile örtüşmesi gerekirdi.

Oda katipleri olarak bilinen bir grup personel usulüne uygun sözleşmeler ve eylemleri düzenler, defterleri kontrol eder, tahsildarların hesaplarını denetlerdi. Her zaman kamaramanın emrinde hizmet verirlerdi. Bu görevliler her ne kadar kâtip olarak adlandırılsalar da üniversite eğitimi almış hukukçulardı. J. Verger, Avignon'da Papalık sarayında hizmet veren personelin eğitim durumuna dair yapmış olduğu bir araştırmasında, Apostolik Kamara'da özellikle 1340'lardan itibaren pek çok kadroda çoğunlukla hukuk mezunu bireylerin istihdam edildiği sonucuna varmıştır.[1420] Oda kâtiplerinin tümü mali idarenin içinden seçilmiş, bir dönem tahsildar, sayman olarak hizmet vermiş donanımlı personellerdi. Bu kâtipler kamaradan çıktığı için *litterae camerales* adını taşıyan mektupları yazmaktaydılar. Aslında gizli mektuplar hariç pek çok mektup ve yazışma oda katiplerinin elinden geçmekteydi ve bunlar genel olarak *litterae que per cameram domini pape transiverunt*[1421] olarak adlandırılmaktaydılar. Avignon papaları zamanında oda kâtiplerinin sabit sayıları yoktu. VIII. Bonifacius'un altı, V. Clements'in altı oda kâtibi istihdam ettiği bilinmektedir ancak kritik birimlerde idareyi az sayıda personel elinde tutmak isteyen XXII. Ioannes üç kişiye onay verdi; XII. Benedictus sayıyı dörde, 1351 yılında VI. Clemens beşe çıkarttı.[1422] Bu süreçte toplam otuz altı katibin istihdam edildiği bilinmektedir. Kâtipler, bazen tahsildarların faaliyetlerini denetlemek için Avignon dışı görevlere gönderilirlerdi. Örneğin Guilleume de Bos Négrepont Adası'na yapılacak bir keşif gezisi için Marsilya Limanı'ndaki gemileri teftiş etti; Guilleume de Bénévent 1355'ten 1358'e kadar Romagna ve Ancona Marşı'nda bulunan ordunun mali durumunu yerinde denetledi; Elie de Vodran 1372

[1419] Mollat, *a.g.e.*, s. 286.
[1420] Jacques Verger, *Etudes et culture universitaires du personel de la curie Avignonnaise*, Publications de la I'école Françoise de Rome, Avignon 1990, s. 63.
[1421] Lord papanın odasından geçen mektuplar.
[1422] Françis Baix, "Notes sur les clercs de la Chambre apostolique (XIII- XIV siecle)", *Bulletin de I'Institus historique belge de Rome,* cilt: 27, 1952, s. 20-25 ve 34-37.

baharından 1373 güzüne kadar Viscontilere karşı sürdürülen savaşı finanse etmek için alınması planlanan ondalıkların toplanması işini organize etmek için Almanya, Bohemya, Macaristan, Polonya, İsveç, Norveç ve Danimarka sınırlarını dolaştı.[1423] Apostolik Kamera'nın önemli personellerinden olan katipler, kamaraman, hazinedarla birlikte Kilise'nin mali çıkarlarını kontrol eden *consilarii camerae*[1424] üyesiydiler.

Avignon papaları döneminde Apostolik Kamara bünyesinde çalışan ve *secretarii*[1425] olarak adlandırılan yeni bir kadro oluşturuldu. Bu personellerin görevi Papalık maliyesi, dış politikası, anlaşmalar, Papalık Devletleti'nin yönetimi, papalık atamaları ve lütuflarına dair konularda yazılan gizli mektupları kaleme almaktır. Kritik öneme sahip bu mektuplar Apostolik Kamara'nın sorumluluğunda, yeminli secretarii tarafından yazılır. Papaya yakınlığı ile bilinen sekreter, Kilise hükümetinin önemli şahsiyetlerindendir. Görevi *scribendo* (yazma), *notando* (taslak oluşturma), *regestrando*dan (kaydetme) oluşmaktaydı ve papa tarafından onlara belgeyi düzenlemesi için öncelikle sözlü talimat verirdi.[1426] Sekreter papanın düşüncesini ve iradesini, bazen sofistike ifadelerini onun kültürünün kapsamına tanıklık eden bir dille işlemekteydi. Sekreter tarafından kaleme alınan mektupların kalıplaşmış bir yazım dili vardı. Burada sekreter papanın ağzından onu mektubu yazmaya iten sebepleri belirtir: *fama publica referente* (söylenti), *insinuatione percepimus* (ima), *intelecto nuper quod* (bilgi) papanın kulağına ulaşmıştır ve bu durumlar aynı kalıplaşmış ifadelerle bazen *fidedigna relatio* (güvenilir), bazen *miranter audivimus-miranda insinuatio* (şaşırtıcı), çoğu zaman *moleste ac displicenter audivimus-molesta et infesta relatio-non sine displicentio multa intellecta* (acı verici ve içler acısı) olarak nitelendirilir.[1427]

Sekreterlerin göreve başlayabilmeleri için yemin etmeleri gerekmektedir. Papa ve kamaraman tarafından kendilerine verilen tüm görevleri eksiksiz yerine getireceklerine dair ant içerlerdi. Secretarii kadrosunun ilk ortaya çıkışı 1341 yılında

[1423] Guillemain, *a.g.e.,* s. 285.
[1424] Kamara Konseyi. Periyodik olarak toplanan bu konseyde Roma Kilise'sinin kasasına gelen ve giden tüm fonlar denetlenir, tahsildarların hesapları kontrol edilir, Kamara'da tutulan raporların muhasebesi yapılırdı.
[1425] Sekreter
[1426]Pierre Gasnault, "I'Eleboration des lettres secretés des papes d'Avignon: Chambre et Chancellerie", *Publications de I'école Française de Rome*, cilt: 138, 1990, s. 215.
[1427] Gasnault (1990), *a.g.m.*, s. 211.

XII. Benedictus idaresi altında olmuştur. Bu tarihte ilk kez Pierre Villars, Pons Fabre ve Arnaud Fabre sekreter olarak nitelendirilmişlerdir. Bir nevi sırdaş olan sekreterler saray bürokrasisi ile iç içe olmalarını sağlayan derin bir hukuk kültürüne sahiptiler.[1428] 1341'de üç, V. Urbanus ve XI. Gregorius iktidarında sayılarının beş veya altı civarında oldukları görülmektedir.[1429] Bunlar arasında Franciscus de Sancto Maximo, Rainaldus de Bononia, Nicolaus de Auxima, Petrus Gavaldani, Franciscus Bruni gibi önemli isimler vardı. Örneğin V. Urbanus tarafından sekreter olarak atanan Franciscus Bruni'nin kuriadaki rolü ve etkinliği Papalık sekreteri unvanını taşıyan herhangi birinin gösterebileceğinden çok daha büyüktü. Papalık diplomasisi ve Kilise hükümetinin önemli meselelerinden haberdar olan Bruni'nin, bir Floransalı görmenin bile XI. Gregorius'u öfke nöbetlerine sürüklediği Floransa ile savaş yıllarında yine de Papalık hizmetinde sekreter olarak kalmaya devam etmesi onun taşıdığı önemi yansıtması açısından değerlidir.[1430]

Apostolik Kamera'da sıradan yazışmalardan, gizli mektup kategorisinin dışında kalan yazı işlerden sorumlu *scriptores* olarak adlandırılan ve *scriptores papae*[1431] unvanını taşıyan başka bir personel bulunmaktaydı. Alt grup personel kategorisinde olan scriptores, G. Mollat'a göre kopyalama işlerini yürütmekten sorumluydu.[1432] Sıradan editörler olarak adlandırabileceğimiz scriptores papae muhtemelen Apostolik Kamara tarafından istihdam edilen en iyi kâtipler arasından seçilmekteydiler.[1433] Sekreterden farklı olarak göreve gelirken papaya ya da kamaramana yemin etmezlerdi. Bunların görevlerini basit düzeyde yazı işleri olarak nitelendirebiliriz.

Apostolik Kamara'nın Avignon dışında hizmet eden personelleri de vardı. Bunlar *collectories* olarak adlandırılan vergi, sübvansiyon tahsil eden, toplayan personellerdi. Tahsildarların-kolektörlerin temsil ettiği fon toplama sistemi 13. yüzyıl itibariyle sistematikleştirildi ve Avignon papaları ile işleyiş esas düzenine kavuşunca, bu memurlar tüm Katolik Avrupa'dan, Polonya'dan Portekize'e, Norveç'ten

[1428] Koster, *a.g.e*., s. 164.
[1429] Guillemain, a.g.e., s. 297.
[1430] Gene Brucker, "An Unpublished Source on the Avignonese Papacy: The Letters of Francesco Bruni", *Tradatio*, cilt: 19, 1963, s. 352-353.
[1431]Papanın yazıcısı. Scriptores papae ve scriptores litterarum apostolicarum genellikle birbiri ile karıştırılmaktadır. Ancak ikisi farklı birimlerde hizmet etmektedir. Scriptores papae Apostolik Kamara bünyesinde, diğeri ise Şansölyelik bünyesinde hizmet vermektedir.
[1432] Mollat, *a.g.e*., s. 286.
[1433] Guillemain, *a.g.e.,* s. 295.

Sicilya'ya, Papalık hazinesine para akıttılar.[1434] Kolektörler, kamaraman tarafından atanmaktaydılar. Papalık vergi tahsildarları mali meselelerde karşılaşabilecekleri sayısız sorunla mücadele etmelerine yardımcı olacak hukuk kültürüne sahiptiler. [1435] Tahsildarların vergi miktarı ile ilgili bir sorun oluşması durumunda miktarı müzakere etme yetkileri bulunmaktaydı. Mali olarak ayrıştırılmış bölgelerin merkezinde ikamet etmekteydiler. Görevleri oldukça zor ve tehlikeliydi. Zaman zaman uzun ve zahmetli yolculuklarının yanında soyguna, işkenceye maruz kaldıkları bilinmektedir. Örneğin bir vergi tahsildarı olan Bertrand du Mazel, M. J. Glénisson'a göre idari kadronun mükemmel bir temsilcisi olarak 14. yüzyılda Avignon Papalığı'nın lüksünün ve savaşlarının gerektirdiği vergilendirmeyi, yani Hıristiyanlığın parasını Papalığın kasasına çekme görevinin başındaki ilgi çekici bir isimdi. İtalya'ya Papalığı geri döndürmeyi hedefleyen V. Urbanus'un çok zahmetli transferinde ihtiyaç duyduğu parayı karşılamak için görev yapan Bertrand du Mazel, vergileri toplamak maksadıyla gittiği Almanya'da vergi vermek istemeyen din adamlarının güçlü muhalefeti ile karşılaşmakla kalmadı, görevi esnasında Bamberg lordu tarafından esir alındı.[1436] Selefi Jean de Palmis'in ölümünü duyurmak için Avignon'a giderken yolda yakalanıp, gömleğine kadar soyulan Cahors'lu tahsildar Géraud Mercadier; görevi esnasında atından düşerek üç kaburgasını kıran Jean de Cavanhac; Avignon'a giderken yaveri tarafından soyulan, ardından zindana kapatılıp cellatlara büyük bir fidye sözü verene dek zalimce işkencelere maruz kalan Guy Géeraud[1437] görevlerinin ikinci yüzüne tanık olmuş tahsildarlardan sadece bir kaçıydı. Zikredilen kişilerin deneyimleri ve karşılaştıkları durumların bize gösterdiği gibi vergi toplamak kolay bir iş değildi. Özellikle Kilise mülkü olarak adlandırılan Papalık Devletleri'nden ve İtalya'nın bir kısmından gerekçe ne olursa olsun vergi alınması Avignon'da ikamet eden Papalık için oldukça zordu.

Kolektörlerin görevleri arasında Avignon papaları tarafından, İtalya'daki Papalık mülklerini kontrol altına almak için başlangıçta istisnai olarak toplanan sonra ise düzenli bir vergi olan papaz tımarlarından alınan ve *decimae* olarak adlandırılan

[1434] Weis, *a.g.m.*, s. 222.
[1435] Koster, *a.g.e.*, s. 159.
[1436] M. Jean Glénisson, "Un agent de la Chambre apostolique au XIV siécle , les missions de Bertrand du Mazel (1364-1378)", *Mélanges de I'école françoise de Rome*, cilt: 49, 1949, s. 93-95.
[1437] Samaran-Mollat, *a.g.e.*, s. 116.

ondalıkları toplamakta vardı.[1438] Tımarlar üzerinde Avignon papaları tarafından yeni düzenlemeler yapıldı. V. Clemens tarafından *annatae* ya da ilk meyve olarak adlandırılan, tımardan yararlanan kişinin ilk yılında alınan bir vergi eklendi ve bunu tahsil etmek de yine tahsildarın sorumluluğundaydı. Tahsildarların görevli oldukları mali bölgelerde geniş sorumlulukları vardı. Tahsildarlar vergisini ödemek istemeyen din adamlarını aforoz ya da dini yasaklama altına almak yetkisine sahiptiler. Onların güçlü pozisyonları ve Avignon'dan uzakta hizmet etmelerinin verdiği kısmi artı ile zaman zaman usulsüzlüklere karıştıkları kayıtlara yansımıştır. Bunun en güzel örneği Lyon, Viyana, Besançon ve Tarantaise bölgesinin tahsildarı Jean Bernier'dir. Görevi devraldığında fakir bir adam olan Jean, kısa sürede zenginliği ile kendinden söz ettirmeye başlamıştı. Aşırılıkları, baskı yaptığı hak sahipleri arasında gerçek bir haykırışa neden olunca Chalon-sur-Saône yetkilisi kendisi ile ilgili soruşturma başlatmış ve konuyu kameramana bildirmiştir.[1439] Kendisine yapılan en ciddi suçlama elbette hırsızlıktı. Jean'ın eylemleri yağma boyutundaydı. Kamaraya topladığından çok daha düşük meblağlar tahsis etti, topladığı fonların çok azını defterine kaydetti, gecikmiş borçları tahsil ederken ödenmesi gereken tutarın iki-üç katını talep etti ve bunları yaparken de en güçlü silahı olan aforoz ve yasaklamayı sık sık kullandı.[1440] Elbette işini layıkıyla yapan tahsildarlar da vardı. Örneğin Narbonne tahsildarının ölümünden sonra yapılan envanterde kayda geçen kötü bir şilte ile kaplı, eskimiş çarşaflı mütevazi bir yatak ve minderli birkaç bank ile dekore edilmiş yalın evi, geride bıraktığı borçları ama her şeye rağmen zengin kütüphanesi oldukça dikkate değerdir.[1441]

Tahsildar fonları toplarken bölgesinde kamaraman tarafından belirlenen ve onaylanan ödemeleri yapma, bazı masrafları doğrudan karşılama yetkisi vardı. Avignon papalarının ve Apostolik Kamara'nın bir yeniliği olan bu uygulama çok riskli ve tehlikeli bir görev olan fon nakliyesi esnasında yaşanacak olumsuz durumları minimize etmek için tercih edilmişti. Belirli İtalyan bankalarıyla da çalışan Apostolik Kamara bu sayede paraların Avignon'a nakledilmesi, oradan gerekli yerlere aktarılması gibi süreçlerle ve lojistik kabuslarla uğraşmada paraları en çok

[1438] Koster, *a.g.e.*, s. 160.
[1439] Samaran-Mollat, *a.g.e.,* s. 118.
[1440] Samaran-Mollat, *a.g.e.,* s. 118.
[1441] Jean Favier, "Le niveau de vie d'un collecteur et d'un sous-collecteur apostolique a la fin du XIVe siécle", *Annales du Midi*, cilt: 75, sayı: 61, 1963, s. 34-35.

kullandıkları bölgeye, Papalık Devleti'nin yeniden fethi için İtalya'ya yönlendirdiler.[1442] Tahsilat işinin zorluğuna vakıf olan papalar ve Apostolik Oda mensupları zaman zaman onlara teşvik edici mektuplar yazmaktaydılar. Ancak buna ek olarak süreci hızlandırmaları için de talimat vermekteydiler. Örneğin XI. Gregorius'un Visconti'lerle girdiği savaş tüm kaynakları tüketince, Sicilya tahsildarı Bertrand'dan sübvansiyon oranını artırmasını, işleri hızlandırmasını, nakit parayı mümkün olduğu kadar kısa sürede ilgili birimlere teslim etmesini talep etmekteydi.[1443]

Apostolik Kamara'nın geniş fon ağının nakledilmesi genel olarak İtalyan ve özelikle Floransalı *mercatores camerae* olarak adlandırılan kamera tüccarlarının işbirliğinde gerçekleşmekteydi. Bunlar modern anlamda bankacılık işlevi görerek para aktarımı yapan özel şirketlerdi. Madeni paranın taşınması riskli ve maliyetli bir uygulamaydı. Elbette mümkün olduğu kadar, uygun alanlarda paranın nakledilmesi uygulanması da denendi. Nakit taşıma olmaksızın transfer sistemi İtalya'nın güçlü ticaret şirketlerinin yardımıyla, az da olsa düzensiz bir şekilde yapıldı. Bu şirketler ünlü ve zengin İtalyan aileleriydi ve Papalık Devletleri dışında kalan uzak bölgelerden toplanan fonlar Avignon'a şirketler vasıtasıyla transfer edilmekteydi. V. Clemens döneminde şirketler aracılığıyla fon transferinde bir duraksama oldu. Kuria Avignon'a taşınmadan önce ve biraz sonra sürekli bir hareket halinde olduğu için papanın özellikle yaşamayı tercih ettiği güneybatı Fransa uluslarası en yoğun akımlarından uzak kaldığı sebebiyle düzenli bankacılık işlerine pek fazla uyumlu değildi.[1444] Büyük İtalyan şirketlerine geri dönüş XXII. Ioannes'in seçilmesiyle yeniden başladı ve Büyük Bölünme yıllarına kadar aşağı yukaru bu şekilde kaldı. XXII. Ioannes ve XII. Benedictus, tek bir banka ile işbirliği yapmayı tercih etmemekteydiler. İşlemleri en güçlü bankacı aileler olan Acciaivoli, Buonaccorsi, Bardi, Peruzzi arasında böldüler ve böylece Papalığı bahsi geçen ticari ailelerden birinin iflas etmesi durumunda çok ağır fon kaybından korumak istediler. [1445] Papalık adına uygulama faydacı olsa da şirketlerin çoğu zaman maddi olarak yüksek kazançlar elde ettiğini söylemek biraz zordur. Bankacı aileler kendi operasyonları için kasalarında bulunan

[1442] Koster, *a.g.e.,* s. 161.
[1443] Glénisson (1947), *a.g.m.*, s. 114.
[1444] M. Fougéres, "Problémes de transfort: la papauté d'Avignon et ses banquiers", *Mélanges d'Histoire sociale,* cilt: IV, 1943, s. 79.
[1445] Weakland (1968), *a.g.m.*, s. 46.

Papalık fonlarını nadiren kullanabiliyorlardı; para transferi ve muhtemelen nakit nakliyesi için aldıkları komisyonlar her zaman önemsiz değildi ancak miktar çok nadiren yüksekti ve bazen hiç komisyon almıyorlardı. Belirli arızî karları bir kenara bırakacak olursak görünen o ki, İtalyan bankerlerin faaliyetlerinin ana yönünden bekledikleri temel fayda basitçe kendi fon hareketliliklerini kolaylaştırmaktı.[1446] Kuria bilindiği üzere en önemli gelirlerini Avignon ve İtalya dışından elde ediyordu ve yine en önemli harcamaları Avignon ve İtalya'da sarfediyordu. Para transferinde bankacı ailelerin tercih edilmesi durumu coğrafyaya göre değişkenlik göstermekteydi. Fransa Avignon'a yakın olmasından dolayı şirketleri nadiren kullanıyordu. Orta Avrupa ve İskandinavya'da ticari yolların güvenilir olmaması nedeniyle para nakli din adamları vasıtasıyla yapılmaktaydı.

Apostolik Kamara'ya bağlı olarak hizmet veren kuryelerin son derece çeşitli görevleri mevcuttu. Mektupları ve belgeleri taşımanın yanında papaya eşlik etmek, hazine dairesini korumak gibi yükümlülükleri vardı. Bir kuryenin işe alınması için bir kardinalin, bir akrabanın, ya da papaya yakın olan herhangi bir kimsenin referans olması gerekmekteydi. [1447] Uzun yolların tehlikesine alışık olması gereken kuryelerin, ayrıca seyahat yoluyla bağımsızlığa alıştıklarından idare edilmeleri zorlaşmaktaydı. Yaklaşık elli kişiden oluşan bir maiyetle hizmet veren kuryelerin yerine 1350'lerden itibaren yavaş yavaş Floransalı tüccarların özel posta hizmetleri kullanılmaya başlandı.

Apostolik Kamara'ya bağlı hizmet veren bir diğer önemli birim darphaneydi. Papalığın finansal merkezileşmesini sürdürmesi adına madeni para basımı olmazsa olmazdı. Avignon papaları darphane ve para sisteminde de değişiklik yaptılar. 12. yüzyılın başından beri Roma Senatosu şehrin hâkimi olarak kendisini gördüğünden papaların madeni para basmasına izin vermemekteydi ve bu nedenle basılan parada papanın otoritesine, varlığına hiçbir atıf yapılmadan paralara genellikle *Roma caput mundi*[1448] ya da *Senatus Popolusque Romanus*[1449] ibaresi işlenmekteydi.[1450] Papalık Avignon'a yerleştiği süreçte Sorgues'de bir darphane bulunmaktaydı. Burası 14.

[1446] Fougéres, a.g.m., s. 79-80.
[1447] Guillemain, *a.g.e.,* s. 301-303.
[1448] Dünyanın merkezi veya başkenti olarak Roma'yı nitelendiren kalıplaşmış ifade
[1449] Roma Halkı ve Senatosu. Kısaca S.P.Q.R. olarak bilinen, yaygın kullanılan ve bu gün de çeşitli binalarda, logolarda karşımıza çıkan bu simge yasama ve yürütme konusunda mutlak güç olarak tanınan Roma Senatosu ve halkını temsil etmektedir.
[1450] Koster, *a.g.e.,* s. 162.

yüzyılın başında VIII. Bonifacius tarafından kurulmuştu. Darphanenin en üst sorumlusu darphane amiriydi. Onunla beraber çalışan müdür, gardiyan, tahlilci ve madeni para üstatları vardı. Darphane amiri dışında kalan tüm personel göreve geldikten sonra bir ay içinde papaya ya da kameramana bağlılık yemini etmek zorundaydılar ve yemin edene kadar göreve başlayamıyorlardı.[1451] Para basımı için papalar madeni para üstatları ile anlaşmaktaydı. Basılacak paranın ağırlığı, cinsi, üzerine işlenecek yazı bir bull ile darphaneye bildiriliyor ve para basımına başlanmasına dair kameradan bir emir gelmeden para basılmıyordu.

V. Clemens zamanında Sorgues'de madeni para basılmıştı ancak bundan sonra darphanenin faaliyeti durdu. Papa XXII. Ioannes darphane üzerinde reform yaparak, yeniden işlevsellik kazandırdı. Bu dönemde basılan paraların farklı bir değeri ve türü vardı: XXII. Ioannes'in yeni paraları Napoli ve Provence gilatlarından[1452] ilham almaktaydı.[1453] Paralar hazır olunca kameraman ve hazinedara bir kutu içerisinde paralar teslim edilmekteydi. Kutu sistemi o zamanlar yaygın olarak kullanılmaktaydı. Basılan madeni paralardan rastgele alınan paralar mühürlü bir kutuya yerleştirildikten sonra, tahlilci-ayarcı olarak adlandırılan görevli tarafından kutu açılmakta, çıkan madeni paranın ağırlığı, değeri test edilmekteydi.[1454] Burada çalışan personel az sayıda ve çoğunlukla İtalyanlardan oluşmaktaydı.

XXII. Ioannes, madeni paranın türü ile ilgili bir değişiklik yaptı. Şimdiye kadar çoğunlukla gümüş para basan Papalık darphanesinde altın para basılması için hazırlıklara başladı. Hazinesinde özenle biriktirdiği altınları muhtemelen altın para olarak piyasaya sürmek isteyen papa ilk olarak Floransalı yetkililere yazarak, florin üretiminde kullanılan standartların, ağırlık matrislerinin, ayarlamaların paylaşılmasını talep etti.[1455] Floransa tarafından gerekli bilgi paylaşımı yapıldıktan

---

[1451] Mollat, *a.g.e.*, s. 287.

[1452] Gigliato, Gillat, Carlino olarak da bilinmektedir. 1300'lü yıllardan itibaren kullanılan bir para birimidir. Saf gümüşten imal edilmiştir. Paranın ismi arka kısımda tasvir edilen 'giglio' dan (zambak) türetilmiştir. Dört gram ağırlığa sahip bu madeni para Floransalı tüccarlar vasıtasıyla Ege ve Anadolu kıyılarına 1340'larda dikkate değer çoklukta ulaştı. Gilatlar P. Grierson'a göre Ege ve Akdeniz kıyılarında, Türk emirliklerinde, özellikle Saruhan Beyliği'nde kopya edildi. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Philip Grierson, *Michael VIII to Constantine XI: 1258-1453),* Alfred R. Bellinger-Philip Grierson (Eds.), *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collections,* Dumbarton Oaks Research, Washington D.C. 1999, s. 33.

[1453] Marc Bompaire, "La monnaie de Pont-de-Sorgues dans le prémiére moitie du XIV siécle", *Revue Numismatique*, cilt: 26, sayı: 6, s. 142.

[1454] Bompaire, *a.g.m.*, s. 144.

[1455]William R. Day, "Bencio Carucci of Florence in the Papal Mint for Gold Coinage at Pont-de-Sorgues, Avignon: 1322-1330", *Villa I Tatti*, cilt: 29, sayı: 2, 2009, s. 10-11.

sonra papa Cionelle del Paggio ve Pochino del Drago'yı altın paranın basımından sorumlu para üstatları olarak atadı. Böylece 15 Eylül 1322'de Sorgues'te ilk altın para basılmış oldu.

Darphanede para basım sıklıkları, paranın cinsi, ağırlığı, mali duruma ve papaların kişisel yaklaşımlarına göre değişiklik göstermiştir. Örneğin XII. Benedictus zamanında bir kez para basılmış ve basılan paranın ağırlığı 0.65 gramdır. VI. Clemens 2.47 ve 4.08 gram, VI. Innocentius 1.32, 1.33 ve 1.34 gram ağırlığında paralar bastırmışlardır.[1456] Darphane personellerinin özel konumları vergide ve yargıda bazı ayrıcalıklara sahip olmalarının önünü açmaktaydı. Ancak ayrıcalıklardan yararlanmaları için kendilerine emanet edilen paranın ağırlığını tahrif etmemiş, sahte para basmamış, cinayet, tecavüz ve kundakçılıktan suçlu bulunmamış olmaları gerekmekteydi.[1457] Darphane 1348 yılına kadar Sorgues'de hizmet vermeye devam etti; bu tarihten sonra Avignon'a taşındı ve her iki yerde de kameramanın sorumluluğu altında kaldı.[1458]

Apostolik Kamara içerisinde kameral yargıcın başkanlık ettiği bir mahkeme vardı. Burası Roma Kilisesi'nin mülkiyeti ve hakları konusunda işlemlerin yapıldığı yetkili mahkemeydi ve III. Nicholas (1277-1280) zamanından beri *procurator Romanae ecclesiaae*[1459] Roma Kilisesi'nin haklarını temsil ediyordu.[1460] Avignon döneminde bu personel *procurator fisci*[1461] olarak adlandırılmaktaydı. Apostolik Kamara'ya bağlı *advocati camerae*,[1462] savcı tarafından açılan davalarda Kamara'nın her türlü süreciyle ilgilenmekte ve Kamara'ya yasal tavsiyelerde bulunmaktaydılar. Gelir ve tahsilattan kaynaklanan anlaşmazlık durumunda yargılama, sadece Apostolik Kamara adına hizmet eden, ilk derece hakimleri tarafından yapılmaktaydı. Tahmin edileceği gibi mali işlemler, sıkı vergi politikaları Avignon'da genellikle davalara yol açmaktaydı. Vergi mükellefleri ve tahsildarlar arasında bir anlaşmazlık olursa ve ya bir görevli borcunu ödemeyi reddederse, tahsildarın zimmete para geçirmek ya da gasp etmekten yargılanması gerekirse, kamaranın yargı mahkemesi bu gibi işlerden

[1456] David Ruckser, Papal Coinage to 1605, s. 30-36.
[1457] Mollat, *a.g.e*., s. 287.
[1458] Renouard, *a.g.e*., s. 85.
[1459] Roma Kilisesi'nin savcısı
[1460] Schwarz (2016), *a.g.m*., s. 214.
[1461] Mali savcı
[1462] Kamera avukatı

sorumluydu.[1463] Burada verilen cezalar kesin ve temyizsizdi. *Cum saepe contingat* (13 Ağustos 1342) ve *Cum saepe sicut inteleximux* (17 Ocak 1343) adlı bullar ile papa VI. Clemens tahsildarların, yardımcı tahsildarların ya da mali görevlilerin süreçlerinden kaynaklanan tüm itirazları, anlaşmazlıkları dinlemek için kamaraman ve hazinedarı mahkemede görevlendirdi.[1464] 1361'deki veba dalgası kardinaller arasındaki hiyerarşiyi yok etti ve kamera bir ardıllık sorunuyla karşı karşıya kaldı. Bu nedenle kameramanın çıkarlarını güvence altına almak isteyen papa kamara sistemini geniş yetkilerle donatarak, kamaramanı odanın haklarına dokunan tüm davaları dinleme ve dahası karara bağlamakla görevlendirdi.[1465] Kamaraman bahsi geçen türden tüm davaları istediği yerde başlatabilmekteydi. Kamara mahkemesinin vermiş olduğu cezaların infaz edildiği kendisine ait bir hapishanesi bulunmaktaydı.

Kamaranın hesap defterlerine *register*[1466] denmekteydi. Avignon Papalığı zamanında çok geniş formatları nedeniyle bu defterlere *magna libri*[1467] de denilmekteydi. Defterler genellikle zarif bir sunuma (kaligrafi, bölüm başlıkları, süslü baş harfler), düzgün bir el yazısına sahip, papalık yılıyla uyumlu bir yılı kapsayan, tematik başlıklara bölünmüş ve *Introitus et Exitus*[1468] olarak iki bölüme ayrılmaktaydı.[1469] Kronolojik kayıtlarla kaydedilen harcamaların içeriği her türden bilgiyi edinmemizi sağlayacak kadar net ve özlüdür. Her giriş için yazar ödeme yapılan kişinin adını, görevini, harcamanın konusunu, ilgili dönemi, ödenen tutarı belirtir. Daha sonra aylık bakiye, gelir ve giderlerin genel toplamı belirlenir. Bu defterler her gün, inceden inceye büyük bir hassasiyetle işlenir. Daha önceki dönemlere kıyasla son derece bol miktarda mali kayıtların, işlem belgelerinin varlığı Avignon papalarının mali merkezileşmeye, Papalığın her bir kuruşunun kayıt altına alınması kaygısına dair en önemli kanıtlardır. E. Anheim XXII. Ioannes ve XII. Benedictus zamanından kalan muhasebe kayıt prosedürlerinin standardizasyonunu filolojik açıdan incelediği araştırmasında defterlerde belirgin bir sistematik olduğu sonucuna ulaşmıştır. d'Adémar Ameilh'in tuttuğu defterin incelemesinin yapıldığı çalışmada buğday alımı bölümünün başlangıcı olan *capitulum de annona empta* üzerinden satırlar, sütunlar,

[1463] Mollat, *a.g.e.*, s. 286.
[1464] Williman (1977), *a.g.m.*, s. 198.
[1465] Williman (1977), *a.g.m.*, s. 199.
[1466] Kayıt
[1467] Büyük Kitap
[1468] Gelir ve Gider
[1469] Elydia Barret, "Des Livres aux rouleaux: aspects de I'enregistrement comptable d'Innocent VI a Gregoire XI (1352-1378)", *Mélanges I'école Française de Rome,* cilt: 118, sayı: 2, 2006, s. 204.

başlıklarla ilgili grafiker değerlendirmenin yapılmasının yanı sıra, defterin taslağı, yapısı, miktarlar, toplamlar, eşdeğerlerin işlenişi, her verinin kaydedilişi ile önceki asırlarda görülmeyen bir titizlik olduğu sonucuna varmıştır.[1470]

Hesap defterlerinden, inşaat masraflarından mutfak-ahır giderlerine kadar her ayrıntıya ulaşabilmekteyiz. Buna ek olarak saray için yapılan harcamalarda Papalığın en çok kimlerle iş yaptığını, hangi ürün için nereyi tercih ettiklerini öğrenebilmekteyiz. Bilgi yelpazesi geniş olan defterlerde baharattan ilaçlara, paralı askerlere yapılan ödemelerden yazıcıların kullandıkları balmumu, parşömene kadar pek çok kayıt bulunmaktadır. Örneğin Papalık Sarayı'nın kumaş alımına dair kayıtlar sarayın Avrupa'daki pek çok kraliyet sarayı gibi dönemin büyük kumaş tüketicisi olduğunu göstermektedir. Kumaş alımının içerisinde papanın giysileri, liturjik süslemeler, ipekler, personel kıyafetleri, masa örtüleri, perdelerin olduğu bilinmekte ve bunun için 1346'ya kadar Flaman kumaşları, bu tarihten sonra ise Languedoc kumaşları tercih edilmiştir.[1471]

Papalığın mali finans reformunda XXII. Ioannes'in özel bir yeri bulunmaktadır. Papalığın Avignon'da ikamet etmesiyle yeni süreçte karşılaşılan sorunlar karmaşık ve ciddi idi. İsyanlar ve Papalığın Avignon'da bulunması Papalık mülkü olarak kabul edilen Papalık Devleti'nden gelen gelirleri ciddi derecede azaltmıştı. Bu nedenle Ioannes'e göre güçlü merkezileşme, mali bağımsızlık ve otorite, siyasi istikrar ve disiplin, Kilise'yi sonuna kadar savunmanın, Papalık ayrıcalığını sürdürmenin ve Mesih'in dikişsiz cüppesini korumanın araçlarıydı.[1472] 1316 yılı itibariyle papa Apostolik Oda'nın kadrosunda, yani özel görev ihtiva edenlerin sayısında azaltma yaptı; çok kapsamlı bir muhasebe sistemi başlatarak verimliliği artırdı, para yönetim tarzı aşağı yukarı aynı kalırken muhasebe kaydının aldığı biçim önemli ölçüde değiştirildi.[1473] Ioannes tarafından kamaranın etkinliği ve pozisyonu güçlendirildi. XXII. Ioannes öncesine kadar papanın sadık adamları olarak kameramanlar

[1470] Etienne Anheim, "La normalisation des procédures d'enregistrement comptable sous Jean XXII et Benoît XII (1316-1342): une approche philogique", *Mélanges I'écoles Française de Rome*, cilt: 118, sayı: 2, 2006, s. 183-189.
[1471]Robert Delort, "Note sur les achats de draps et d'étoffes effectués par la Chambre apostolique des papes d'Avignon (1316-1217)", *Mélanges d'école française de Rome*, cilt: 74, sayı: 1, 1962, s. 216-221.
[1472] Weakland (1968), *a.g.m.*, s. 43.
[1473] Valérie Theis, "La réforme comptable de la Chambre apostolique et ses acteurs au début du XIVe siécle", *Mélanges I'Ecole Française de Rome*, cilt: 118, sayı: 2, 2006, s. 173. Papa Ioannes tarafından odanın kadrosunda yapılan yeniliklerin ayrıntılı bilgilendirmesi için bkz.: Theis (2006), *a.g.m.*, s. 170-172.

uluslararası görevler üstlenebilmekteydiler. Örneğin V. Clemens kamaraman Arnaud d'Aux'u 1312-1313 yıllarında, II. Edward ve baronları arasındaki Gaveston kavgasıyla ilgilenmesi için İngiltere'ye göndermişti.[1474] Arnaud d'Aux'un yokluğunda Apostolik Kamara işleyişte aksaklıklarla karşılaşınca Guilleume de Michin kameraman yardımcısı olarak göreve getirildi. XXII. Ioannes düzen kaygısı baskın bir kişi olduğundan kamaramanın uzak bölgelere görevlendirilmesi uygulamasını durdurdu ve ona etkisini en zorlu konularda, müzakerelerde Avignon'da göstermesi olanağını tanıdı.[1475]

Papa Ionnes'in mali reformlarının başındaki isim kamaramanı Gasbert de Laval idi. Laval Ioannes gibi Quercy'den gelmekteydi. Marsilya ve Arles piskoposu, Avignon piskoposu olarak görev yaptı. Sonrasında hazinedar ve kamaraman olarak atandı; Laval'ın hak ettiği yükselişi mükemmel olarak nitelendirilen bir yöneticinin başarılı kariyerini özetlemektedir.[1476] Laval Papalığa ait her şeyin parasallaştırılmasına olanak tanıyan bir sistem kurdu ve onun inşa ettiği kamera sistemi Avignon Papalığının en güçlü idari sürekliliğini sağladı.[1477] Avignon'un finansal merkezileşmesi adına Ioannes ve Laval, örneğine ilk kez rastlanılan, papazlık tımarı olarak adlandırılan din adamlarına hizmetleri karşılığında verilen tımarların boşalması durumunda din adamlarının yerine geçecek kişilerden, yeni atama için bir ücretin alınması uygulamasına geçildi. Apostolik Oda işbirliği ile Papalık ölüm ya da başka nedenlerle mülkleri boşalan din adamlarının yerine atama yapmak için adaylıklar almaya başladı. Bu gelişme ile adaylıkları için bekleyen büyük bir dini müşteri ağı yaratıldı. Sistem yandaşları ödüllendirme ve Papalık iktidar ağlarını daha da geliştirme ve güçlendirmenin bir yoluydu.[1478] Göreve getirilen bir kişi papanın lütfundan yararlandırılmış varsayılarak onun siyasetine uymaya teşvik edilmekteydi. Papa tüm tımarları elinde topladığı için boşalan mülk yeni birine verilmeden evvel tekrar papanın eline dönmekteydi. P. Gasnault'un tespitlerine göre Ioannes'in adamı Gasbert de Laval'ın aldığı örgütsel önlemler işe çok fazla yaradı ancak bu parlak günler kısa sürdü; V. Urbanus'ın kısa süreli İtalya seyahati derin rahatsızlıkların

[1474] Guillemain, *a.g.e.*, s. 280.
[1475] Guillemain, *a.g.e.*, s. 280.
[1476] Koster, *a.g.e.*, s. 156.
[1477] Williman (1977), *a.g.m.*, s. 196.
[1478] Koster, *a.g.e.*, s. 157.

olmasa da Apostolik Kamara'da hizmetlerin işleyişinde bir gevşemeye sebep oldu.[1479]

Filizlenen merkezileşme resmi belgelerin üretiminde dikkate değer bir büyüme yarattı. Yapılan her işlem için noterlik işlem belgesinin bulundurulması ve bunların yedeklenmesi önemli bir kuraldı. Örneğin saraya ekmek veren bir fırıncı alacağını tahsil etmek istediğinde odadaki görevli tarafından iki adet, ödemenin içeriğini gösteren noterlik işlem belgesi düzenlenirdi. Bunlardan bir tanesi alacaklı bir tanesi de kamarada işlemi tasdik etmek için kalırdı ve bir anlaşmazlık halinde her iki tarafta ilgili belgeyi sunabilmekteydi.[1480] Yapılan her noterlik işlemi de hesap defterlerine işlenmekteydi. Bu prosedür Avignon sınırları içerisinde geçerliydi. Avignon dışındaki mali işlemlerin tamamı için mevcut yerde bir belge hazırlanmaktaydı ve bu kayıtlar Avignon'a iletildikten sonra kameranın hesap defterlerine kaydedilmekteydi. Bugün Vatikan arşivlerini dolduran on binlerce belge Avignon papalarının kayıt tutma ve arşivleme yöntemlerini geliştirerek bu alanda çığır açtıklarını göstermektedir. Özellikle 14. yüzyıla kadar Papalığın mali sistemine dair uzun karanlık dönemlerin olması Avignon papalarının mali kayıt sistemlerinin değerini artırmaktadır. Avignon papalarının mali politikaları sayesinde sağlam bir zemine oturtulan Apostolik Kamara, buna bağlı olarak da fonların, sübvansiyonların organize bir şekilde toplanmasına olanak vermiştir. Düzenli para akışı dört alan etrafında sıralanan sistematik harcamalara yol açtı:

1)Avignon'da Papalık Sarayının inşa edilmesi ve buradaki tüm kurialistlerin masraflarının karşılanması

2)İtalya ve başka alanlardaki savaşların finanse edilmesi

3) Avignon dışında, Roma ve başka yerlerde bakım ve onarım işleri

4)Hayır işleri.[1481]

Avignon'da ikamet eden bir din adamının ya da görevlinin Hıristiyanlığın herhangi bir yerinden gelen bir gelirle kendini geçindirmesi finansal işlerin ne denli standart ve işlevsel hale getirildiğinin işaretidir. Bu durum aynı zamanda 14. yüzyıl

[1479] Pierre Gasnault, "Notes et documents sur la Chambre apostolique a l'epoque d'Urbain V", *Mélanges l'écoles française de Rome*, cilt: 70, 1958, s. 367.
[1480] Weis, *a.g.m.*, s. 226.
[1481] Koster, *a.g.e.*, s. 162.

papalarının kendilerini toprak temelleri olan Papalık Devletleri'nden kurtarmakta ne kadar başarılı olduklarını göstermektedir.[1482] Hala kendi bölgelerindeki kiralardan ve aynî ödemelerden kendilerini ikame eden, Avrupa yöneticilerinin aksine tüm Avrupa'yı vergilendirebilen, Avrupa'dan Papalık Sarayına para akıtabilen Aziz Petrus'un halefleri bunu Apostolik Kamara sistemi vasıtasıyla yapmaktaydı ve teknik olarak bakıldığında bir verimlilik mucizesi olarak Apostolik Kamara hayranlığı hak etmekteydi.[1483]

4.6. Apostolik Şansölyelik-Kançılarya (Cancellaria Apostolica)

Şansölyelik dilekçeler, özel ayrıcalıklar, muafiyetler, bağışlamalar ve hoşgörüler gibi papanın yazılı yanıtını gerektiren belgesel işlerden sorumlu bir ofistir. Yani basit bir ifade ile bu ofis Papalık idaresinin pratik yönünden sorumludur. Hıristiyanlığın erken zamanlarından beri papalar çeşitli Papalık eylemlerine dair kayıtların tutulması, mektupların yazılması, belgesel süreçlerin hızlandırılması adına bir takım personeller istihdam etmişlerdir; örneğin Aziz Jerome'nin papa Damascus'a benzer tarz görevlerde hizmet ettiği bilinmektedir.[1484] Ofisin ortaya çıkışı ile ilgili belgelerin bir bütünlük arz etmemesinden kaynaklı çeşitli görüş ayrılıkları bulunmaktadır. A. Meyer, şanşölye ofisinin 781 yılında Papalık Sarayına kitap sağlamanın yanı sıra Papalık kâtiplerini denetleyen, Papalık belgelerinin üretilmesinden de sorumlu olan *bibliothecarius* adıyla anılan personelin altında şekillendiğini savunmaktadır ve ona göre *cancellarius* bir görevli olarak ilk kez II. Silvester (999-1003) döneminde ortaya çıkmıştır. [1485] M. Martin ofisin ortaya çıkışı ve serüveninin Papalık eylemlerinin kayıtlarının tutulduğu arşivlerden sorumlu *scriniarii*[1486] ve *chartularii* adlı iki görevlinin yetkilerinin zamanla organize olması ile gelişim gösterdiğini iddia etmektedir. Ona göre bu görevlilere zamanla *notarii* eklenmiş, şefleri *protoscriniarius* olarak nitelendirilmiş ve şeflerinin konumu piskoposlarınki ile

[1482] Weis, *a.g.e.*, s. 237.
[1483] Weis, *a.g.e.*, s. 238.
[1484] Peter A. Baart, *The Roman Court or a Treatise on the Cardinals, Roman Congregations and Tribunals, Legates, Apostolic Vicars, Protonotaries and Other Prelates of the Holy Roman Church*, FR. Pustet & CO., New York 1895, s. 258.
[1485] Andreas Meyer, *The Curia: The Apostolic Chancery*, Keith Sisson-Atria A. Larson (Eds.), *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution*, Brill Press, Leiden 2016, s. 248.
[1486] Hem Kilise hem de laikler için çeşitli belgeleri hazırlayan, laik kişiler

eşdeğer sayılmıştır.[1487] W. Ullmann *cancellarius* kelimesinin ve ofisinin XI. yüzyılda XVIII. Ioannes idaresi altında ortaya çıktığını ve yine XVIII. Ioannes'in idaresi altında *Petrus abbas et cancellarius sacri Lateranensis palatii* olarak düzenlenmiş, kayıt düşülmüş Papalık belgelerinin mevcut olduğunu belirtmektedir.[1488] Zamanla cancellerius bir görevli olarak karşımıza çıksa da bibliothecarius şansölyeliğin başı olarak kalmaya devam etti. 11. yüzyıl ortalarında bu ofis ve şansölyelik birleştirildi. Ofisin başı olarak bibliothecariusun kullanımı II. Celestine (1143-1144) döneminde son buldu. 12. yüzyıla kadar Apostolik Şansölyelik katı bir şekilde organize olmaktan uzaktı ve şansölyeliğin varlığına rağmen hala bu yüzyılda scriniarii olarak bilinen personellerin Papalık belgelerini şekillendirmede önemli rol oynadıkları görülmektedir.[1489] III. Honorius'tan itibaren şansölyeliğin başı *vice-cancellarius*[1490] oldu ve şansölye yardımcısı ile *notarii et scriniarii sacri Lateransis palatii* olarak adlandırılan ofis deyim yerindeyse papanın kişisel sekreterliğini oluşturdu.[1491] Buna ek olarak ofise adını veren *cancellarius* kelimesinin daireye gelen kusurlu belgelerin iptal edilmesinden (cancel) ya da belgelerden sorumlu kişinin kendisini halktan ızgara ya da parmaklık (cancellos) benzeri bir şeyle ayrıştırmasından aldığı iddia edilmektedir.[1492]

Apostolik Şansölyeliğin Orta Çağ'da, en azından 14. yüzyıla kadar işlevselliği hakkında çıkarım yapmak oldukça zordur. Şansölyelik ofisinde üretilen belgeler kullanılan malzemenin dayanıksızlığı nedeniyle, geç antik ve erken Orta çağ papirüs belgeleri, birkaç örnek dışında (Büyük Gregorius'un 6. yüzyıl kayıtları gibi) çoğu kaybolmuştur.[1493] III. Ionnocentius zamanında benzer bir olay yaşanmış çeşitli sebeplerle Şansölyelik kayıtları tamamen yok olmuştur. 13. yüzyıl gibi bir tarihte bile mevcut belgeler ofisin tarihini tam olarak resmetmemize müsaade etmemektedir. Bu bağlamda şansölyeliğe ait bilgiler genellikle laiklere gönderilen küçük formatlara

---

[1487] Michael Martin, *The Roman Curia as it Now Existis: An Account its Departments; Sacred Congregations; Tribunals; Offices; Competence of Each; Mode of Procedure; How to Hold Communication With the Latest Legislation*, Benziger Brothers, New York 1913, s. 153.
[1488] Ullmann (1955), *a.g.e*., s. 328.
[1489] Meyer, *a.g.m*., s. 249.
[1490] Şansölye Yardımcısı
[1491] Ullman (1955), *a.g.e*., s. 328.
[1492] William Humphrey, *Urbs et Orbis: Or The Pope as Bishop and as Pontiff*, Thomas Baker Soho Square, London 1899, s. 155.;
[1493] Rudolf Hiestand, *Die Leistungsfähigkeit der päpstlichen Kanzlei im 12. Jahrhundert mit einem Blick auf den lateinischen Osten*, Peter Herd-Hermann Jakobs (Ed.), *Papsturkunde und europäisches Urkundenwesen, Studien zu ihrer formalen und rechtlichen Kohärenz vom 11. bis 15. Jahrhunder*t, Cologne 1999, s. 3.

sahip, çok ince parşömenlerden oluşan ve muhafazası oldukça zor olan *litterae*[1494] olarak adlandırılan mektuplardan edinilmektedir. Avignon papalarının idari yapıdaki reformları ve kayıtların titizlikle tutulması, saklanmasına dair yüksek hassasiyetleri 14. yüzyılda mevcut durumu değiştirmiştir. 13. yüzyılda yaklaşık elli bin civarında belge üreten Apostolik Şansölyelik, 1305-1378 yılları arasında üç yüz bin, 14. yüzyılda tamamında toplam beş yüz bin[1495] belge üreterek âdeta bir devrim yapmıştır.

13. yüzyılda Apostolik Şansölyelik kurumsal gelişimi adına uzmanlaşarak, etkinliğini artırdı. Burası binlerce kanun, belge üreten hatırı sayılır bir organizasyon haline geldi. Guillemain'e göre Papalığın Avignon'a taşınması ile birlikte eski personel şehre adapte olamamaktan dolayı bir bulanım içine girdi ve böylelikle ofiste genç personelin yetkinliği arttı. [1496] Durum beraberinde bir takım karışıklıklara sebep oldu. Bunun üzerine papa XXII. Ioannes 16 Kasım 1331 tarihinde şansölyeliğe gerekli işlevselliği kazandırmak için bir takım düzenlemeler yaptı. *Peter familias* adlı bull, toplam 240 maddeden oluşmakta ve ofis bünyesinde hizmet veren pek çok görevlinin yetki alanlarının sınırlarını çizmekle beraber XXII. Ioannes'in idari konularda titizliğine dair detayları inceden inceye işlemektedir. Yeni düzenleme ile özetle Ioannes, Apostolik mektupların düzeltilmesi, kısaltılması için iyi ve deneyimli kısaltıcılara sahip olunmasını, ofise kabul edilen yazı işlerinden sorumlu personellerin kendi başlarına hareket etmemesini, belge talep edildiğinde bile hiçbir kısaltıcının ibareler ve sonuçlar tam olarak eklenmedikçe hiçbir notu imzalamamasını, mektupları yazanların gayretli ve özenli davranarak iyi bir mektup formu oluşturmalarını emretmekteydi.[1497]

Apostolik Şansölyeliğin başında *vice-cancellarius* bulunmaktaydı. Bir kardinale ilk olarak cancellarius unvanının VIII. Bonifacius zamanında verildiği bilinmektedir ancak Apostolik Şansölyeliğe bir kardinalden ziyade papanın bir akrabası ya da

---

[1494] 4. yüzyıldan beri dört çeşit Papalık mektubu olduğu bilinmektedir. 1.) Hıristiyanlar için öğretici, uyarıcı, teselli edici mektuplar 2.) Yanıt şeklinde ve response olarak adlandırılan resmi mektuplar 3.) Dekrateller 4.) Sinodal belgeler. Yüksek ve Geç Orta çağda açık ara en yaygın litterae türü litterae apostolicae idi. Bunlar ayrıca bazı fayda ve konum sağlayan lütuf mektupları (litterae gratia), yürütme eylemlerini oluşturan adalet mektupları (litterae de iustitia) gibi alt bölümlerde kategorize edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Meyer, *a.g.m.*, s. 241-242.

[1495] Koster, *a.g.e.*, s. 165.

[1496] Guillemain, *a.g.e.*, s. 305.

[1497] Michael Tangl, *Die päpstlichen Kanzleiordnungen von 1200 bis 1500*, Wagner, Innsbruck 1894, s. 93-94 ve 102.

dostunun başkanlık etmesi ile kardinalin itibarından değer kaybetmemesi adına ofisin lideri için şansölye yardımcısı-vice cancellarius unvanı kullanılmıştır.[1498] Şansölye yardımcıları göreve başlamadan evvel hiçbir zaman hediye kabul etmemeye, papanın rızası olmadan şahsına ya da herhangi birine bir lütufta bulunmamaya, doğrudan ya da dolaylı olarak hiçbir şekilde sadakatsizlik yapmamaya yemin ederlerdi.[1499] Yalnızca papadan gelen özel bir yetki ile hareket edebilirlerdi ve ofisin personelleri dahi papa tarafından atanırdı.[1500] Şansölyelikte hizmet edecek diğer personeller de tıpkı şanşölye yardımcısı gibi hediye almayacaklarına, amirlerine ve Lord papaya her zaman yüksek sadakatle hizmet edeceklerine, bahsi geöen ofise dair tüm işlerde saflığı ve temizliği gözeteceklerine, ofisin sırlarını kimse ile paylaşmayacaklarına[1501] dair yemin ederek göreve başlarlardı.

Şansölyeliğe bağlı toplam yedi ofis şansölye yardımcısının denetimi altındaydı. 1305'ten 1325'e kadar Apostolik Şansölyeliğin başında Pierre Arnaud, Pedro del Puig de Orfilla, Arnaud Novel, Pierre Tersier ve Gaucelme de Jean gibi isimler vardı. Bunlardan sadece Gaucelme de Jean başka bir birime atanması nedeniyle, diğerleri ise öldükleri için görevleri sonlanmış oldu. 1325'ten sonra pratikte bir yaşam boyu görev yapan erkeklerin uzun ömürlülüğü sayesinde ofisin yönetiminde altmış yıl boyunca iki isim; Pierre Prés (1325-1362) ve Pierre de Monteruc (1361-1385) yer aldı. [1502] Gaucelme de Jean papa XXII. Ioannes'in kız kardeşinin oğluydu, Pierre de Monteruc ise VI. Innocentius'un yeğeniydi. Şansölye yardımcıların ofisin bürokratik meselelerinin haricinde bazı zamanlarda Kilise idaresine dair kritik görevler üstlendikleri de görülmektedir. Arnaud Novel 1314'te Tapınak Şövalyelerine dair açılan davaların oturumlarını yönetti; Gaucelme de Jean 1317-1318 yılları arasında

[1498] Baart, *a.g.e.*, s. 259.

[1499]Tangl, *a.g.e.*, s. 34. Yemin 'Ben… şu saatten itibaren Kutsal Roma Kilisesi'nin Şanşölye yardımcısı; Kutsanmış Peter'e, Kutsal Roma Kilisesi'ne ve efendime, kanonik olarak yerine geçen haleflerine sadık kalacağım' şeklinde bir beyanla başlamaktaydı. Sonrasında göreve getirilen kişi yemin metninde madde madde sıralandığı gibi ' 1) hayatlarını ve uzuvlarını kaybetmeleri veya kötü bir şekilde esaret altına lınmaları için bir plan ya da anlaşma içinde olmayacağım. 2) Bana emanet edilen makamı iyi ve sadakatle yönetecek, bunda adaleti gözetecek ve elimden geldiğince başkalarına saygı gösterilmesini sağlayacağım. 3) Memurlarımı ve akrabalarımı, Şönsölyeliğin saflığı ve temizliği ile ilgili olacak şeylere yeminle bağlayacağım. 4) Lord papanın özel emri veya izni olmadan bana emanet edilen makamdan çıkmayacağım…" diyerek, devamında benzer şeylerin detaylandırıldığı uzunca bir yemin metnini okuyarak, sonunda yukarıda belirtilen tüm şeylere dikkat edeceğine ve uyacağına dair yemin ederdi. Yemin metninin orijinal ve tam versiyonu için bkz.: Tangl, a.g.e., s. 33-34.

[1500] Mollat, *a.g.e.*,s. 289.

[1501] Tangl, a.g.e., s. 34.

[1502] Guillemain, *a.g.e.*, s. 309.

kardinal Luca Fieschi ile İngiltere'de elçi olarak bulundu; 1342'de Pierre de Prés Fransa ve İngiltere kralları arasında barışı tesis etmek için mesai harcadı.[1503]

Şansölyelik bünyesinde bulunan ve şansölyeliğe hizmet eden alt ofislerden bir tanesi Dilekçe Ofisi'dir. Papalığın ruhani ve dünyevi konularda kendisini nihai mercii olarak konumlandırmasına paralel olarak Papalığın büyüyen gücü bir takım yetki ve ayrıcalıkların yalnızca papa tarafından meşrulaştırılmasını gerekli kılınca, Papalık ve Kilise hukukçuları sadece Kilise eliyle uygulanabilecek çeşitli kural ve istisnalar yarattılar.[1504] Bu bağlamda dilekçeler ruhani bir düzene (tazminatlar-aflar-hoşgörüler) ve ya dünyevi düzene (kar-fayda-bağış) dair papanın lütfundan, cömertliğinden faydalanmak gibi konularda yazılan zarif metinlerdir.[1505] Papadan istenilen af ya da faydayı elde edebilmek için kullanılan formüllere göre, doğru şansölyelik stilinde bir dilekçeyi papaya sunmak gerekmekteydi. *Referendarius*[1506] olarak adlandırılan bir görevli papa tarafından okunacak dilekçeleri ona sunmaktaydı. Papaya sunulan dilekçede istenilen fayda papa tarafından kabul edildiyse papa kendi eliyle *fiat* kelimesini ya bu şekliyle ya da kısaltmalı bir versiyonla dilekçeye yazmaktaydı. Papalar onayladıkları dilekçelerde imza olarak bir takım harfler kullanmaktaydılar. XXII. Ioannes, XII. Benedictus, V. Urbanus B; VI. Clemens ve XI. Gregorius R; VI. Innocentius G harfini imza olarak kullandılar ve anlamları henüz çözülmeyen bu harfler üzerinden Avignon Papalığı döneminde dilekçeler B, R, G imzalı ve imzasız olarak dört gruba ayrılmaktadır.[1507] Papaların imzasının bulunmadığı dilekçelerin papaya bir şansölye yardımcısı, kardinal ya da noterler tarafından sözlü olarak iletildiği ve papanın yanıtını sözlü olarak belirttiği bilinmektedir. Onayın sözlü olarak verildiği durumlarda şansölye yardımcısı dilekçeye *consessum*[1508] kelimesini ve sabit bir şekilde *de mandato domini nostri papae*[1509] formülü ile başlayan cümleleri yazmakla sorumluydu.[1510] Merkezileşme ile

---

[1503] Guillemain, *a.g.e*., s. 311.
[1504]Jadranka Neralic, *Central Europe and the Late Medieval Papal Chancery*, Gerhard Jaritz-Torstein Jargensen-Kirsi Solonen (Eds.), *The Long Arm of Papal Authority: Late Medieval Christian Peripheries and Their Communication with the Holy See*, Central European University Press, Budapest 2005, s. 74.
[1505] Pierre Gasnault, "Suppliques en matiére de justice au XIV siécle", *Melanges I'école française de Rome*, cilt: 15, 1957, s.43.
[1506] Hakem, bilirkişi, expert
[1507] Emilia A. Van Moé, "Suppliques origanales adressées a Jean XXII, Clément VI et Innocent VI", *Bibliothéque de I'école des chartes*, cilt: 92, 1991, s. 257.
[1508] İzin verme, kabul etme, onaylama
[1509] Efendimiz papanın emriyle

birlikte her dilekçenin papaya sözlü olarak sunulması zorlaştı ve sadece çok önemli görülenler papaya sesli olarak okundu.

Papalık imzasında mutlak kesinlikle uygulanan bir durum vardı. Papa XXII. Ioannes yapmış olduğu değişikliklerle imzanın eksiksiz olmasını, yani beraberinde bir harf ya da noktalama işareti bulunmasını kararlaştırmıştı. Buna paralel olarak her Avignon papası kullandıkları imza harfine bir noktalama işareti eklediler. Örneğin XXII. Ioannes B harfinin önüne ve ardına nokta ve virgül kullanmayı tercih etmişti. R harfini kullanan VI. Clemens ve XI. Gregorius aynı şekilde nokta ve virgülü kullandılar ancak birinin noktası çok küçükken diğerinin virgülü uzundu.[1511] İmzalama işlemleri tamamlandıktan sonra dilekçeye *datarius*[1512] adlı personel tarafından papanın karar tarihi atılmaktaydı. Örneğin 22 Haziran 1371 tarihi yazılacaksa datarius bunu *datum apud Villamnovam, Avinionensis dyocesis, decimo kalendas julii, anno primo* şeklinde yazmaktaydı.[1513] Tarihlendirme işlemi tamamlandıktan sonra dilekçeler dilekçe ofisine gönderilmekteydi. Burada dilekçe sahibinin adı, dilekçenin kuriaya ulaştığı tarihin işlendiği bir tür kayıt defteri olan *liber vacantibus*a işlenmekteydi.

Papa kendisinden istenileni vermeyince dilekçeyi imzalamamaktaydı ve imzalanmayan dilekçeler yırtılıp atıldığı için yanlışlıkla kayıt defterlerine giren birkaç reddedilmiş dilekçe dışında bunlar kayıtlara geçmemiştir.[1514] Papa haricinde Avignon Papalığı döneminde iki sanşölye yardımcısının, Pierre de Prés ve Pierre de Monteruc'un da dilekçe imzaladıkları görülmektedir. Dilekçeleri Pierre de Prés, kendisi Palestrina piskoposu olduğu için Petrus Penestrinus'un kısaltması olarak P. Pen ile; Pierre de Monteruc Pamplona piskoposu olduğu için Petrus Pampilonensis'in kısaltması olarak P. Pampil şeklinde imzalamaktaydı.[1515]

[1510] Mollat, *a.g.e.*, s. 289.
[1511] Moé, *a.g.m.*, s. 264-266.
[1512] Bu ofisin menşei tam olarak bilinmemektedir. Ancak bazı araştırmacılar Apostolik Dataria'nın 14. yüzyılda ortaya çıkmış olduğu görüşündedirler. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Martin, *a.g.m.*, s. 162.
[1513] Mollat, *a.g.e.*, s. 290. Papalık belgelerinin tarihlendirilmesi hüküm süren papanın papalık yılı esas alınarak yapılmaktadır. Bu değişiklik ilk olarak II. Galesius'un şanşölye yardımcısı Gaetalı John tarafından yapılmıştır. Öncesinde şanşölye Papalık belgelerini imparatorluk yıllarına göre tarihlendirmenin geleneksel modelini muhafazakâr bir şekilde takip ederken uygulama IX. Leo ile tamamen sona erdi. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Ullmann (1955), *a.g.e.*, s. 329.
[1514] Hayez (1990), *a.g.m.*, s. 8.
[1515] Moé, *a.g.m.*, s. 267.

Şansölyelik bünyesinde hizmet veren bir diğer alt birim Sınav Ofisi idi. Her katip, doktor, üniversite mezunu ya da sanat ustası değilse, yeterliğini sınav ile ispat etmek zorundaydı. Kendisi bir görevli tarafından okuma, şarkı söyleme ve retorik kabiliyetlerinin test edileceği sınav odasına götürülmekteydi ve sınav sonucuna göre kendisi *bene*[1516], *competenter*[1517] ya da *male*[1518] olarak değerlendirilmekteydi ve bir noter tarafından sicile kaydedilmekteydi.[1519]

Kısaltıcılar Ofisi'nde papanın istenilen talebe cevabı kısaltıcılar (*abbreviatores*) tarafından hazırlanan tutanaklar şeklinde özetlenip, taslak haline getirilmekteydi.[1520] Özet papa tarafından imzalanan dilekçenin içeriği ile uyuşmak zorundaydı ve konuya dair çıkacak papa fermanına kaynaklık etmekteydi. Bu minik özet metnine *minuta* ya da *nota* denilmekteydi. Tüm kontroller sağlandıktan sonra ilgili belge tam bull formunu alacağı *grossa, littera grossata* ya da *littera redacta in grossam* olarak adlandırılan işleme tabi tutulmak için, yani bullun tüm formülleri ve yasal deyimleriyle eksiksiz olarak tamamlanmış versiyonunun parşömen üzerine yazılması için[1521] Grossatores Ofisi'ne nakledilmekteydi. Bu işlemi yapan personel ayrıca scriptores grubundan yazıcılardı ve *scriptores litterarum apostolicarum*[1522] ya da çoğunlukla olduğu gibi *grossatores* olarak adlandırılmaktaydılar. Grossatoresin elinden tamamlanarak çıkan belge bir sonraki ofis olan *correctorius*lardan oluşan, Düzeltici Ofisi'ne aktarılmaktaydı. Burada bulunan correctorius adlı personeller, lütuf ya da adalet mektuplarının revize edilmesi görevinden sorumluydular. Görevi adından da anlaşılacağı üzere belgelerin içeriğini kontrol etmek, Apostolik Şansölyelikte kullanılan kuralların uygulanmasını sağlamak, bullun yahut mektupların talep edilen ihsanlara karşılık gelip-gelmediğini kontrol etmek, bir yanlışlık olması durumunda ilgili birimden düzeltilmesini talep etmek, papaya

[1516] İyi
[1517] Uygun, yeterli
[1518] Kötü
[1519] Mollat, *a.g.e.*, s. 290.
[1520] Koster, *a.g.e.*, s. 165.
[1521] Mollat, *a.g.e.*, s. 291.
[1522] Litterarum apostolicarum türüne ait belgeleri hazırlayan yazıcılar, kritik görevlerde bulunan diğer ofis çalışanları gibi göreve başlamadan evvel yemin etmek zorundaydılar. Aynı şekilde 'ben…' formülüyle yemine başlarlar ve görevlerini sadakatle yerine getireceklerine, kendilerine emanet edilen görevlerde hile ve yalana başvurmayacaklarına, Lord papanın ve Lord Şansölyenin sır olarak bildiği sırlarını, böyle olduğunu bilerek kimseye söylemeyeceklerine dair yemin ederlerdi. Tangl, a.g.e., s. 37.

iletilen mektupların sıralamasını yapmaktı.[1523] *Auscultator*, grossatoresten gelen metnin minuta üzerinden karşılaştırmasını yapmaktaydı. *Rescribendarius*[1524] bir yanlışlık olması gibi durumlarda belgeyi geri Grossatores Ofisi'ne iade etmekteydi ve bu gibi durumlarda burada görev yapan kâtibi azarlama ve ücretinden kesme yetkisine sahipti.[1525] Burada gerekli müdahaleler yapıldıktan sonra ilgili belge Bullatores Ofisine sevk edilmekteydi. Burası ayrıca *fratres de bulla* ofisi olarak da adlandırılmaktaydı. Bullatoresler papanın metal mührü olan *bulla*[1526] ile ofislerine ulaşan belgeleri mühürlemekten sorumluydular. Görevleri oldukça önemliydi. Bu sebeple az sayıda, iki ya da üç kişi olarak, ömürlük atanmaktaydılar. Bullatoresler aşçı, çavuş, uşakların hizmet ettiği ayrı bir evde kalmaktaydılar. Avignon papaları döneminde bullatoreslerin hepsi Narbonne piskoposluğundaki Fontfroide Manastırı'ndan temin edilmekteydiler[1527] ve bullanın yayılmasını önlemek için okuma yazma bilmeyen fakir Sistersiyen keşişler görevlendirmekteydi.[1528] Görevlerinin kritikliğinden ötürü ofiste hizmet veren tüm bullatoreslerin tam listesine sahibiz. Buna göre Avignon Papalığı döneminde Johannes Pruni (1304-1308), Gotofredus de Petra (1306-1342), Bernardus (1309), Berengarius Maynardi (1306-1342), Bernardus Vitalis (1340-1342), Bernardus Ermengaudi (Şubat 1342-Nisan 1342), Raymundus Gausserandi (1342-1360), Bernardus Puiolis (1342-1347), Bernardus Petri (1347-1348), Raymandus de Rupemaura (1360-1369), Deodatus Botarelli (1367-1374), Guilelmus Amici (1369-1392), Guilelmus Amici (1374-1389)

[1523] E. Göller, "Zur Steltung des Correktors in der päpstlichen Kanzlei Romische Quartalschrift", *Deutsche Biographische Enzykopädie*, cilt: XIX, 1905, s. 83-95.

[1524] Rescribendarius 'yeniden yazılacak Apostolik mektupların dağıtıcısı olarak bu işi sadakatle ve özenle yapacağına, hiçbir kayırma, rüşvet ya da yakınlık derecesi gözetmeden işinde her gün eşitlik ve denkliği koruyacağına' dair yemin etmekteydi. Tangl, a.g.e., s. 37-38.

[1525] Mollat, *a.g.e.*, s. 291.

[1526] Papalık emirnamesi sayılan ve yasa özelliği taşıyan bull adlı belgeye bulla olarak adlandırılan metal mührü vurmalarından ötürü bu şekilde anılagelmişlerdir. Bull, bir belgenin orijinalliğini garanti etmek için Romalıların kullandıkları metal mühür bulladan gelmektedir. Bu metinler çoğunlukla büyük parşömen yaprağına yazılmaktaydılar ve dil olarak daima Latince kullanılmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Humphrey, *a.g.e.*, s. 160. Anayasal nitelik taşıyan belgeler en genel adlandırma ile littera apostolica olarak adlandırılmaktadır ve bull, apostolik mektup ya da brifing olarak çeşitlenen tüm belgeler bu kategoride toplanmaktadır. Brifing olarak adlandırılan belgeler bull ile sıklıkla karıştırılmaktadır. Bull, brifingden farklıdır. Bull Kilise'nin çok önemli işleriyle ilgili alınan kararlarda, brifing ise daha az ciddi konularda yazılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Martin, *a.g.m.*, s. 159.

[1527]Bullatoresler 14. yüzyıla değin Veroli piskoposluğundaki Fossanova Manastırı'ndan seçilmekteydiler. 1307'den itibaren kuriada güçlü bir kişilik olan Arnaud Novel'in etkisi ile bullatoresler Fontfroide Manastırı'ndan alınmaya başlandı. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Guillemain, *a.g.e.*, s. 320.

[1528] Koster, *a.g.e.*, s. 166.

gibi isimler bullatores olarak hizmet verdiler. [1529] Mühürlenme işlemleri tamamlanan belgeler kayıt için Kayıt Ofisi'ne aktarılmaktaydı.[1530] *Registratores* olarak adlandırılan memurlar tarafından kayıt defterine kaydedilen metin, içeriğinin bir özeti olacak şekilde kaydedildiği defterin başındaki başlıklar için indekslenmekteydi. Buraya kadar işleyişten görüldüğü üzere bürokratik işler çok basamaklı ve ağırdı. Özetle normal prosedür dilekçe sahibinin papaya bir talepte bulunmasından ibaretti. Son olarak papanın kararı karşı tarafa bildirilmekteydi. Bir talebin nihayete erdirilmesi için toplam yedi ofisten geçmesi gerekmekteydi. Bu ilerleme aynı zamanda her bir ofis için ödenmesi gereken ücret anlamına da gelmekteydi. Talep edilen adalet ya da iyilik için istenilen ücret sözde kararın kendisi için değil, verilen iyiliği içeren belgenin kendisi içindi.[1531]

Ofisin elinden geçen bir dilekçede ya da papanın kararını bildiren mektupta, talep sahibinin statüsü (kral, kardinal, piskopos, sıradan vatandaş), hak sahibinin onunla ilişkisi (yeğen, eş aile üyesi), diplomatik ilişkilerin yoğunluğu gibi pek çok unsurun izi sürülebilmekte ve bu bağlamda Apostolik Şansölyelik kayıtları tarihçiler için oldukça önemli materyaller sağlamaktadır.[1532] Örneğin 30 Mart 1326 yılında iletilen bir dilekçede Brixen piskoposu Albert Vellenberch öğrencisi Conrad do Lobers lehine bir muafiyet, Trento piskoposluğu rahibi Otto Oulini de Franezo lehine bir fayda ve Brixen piskoğosluğundan Henri Smurrer ve Marguerite d'Innsbruck'un evliliğini düzenlemek için onay istemekteydi.[1533] Çok nadir olmakla beraber adalet ile ilgili konularda ya bir uyuşmazlık hakkında bilgi sahibi olacak bir yargıcın

[1529]Paul Maria Baumgarten, *Aus Kanzlei und Kammer: Erörterungen zur Kurialen Hof und Verwaltungsgeschichte im XIII. XIV und XV. Jahrhundert,* Herdersche Verlagshandlung, Freiburg im Breisgau 1907, s. 40.

[1530]Tarihçiler dilekçelerin kayıt altına alınması geleneğinin XII. Benedictus ile başladığı görüşündedirler. VI. Clemens zamanında ise dilekçe sahibinin adı, talebi çok kısa bir biçimde dilekçenin arka kısmına yazılmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Moé, *a.g.m.*, s. 268.

[1531] Neralic, *a.g.m.*, s. 74.

[1532]Irena Sulkowska Kuras-Stanislow Kuras, "Suppliques brouillons, lettres et registers de la Chancellerie apostolique relatifs a la Pologne a l'époque d'Avignon (1305-1378)", *Mélanges de I'école Française de Rome* cilt: 96, sayı: 2, 1984, s. 724. I. Kuras ve S. Kuras, Şansölyelik verilerinin sayısından diplomatik ilişkilerin analizine yönelik yapmış oldukları çalışmalarında 1198'den 1305 yılına kadar Polonya ile Papalık arasında kayıt altına alınan belgelerin, diğer tüm belgelere oranlarının %1 olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Buna ek olarak 1305'ten 1378'e kadar Polonya meselelerinde Şansölyelikten geçen belgenin toplam 1347 adet olduğunu tespit etmişlerdir. Avignon papaları merkeziyetçiliğe önem verdikleri için bu süreçte Kilise yönetiminde giderek daha fazla alana müdahale ettiler. Monarşik güçlerini hemen her yere ulaştırmaya özen gösteren Avignon papalarının, diğer pek çok ülke ilişkileri belgelerin sayısına yansırken bu süreçte Polonya ile bir artışın olmaması I. Kuras ve S. Kuras tarafından ilişkilerin yüzeysel seyrine bağlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: I. Kuras-S. Kuras, *a.g.m.*, s. 719-724.

[1533] Moé, *a.g.m.*, s. 260.

atanmasını ya da bir yargılama sırasında papanın müdahalesini istemeyi amaçlayan dilekçeler de mevcuttu ancak bu tarz konularda papanın imzasını taşıyan bir dilekçe henüz bulunmuş değildir. [1534] Apostolik Şansölyeliğe iletilen talepler görüldüğü üzere çeşitlilik arz etmekteydi. Bunu Slovenyalı Morton'ın oğlu Herman'ın papaya yazdığı mektupta görebilmekteyiz. Mektuba göre Herman 'şeytani ilhamlarla' bir rahibi öldürdüğünü belirtmekte ve bu nedenle papadan kendisini bu günahından ötürü bağışlamasını istemekteydi. [1535] Bu olayın gösterdiği gibi Apostolik Şansölyelik prestijli hizmetlerin yanı sıra şiddet içeren olaylarda da başvuru noktası olabilmekteydi.[1536]

XXII. Ioannes'in papalığı altında Apostolik Şansölyelik epey gelişti. 1316-1334 yılları arasında ofiste 64.421 *litterae communes*[1537], 5.569 *litterae secretae*[1538] kayda geçti ve Fransa dışındaki muhataplar için gizli mektuplar henüz tam anlamıyla derlenmediğinden, sayının daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.[1539] V. Urbanus'un papalığının ilk yılında Şansölyelikte 1.078 dilekçe, 8.041 mektup; ikinci yılında 3.607 dilekçe, 3.110 mektup; üçüncü yılında 2.799 dilekçe, 1.650 mektup; dördüncü yılında 2.908 dilekçe, 2.624 mektup kayda geçti. [1540]Avignon Papalığı döneminde mektuplar ofis üretiminin yaklaşık 5/1'ine tekabül etmekteydi ve gizli mektuplar içerebilecekleri herhangi bir sırrın ifşa edilmesinin önüne geçilmek için Registra Avinionensia'ya değil, sadece Registra Vaticana'nın belirli bir dizisine kopyalanmaktaydı.[1541] Günümüze ulaşan mektupların büyük çoğunluğu parşömen üzerine yazılmış ve papanın mührü ile doğrulanmış mektuplardır. Kapatılan mektuplar ancak parşömen yarıldıktan veya mühür ayrıldıktan sonra okunabilecek şekilde katlanmakta ve mühürlenmekteydi. Avignon papalarının bazıları bulla ile mühürlenmiş mektuplara ek olarak özel veya gizli bir mühürle doğrulanmış, mumdan yapılmış ve ya papanın parmağındaki yüzük ile mühürlü mektuplar yayınladılar; bu

[1534] Pierre Gasnault (1957), *a.g.m.*, s. 43-46.
[1535]Gabriella Erdélyi, *Negotiating Violence: Papal Pardons and Everyday Life in East Central Europe (1450-1550)*, Brill Press, Leiden 2018, s. 137.
[1536] Erdélyi, *a.g.e.*, s. 137.
[1537] Genel mektuplar
[1538] Gizli mektuplar
[1539] Meyer, *a.g.m.*, s. 239-240.
[1540] Anne Marie Hayez- Janine Mathieu-Marie France Yvan, "De la supplique a la lettre: le parcours des grâces en cour de Rome sous Urbain V (1362-1366)", *Publications de I'école Française de Rome*, cilt: 138, 1990, s. 170-172.
[1541] I. Kuras-S. Kuras, *a.g.m.*, s. 721.

mühürler 13. ve 14. yüzyıl kaynaklarında *analus piscatoris*[1542], *sigillum piscatoris*[1543], *sigillum parvum*[1544], *signetum secretum*[1545] gibi teknik terimlerle anılmaktaydılar.[1546] Avignon papalarının arşiv ve kayıt prosedürleri liderliklerinin verimliliğini göstermektedir. Kayıtçılar tarafından gerekli defterlere tüm mektuplar kopyalanmaktaydı. Kâğıda kopya edilenler 1784 yılına kadar Avignon'da kaldı ve bunlar çoğunlukla Avignon kayıtları olarak adlandırılmaktadırlar. Diğer grup, yani parşömene kopya edilenler 1430larda Roma'ya taşındı ve bunlar da Vatikan Kayıtları olarak adlandırılmaktadır. [1547]

4.7. Apostolik İtirafhâne (Penitentieria Apostolica)

Apostolik İtirafhane, Orta Çağ'da Papalık adına önemli bir ofisti. Cezaevi, ıslah evi ve itirafhâne birleşimi olarak hizmet veren birim ruhların terbiyesi ile ilgilenmekte ve burası genellikle *'en yüksek vicdan mahkemesi'*[1548] olarak nitelendirilmekteydi. Ofisin ana görevi papanın yetkisine ayrılmış günahların affı ve kefareti ile ilgilenmekti. *Cura animarum*[1549] Kilise'nin en temel pastoral görevlerinden biri olarak kabul edilmekteydi. Bu bağlamda Apostolik İtirafhâne'nin doğuşunu net olarak tarihlendirmek oldukça zordur. Çünkü diğer pek çok Papalık ofisi gibi burası da bir Papalık anayasası ile kurulmamıştır. Ancak burada net olarak bilinen itiraf temelli ıslahevi ya da cezaevinin doğuşu Papalık dava ve günah rezervlerinin yükselişi ve gelişmesi, Kilise mevzuatının idari merkezileşmesiyle ve özellikle ceza disiplini ile kesinlikle bağlantılıdır.[1550]

R. A. Aronstam, Apostolik İtirafhâne'nin Erken Orta Çağ hac uygulaması ve kefaretten beslendiğini savunmaktadır. Ona göre 8. ve 9. yüzyıllarda bir günahkârı

[1542] Balıkçı Yüzüğü. Papalık sembollerinden bir tanesidir. Üzerinde asıl mesleği balıkçılık olan Aziz Petrus, bir kayık üzerinde avlanırken resmedilmiştir. Eskiden de havarilerin insan avcıları olduklarına dair bir sembolizmden türetilmiş imge, 19. yüzyıla kadar papaların imzaladıkları belgeleri mühürleyerek doğrulamak için kullanılmıştır.

[1543] Balıkçı mührü

[1544] Küçük mühür

[1545] Gizli-özel mühür

[1546] Patrick North R. Zutschi, "The Political and Administrative Correspondence of the Avignon Popes, 1305-1378: A Contribution to Papal Diplomatic", *Publications de I'école Française de Rome*, cilt: 138, 1990, s. 372-374.

[1547] Koster, *a.g.e*., s. 166.

[1548] Kirsi Salonen, *The Curia: The Apostolic Penitentiary*, Keith Sisson-Atria A. Larson (Eds.), *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution*, Brill Press, Leiden 2016, s. 256.

[1549] Ruhların bakımı

[1550] Filippo Tamburini, "La Penitenzieria apostolica durante il papato avignonese", *Publications de I'Ecole de Française de Rome*, cilt: 138, 1990, s. 252.

dini ve laik ileri gelenlere tanıtacak piskoposluk mektupları için modellemeler çoğalmaya başladı ve dilekçe formlu mektuplar sayesinde tövbekârlar günahlarından papaya başvurarak arınma fırsatı bulmaya başladılar.[1551] Örneğin; selefinin öldürülmesindeki rolünden dolayı başpiskopos Everger, 986-987 yıllarında, papaya itirafta bulunmuş ve suçunun bir kefareti olarak piskoposluk bölgesine bir manastır bağışlayacağına söz vermişti.[1552] Papaya yazılan mektuplar ya da dilekçeler bir nevi tövbe haccı formuna dönüşmüş ve işlenen fiilin affı için Apostolik makamın müdahalesi gerekli görülmeye başlanmıştır.[1553] Böylece uygulama bir vekil aracılığıyla ya da bizzat sunulan bir dilekçe ile gerçekleştirilen tanınmış bir uygulama haline geldi. Bu tarz uygulamaların artması yerel rahip ve piskoposların yargı otoritesini azaltırken sonraki asırlarda organize bir ofis olarak karşımıza çıkan Apostolik İtirafhâne'nin gücünü artırmaktaydı. P. N. Zutschi, ofisin ortaya çıkış işaretlerinin 12. yüzyıl itibariyle belirginleştiğini iddia etmektedir. Ona göre kendisine gelen yoğun bağışlanma talepleriyle bizzat ilgilenmeyen papa, görevi kardinal itirafçılara devretti ve kardinal itirafçılara Hıristiyanları saklı günahlardan kurtarma yetkisi verdi. Bu tür görevlendirmelerin ilk işaretleri olarak P. N. Zutschi, III. Alexander (1159-1181) ve III. Innocentius (1198-1216)'un papalık dönemlerini işaret etmektedir.[1554] Görüldüğü gibi başlangıçta sadece Roma'ya gelen hacılar ve tövbe edenler için kefaret idaresi adına bir araç olan itirâfhanenin alanı 13. yüzyıl boyunca papaya tek bağışlama ve muafiyet yetkisi veren çeşitli kararnameler ile önemli ölçüde genişletildi.[1555] Kilise hukukunun ihlali durumunda Roma'ya çok sayıda suçlu ve başvuru olmaya başlayınca, taleplerin hepsine papanın kişisel olarak çözüm getirmesi zorlaştı. Bu nedenle papanın yargı ve bağışlama yetkisi çeşitli memurlar vasıtasıyla organize oldu.

İtirafhânenin işleyişine dair bilgi veren kodeksler vardır. Bu metinler ofisin işleyiş tarzına ışık tutmaktadırlar. Belgelerden edindiğimiz bilgilere göre Apostolik İtirafhâne, doğrudan papa tarafından verilen yetkiler altında hareket eden kanonist ve

[1551] Robin Ann Aronstam, "Penitential Pilgrimages to Rome in the Early Middle Ages", *Archivum Historiae Pontificiae,* cilt: 13, 1975, s. 67.
[1552] Aronstam, *a.g.m.*, s. 68.
[1553] Tamburini, *a.g.m.*, s. 251.
[1554] Patrick North Zutschi, *Petitioners, Proctors, Popes: The Development of Curial Institutions (c. 1150-1250),* Giancarlo Andenna (Ed.), *Pensiero e sperimentazioni istituzionali nella 'Societas Christiana' (1046-1250),* Vita e Pensiero, Milan 2007, s. 267-270.
[1555] Charles H. Haskins, "The Sources for the History of the Papal Penitentiary", *The American Journal of Theology*, cilt:. 9, sayı: 3, 1905, s. 425-427.

ilahiyatçılardan oluşmaktaydı. 14. yüzyıla kadar ofisin başı bir kardinal değildi ve görünürde birimdeki tüm üyeler eşit sayılmaktaydı ve hiç kimse üstün bir otoriteye sahip değildi.[1556] 1311 Viyana Konsülüne kadar eşitlik ortadan kalkmış ve emrinde astları bulunan bir *major penitentiarius*[1557] ortaya çıkmıştır.[1558] Ofisin temel sorumluluğu 14. yüzyılda netleşti ve görev alanı dini kınamalar ile usulsüzlük cezalarını kaldırmak, bazı özel durumlarda evlilik ve bağışlama muafiyetleri vermekti.[1559] Ofisin başı olan major penitentiarus Avignon papaları döneminde hep bir kardinaldi. Göreve başlamadan evvel papaya yemin etmesi gerekmekteydi.[1560] Görevinin simgesi bir *ferula*[1561] idi. Avignon Papalığı döneminde itirafhânenin başı olan isimler şunlardır: Berengarius Fredoli (1323), Gaucelma de Jean (1348), Etienne Aubert (papa VI. Innocentius 1348'den papa seçildiği tarih olan 1352'ye kadar bu görevde kaldı), Albornoz, Franciscus de Aptis (1361), Guilelmus Bragose (1367), Stephanus de Roissy (1373), Jean de Cros (1383).[1562] Askeri faaliyetleriyle ün yapmış Albornoz 1353 yılında VI. Innocentius tarafından itirafhâneye atandı ancak birkaç ay sonra İtalya meseleleri için görevden ayrıldı; 1357 yılında Avignon'a tekrar çağrıldığında yine aynı göreve getirildi, 1358 yılı Ekim ayına kadar ofisin başında kaldı.[1563] Major penitentiariusun yokluğunda, kendisinden sonra hem naibi hem de en yetkili kişi olan *locumtenens*[1564] ofisin işleri ile ilgilenmekteydi. İtirafhâne kardinalinin sağ kolu olarak hizmet veren bu görevli, onun yokluğunda her türlü davada karar verebilmekteydi ve Papalığın Avignon'da yerleşmesinden önce, yani gezici olduğu son birkaç asırda biri hacıların ziyaretleri için Roma'da daimi ikamet eden, bir diğeri de papanın beraberinde olan iki locumtenens bulunmaktaydı.[1565]

[1556] Henry Charles Lea, *A Formulary of the Papal Penitentiary in the Thirteenth Century*, Lea Brothers&CO., Philadelphia, s. xxxv.
[1557] Büyük Cezaevi
[1558] Lea, *a.g.e.*, s. xxxv.
[1559] Mollat, a.g.e., s. 303.
[1560] Penitentiariusun yemin formu diğer personeller gibi 'Ben…' beyanıyla başlamakta ve devamında penitentiarius bu andan itibaren efendisi papaya sadık kalacağına, Aziz Petrus'un ve Roma Kilisesi'nin tüm haklarını her yerde, tüm gücüyle koruyacağına, Rabb'in Kilisesi'nde kendisine emanet edilen işlerde özenli ve sadık davranacağına, işine dolandırıcılık, yalan karıştırmayacağına dair yemin ederdi. Tangl, a.g.e., s. 49.
[1561] Baston, asa
[1562] Tamburini, *a.g.m.*, s. 254.
[1563] M. P. Lecacheux, "Un Formulaire de la Pénitencerie Apostolique au temps du Cardinal Albornoz (1357-1358)", *Mélanges I'école de française de Rome*, cilt: 18, 1898, s.37-38.
[1564] Teğmen
[1565] Salonen, *a.g.m.*, s. 261.

İtirafhâne işleyiş basamağı resmi olarak papaya gönderilen ve sonrasında Apostolik Cezaevi'ne iletilen bir dilekçe ile başlamaktaydı. *Persona sufficiens* olarak tanımlanan güvenilir-yetkin bir personel, papanın affından yararlanmak isteyen dilekçe sahiplerinin ya da onların vekillerinin savunmalarını kabul edip, incelemekteydi.[1566] Bu önemli bir aşama kabul edilmekteydi çünkü yanlış hazırlanmış, yazılmış bir dilekçe verilen lütuf mektubunun geçersiz olmasına neden olabilmekteydi.[1567] Karmaşık işlerin çözümlenmesinde bir fıkıh doktoru rol oynamaktaydı ve sadece zor meselelerin çözümü için kendisine başvuruluyordu. Devamında gerekli evrak işleri *scriptores*, evrakların kontrolü *correctores*, kontrolden geçen uygun evrakın mühürlenmesi *sigillatores* ve tamamlanmış evrakların ilgili kişi ve birimlere dağıtımı *distributores* eliyle yapılmaktaydı.[1568] Bahsi geçen personeller 14. yüzyılda papalık yönetiminin iyi organize edilmiş bir ofisini oluşturmaktaydılar. Özellikle XXII. Ioannes'in papalığı sırasında bu ofis Roma Kilisesi ile uzlaşma arayan tövbekarların resmi başvurularının ana merkezi haline geldi. Papalık Mahkemesi ve Papalık İtirafhânesi her zaman bir dereceye kadar bu tür metinlerle (af belgesi, dilekçe vs.) uğraşmış olsa da Ioannes'in zamanında, metinlerin bir karakter kazandığı görülmektedir.[1569] Gelişmenin itici gücü Ludwig ve anti-papa olayları idi. İmparatorun Roma hezimetinden sonra onu coşkuyla karşılayan insanların büyük çoğunluğu papaya af için başvurmaya başladılar. Ioannes, esnek olmayan ve otoriter kabul edilen bir papa olmasına rağmen Kilise'ye geri dönmek isteyen tövbekarların müracatlarına büyük oranda af ve hoşgörü bahşetti.[1570]

Apostolik İtirafhâne'ye bağlı hizmet veren *penitentiarii minores* olarak adlandırılan, tövbekârların günahlarını dinleyen, günahların affı konusunda papa adına karar veren itirafçılar bulunmaktaydılar. Bunlar önceden Roma'da St. Petrus Bazilikası ve Lateran Kilisesi'nde görev yapmaktaydılar. Avignon'da ise papanın ikamet ettiği sarayın katedralinde ya da ana kilisesinde itirafları dinlemekteydiler.[1571] Pozisyonları önemsiz bir imaj verse de aslında penitentiarii minores olmak oldukça zordu. Bu

[1566] Mollat, *a.g.e.*, s. 304.
[1567] Salonen, *a.g.m.*, s. 263.
[1568] Haskins, *a.g.m.*, s. 421.
[1569] Blake Beathe, *The Antipope who wasn't there: Three Formal Submission to the Pope John XXII*, Jacqueline Hamesse (Ed.), *La vie Culterelle, Intellectuelle et Scientifique a la Cour des Papes d'Avignon*, Brepols, Belgium 2006, s. 197.
[1570] Beathe, *a.g.m.*, s. 207.
[1571] Mollat, *a.g.e.*, s. 304.

göreve gelebilmek için ciddi sınavlardan geçmeleri gerekmekteydi. Göreve başlamadan önce 'ben… Efendimiz papanın cezaevinin itirafçısı' formülasyonu ile başlayan ve Roma Kilisesi'nin tüm haklarını koruyacağına, Roma Kilisesi'ne ait şeyleri özenle ve sadakatle saklayacağına, görevini kullanarak sadaka, nafaka, borç adı altında hiçbir şey talep etmeyeceğine, şüpheli durumlarda bir günahın affını gerçekleştirmeyeceğine dair beyanlarla yemin etmekteydiler.[1572] İtirafçıların farklı dilleri konuşan insanlar olmasına özen gösterilmekteydi çünkü her vatandaşın kendisini anlayan bir itirafçı önünde itiraflarını sunması bir ihtiyaçtı. Avignon papaları döneminde itirafçılar Fransa, İngiltere, Flaman, Almanya, İtalya, İskandinavya, Polonya, Macaristan gibi bölgelerden seçilmekteydi ve itirafçıların dil yeterliği ofis defterlerinde[1573] sıklıkla belirtilmekteydi.[1574] İtirafçılar, dini bilimlere, Kilise hukukuna oldukça yatkın kişilerdi. Bir itirafçı olan St. Augustine keşişi Pierre de Middelburg Paris ve Toulouse gibi üniversitelerin ilahiyat fakültelerinde eğitim aldı ve ilahiyat alanında yüksek lisans derecesi vardı; başka bir St. Augustine keşişi olan Jean Cot, Toulouse Üniversitesi'nden eski meslektaşı Jacques Fouquier'i VI. Clemens'e İncil üzerindeki yorumlamaların bir sınıflandırması olan *Viridarum Gregoranium sive Biblia Gregoriana*'yı sunmaya teşvik etti.[1575]

Apostolik İtirafhâne hizmetlerine dair Avignon papaları tarafından çeşitli dönemlerde düzenlemeler yapılmıştır. İlk olarak 1311 yılında V. Clemens ofisteki scrpitores sayısını yirmi birden on ikiye düşürdü.[1576] Aynı yüzyılın sonunda ofisteki yazıcıların sayısı ikiye katlandı. Bu durum Avignon papalarının diğer alanlardaki merkezileşme uğraşlarının itirafhâneye de yansıdığının ve ofisin iş yükünün belirgin bir şekilde arttığının göstergesidir.[1577] Artan iş yükü beraberinde bir takım karışıklıkları, usulsüzlük ve yolsuzlukları doğurdu. Bu nedenle papa XII. Benedictus tarafından ofisin örgütsel yapısına dair en kapsamlı reform olan düzenlemeler yapıldı. 1338 kararnamesi da olarak bilinen reform, personellerin bu alandaki suiistimallerini önlemek için papa tarafından atılmış iyi niyetli bir çözüm yöntemi

[1572] Tangl, *a.g.e.*, s. 49.
[1573]Apostolik İtirafhane'nin kayıtlarının tutulduğu defter *Regestrum litterarum penitenriarie* olarak adlandırılmaktadır.
[1574] Guillemain, *a.g.e.*, s. 336.
[1575] Guillemain, *a.g.e.*, s. 337.
[1576] Tamburini, *a.g.m.*, s. 255.
[1577] Ludwig Schmugge, *Kirche, Kinder, Karrieren: Päpstliche Dispense von der unehelichen Geburt im Spätmittelalter*, Artemis&Winkler, Zurich 1995, s. 97-100.

olarak kabul edilmektedir.[1578] 8 Nisan 1338 tarihli bull *In agro Dominico* ile papa Benedictus, papa eliyle günahlara bağışlanma yetkisi veren itirafçılar ile ofisin belgesel işleyişini yürüten memurları, Apostolik İtirafhâne çatısı altında topladı. Bull, ofiste görev yapan personellerin görev tanımlamalarını yapmakla birlikte, Kilise'ye ve günahlarının bağışlanması amacıyla papaya başvuran Hıristiyanların haklarını, izlenecek prosedürleri maddelemektedir.[1579] Papa ayrıca burada görevlerini yerine getirmekle sorumlu olan personelin herhangi bir tövbekârdan bir şey talep etmesini yasakladı çünkü ofisteki gelirin tek alıcısı Apostolik Kamera idi.[1580] Çok geniş bir açı oluşturduğunu gördüğümüz bireysel günahlar bu bull ile derlenmiş ve arzu edilen idarenin hukuki tanımlaması yapılmıştır. Apostolik Cezaevi'ne yönelik geçmiş asırlar da dâhil, yapılmış en kapsamlı düzenleme olması nedeniyle Benedictus'un çalışmaları önemlidir. Papalık bünyesinde hizmet veren diğer ofisler gibi Apostolik İtirafhâne de belirli bir ücret karşılığında hizmet vermekteydi. Resmi olarak tövbekâr diye nitelendirebileceğimiz dilekçe sahipleri papanın lütfu için ödeme yapmıyorlardı ancak lütfun hazırlama maliyeti yani parşömen, mürekkep mühür ile ofiste çalışan personeller için ödeme yapmaktaydılar.[1581] Papa Benedictus, *'Tanri'ya fakirler için hizmet etmenin kazanç için hizmet etmekten iyi olduğunu*' savunarak, fakir onların tüm süreçlerinin kesinlikle ücretsiz yapılmasını emretti.[1582]

Apostolik İtirafhâne hemen her türden günahın affı için ya da dini bir yasağın kaldırılması için hizmet veren bir ofisti. Burada lütuflar papanın her türlü hatayı bağışlama gücünün bir yansıması olarak bağışlanıp, affediliyordu. Verilen lütfun kapsamı cinayetten, Kilise hukukuna aykırı fiile, evlilikten vasiyete kadar geniş bir alanı oluşturmaktaydı. Örneğin Prusyalı bir rahibin gecenin geç vakti evine alkollü bir adam girmiştir. Sarhoş adam rahibin evini terk etmesine yönelik tüm ikazlarına bağırarak, küfür ederek hatta etrafındaki nesneleri ona fırlatarak karşılık vermiş ve ikili arasında çıkan kavgada rahip masanın üzerinde bulunan, ekmek dilimlemek için kullandığı bıçak ile sarhoş adamı öldürmüştür. Rahip, bir dilekçe ile papaya

[1578] Henry Charles Lea, "The Taxes of the Papal Penitentiary", *The English Historical Review*, cilt:: 8, sayı: 31, 1893, s. 430.
[1579] XII. Benedictus, *In agro Dominico*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum*, Vol: III, y.y., Rome 1741, s. 259-264.
[1580] Lea, *a.g.m.*, s. 429.
[1581] Salonen, *a.g.m.*, s. 274.
[1582] Lea, *a.g.m.*, s. 430.

başvurarak sıradan bir adamın ölümüne sebep olan durumdan kurtulmak için yalvarmıştır. Apostolik İtirafhâne gerekli değerlendirmeleri yaptıktan sonra gece yarısı olması ve kilitli olan kapıların rahibin güvenli bir şekilde kaçmasına engel olması nedeniyle günahsızlığına karar vermiş ve rahip fiilinden dolayı bağışlanmıştır.[1583] Bu tür dilekçe ve belgeler, itirafhânenin uğraşmak zorunda kaldığı somut davaların türü, mekanizmanın işleyişi, fıkıh ve uygulama usullerinin aşamaları hakkında bilgiler sunmaktadır.

4.8. Yargı Sistemi ve Mahkemeler

Adalet Orta Çağ'da iktidar sahibinin sorumluluğunda olan birkaç alandan biridir ve 14. yüzyılın ünlü teoloğu James Viterbo'nun da dediği gibi 'adaleti sağlamak gücün (siyasi erk, kraliyet gücü, papa) en başlıca ve en karakteristik eylemidir.'[1584] 12. yüzyılda Kilise bunalımlarından kurtuluş için reform çabalarına giren papalar, Kilise üzerinde hakimiyetlerini ilan ederken, onun üzerinde en yüksek yargı yetkisinin kendilerine ait olduğu görüşünü yerleştirdiler. Bu bağlamda gerek Avignon şehrinin vatandaşlarının yargılanması gerekse Papalık sarayına bağlı, din adamı olsun ya da olmasın, herkesin adalete dair ihtiyaçlarını karşılamak için ve bunlar haricinde doğrudan papaya bağlı mahkemeler vardı.

Dünyevi Mahkeme: *Habitatores Avinionensis* olarak kategorize edilen, yani Avignon şehrinin vatandaşı olan herkes adalete dair ihtiyaçlarının temin edilmesi için Dünyevi Mahkemeye başvurmaktaydılar. Yahudiler de hukuki sorunlarının çözümlerini bu mahkeme aracılığıyla sağlamaktaydılar. Dünyevi mahkeme Avignon'da şehir sakinlerinin küçük bir bölümü ile ilgilenmekteydi. Aslında 14. yüzyıla değin, yani Papalık idaresini Avignon'a taşıyana dek, şehrin özerk ve oldukça bağımsız bir adalet mekanizması vardı. 13. yüzyılda Avignon'da egemen bir yargı gücü bulunmaktaydı. 13. yüzyıl tüzükleri Avignon'un Alplerin bu tarafında oldukça istisnai olan, hukuk konusunda tam yetkiye sahip ender Ortaçağ kentlerinden biri olduğunu göstermektedir.[1585] Dünyevi Mahkeme'nin başkanı olan *viguier*, şehrin

[1583] Haskins, *a.g.m.*, s. 442-443.
[1584] Nicolas Leroy, "L'exemple d'une ville au pouvoir judiciaire souverain: Avignon au XIIIe siécle" , *Annales du Midi*, cilt: 123, sayı: 273, 2011, s. 567.
[1585] Leroy, *a.g.m.*, s. 571. 13. yüzyılda bir sulh hakimi şehrin haklarına ve tüzüklerine göre adaleti yönetmekten sorumluydu. Ancak bu süreçte belediye teşkilatı ve yargı çok fazla iç içe geçmişti. Belediye teşkilatı şehir sakinlerini yargılayacak Dünyevi Mahkeme'nin prosedürlerini belirmele konusunda özgürdü. Belediyelerin yargı yetkileri dini yargı yetkilerini ortadan kaldırmadı. Kilise ile

efendisi tarafından bir yıllığına atanmaktaydı ve idaresi hukuk ve ceza davalarını takip etmekten sorumlu iki yargıç tarafından desteklenmekteydi. [1586] Yargıçlar sadece yasaların uygulanmasından sorumlu değillerdi. Aynı zamanda yol sistemi, yangın riski, kusurlar, uygunsuzluklar ile de ilgilenmekteydiler ve buna dair kuralları şehrin dört bir yanında sıklıkla yapılan müzayedelerde duyururlardı. Bir viguer yardımcısı zabıtayı denetlemekteydi. Refekatçi adı verilen on kişi, viguierin kişisel muhafızlığını yapmaktaydı ve bir yüzbaşının emrinde sayıları yıllar içinde değişiklik gösterse de otuz küsür çavuş kamu güvenliğini sağlamaktaydı.[1587]

Viguier bir asil, şövalye ya da baron almak zorundaydı. 1348 yılında şehrin Papalık tarafından satın alınmasıyla viguier papa tarafından yine bir yıllığına atandı. Papaların Avignon'a gelmesiyle birlikte viguierin rolleri giderek azaldı ve görevleri yargısal alandan daha ziyade idari alana doğru kaydı. Özellikle de şehrin Papalık mülkü olmasıyla birlikte viguier zamanla konsey üyelerini atayan, toplantılara başkanlık eden, şehrin olası savunması ile ilgilenen bir görevliye dönüştü. Dünyevi Mahkeme'ye bağlı olarak çalışan *clavaire* adli bir personeldi ancak mahkeme tarafından verilen para cezalarını tahsil ettiği için, görevinin mali yönleri bulunmaktaydı. Dünyevi mahkeme Avignon'da iki noktada, biri Saint Piérre Kilisesi'nin yakınında diğeri Pellerie'de hizmet vermekteydi. Bu iki mahkemenin her birinde birbirinden bağımsız olarak çalışan, her iş günü ikişer duruşma yapan bir yargıç oturuyordu.[1588] Yargıca bir ya da birden fazla teğmen yardım etmekteydi. Noterler kendileri ya da yardımcıları aracılığıyla belgeleri, tapuları düzenlediler, evrakları sevk ettiler. Ayrıca yargıç tarafından hazırlanan listeye göre tanıkları sorgulayarak araştırmaları yapmaktaydılar. Yargılama tutuklama gerektiriyorsa bir tür polis teşkilatı hizmeti veren çavuşlar sanığı tutuklamaktaydılar.

Avignon'da cezalar genellikle para cezası olarak veriliyordu. Ancak yargıç cezanın yeterince caydırıcı olmadığını farkettiğinde ya da suçlu fakir veya iflas etmiş bir kişi olduğunda yani cezanın parasal tazmin edilmesinin zor olduğu durumlarda bedensel

---

gerilim anlarında (1225-1240 civarları) şehirde piskoposun idaresinde bir düşüş meydana geldi ancak onun yargı yetkisi tamamen yok sayılmadı. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Leroy, *a.g.m.*, s. 571-572.

[1586] Louis Duval-Arnaud, "Les registres de la cour temporelle d'Avignon a la Bibliotheque Vaticane (Vat. Lat. 14761-14781)", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 92, sayı: 2, 1980, s. 291.

[1587] Guilleuma Mollat, "Les Conflits de juridiction entre le maréchal de la cour pontificale et le Virguer d'Avignon au XIVe siécle", *Provence Historique*, cilt: 4, sayı: 15, 1954, s. 11.

[1588] Arnaud, *a.g.m.*, s. 291.

yaptırımlara başvurmaktaydı.[1589] Bunda da en yaygın yöntem geçici ya da kalıcı sürgündü. Avignon'da Dünyevi Mahkeme'ya bağlı sadece bir hapishane bulunmaktaydı ve burası çok özel, oldukça istisnai olarak kullanılıyordu. 14. yüzyılda Dünyevi Mahkeme'de yıllık 100-200 arası dava görülmekteydi. 14. yüzyıl boyunca ve özellikle 1360lardan itibaren dava sayısında ciddi bir artışın olduğu gözlemlenmiştir. 1365'te 400 civari davanın Dünyevi Mahkeme'de görüldüğü bilinmektedir. Bu keskin artışı yorumlamak elbette kolay değil ancak durumun iki sebebi olabilir: ya Papalığın sürdürdüğü etkin merkezileşme ile Avignon yargıçları tüm toplumu daha iyi denetlemeye başladılar ya da sosyal kriz, savaş, kıtlık, veba gibi düzensizlik halleri suçu ve suç oranını artırdı.[1590] Yargılamada artış para cezası gelirlerinde de artış demekti. 1328-1388 yılları arasında mahkumiyet sayısında bahsedilen artışa paralel olarak mahkemenin para gelirlerinde de artış vardı; altmış yılda cezaların katkısı 250-300 florinden 1200 florine kadar çıktı.[1591] Yargılama devam ederken makheme tarafından takip edilen dört tür eylem vardı:

- Devamsızlık beyanı; usulüne uygun olarak çağırılan sanık duruşmaya gelmediğinde miktarı ilk devamsızlık olup olmamasına göre değişen bir para cezası
- Ceza verildikten sonra ve hatta daha önce davalının rehinine (pignoratio) el konulmasına ilişkin emirler; ikincisinde çavuş sadece davalının suçu kabul etmesi halinde işlemi gerçekleştirmekteydi
- Sanığın kaçmasından korkulan durumlarda ya da ceza verildikten sonra sanığın el konulacak mal varlığının olmaması halinde yargıç tarafından verilen tutuklama ya da hapsetme emirleri
- Davacının yeminli olarak şikayetini sunduğu ve davalının protesto ettiği eylemler[1592]

Aniden kozmopolit hale gelerek aşırı nüfuslu bir şehir olan Avignon'da işlenecek suçların bastırılmasından sorumlu Dünyevi Mahkeme ile Mareşal Mahkemesi arasında yargı çatışmaları doğmak zorundaydı. Çünkü Avignon vatandaşları ve saraylılar arasında ilk yıllarda belirgin olan yargısal ayrım zamanla yerini karışıklığa

[1589] Leroy, *a.g.m.*, s. 577.
[1590] Jacques Chiffoleau, "La violence au quotidien Avignon au XIVe siécle d'aprés les registres de la Cour temporelle", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 92, sayı: 2, 1990, s. 334.
[1591] Chiffoleau (1990), *a.g.m.*, s. 337.
[1592] Arnaud, *a.g.m.*, s. 292.

bıraktı. Saraylı ve vatandaş ayrımı ve buna bağlı mahkeme işleyişi, ayrımın net olmamasından ötürü birinin yetki alanına giren davanın başka bir mahkemede görülmesine sebep olmaktaydı.. Papalar karışıklığı ortadan kaldırmak için sorunun çözümüne dair formüller geliştirdiler. 1337'de bahsi geçen güçlüklerin ortadan kaldırılması ve her iki tarafın haklarının korunması için saray mensubu olup Avignon'dan vatandaşlık alanların Mareşal Mahkemesi'ne, Avignon vatandaşı olup saraylı statüsüne geçenlerin viguiere bir ay içinde başvurup, vatandaşlık statülerini netleştirmeleri istendi.[1593] Yasa bir kişinin statüsüne uygun olmayan mahkemeye transfer edilip, yargılanmasının önüne geçmeyi amaçlamaktaydı. Öngörülen süre sona erdikten sonra yapılan başvurular geçersiz sayılacaktı.

Günümüze ulaşan mahkeme kayıtlarından fiziksel ya da sözlü şiddet, kavga, dolandırıcılık, sözleşme ihlali, zina, mahkemeye hakaret gibi suçların Avignon'da en yaygın suç kategorisinde olduğunu görmekteyiz. Küçük hırsızlıklar çoğunlukla para cezasına tabiydi. Sadece profesyonel hırsızlar veya mükerrer suçlular asılır ya da acı verici cezalara tabi tutulurdu. Avignon'da dikkat çekici şekilde hırsızlıktan mahkumiyet oldukça azdır; genel suçlara oranı Paris'te %6, İtalya'da %7 olan hırsızlık Avignon'da %3.51'dir.[1594] Buna rağmen dolandırıcılıkla ilgili mahkumiyet oldukça fazladır. Dolandırıcılığın diğer suçlara oranı %24,51'dir ancak bu kategoriye Dünyevi Mahkeme'nin düzenleyici yetki alanına giren ekmek, şarap ağırlıkları ve ölçüleri, ürün kalitesi ve miktarı gibi başlıklar da dahildir.[1595]

14. yüzyıla ait hukuk kayıtları büyük oranda iyi derece korunmuştur. Hukuki kayıtlar pek çok ofis kayıtları gibi özenli olarak tutulmuşlardır. Dünyevi Mahkeme'de kayıt defterleri noterler vasıtasıyla tutulmaktaydı. Bu kayıtlar genellikle 25 sayfa olan, bir parşömen kapakla kaplanan defterlerdi. Bunların üzerine çoğunlukla defteri ayırt etmeyi amaçlayan bir çizik ya da işaret atılmaktaydı. Defterlerde kayıtlar, mahkemenin başlangıç tarihi, kayıt sahibinin adı ile açılmaktaydı. Noterler defterleri en sık *latarium* ya *laterium* olmakla birlikte, *cartularium, liber, latarum, cartularium latarum* ve *sportularium* gibi isimlerle adlandırmaktaydılar.[1596]

[1593] Mollat (1954), *a.g.m.*, s. 13.
[1594] Chiffoleau (1990), *a.g.m.*, s. 343.
[1595] Chiffoleau (1990), *a.g.m.*, s. 343.
[1596] Arnaud, *a.g.m.*, s. 292.

Mareşal Adalet Divanı: Avignon'da çoğu zaman büyük bir netlikle Ortaçağ kent dünyasının yapısal özelliklerini buluruz. Burada sıklıkla belirttiğimiz gibi ailelerini, ülkelerini terkeden ya da periyodik salgınların yarattığı boşluğu doldurmak için gelen çok sayıda göçmen vardır. Mareşal Adalet Divanı, Papalık Sarayı ile birlikte Avignon'a gelen saraylılar ve bu türden bahsettiğimiz göçmen kitlesinin adalet ihtiyaçlarını karşılamkataydı. Bu kitle Avignon nüfusunun 4/3 gibi büyük bir kesimini temsil ediyordu. Din adamı olsun ya da olmasın Avignon vatandaşı statüsünün dışında kalan herkes papanın yargı yetkisine, yani Mareşal Adalet Divanı'na tabiiydi. Mahkemenin başkanı mareşal olarak adlandırılmaktaydı. Mareşal ayrıca papanın savunmasını organize etmek, kanun ve düzeni sağlayarak şehri korumakla da görevliydi. Papa şehirde kişisel güvenliği için mareşale güvendiğinden bu pozisyona atamaları kendi aile üyelerinden, bunun olmadığı durumlarda ise anavatanından yapmaktaydı.[1597] Hukuki davaların neticelendirilmesi mareşal altında iki yargıç eliyle yapılmaktaydı. Mahkeme tarafından verilen para cezalarının tahsil edilmesinden bir mali savcı ve sayman sorumluydu. Şehri denetleyen, asayişi sağlayan çavuşlardan oluşan bir bölük ve onların başında bir yüzbaşı mareşale bağlı hizmet vermekteydi. 1338'de 38, 1340 ve 1357'de 35, 1362'de 33 çavuşun olduğu bilinmektedir.[1598]

J. Chiffoleau Papalık adalet sistemi üzerine yaptığı çalışması Les Justices du pape'da, Avignon'da dini yargının, adaletin etkili bir şekilde hüküm sürdüğünden bahsetmektedir. Chiffoleau, Avignon'da yıllık 15 ila 30 arasında infazın gerçekleştiğini tespit etmiştir ve bu sayı Orta Çağ'daki pek çok idare ile kıyaslandığında oldukça düşüktür. [1599] Sonuç olarak papanın yargısının dünyevi yargıdan daha hoşgörülü olduğu gerçeği karmıza çıkmaktadır. Şehrin kurialist ve göçmen akınına uğradığı süreçte bir tensör[1600], kişinin kimliğinin ayrımı için bir işaret olabilmekteydi. Vatandaşlığa dair sınırlar çok akışkan olduğu için bir tensör kişinin Dünyevi Mahkeme'deki yargısını Mareşal Mahkemesine taşımaya yetiyordu. Bu nedenle kurialist olmayan pek çok kişi dünyevi yargı sisteminin zorluklarından

[1597] Koster, *a.g.e*., s. 168.
[1598] Mollat (1954), *a.g.m.*, s. 13.
[1599] Jacques Chiffoleau, *Les Justices du pape*, Publications de la Sarbonne, Paris 1984, s. 235.
[1600] Latince tonsura kelimesinden gelmektedir. Dini bağlılığın bir sembolü olarak saç traşının belirli yerlerden kazınması işlemidir. Basitçe tepe tıraşı olarak da adlandırılmaktadır. Sabit bir modeli olmayan tensör tepeden, enseden, kulak arkasından saçın bir kısmının kazınması ile yapılan şekillendirmedir.

kaçmak için bu modeli taklit etmekteydi ve yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren Avignon'da tensörlü pek çok insan ortaya çıktı. [1601] 1356 yılında tensörlü bir gencin Dünyevi Mahkeme'de görülen davası, tensörünün gerçek olmamasından şüphenenildiği için Mareşal Mahkemesi'ne sevk edilmemişti ancak annesi oğlunun dini eğitim aldığı ve tensörünün gerçek olduğu şeklinde tanıklık edince dava Mareşal Mahkemesi'ne aktarıldı.[1602]

Mareşal Mahkemesi'nin yetkisi herhangi bir nedenle kuriaya gelen ve saraylılar olarak adlandırılan herkese dek uzandığından Papalık Avignon'da istikrarlı bir şekilde yerleşip, insan kitlelerini çekmeye başlayınca eski organizasyon yetersiz kaldı.[1603] XII. Benedictus 28 Haziran 1335 tarihinde *Dilecto filio* ile düzenleme yaptı. Mareşal Mahkemesi'nin niteliğini, ücretlendirmeleri belirleyen bu bull aynı zamanda Roma kuriasının personeline dair karşılaşılan memnuniyetsizlikten bahsetmekte, baskı ve gaspların yapıldığını, başka aşırılıkların olduğunu, Kilise tarafından farklı insanlara sayısız mağduriyet yaşatıldığını belirtmektedir.[1604] XII. Benedictus'un sinyallerini verdiği kötülüklerin ve yozlaşmanın en cüretkar yansıması öncedende değindiğimiz kaçırılma hadisesinde kendini gösterdi. Bilindiği gibi İngiliz büyükelçi Niccolino Fieschi 1340 yılında, Avignon'dan bir gece yarısı alıkonularak Fransa kralının sarayına götürüldü. Durumu öğrendiğinde olaya çok sinirlenen papa derinlemesine yapılan araştırma neticesinde kaçırılma hadisesinin içinde güvendiği mareşal Bérenger Cotarel ve pek çok çavuşun olduğunu öğrendi. Papa olaya bulaşan herkese katı bir ceza uygulayacağını ilan edince bazı çavuşlar şehirden Fransa kralına sığınmak için kaçtı. Fransa kralından kendisine sığınanları geri alan papa Benedictus, VI. Philippé'in tüm rica ve yalvarmalarına kulak asmayarak olaya karışan çavuşları idam ettirdi, bazıları ise görevden alındı. Mareşal Bérenger Cotarel hapse atıldı ancak intihar etti. Buna rağmen cesedi darağacında sallandırıldı ve teşhir edilmesi bittikten sonra Rhône Nehri'ne atıldı.[1605]

Apostolik Rota (Sacra Romana Rota): Apostolik Saray Mahkemesi olarak bilinen mahkeme Avignon'da *Sacra Romana Rota* ya da daha basit bir ifade ile Rota olarak anılmaya başlandı. Halen varlığını sürdüren en eski mahkeme olan Rota'nın tarihi

[1601] Koster, *a.g.e.*, s. 198.
[1602] Koster, *a.g.e.*, s. 198.
[1603] Guillemain, *a.g.e.*, s. 435.
[1604] Codex, Vol: II, s. 1.
[1605] VPA, Vol: I, s. 205 ve s. 213-124.

çok eskilere dayanmaktadır. Elimize ulaşmış bir kuruluş tüzüğü ya da yasanın olmaması ofisin kökenine dair net belirleme yapılmasının önündeki en büyük engeldir. Ancak Rota Orta Çağ boyunca yavaş yavaş büyüdü ve tüm Batı Hıristiyanlığının en etkili mahkemesi haline dönüştü.[1606] Bazı âlimlere göre, Rota isminin mahkeme üyelerinin toplandığı salondaki sıraların dairesel düzeninden gelmiş olması muhtemeldir.[1607] Prensip olarak bir Hristiyanın çözmesi gereken herhangi bir meselesi varsa Rota'ya başvurabilmekteydi. Ancak öncelikle yerel bir mahkemede dava açmış ve açılan davanın sonuçlanmış olması gerekmekteydi; kısaca Rota bir temyiz mahkemesiydi.[1608] Aynı zamanda Rota, Papalık Devletleri ile Roma piskoposluk bölgesinde yaşayanlar için bir ilk derece mahkemesidir. Rota'nın yetki kapsamına giren davalar, tahmin edileceği üzere dini davalardır.

Kuruluş tarihi belirsiz olan Rota için Avignon papalarının yapmış oldukları düzenlemeler önemlidir. Papaların Avignon'da ikamet etmeleri uzun yıllar sonra Papalığa bir yere yerleşme imkânı vermekle birlikte beraberinde bir takım sorunlara da neden oldu.[1609] Papalığın Roma'dan uzakta olmasından kaynaklanan saygınlık kaybını en asgari düzeye indirmek için Avignon papaları Kilise'nin monarşik gücünü her alana uygulamaya önem göstermekteydiler. Bu durum bürokratik işlerlik, kusursuzluk kaygıları ve finansal krizlerle birleşince papalar Papalık işleyişini daha sistematik hale getirmek zorunda kaldılar. Bu nedenle Avignon papaları, Papalık idaresi ve adalet mekanizmasını geliştiren bir dizi düzenleme yaptılar. Rota'nın örgütsel tarihine ve işleyişine dair bilinen ilk düzenleme papa XXII. Ioannes tarafından yapılmıştır. *Ratio iuris* (16 Kasım 1331) olarak bilinen yasa, daha önce belirsiz kalan pek çok konuya ilk kez netlik getirmektedir ve bu nedenle Ratio iuris Rota tarihinde önemli bir basamaktır. Bu sebepten dolayı bazı araştırmacılar Rota'nın kuruluşunu 1331, kurucusunu XXII. Ioannes olarak kabul etmektedirler.[1610] Ratio iuris Rota personelinin faaliyetlerine ilişkin ilk belgedir. Toplam kırk beş maddeden oluşmaktadır. İçerisinde denetçilere dair düzenlemeler, kıyafetler,

[1606] Stefan Killermann, *Die Rota Romana: Wesen und Wirken des päpstlichen Gerichtshotes im Wandel der Zeit*, Peter Lang, Frankfurt 2009, s. 97-100.
[1607] Koster, *a.g.e*., s. 167.; Guillemain, *a.g.e.,* s. 346.
[1608] Kirsi Salonen, *The Curia: The Sacra Romana Rota*, Keith Sisson-Atria A. Larson (Eds.), *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution*, Brill Press, Leiden 2016, s. 276.
[1609] Kirsi Salonen, *Papal Justice in the Late Middle Ages: The Sacra Romana Rota*, Routledg Taylor Francis Group, London 2016, s. 22.
[1610] Koster, *a.g.e.*, s. 167-168.

personel yeminleri, fakir davacıların süreçleri, tanıkların yükümlülüklerine dair maddeler bulunmaktadır.[1611] Son beş maddeyi noterlere ayıran belge onlara görevlerinin yürütülmesinde gayretli olmaları, haksız ücret talep etmemeleri gibi uyarılarda bulunmaktadır. Papa XXII. Ioannes anayasanın tüm maddelerinin kelimesi kelimesine kopyalanıp Rota'ya asılmasını ve her yıl Rota'nın ilk resmi oturumunda (1 Ekim) anayasanın yüksek sesle tamamen okunmasını emretti.[1612] XXII. Ioannes'in halefi olan XXII. Benedictus Rota'nın faaliyetleri üzerine düzenlemelere *Ad regimen* (1335), *De stilo palatii apostolici* (1337), *Decents et necessarium* (1340) gibi bullarla devam etti.[1613] Decents et necessarium savcı ve avukatların rollerini, statülerini ve görevlerini ayrıntılı şekilde tanımlamaktaydı ve ayrıca onların müvekkillerinden alacakları ücretleri belirlemekteydi.[1614] Sonrasında XI. Gregorius *Quamuis a felicis* (1 Mart 1375) ile papa XXII. Ioannes ve XII. Benedictus'un Rota'ya dair düzenlemelerini onayladı. İki selefinden farklı olarak XI. Gregorius bir takım durumlara odaklandı; avukatlar ve denetçiler müvekkilleri iyi izlemeli, dürüstlükten şüphe duyulan hal ve durumlardan uzak durulmalı, denetçi avukatın bir hata yaptığını fark etmeden işine müdahale etmemeliydi.[1615] Bu kararlar sonsuza dek geçerli olacak ve her yılın ilk oturumunda yüksek sesle okunacaktı.

Esas olarak temyiz mahkemesi olarak hizmet veren Rota bünyesinde görev yapan önemli personellerden biri denetçilerdi. 13. yüzyılın ikinci yarısında denetçiler Papalık yetkisi ile açılan davaları dinleyen hukuk uzmanları haline geldiler. VIII. Boniface idaresi altında on dört, XXII. Ioannes zamanında otuz, XII. Benedictus zamanında papanın sayıyı kısıtlaması ile birlikte yirmi bir denetçi olduğu bilinmektedir.[1616] En yüksek Kilise mahkemesi için çalışmak Rota denetçileri için yüksek standartlar dikte etti ve göreve yalnızca Roma hukuku ve Kilise hukuku alanında saygınlığı olan kimseler atanabilmekteydi.[1617] Denetçilerin görevleri bir davaya sorumlu olarak atanmalarıyla başlamaktaydı. Dava araştırmasını tamamladıktan sonra denetçi vardığı sonuçları kolej içerisindeki meslektaşlarına iletir, on iki gün içerisinde onların görüşünü alır ve sonrasında onların huzurunda

[1611] Tangl, *a.g.e*., s. 84-91.
[1612] Tangl, *a.g.e*., s. 91.
[1613] Salonen, *a.g.e.*, s. 24-25.
[1614] Salonen, *The Sacra Romana Rota*, s. 278.
[1615] Tangl, *a.g.e*., s. 128-131.
[1616] Killermann, *a.g.e.*, s. 59-60.
[1617] Salonen, *a.g.e.*, s. 33.

hükmünü ilan ederdi.[1618] Sonrasında onların hükümlerini içeren belge hazırlanıp, mühürlenmekteydi. Denetçilerin uzun süre görevde kalmadıkları, yaklaşık olarak beş yıl hizmet verdikleri ve görevleri esnasında farklı diplomatik misyonlar için ayrıca görevlendirildikleri bilinmektedir.[1619]

Rota noterleri denetçiler nihai kararlarını verirken her davanın temel kanunlarının eksiksiz kaydını tutan güvenilir, yasal olarak eğitilmiş mahkemenin etkin işleyişindeki rolleri önemli memurlardı.[1620] Rota noterlerinin alımından Apostolik Şansölyelik sorumluydu ve şansölye yardımcısı noterlerin kontrolünü yapar, sadakat yeminlerini alır ve onları görevden alma ya da cezalandırma yetkisini elinde tutardı.[1621] Ratio iuris her bir denetçi için dört adet noter tahsis edilmesini yasalaştırmıştı. Avignon Papalığı döneminde on-on iki denetçi için toplamda kırk-kırk sekiz noterin hizmet verdiği bilinmektedir.

Rota bünyesinde hizmet veren yüksek hukuk eğitimli hukukçular arasında avukatlarda bulunmaktaydı. Avukatlar denetçiler ya da noterlerden farklı olarak doğrudan Rota tarafından istihdam edilmemekteydiler. Onların görevlendirilmeleri davacılar tarafından yapılmakta ve ücretleri onlar tarafından karşılanmaktadır. XII. Benedictus *Decents et necessarium* ile avukatların mahkemede savunuculuğunu yaptığı kişi ile yan yana durabilmelerine, tek bir dava için aynı anda iki avukatın savunma yapabilmesine izin verdi.[1622] Ayrıca gözetmen-dava vekilleri, müvekkillerini temsil eden avukatların işleyişlerini kontrol eder, gerekli bilgi ve belgelerin zamanında temin edilip edilmediğini izler, süreçte müvekkillerinin aleyhine olacak durumları önlemeye çalışırlardı. Bir gözetmen olarak atanmak için ahlaklı, dürüst, sadık, hukuk alanında yetkin olmak gerekmekteydi. Ücretleri Rota tarafından değil davalı tarafından ödenmekteydi. Davalı uygun gördüğü takdirde iki tane gözetmen görevlendirebilmekteydi. Rota'nın faaliyetleri Kilise hukukuna dayanmaktaydı. Dava süreçlerini ve aşamalarını ayrıntılı olarak açıklayan ve pratik konularda yardım sunan *ordines iudiciarii* ya da *ordines iudiciorum* gibi klavuz ve

[1618] G. Mollat, "Contribution a l'histoire de l'administration judiciaire de l'Eglise Romaine au VIXe siécle", *Revue d'Histoire Ecclésastique*, cilt: 32, sayı: 4, 1936, s. 877-891.
[1619] Koster, *a.g.e*., s. 168.
[1620] Salonen, *a.g.e*., s. 37.
[1621] Guillemain, *a.g.e.*, s. 356.
[1622] Tangl, *a.g.e*., s. 199-120.

rehber kitaplar vardı.[1623] Bu klavuzlar farklı türdeki dava süreçlerinin nasıl işleyeceğini ve neleri gerektirdiğini açıklamaktaydı

Kardinal Mahkemesi: Kardinallerin başkanlık ettiği bu mahkemede bir davanın açılması, itirafların dinlenmesi ya da direk papa tarafından kardinalin baştan sona takip etmesi için sorumluluğuna bırakılan davalar görülmekteydi.[1624] Kardinal Mahkemesi işlev olarak nihai karar vermekten ziyade, özet yasal işlemleri başlatan, gerekli incelemeleri yapıp tamamlayan ve nihai karar için papaya dosyayı sevk eden bir pozisyondaydı.[1625] Kardinal mahkemesinde bir denetçi, yeminli bir kapıcı, noter ve mühür bekçisi bulunmaktaydı. V. Clemens tarafından mahkemenin prosedürü süreçlerin hızlandırılması için düzenlendi. Davalı şikayetini uygun bir şekilde özetleyerek dilekçelediğinde, süreç başarılı bir şekilde işlemekteydi ancak bununla beraber Kardinal Mahkemesi'nin çeşitli dezavantajları da vardı. Bazı kardinaller bilindiği üzere Kilise hükümetinde çoklu rollere sahip, bazen uzun yıllar Avignon'a gelemeyen, diplomatik ve askeri misyonlarla donatılmış kimselerdi. Kendisine ek bir misyon verilen kardinal, görev için Avignon'dan uzaklaştığında durum hükmün açıklanmasını ve davanın gerekli süreçte tamamlanmasını engelliyordu.[1626] Böyle bir mağduriyetle karşılaşan davacının papadan davayı başka bir kardinale devretmesini isteme hakkı vardı.

Audientia Litterarum Contradictarum: Burası en özet ifade ile bir itiraz mahkemesi idi. Davacı hukuki olarak yargıça, davanın açıldığı yere, avukatlardan kaynaklanan yetersizliklere, aforoz edilmesine, dava açma hakkının men edilmesi gibi farklı alanlarda itirazlar için bu mahkemeye başvurmaktaydı.[1627] Bu itiraz için en önemli şart davanın *litis constentatio*[1628] aşamasına gelmemiş olmasıydı. Mahkemede görev yapan yargıç, avukat, noter gibi personellere ek olarak, sürecin adalet ve titizlikle usulüne uygun bir şekilde ve zamanlamada yürütülmesini denetleyen *audientia publica*[1629] olarak adlandırılan bir denetçi vardı.[1630] Denetçi

[1623] Salonen, The Sacra Romana Rota, s. 280.
[1624] Bernard Guillemain, "Les tribunaux de la cour pontificale d'Avignon", *Fait partie d'un numéro thématique: L'Eglise et la droit dans le Mid*i, cilt: 29, 1994, s. 341.
[1625] Mollat, *a.g.e*., s. 297.
[1626] Guillemain (1994), *a.g.m*., s. 343.
[1627] Mollat, *a.g.e*., s. 298.
[1628] Çekişmeli dava
[1629] Kamu izleyicisi-denetçi. Belgelerde audientia litterarum contradictarum olarak da zikredilmektedir.
[1630] E. Albe, *Titres et documents concernant le Quercy et le Limousin*, Brive, Paris 1905, s. 298.

itirazların geçerliliğine karar vermekte, taraflar sorgulamalarını yapacak yargıcı seçmek konusunda uzlaşamadıklarında, bir yargıç belirleyip atamakla görevliydi.

Papa XXII. Ioannes, Audientia Litterarum Contradictarum'un idari yapısı, işleyişi, personellerin yetki ve görevleri ile ilgili *Qui exacti temporis* adlı bull ile düzenleme yapmıştır. Buna göre denetçilere çeşitli dökümanların okunması için iki adet okuyucu yardımcı olacaktı. Okuyucular, sabahın erken saatinde, yüksek sesle, kendilerinden hiçbir şey katmadan, evrakta herhangi bir yeri atlamadan okumaları yapacaklardı.[1631] Okuyucular okumaya her gün gelmek zorundaydılar ve birinin gelmemesi halinde tek kişi okuma işlemi devam ettirilmeli ve okuyucu çok meşru bir sebep olmadığı sürece okuma işlemi sonlanmadan solandan ayrılmamalıydı.[1632] Qui exacti temporis'te dikkat çekici bir nokta, avukatların sessizliği bozmakla, gürültü yapmakla itham edilmeleridir. Papa dava boyunca avukatların sessiz kalmasını, gürültü yapmamalarını, işleyişi kısıtlayacak eylemlerde bulunmamalarını ve tıslama ya da herhangi bir gereksiz çığlık-ses çıkartmamalarını istemekteydi.[1633] Aksi şekilde davranarak mahkemedeki sükûneti bozan avukatlar para cezası ödeyeceklerdi; sessizliğin ilk bozulmasında bir *tournois*[1634], üçüncüde üç tournois para cezası hem de mahkemeden uzaklaştırma alacaklardı.[1635] Yeminli noterler ise diğer pek çok ofiste olduğu gibi mektup ve tebligat metinlerinin düzenlemesini yapmaktaydılar.

Consistory: Bir konsey mahkemesi statüsünde olan birim, artan bir şekilde papanın kontrolüne giren, Papalık politikasının hizmetinde olan bir mahkemeydi. Burada toplanan kardinaller ve papa her türden şikayet (*querelle*), ihbar (*denuntiatio*), suçlama (*accusatio*) ve davasal durumlarla (*alie jurgantium cause*) ilgilenmekteydi.[1636] Mahkemenin kararına sunulan davalarda prosedür iki duruma, davanın Papalık makamında mı yoksa anlaşmazlığın olduğu yerde mi görüleceğine göre değişiklik göstermekteydi. Roma'da ya da uzak eyaletlerde dava konusunun mühim olmadığı durumlarda davalar yerel yargıçlara devredilmekteydi ve davayı görecek heyetin duyurulması bir bull ile yapılmakta, hüküm ise hüküm süren papanın adına verilmekteydi. [1637] Bull ile papa yerel yargıçlara olayı incelemeleri (*vocatis qui*

[1631] Mollat, *a.g.e*., s. 302.
[1632] Tangl, *a.g.e.*, s. 111-112.
[1633] Tangl, *a.g.e*., s. 112.
[1634] Gümüş para birimi
[1635] Tangl, *a.g.e*., s. 112.
[1636] Mollat, *a.g.e*., s. 294.
[1637] Guillemain (1994), *a.g.m*., s. 343.

fuerint), iki tarafın söyleyeceklerini dinlemeleri (*auditis hinc inde propositis*), itiraz edilmeyecek adil bir karar (*quod justom fuerit, appellatione remota, decernatis*) vermelerini talep etmekteydi.[1638] Consistory adli olmaktan çok politik meselelere odaklı, Papalığın dış politkasının önceliklerine göre kararlar alan bir mahkemeydi. XXII. Ioannes ile Ludwig'in girdiği çatışmada bu mahkeme imparatordan üç ay içerisinde tüm ünvan ve yetkilerini vermesini istedi. Ludwig emre uymadığı için papa kendisini aforoz etti ve hakkında verilen kararı dinlemesi için mahkemeye çağrıldı ancak tehditin bir tesiri olmadı.[1639] Consistory'nin eylemlerinin politik olduğunun kanıtı olarak Floransa ile sürdürülen Sekiz Azizler Savaşı esnasında Avignon'a gelen Floransa'lı tüccar Buonaccarso Pitti'nin hem şehrin vatandaşı olmaması hem de Floransalı olması gerekçesi ile tutuklanıp hapse atılması örnek gösterilebilir. Şehirde Papalık görevlileri tarafından yakalanan bu tüccar, Floransa adına casusluk yapmakla suçlandı, bir müddet hapiste kaldıktan sonra suçsuzluğu anlaşılarak üç bin florin kefaret ile serbest bırakıldı. [1640]

Consistory'de yargıcın yanı sıra avukatlar, savcılar ve noterler görev yapmaktaydı. Dava sürecinde takip edilen en yaygın eylem suçlu tarafın Avignon'a gelip, mahkemenin önüne çıkmasını istemekti. Politikleşen mahkemenin Avignon politikasıyla çatışan kralları, asilleri, düşünürleri, grupları huzura çıkmaya sıklıkla davet ettiği görülmüştür. Kişi ya da parti Avignon'a gelip mahkemeye çıkmadığı takdirde bir bull ile afarozun ilanı yapılmaktaydı. Kişi Papalık kararlarına muhalefetini sürdürürse mahkeme önce kendisini manevi faydalardam mahrum bırakan, kamu hayatından dışlayan *aggrave* verir, sonrasında yemesini-içmesini yasaklayan, hemcinslerinden bile tacrit edilmesini emreden *reaggrave* cezası keserdi.[1641]

4.9. Papalık Gelirleri ve Vergiler

Avignon papaları monarşik güçlerini her sahada etkin kullanmak, İtalya'da savaşları sürdürmek için güçlü bir hazineye ihtiyaç duymaktaydılar. Hıristiyan aleminin her yerinden Papalık hazinesine para aktarmayı başaran Petrus'un halefleri çağın zorlamaları ile birlikte sürekli artan oranda mali krizlerle baş etmek zorundaydılar.

[1638] Mollat, *a.g.e.*, s. 295.
[1639] Guillemain (1994), *a.g.m.*, s. 342.
[1640] Gene Brucker, *Two Memoirs of Renaissance Florance: The Dieries of Buonaccorso Pitti and Gregorio Dati*, Harper &Row Publishing, New York 1967, s. 25.
[1641] Mollat, *a.g.e.*, s. 295.

Viscontilere karşı sürdürülen savaşlar, İtalyan şehirlerinin dizginlenmesi için yapılan askeri operasyonlar, Avignon papalarının başlıca gelir kaynağı olan hizmet ödemelerine ve vergilerden gelecek paralara sıkıca sarılmalarına neden olmuştur. Mali krizler tek seferlik ya da kısmi olarak alınan vergilerin daimi ve zorunlu hale gelmesine sebep olmuş ve Avignon papalarının artan para talepleri Hıristiyanlığın büyük kesiminde Papalık idaresinden soğumalara yol açmıştır. Bu noktada Papalık maliyesinin gelişiminde ve vergilendirmenin etkinleşmesinde XXII. Ioannes'in papalığı bir dönüm noktasıdır. Ioannes ile birlikte yeni vergiler eklenmekle kalmamış, aynı zamanda eski vergilerin kapsamları genişletilmiştir. Vergilerin alınması için ise daha katı kurallar uygulandı, kolektörlerin işleri daha sıkı şekilde denetlendi, parasal akışın merkezi olan Apostolik Kamera'yı oluşturan görevlilerin görevleri daha keskin bir şekilde tanımlandı ve bu bağlamda yaklaşık olarak 14. yüzyılın ortaları, Orta çağ Papalığının mali sisteminin en yüksek gelişiminin tüm gücüyle çalıştığı ender bir zaman olarak yükseldi.[1642]

Papaların 14. yüzyılda düşüncesizce artan para talepleri finans sistemlerinin kötücül yönlerini ortaya çıkarttı ve konuya dair skandallar yarattı. Papalık hazinesine gelir elde etmek için her türlü yöntem acımasızca kullanıldı. Örneğin, kurianın gelir elde etmesini sağlamak için boş tımarlardan alınmayan vergiler, seleflerinin tahsis edilemeyen borçları, Avignon papaları ile birlikte yeni adaya yüklenmeye başlandı.[1643] Özellikle vaat edilen ödemeler zamanında yapılmadığında Papalık en sert yöntemlere başvurmaktaydı. Vergi mükellefleri aforoz edilmekte, dini yasak ve kınama altına alınmaktaydı. Örneğin 5 Temmuz 1328'de 1 patrik, 5 başpiskopos, 30 piskopos, 46 başrahip ödemelerini yapmadıkları için hizmetten men edildi ve dahası aforoz edildi.[1644] Bu ve benzeri acımasız uygulamalar Avignon papalarının kötü şöhret edinmesinde birincil role sahiptir.

Avignon papaları tüm Hıristiyanlıktan topladıkları fonları, hesap vermeksizin kendi takdirlerine bağlı olarak özgürce kullanabilmekteydiler. Toplanan paralar ve fonlar papaların kişisel felsefelerine ve siyasi hedeflerine göre harcanmaktaydı. Özellikle V. Clemens bu noktada eleştirilerin odağındaki bir isimdir. Papalığının erken

[1642] W. E. Lunt, "The Financial System of the Medieval Papacy in the Light of the Resent Literature", *The Quarterly Journal of Economics*, cilt: 23, 1909, s. 263.
[1643] Emil Göller, *Die Einnahmen der apostolischen Kammer unter Johann XXII*, Druck und Verlag von Ferdinand Schöning, Paterborn 1950, s. 45.
[1644] Göller, *a.g.e.*, s. 45.

dönemindeki eksik mali verileri bile Kilise'nin maddi kaynaklarını sorumsuzca kullandığının en büyük kanıtıdır. V. Clemens, ölümüne yakın hazinesindeki 1.000.000 altın florinin 800.000'den fazlasını Lomagne vikontu olan yeğenine bıraktı ve XXII. Ioannes papa olarak seçildikten sonra usulsüz bir şekilde eski papanın akrabalarına aktarılan devasa meblağları geri alabilmek için uzun yıllar sürecek bir hukuk mücadelesi verdi ve sadece 150.000 altın florini Kilise'nin hazinesine geri döndürebildi.[1645] XXII. Ioannes ise topladığı fonların büyük bir kısmını İtalya'nın pasifleştirilmesi için Haçlı Seferi adı altında organize savaşlara harcarken, XII. Benedictus sadaka-hayır ile bina-emlak işlerine, VI. Clemens törenler, saray masraflarına büyük pay ayırmıştı.[1646]

Kiliselere ve Hıristiyanlara yükledikleri vergiler ile Kiliseleri harap, bakımsız hale getirmekle suçlanan Avignon papalarının en önemli gelir kalemlerinden ilki *annates* olarak adlandırılan vergiydi. *Annetae, fructus primi anni, annualia, annalia*[1647] gibi çeşitli adlandırılmaları mevcuttu. Boşalan ya da boşalacak papazlık tımarlarının yılın ilk gelirinden alınan vergiye denilmekteydi. Annates ilk kez V. Clemens zamanında ortaya çıktı. Clemens ilk olarak İngiltere, İskoçya ve İrlanda'da bahsi geçen türden tımarlardan annates alınmasını emretti.[1648] Viyana Konseyi'nde konuya dair ciddi bir muhalafet ortaya çıktı ancak XXII. Ioannes annates uygulamasını sürdürdü ve bazen birkaç dini bölgeden bazen de tüm Avrupa'dan annates toplanmasını emretti.[1649] Papa Ioannes ise 1326'da boşalan tüm tımarlardan annates alınmasını emretti. Annates vergisi tımardan elde edilen brüt gelirden değil, yalnızca vergiye tabi kısmı, yani lehtarın geçimi dahil olmak üzere yönetim ücretleri ve çeşitli masraflar düşüldükten sonraki kısımdan alınmaktaydı.[1650] Annateslerin miktarı 14. yüzyılda sürekli olarak değişmekteydi. Ancak 24 altın florini aşan bir gelire sahip tımar, annates grubunda değerlendirilmekteydi.

Servitia, servitia communia, servitium olarak adlandırılan gelir başlangıçta bir hediye, isteğe bağlı bir ödeme iken 13. yüzyıl itibariyle zorunlu vergi halini aldı.

[1645] Franz Ehrle, *Der Nachlass Clement V und der in Betreff desselbe Johann XXII (1318-1321*), Archiv für Literatür- und Kirchengeschicte des Mittelalters, cilt: 4, 1888, s. 5.
[1646] Schimmelpfenning, a.g.e., s. 214-216.
[1647] Mollat, *a.g.e*., s. 323.
[1648] Hemingburg, Vol: II, s. 242.
[1649] Karl August Fink, *The Curia of Avignon*, Hubert Jedin-John Dolan (Eds.), *History of the Church: From the High Middle Ages to the Eve of the Reformation*, Burn&Oates, London 1980, s. 340.
[1650] Jean Favier, "Temporels ecclesiastiques et taxation fiscale: le poids de la fiscalité pontificalé au XIVe siécle", *Journals de Savants*, cilt: 2, 1994, s. 104.

Piskoposlar ve başrahipler tarafından bir tımara aday gösterilmeleri, seçimlerinin onaylanması, kutsanmaları ya da papa tarafından bir yerden bir yere transfer edilmeleri için Apostolik Kamara'ya ödenen bir vergiydi.[1651] Yıllık gelirleri 100 altın florinden fazla olan piskoposluk ve manastırlar bir adaylık vasıtasıyla servitiuma bağlanınca, ilk yılın gelirinin üçte birine tekabül eden bir oran, yılda bir kez olmak şartıyla muhatabından talep edilmekteydi.[1652] Avignon papalarının mali sistemlerinin metadolojik olarak gelişmesiyle birlikte bu vergiden yükümlü olanların sayısı yıllar içerisinde arttı. Servitiumun yarısı direk papaya diğer yarısı kardinallere eşit bir şekilde pay edilmekteydi. Yeni atanan piskoposlar ve başrahiplerin kuria personeline ya da kardinallerin hane halkına vermek zorunda oldukları hediye ya da bahşişlere ise *servitia minuta* denilmekteydi.[1653]

Decimae olarak adlandırılan vergi ondalık bir vergi türüdür. Papalar decimae taleplerini Viscontilere karşı sürdürülecek savaşların fonlanması, yeni Haçlı Seferi tasarıları ve İtalya için talep etmekteydiler. Bu verginin adil bir dağılımını sağlamak için din adamlarının mülklerinin yaklaşık değerinin doğru tespiti için Apostolik Kamera tarafından her yere özel görevliler gönderilmekte, onların tespitleri doğrultusunda gelirin büyüklüğü üzerinden bir ondalık belirlenmekteydi.[1654] Decimae gelirleri 13. yüzyıl ile kıyaslandığında 14. yüzyılda belirgin bir şekilde azalmıştı. Salgınlar, peş peşe veba dalgaları, Yüzyıl Savaşları, paralı asker çeteleri ve tahribatları insanları, Kiliseleri yoksulluğa doğru itti. Bu atmosferde Papalığın ısrarlı şekilde çeşitli sebepleri gerekçe göstererek gelir elde etme kaygısı inananlar üzerinde tahribata yol açmaktaydı. Ünlü Fransız teolog ve dönemin Paris Üniversitesi profesörü Jean Petit, Papalığın konu ile ilgili talepleri hakkında *"ondalıklara gelince, büyük ve asil, seçkin bir dava için ve kralın rızasıyla alınıyordu ancak şimdi kral onları tartışmasız ve anında Papanın önüne koyuyor"* diyerek halkın sesi oluyordu.[1655] Bir İngiliz olan Flores Historiarum'un yazarı ise XXII. Ioannes tarafından ülkelerine para talep etmek için sıklıkla bir kardinal ya da başpiskopos

[1651] Mollat, *a.g.e.*, s. 319.
[1652] Fink, *a.g.m.*, s. 339.
[1653] Mollat, *a.g.e.*, s. 320.
[1654] Mollat, *a.g.e.*, s. 321.
[1655] Favier (1994), *a.g.m.*, s. 102.

aracılığıyla çağrı yapıldığını ve bu boş taleplerin, istenilen vergilerin, alınaların din adamlarını aşırı yorduğunu ve etkilediğini belirtiyordu.[1656]

Viyana Konsülü'nde V. Clemens, daha VIII. Bonifacius'un büyük Haçlı Seferi projesi için kararlaştırılan ondalıklar bile toplanmamış olmasına rağmen, yeniden tüm Hıristiyan aleminden altı yıl boyunca ondalık toplanmasını emretti. XXII. Ioannes de aynı geleneği tekrarladı. Ancak krallar bu fonları Kilise'ye aktarmak konusunda pek istekli değillerdi. XXII. Ioannes, papa olduktan sonra Kral II. Edward'dan V. Clemens zamanından beri, Haçlı Seferi için toplanan ama bir türlü Kilise'ye verilmeyen ondalıkları ısrarla istemek zorunda kalmıştı.[1657] Benzer talepleri Fransa kralına da iletti. XII. Benedictus, ondalık için ilk etapta onay verdi ancak İngiltere ve Fransa arasında savaş kızışmaya başlayınca fonların yanlış amaçlar için kullanıldığını görerek 1336 yılında Fransa'nın ondalık toplamasını yasakladı.[1658] VI. Clemens, V. Urbanus, VI. Innocentius döneminde çeşitli bölge ve ülkelerde ondalık toplanmaya devam edildi ancak papaların pek başarılı oldukları söylenemez. Avignon papaları tarafından belirli bölgelerde çok sık ondalık talepleri yapıldı ancak gelirlerin krallar, yöneticiler ile paylaşılması gerekliliği, Fransa ve İngiltere krallarının Haçlı Seferi için alınan ondalıkları kendi savaş giderleri için hesap vermeksizin harcamalarına neden oldu. [1659]

Spolia ya da ganimet hakkı kökleri Avignon papalarının öncesine dayanan bir uygulamaydı. XXII. Ioannes döneminde yerleşik olmamakla beraber uygulamanın izlerine rastlamaktayız. Papanın 1331 yılında, Bonevento başpiskoposu olarak ölen Monaldo'nun taşınır mallarının tasviyesi yönünde emir verdiğini ve bu kararın az ya da çok inatçı bir direnişle karşılandığını bilmekteyiz.[1660] Yıllar içerisinde Avignon papaları uygulamaların sınırlarını genişlettiler ve din adamlarının mal varlıkları üzerinde Kilise'yi yasal miraşcı olarak konumlandırdılar. 11 Aralık 1362'de papa Innocentus, uygulamanın kapsamını genişletilerek başpiskoposların, piskoposların, rektörler, diyakozların, hatta dini tarikat mensubu kişilerin tüm taşınır mallarının Kilise adına alınmasını emretti.[1661] Papanın kararına göre kişinin cenaze masrafları

[1656] Flores Historiarum, Vol: III, s. 181.
[1657] Bliss, *a.g.e*., Vol: II, s. 139 ve 426.
[1658] VPA, Vol: I, s. 198.
[1659] Fink, *a.g.m*., s. 340.
[1660] Guillaume Mollat, "L'application du droit de dépouille sous Jean XXII," *Revue des sciences relieuses*, cilt: 19, sayı: 1, 1939, s. 50.
[1661] Samaran-Mollat, *a.g.e*., s. 233.

mirasından düşülecek, varsa borcu bu meblağdan ödenecek ve karar kapsamında haçlar, cüppeler, kadehler, kitaplar toplanacaktı.[1662] Papalık kolektörlerinden uygulamada taşa, direğe ya da bir demire bağlı olmayan her şeyi almaları istenmekteydi. Uygulama 14. yüzyılda Papalığa önemli gelirler getirdi. Spolia adı altında özellikle de kardinallerden değerli taşlı yüzükler, altınlar, pahalı kumaşlar, gönyeler, kitaplar ve pek çok şey elde edilmekteydi ancak yüzyılın ortasında belirgin bir şekilde artan nakit ihtiyacı yüzünden, değerli eşyaların İtalya'daki savaşların masraflarını karşılamak için sıklıkla madeni paraya dönüştürülmesi gerekti.[1663]

Subsidia caritativa/ subsidium caritativum yani sübvansiyon başlangışta belirli bir şey karşılığında gönüllü olarak yapılan bağışa verilen isimdi. İhtiyaç halinde din adamlarının merhametine ve cömertliğine başvuran papalar 14. yüzyılda bunu sıklıkla yaptıkları için sevgi ve şefkatin bir simgesi olan bağış, bu asırda anlamını kaybetti.[1664] Çoğunlukla İtalya'da bitmeyen savaşlar için yerel olarak kısıtlı alanlarda toplanmaktaydı.[1665] Papa nazikçe istediği sübvansiyonları her zaman *in subsidium Terrae Sanctae, pro necissitatibus Ecclesiae Romanae, ad expugnandum haereticos et rebelles* adına formüllerindiriyordu.[1666] Bu formül ile papa din adamlarının cömertliğinden faydalanmayı ümit ediyordu. Ancak artan talepler insanlar için zorlayıcı hale geldiğinde Papalığın vergi politikası üzerinden sürdürdüğü savaşlara karşı sesler yükselmeye başladı. Bir Fransız kronikçi *'Kilise kansızlığa karşı maddi silahlar kullanmaz'*[1667] diyerek, Kilise halkından sürdürdüğü savaşları mükemmelleştirmesini isteyen XXII. Ioannes'i eleştirmekteydi. Özellikle Fransa kralı Charles de Bel'in sübvansiyon konusundaki muhalefetinin aşılmasından sonra Fransa'dan yıllık 200.000 ila 300.000 altın florin arasında sübvansiyon Papalık kasasına girmekteydi.[1668]

Procurations ya da *droit de gîte* olarak bilinen eski bir feodal geleneğin ürünü olan vergi, bir din adamı resmi bir görev gerekçesiyle bir manastırı ya da piskoposluk bölgesini ziyaret ettiğinde konukseverlik adına kendilerine bir miktar ödeme

[1662] Samaran-Mollat, *a.g.e.*, s. 234.
[1663]Hermannus Hoberg, *Die inventare des päpstlichen Schatzes in Avignon, 1314-1376*, Biblioteca Apostolica Vaticana, Vatican 1944, s. 111.
[1664] Mollat, *a.g.e.*,s.325.
[1665] Fink, *a.g.m.*, s. 341.
[1666]Gasnault (1957), *a.g.m.*, s. 276.
[1667] GCF, Vol: V, s. 300.
[1668] Fink, *a.g.m.*, s. 341.

yapılmaktaydı. 14. yüzyıla kadar zorunlu olmayan bu ödeme XII. Benedictus ile birlikte zorunlu hale geldi. 14. yüzyılın veba, kıtlık, savaşlarla dolu atmosferinde ziyaretler seyreldi ancak vergiler ziyaret yapılmadan alınmaya başlandı. V. Urbanus tarafından uygulama yasaklandı. Pastoral ziyarete ve onun lutüflarına bağlı ihsanlar ortadan kalkar kalkmaz, piskoposlar zorlu ve masraflı seyahatlerin vicdanen yüklenilmesinin gereksiz olduğunu, hatta özellikle savaştan tahrip olmuş Fransa'da herhangi bir ödeme alınmaksızın ziyaretlere çıkılmasının imkansızlığını ileri sürerek, itiraz ettiler. [1669]

Vacancies, fructus medii temporis, fructus intercalares ya da basitçe *fructus* adıyla anılan, boş bir mülke papa tarafından yeni birisi atanana kadar o mülkün geliri alma hakkı papadaydı ve yukarıdaki gibi farklı isimlerle adlandırılan bu vergi türü VI. Clemens'in papalığı hariç XXII. Ioannes'ten XI. Gregorius'a kadar zorunluydu.[1670] Kayda değer miktarlarda olmayan ancak Papalık gelir kalemini oluşturan *revenues,*[1671] *cense,*[1672] *pence,*[1673] *Visitationes ad limina apostolorum*[1674], Şansölyelik ücretleri, mahkeme tarafından verilen para cezaları gibi kapsamı daha kısıtlı vergiler-gelirler bulunmaktaydı.

Salgınlar, savaşlar, dönemsel kıtlıklar insanları yoksulluğa itmişti. Buna rağmen Avignon papalarının sürekli artan parasal talepleri, ciddi seviyedeydi. Gerek çağdaş gerekse modern tarihçiler tarafından Avignon papalarının vergi politikalarının tiksindirici doğası sık sık belirtilmiştir.[1675] Kolektörlerin el koyduğu ganimetler, bomboş bırakılan ahır ve duvarlar, 14. yüzyılda her papanın seçimiyle hiç bir mükellefin kaçmasına izin vermeyecek şekilde genişletilerek düzenlenen kolektörlerin anayasaları, vergilerin toplanmasını sağlamak için Papalık eliyle kullanılan yöntemler Papalık mali sisteminin bir nefret nesnesi haline dönüşmesine neden oldu.[1676] 14. yüzyılda Kiliselerin içinde bulunduğu sefaletin, yoksulluğun

[1669] Mollat, *a.g.e*., s. 323.
[1670] Mollat, *a.g.e*., s. 325.
[1671] Doğrudan papalık mülkiyetinde olan topraklardan alınan gelirler.
[1672] Papalığa ait arazilerden kullanım bedeli olarak alınan vergi
[1673] Batı Avrupa ülkeleri ve Baltık Denizi ile Polonya arasında kalan coğrafi bölgeden alınan vergiler
[1674] Roma'ya yapılacak ziyaretler için ödenmesi gereken para
[1675] Favier (1994), *a.g.m.*, s. 117.
[1676] Favier (1994), *a.g.m.*, s. 117.

birincil nedeni Papalık vergileri olmasa da yine de Papalık vergileri din adamları tarafından hissedilen ciddi zorlukların, sıkıntıların kaynağıydı.[1677]

Papalık tahsil edemediği borçlardan feragat etmiyordu. Geçmiş lehtarlardan tahsil edilmeyen boçlar yeni muhatabın üzerine yükleniyor ve yeni bir tımar alan kişi seleflerinin borçlarının ağır yükü altında bırakılıyordu.[1678] Bir tahsildarın akrabaları tarafından borçları ödenene kadar ölen kişinin defnedilmesine izin vermediği bilinmektedir. Buna ek olarak Papalık kendi doğası ile çelişen, insanların Kilise'nin kutsallığına, papaların saflığına dair inanışlarına gölge düşeren daha kötücül eylemlere de imza atmaktaydı. Örneğin VI. Innocentius 1357 yılında kamareman ve hazinadarlarına yağma, hırsızlık, tefecilik yani haksız şekilde elde edilen gelirlere sahip insanların, ellerindeki bu kazançları iade etmeden dindarlık ve Haçlı Seferi için bir kefaret vererek ayıplarından bağışlanabilmeleri talimatı verdi.[1679]

Avignon papalarının İtalya'daki savaşları sürdürmek ya da Papalık gücünü ve ihtişamını dünyevi gereçlerle tesis etmek noktasında girdiği yarış Avignon Papalığı'nın mali politikalarının sıklıkla eleştirilmesine sebep olmuştur. Papalar Batı Hıristiyanlığındaki halklardan vergi toplarken, onlara yeni vergiler dayatırken ya da mevcut vergilerin oranını yükseltirken, eylemlerine gerekçe olarak İtalya'daki savaşları göstermekteydiler. 14. yüzyılın ortasından itibaren halk bunun, bu şekilde olmadığını gördü ve bu bilinç halkın öfkesini uyandırdı. Onlar için Kilise mensupları tembel ve ahlaksız biçimde yaşayan, Tanrı'nın sözünü vaaz etmeyen, saraylarda imparatorlar gibi hüküm süren, dünyevi zevklere düşkün, ruhların bakımından bir haber, ondalık ve diğer her türlü vergiyi kendi zevkleri için toplayan sıradan insanlardı.[1680] Avrupa uluslarından vergi toplamak artık eskisi kadar kolay değildi. Bunu sağlamak için papalar krallarla işbirliğini artırdılar. Papalık laik saraylarla devletin dini ganimetlerinin paylaşılması üzerinden karlı bir alışverişe girdi. Uygulama aslında Avignon Papalığı öncesinde de var olan bir uygulamaydı ancak Ioannes ile birlikte artık kalıcı hale getirildi. İngiltere'de, Fransa'da krallar, Haçlı Seferi için ya da çeşitli gerekçelerle toplanan sübvansiyonlardan, ondalıklardan pay aldılar. Gelirlerin etkin bir şekilde toplanması ve Kilise'nin kasasına aktarılması için

[1677] Favier, (1994), *a.g.m*., s. 118.
[1678]Adrien Clergeac, *La curia et les bénéficiers consistoriaux: étude sur les communs et menus services, 1300-1600*, University of Michigan Press, Paris 1911, s. 99.
[1679] Samaran-Mollat, *a.g.e*., s. 58.
[1680] Thudichum, a.g.e., s. 84.

krallarla girilen yakın ilişki ruhban sınıfının sempatisinin Papalıktan uzaklaşmasına sebep oldu. Ruhban sınıfı mensupları krallar ve papalar arasındaki maddi temelli işbirliğinin farkındaydılar ve bu sebeple ikili arasındaki ortaklığa değinerek biri (Kiliseyi-din adamlarını) tutarken diğeri onu canlı canlı yüzdü diyerek isyan etmekteydiler. Dahası kendisi de bir ruhban olan Adæ Murimuth Papalığın vergi politikasındaki aç gözlülüğü eleştirmekle kalmıyor Almanya'da hiç kimsenin Papalık vergilendirmesine boyun eğmediğini ama İngilizlerin *"iyi eşekler"* gibi hoşgörülü davranmalarından şikayet ediyordu.[1681]

[1681] Murimuth-Aversbury, s. 28. İngiliz Adæ Murimuth'un papa XXII. Ioannes ve politikalarına dair hoşnutsuz ve vergi politikalarına dair rahatsız olması ve bu yöndeki ifadeleri onun bir din adamı olması nedeniyle önemlidir. "Hoc anno papa reservavit primos fructus per quodriennium, quasi per tatum mundum; sed in Alemannia sibi nullus parere curavit. Anglici vero, sicut boni asini, quicquid eis imponitur tolerantes, inhis et alis quantumcumque gravibus parverunt."

5. SONUÇ

13. yüzyılın büyük çoğunluğunda papalar, Kilise'yi Roma'ya alternatif kent ve kasabalardan idare ettiler. Bu şehirlerin tamamı İtalyan yarımadasında bulunmaktaydı. Bir kaç Fransa deneyimi dışında, papalar İtalyan sahnesinden uzaklaşmamışlardı. VIII. Bonifacius'un Fransa kralı ile girdiği güç yarışı, bir süredir uyur haldeki hiziplerin ve eski düşmanlıkların yeniden canlanmasına sebep oldu. Dahası onun papalığı, Roma'nın iki önemli aristokratik klanı, Colonna ve Caetani ailesini karşı karşıya getirdi. Roma'daki husursuzluk ve İtalya'da dirilen hizipler Papalığın idaresini güçlü bir merkezde sürdürebilmesi gereksimini doğurdu. Bu sebeple V. Celemens, Lyon, Poitiers gibi yerlerde kuria ile konakladı ve seçiminden dört yıl sonra, -1309'da- Avignon'a geldi. Clemens, Avignon'u daimi bir merkez olarak değil, Kilise'nin gündemini meşgul eden konular nihayete erinceye kadar, kısa süreli bir durak yeri olarak görmekteydi. Papa, Roma'ya dönüş idealini her zaman canlı tuttu. Clemens'in papalığı süresince İtalya'dan güzel haberlerin gelmediği, aksine ortamın hizip çatışmaları altında giderek keskinleştiği görüldü ve Papa Clemens, Roma'ya dönemeden 1314 yılında öldü.

XXII. Ioannes, uzun bir hizipleşmenin sonucunda 1316 yılında papa olarak seçildi. Avignon Papalığı'nın gerçek yaratıcısı olarak ünlenen papa, merkezi otoriteyi güçlendirmek, Kilise kurumlarına işlevsellik kazandırmak ve merkezi hazinenin gelirlerini artırmak adına büyük düzenlemeler yaptı. Ayrıca sonraki bazı papaların da örnek alacağı İtalyan politikasını hayata geçirdi. XXII. Ioannes, İtalya'nın askeri operasyonlar ile bastırılabileceği kanaatindeydi ve bu sebeple bölgeye Kilise adına pahalı, büyük seferler düzenledi. Maliyetli seferler, Papalığın para ihtiyacının artmasına, artan para ihtiyacı yeni vergilerin türetilmesine ve mevcut olanlarının oranlarının yükseltilmesine sebep oldu. Papalık, 14. yüzyılda halkın gözünde ahlaki olarak değersizleşti, mali politikalar hemen hemen tüm Batı Avrupa'da nefret nesnesi haline geldi. Bir keşiş olan XII. Benedictus, Papalığın savaş politikasını bir kenara bıraktı ve Avignon'da Kilise idaresinin merkezi olacak bir saray inşaasına başladı. Durum İtalyanların Avignon'da ikameti sürdüren ve Roma'ya dönmesine dair taleplerine kayıtsız kalan papalara olan eleştirilerini artırdı. Papaların Avignon'da

kalışları uzadıkça, İtalyan eleştirilerinin tonu yükseldi. VI. Innocentius, V. Urbanus, XI. Gregorius, XXII. Ioannes'ten devraldıkları savaş geleneğini ısrarla sürdürdüler. Kardinal Albornoz, bu dönemde Roma Kilisesi adına büyük bir şanstı. Kardinal olmasına rağmen militan bir karakter taşıyan Albornoz, VI. Innocentius ve V. Urbanus'a bölgenin dizginlenmesi noktasında başarıyla hizmet etti. Onun eliyle bölgede pek çok asi-tiran yeniden Roma Kilisesi'nin idaresi altına girmeyi kabul etti. İtalya'da şartlar normalleşme eğilimine girince papa V. Urbanus Kilise Hükümeti ile birlikte Roma'ya döndü. Ancak Albornoz'un ölümü, İtalyanların isyankâr geleneklerinin yeniden canlanmasına sebep oldu ve uluslarası problemlerin de teşvikiyle papa, Roma'dan Avignon'a döndü. Ondan sonra papa olan XI. Gregorius, yeniden Roma'ya geldi ve ölümüne kadar şehirde hüküm sürdü.

Avignon papalarının uluslararası arenada uğraştığı çoklu problemlerden hiç biri İtalya sorunu kadar karmaşık ve zorlayıcı değildi. Papalar, kendilerinin bulunduğu her yerin Roma ile eşdeğer olduğu savına sıkı sıkıya sarıldılar, Roma'da bulunmayışlarının yarattığı yıkımı Hıristiyan âlemi üzerinden silmeye çalıştılar. Buna rağmen Aziz Petrus'un mirası üzerine inşa edilen Papalık-Roma kültünün gücünün bilincindeydiler ve Tiber'in kıyısında bulunan Roma'nın gerçek vatanları olduğunu hiçbir zaman inkâr etmediler. Her papa, bu ideale sarıldı ancak politikalarını rasyonel temeller üzerinde inşa etmek gibi bir zorunlulukları vardı. 14. yüzyılda Roma'ya dönmek, Roma'da huzur ve güven içinde bulunmak oldukça zor ve aşılması imkânsız gibi görünen bir sorundu. Bu bağlamda İtalya'daki mevcut koşulların onların Roma'ya dönüşünü engellediği önemli bir detaydır. Ancak durum milliyetçi İtalyanlar tarafından sıklıkla gözardı edilmekteydi. Avignon papaları, Papalığı yeniden Roma'ya döndürmek için kendilerine İtalyanlar tarafından yapılan çoşkulu teşvikleri göz ardı edip, İtalya'yı sakinleştirmeyi denediler. Bu sebeple özellikle milliyetçi İtalyanlar tarafından Aziz Petrus ve Pavlus'un şehrini, makamını boş bırakmakla suçlandılar. Ancak Avignon papaları İtalya'nın dizginlenmesi işini bir idealdan daha fazlası olarak gördüler. XI. Benedictus ve kısmen VI. Clemens hariç geride kalan tüm papalar için İtalya'da huzuru ve güvenliği tesis etmek için askeri müdahale gereklilikti ve bunu sağlamak Avignon Papalığı'nın İtalya'daki dış politikasıydı. Avignon papaları, Papalık adına verimli mali politikaları sayesinde topladıkları servetin kayda değer bir kısmını, Roma Kilisesi'nin Roma'ya döndürülmesi için gerekli zemini İtalya'da tesis etmek uğruna harcadılar. Ancak

İtalyan hissinin yoğunluğu ve derinliği durumun Papalık lehine analizini zorlaştırmaktaydı ve İtalyanlar, Papalığın Roma'da değil Avignon'da oluşunu, bunun gerekliliğini kültürel yurtseverliğin belki de artan etkisinden dolayı idrak edemiyorlardı.

Roma İtalyanlar için bir *centrum mundi* idi. Şanlı imparatorluk geçmişiyle, Aziz Petrus'un vekillerini barındırmasıyla Roma, yaşayan bir kültün adıydı. Bin küsur yıldır şehir Kilise'nin dünyevi vekillerinin ikametgâhıydı. İtalyanlar için Avignon papaları, bin yıllık süreci kesintiye uğratan, Fransız keşişlerdi. 13. yüzyıldaki yanlış Papalık politikaları, artan okur-yazarlık oranı, İtalyan ve Roma halkının farkındalığını artırırken, Roma ve Kilise'nin birbiriyle olan bağını güçlendirmekteydi. Papalığın Roma'da değil Avignon'da olmasına şiddetle saldıran kronikçilerin hikâyelerinin ve Petrarca'ın aşağılamalarının kökleri burda yatmaktaydı. Özellikle 14. yüzyılda İtalyanların Fransızlara düşmanlığı bu sorunsal üzerinden daha da derinleşti.

İtalya sorunundan uzaklaştığımızda Papalığın diğer Avrupa ulusları ile ilişkilerinin İtalya kadar komplike olmadığını rahatlıkla görebilmekteyiz. 14. yüzyılda İngilizler Kilise'nin şımarık çocukları gibi davranmaktan çoğu zaman vazgeçmediler. Avignon papaları İngilizlerin Roma Kilisesi'nden uzaklaştığının bilincindeydiler ve onlara karşı çoğu zaman uzlaşmacı davrandılar. İngiliz ulusunun çıkarları İngiltere'de Roma Kilisesi'nin çıkarlarından üstün tutulmaktaydı ve İngiltere'de birtakım sorunlar nedeniyle yapılan Papalık müdahaleleri hoş karşılanmamaktaydı. İngilizler Yüzyıl Savaşlarına kadar Papalıkla göreceli olsa da düzgün ilişkilere sahiptiler. Yüzyıl Savaşları ile birlikte özellikle VI. Clemens, V. Urbanus ve VI. Innocentius'un papalıkları, İngilizlerin Roma Kilisesi'ne duydukları sembolik güvenden uzaklaşmalarına sebep oldu. Özellikle VI. Clemens, VI. Innocentius, V. Urbanus Fransız yanlısı papalar olarak ünlendiler. VI. Celemens ve VI. Innocentius'un papa olmadan evvel Fransız monarşisine hizmet etmeleri, özellikle onların Frankofil olduklarına dair iddiaların temelini oluşturmaktadır. Her iki ismin Fransız tacı ile yakınlıkları, diğer papalara kıyasla farklı olsa da siyasette dengeli bir görünüm sunmaya özen göstermişlerdir. Yine de şunu belirtmek gerekir ki belki de Frankofil yakıştırmasına kısmen denk düşen isim V. Urbanus olsa da, her üç papa da Fransa-İngiltere arasındaki savaşı sonlandırmak için canla başla mücadele etmişlerdir. V.

Urbanus'un Fransız monarşisi ile geçmişte görünür bir bağı bulunmamaktaydı ancak papa ile V. Charles'ın ikili ilişkilerini Haçlı projesi üzerinden yönlendirdikleri görünmektedir. Yüzyılın başında Haçlı ideali için Papalık tasarının doğal liderleri İngiltere ve Fransa kralları olarak görülürken, yüzyılın ortalarından itibaren İngiltere Haçlı idealinden uzaklaşmayı uygun bulmuş ve Fransa kralları bu konuda papaların tek destekçileri olarak kalmışlardır. Bunun haricinde V. Clemens, XXII. Ioannes, XII. Benedictus, XI. Gregorius, bir taraf tutmaktan daha ziyade Roma Kilisesi'nin üstünlüğünün sürdürülmesi gayretinde idiler. Avignon Papalığı ve İspanya'ya gelirsek, Papalık İberia'de çoğu zaman etkin bir güç oluşturamadı. Roma Kilisesi'nin bölgede müdahil olduğu konuların başında ahlaki seviyesi düşük ruhban sınıfı mensuplarının eylemleri ve Müslümanlara karşı oluşturulacak Haçlı projesi vardı. Avignon papaları ve Papalık İspanya'da iç-dış siyaseti yönlendirip, belirleyecek aktörler değillerdi. İlişkiler çeşitli sorunların çözümü üzerinden şekillenmekteydi.

Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu ile yaşanılan kriz Avignon papalarının uğraşmak zorunda olduğu Alman sorunlarının 14. yüzyıl mirası sayılabilir. VII. Heinrich'in seçimini V. Clemens, Fransız gücünü sınırlandırmak adına bir alternatif olarak gördü. Ayrıca imparator asırlık düşman Guelf-Ghibellinleri barışcıl bir zeminde buluşturarak, Roma Kilisesi'ni bölgede güçlendirecek bir aday olarak kabul edildi. Sonrasında Bavyeralı Ludwig'in Alman elektörler tarafından seçimi ile imparatorluğun Papalık ile ilişkileri gerildi. Ludwig, Papa Ioannes'in tehlikeli olarak bulduğu ve bastırmaya çalıştığı Spiritüel Fransiskenlerin hamiliğini yaptı. Papa, Ludwig'i hem kendi hem de Kilise politikalarına düşman olarak gördü, onu aforoz etti. Alman tahtı ile ilişkiler. IV. Karl'ın imparator seçilmesine kadar normalleşmedi, Alman imparator dış siyasette Kilise yanlısı politika izledi ancak bu Alman ulusunun Kilise'ye bağlılığı anlamına gelmemekteydi. Almanya, IV. Karl'ın zamanında çeşitli düzenlemeler ile Papalığın ülkedeki gücü ve rolünü kısıtladı.

Avignon Papalığı'nın ve papalarının Fransa kralları ile olan ilişkileri değerlendirilmesi en önemli dış politika unsuru olabilir. Papalar sıklıkla Fransız monarşisinin ortakları ve onlar lehine hareket etmekle suçlanmaktadırlar. V. Clemens'in seçimi ile Papalık-Fransız ilişkileri Boniface davası, Tapınak Şövalyeleri gibi sorunlardan kaynaklı inişli çıkışlı ancak gergin bir atmosferde seyretmiştir. Olayların bize gösterdiği gibi V. Clemens, Fransız monarşisinin baskıcı talepleri

karşısında inatla durmuştur. Boniface üzerinden Kilise'nin onuru ve itibarına yapılan saldırıları geçiştirmeyi başarmış ancak bunu sağlamak için Tapınak Şövalyeleri konusunda Fransa kralının taleplerini uzun yıllara yayarak geçiştirmiş, sürecin merkezine Kilise'yi yerleştirmiş ve başarısız da olsa krala karşı durmayı denemiştir. En önemlisi Capetian gücünü dizginlemek için Alman tahtına Fransa kralının kardeşini değil, Kilise politikalarına daha kolay adapte olabileceğini düşündüğü VII. Heinrich'i seçtirmiştir V. Clemens'in meyilli olduğu taraf aslına bakılırsa Fransa değil, İngiltere idi ancak çeşitli sebeplerle milliyetçi çizgiler üzerinden sürdürülmeye çalışılan Avignon Papalığı tarihi-tarihçiliği, bunu göz ardı etmeyi daha uygun buldu. Sonrasında XXII. Ioannes'in, VI. Clemens'in yahut diğer papaların Fransız kimlikleri ve Fransa sarayındaki resmi görevleri, Frankofil eğilimli olmakla onları itham etmeye bir neden olarak görüldü. Avignon papalarının tamamı Güneyli Fransızlardı. Ayrıca Kilise evrensel olduğu için Kilise'nin başı da herhangi bir ulustan olabilirdi. Geçmişte buna dair pek çok örnek bulunmaktadır. Belki istisna olan yedi tane ardıl papanın, hepsinin ve kurianın ezici çoğunluğunun Fransız olmasıydı ve İtalyan'ların sürece nefretini körükleyen temel unsurlardan bir tanesi de buydu. Ancak Papalık idaresindeki Fransızlar basitçe Fransız olarak adlandırılmalarına rağmen bir birlik oluşturmaktan uzak, farklı kültürel bölgelerden, birbirlerine karşı farklı hizipler etrafında toplanan, ayrı ideallere sahip insanlardı. Ortak bir Fransız davası etrafında birleşmeleri kolayca mümkün olmuyordu.

Papalığın Avignon'a dair seçimi oldukça dikkat çekicidir. Rhône ve Durance Nehirlerinin birleştiği noktada, gücü nispeten belirsiz, küçük bir balıkçı ve tüccar kasabası olan Avignon'un Kilise'nin merkezi olarak tercih edilmesi, İtanyanlar adına Fransa kralına yakın olma isteğidir. Avignon'un sıradan bir kasaba olması, hiç bir azizin ya da şehidin kalıntılarıyla övünememesi, hacılar için dahi çekici olmaması, Apostolik bir geçmişinin bulunmaması, bu tercihin nedenleri üzerinde düşünmeyi daha da gerekli kılmaktadır. Ancak Avignon'u Roma'ya kıyasla daha uygun yapan pek çok özellik vardır. Papalık adına en önemlisi, Avignon'da güç temellerini sıklıkla Papalık aleyhine kullanacak aristokratik ailelerden ve onların hizipçi geleneklerinden eser olmamasıydı. Avignon halkı Kilise'nin idaresine kolaylıkla uyum sağlayacak, din adamlarını etkisine açık, yumuşak tabiatlı insanlardı. Romalıların isyan geleneği Avignon'da kendini göstermedi. Bu barışcıl ortamda papalar Roma Kilisesi'ni daha organize bir şekilde yönetme avantajını yakaladılar.

Uzun yıllardır gezici olan Papalık mahkemesi, Avignon'un tercih edilmesi ile birlikte yerleşikleşti. Papalığa yönetimsel anlamda getirilen istikrar, Kilise'nin bürokratik işlevselliğinin ve Kilise ofislerinin işlerliğini artırdı. Kilise bünyesindeki pek çok ofis, 14. yüzyılda Avignon papaları ve özellikle de XXII. Ioannes'in etkin reform çabaları sayesinde Orta Çağ'daki mükemmel görünümüne kavuştu. Apostolik Kamera'nın, Apostolik Şansölyeliğin, Apostolik İtirafhâne'nin, mahkemelerin tüzükleri yeniden ele alındı; personel sayıları, personelin görev-yetki tanımı, hak ve ayrıcalıkları tanımlandı. Tahminen kökleri 11., 12. ve 13. yüzyıla dayanan Kilise ofisleri Avignon papalarının reformları sayesinde günümüze yakın halini aldı. Kilise idaresini kusuzsuzlaştırma çabalarının bir diğer yönü mali reformlardı. İtalya'da sürdürülen savaşlar, mali yönden Papalığı sıklıkla iflasın eşiğine getirdi. Buna sarayın, kardinallerin ve papaların lüks ve ihtişamları da eklenince, mali kriz giderek derinleşti. İtalya'dan ve Almanya'dan gelen gelirler Papalık adına tatmin edici değildi. XXII. Ioannes ile birlikte papalar, Kilise vergilerinden krallara pay vererek, onların muhalefeti olmadan ve hatta desteğiyle işlerin kolaylaştığını gördüler ve bu uygulamayı gelenekselleştirdirler. Ruhban sınıfı, Kilise tarafından laiklere karşı korunması, savunulması gerekirken, Kilise eliyle, kralların desteğiyle, parasal kaygılar yüzünden ezildi. Avignon papaları, sürekli artan mali talepleri yüzünden Kiliseleri soyan, din adamlarını aç bırakan soyguncular olarak ünlendiler. Petrarca'ın ve milliyetçi İtalyanların eleştilerine giderek yenileri eklendi, Papalığın mali politikaları, Aziz Petrus'un fakir ve çoğunlukla şehit olan erken dönem halefleri ile Avignon'daki haleflerinin kıyaslanmasını gerekli kıldı.

Avignon, Batı Hıristiyan imgeleminde, maharetli kalemlerin sayesinde Babil kadar kınanan bir şehir haline geldi. Avignon'da bulunan Papalığın tarihi öfkeli Giovanni Villani ve onun yolundan giden kırgın İtalyanlar ile, Petrarca'ın ateşli saldırıları üzerinden uzun süre yazıldı. Avignon özellikle İtalyanlar için, Petrarca'ın ifadesiyle *"yeryüzünde tüm pisliklerin toplanmaya geldiği bir lağımdı"*. İtalyanların şiddetli saldırı ve eleştirilerine, Yüzyıl Savaşlarının başlamasından bir müddet sonra İngilizler de, İtalyanlar kadar sert olmamakla birlikte eşlik etmeye başladılar. Ancak İtalyanların Avignon Papalığı için kullandığı dil bugün bile geçerliliğini korumaktadır. Özelikle Petrarca'ın dili sıklıkla kullanılmaktadır. Genel olarak tarihçiler, ulusal çizgiler üzerinden bir yön belirlemişlerdir. Bu durum büyük ölçüde Risorgimento karşısında Papalığın rolü nedeniyle, Papalık egemenliğinin bölgede

modern bir devletin ortaya çıkmasını engellediğini savunan, İtalya'daki milliyetçi tarih yazımının uzun süredir devam eden varsayımından kaynaklanıyordu. Roma'nın papalar için güvensizliği, İtalya'nın huzursuzluğu yerine XI. Benedictus'un ölümüne, V. Clementus'un seçimine dair anlatılar tarih yazımında daha kolay kabul edilip, işlenir oldu.

KAYNAKÇA

.

ABULAFIA David, *The Italian South*, Michael Jones (Ed.), *The New Chambridge Medieval History c. 1300-1415* (s. 488-514) (s. 488-514), Chambridge University Press, UK 2000.

Adæ Murimuth Continuatio Chronicarum, Robertus de Avesbury de Gestis Mirabilibus Regis Edwardi Tertii, Edward M. Thompson (Ed.), Roll Series, Etre and Spottiswoods Printed, London 1889.

AGNOLO di TURA del GRASSO, *Cronaca senese attributia ad Agnolo di Tura del Grasso*, Ludovico Muratori (Ed.), Nicola Zanichelli, Bologna 1750.

ALBE E., *Titres et documents concernant le Quercy et le Limousin*, Brive, Paris 1905.

ALBE Edmond, *Hugues Geraud Eveque de Cahors: L'affaire des Poisons et des Envoutements un 1317*, J. Girma, Cahors 1904.

AMARGIER Paul, "Pétrarque et la polémique contre la curie", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 10, 1975, ss. 355-370.

ANDENNA Giancarlo, *The Lombard Church in the Late Middle Ages*, Andrea Gamberini (Ed.), *A Companion to Late Medieval and Early Modern Milan: The Distinctive Features of an Italian State* (s. 69-92), Brill Press, New York 2014.

ANDRE J. F., *Historia de la Papaute a Avignon*, Seguin Freres, Avignon 1887.

ANGELO CLARENO, *A Chronicle or History of the Seven Tribulations of the Order the of Brothers Minors*, (Trans: David Burr- E. Randolph Daniel), Franciscan Inst. Publishers, UK 2005, 242 s.

ANHEIM Etienne, "La normalisation des procédures d'enregistrement comptable sous Jean XXII et Benoît XII (1316-1342): une approche philogique", *Mélanges I'écoles Française de Rome*, cilt: 118, sayı: 2, 2006, ss. 183-201.

ANHEIM Etienne, *La Bibliotheque Personnelle de Pierre Roger/Clement VI*. Jacqueline Hamesse (Ed.), *La vie Culterelle, Intellectuelle et Scientifique a la Cour des Papes d'Avignon* (s. 1-48), Brepols, Belgium 2006.

ANHEIM Etienne, *Naissance d'un Office Pierre Sintier, Premier maître de la Chapella du Pape (1336-1350),* Armand Jamme-Olivier Poncet (Eds.), *Offices et Papauté (XIV-XVII siécle): Charges, Hommes, Destins* (s. 267-301), Publications de l'Ecole Française de Rome, Rome 2005.

Annales Mediolanensis ab Anno MCCCXXX usque ad Annum MCCCCII, Ludovicus Antonius Muratorius (Ed.), Vol: XVI, y.y, Milan 1730.

Anonim Cronoca Senese, Ludovico Muratori (Ed.), Vol: 15, Nicola Zanichelli, Bologna 1750.

ARCHAMBEAU Nicole, *Protection Miracles as Evidence for the Shifting Political Landscape of Fourteenth-Century Provence*, Sari Katajala Peltomaa- Jenni Kuuliala- Iona McCleery (Eds.), *A Companion to Medieval Miracle Collections* (s. 274-298), Brill Press, Leiden 2021.

ARNALD of SARRANT, *Chronicle of the Twenty-Four Generals of the Order of Firiars Minor*, (Trans: Noel Muscat), TAU Franciscan Communications, Malta 2010, 530 s.

ARNAUD Louis Duval, "Les registres de la cour temporelle d'Avignon a la Bibliotheque Vaticane (Vat. Lat. 14761-14781)", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 92, sayı: 2, 1980, ss. 289-324.

ARONSTAM Robin Ann, "Penitential Pilgrimages to Rome in the Early Middle Ages", *Archivum Historiae Pontificiae*, cilt: 13, 1975, ss. 65-83.

Arthur Hassall (Ed.), *Historicial Introductions to the Rolls Series*, Longmans, Green, and CO. London 1902.

ASSISYom Tou,"The Papal Inquistiton and Aragonese Jewry in the Early Fourteenth Century", *Medieval Studies*, sayı: 49, 1987, ss. 391-410.

AUBERT Marcel, "Le Palais des Papes d'Avignon", *Journal des Savant*, cilt: 2, sayı: 3, 1927, ss. 76-83.

AURELJ Tommaso, "Les pharmaciens des papes", *Revue d'Historie de la Pharmacie*, cilt: 99, sayı: 33, 1937, ss. 117-125.

BAART Peter A., *The Roman Court or a Treatise on the Cardinals, Roman Congregations and Tribunals, Legates, Apostolic Vicars, Protonotaries and Other Prelates of the Holy Roman Church*, FR. Pustet & CO., New York 1895.

BAGLIANI Agustino Paravicini, *The Pope's Body*, (Trans: David S. Peterson), University of Chicago Press, Chicago 2000, 352 s.

BAIX Françis, "Notes sur les clercs de la Chambre apostolique (XIII- XIV siecle)", *Bulletin de I'Institus historique belge de Rome*, cilt: 27, 1952, ss. 17-51.

BARBER Malcolm, "The Social Context of the Templars", *Transactions of the Royal Historical Society*, sayı: 34, 1984, ss. 27-46.

BARBER Malcolm, *Tapınak Şövalyelerinin Yargılanışı*, (Çev: Nuri Plümer), Phoenix Yayınevi, Ankara 2008. 608 s.

BARBER Malcolm, *The Trial of the Templars*, Chambridge University Press, Chambiridge 1978.

BARDINET Leon, "Condition Civile des Juifs du Comtat Venaissin pendant les séjour des papes a Avignon: 1309-1376", *Revue Historique*, cilt: 12, sayı: 1, ss. 1-47.

BARNAY Sylvie, "L'univers visionnaire de Jean de Roquetaillade", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 27, 1992, ss. 171-190.

BARO Guilheö-Maeva SERIEYS -Dominique CARRU, "Les palais des papes de Sorgues (Vaucluse): Premiére approche archéologique", *Archelogie du Midi Médieval*, cilt: 32, yıl: 2014. ss. 159-182.

BARRET Elydia, "Des Livres aux rouleaux: aspects de I'enregistrement comptable d'Innocent VI a Gregoire XI (1352-1378)", *Mélanges I'école Française de Rome*, cilt: 118, sayı: 2, 2006, ss. 203-219.

BARROW G. W. S., *Scotland and Its Neighbours in the Middle Ages*, The Hambledon Press, London 1992.

BARTOLI Marco, "Jean XXII et les Joachimites du Midi", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 26, 1996, ss. 237-256.

BARTOLOMEO PLATINA, *The Lives of the Popes from the Accession of Gregory VII to the Death of Paul II*, (Trans: W. Benham), Griffith, Farran, Okeden & Welsh, London 1938, 320 s.

BAUMGARTEN Paul Maria, *Aus Kanzlei und Kammer: Erörterungen zur Kurialen Hof und Verwaltungsgeschichte im XIII. XIV und XV. Jahrhundert*, Herdersche Verlagshandlung, Freiburg im Breisgau 1907.

BAUTARIC Edgard, *La France sous Philippe de Bell: étude sur les institutions Politiques et Administratives de Moyan Age*, Forgotten Books, Paris 2018.

BEATHE Blake, *The Antipope who wasn't there: Three Formal Submission to the Pope John XXII*, Jacqueline Hamesse (Ed.), *La vie Culterelle, Intellectuelle et Scientifique a la Cour des Papes d'Avignon* (s. 197-236), Brepols, Belgium 2006.

BEATTIE Blake R., *Angelus Pacis: The Legation of Cardinal Giovanni Gaetano Orsini, 1326-1344*, Brill Press, London 2007.

BEAUREGARD Erving Edward, *The Free Companies in the Hundred Years War*, University of Massachusetts Amherst, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi USA 1911, 310 s.

BECKER Marvin B., "Church and the State in Florence on the Eve of Renaissance", *Speculum*, cilt: 37, sayı: 4, 1992, ss. 509-527.

BECKER Marvin B., "Economic Change and the Emerging Florentine Territorial State", *Studies in the Renaissance*, cilt: 13, 1996, ss. 7-39.

BELLESSORT André, "L'Avignon des papes", *Revue des Deux Mondes*, cilt: 48, sayı: 2, Kasım 1938, ss. 381-404.

BEN-YEHUDA Nachman, "The Europen Witch Craze of the 14th ao 17th Centuries: A Sociologistis Persvective", *American Journal of Sociology*, cilt: 86, sayı: 1, Temmuz 1980, ss. 1-31.

BENZ Lisa, *Queen Consort, Queen Mother: The Power and Authority of Fourteenth-Century Flantagenet Queens*, University of York Department of History, Yayımlanmamış Doktora Tezi, UK 2008. 420 s.

BERNARD Jacques, "Le népotisme de Clément V et ses complaisances pour la Gascogne", *Annales du Midi*, cilt: 61, sayı: 7, 1949, ss. 349-461.

BERNARDI Philippe -Philippe DAUTREY -Valérie THEIS, "Dire le Palais: le palais des papes d'Avignon a travers la comptabilité pontificale", *Actes des congrés de la société d'Archéologie Médiévale*, 9-11 Eylül 1999, ss. 147-162.

BERNARDI Philippe, *Le Maitre de ceuvres du pape: officier ou entrepreneur?*, Armand Jamme-Oliver Poncet (Eds.), *Offices, Ecrit et Papauté (XIII-XVII siécle*) (s. 715-739), Publications de L'Ecole française de Rome, Rome 2007.

BETRAND Rafael Olivar, "Jean XXII et le mariage de Constance de Chypre avec I'infant Pierre d'Aragon", *Annales du Midi*, cilt: 63, sayı: 13, 1951, ss. 5-31.

BIESINGER Joseph, *Germany: A Referance Guide from the Renaissance to the Present*, Fact on File, New York 2006.

BINGHAM Caroline, *The Life and Times of Edward II*, Weidenfeld and Nicolson, London 1973.

BINNS L. Elliott, *The History of the Decline anf Fall of the Medieval Papacy*, Archon Books, USA 1967.

BLACK Jane, *Absolutism in Renaissance Milan: Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, Oxford University Press, Oxford 2009.

BLISS W. H. (Ed.), *Calender of the Entries in the Papal Registers Relating to Great Britain and England*, Vol: II, Eyre and Spottiswoode, London 1985.

BOEHLKE Frederick J., *Pierre de Thomas: Scholar, Diplomat and Crusader*, University of Pennsylvania Press, Phidadelphia 1966.

BOERSMA Hans, *The Seeing God: Beatific Vision in the Christian Tradition*, Wm. B. Eerdmans Publishing, London 2018.

BOLGIA Claudia, "Cassiano's Popes Rediscovered: Urban V in Rome", *Zeitschriftfür Kunstgeschicte*, sayı: 65, sayı: 4, 2002, ss. 562-574.

BOMBI Barbara, *Anglo-Papal Relations in the Early Fourteenth Century: A Study in Medieval Diplomacy,* Oxford University Press, UK 2019,

BOMBI Barbara, *The Medieval Background to the Cardinal's Office*, Marry Hollingswort-Miles Pantendon-Arnold Witte (Eds.), *A Companion to the Early Modern Cardinal* (s. 9-22), Brill Press, Leiden 2020.

BOMPAIRE Marc, "La monnaie de Pont-de-Sorgues dans le prémiére moitie du XIV siécle", *Revue Numismatique*, cilt: 26, sayı: 6, ss. 139-176.

BORDONOVE George, *La Tragedia dei Templari*, Bompiani Publisher, Rome 2002.

BORGHI Beatrice, "Bologno et la cardinal legat Bertrand du Pouget, le refus d'un grand projet", *Journal of Mediae Aetatis Sodalicium*, cilt: XV, 2017, ss. 120-143.

BOUARD A. D., *Le régime Politique et les Institutions de Rome au Moyen Age, 1252-1347*, E. De Boccard Editeur, Paris 1920.

BOUDET Jean-Patrice, "Le papauté d'Avignon et l'astrologie", *Cahiers de Fanjeaux*, sayı: 27, 1992, ss. 257-293.

BOUTIER Jean-Yves SINTONNER, "The Republic of Florence (from the twelfth to the sixteenth centuries) : Historical and Political Issues", *Revue Prançaise de Science Politique*, cilt: 14, sayı: 6, 2004, ss.1-27.

BOWSKY William, "Florence and Henry of Luxemburg Kings of the Romans: The Rebirth of Guelfism", *Speculum*, cilt: 33, sayı:2, Nisan 1958, ss. 177-203.

BRADBRUY Jim, *The Capetians: Kings of France 987-1328*, Hambledon Continuum, Londra 2007.

*BREVE CHRONICON CLERICI ANONM*I, J. J. Smet (Ed.), *Recueils des Chroniques des Flandre*, Vol: III., Brussels 1856.

BROPHY Don, *Catherine of Siena: A Passionate Life*, Blue Bridge Press, New York 1980.

BRUCKER Gene A., *Florentine Politics and Society :1343-1378*, Prenceton University Press, Prenceton 1962.

BRUCKER Gene, "An Unpublished Source on the Avignonese Papacy: The Letters of Francesco Bruni", *Tradatio*, cilt: 19, 1963, ss. 351-370.

BRUCKER Gene, *Two Memoirs of Renaissance Florance: The Dieries of Buonaccorso Pitti and Gregorio Dati*, Harper &Row Publishing, New York 1967.

BRUN Robert, "Quelques Italien d'Avignon: Naddino de Prato médecin de la cour pontificale", *Mélanges de l'école française de Rome*, cilt:40, sayı: 2, 1923, ss. 219-236.

BRUNNER Melanie, *Pope John XXII and His Franciscan Ideal of Absolute*, University of Leeds Departmant of History, Yayımlanmamış Doktora Tezi, United Kingdom 2006, 377 s.

BRUSCA Charles T., *Boniface VIII and the Decline of the Papal Power*, Florida Atlantic University, Faculty of the Arts and Humanities, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, USA 1993. 112 s.

BUENO Irene, *Introduction: Benedict XII the Guardian of Orthodoxy*, Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy* (s. 13-26), Amsterdam University Press, Amsterdam 2018.

BURR David, "John XXII and the Spiritulas: Is Angelo Clareno Telling the Truth?", *Franciscans Studies*, sayı: 63, 2005, ss. 271 287.

BURR David, *The Spiritüel Franciscans*, Pennsyvania University Press, Pennsylvania 2001.

BYRNE Joseph R., *Commune*, Christopher Keinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia* (s. 4143-4145), Routledge, New York, 2004.

CAESERIUS BARONI, *Annales Ecclesiastici*, Vol: 26, Ex Typis Consociations Sancti Pauli, Paris 1880.

Calendar of the Close Rolls, Vol: V, Mackie and Co. Ld, London 1908.

CARDINI Franco, *Intellectuals and Culture in Twelfth and Thirteenth Century Italy*, Trevor Dean-Chris Wickham (Ed.), *City and Countryside in the Late Medieval and Renaissance Italy* (s. 13-30), The Hambledon Press, London 1950.

CARR Mike, *Benedictus XII and the Crusades*, Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy* (s. 217-240), Amsterdam University Press, Amsterdam 2018.

CATHERINA of SIENA, *Saint Catherine of Siena as Seen in her Letters*, (Trans: Vida D. Scudder), J. M. Dent&Co., London 1905, 377 s.

CHAILLAN L'Abbe M., *Le Bienheureux Urbain V (1310-1370),* Librairie Victor Lecoffie, Paris 1911.

CHARLES Jean-Leonard Simonde SISMINDI, *A History of the Italian Republics: Being a View of Origin*; Progress and Fall of Italian Freedom, yy., London 1832.

CHIFFOLEAU Jacques, "La violence au quotidien Avignon au XIVe siécle d'aprés les registres de la Cour temporelle", *Mélanges de I'école française de Rome,* cilt: 92, sayı: 2, 1990, ss. 225-271.

CHIFFOLEAU Jacques, *Les Justices du pape,* Publications de la Sarbonne, Paris 1984.

CHRISTIAN Trottmann, "Deuc interprétations contradictoires de Saint Bernard: les sermons de Jean XXII sur la vision béatifique et les traités inédits du cardinal Jacques Fournier", *Mélanges I'école française de Rome*, cilt: 105, sayı: 1, 1993, ss. 327-379.

Chronique et Annales de Gilles le Muisit, Henri Lemaitre (Ed.), Librairie Renouard, Paris 1906.

CHRONOGRAPHIA REGUM FRANCORUM, M. Moranvillé (Ed.), Vol: I, Librairie Renouard, Paris 1890.

CLERGEAC Adrien, *La curia et les bénéficiers consistoriaux: étude sur les communs et menus services, 1300-1600*, University of Michigan Press, Paris 1911.

COBBAN Alan B., "Edward II, Pope John XXII and the University of Chambridge", *Bulletin of the John Rynalds Library*, cilt: 47, sayı: 1. ss. 49-78.

COCHIN H., *La Grande Controverse de Rome et d'Avignon au XIV. siécle*, E. Bouvy-H. Hauvette-E. Jordan (Eds.), *Etudes Italiennes* (s. 83-94), Rue Bonaparte, Paris 1921.

CODEX DIPLOMATICUS DOMINII TEMPORALIS S. SEDIS, Vol: II, Imprimerie du Vatican, Rome 1862.

COLLINS Roger, *Keepers of the Keys of Heaven: A History of the Papacy*, Perseus Books Group, New Yok 2009.

COLUCCIO SALUTATI, *Epistolario di Caluccio Salutati*, Francesco Novati (Ed.), Vol: I, Forzani E. C. Tipografidel Senato, Roma 1891.

COULON M. A., "Un présent de la Philippe V, roi de France, au Pape Jean XXII", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 14, 1894, ss. 611-614.

COULON M. A., *Lettres secrétes et curiales du pape Jean XXII (1316-1334*), Fontemoing& C. Paris 1913.

COURTENAY William J., *John XXII and the University of Paris*, Jacqueline Hamesse (Ed.), *La vie Culterelle, Intellectuelle et Scientifique a la Cour des Papes d'Avignon*, (s. 237-254), Brepols, Belgium 2006.

CREIGTON M., *A History of the Papacy from the Great Schism to the Sack of Rome*, Longmans, Green and CO., London 1907.

Cronica Johannis de Reading et Anonymi Cantuariensis 1346-1367, James Tait (Ed.), University Manchester Press, Manchester 1914.

CURLEY Marry Mildred, *The Conflict Between Pope Boniface VIII and King Philippe*, The Fair, The Catholic University of America Press, Washington D.C. 1927.

ÇAYLI Murat, *Bir Haçlı'nın Rüyası: Philip de Méziéres ve Haçlılar*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2021.

ÇİFTÇİ Osman Zahid, "Batı'da Din-Devlet İlişkilerinde Ortaya Çıkan Dönemler", *İstem*, cilt: 10, sayı: 19, yıl: 2012, ss. 195-208.

DALE Sharon, "Contra damnationis filios: the Visconti in Fourteenth-Century Papal Diplomacy", *Journal of Medieval History*, cilt: 33, 2007, ss. 1-32.

DAMERON George, *Guelfs,* Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia* (s. 2167-2179), Routledge, New York 2004.

DANTE, *Monarchy and Three Political Letters,* (Trans: Donald Nicholl- Colin Hardie), Weidenfled and Nicolson, London 1954, 152 s.

DAUMET Georges, "Semonce du pape Benoît XII a Pirre IV d'Aragon, pour ses relations trop fréquentes et intimes avec les musulmans", *Bulletin hispanique,* cilt: 7, sayı: 3, 1905, ss. 305-307.

DAUMET M. G., "Le Monument de Benôit XII dans la Basilique de Saint Pierre", *Mélanges de I'école française de Rome,* cilt: 16, 1896, ss. 293-297.

DAUNOU Pierre Claude François, *The Rise of the Papal States,* Jouian Press, New York 2016.

DAVIS Charles T., *Rome and Babylon in Dante,* P. A. Ramsey (Ed.), *Rome in the Renaissance the City and the Myth* (s. 19-40), State University of New York Press, USA 1982.

DAY William R., "Bencio Carucci of Florence in the Papal Mint for Gold Coinage at Pont-de-Sorgues, Avignon: 1322-1330", *Villa I Tatti*, cilt: 29, sayı: 2, 2009, ss. 9-23.

DEAN Trevor, *Land & Power in Late Medieval Ferrara: The Rule of the Este 1350-1450*, Chambridge University Press, Chambridge 1988.

DEAN Trevor, *The Rise of the Signori,* David Abulafia (Ed.), *Italy in the Middle Ages 1000-1300* (s. 104-121), Oxford University Press, New York 2004.

DELORT Robert, "Note sur les achats de draps et d'étoffes effectués par la Chambre apostolique des papes d'Avignon (1316-1217)", *Mélanges d'école française de Rome*, cilt: 74, sayı: 1, 1962, ss. 215-288.

DENIFLE P. Henri, *La Désolation des églises, monastéres & hopitaux en France,* Vol: II, Alphonse Picart et Fills, Editeurs, Paris 1899.

DEPREZ Eugéne, *Les préliminaires de la Guerre de cent ans: La papauté la France et I'Angleterre (1328-1342),* Albert Fontemoing, Editeur, Paris 1902.

DEPREZ M. E., "Clément VI et Guillaume de Brueil", *Mélanges de I'école française de Rome,* cilt: 19, 1899, ss. 549-556.

DEPREZ M. E., "Les funérailles deClément VI et d'Innocent VI d'aprés les comptes de la Cour Pontificale", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 20, 1900, ss. 235-250.

DEPREZ M. E., "Une tentative de réforme du calendrier sous Clément VI , Jean de Murs et la Chronique Jean de Venette", *Mélanges de I'école française de Rome,* cilt: 19, 1899, ss. 131-143.

DESILVA Jennifer Mara, *The Rituels of the Cardinalite: Creation and Abdication,* Marry Hollingswort-Miles Pantendon-Arnold Witte (Eds.), *A Companion to the Early Modern Cardinal* (s. 40-57), Brill Press, Leiden 2020.

DEY Hendrick, *The Making of Medieval Rome: A New Profile of City, 400-1420,* Chambridge University Press, USA 2021.

DIE KÖLNER WELTCHRONİK, Rolf Sprandel (Ed.), Deutsche Bibliothet, Germany 1991.

DIGONNET Félix D, *Le Palais des Papes d'Avignon*, F. Senguin, Avignon 1907.

DINO COMPAGNI, *The Chronicle of Dino Compagni*, (Trans: Del Lungo), J. M. Denet, London 1906, 300 s.

DUBA William, "The Beatific Vision in the Sentences Commentary of Gerald Odonis", *Vivarium*, cilt: 47, sayı: 2/3, 2009, ss. 348-363.

DUHAMEL L., *Les Origines du Palais des Papes*, Paul Bousres, Tours 1882.

DUPUY Pierre, *Hostoire de L'ordre Militare Des Templiers*, yy., Brüksel 1751.

DURMAZ Sayime, "Yüksek Ortaçağ'da Papa-İmparator Çatışması: Kılıç ile Âsa'nın Savaşı", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt: 1, sayı: 1, yıl: 2010, ss. 93-120.

DVORNIK Francis, *Konsiller Tarihi: İznikten II. Vatikan'a*, (Çev: Mehmet Aydın), TTK Ankara 2019, 137 s.

DYKMANS Mark, "Les palais cardinalices d'Avignon", *Mélanges de l'école française de Rome*, 1975, cilt: 83, sayı: 2, ss. 389-436.

EDWARS Anita D., "La Fondation de I'université de Cahors, 1332", *Cahiers de Fanjeux*, cilt: 5, 1970, ss. 266-273.

EHRLE Franz, *Der Nachles Clemens V. und der in Betreff desselben von Johann XXII., (1318-1321) geführte Process*, Heinrich Denifle-Franz Ehrle- (Eds.), *Archiv für Literatur-und Kirchengeschihcte des Mittelalters* (s. 1-90), Herdersche Verlagshandlung, Freiburg im Breisgau 1888.

ERDELYI Gabriella, *Negotiating Violence: Papal Pardons and Everyday Life in East Central Europe (1450-1550)*, Brill Press, Leiden 2018.

ESTOW Clara, *Pedro the Cruel of Castle, 1350-1369*, E J. Brill Press, New York 1995.

FAUCON M. Maurice, "Les arts a la cour d'Avignon sous Clément V et Jean XXII (1307-1334)", *Mélages de I'école française de Rome*, cilt: 2, 1882, ss. 36-83.

FAUCON Maurice, "Note sur le détention de Rienzi a Avignon", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 7, 1887, ss. 53-58.

FAUCON Maurice, *La Librairie des Papes d'Avignon; sa formation, sa composition, ses catologues (1316-1420) d'aprées les registres de comptes et d'inventaires des archives vaticanes*, Vol: II, Ernest Thorin Editeur, Paris 1887.

FAVIER Jean, "Le niveau de vie d'un collecteur et d'un sous-collecteur apostolique a la fin du XIVe siécle", *Annales du Midi*, cilt: 75, sayı: 61, 1963, ss. 31-48.

FAVIER Jean, "Les Templies au l'eches des banquiers de la croisade", *L'Histoire*, cilt: 47, 1982, ss. 179-214.

FAVIER Jean, "Temporels ecclesiastiques et taxation fiscale: le poids de la fiscalité pontificalé au XIVe siécle", *Journals de Savants*, cilt: 2, 1994, ss. 102-127.

FAVIER Jean, *Les Papes d'Avignon*, Librairie Arthéme Fayard, Paris 2006.

FAWTIER Robert, *The Capetian Kings of France: Monarchy and Nation 987-1328*, (Trans: Lionel Butler-R. J. Adam), Macmillan Press, London 1960. 246 s.

FEDELE Dante, *The Medieval Foundations of Internatonal Law: Baldus de Ubaldis (1327-1400), Doctrine and Practice of the Ius Centium*, Brill Press, London 2015.

FELTEN Franz J., "Le pape Benoît XII (1334-1342) et les Fréres Prêcheurs", *Cahiers de Fanjeaux,* cilt: 26, 1991, ss. 307-342.

FERDINANDO UGHELLO, *İtalia Sacra Sive de Episcopis İtaliæ*, Vol: I, Apud Sebaftianum Colecti, Venece 1717.

FERRIS Eleanor, "The Financal Relations of the Knights Templars to the England Crown", *The American Historical Review*, cilt: 8, sayı: 1, ss. 1-17.

FINK Karl August, *The Curia of Avignon,* Hubert Jedin-John Dolan (Eds.), *History of the Church: From the High Middle Ages to the Eve of the Reformation*, (s. 333-349), Burn&Oates, London 1980.

FLICK Alexander Clarence, *The Decline of the Medieval Church*, Alfred A. Knopf, New York 1936.

FLORES HISTORIARUM, Henry Ricdars Luards (Ed.), Vol: III, Eyre and Spottiswoode, London 1890.

FOUGERES M., "Problémes de transfort : la papauté d'Avignon et ses banquiers", *Mélanges d'Histoire sociale,* cilt: IV, 1943, ss. 78-80.

FOURNİER Paul, "Cléments V et Philippe le Bel", *Journal des Savants*, cilt: 8, 1911, ss. 356-370.

FRALE Barbara, "The Chinon Chart Papal Absolution to the last Templar Master Jacques de Molay", *Journal of Medieval History*, cilt: 30, sayı: 2, 2004, ss. 109-134.

FRANCISCAN SALIMBENE, *From St. Francis to Dante: Translations from the Chronicle of the Franciscan Salimbene (1221-1281)*, (Trans. G. G. Coulton), David Nuff, London 1907, 472 s.

FRANCISCI PETRARCH, *Rerum Memorandarum libri guattuor,* G. Billanovich (Ed.), Sansoni, Firenze 1954.

FRANCISCO PAGI, *Breviarum Historico-Chronologicor Criticum Illustriora Pontificum Romanorum Gesta, Consiliorum Generalium*, Vol: II., y.y., y.e., 1729.

GAGNERE S., J. GRANIER, "Avignon, de la préhostoire a la papauté", *Annales du Midi*, cilt: 82, sayı: 98, 1970, ss. 82-98.

GALFRIDI le BAKER DE SWINBROKE, *Chronicon Anglæ Temporibus Edwardi II et Edwardi III*, J. A. Giles (Ed.), Apud Jacobum Bohn, London 1847.

GALLAND Bruno, "Le role du comte de Savoie dans la 'ligue' de Gregoire XI contre les Visconti (1372-1375)", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 105, sayı: 2, 1993, ss. 763-824.

GAMBERINI Andrea, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and Sforza", Andrea Gamberini (Ed.), *A Companion to Late Medieval and Early Modern Milan: The Distinctive Features of an Italian State* (s. 19-45), Brill Press, London 2014.

GASNAULT Pierre, "I'Eleboration des lettres secretés des papes d'Avignon: Chambre et Chancellerie", *Publications de I'école Française de Rome*, cilt: 138, 1990, ss. 209-222.

GASNAULT Pierre, "La perception dans le royaume de France du subside sollicite par Jean XXII < contra haeretics et rebelles italiae>", *Mélanges d'école française de Rome*, cilt: 69, 1957, ss. 273-319.

GASNAULT Pierre, "Notes et documents sur la Chambre apostolique a l'epoque d'Urbain V", *Mélanges l'écoles française de Rome*, cilt: 70, 1958, ss. 367-394.

GASNAULT Pierre, "Suppliques en matiére de justice au XIV siécle", *Bibliothéque de I'école des chartes*, cilt: 115, 1957, ss. 43-57.

GAZZANIGA Jean-Louis, "La création de la province ecclésiastique de Toulouse par Jean XXII", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 26, 1991, ss. 143-156.

GEE Henry -William John HARDY (Ed.), *Documents Illustraue of English Church History*, Macmillan and Co. Ltd., London 1896.

GENÇ Özlem, "Kara Ölüm: 1348 Veba Salgını ve Ortaçağ Avrupa'sına Etkileri", *Tarih Okulu*, sayı: 10, 2011, ss. 123-150.

Geofrey Barraclough, *The Medieval Papacy*, Harcourt, Brace & World, INC., USA 1968.

GEOFREY de PARIS, *La Chronique metrique attribuee a Geofrey de Paris*, J. A. Buchon (Ed.), Verdiere, Paris, yy.

GILES of ROME, *Giles of Rome's on Ecclesiastical Power*, (Trans: R. W. Dyson), Columbia University Press, New York 1893, 406 s.

GILLES li MUISIS /Aegidii li Muisis, *Chronicon Aegidii li Muisis,* J. J. De Smet (Ed.), *Recueil des Chroniques de Flandre*, Vol: II, Brussels, 1841

GIOVANNI VILLANI, *Chronicle Fiorentine of Giovanni Villani*, (Trans: Rose E. Selfe), Philip H. WickSteed (Ed.), Archibald Constable & Company, Westminster 1986, 520 s.

GIOVANNI VILLANI, *Istorie Fiorentine di Giovanni Villani*, Vol: 7, yy., Milano 1803.

GIRIARD Joseph, *Evocation du vieil Avignon*, Les éditions de minuit, Editeur, Paris 1958.

GIROLOMO Catia Di, *Guelfler ve Ghibelinler*, Umberto Eco (Ed.), *Ortaçağ; Katedraller, Şövalyeler, Şehirler* (s. 46-49), Alfa Basım, İstanbul 2017.

GLENISSON Jean, "La politique de Louis de Ganzague, seigneur de Mantoue pendant la guerre entre Gréegoire XI et Bernabo Visconti (1371-1375)", *Bibliothéque de l'école des chartes*, cilt: 109, 1951, ss. 232-276.

GLENISSON M. Jean, "Un agent de la Chambre apostolique au XIV siécle , les missions de Bertrand du Mazel (1364-1378)", *Mélanges de I'école françoise de Rome*, cilt: 49, 1949, ss. 89-119.

GLICK F. -Steven J. LIVESEY- Faith WALLS, *Medieval Science, Tecnology and Medicine: An Encyclopedia*, Routledge, London 2005.

GOLLER E., "Zur Steltung des Correktors in der päpstlichen Kanzlei Romische Quartalschrift", *Deutsche Biographische Enzyklopädie*, cilt: XIX, 1905, ss. 81-97.

GOLLER E., *Die Einnahmen der apostolischen Kammer unter Johann XXII*, Druck und Verlag von Ferdinand Schöning, Paterborn 1950.

GREGOROVIUS Ferdinand, *History of the City of Rome in the Middle Ages*, Vol: VI, part: I-II, George Bell& Sons, London 1898.

GRIERSON Philip, *Michael VIII to Constantine XI: 1258-1453),* Alfred R. Bellinger-Philip Grierson (Eds.), *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collections* (s. 3-247) Dumbarton Oaks Research, Washington D.C. 1999.

GRUBER John, "The Peace Negotiations of the Avignon Popes", *The Catholic Historical Review*, cilt: 19, sayı: 2, Temmuz 1993, ss. 190-199.

GUICCIARDINI Francesco, *Diologue on the Government of Florence*, (Trans: A. Brown), Chambridge University Press, England 1994, 256 s.

GUILLAUME de NANGIS, *Chronique Latine de Guillaume de Nangis de 1113 a 1300 Aveg Les Continuations de Cette Chronique de 1300 A 1368*, H. Geraud (Ed.), Vol: I-II, Chez Jules Renouard ET., Paris 1843.

GUILLEMAIN Bernard, "La personnel de la cour de Clément VI", *Mélanges de l'école ffrançaise de Rome*, cilt: 63, 1951, ss. 139-181.

GUILLEMAIN Bernard, "Les Français de midi a la cour pontificale d'Avignon", *Annales du Midi*, cilt: 74, sayı: 57, 1962, ss. 29-38.

GUILLEMAIN Bernard, "Les tribunaux de la cour pontificale d'Avignon", *Fait partie d'un numéro thématique: L'Eglise et la droit dans le Mid*i, cilt: 29, 1994, ss. 339-360.

GUILLEMAIN Bernard, *La Cour Pontificale d'Avignon: Etude dune societe*, De Boccard, Paris 1962.

Guillaume Mollat (Haz.), *Lettres secrétes et curiales du pape Gregoire XI (1370-1378) intéressant les pays autres que la France*, E. De Boccard, Editeur, Paris 1962.

GUSTO Ronald G., *Apocalypse in Rome: Cola di Rienzo and the Politics of the New Age*, University of California Press, Berkeley 2003.

GUTIERREZ Almudena Cros, *The Artistic Patronage of Gil de Albornoz (1302-1367), A Cardinal in Context*, University of Warwick Department of History of Art, Yayımlanmamış Doktora Tezi, UK, Mart 2008, 630 s.

HACIFEVZİOĞLU Ahmet Umut, "Padovali Marsillius'ta İktidarın Dünyeviliği", *Kilikya Felsefe Dergisi*, no: 3, 2017, ss. 74-84.

HALLAYS André, *Avignon et Comtat-Venaissin*, Henri Laurens Editeur, Paris 1921.

HALLER Johannes, *Papsttum und Kirchenreform*, Vol: I, Weidmannsche Buchhandlung, Berlin 1903.

HANSER David A., *Architecture of France*, Greenwood Publishing Group, London 2006.

HARVEY Margaret, *The English in Rome 1362-1420: Potrait of an Expatriate Community*, Chambridge University Press, UK 2004.

HASE Karl, *Kirchengeschichte*, Verbefferte Muflage, Leipzig, 1848.

HASKINS Charles H., "The Sources for The History of the Papal Penitentiary", *The American Journal of Theology*, vol: 9, sayı: 3, 1905, ss. 421-450.

HAYEZ Anne Marie- Janine MATHIEU-Marie France YVAN, "De la supplique a la lettre: le parcours des grâces en cour de Rome sous Urbain V (1362-1366)", *Publications de I'école Française de Rome*, cilt: 138, 1990, ss. 171-205.

HAYEZ Anne-Marie, "Les courriers des papes d'Avignonsous Innocent VI et Urbain V (1352-1370)", *XXIVe Congrés de la S.H.M.E.S*, Avignon, Haziran 1993, ss. 49-62.

HAYEZ Anne-Marie, *La Personnalite d'Urbain V d'Apres Ses Reponses Aux Suppliques*, Actes de la table ronde d'Avignon, Publications de l'Ecole Française de Rome, Rome 1990.

HAYEZ Anne-Marie, *Le Conseil de la ville supplie la reine Jeanne de ne pas vendre*, B. Guillemain (Ed.), *Avignon au Moyan Age: textes et documents* (s. 97-102), Aubenel Pub., Avignon 1988.

HAZLITT William Carew, *The Venetian Republic: Its Rise, Its Growth, Its Fall A.D. 400-1797*, Vol: I, Adam and Charles Black, London 1915.

Heinrich Finke (Haz.) *Acta Aragonensia*, Vol: I, Dr. Walther Rothschild, Berlin 1908

Helen Jenkins, *Efforts for Peace under Benedict XII (1334-1342*), University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1933.

HENNEMAN John Bell, *Royal Taxation in the Fourteenth Century France: The Development of War Financing, 1322-1359*, Princeton University Press, Princeton 1971.

Henricus Denifle-Aemilio Chatelain (Eds.), *Chartularium Universitatis Parisiensis*, Vol: II, Ex Typis Fratrum Delalain, Paris 1891.

HIESTAND Rudolf, "Die Leistungsfähigkeit der päpstlichen Kanzlei im 12. Jahrhundert mit einem Blick auf den lateinischen Osten", Peter Herd-Hermann Jakobs (Eds.), *Papsturkunde und europäisches Urkundenwesen, Studien zu ihrer formalen und rechtlichen Kohärenz vom 11. bis 15. Jahrhundert*, (s. 1-26), Cologne 1999.

HOBERG Hermannus, "Die inventare des päpstlichen Schatzes in Avignon, 1314-1376", *Biblioteca Apostolica Vaticana*, Vatican 1944,.

HOUSLEY Norman, "The France –Papal Crusade Negotiation of 1322-3", *The Papers of the British School at Rome*, cilt: 48, 1980, ss. 166-185.

HOUSLEY Norman, "The Mercenary Companies, the Papacy and the Crusades: 1356-1378", *Tradatio*, cilt: 38, 1982, ss. 253-280.

HOUSLEY Norman, *The Avignon Papacy and Crusades, 1305-78*, Clarendon Press, Oxford 1986.

HOUSLEY Norman, *The Italian Crusades: The Papal-Angevin Alliance and the Crusades againist Christian Lay Powers 1254-1343*, Clarendon Press, Oxford 1982.

HOYT Robert S., *Europe in the Middle Ages*, Harcourt, Brace and Company, New York 1957.

HUBERT Etienne, "Rome au XIV Siécle, Population et Escape Urbain", *Médievales*, cilt: 40, 2001, ss. 43-52.

HUBERT Jean, "La poule aux poussins d'or du drésor de Monza", *Humanisme Aktif: Mélange d'art et de littérature offerts a Juilen Cain*, cilt: I, Hermann, Paris 1968, ss. 289-296.

HUGHES Philip, *A History of the Church*, Vol: III, Sheed&Ward, London 1960.

HUMPHREY William, *Urbs et Orbis: Or The Pope as Bishop and as Pontiff*, Thomas Baker Soho Square, London 1899.

HYDE J. K., *Society and Politics in Medieval Italy: The Evolution of the Civil Life, 100-1300*, MaCmilan Education, London 1973.

IRIBARREN Isabel, "From Black Magic to Heresy: A Doctrinal Leap in the Pontificate John XXII", *Church History*, cilt: 76, sayı: 1, Mart 2007, ss. 32-60.

IRIBARREN Isabel, *Theological Authority at the Papal Court in Avignon: The Beatific Vision Controversy*, Jacqueline Hamesse (Ed.), *La vie Culterelle, Intellectuelle et Scientifique a la Cour des Papes d'Avignon* (s. 277-302), Brepols, Belgium 2006.

IV. CHARLES, *Golden Bull (1356 AD)*, (Trans: Ernest Flagg Hendersen), Dalcassian Publishing Co., Phladelphia 2018, 43 s.

IV. LUDWIG, *Licet Juris*, Ernest F. Henderson (Ed.), *Select Historical Documents of the Middle Ages* (s. 437-439), George Bell and Sons, London 1903.

JAMME Armond, *Formes dissociées ou polyvalence de l'office curial? La cité du pape et le maréchal du siége apostolique (XIII-XIV siecle)*, Armand Jamme-Oliver Poncet (Eds.), *Offices, Ecrit et Papauté (XIII-XVII siécle)*, (s. 525-624), Publications de L'Ecole française de Rome, Rome 2007.

JANIN Hunt-Ursula CARLSON, *Mercenaries in Medieval and Renaissance Europe*, McFarland&Company, Inc., London 2013.

JEAN de VENETTE, *The Chronicle of Jean de Venette*, (Trans: Jean Birdsall), Richard H. Newhall (Ed.), Columbia University Press, New York 1953, 376 s.

JENKINS Helen, *Papal Effort for Peace under Benedict XII: 1334-1342*, University of Pennslyvania Press, Pennslyvania 1933.

JENSEN Janus Moller, *Politics and Crusade: Scandinavia, the Avignon Papacy and the Crusade in the XIVth Century*, Michael Balard (Ed.), *The Papacy and the Crusades* (s. 269-287), Routledge, Taylor& Francis Group, London 2011.

JOHN FROISSART, *Chronicles of Englands, France and Spain ant the Adjoining Countries,* (Trans: Thomas Johnes), Vol: 1., William Smith, London 1844, s. 830.

JOUDOU J. B., *Histoire des Sourerains Pontifes: Qui Ont Siege a Avignon*, De Theodore Fischer, Avignon 1855.

JUGGIE Pierre, *Les cardinaux légats et leurs archives au XIV siecle*, Armand Jamme-Oliver Poncet (Eds.), *Offices, Ecrit et Papauté (XIII-XVII siécle)* (s. 159-199), Publication de I'école française de Rome, Rome 2007.

JUGGIE Pierre, *Les familiae cardinalices et lour organisation interne au temps de la papauté d'Avignon*, Publications l'Ecole de française de Rome, Avignon 1990.

JUGIE Pierre, "Un Quercynois a la cour pontificale d'Avignon: le cardinal Bertrand du Pouget, (v. 1280-1352)", *Cahiers de Fanjeaux*, cilt: 26, 1991, ss. 69-95.

KELLY Samantha, *The New Solomon: Robert of Naples (1309-1343) and the Fourteenth Century Kingship*, Brill Press, Boston 2003.

KILLERMAN Stefan, *Die Rota Romana: Wesen und Wirken des päpstlichen Gerichtshotes im Wandel der Zeit*, Peter Lang, Frankfurt 2009.

KNIGHT Charles, *Biography or Third Division of 'The English Enclopedia'*, Vol: VI, Bradbury, Evans, & CO., London 1868.

KNOWLES David -Dimitri OBOLENSKY, *The Middle Ages*, Paulist Press, New York 1979.

KOLER Alexander, *Cardinal Legates and Nuncios,* Marry Hollingswort-Miles Pantendon-Arnold Witte (Eds.), *A Companion to the Early Modern Cardinal* (s. 175-197), Brill Press, Leiden 2020.

KOLLARD Franck, "L'Empereur et le Poison de la Rumeur au Mythe: A Propos de Pretendu Empoisonnement D'Henri VII en 1313", *Mediévales*, sayı: 41, 2001, ss. 113-131.

KOSTER Joello Rollo, *Avignon and Its Papacy, 1309-1417: Popes, Institutions and Society*, Rowman & Littlefield , London 2015.

KRAMER Jürgen, *Britain and Ireland: A Concise History*, Routledge, London 2002.

KURAS Irena Sulkowska-Stanislow KURAS, "Suppliques brouillons, lettres et registers de la Chancellerie apostolique relatifs a la Pologne a l'époque d'Avignon (1305-1378)", *Mélanges de I'école Française de Rome*, cilt: 96, sayı: 2, 1984, ss. 719-725.

KURT Abdülkadir, *Hristiyanlık Tarihinde Fransisken Tarikatı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2012, 194 s.

KURTNER Stephan, "Cardinals: The History of the Canonical Consept", *Traditio*, cilt: III, 1945, ss. 129-214.

LABANDE Léon-Honoré, *Le Palais des papes et les monuments d'Avignon au XIV siecle*, Detaille, Marseille 1925,.

LAMBERT M. D., "The Franciscans Crisis Under John XXII", *Franciscans Studies*, sayı: 32, 1972, ss. 123-143.

LARNER John, *The Lords of Romagna: Romagnol Society and the Origins of the Signoerie*, St. Martin's Press, New York 1965.

LAURENT Marie H., "Le Testament et la succession du cardinal dominicain Guillaume de Pierre Godin", *Archivum fratrum praedicatorum*, cilt: II, 1932, ss. 84-231.

LEA Henry C., *The History of the Inquisition of the Middle Ages*, Harper Books, New York 1901.

LEA Henry Charles, "The Taxes of the Papal Penitentiary", *The English Historical Review*, vol: 8, sayı: 31, 1893, ss. 424-434.

LEA Henry Charles, *A Formulary of the Papal Penitentiary in the Thirteenth Century*, Lea Brothers&CO., Philadelphia 1967.

LECACHEUX M. P., "La premiére légation de Guillaume Grimoard en Italie", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 17, 1897, ss. 409-439.

LECACHEUX M. P., "Un Formulaire de la Pénitencerie Apostolique au temps du Cardinal Albornoz (1357-1358)", *Mélanges I'école de française de Rome*, cilt: 18, 1898, ss. 37-49.

LECACHEUX Paul-Guillaume MOLLAT, *Urbain V (1362-1370), Lettres secrétes et curiales se rapportant a la France,* cilt: V, Bibliothéque des écoles françaises d'Athénes et de Rome, Paris 1902.

LEE Alexander, *Humanism and Empire: The Emperial Ideal in Fourteenth-Century*, Oxford University Press, UK 2018.

LEFF Gordon, *Heresy in the Later Middle Ages: The Relation of Heteredoxy the Dissent c. 1250- c. 1450*, Manchester University Press, New York 1967.

LENTSCH Roberte, "La localisation et l'organisation matérielle des services administratifs au Palais des Papes", *Aux origines de l'état moderne: Le functionnement administratif de la papauté d'Avignon* (s. 293-312) Ecole française de Rome, Rome 1990.

LEROY Nicolas, "L'exemple d'une ville au pouvoir judiciaire souverain: Avignon au XIIIe siécle", *Annales du Midi*, cilt: 123, sayı: 273, 2011, ss. 567-580.

LEVIN Alison Williams, *Negotiating Survival: Florence and the Great Schism 1378-1417*, Fairleigh Dickinson University Press, London 2003.

LINEHAN Peter, *The Spanish Church and the Papacy in the Thirteenth Century*, Chambridge University Press, New York 1971.

LIZERAND Georges, *Clément V et Philippé IV le Bel*, Librairie Hachette Et. C. Paris 1910.

LOMAX John, *Ghibellines*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia (1915-1925)*, Routledge, New York 2004.

LOYE George de, *Réceptions du pape Clément par les cardinaux Annibal Ceccano et Pedro Gomez a Gentilly et Montfavet,* I.R.E.B.M.A (Ed.), *Avignon au Moyen Age: textes et documents* (s. 81-92), Annubel, Avignon 1988.

LUCAS Henry S., "The Low Counturies and the Disputed Emperial Election of 1314", *Speculum*, cilt: 21, sayı:1, ss. 72-114.

LUNT W. E., "Papal Taxation in England in the Reign of Edward I", *The English Historicial Reviev*, cilt: 30, sayı: 119, Temmuz 1915, ss. 398-417.

LYTTON Edward George Earle, *Rienzi: The Last of the Roman Tribunes*, George Routledge and Sons, London 1874.

MAILLEFER Jean Marie, "La croisade du roi de Suéde Magnus Erikson contre Novgorod (1348-1351)", *Actes des congres de la Société des historiens médiévistes de I'enseignément spérierur public 33. Congres*, Madrid 2002, ss. 87-96.

MANSI Joannes D. (Ed.), *Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio, Vol: 25*, Apud Antonium Zatta, Venetiis 1782.

MARINA Areli, "The Langobard Revival of Matteo il Magno Visconti, Lord of Milan", *I Tatti Studies in the Italian Renaissance*, cilt: 16, sayı: 1/ 2, Ekim 2013, ss. 377-414.

MARSILIUS PAUDA, *The Defender of Peace*, (Trans: Alan Gewirth), Harper Row Publishers, New York 1956, 450 s.

MARTIN Michael, *The Roman Curia as it Now Existis: An Account its Departments; Sacred Congregations; Tribunals; Offices; Competence of Each; Mode of Procedure; How to Hold Communication With the Latest Legislation*, Benziger Brothers, New York 1913.

MASCANZONI Leonarda, "The Italian Crusade againist Francesco Ordelaffi (1356-1359) Lord of Forli and How it is Percevied in the Chronicles", *Testo per il Convegno Internazionale Diversity of Crusading-Ninth Quadriennial Conference of the SSCLE*, Odense, 27 Haziran-1 Temmuz 2016, ss.1-6.

MASSINGBER Francis Charles, *The English Reformation*, John W. Parker and Son, London 1857.

MATTEO VILLANI, *Chronica Matteo E Philippo Villani*, yy., Milano 1834.

MATTEO VILLANI, *Istoire di Matteo Villani Cittadino Fiorentino*, Ludovicus A. Muratorius (Ed.), *Rerum Italicarum Scriptores*, Vol: XIV, Ex Topographia Societatis Palatinæ, Milano 1829.

MAULDE M. A. R. de, *Coutumes et Réglements de la République d'Avignon au Treiziéme Siecle*, L. Larose Libraire-Editeur, Paris 1879.

McGINN Bernard, *Visions of the End: Apocalyptic Traditions in the Middle Ages*, Columbia University Press, New York 1979.

McNEIL William H., *Palagues and Peoples*, Anchor Books, New York 1776.

MENACHE Sophia, "Clément V et le royaume de Française un nouveau regard", *Revue d'histoire de l'Eglise de France*, cilt: 192, 1988, ss. 23-38.

MENACHE Sophia, "Isabella of France, Queen of England: A Postcript", *Revue belge de Philologie et d'Historie*, 2012, ss. 493-512.

MENACHE Sophia, "The Failure of John XXII's Policy toward France and England: Reasons and Outcomes, 1316-1334", *Church History*, cilt: 55, sayı: 41, 1986, ss. 423-437.

MENACHE Sophia, "The Templer Order: A Failed Ideal?", *The Catholic Historical Review*, cilt: 79, sayı: 1, ss. 1-21.

MENACHE Sophia, *Clement V*, Chambridge University Press, Chambridge 1998.

MENACHE Sophia, *When Ideology Met Reality: Clement V and the Crusade*, Michel Balard (Ed.), *The Papacy and the Crusades* (s. 105-116), Taylor& Francis Group, London 2011.

MERINDOL M. Christian de, *Clément VI, seigneur et pape, d'aprés la témoignage de l'emblématique et la thématique: La Chambre du cerf l'abbatiale de la Chaise-Dieu, Le déecor des églises en France méridionale (XIII-mi XIV s.)*, Editions Privat, Toulouse 1993.

MERINDOL M. Christian de, *La <chambre du cerfs> au Palais des Papes â Avignon: Observations sur la thématique et l'emblématique de Clements VI*, *Bulletin de la Société nationale des Antiquaires de France* (s. 210-213), Diffision de Roccard, Paris 1985.

MEYER Andreas, *The Curia: The Apostolic Chancery*, Keith Sisson-Atria A. Larson (Ed.), *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution* (s. 239-258), Brill Press, Leiden 2016.

MICHEL R., "Le procés de Matteo et de Galeazzo Visconti: L'accusation de sorcellerie et d'hérésie, Dante et l'affaire de I'envoûtement (1320)", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 29, 1909, ss. 269-327.

MICHEL Robert André, "Le Developpement des villes dans le Comtat-Veneissin, Avignon au temps des premiers papes", *Revue Historique*, cilt: 118, sayı: 2, 1915, ss. 289-304.

MICHEL Robert André, "Matteo de Viterbo et les fresques l'Audience au palais pontificial d'Avignon", *Bibliotheque de l'école des chartes*, cilt: 74, 1913, ss. 341-349.

MILANI Giuliano, *From one Conflict to Another (13th -14th)*, Sarah Rubin Blanshei (Ed.), *A Companion to the Medieval and Renaissance Bologna* (s. 239-259), Brill Press, Leiden 2018.

MIROT Leon, *La Politique Pontificale et le Retour Du Saint- Siege A Rome en 1375*, Au Premier, Paris 1899.

MIROT M. Leon, "La question des blés dans la rupture entre Florence et le Saint-Siege en 1375", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 16, 1996, ss. 181-205.

MIROT M. Léon, "Les rapports financiers de Grégoire XI et du duc d'Anjou", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 17, 1897, ss. 113-144.

Mirrot L.,- H. Jassemin (Haz.), *Lettres sécretes & curiales du pape Grégoire XI (1370-1378) relatives a la France*, E. De Boccard, Editeur, Paris 1935.

MOE Emilia A. Van, "Suppliques origanales adressées a Jean XXII, Clément VI et Innocent VI", *Bibliothéque de I'école des chartes*, cilt: 92, 1991, ss. 253-276.

MOLAT Guillaume, "Clément VI et la péninsule ibérique", *Journal des Savants*, cilt: 3, 1960, ss. 122-129.

MOLLAT Guillaume, "Bertrand de Déalux, Juriscolsulte et Pacificateur des Etats de L'eglise au XIV. siecle", *Archivum Historiae Pontificiae*, cilt: VI, 1968, ss. 393-397.

MOLLAT Guillaume, "Clément VI et la vicomtesse de Turunne", M*élanges de I'école française de Rome*, cilt: 73, 1961, ss. 375-389.

MOLLAT Guillaume, “Contribution a l’histoire de l’administration judiciaire de l’Eglise Romaine au VIXe siécle”, *Revue d’Histoire Ecclésastique*, cilt: 32, sayı: 4, 1936, ss. 877-896.

MOLLAT Guillaume, “Jean XXII et Charles IV le Bel (1322-1328)”, *Journal des Savants*, cilt: 2, 1967, ss. 92-106.

MOLLAT Guillaume, “L’application du droit de dépouille sous Jean XXII”, *Revue des sciences relieuses*, cilt: 19, sayı: 1, 1939, ss. 50-57.

MOLLAT Guillaume, “L’oeuvre Oratorie de Clement VI”, *Archives d’historie doctrinale et litteraire du Moyan Age*, sayı: 3, 1928, ss. 237-274.

MOLLAT Guillaume, “Pourparles de Paix Entre le Cardinal Albornoz et Bernabo Visconti en 1361”, *Mélanges de I’école Française de Rome*, cilt: 78, 1966, ss. 191-206.

MOLLAT Guillaume, “Préliminaires de la guerre des Otto Santi (1371-1375)”, *Comptes rendus des séances de I’Académia des Inscriptions et Belles-Lettres*, cilt: 99, sayı: 1, 1955, ss. 113-117.

MOLLAT Guillaume, *The Popes at Avignon 1305-1378*, (Trans: Janet Love), Thomas Nelson and Sons Ltd., New York 1963, 365 s.

MOLLAT Guilleuma, “Les Conflits de juridiction entre le maréchal de la cour pontificale et le Virguer d’Avignon au XIVe siécle”, *Provence Historique*, cilt: 4, sayı: 15, 1954, ss. 11-18.

MOLLAT Guilleume, “L’élection du pape Jean XXII”, *Revue d’histoire de l’église de France*, cilt: 1, sayı: 1, 1990, ss. 34-49.

MORI Mademoiselle, *Saint Catherine of Siena and Her Times*, G. P. Putnam’s Sons, New York 1906.

MORRIS Colin, *The Papal Monarchy: The Western Church fron 1050 to 1250*, Clarendon Press, Oxford 1989.

MULLINS Edwin, *The Popes of the Avignon: A Century in Exile*, Blue Bridge, USA 2007.

MUNTZ Eugéne -Maurice FAUCON, "Invantaire des objets précieux vendux a Avignon en 1358 par le pape Innocent VI", *Revue Archelogioque*, cilt: 43, Ocak 1882, ss. 217-225.

MUNTZ Eugéne, "Le luxe a la cour pontificale d'Avignon", *Comptes rendus des séances de l'Academie des inscriptions et Belles-Lettres*, cilt: 41, sayı: 1, 1897, ss. 29-32.

MUNTZ Eugéne, "Le pape Urbain V essai sur l'Historie des arts a Avignon au XIV. siécle", *Revue Archéologipue*, cilt: 14, sayı: 3, 1889, ss. 403-412.

MURDOCK H. Burn, *The Devolopment of the Papacy*, Faber & Faber Limited, London 1973.

NEILLANDS Robin, *The Hundred Years Wars*, Rotledge, London 1990.

NERALIC Jadranka, *Central Europe and the Late Medieval Papal Chancery*, Gerhard Jaritz-Torstein Jargensen-Kirsi Solonen (Eds.), *The Long Arm of Papal Authority: Late Medieval Christian Peripheries and Their Communication with the Holy See* (s. 73-92), Central European University Press, Budapest 2005.

O'CALLAGHAN Joseph F., *The Gibraltar Crusade: Castile and the Battle for the Strait*, University of Pennsylvania Press, Philadephia 2011.

O'CALLAGHANJosephE, *Reconquista and Crusade in Medieval Spain*, University ofPennsylvania Press, Philadeplhia 2003.

O'DRISCOLL Marry T., "St. Catherine of Siena: Life and Spiritually", *Angelicum*, sayı: 57, no: 3, 1990, ss. 305-323.

ODERICUS RAYNALDUS, *Annales Ecclesiastici Ab Anno 1198 ubi desinit cardinalis Baronius*, Vol: 7., y.e., y.y.,

ODERICUS RAYNALDUS, *Annales Ecclesiastici Ab Anno 1198 ubi desinit cardinalis Baronius*, Vol: 16, yy., Rome 1652.

ODERİCUS RAYNALDUS, *Annales Ecclesiastici Ab Anno 1198 ubi desinit cardinalis Baronius*, Public Domain Mark, Vol: 1., Rome 1750.

OFFLER H. S., "Empire and Papacy: The Last Struggle", *Transactions of the Royal Historical Society*, cilt: 6, 1956, ss. 21-47.

ÖZMEN Seda, "Orta Çağda Papa-İmparator Çatışmasına Bir Örnek: IV. Ludwig ve XXII. Johannes", *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, cilt: 17, sayı: 1, 2022, ss. 1-15.

ÖZPOLAT Haşim, "Tanrının Siyasetinden Siyasetin Tanrısına: Egemenlik Kuramının Dönüşümü", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, cilt: 23, sayı: 2, 2017, ss. 143-166.

PALADILHE Dominique, *Les Papes en Avignon*, Librairie Academique Perrin, Paris 1999.

PALLENBERG Corrado, *The Vatican Finances*, Peter Owen, London 1971.

PANTIN William Abel, *The English Church in the Fourteenth Century*, Chambridge University Prss, Chambridge 2010.

PANTIN William Abel, *The English Church in the he Fourteenth Century*, Chambridge University Press, Chambridge 1955.

Paolo Squatriti, *Papal States*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia* (s. 3821-3842), Routledge, New York 2004

PARENT Sylvain, Benedict XII and Italy: Restoring Ortodoxy and Consolidating Papal Sovereignty after John XXII", Ed. Irene Bueno, *Pope Benedict XII (1334-1342), The Guardion of Ortodoxy* (s. 167-186), Ansterdam University Press 2018.

PARKER John W., *A History of Propery; Containing an Account of the Origin, Growth and Progress of Papal Power; Its Political Influence in the Europen States System and Its Effect on the Progress of Civilization*, Astor, Lenox and Tilden Foundation, London 1947

PARTNER Peter, *The Lands of St. Peter: The Papal States in the Middle Ages and the Early Renaissance*, University of California Press, Los Angeles 1972.

PASTOR Ludwig, *The History of the Popes*, Frederick Ignatus Antrobus (Ed.), Kegan Paul, Trench, Trübner & CO, London 1906.

PAYAN Paul, "Le pape au bord du Rhône, Enjeux et impacts régionaux de la présence pontificale a Avignon", *Annales du Midi*, cilt: 125, sayı: 282, 213, ss. 263-269.

PERRAT C., "Un diplomate gascon au XIVe siécle: Raymond de Pus nonce de Clément V en Orient", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 44, 1927, ss. 35-90.

PETERSON David S., *The War of the Eight Saints in Florentine Memory and Oblivion,* William J. Connell (Ed.), *Society&Individual in Renaissance Florence* (s. 173-214), University of California Press, Berkeley 2002.

PETRARCH F., *Songbook (Francisci Petrarchae laureati poetae rerum vulgarum fragmenta*), Medieval & Renaissance Texts&Studies, Binghamton 1995.

Petrarch, *Revolution of Cola di Rienzo,* Mario Emilio Cosenza (Ed.), İtalica Press, New York 1996.

PHILIP Mark R., *Venetian Foreign Affairs from to 1250 to 1381: The Wars with Genoa and the Other External Developments*, University of Illinois College of Liberal Arts and Scienses, Lisans Bitirme Tezi, Illinois 1988.

PIERRE DUBOIS, *De Recuperatione Terrae Sanctae*, Literary Licensing, New York 1956.

PIKETTY Caroline Obert, "Benoît XII et les collegés cisterciéns du Languedoc", *Cahiers de Fanjeaux,* cilt: 21, 1986, s.s. 139-150.

PIRON Sylvain, "Censures et condamnation de Pierre de Jean Olivi: enquête dans le marges du Vatican", *Mélanges de I'école française de Rome,* cilt: 118, sayı: 2, 2006, ss. 313-373.

POGGII BRACCIOLINI, *Florentini Historiæ de varietate Fortunæ*, Antonii Urbani Coustelier, Paris 1723.

PRESTWIC Michael, *Edward I*, St. Edmundsbury Press, Great Britain 1997.

PROU Maurice, *Etude sur les relations politiques du pape Urbain V avec les rois de France, Jean II et Charles V (1362-1370),* F. Vieweg, Libraire- Editeur, Paris 1888.

RAPPORT Angelo S., *The Love Affairs of the Vaticanor Favourites of the Popes*, Barnes &Noble Books, USA 1912.

READ Piers Paul, *The Templars*, Weidenfeld &Nicolson, London 1999.

REHBERG Andreas, *Caetani Family*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia* (s. 848-850), Routledge, New York, 2004.

REHBERG Andreas, *Orsini Familly*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia* (s. 3612-3613), Routledge, New York, 2004.

REHBERG Andreas, *Roma City*, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy: An Encyclopedia* (s. 4363-4420), Routledge, New York, 2004.

REICHEL Oswald J., *The See of the Rome in the Middle Ages*, Longmans Green and CO., London 1870.

RENAN Ernest, "La papaute hors de I'Italie: Clement V", *Revue des Deux Mondes*, 1880. ss. 107-136.

RENDINA Claudio, *The Popes: Histories and Secrets*, (Trans: Paul D. McCsler), Seven Locks Press, California 2002, 672 s.

RENOUARD Yves, "Comment les papes d'Avignon expédiaient leur courrier", *Revue historique*, cilt: 180, 1937, ss. 1-29.

RENOUARD Yves, "Edouard II et Clément d'aprés les Rôles gascons", *Annales du Midi*, cilt: 67, sayı: 30, 1941, ss. 119-141.

RENOUARD Yves, "Les papes et le conflit franco-anglois en Aquitaine de 1259-1337", *Mélanges de I'école française de Rome,* cilt: 51, 1934, ss. 258-292.

RENOUARD Yves, "Une expédition de céréales des Pouilles en Arménie par les Bardi pour le compte de Benoît XII", *Mélanges de I'école française de Rome*, cilt: 53, 1936, ss. 287-329.

ROBINSON Ian S., *The Papacy 1073-1198: Continutiy and Innovation*, Chambiridge University Press, UK 1990.

ROBSON Michael, *The Franciscans in the Middle Ages*, The Boydel Press, UK 2006.

RODOCANACHI Emmanuel, *Cola di Rienzo: Historie de Rome de 1342 a 1352*, Imprimerie A. Lahure, Paris 1888.

ROGUES Margueritte, "La peintre de la chambre de Clément VI au palais d'Avignon", *Bulletin Monumenta*, cilt: 118, sayı: 4, 1960, ss. 273-296.

ROULX J. Delaville Le, *La France en Orient au XIV. Siecle: Expeditions du Marechal Boucicaut*, Ernest Thorin, Editeur, Paris 1886.

RUBINSTEIN N., "Florence and Despots Some Aspect of Florentine Diplomacy in the Fourteenth Century", *Transactions of the Royal Historical Society*, cilt: 2, 1952, ss. 21-45.

RYAN John R., *The Nature, Structure and Function of the Church in William of Ockham*, Scholars Press, USA 1979.

SAALER Mary, *Edward II: 1307-1327*, The Rubicon Press, London 1997.

SADE Jacques François Paul Aldonce de, *Mémories pour la vie de François Petarque: tirés de ses oeuvres et des auteurs contemporains avec des notes ou dissertations& les pieces justi ficatives*, Vol: II, Askée &Mercus, Amsterdam 1764.

SALOMONE A. William, *The Risorgimento between Ideology and History: The Political of rivoluzione mancata*, The American Historical Review, cilt: 68, sayı: 1, 1962, ss. 38-56.

SALONEN Kirsi, *Papal Justice in the Late Middle Ages: The Sacra Romana Rota*, Routledge Taylor Francis Group, London 2016.

SALONEN Kirsi, *The Curia: The Apostolic Penitentiary*, Keith Sisson-Atria A. Larson (Ed.), *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution* (s. 259-275), Brill Press, Leiden 2016.

SALONEN Kirsi, *The Curia: The Sacra Romana Rota*, Keith Sisson-Atria A. Larson (Ed.), *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution* (s. 276-288), Brill Press, Leiden 2016.

SAMARAN C.- G. MOLLAT, *La Fiscalité Pontificale en France au XIVe Sieégle (Periode D'Avignon et Grand Schisme D'Occident)*, Albert Fontemoing Edietur, Paris 1905.

SCHAFF Philip, *History of the Christian Church*, vol: VI, The Grans Rapids, Michigan 1882.

SCHIMMELPFENNING Bernard, *The Papacy*, Columbia University Press, New York 1998.

SCHMUGGE Ludwig, *Kirche, Kinder, Karrieren: Päpstliche Dispense von der unehelichen Geburt im Spätmittelalter,* Artemis&Winkler, Zurich 1995.

SCHWALM L (Ed.), *Constitutiones et Acta Publica Imperatorum et Regum*, Vol: IV-V, Impensis Bibliopolii Hanniani, Hannoveare 1909.

SCHWARZ Brigide, *Les courriers pontificaux du XIII au XV siécle (Vers 1200-Vers 1470*), Armand Jamme-Olivier Poncet (Ed.), *Offices et Papauté (XIV-XVII siécle): Charges, Hommes, Destins* (s. 647-650), *Publications de l'Ecole Française de Rome*, Rome 2005.

SCHWARZ Brigide, *Roman Curia: Apostolic Chamber*, Wilfried Hartmann-Kenneth Pennington (Ed.), *The History of Courts and Procedure in Medieval Canon Law* (s. 160-228), The Catholic University of America Press, Washington 2016.

SCLAFERT Thérése, "Les routiers du Dauphiné et de la Provence sous I'Influence du séjour des papes a Avignon", *Annales d'histoire économique et sociale*, cilt: 1, no: 2, Nisan 1929, ss. 183-192.

SHERMAN Elizabeth, *Jacques Fournier and Thirteenth Century Inquisitorial Methods*, Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy*, Amsterdam University Press, Amsterdam 2018, ss. 27- 56.

SIMPSON Leonard Francis, *The Literature of Italy from the Origin of the Italian Language to the Death of Boccacio*, Richard Bentley Press, London 1851.

SISMONDI Simonde, *Histoire des répupliques italiennes du moyen âge*, cilt: III, Sociéte Typogrophique Belge, Brüksel 1838.

SMARR Janet, *Petrarch: A Vergil Without a Rom*e, P. A. Ramsey (Ed.), *Rome in the Renaissance the City and the Myth* (s. 133-140), State University of New York Press, USA 1982.

SMITH Waldo E. L., *Episcopal Appointments and Patronage in the Reign of Edward II*, The American Society of Church History, Chicago 1938.

SOURNIA Bernard-Jean Louis VAYSSETTES, "Le Sacré Collegé en villégiature: le palais d'un cardinal au temps de la papauté avignonnaise", *In Situ,* 2005, ss. 1-15.

SPALDING Henry Miles, *Papa Clement VI: Attempts to Resurrect the Papal Monarchy*, Department of History University of Louisville, Lisans Bitirme Tezi, Louisville 1989.

ST. BIRGITTE of SWEDEN, *The Revelations of St. Birgitta of Sweden,* (Trans: Denis Searby), Bridget Morris (Ed.), Oxford University Press, 338 s.

Stephanus Baluzius- Guillaume Molat (Ed./ Haz.), *Vitae paparum avenionensium: hoc est Historia pontificum romanorum qui in Gallia sederunt ab anno MCCCV usque ad annum MCCCXCIV,* IV Vol, Boulevard Raspail, Paris 1914-1928.

TAMBA Giorgio, *Civic Institutions (12th- early 15th Centuries*), Sarah Rubin Blanshei (Ed.), *A Companion to Medieval and Renaissance Bologno* (s. 211-238), Brill Press, Leiden 2018.

TAMBURINI Filippo, "La Penitenzieria apostolica durante il papato avignonese", *Publications de I'Ecole de Française de Rome*, cilt: 138, 1990, ss. 251-268.

TANGL Michael, *Die päpstlichen Kanzleiordnungen von 1200 bis 1500*, Wagner, Innsbruck 1894.

TAVERSINO Massimiliano, "The Western Church Under Pope John XXII: Political and Teological: Stakes in the Trials of the Meister of Eckhart and William of Ockham", *Divus Thomas*, cilt: 115, sayı: 1, 2012, ss. 368-389.

TAYLOR Bayard, *History of Germany: From the Earliest Period to the Establishment of the Germany Empire in 1871*, D. Appleton and Company, New York 1884.

TEMPLEMAN G., *Edward III and the begining of the Hundred Years War, Transactions of the Royal Historical Society,* J. Sumption (Ed.), *Trial by*

Battle: The Hundred Years War (s. 69-88), Vol. II, Transactions of the Royal Historical Society, UK 1952.

THAYER William Roscoe, *A Short History of Venice*, The MaCmillan Company, New York 1905.

The Chronicle of an Anonymous Roman, (Trans: James A. Palmer), Italica Press, New York 2021, 492 s.

THEIS Valarie, *A New Seat for the Papacy: Benedict XII, Avignon and the Comtat Venaissin,* Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy* (s. 107-1229), Amsterdam University Press, Amsterdam 2018.

THEIS Valeria, *Les stratégies d'implantion palatiale dans la region d'Avignon de Jean XXII a Clément VI (1316-1352)*, Patrick Boucheron-Jacques Chiffoleau (Eds.), *Les palais dans le ville: Escapes urbains et lieux de la puissance publique dans la Médiditerranée Médievale* (s. 165-187), Collection d'histoire et d'archéologie Médievales, Lyon 2004.

THEIS Valérie, "La réforme comptable de la Chambre apostolique et ses acteurs au début du XIVe siécle", *Mélanges I'Ecole Française de Rome*, cilt: 118, sayı: 2, 2006, ss. 169-182.

THEIS Valérie, "John XXII and the Expulsion of Jews from the Comtat Venaissin", *Annales Histoire-Sciences Sociales*, cilt: I, 2012, ss. 41-77.

THIBAULT Paul, *Pope Gregory XI: The Failure of Tradition*, University of Press of America, New York 1986.

THOMÆ WALSHINGHAM, *Quondam Monachi S. Albani Historia Anglicana,* Henry Thomas Riley (Ed.), Vol: I, Longman, Green, Longman, Roberts and Green, London 1863.

THOMPSON James Westfall, *Economic and Social History of the Middle Ages (400-1300)*, Vol: I, Frederick Ungar Publishing CO., New York 1959.

THUDICHUM Friedrich, *Papsttum und Reformation im Mittelalter 1143-1517*, Veriag von Max Sangewald, Leipzig 1903.

TREXLER Richard C., "Who were the Eight Saints?", *Renaissance News*, cilt: 16, sayı: 2, 1963, ss. 89-94.

TREXLER Richard C., *The Spirituel Power Republican Florence Under Interdict*, Brill Press, Leiden 1974.

TROTTMANN Christian, *Benedict XII and the Beatific Vision*, Irene Bueno (Ed.), *Pope Benedict XII (1334-1342) the Guardian of the Ortodoxy* (s. 81-106), Amsterdam University Press, Amsterdam 2018.

TWYMAN Susan, *Papal Ceremonial at Rome in the 12th Century*, Woodbridge, New York 2002.

TYERMAN C. J., "Philip VI and the Recovery of the Holy Land", *The English Historical Review*, cilt: 100, sayı 394, 1985, ss.25- 52.

ULLMANN Walter, *A Growth Papal Government in the Middle Ages: A Study in the Ideological Relation of Clerical to Lay Power*, Methuen& Co. LTD., London 1955.

ULLMANN Walter, *A Short History of the Papacy in the Middle Ages*, Methuen & CO LTD., USA 1972.

URBAN William, *Medieval Mercenaries: The Business of War*, A Greenhill Books, UK 2006.

ÜLGEN Pınar -Gülnur ÖZER, "Provisors ve Praemunire Yasaları Çerçevesinde Taht ve Papalık İlişkileri", *Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt: 10, sayı: 2, 2021, ss. 331-342.

ÜLGEN Pınar, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2020.

ÜNAL Banu Çetin, "Avrupa'nın Felaketler Yüzyılında Bir Devrimci Olarak John Wycliffe'in Etkisi", *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, sayı: 2, no: 1, Haziran 2019, Ss. 80-94.

V. Clemens, *Ad providam*, Pierre Dupuy (Ed.), *Histoire de l'Ordre Militaire Des Templiers* (s. 422-426), yy., Brüksel 1751.

V. Clemens, *Alma Mater*, Pierre Dupuy (Ed.), *Histoire de I'Ordre Militaire Des Templiers*, (s. 358), yy., Brüksel 1751.

V. Clemens, *Exivi de Paradiso,* Michaele Helveto-Tugiense (Ed.), *Bullarum seu Collectio Bullarum et Litterarum Apostolicarum* (s. 83-89), Vol: VI, Rome 1750.

V. Clemens, *Vox in exselso,* Pierre Dupuy (Ed.), *Histoire de l'Ordre Militaire Des Templiers* (416-418), yy., Brüksel 1751.

VALAIS Noël, *La France et le Grand Schisme d'Occident,* Vol: I, Alponse Picard et Fils Paris 1896.

VERGER Jacques, "Etudes et culture universitaires du personel de la curie Avignonnaise", *Publications de la I'école Françoise de Rome,* cilt: 138, 1990, ss. 61-78.

VI. Clemens, *Ouamus Perfidam,* S. Simonsohn (Ed.), *Apostolic See and the Jews: Documents 492-1404* (s. 397-398), Pontifical Institute of Medieval Studies, Toronto 1988.

VI. Clemens, *Inter Solicitudines,* Aemilius Friedberg (Ed.), *Corpus Iuris Canonici* (s. 200-201), Akademishe Druak U. Verlagsanstalt, Garz 1955.

VI. CLEMENS, *Litterae cardinalium, super papa electo*, Thomae Rymer (Ed.), *Foedera, Conventiones, Litterae et Cojuscunque Generis Acta Publica Inter Reges Anglie* (s. 402-406), Vol: 2, part: 2, Fred. Holdbroke S.A.S., London 1821.

VI. Clemens, *Unigentius Dei filius,* Maria Salvioni (Ed.), *Collectionis Bullarum Sacro Sanctae Basilicae Vaticanae* (s. 328-329), Vol: 1, Superiorum Facultate, Rome 1898.

VIARD J.-M. PAULIN (Ed./Haz.), *Les Grandes Chroniques de France*, Vol: 8, Librairie Ancienne Honore Champion, Paris 1920.

VIARD J.-M. PAULIN (Ed./Haz.), *Les Grandes Chroniques de France*, Vol: V, Publiées M. Paulin, Paris 1837.

VINGTAIN Dominique , *Avignon: Le palais des papes*, Zodiaque Pubishing, Saint-Léger 1998.

VISCEGLIA Maria Antonietta, *The Pope's Household and Court in the Early Modern Age*, Jeroen Duindam- Tülay Artan-Metin Kunt (Eds.), *Royal Courts*

in Dynastic States and Empires: A Global Perspective (s. 239-264) Brill Press, Leiden 2011.

W. E. Lunt, "The Financial System of the Medieval Papacy in the Light of the Resent Literature", *The Quarterly Journal of Economics,* cilt: 23, 1909, ss. 251-295.

W. H. Bliss- J. A. Twemlow (Eds.), *Calendar of Entries in the Papal Registers Relating to Great Britain and Ireland*, Vol: IV, Eyre and Spottiswoode, London 1902.

WAGUET H., "Note sur les médecins de Clément VI", *Mélanges de l'école française de Rome,* cilt: 32, 1912, ss. 45-48.

WALKER Willston, *A History of the Christian Church*, Charles Scribner Son's, New York 1918.

WALTERI de HEMINGBURH, *Chronicon Domini Walteri de Hemingburg*, Hans Claude Hamilton (Ed.), Vol: II, Sumptibus Societatis, London 1849.

WATTS Henry Edward, *Spain Being a Summary of Spanish History From the Moorish Conquest to the Fail of Granada (711-1492 A.D.)*, T. Fisher Unwin, London 1893.

WEAKLAND John E., "John XXII Before His Pontificate 1244-1316: Jacques Duese and His Family", *Archivum Historiae Pontificiae*, cilt: 10, 1972, ss. 161-185.

WEIS Stefan, *Luxury and Extravagance at the Papal Court in the Avignon and the Outbreak of the Great Western Schism*, J. Rollo Koster- Thomas M. Izbicki (Eds.), *A Companion to the Great Western Schism* (s. 67-88), Brill Press, Leiden-Boston 2009.

WEIS Stefan, *The Curia: Camera*, Keith Sisson-Atria A. Larson (Ed.), *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution* (s. 220-238) Brill Press, Leiden 2016.

WHALEN B., *Dominion of God: Christendom and Apocalypse in the Middel Ages,* Mass Publishing, Chambridge 2009.

WIEDEMANN Benedict, "Doorkeepers, the Chamberlain and Petitioning at the Papal Court, c. 1150-1200", *Historical Research*, cilt: 91, sayı: 253, Ağustos 2018, ss. 409-425.

WIEL Alethea, *A History of Venice: From Its Founding to the Unification of Italy*, The Fischer Unwin, Londra 1896.

WILLIAM Daniel, *The Right of Spoil the Popes of Avign*on, Independence Square, Philadelphia 1988.

WILLIMAN Daniel, "Letters of Etienne Chambarou, Camerarius Apostolicus (1347-1361)", *Archivum Historiae Pontificae*, cilt: 15, 1977, ss. 195-205.

WOFGANG Menzel, *The History of Germany*, Vol: II, yy., yy. 1908.

WOOD Diana, *Clement VI: The Pontificate and Ideas of an Avignon Pope*, Chambridge University Press, New York 1989.

WRIGHT John, *The Life of Cola di Rienzo*, Pontifical Institute of Medieval Studies, Canada 1975.

WRIGLEY John E., "A Rehabilitation of Clement VI: Sine nomine 13 and the Kingdom of Nables", *Archivum Historie Pontificate*, cilt: 3, 1965, ss. 127-138.

WRIGLEY John E., "Clement VI Before his Pontificate: The Early Life of Pierre Roger", *The Catholic Historical Review*, cilt: 56, sayı: 3, Ekim 1970. ss. 433-473.

XI. Benedictus, *Bull Benedictus XI*, Don Louis Tosti, *History of the Pope Boniface and His Times with Notes and Documentary Evidence* (s. 211-212) Christian Press Association Publishing Company, New York 1911.

XII. Benedictus, *Ad regimen*, Carolus Lux (Ed.), *Constitutionum Apostolicarum de generali beneficiorum reservatione ab a. 1265 usque ad a. 1378 emissarum tam intra quam extra corpus iuris exstantium, collectio et interpretatio* (s. 54-56), Apud Müller & Selffert, Wratislaviae 1904.

XII. Benedictus, *Benedistus Deus*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum* (s. 213-214), Vol: III, y.y., Rome 1741.

XII. Benedictus, *Fulgens ficut*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum* (s. 203-213), Vol: III, y.y., Rome 1741.

XII. Benedictus, *In agro Dominico*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum* (s. 259-264), Vol: III, y.y., Rome 1741.

XII. Benedictus, *Pastor bonus*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum* (s. 201-203), Vol: III, y.y., Rome 1741.

XII. Benedictus, *Summi magistri*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum* (s. 214-240), Vol: III, y.y., Rome 1741.

XXII. Ioannes, *Dudum volentes*, Lacobus Schwalm (Ed.), *Constitutiones et Acta PublicaImperatorum et Regum* (s. 265-268), Vol: VI, Hannoveare et Lipsiae, Hannoveare 1914.

XXII. Ioannes, *Ex debito*, Carolus Lux (Ed.), *Constiturionum Apostolicarum de generali beneficiorum reservatione ab a. 1265 usque ad a. 1378 emissarum tam intra quam extra corpus iuris exstantium, collectio et interpretatio* (s. 51-54), Apus Müller & Selffert, Wratislaviae 1904.

XXII. Ioannes, *Quia Quorundam*, Michaele Helveto-Tugiense (Ed.), *Bullarium seu Collectio Bullarum et Litterarum Apostolicarum* (s. 106-111), Rome 1750.

XXII. Ioannes, *Quorundan exigit*, Conrado Eubel (Ed.), *Bullarum Franciscanum Sive Romanorum Pontificum: Constitutiones, Epistolae, Diplomata Tribus Ordinibus Minorum Clarissarum, Poenitentium* (s. 128-131), Vol: V, Typis Vaticanis, Rome 1898.

XXII. Ioannes, *Sancta Romana*, Conrado Eubel (Ed.), *Bullarum Franciscanum Sive Romanorum Pontificum: Constitutiones, Epistolae, Diplomata Tribus Ordinibus Minorum Clarissarum, Poenitentium* (s. 134-136), Vol: V, Typis Vaticanis, Rome 1898.

XXII. Ioannes, *Si Fratrum* Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum* (s. 144-145), Vol: III, y.y., Rome 1741.

XXII. Ioannes, *Super illius specula*, Caroli Cocquelines (Ed.), *Bullarum Privilegiorum Ac Diplomatum Romanorum Pontificum* (s. 194-195), Vol: III, Rome 1741.

ZACOUR Norman P., "A Note on the Papal Election of 1352: The Cantidacy of Jean Birel", *Traditio*, cilt: 13, 1957, ss. 456-462.

ZACOUR Norman P., "Papal Regulation of Cardinals Households in the Fourteenth Century", *Speculum*, cilt: 50, no: 3, Temmuz 1975, ss. 434-455.

ZACOUR Norman P., "Talleyrand: The Cardinal of Perigord (1301-1364)", *Transactions of the American Philosophical Society*, cilt: 50, sayı: 7, 1960, ss. 1-83.

ZEUMER K.- Ricardus Salomon (Eds.), *Constitutiones et Act Publica Imperatorum et Regum*, Vol: VIII, Impensis Bibliopolii Hanniani, Hannoverae 1825.

ZIGLER Sigmund (Ed.), *Vatikanische Akten zur Deutsechn Geschichte in der Zeit Kaiser Ludwig des Bayern*,Verlag der Wagnenscheb Universitats-Buchhandlung, Innsbruck 1891.

ZUTSCHI Patrick N. R., "The Political and Administrative Correspondence of the Avignon Popes, 1305-1378: A Contribution to Papal Diplomatic", *Publications de I'école Française de Rome*, cilt: 138, 1990, ss. 371-384.

ZUTSCHI Patrick N. R., *The Avignon Papacy: Rome or Avignon*, Michael Jones, *The New Cambridge Medieval History c.1300- c. 1415* (s. 653-673), Vol: IV, Chambridge University Press, UK 2000.

ZUTSCHI Patrick N., *Petitioners, Proctors, Popes: The Development of Curial Institutions (c. 1150-1250*), Giancarlo Andenna (Ed.), *Pensiero e sperimentazioni istituzionali nella 'Societas Christiana' (1046-1250*) (s. 265-293), Vita e Pensiero, Milan 2007.

EKLER

Ek.1. Avignon papaları ile çağdaş Fransa kralları

IV. Philippe (1285-1314

X. Louis 1314-1316

V. Philippe 1316-1322

IV. Charles 1322-1328

VI. Philippe 1328-1350

II. Jean 1350-1364

V. Charles 1364-1380

Ek.2. Avignon papaları ile çağdaş İngiltere Kralları

I.Edward 1271-1307

II. Edward 1307-1327

III. Edward 1327-1377

II. Richard 1377-1399

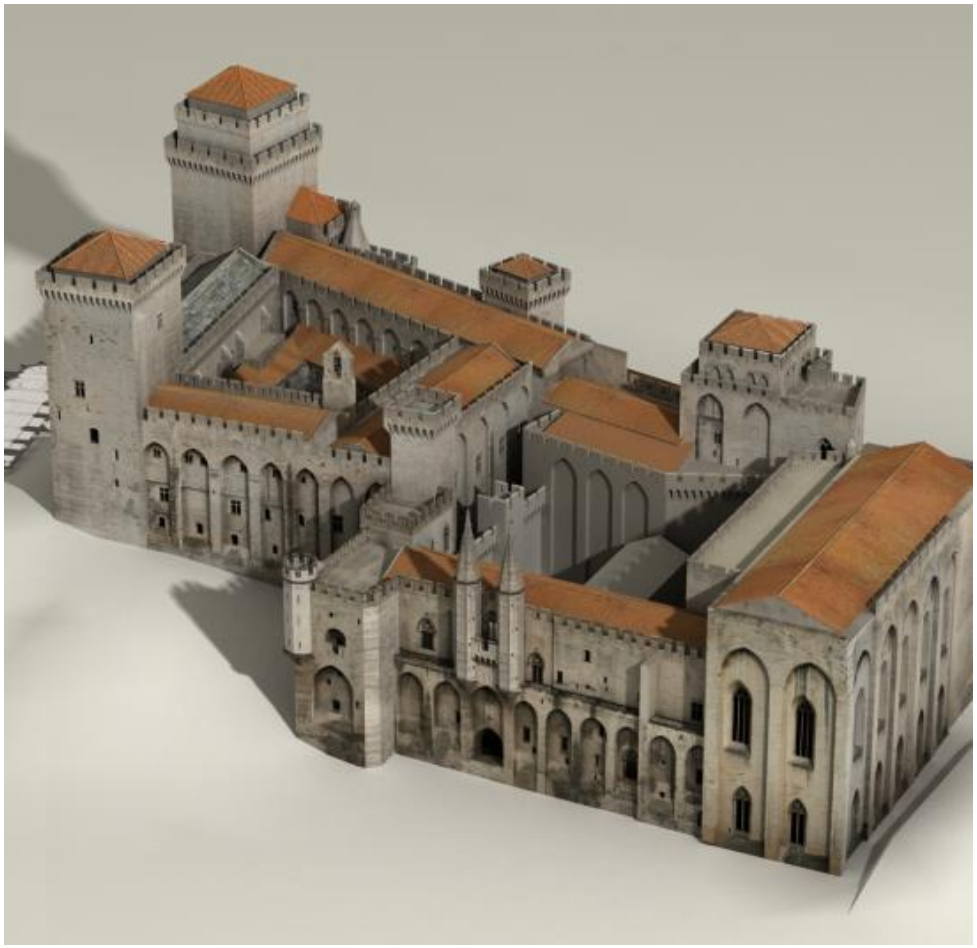
Ek.3. Avignon papaları ile çağdaş Kutsal Roma imparatorları

VII. Heinrich 1312-1313

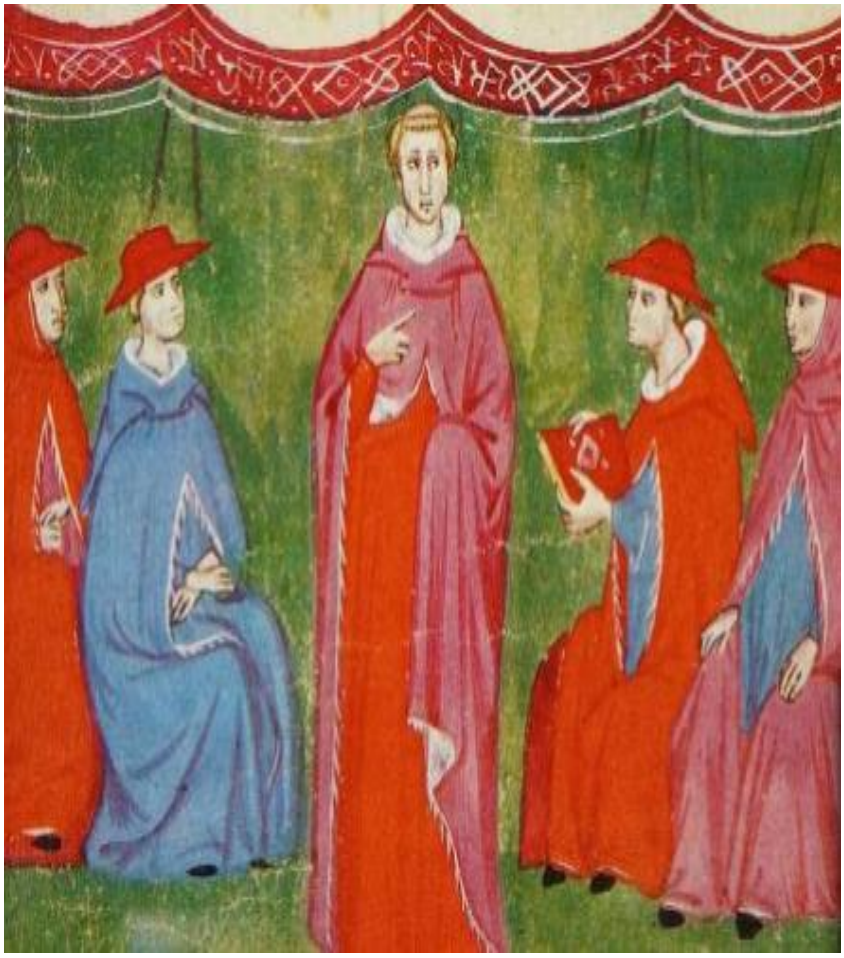
IV. Ludwig 1328-1346

IV. Karl 1346-1378

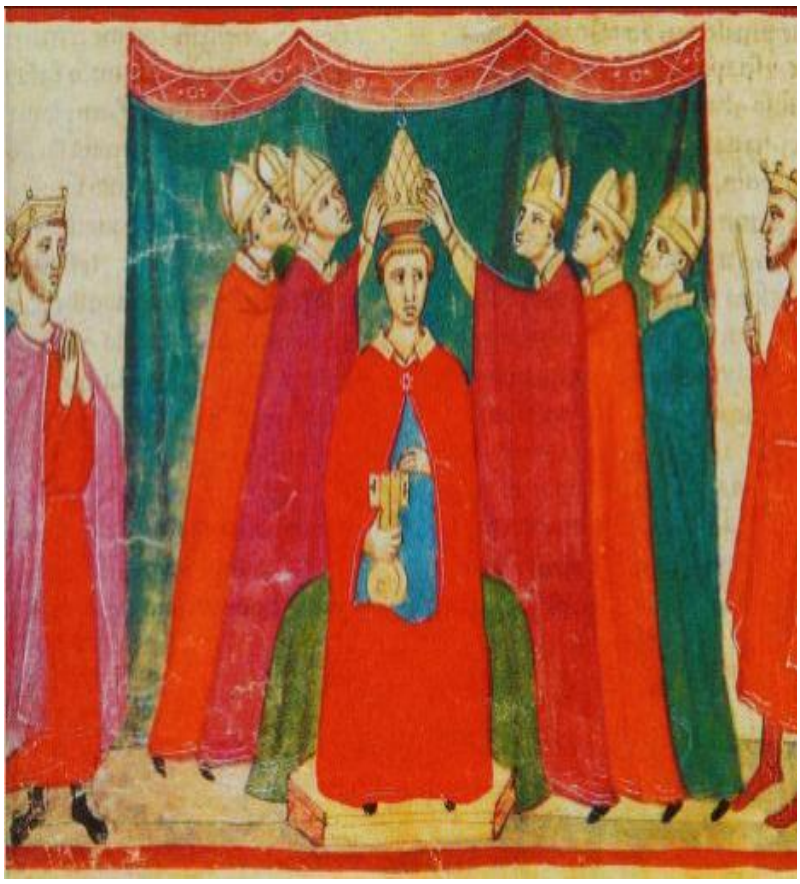
Ek.4. Papalık Sarayı

Ek.5.Uzun bir boşluktan sonra papa seçilen XXII. Ioannes'in taçlanması

Ek.6.V. Clemens'in taçlanması

Ek.7. Clementus ve İngiltere Kralı I. Edward

Ek.8. Papa XII. Benedictus

Ek.9. Papa VI. Clementus

Ek.10. Papa VI. Innocentus

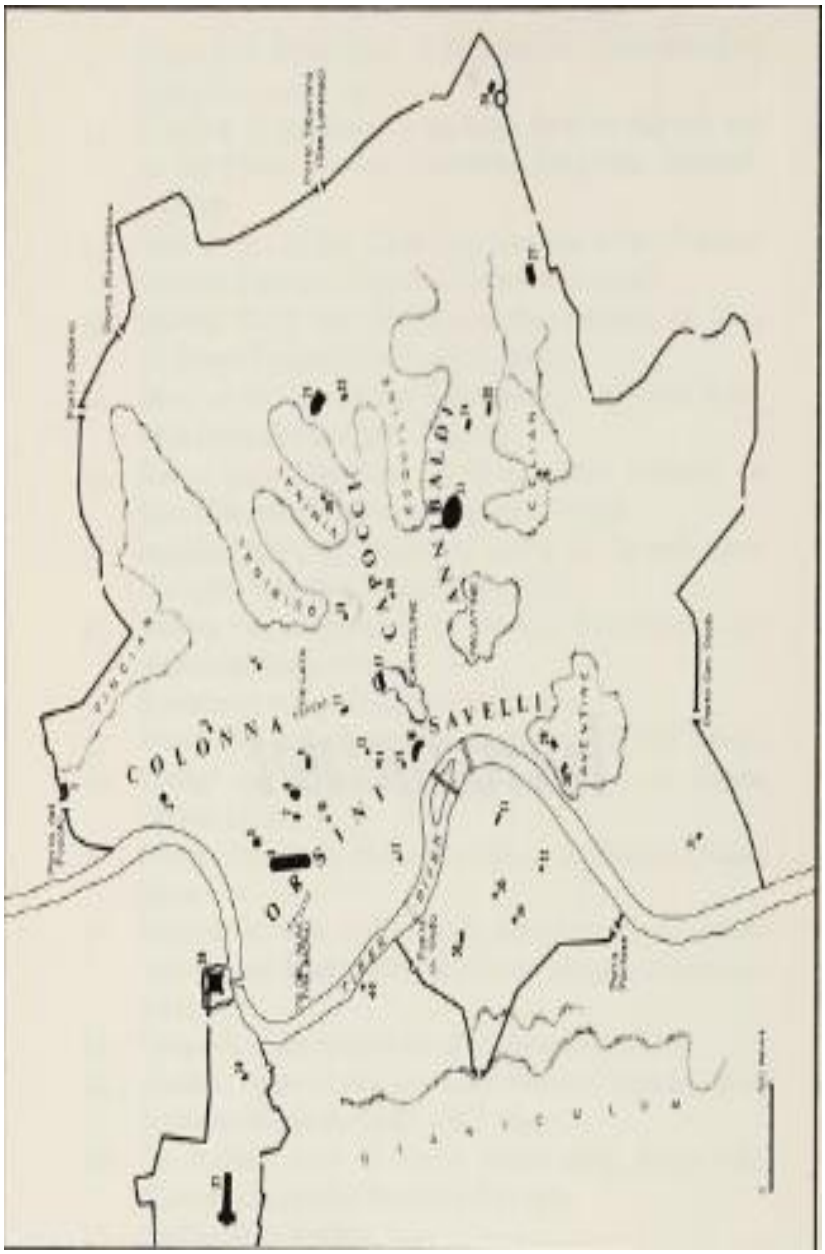
Ek.11. Avignon Calzet Müzesi'nde Sergilenen V. Urbanus'u Gösteren Bir Büst

Ek.12. Papa XI. Gregorius

Ek.13.Roma Şehri ve Aristokrat Ailelerin Kentte Güç Dağılımı

Ek.14.Avignon ve Avrupa

Ek.15. 14. yüzyılda Avignon

Ek.16. Papalığın Avignon'da Olmasının Yasını Tutan alegorik figür 'Kara Dul' ve Roma Şehri

Ek.17. Geyikli Oda'daki Geyik Avı Sahnesi

Ek.18. St. Bénezet Köprüsü, Papalık Sarayı ve Avignon

Ek.19. Papalık Sarayı

Ek.20. V. Clementus ve Onu Çevreleyen Kardinaller

Ek.21. XXII. Ioannes tarafından Bastırılan 3.46 gr. Ağırlığındaki Altın Para

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Asiye ABDURRAHMANOĞLU
Doğum Yeri	ÇANKIRI
Doğum Tarihi	22.01.1991

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı KaratekinÜniversitesi
Fakülte	Fen-Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Tarih

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	YDS (…) TOEFL (…) EILTS (…)
…	

YAYINLAR

Abdurrahmanoğlu A., "Latin Doğu'da Kadın İktidarına İlk Teşebbüş: Antakya Prensesi Alice", *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, Yıl 2019.

Bernard Hamilton, Haçlı Devletlerinde Kadın: Kudüs Haçlı Kraliçeleri (1100-1190), Asiye Abdurrahmannoğlu-Şafak EFE (Çev.) *The Legends Journal of European History Studies*, Sayı: 2, Yıl : 2021.

Abdurrahmanoğlu A., "Göksel Yolun Yolcuları-Manastır Düzeninin Kötü Şöhretli Keşişleri: Gyrovaglara Dair Bir İkilem", *I. Uluslararası Yol Sempozyumu*, 9-10-11 Mayıs 2022.

Durmaz S.-A. Abdurrahmanoğlu, "Bir Orta Çağ Kaynağı Olarak Novgorod Kroniği: Tarihsel Değeri ve Muhteviyatı" *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 9, Yıl: 2023.

İLETİŞİM

Adres	
E-mail	aasiye002@gmail.com